VICTOR SUVOROV

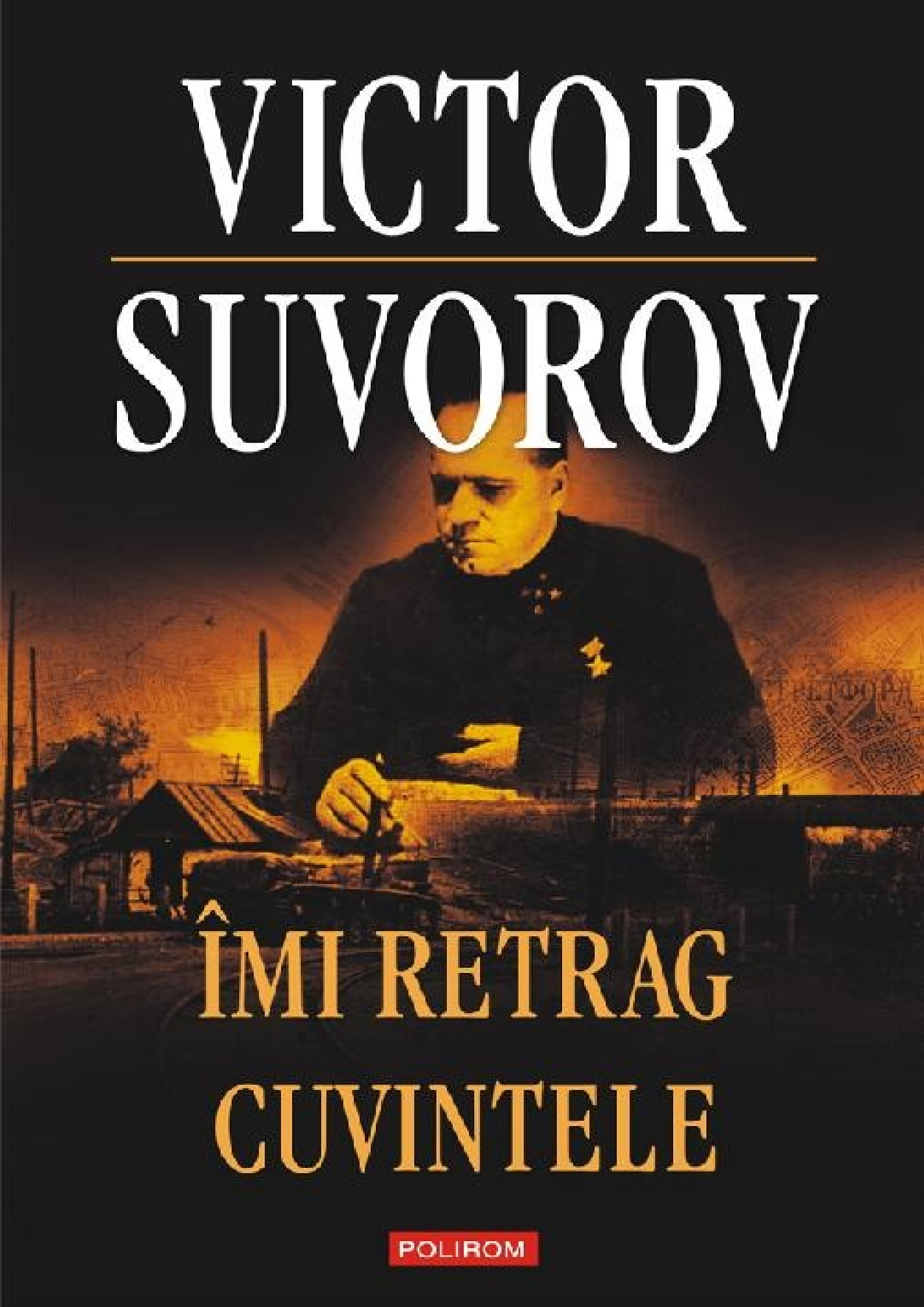

ÎMI RETRAG CUVINTELE

POLIROM

VICTOR SUVOROV

ÎMI RETRAG CUVINTELE

Traducere de Maria Sîrghe

POLIROM
2014

Viktor Suvorov, Беру свои слова обратно

© 2014 by Editura POLIROM, pentru ediţia în limba română

www.polirom.ro

Editura POLIROM

Iaşi, B-dul Carol I nr. 4; P.O. BOX 266, 700506

Bucureşti, Splaiul Unirii nr. 6, bl. B3A, sc. 1, et. 1;

sector 4, 040031, O.P. 53

ISBN ePub: 978-973-46-4762-0

ISBN PDF: 978-973-46-4763-7

ISBN print: 978-973-46-4493-3

Coperta: Radu Răileanu

Pe copertă: Gheorghi Jukov în 1941; Rusia, distrugerile de după bătălia de la Stalingrad

Această carte în format digital (e-book) este protejată prin copyright şi este destinată exclusiv utilizării ei în scop privat pe dispozitivul de citire pe care a fost descărcată. Orice altă utilizare, incluzând împrumutul sau schimbul, reproducerea integrală sau parţială, multiplicarea, închirierea, punerea la dispoziţia publică, inclusiv prin internet sau prin reţele de calculatoare, stocarea permanentă sau temporară pe dispozitive sau sisteme cu posibilitatea recuperării informaţiei, altele decât cele pe care a fost descărcată, revânzarea sau comercializarea sub orice formă, precum şi alte fapte similare săvârşite fără permisiunea scrisă a deţinătorului copyrightului reprezintă o încălcare a legislaţiei cu privire la protecţia proprietăţii intelectuale şi se pedepsesc penal şi/sau civil în conformitate cu legile în vigoare.

Lectura digitală protejează mediul
Versiune digitală realizată în colaborare cu elefant.ro

VICTOR SUVOROV (Vladimir Bogdanovici Rezun), fost ofiţer al Direcţiei Generale de Informaţii a Ministerului Apărării din Uniunea Sovietică, a defectat în 1978 şi s-a stabilit în Marea Britanie, unde a lucrat ca analist de informaţii. Alte volume traduse la Editura Polirom: *Spărgătorul de gheaţă. Cine a declanşat al Doilea Război Mondial?* (1995, 2010), *Ultima republică* (vol. I: *De ce a pierdut Uniunea Sovietică al Doilea Război Mondial?*, 1997, 2010; vol. II: *Cauza sfântă*, 2011; vol. III: *Dezastrul*, 2011), *Ziua M. Când a început al Doilea Război Mondial?* (1998, 2011), *Epurarea. De ce a decapitat Stalin armata?* (2000, 2011), *Acvariul. Cariera şi defecţiunea unui spion sovietic* (2011), *Speţnaz. Istoria secretă a Forţelor Speciale Sovietice* (2011), *O să vă îngropăm! Cronica măreţului deceniu* (2012), *Sinuciderea. De ce a atacat Hitler Uniunea Sovietică?* (2012), *Umbra victoriei* (2013), *Eliberatorul* (2013) şi *Numele ei era Tatiana* (2013).

În loc de prefaţă

Unicul?

Consecinţele acestui război sunt vizibile în orice sat. De ce? Pentru că la ţară totul este mai expus, mai vulnerabil decât la oraş, şi oricâte nenorociri ne-au adus revoluţia, războiul civil şi colectivizarea, lovitura de graţie a aplicat-o satelor, prin urmare şi Rusiei, al Doilea Război Mondial.

O vreme s-au făcut auzite multe lamentaţii că nu a apărut o nouă carte Război şi pace*. Nu a apărut pentru că autorul ar fi trebuit să scrie despre o victorie obţinută cu preţul nimicirii propriului popor.*

Aleksei Varlamov, *Literaturnaia gazeta,*
18-24 iunie 2003

1

Există nenumărate legende despre Mareşalul Uniunii Sovietice Jukov. Printre ele se numără şi următoarea: în problema conducerii războiului, el era singurul locţiitor al lui Stalin.

Lumea ştia de mult că Stalin era prost şi laş, că nu se pricepea la probleme militare, că războiul fie nu l-a condus deloc, fie l-a condus pe hartă. Dacă aşa stăteau lucrurile, atunci cine era la comandă? S-ar părea că nu Comandantul Suprem, ci unicul său locţiitor a dus Armata Roşie până la Berlin.

Se spune că în timpul războiului s-ar fi petrecut următoarea întâmplare. Lui Jukov i-ar fi fost adus la semnat un document în

care funcţia îi era menţionată greşit: prim-locţiitor al Comandantului Suprem. Marele comandant militar a urlat, bătând din picior: „Eu nu sunt prim-locţiitor! Eu sunt unicul!”.

Toată lumea trebuia să fie entuziasmată de această întâmplare: ia uite ce sever era Gheorghi Konstantinovici! Războiul cere rigurozitate – cum să-i zică lui Jukov prim-locţiitor, dacă Stalin nu mai avea alţi locţiitori?

Un oarecare literat, vrăjit de această întâmplare, a scris o carte despre Jukov, pe care a intitulat-o chiar aşa: *UNICUL*. În această carte, conform mitologiei oficiale a statului rus, Stalin este înfăţişat ca un imbecil, în timp ce Gheorghi Konstantinovici Jukov este talentul înnăscut, înţeleptul, salvatorul Patriei, marele geniu, soarele strălucitor fără pete. Iar titlul cărţii nu pare să indice că Jukov a fost unicul locţiitor al lui Stalin, ci unicul salvator al Patriei.

Imediat, ca un ecou, şi-a făcut auzit glasul un scriitoraş occidental. Titlul cărţii acestuia ne vrăjeşte: *Mareşalul Jukov: omul care l-a zdrobit pe Hitler*. Este o altă carte. Un alt autor. Alt titlu. Dar sensul este acelaşi: UNICUL! A ieşit Egori Konstantinovici în câmp deschis şi lângă o tufă de răchită s-a întâlnit cu Bestia respingătoare şi cu oastea sa. Şi-a înşfăcat paloşul fermecat, l-a fluturat o dată şi a făcut cărare. L-a fluturat a doua oară şi a făcut o ulicioară, iar Bestiei i-a retezat dintr-o lovitură şapte capete. A spulberat tot bârlogul celui de-al Treilea Reich. Când se repezea, zburau smocuri în toate părţile!

Să ne bucurăm. Să-i înălţăm osanale mareşalului Uniunii Sovietice Jukov – mântuitorul Patriei, unicul locţiitor al lui Stalin, apoi să ne punem întrebarea: aşa să fie oare? Vă propun să privim cu atenţie anturajul lui Stalin, poate vom găsi şi alţi locţiitori în afară de Jukov.

2

În timpul războiului, Stalin a avut mai multe funcţii: secretar general al Comitetului Central al Partidului Comunist, şef al guvernului, preşedinte al Comitetului de Stat pentru Apărare, preşedinte al Cartierului General al Comandamentului Suprem, Comandant Suprem al Forţelor Armate, comisar al poporului pentru Apărare. Stalin era unul, iar funcţiile erau şase. Pentru fiecare funcţie, el avea locţiitori.

Începând cu 4 aprilie 1922, principala funcţie a lui Stalin era aceea de secretar general al Comitetului Central al PCU (b). Principalul mecanism al puterii era Uciraspred[1] sau Orgraspred, sau ORPO[2] sau UK[3] a secretariatului CC.

După războiul civil, camarazii lui Lenin, înghiontindu-se unii pe alţii, îşi croiau drum spre putere. Ei considerau că tronul lui Lenin va fi al aceluia care va învinge în nesfârşita întrecere a vorbelor goale şi pălăvrăgelilor. În acest timp Stalin, fără a se amesteca în dispute, a preluat controlul prăvăliei cu firma „Uciraspred”. Lenin a fost primul care şi-a dat seama ce însemna acest lucru. Uciraspred era un birou abia vizibil din afară, în structura secretariatului Comitetului Central al partidului. Nu, nu era secţia care coordonase pregătirea Revoluţiei Mondiale. Nu era nici secţia care elaborase strategia luptei proletariatului din lumea întreagă. Nu era nici măcar secţia care avea misiunea să vegheze la puritatea învăţăturii marxist-leniniste. Uciraspred însemna rutină. Uciraspred era alcătuit din funcţionari insignifianţi, care mutau de pe un raft pe altul nişte mape cenuşii. Uciraspred se ocupa cu evidenţa şi repartizarea cadrelor. Uciraspredul lui Stalin decidea care activist politic să fie promovat, care să fie retrogradat, care să fie ridicat, care să fie coborât, care să fie adus din orăşelul bielorus Bluden pentru a fi trimis la Kiev, sau care să fie luat

din cabinetul său spaţios din Piter şi aruncat într-o muncă de răspundere la Kobeliaki lângă Poltava, la Propoisk, sau în satul Bolşaia Griaznuha din gubernia Saratov.

Principala funcţie a lui Stalin era aceea de secretar general al Comitetului Central al partidului. În jurul acestei funcţii şi al biroului numit „Uciraspred” s-a construit cea mai puternică dictatură, fără precedent în istoria omenirii, dictatura lui Stalin.

Sesizând puterea tot mai mare a lui Stalin, Lenin i-a prevenit pe camarazii săi de luptă: „Ajungând secretar general, tovarăşul Stalin a concentrat în mâinile sale o putere nemăsurată”. Însă camarazii nu au luat în seamă avertismentul conducătorului, nu l-au apreciat cum se cuvine. Păcat.

Uciraspred îşi schimba denumirea, dar esenţa rămânea aceeaşi: cadrele decid totul! În timpul războiului, conducerea ţării, armatei, industriei, transporturilor, agriculturii, poliţiei secrete, ideologiei şi propagandei, diplomaţiei, culturii, serviciilor de informaţii, ştiinţei, religiei se realiza prin aceeaşi metodă – mişcarea cadrelor: cutare trebuie eliberat din funcţie, cutare trebuie numit, dacă nu se descurcă să fie şi el destituit, să fie numit altul. Prin urmare, în toate posturile de conducere erau numiţi oameni care puteau asigura succesul cu orice preţ. Exact aşa, cu orice preţ.

În timpul războiului, cu câţiva ani înainte de izbucnirea acestuia şi după război, până la moartea lui Stalin, al doilea om în partid a fost de fapt Gheorghi Maksimilianovici Malenkov. Din 1934 el a condus structura numită ORPO din cadrul CC al PCU (b). ORPO era acelaşi Uciraspred, dar cu altă firmă. „După Congresul al XVIII-lea, rolul de culise al lui Malenkov iese la suprafaţa activităţii PCU (b) şi, pe linie de partid, el devine mâna dreaptă a lui Stalin” (B.I. Nikolaevski, *Tainîe straniţî istorii* [*Pagini de istorie secretă*], p. 200).

Controlat personal de Stalin, Malenkov a condus statul şi

războiul prin intermediul repartiţiei cadrelor. El numea şi destituia şefii direcţiilor lagărelor, comandanţii de brigăzi, divizii şi corpuri, comisarii poporului şi locţiitorii acestora, ambasadorii şi rezidenţii, şefii secţiilor şi direcţiilor raionale, regionale, zonale, republicane ale NKVD, directorii uzinelor, fabricilor, minelor, exploatărilor petrolifere şi minelor de aur, şefii căilor ferate, secretarii comitetelor de partid raionale, regionale şi zonale, şefii birourilor şi direcţiilor Marelui Stat-Major, comandanţii flotilelor, armatelor, flotelor, fronturilor, şefii statelor-majore ale acestora.

Formal, Malenkov nu era locţiitorul lui Stalin pe linie de partid. Însă dacă e să abordăm problema strict formal, atunci nici Stalin nu a fost un dictator. Dacă aţi uitat cumva, puterea în Ţara Sovietelor aparţinea muncitorilor şi ţăranilor şi se numea formal „sovietică”. De mult mă preocupă o întrebare: cine, când şi cu cine s-a sfătuit vreodată la noi? Pur formal puterea era încununată de Sovietul Suprem, din care făceau parte ţesătoare, mulgătoare, oţelari şi crescători de reni. Pur formal, în fruntea Uniunii Sovietice se afla blajinul bunicuţ Kalinin. Cu toate acestea, adevărata putere aparţinea celor care-şi amplasau oamenii la pârghiile conducerii statului.

În timpul războiului, după război şi până la moartea lui Stalin, lui Gheorghi Konstantinovici Jukov nu i s-a permis să se apropie de problemele delicate ale evidenţei şi repartiţiei cadrelor, adică de problemele conducerii statului, economiei, Forţelor Armate, politicii interne şi externe.

3

Sunt contrazis: nu vorbim despre conducere în general, ci despre situaţiile critice; unde apărea o criză, unde era cel mai

greu, la Leningrad, la Stalingrad, Stalin îl trimitea pe Jukov – iar acesta, cu o mână de fier, restabilea ordinea… Poate fi contestat acest lucru?

Da, poate fi.

Câtă vreme am crezut memoriile lui Jukov, şi eu gândeam la fel. Însă după ce am răsfoit nişte documente, am înţeles: acolo unde apărea o criză, unde era cel mai greu, Stalin trimitea o altă persoană. Iar omul acela, cu o mână de fier, restabilea ordinea (în accepţiunea sovietică a termenului). Cel pe care Stalin l-a trimis la Leningrad, dându-i împuterniciri excepţionale, a fost Gheorghi Maksimilianovici Malenkov.

Malenkov nu era singur. El avea o echipă din care făceau parte cekişti atent selecţionaţi, „tovarăşi responsabili" din Direcţia de Cadre, generali şi amirali de cel mai înalt rang, inclusiv comisarul poporului pentru Flota Maritimă Militară, comandantul aviaţiei din cadrul Armatei Roşii şi comandantul artileriei. După ce, sub comanda lui Malenkov, Leningradul a fost salvat, după ce duşmanul a fost oprit, Stalin l-a trimis pe Jukov în ajutorul lui Malenkov.

Nici la Stalingrad Stalin nu a trimis pe oricine, ci pe Malenkov. Jukov a sosit mai târziu (şi a plecat mai devreme). În suita lui Malenkov, el intra la categoria „şi alte persoane însoţitoare".

După două decenii, Jukov s-a dat drept personaj principal. Însă „principal" a ajuns abia după moartea lui Stalin, înlăturarea lui Malenkov, apoi a lui Hruşciov. După ce au fost înlăturaţi, şi lui Malenkov, şi lui Hruşciov li s-a pus pumnul în gură. Nu puteau să protesteze. În timp ce pentru Jukov lucra întregul aparat propagandistic al Uniunii Sovietice. De partea lui Jukov erau şi Brejnev însuşi, şi Kosîghin, şeful guvernului, şi principalul ideolog comunist Suslov, şi ministrul Apărării Greciko, şi nesfârşitele cohorte de „istorici cu epoleţi". Pe acest

teren fertil a crescut „salvatorul” Leningradului, Moscovei, Stalingradului şi al tuturor.

4

Din 1922, timp de peste 19 ani, Stalin a deţinut doar funcţia de secretar de partid. Pe 4 mai 1941 el a devenit şeful guvernului sovietic, Consiliul (Sovietul) Comisarilor Poporului (Sovnarkom). În timpul războiului, Stalin avea în guvern doi prim-locţiitori – Molotov şi Voznesenski – şi simpli locţiitori: Beria, Bulganin, Vîşinski, Voroşilov, Zemliacika, Kaganovici, Kosîghin, Malenkov, Malîşev, Mehlis, Mikoian, Pervuhin, Saburov.

Pe 30 iunie 1941 Stalin a ocupat postul de preşedinte al Comitetului de Stat al Apărării (CSA). Locţiitorul lui Stalin în CSA era Molotov. Din mai 1944 – Beria.

Pe 10 iulie 1941 Stalin a preluat funcţia de preşedinte al Marelui Cartier General al Înaltului Comandament, care pe 8 august a fost transformat în Marele Cartier General al Comandamentului Suprem. În această funcţie Stalin nu a avut locţiitori.

Pe 19 iulie 1941 Stalin devine comisar al poporului pentru Apărare. În timpul războiului, prim-locţiitorii lui pe această funcţie erau Budionnîi şi Jukov, iar Abakumov, Bulganin, Vasilievski, Vorobiov, Voronov, Golikov, Gromadin, Zaporojeţ, Kulik, Mereţkov, Mehlis, Novikov, Peresîpkin, Timoşenko, Fedorenko, Hruşciov, Şapoşnikov, Şceadenko, Şcerbakov erau locţiitori. Să-mi fie cu iertare dacă am omis pe cineva.

De pe 8 august 1941 Stalin este comandant suprem al Forţelor Armate ale Uniunii Sovietice. În această funcţie, de pe

26 august 1942, el a avut un locţiitor – Jukov.

În concluzie, în diferite etape ale războiului, pentru funcţii diferite, Stalin a avut minimum 35 de locţiitori, din care patru prim-locţiitori: Budionnîi, Voznesenski, Jukov, Molotov. Şase persoane: Beria, Bulganin, Jukov, Malenkov, Mehlis, Molotov erau „locţiitori dubli" ai lui Stalin. De pildă Mehlis era locţiitor al preşedintelui Consiliului Comisarilor Poporului (CCP) şi locţiitor al comisarului poporului pentru Apărare. Molotov era locţiitor al preşedintelui CSA şi prim-locţiitor al preşedintelui Consiliului Comisarilor Poporului.

Din momentul în care Stalin a luat în primire funcţia de comisar al poporului pentru Apărare, adică de pe 19 iulie 1941, Jukov a fost prim-locţiitorul său pe acest post. Din 26 august 1942, Jukov a fost locţiitor al comandantului suprem. Pe scurt, Jukov a fost locţiitorul şi-n acelaşi timp prim-locţiitorul lui Stalin.

În jurul lui Jukov roiau mereu tot felul de lachei şi linge-blide. Atmosfera din statul-major al lui Jukov a fost descrisă foarte plastic de artistul Boris Sicikin, amicul şi tovarăşul de pahar al „mareşalului victoriei":

> Personalul de serviciu era alcătuit din persoane de sex masculin, cu grade de la general-maior în sus, care se purtau ca nişte adevărate slugi: îi curăţau mareşalului cizmele, puneau şi strângeau masa. Pe scurt, erau ca nişte câini dresaţi. Când ascultau dispoziţiile mareşalului se plecau până la podea. Îţi era silă să te uiţi la oamenii aceia, care îşi pierduseră orice urmă de respect de sine... Pentru mareşal, aceşti lingăi erau un fel de căţei de companie... Mai exact, nişte duläi (B. Sicikin, *Ia iz Odessî, zdraste...* [*Bună, eu sunt din Odessa...*], p. 79).

Şi iată că într-o zi, în timpul războiului, unul dintre aceşti duläi s-a hotărât să-l pupe în fund pe stăpân o dată în plus, în afara graficului, scriind într-un document funcţia lui Jukov: prim-locţiitor... N-a nimerit-o! Jukov detesta să fie numit prim-

locţiitor al comisarului poporului pentru Apărare. Îi plăcea în schimb să fie numit locţiitor al comandantului suprem. Să ne înţelegem: cei care-i curăţau mareşalului cizmele şi-i aduceau hârtiile la semnat puteau lesne să se încurce în asemenea amănunte şi să se adreseze celui mai mare comandant militar al tuturor timpurilor şi popoarelor nu cu titlul care-i era pe plac, ci cu acela pe care-l detesta. Şi atunci măreţul a fost cuprins de o furie satanică: eu nu sunt prim-locţiitor, sunt unicul!!!

Ţinând cont de cele expuse mai sus, pretenţiile la unicitate, delicat vorbind, nu sunt suficient de întemeiate.

5

Acum să încercăm să facem ordine în tabelul rangurilor. Care funcţie este mai importantă: locţiitor al lui Stalin pe linie de partid sau prim-locţiitor în guvern? Ce funcţie are o mai mare greutate: locţiitor în CSA, prim-locţiitor al comisarului poporului pentru Apărare sau locţiitor în cadrul CCP?

Răspunsul la această întrebare a fost dat pe 30 iunie 1941. În acea zi a luat fiinţă Comitetul de Stat al Apărării (CSA), „un organ de stat extrem de important al Uniunii Sovietice, în care, în anii Marelui Război Patriotic, au fost concentrate puteri depline. Hotărârile CSA aveau putere de lege pe timp de război” (*Sovetskaia voennaia enţiklopedia* [*Enciclopedia militară sovietică*], vol. 2, p. 622).

> Concentrând toată puterea în stat, CSA conducea procesul de restructurare a economiei naţionale în concordanţă cu cerinţele războiului, mobilizarea forţelor şi resurselor ţării, coordona organizarea Forţelor Armate, procesul de perfecţionare a structurii acestora, repartiza cadrele de conducere, stabilea caracterul general al utilizării Forţelor Armate în război, asigura conducerea

luptei poporului sovietic în spatele frontului inamic (*Ibidem*, vol. 7, p. 516).

Aşadar, în timpul războiului, principala pârghie a dictaturii – evidenţa şi repartizarea cadrelor – a trecut la CSA. Deşi, în principiu, nu s-a schimbat nimic: acelaşi tovarăş Malenkov, sub conducerea înţeleaptă a tovarăşului Stalin, a tradus în viaţă acelaşi indestructibil principiu stalinist conform căruia cadrele decid totul.

În timpul războiului, toate structurile de stat şi militare, precum şi organele Uniunii Sovietice, începând de la Marele Cartier General al Comandamentului Suprem, se supuneau deciziilor CSA.

În momentul creării CSA, din el făceau parte: Stalin – preşedinte, Molotov – locţiitor, Beria, Voroşilov, Malenkov. În februarie 1942, în CSA au mai fost admişi suplimentar Voznesenski, Kaganovici, Mikoian, iar în noiembrie 1944 – Bulganin. Din mai 1944 Beria este locţiitor al preşedintelui CSA. Acum Stalin are doi locţiitori – Molotov şi Beria.

Mareşalul Uniunii Sovietice Gheorghi Konstantinovici Jukov nu a fost locţiitor al lui Stalin în CSA. În acest extraordinar organ al statului de conducere a războiului, Jukov nu a fost admis nici măcar în calitate de simplu membru.

6

Încă din copilărie am învăţat că războiul a fost drept, măreţ, sfânt. Duşmanul perfid ne-a atacat fără să ne declare război, fără niciun motiv sau pretext.

Noi nu ne-am pregătit pentru război, de aici atâtea

înfrângeri, pierderi şi victime. Esenţa războiului: poporul sovietic şi-a apărat Patria. Oamenii sovietici s-au unit strâns în jurul Partidului Comunist iubit şi al înţeleptului său Comitet Central. Marele Stalin a condus Armata Roşie şi poporul către zdrobirea duşmanului.

După moartea şi demascarea lui Stalin s-a clarificat că nu acesta a condus poporul sovietic la zdrobirea duşmanului, ci credinciosul leninist Hruşciov.

După destituirea lui Hruşciov, istoricii au descoperit brusc faptul că nici Stalin şi nici Hruşciov nu au condus poporul sovietic la zdrobirea duşmanului, ci un leninist şi mai credincios – tovarăşul Brejnev. Stalin avea o „Stea de aur” de Erou al Uniunii Sovietice pe care nu a purtat-o niciodată, în timp ce Brejnev avea patru, pe care le purta întotdeauna. Mareşalul Uniunii Sovietice Brejnev era de patru ori mai erou decât Stalin.

După moartea lui Brejnev s-a făcut o descoperire istorică senzaţională: Armata Roşie şi întregul popor sovietic au fost conduşi către zdrobirea duşmanului nu de Brejnev, nici de Hruşciov şi nici de Stalin, ci de un fiu credincios al poporului sovietic, marele Jukov – sau Unicul. Cu toate acestea, dacă e să ni-i amintim pe predecesorii lui Jukov pretendenţi la rolul de Salvator, ne dăm seama că Jukov este „unic” doar la un moment dat. Într-o anumită etapă istorică.

Înaintea lui Jukov au avut alţii acest rol. Jukov nu face decât să încheie coloana „unicilor”.

1. *Uciot i raspredelenie kadrov* – Evidenţa şi repartizarea cadrelor (n.tr.).

2. *Otdel Rukovodiagcih Partiinîh Organov* – Biroul Organelor Conducătoare ale Partidului (n.tr.).

3. *Upravlenie Kadrov* – Direcţia de Cadre (n.tr.).

Capitolul 1

Onestitate cu lipsuri

Eu nu pot să scriu decât adevărul.

De patru ori Erou al Uniunii Sovietice,
Mareşalul Uniunii Sovietice G.K. Jukov,
Ogoniok, nr. 16, 1988, p. 11

1

În timpul vieţii lui Jukov a apărut o singură ediţie a memoriilor sale, într-un singur volum.

„Este o carte convingătoare, onestă, este marele adevăr despre război. Aşa va rămâne pentru totdeauna” (*Krasnaia zvezda*, 12 ianuarie 1989).

În acest punct îmi permit să nu fiu de acord cu publicaţia preferată. Adevărul lui Jukov nu va rămâne „aşa” pentru totdeauna. Deja nu a mai rămas „aşa”. Şi nici nu avea cum să rămână, pentru că adevărul în ţara noastră mare este cel mai bun din lume. Cel mai adevărat. Cel mai avansat. Cel mai progresist. Cel mai stabil. Adevărul nostru nu este atât de trainic pentru că este dur ca o stâncă, ci exact dimpotrivă. Noi avem un adevăr flexibil. Elastic. Adevărul nostru supravieţuieşte în orice condiţii, pentru că este capabil să se adapteze. Tovarăşii savanţi ar fi utilizat în acest caz termenul „mutaţie”. Adevărul nostru este plin de vitalitate şi indestructibil, pentru că se modifică

odată cu schimbarea condiţiilor. Declarând că adevărul lui Jukov este imuabil, tovarăşii de la *Krasnaia zvezda* ne păcălesc. Ei sunt primii care ar trebui să ştie că a doua ediţie a *Amintirilor şi reflecţiilor* practic nu are nimic în comun, în afară de titlu, cu prima ediţie. Mai mult: ediţia a doua dezminte în totalitate prima ediţie, iar ediţia a treia o dezminte pe a doua.

Acum marele adevăr al lui Jukov despre război nu mai este cel de la început. Iar mâine va fi altul. El s-a schimbat şi continuă să se schimbe cu repeziciune chiar sub ochii noştri. Un rol deosebit în acest proces îl are mezina marelui strateg, Maria Gheorghievna. Ea a făcut tot posibilul – mai exact, imposibilul – pentru ca lucrarea marelui comandant militar să devină cu fiecare zi mai verosimilă. Maria Gheorghievna caută permanent în arhivele tatălui său şi găseşte mereu câte ceva nou. A doua ediţie, care a apărut după moartea lui Jukov, avea două volume. S-a anunţat: iată, în sfârşit, adevărul istoric! Abia acum cartea cuprinde tot ceea ce blestemata de cenzură nu a permis în prima ediţie!

Anii treceau, vremurile se schimbau. Apăreau probleme noi, cerinţe noi. În fiecare etapă istorică, aceleaşi evenimente căpătau o nouă interpretare, o nouă abordare, o nouă explicaţie. Şi Maria Gheorghievna găsea imediat un fragment tăiat de cenzură, ba chiar mai multe fragmente. Acestea erau inserate în carte şi, concomitent, coautorii receptivi tăiau tot ce nu mai corespundea momentului, tipăreau o nouă ediţie, cartea era din nou în pas cu timpul. Şi iarăşi se anunţa în toată lumea: iată că acum, în sfârşit, răsună adevărul deplin!

Se pare că Gheorghi Konstantinovici Jukov a prevăzut toate întrebările pe care i le vor pune urmaşii după câteva decenii de la moartea sa şi a răspuns la toate. Surprinzător este faptul că a dat răspunsuri diferite. Dacă astăzi societatea aşteaptă de la Jukov un anumit răspuns, exact pe acela îl va primi. Dacă, după o anumită perioadă de timp, opinia oficială legată de aceeaşi

chestiune se modifică, se va modifica şi răspunsul lui Jukov.

De îndată ce se impune confirmarea unui nou punct de vedere, Maria Gheorghievna găseşte imediat un fragment tăiat de cenzură. Dacă mâine vine ordinul să se înlocuiască acest punct de vedere cu unul contrar, fragmentul cu pricina se întoarce din nou în categoria celor inexistente.

2

După moartea lui Jukov, memoriile sale au parcurs drumul de la un volum la două volume, apoi s-au extins la trei volume, după care s-au redus din nou la două volume. Cartea s-a restrâns singură, eliminând tot ce era în plus, inutil, neactual.

În anul 1990 a apărut ediţia a zecea. Era deosebită. S-a dovedit că tot ce scrisese Jukov până atunci erau numai nişte prostii. Abia în ediţia a zecea, după un sfert de secol de la moartea marelui strateg, cititorul a descoperit acel mare adevăr despre război pe care mareşalul nu l-a putut spune în timpul vieţii, nefiindu-i permis acest lucru.

Primele nouă ediţii ale *Amintirilor şi reflecţiilor* reprezintă un mare adevăr. Dar rememorarea acestui adevăr nu mai este recomandată. Sfatul vine de la nişte persoane cu multă autoritate. De pildă, de la fostul ministru al Apărării, ultimul Mareşal al Uniunii Sovietice, D.T. Iazov. Dmitri Timofeevici şi-a înscris numele în istorie prin faptul că, asemenea lui Hitler, la 50 de ani după el, a aruncat armatele de tancuri în lupta pentru cucerirea Moscovei. În această operaţiune, la fel ca şi Hitler, Mareşalul Uniunii Sovietice şi-a rupt gâtul. Dar, spre deosebire de Hitler, acest strateg nu s-a împuşcat. Deşi ar fi trebuit. Acum comandantul militar Iazov îi sfătuieşte pe tinerii ofiţeri fără

casă să-şi înfiinţeze biblioteci personale şi să le umple cu operele lui Jukov. Nu cu oricare.

> I-aş sfătui să-şi procure în primul rând memoriile acestui mare comandant militar. Nu trebuie să cumpere la nimereală primele ediţii care le pică în mână în librării, ci numai ultimele ediţii ale *Amintirilor şi reflecţiilor*, începând cu ediţia a zecea (*Krasnaia zvezda*, 2 decembrie 2003).

Milioanele de exemplare din primele nouă ediţii ale *Amintirilor şi reflecţiilor* nu sunt altceva decât reziduuri ale evoluţiei istorice. Locul lor este la groapa de gunoi a istoriei. Au fost bune la timpul lor. Acum nu au de ce să fie păstrate în bibliotecile personale ale ofiţerilor fără casă. Acum sunt alte cerinţe, acum se impune un alt mare adevăr despre război.

Mareşalul Iazov nu este singur. Mareşalul trupelor de tancuri şi blindate O. Losik cântă acelaşi cântec. Elogiile acestuia încep cu ritualul asigurărilor privind onestitatea lui Jukov. Însă aceste repetiţii sâcâitoare dau naştere îndoielilor şi bănuielilor. Dacă cineva se bate cu pumnul în piept că este curat precum cristalul, apare o reacţie psihologică de natură contrară. Priviţi-i pe şarlatanii mărunţi de pe străzi: acesta este stilul lor – să insiste pe onestitate. Despre ce onestitate poate fi vorba la Jukov, dacă el a descris numeroase operaţiuni şi nici măcar o singură dată nu a amintit de pierderi? Autorii memoriilor lui Jukov sunt aidoma organizatorilor lucrărilor de restaurare a Kremlinului sau a Casei Albe. Reparaţiile s-au încheiat. Numai că nimeni nu are chef să arate devizul. De ce ar vrea cineva să cunoască detaliile, de ce să se indispună, de ce să ţină minte cât a costat totul şi ce s-a întâmplat cu materialele rămase?

Declarând onestă cartea lui Jukov, mareşalul trupelor de tancuri şi blindate Losik precizează imediat după aceea că onestitatea lui Jukov nu este una obişnuită, ci cu lipsuri.

> Este o carte onestă. E adevărat, în nouă ediţii, din considerente conjuncturale, în carte nu au fost incluse faptele… Pregătind a zecea ediţie, completată în urma descoperirii în acea perioadă a primului manuscris al autorului, editura a luat în considerare… Memoriile s-au extins pe trei volume (*Krasnaia zvezda*, 2 decembrie 2000).

Dacă tot a povestit despre considerentele conjuncturale, n-ar fi fost rău să-l şi numească pe principalul autor al respectivelor conjuncturi. Şi dacă memoriile s-au extins cândva la trei volume, ar fi trebuit să explice pe înţelesul tuturor de ce în momentul de faţă aceleaşi memorii încap în doar două volume.

Încă ceva: cine garantează că raţiunile conjuncturale nu vor mai fi luate în considerare? Timp de două decenii, în primele nouă ediţii veridic-conjuncturale s-a văzut clar tendinţa numeroşilor autori şi coautori ai „celei mai veridice cărţi despre război” de a fi pe placul puterii, de a prinde din zbor dorinţele acesteia şi de a le îndeplini cu mult zel. De parcă în ultimele ediţii tendinţa aceasta n-ar fi la fel de evidentă! Oare astăzi această carte conţine ceva care să nu corespundă orientărilor ideologice oficiale?

3

Însuşi Gheorghi Konstantinovici înţelegea perfect că un mare adevăr, însă aparţinând trecutului, nu-i este necesar nimănui. Jukov ştia că istoria va fi rescrisă în permanenţă. Considera că aşa este normal. El însuşi a fost un stalinist înflăcărat. Cât timp Stalin a fost bine sănătos. Într-un document oficial el s-a intitulat „sluga marelui Stalin”. În timpul lui Hruşciov era la modă să fii antistalinist. Jukov a devenit şi el

antistalinist. Dacă n-ar fi fost el, nici Congresul al XX-lea al PCUS şi nici acuzaţiile publice aduse lui Stalin n-ar fi fost posibile. În timpul lui Brejnev cultul lui Stalin a reînviat, atât cât a fost posibil. Jukov a devenit din nou un stalinist înfocat. Citiţi cartea *Amintiri şi reflecţii* editată în timpul lui Brejnev. În timpul „restructurării" s-a dat dispoziţie ca Stalin să fie din nou detronat. Atitudinea lui Jukov (deja răposat) faţă de Stalin s-a mai schimbat o dată. Citiţi *Amintiri şi reflecţii* editată în timpul lui Gorbaciov. De fiecare dată Jukov se întoarce la 180 de grade. Exact în direcţia opusă.

Jukov însuşi spunea:

> În timpul lui Stalin a fost o istorie, în timpul lui Hruşciov – alta, acum este alta. În plus, ştiinţa istoriografică nu poate sta pe loc, ea se dezvoltă în permanenţă, ies la iveală fapte noi, acestea sunt analizate şi evaluate – trebuie să sesizezi spiritul epocii ca să nu rămâi în urmă. Pe de altă parte, despre multe lucruri este încă prematur să vorbim (*Ogoniok*, nr. 16, 1988, p. 11).

Fraza în care vorbeşte despre spiritul epocii şi despre faptul că trebuie să sesizăm acest spirit şi să ne conformăm lui este pur şi simplu încântătoare. În concordanţă cu aceste cerinţe, memoriile răposatului Jukov se înnoiesc în mod magic. În orice moment acestea corespund spiritului vremii. Exemplu: în timpul vieţii lui Jukov, în prima ediţie a memoriilor stă scris:

> În pofida unor uriaşe dificultăţi şi pierderi, în patru ani de război industria sovietică a produs o cantitate colosală de armament – circa 490.000 de tunuri şi aruncătoare de mine, peste 102.000 de tancuri şi autotunuri, peste 137.000 de avioane de luptă (*Vospominania i razmîşlenia*, 1969, p. 237).

În acest caz Jukov nu s-a bazat pe niciun fel de izvoare. Iată însă că în ediţia a treisprezecea (2003, p. 252) aceeaşi frază conţine cifre diferite: 825.000 de tunuri şi aruncătoare, 103.000

de tancuri şi autotunuri, peste 134.000 de avioane. Şi trimiterea la sursă: *Enciclopedia militară sovietică*, Moscova, 1976, vol. 2, p. 66.

Între prima şi a treisprezecea ediţie este o diferenţă de o mie de tancuri şi autotunuri. La avioane diferenţa este şi mai mare: în prima ediţie numai avioane de luptă sunt 137.000, în timp ce în ediţia a treisprezecea sunt 134.000 de avioane de luptă, de transport, de antrenament etc. Datele privind producţia de artilerie îţi taie răsuflarea: în prima ediţie „circa 490.000 de tunuri şi aruncătoare de mine", în cea de-a treisprezecea – 825.000. Diferenţa este de 335.000 de guri de foc! O treime de milion. Asta înseamnă 55.833 de baterii de tragere dacă au câte şase tunuri fiecare, sau 83.750 dacă au câte patru. Dacă pentru deservirea fiecărui tun şi aruncător omis de Jukov în prima ediţie repartizăm în medie câte cinci oameni, am avea nevoie de o jumătate de milion de artilerişti. Dacă-i luăm în calcul şi pe toţi cei care comandă această mulţime şi asigură funcţionarea artileriei – comandanţii de plutoane, baterii, divizioane, regimente, brigăzi şi divizii, personalul statelor-majore, şoferii remorcherelor de artilerie etc. –, cifra depăşeşte cu mult două milioane. Oare Jukov chiar nu ştia aceste lucruri? Oare chiar a coordonat totul fără să aibă nici cea mai vagă idee ce se află sub controlul său?

Cea mai interesantă este trimiterea la sursă. Redactorii volumului ar fi putut să scrie cinstit că Jukov nu se pricepea în problemele militare, că războiul nu l-a interesat, că nu ştia mai nimic despre război, că dădea cifre fictive, dar că acum s-au descoperit alte cifre. Şi redactorii ar fi trebuit să se bazeze pe cele mai noi cercetări. Dar nu! Naratorul este Jukov. Iar acest Jukov una spune într-o ediţie, alta în altă ediţie şi aşa mai departe, până la ediţia a treisprezecea, în care citează cărţi pe care nu le-a citit, pe care nu avea cum să le citească. Volumului al doilea al *Enciclopediei militare sovietice* la care Jukov face

referire în acest caz i s-a dat bun de tipar pe 20 iulie 1976. După doi ani, o lună şi două zile de la moartea sa. Niciun volum al *Enciclopediei militare sovietice* nu a fost editat în timpul vieţii lui Jukov. În momentul morţii acestuia, primul volum nu numai că nu primise bun de tipar, dar nici măcar la cules nu fusese dat. Ultimul volum a apărut după şase ani de la moartea celui mai mare comandant militar.

Prin urmare, iată cum sesizează mortul spiritul vremii. Din dorinţa de a fi în consonanţă cu acest spirit, Jukov a exagerat. Gândiţi-vă şi singuri: Gheorghi Konstantinovici ne trimite la volumul al patrulea al *Istoriei celui de-al Doilea Război Mondial, 1939-1945* (*Istoria Vtoroi minovoi voinî, 1939-1945*). De curiozitate, verificaţi datele apariţiei volumului respectiv şi comparaţi-le cu data morţii „mareşalului victoriei”.

Veţi râde în hohote, vă garantez!

4

Şi încă ceva.

În timpul lui Stalin s-a încetăţenit periodizarea oficială a războiului. Conform acesteia, la sfârşitul anului 1941, lângă Moscova, Armata Roşie a destrămat mitul invincibilităţii armatei lui Hitler, iar la sfârşitul anului 1942, lângă Stalingrad a avut loc marea cotitură în desfăşurarea războiului. Timp de aproape 50 de ani, în şcoli şi institute, în cărţi şi filme, în instituţiile de învăţământ militar şi în academii erau repetate aceste formule sacre: lângă Moscova a fost destrămat un mit, apoi, după un an, lângă Stalingrad a avut loc marea cotitură.

După o jumătate de secol s-a descoperit o neconcordanţă. S-a dovedit că rolul lui Jukov în bătălia Stalingradului se reduce la

zero. S-a descoperit că în timpul acestei bătălii el se afla pe un alt front, desfăşurând o aşa-numită „operaţiune de distragere a atenţiei”. A desfăşurat-o fără talent şi fără succes.

În operaţiunea „de distragere a atenţiei” s-au utilizat de două ori mai multe forţe decât pentru contraofensiva de lângă Stalingrad. Aceasta era o încălcare a tuturor principiilor strategiei. Pe direcţia principală, acolo unde se decide soarta războiului, unde se plănuieşte o schimbare radicală a cursului acestuia în avantajul propriu, acolo trebuie concentrate forţele principale, iar pe direcţia secundară – forţele secundare. Dacă pentru operaţiunea de abatere a atenţiei inamicului s-au alocat mai multe forţe decât pentru operaţiunea de bază, aceasta este o crimă.

În plus, la sfârşitul anului 1942 armata germană era în apărare pe direcţia Rjev. Iar Jukov desfăşura acolo o operaţiune ofensivă „de distragere a atenţiei”. Pentru apărare sunt necesare mai puţine forţe, în timp ce pentru atac e nevoie de forţe sporite. Rezultă că Jukov „distrăgea atenţia” forţelor puţin numeroase ale armatei germane aruncând în atac mase uriaşe de combatanţi ai Armatei Roşii.

Şi încă ceva: succesul obţinut lângă Stalingrad a fost neaşteptat pentru comandamentul sovietic. Au fost încercuite 22 de divizii germane, deşi nimeni nu se aştepta la aşa ceva. Se preconiza încercuirea unui număr de divizii de trei ori mai mic. Deci, pentru a ajuta la încercuirea a şapte divizii germane lângă Stalingrad, Jukov desfăşura pe un alt front o grandioasă operaţiune „de distragere a atenţiei”, la care au participat 29 (douăzeci şi nouă!) de armate de arme întrunite, de şoc, tancuri şi aeriene.

Pentru această operaţiune Jukov a concentrat 1,9 milioane de soldaţi şi comandanţi, 3.300 de tancuri, 1.100 de avioane. În urma acestei operaţiuni „de distragere a atenţiei” Jukov a pierdut 1.850 de tancuri, peste 1.000 de avioane, câteva mii de

tunuri şi aruncătoare, a irosit milioane de proiectile, a băgat în pământ peste o sută de mii de soldaţi şi ofiţeri, a decimat cele mai bune unităţi de gardă ale Armatei Roşii.

Operaţiunea lui Jukov „de distragere a atenţiei” desfăşurată în raionul Rjev pare şi mai barbară pe fondul evenimentelor din anul precedent. Ni se spune că la sfârşitul anului 1941 Jukov i-ar fi propus, chipurile, lui Stalin să concentreze forţele principale pe Frontul de Vest, dar imbecilul de Stalin a dispersat forţele pe mai multe direcţii şi fronturi, alergând după o duzină de iepuri, motiv pentru care bătălia de lângă Moscova a avut un final sângeros pentru Armata Roşie şi nu a adus rezultate deosebite. Unii cred aceste poveşti. Dar după exact un an, la sfârşitul lui 1942, a survenit o situaţie identică: toate forţele trebuiau trimise pe o singură direcţie hotărâtoare. Această direcţie era Stalingradul. Acolo putea fi obţinută o victorie grandioasă. În loc de asta, operaţiunea de lângă Stalingrad a avut un mare succes propagandistic, iar din punctul de vedere al strategiei, s-a încheiat fără glorie şi fără strălucire. A fost luată prizonieră o singură armată germană obişnuită, dar existase posibilitatea încercuirii a cinci armate, din care două de tancuri. Toate cele cinci armate puteau fi prinse în încercuire fără eforturi deosebite. Uşa cursei de şoareci putea fi închisă cu uşurinţă lângă Rostov, acolo unde aproape că nu existau trupe germane.

În vara anului 1942 coloanele de tancuri germane au înaintat mult, până la poalele Caucazului. Combustibil pentru drumul de întoarcere nu mai aveau. Ai noştri nu aveau decât să le bareze coridorul îngust de lângă Rostov, iar atunci întregul front german, de la Marea Albă la Marea Neagră, s-ar fi prăbuşit. În ianuarie 1943. După ce ar fi pierdut cinci armate, breşa din apărarea germană ar fi însemnat acelaşi lucru ca şi spărtura de la tribordul „Titanicului”. După aceea deznodământul ar fi survenit în câteva luni, dacă nu chiar în câteva săptămâni. Rana căpătată lângă Stalingrad a fost gravă,

dar o lovitură lângă Rostov ar fi fost mortală. Însă în loc de asta, forţele Armatei Roşii au fost din nou împrăştiate pe spaţii întinse, pe mai multe fronturi. Şi nu se ştie de ce, de această dată Jukov nu a protestat şi nu i-a cerut lui Stalin să concentreze forţele pe o singură direcţie hotărâtoare: fie lângă Stalingrad şi mai departe, spre Rostov, fie pe Frontul de Vest, în raionul Rjev, renunţând la contraofensiva de lângă Stalingrad.

Jukov însuşi nu a considerat operaţiunea din raionul Rjev o operaţiune „de distragere a atenţiei" şi nici nu a numit-o astfel vreodată. Pe 7 ianuarie 1964 el i-a trimis scriitorului V.D. Sokolov o scrisoare în care descrie pregătirea operaţiunii Rjev-Sîcevka din noiembrie 1942:

> ...Trebuie să pregătim urgent şi să desfăşurăm operaţiunile ofensive ale trupelor noastre. În raionul Viazma trebuie să retezăm proeminenţa Rjev a inamicului. Pentru operaţiune trebuie să atragem trupele Frontului Kalinin şi ale Frontului de Vest... mă voi duce la Purkaev şi Konev pentru a pregăti contraofensiva Frontului Kalinin din zona situată la sud de Belîi şi ofensiva Frontului de Vest din zona situată la sud de Sîcevka, în întâmpinarea atacului trupelor Frontului Kalinin. După ce am stabilit forţele şi efectivul trupelor care vor trebui antrenate în lichidarea grupării inamice Rjev-Sîcevka-Belîi, fără a pierde timpul, m-am deplasat la statul-major al comandantului frontului Kalinin... (Gheorghi Jukov, *Stenograma Plenarei din octombrie 1957 a CC al PCUS şi alte documente*, Moscova, 2001, p. 511).

În raionul Rjev se pregătea o operaţiune ofensivă după acelaşi plan ca aceea de lângă Stalingrad, dar de o mai mare anvergură. Frontul Kalinin şi Frontul de Vest trebuiau să taie proeminenţa Rjev prin atacuri pe direcţii convergente. Trupele ambelor fronturi urmau să rupă apărarea inamicului. Grupările lor de şoc trebuiau să se întâlnească adânc în spatele frontului inamic, închizând astfel cercul în jurul principalelor forţe germane ale Grupului de Armate Centru. Jukov a scris despre operaţiunea ofensivă având scopuri bine definite. El recunoştea că a fost iniţiatorul acestei operaţiuni, că a stabilit singur

numărul şi structura trupelor pentru desfăşurarea ei, a pregătit-o singur şi a desfăşurat-o singur. În momentul în care Jukov scria această scrisoare, tot ce era legat de pierderile Armatei Roşii în război era învăluit în bezna de nepătruns a secretului militar şi de stat.

Din acest motiv Jukov povestea fără nicio jenă despre planurile şi ideile sale. Numai despre rezultate nu a povestit nimic. A tăcut şi-n legătură cu faptul că nu i-a reuşit niciun fel de încercuire a trupelor germane.

După destrămarea Uniunii Sovietice, când au ieşit brusc la iveală cifrele pierderilor în condiţiile lipsei totale a rezultatelor, această operaţiune ruşinoasă a fost urgent inclusă în categoria operaţiunilor de distragere a atenţiei inamicului. Ca şi cum asta s-ar fi intenţionat de la bun început: mult zgomot, câteva împuşcături acolo, cât să-i sperie pe nemţi.

Însă nu aceasta e problema. Problema e alta: s-a dovedit că marea cotitură în desfăşurarea războiului (chiar dacă era doar propagandistică) a avut loc lângă Stalingrad, iar Jukov nu era prin preajmă. Nu se afla nici la Moscova, de unde veneau indicaţiile. Brusc s-a descoperit că cele două sintagme – „cel mai mare strateg al tuturor timpurilor şi popoarelor” şi „marea cotitură din cel mai mare război” nu sunt legate nicicum între ele.

Ce era de făcut? Cum putea fi realizată legătura dintre marea cotitură în soarta războiului şi contribuţia personală a strategului la sus-menţionata cotitură?

Multă vreme şi-au frământat minţile capetele luminate, găsind în cele din urmă o rezolvare. La noi se poate. Iată ce soluţie au găsit: introducerea unei noi periodizări oficiale a războiului.

Lângă Stalingrad s-a produs marea cotitură, n-ai cum să negi. Nu ai cum să schimbi acest lucru. Atunci, uite cum facem:

admitem că marea cotitură s-a produs lângă Stalingrad în noiembrie 1942, dar cu un an înainte, lângă Moscova a avut loc ÎNCEPUTUL MARII COTITURI!

Asta a fost tot. În 1941 Jukov era într-adevăr lângă Moscova. Sub geniala sa conducere s-a realizat esenţialul: s-au pus bazele marii cotituri. Nu mai contează cine a realizat această cotitură un an mai târziu lângă Stalingrad. Important este cine a ÎNCEPUT această cotitură. Important este că au reuşit să-l înşurubeze în ea pe Jukov.

Interesant este altceva, şi anume faptul că în memoriile sale răposatul Jukov a reacţionat clar la schimbările care s-au produs. Timp de 21 de ani, în primele nouă ediţii ale *Amintirilor* Jukov a scris că în decembrie 1941, lângă Moscova, a fost destrămat un mit, iar în ediţia „cea mai veridică”, a zecea, răposatul Jukov declară pe neaşteptate că el nu a destrămat niciun mit, ci a pus bazele marii cotituri din război.

5

Mă grăbesc să vă anunţ că am şi eu o oarecare legătură cu transformarea miraculoasă a memoriilor celui mai mare comandant militar al tuturor timpurilor şi popoarelor. Mi-am adus şi eu, ca să zic aşa, contribuţia.

În istoriografia comunistă, războiul împotriva lui Hitler era numit „Mare” şi chiar „Patriotic”. Comuniştii scriau aceste epitete cu majuscule. În schimb, sintagma „Al Doilea Război Mondial” o scriau cu litere mici. În felul acesta ei subliniau importanţa războiului pe frontul sovieto-german şi totala lipsă de importanţă a aceluiaşi război pe alte fronturi. Nu de puţine ori – de pildă, în capitolul al doilea al cărţii *Sinuciderea* – i-am

atenţionat pe învăţaţi: substantivele proprii, oricum ai întoarce-o, trebuie scrise cu literă mare. Şi încă ceva: războiul Uniunii Sovietice împotriva Germaniei reprezintă o parte a celui de-al Doilea Război Mondial. Nu se poate ca o parte să fie mai mare decât întregul. Dacă o parte merită să fie scrisă cu majusculă, atunci binevoiţi să-i acordaţi şi întregului aceeaşi cinste.

Nu s-a încumetat nimeni să mă contrazică, dar, încet-încet, în presa comunistă oficială, sintagma „Al Doilea Război Mondial" a început să fie scrisă cu litere mari. După 25 de ani de la moartea sa, Jukov s-a aliniat şi el la tendinţele generale, a prins din zbor spiritul vremii şi acum respectă strict regulile ortografiei. Pe cei care se îndoiesc îi rog să compare primele şi ultimele ediţii ale *Amintirilor şi reflecţiilor*.

Termenii „Reichstag", „Wehrmacht", „Cancelaria Imperială" sunt de asemenea substantive proprii. Eu le scriu cu literă mare. Jukov, cu literă mică – deocamdată.

În continuare, în textul acestei cărţi, „Reichstag" şi alte substantive proprii vor fi scrise când cu literă mare, când cu literă mică. Motivul este că, citându-l pe Jukov, nu am dreptul să-i modific textul după cum vreau, conform opiniilor şi judecăţii proprii.

Îmi exprim totuşi ferma convingere că răposatul Jukov îşi va schimba curând atitudinea faţă de respectarea regulilor gramaticale.

6

Ne pune în încurcătură declaraţia lui Jukov că „despre multe lucruri este încă prematur să vorbim". Despre ce lucruri este prematur să vorbim? Războiul s-a încheiat, duşmanul a fost

învins, ce anume nu poate fi spus? Şi de ce? Jukov a murit după 33 de ani de la invazia germană, fără să fi povestit nimic despre război. Tot ce stă scris în memoriile sale era cunoscut dinainte, fusese publicat de alţi autori. Iar dacă în ultimele ediţii ale cărţii lui Jukov apar momente noi, ele sunt noi numai pentru *Amintiri şi reflecţii*. Toate „momentele noi" au fost copiate cu acurateţe din cărţile altora. Din aceeaşi *Enciclopedie militară sovietică*. Jukov însuşi nu ne-a dezvăluit niciun secret.

Şi cum propuneţi să alăturăm declaraţia marelui comandant militar că el este capabil să spună doar adevărul cu mărturisirea din acelaşi paragraf că timpul pentru a spune adevărul nu a sosit încă? De ce să dai vina pe cenzură, dacă tu însuţi nu eşti pregătit să vorbeşti fără a ascunde adevărul? Un adevăr incomplet este un neadevăr, adică o minciună.

Tăinuirea adevărului istoric este o crimă împotriva propriului popor.

Poporul care nu-şi cunoaşte istoria este un popor învins, condamnat la degenerescenţă şi dispariţie. Printre altele, Jukov se face vinovat şi de decăderea postbelică a poporului rus.

În vremurile acelea minunate, când marele comandant militar lucra, chipurile, la „cea mai adevărată carte despre război", mii de oameni cinstiţi scriau fără să publice. De ce nu a făcut şi Jukov la fel? Unii publicau adevărul peste hotare sau îl răspândeau în manuscrise realizate la maşina de scris sau copiator.

Dacă acestea erau singurele modalităţi de a spune adevărul, de ce nu le-a utilizat şi Jukov? De ce, la urma urmei, nu a fugit peste hotare, într-o ţară liberă unde ar fi putut spune adevărul despre război? S-a temut?

Sunt contrazis: Jukov n-a fost singurul. Mulţi au spus minciuni despre război. Sunt de acord, totuşi nimeni n-a mai minţit într-un asemenea hal.

Cu vorbăria sa exagerată, ca să mă exprim delicat, Jukov a adus un prejudiciu ireparabil tuturor popoarelor din fosta Uniune Sovietică. Fără să-şi dea seama, cu flecăreala lui nestăvilită, a discreditat şi puterea comunistă. Declarând că în război s-au întâmplat lucruri care nu trebuie amintite, Jukov a dat o lovitură mortală expresiei „marele război patriotic". Şi într-adevăr, ce fel de „război sfânt" este acesta, dacă marele strateg nu ne recomandă să pătrundem în detaliile sale?

Dacă, aşa cum spune Jukov, nici după 30 de ani nu a sosit momentul fericit când poate fi spus adevărul despre război, atunci când va sosi acel moment? Când toţi martorii vor pleca pe lumea cealaltă? Când vor fi curăţate toate arhivele şi vor fi arse ca „inutile" toate documentele în plus, neactuale, care nu corespund momentului istoric?

7

În ediţia a doua a *Amintirilor şi reflecţiilor* a fost subliniată poziţia lui Jukov în privinţa faptului că adevărul despre război nu trebuie spus: „Din motive lesne de înţeles, multe probleme, a căror dezvăluire poate dăuna apărării statului, nu vor fi abordate" (*Vospominania i razmîşlenia*, 1975, vol. 1, p. 313).

Cele de mai sus au fost publicate după 30 de ani de la terminarea războiului şi la mai mult de o treime de secol de la invazia germană. O, măreţ apărător al securităţii noastre! Ce fel de secrete sunt acestea? Tancurile au fost date la scădere, pe fortificaţiile bombardate au crescut urzicile, şanţurile şi tranşeele s-au surpat, s-au desfiinţat corpurile, armatele şi fronturile, Hitler nu se mai află de mult printre cei vii, şi nici Stalin, majoritatea combatanţilor au decedat... Dar marile secrete au rămas. Dezvăluirea lor ar dăuna apărării Uniunii

Sovietice, iar capacitatea de luptă a armatei ar scădea!

Au mai trecut 30 de ani. Asemenea unui cadavru în putrefacţie, Uniunea Sovietică s-a descompus complet. Motivul principal: în ţară se interzicea categoric să spui adevărul. Era permis doar să minţi. Toată lumea, de jos până sus, era impregnată de minciuni. Înşelând poporul în toate, conducătorii se impregnau ei înşişi de propriile născociri. Ei trebuiau să ia decizii şi le luau pe baza unor reprezentări false despre tot ce-i înconjura. Dacă aşa stăteau lucrurile, atunci nici deciziile lor nu puteau fi corecte.

Toată istoria sovietică, în special istoria militară, este acoperită de un strat de nepătruns de minciuni. De la moartea lui Jukov au trecut trei decenii, dar scriitorii oficiali nu au descoperit încă nimic nou. Între timp apar cu milioanele noi şi noi tiraje ale creaţiei jukoviene. În fiecare dintre ele ne bate la cap ca un ciocan îndemnul de a nu aborda problemele „a căror dezvăluire poate dăuna apărării Uniunii Sovietice”.

Pentru scriitorii din Lubianka, memoriile lui Jukov reprezintă baza şi fundaţia indestructibilă a istoriei războiului. Ei citează cu neruşinare din *Amintiri şi reflecţii* deşi ştiu că există teme de care nu trebuie să ne atingem, despre care însuşi Jukov afirma că nu sunt deloc puţine.

Am o întrebare pentru toţi apărătorii lui Jukov: explicaţi-mi ce a avut în vedere cel mai mare dintre strategi! Numiţi acele teme interzise, care, în opinia lui Jukov, nu trebuie abordate. Foarte bine, dacă nu trebuie analizate, nu le vom analiza. Dar numiţi-le. Altfel, de unde să ştim ce avem voie să spunem şi ce este interzis să analizăm?

Despre ce este prematur să vorbim după atâtea decenii de la război? Despre batalioanele de pedeapsă? Jukov n-a văzut în viaţa lui soldaţi din aceste batalioane şi nici n-a auzit de ei. În memoriile sale nu şi-a amintit de aceşti sclavi şi nici nu a

reflectat la ei.

Poporul însă ştia, fără să-i spună Jukov. În anii în care Jukov îşi scria, chipurile, memoriile, Vladimir Vîsoţki povestea ţării întregi despre batalioanele de pedeapsă, fără să aştepte să i se permită să spună adevărul.

Poate nu a sosit încă timpul să se vorbească despre faptul că populaţia regiunilor din vestul ţării i-a întâmpinat pe hitlerişti cu pâine şi sare? Jukov nu şi-a amintit acest lucru. Noi însă ştim, din relatările martorilor, din cartea monumentală a lui Anatoli Kuzneţov *Babii Iar*. Kuzneţov nu a aşteptat acele timpuri minunate, când vom putea aborda orice teme şi probleme. Pur şi simplu el a scris adevărul.

Şi despre mai ce nu a venit încă timpul să vorbim? Despre pierderi? Jukov nu a spus un cuvânt despre pierderile Armatei Roşii. Poporul însă ştia şi fără Jukov că pierderile erau incredibile. Cercetători oneşti au calculat cifra pierderilor şi fără contribuţia lui Jukov. Aceasta depăşeşte cu mult cele 7 milioane anunţate în timpul lui Stalin, 20 – în timpul lui Hruşciov şi 27 – în timpul lui Gorbaciov. (În timpul lui Gorbaciov au adunat cifra lui Hruşciov cu cea a lui Stalin şi au obţinut una nouă, cea mai adevărată.) Îmi este greu să înţeleg poziţia editorilor memoriilor lui Jukov. Un minimum de onestitate îi obliga să confecţioneze o ştampilă cu textul: „Despre multe lucruri este încă prematur să vorbim. Jukov”, scris cu caractere aldine de culoare roşie, pe care să o aplice pe diagonala fiecărei pagini a memoriilor acestuia.

Declaraţia lui Jukov despre faptul că nu a sosit încă timpul să se spună adevărul este principala mărturie împotriva volumului său *Amintiri şi reflecţii*. După o asemenea declaraţie, o persoană onestă n-ar mai fi scris niciun cuvânt – sau s-ar fi apucat să scrie tot ce crede, tot ce consideră că este adevărul, ar fi închis manuscrisul în borcane de sticlă de trei litri şi le-ar fi îngropat în grădină. Şi ar mai fi trebuit să scrie o scrisoare

urmaşilor: nu avem voie să spunem adevărul despre războiul din secolul XX, dar eu am păstrat acest adevăr pentru voi, iată-l, citiţi-l! Jukov, declarând că încă nu a venit timpul adevărului, şi-a pus semnătura pe o compoziţie de 700 de pagini. Se pune întrebarea: dacă această lucrare nu conţine adevărul, cu ce este umplută? Dacă excludem adevărul, ce rămâne?

Declaraţia lui Jukov este principala mărturie în favoarea *Spărgătorului de gheaţă*. Îi rog pe criticii mei să nu mă deranjeze şi să nu mă sâcâie până în momentul în care va fi publicată lista cu temele interzise, pentru dezbaterea cărora, în opinia lui Jukov, încă nu a sosit timpul.

Capitolul 2

Adevăratele concepţii ale marelui comandant militar

Statul totalitar guvernează prin intermediul ideilor, dar acestea nu sunt imuabile. El stabileşte nişte dogme de netăgăduit, pe care le modifică de la o zi la alta. Iată un exemplu sincer, deşi rudimentar: până în septembrie 1939, orice neamţ trebuia să manifeste oroare şi dezgust faţă de bolşevismul rus, iar din septembrie 1939 nemţii trebuiau să aibă pentru el simpatie şi admiraţie. Dacă Rusia şi Germania intră în război una împotriva celeilalte – ceea ce nu este exclus să se întâmple în următorii ani –, vom asista la o întoarcere de 180 de grade la fel de bruscă. Mai are sens să subliniez care vor fi consecinţele acestui fapt pentru literatură?

George Orwell, „Literatura şi totalitarismul”,
din emisiunea BBC de pe 19 iunie 1941

1

Colonelul A. Kociukov, unul dintre cei mai fervenţi apărători ai lui Jukov, a povestit sincer cum erau create capodoperele istorico-militare:

Două împrejurări m-au adus cândva în casa generalului de armată Ivan Vladimirovici Tiulenev. Trebuia redactat foarte urgent un articol omagial dedicat mareşalului Uniunii Sovietice S.K. Timoşenko la aniversarea vârstei de 80 de ani. Ideile principale fuseseră „orientate” iniţial spre mareşalul Moskalenko, dar acesta a refuzat să-şi pună semnătura sub materialul respectiv… Nu au apărut dificultăţi deosebite în legătură cu articolul omagial. Ivan Vladimirovici Tiulenev l-

a citit şi l-a semnat, deşi a făcut observaţia:

— Se scrie cam puţin şi sec despre mareşalul Timoşenko (*Krasnaia zvezda*, 20 februarie 2002).

Iată ce simplu este totul la noi. Deschidem ziarul şi citim articolul inteligent al generalului de armată Ivan Vladimirovici Tiulenev. În alte condiţii am fi putut citi acelaşi articol, lăudând însă inteligenţa mareşalului Uniunii Sovietice Kirill Semionovici Moskalenko. Articolul fusese pregătit pentru Moskalenko. Acestuia nu i-a plăcut. Nicio problemă. L-a semnat Tiulenev.

Kociukov povesteşte că mareşalului Moskalenko i-au fost pregătite doar ideile principale, dar apoi îl ia gura pe dinainte: lui Tiulenev el nu i-a dus ideile principale, ci articolul gata redactat. Comandantului militar nu-i rămânea decât să-l citească şi să-l semneze. Ceea ce a şi făcut. Şi s-a mai şi supărat: eh, voi, scriitori cu stil cazon, trebuie să puneţi mai mult suflet!

Cine era totuşi adevăratul autor nu vom afla niciodată. Probabil însuşi Kociukov. Sau poate Kociukov n-a făcut decât să ducă articolul la semnat, iar de scris l-au scris nişte băieţi cu rang inferior.

Aflăm acelaşi lucru şi despre memoriile lui Jukov. Povesteşte V. Komolov, şeful colectivului de autori ai memoriilor lui Jukov: „Eu, de exemplu, am fost nevoit să studiez circa 250 de cărţi şi broşuri de istorie militară, să extrag o mulţime de citate…” (*Krasnaia zvezda*, 12 ianuarie 1989). Oficial, autorii memoriilor lui Jukov erau numiţi redactori. Komolov era redactor-şef. Un redactor nu are de ce să studieze 250 de cărţi de istorie militară şi să extragă o mulţime de citate. Asta e treaba autorului.

Încă ceva. Memoriile înseamnă amintiri. Ce ţi-ai amintit, aia scrii. Însă dacă ai cules informaţii din cărţile altora şi le-ai inclus în propria carte, atunci rezultatul poţi să-l numeşti cum vrei, numai memorii nu.

2

Miraculoasa autoperfecţionare a textelor jukoviene pe mine personal mă umple de încântare şi-mi dă fiori. Iată un exemplu din perioada de început a războiului.

În iunie 1941, în apropiere de Minsk a fost încercuit şi nimicit Frontul de Vest. Au pierit toate cele patru armate ale acestui front. La începutul lui iulie, pe seama rezervelor strategice, Stalin a creat un nou Front de Vest, dar şi acela a nimerit imediat într-o încercuire. Din nou – patru armate. Numai că de data aceasta în apropiere de Smolensk. Aceasta era principala direcţie strategică a războiului.

Vinovat pentru prima încercuire a fost declarat comandantul Frontului de Vest, generalul de armată Pavlov. A fost împuşcat. Împreună cu el au fost împuşcaţi nu numai generalii din conducerea superioară a Frontului de Vest, ci absolut toţi cei care se aflau prin preajmă: de la şeful statului-major al frontului până la şeful depozitului de materiale sanitare, şeful laboratorului veterinar şi şeful depozitelor de echipament militar.

Dar cine ar fi trebuit împuşcat pentru a doua încercuire a Frontului de Vest? Noul comandant şi statul său major ar fi trebuit să fie acuzaţi de aceleaşi greşeli? A doua oară nu le-ar mai fi mers. Şi prima, şi a doua oară, indicaţiile pentru Frontul de Vest au venit de la Marele Stat-Major, de la genialul său şef – generalul de armată Jukov.

Stalin l-a destituit pe Jukov din funcţia de şef al Marelui Stat-Major. După aceea ar fi trebuit să urmeze singura pedeapsă posibilă pentru asemenea cazuri. Pentru „geniala” planificare, pentru nimicirea a opt armate, Jukov trebuia să primească pedeapsa capitală. O merita cu prisosinţă.

În anul 1953, arestat fiind, Mareşalul Uniunii Sovietice L.P. Beria le-a expediat câteva epistole conducătorilor de la Kremlin. Printre altele, pomeneşte de un moment destul de interesant: în iulie 1941, Beria l-a salvat pe Jukov de mânia lui Stalin. După 12 ani Beria aştepta să fie împuşcat. Nu avea nimic de pierdut şi nici de ce să mintă. Dimpotrivă, nişte minciuni evidente nu puteau decât să-i agraveze situaţia, pentru că i s-ar fi spus: vasăzică mai şi minţi!

Aşa că, în 1953, arestatul Beria i-a amintit lui Jukov: ţi-am salvat viaţa în 1941!

Dar ce valoare mai are un bine care a fost făcut demult? Jukov, se înţelege, nu şi-a amintit de binefăcătorul său şi nu a făcut nimic pentru salvarea lui.

3

Pe 11 decembrie 1941, într-un discurs la Reichstag, Hitler a anunţat nişte cifre: în cinci luni de război, de pe 22 iunie până pe 1 decembrie, au fost capturate şi distruse 17.332 de avioane sovietice de luptă, 21.391 de tancuri, 32.541 de tunuri, au fost luaţi prizonieri 3.806.865 de soldaţi şi ofiţeri sovietici. Fără a-i lua în calcul pe cei ucişi, răniţi şi fugiţi în păduri.

Vreme de 50 de ani mareşalii şi generalii noştri au declarat aceste cifre născociri ale lui Goebbels şi aiureli ale smintitului de Führer.

Treptat însă lucrurile s-au limpezit. Odată cu trecerea anilor şi deceniilor, cifrele pierderilor din 1941 ale Armatei Roşii, recunoscute oficial, creşteau şi tot creşteau, până au ajuns să coincidă cu cele anunţate de Hitler. În prezent s-a stabilit, iar Marele Stat-Major al Forţelor Armate ale Federaţiei Ruse a

recunoscut că, în primele cinci luni de război, Armata Roşie a pierdut, prin cei luaţi prizonieri, circa patru milioane de soldaţi şi ofiţeri, 20.500 de tancuri, 17.900 de avioane de luptă, 20.000 de tunuri. Într-un cuvânt, a fost complet nimicită, înfrântă şi luată în prizonierat toată armata regulată. În plus, inamicul a capturat 85% din capacitatea industriei militare sovietice. Stalin a rămas doar cu rezerviştii şi cu 15% din uzinele de armament.

A fost cea mai catastrofală înfrângere din istoria omenirii. Ruşinea a fost cu atât mai mare cu cât toate acestea s-au petrecut pe pământul natal, unde, după cum se ştie, până şi zidurile te ajută. Ruşinea devine insuportabilă când te gândeşti că inamicul avea de şapte ori mai puţine avioane şi de şase ori şi jumătate mai puţine tancuri, de o calitate mult inferioară, iar în unităţile militare ale germanilor, trupele care atacau numărau între un milion şi jumătate şi două milioane de soldaţi.

Acţiunile de luptă ale Armatei Roşii erau planificate de Marele Stat-Major. În fruntea Marelui Stat-Major se afla generalul de armată Jukov. El nu şi-a recunoscut niciodată vina pentru această înfrângere incredibilă, nemaiîntâlnită. Dimpotrivă, s-a autointitulat cel mai mare comandant militar al secolului XX. În opinia lui Jukov, vinovaţi erau toţi: de la simplii soldaţi până la comandantul suprem, de la muncitorii din uzinele de armament până la proiectanţii tehnicii de luptă şi membrii guvernului. Numai şeful Marelui Stat-Major nu avea nici o vină.

Jukov a prezentat situaţia în aşa fel încât în vara anului 1941 el nu avea de ce să fie împuşcat. Nu existau nici motive pentru a fi destituit din funcţia de şef al Marelui Stat-Major. Era curat ca lacrima. Din poveştile lui Jukov reiese că Stalin nici nu l-a destituit din funcţia de şef al Marelui Stat-Major. Pur şi simplu… Jukov însuşi a cerut să fie eliberat din funcţie…

Jukov a descris acest moment în scrisoarea din 2 martie 1964

adresată scriitorului V.D. Sokolov (Gheorghi Jukov, *Stenograma Plenarei din octombrie 1957 a CC al PCUS şi alte documente*, p. 516). Motivul pentru care Jukov a trebuit să părăsească postul de şef al Marelui Stat-Major nu constă în faptul că tot frontul strategic s-a prăbuşit de la o mare la alta. Şi nici faptul că a nimerit în încercuire şi a pierit tot Frontul de Vest, după care, graţie genialului proiect al lui Jukov, care a repetat aceleaşi gafe şi erori, noul Front de Vest este şi el încercuit şi nimicit, deschizându-i lui Hitler drumul spre Moscova. Dacă ar fi să-l credem pe Jukov, motivul demisiei sale este altul. Stalin şi-ar fi permis, chipurile, să-i vorbească marelui Jukov pe un ton inadmisibil. Jukov cel cu principii nu a tolerat aşa ceva. I-a replicat lui Stalin imediat: „...Eu nu mai am ce căuta aici. Vă rog să mă eliberaţi de îndatoririle care-mi revin ca şef al Marelui Stat-Major!”.

Stalin (dacă balada aceasta poate fi luată în serios) nu avea intenţia să-l destituie pe Jukov, aşa că i-a spus: „Nu vă enervaţi...”. Abia după aceea Stalin a fost de acord: bine, fie, te eliberez din funcţie...

Ca şi cum nu ar fi existat motive pentru înlăturarea lui Jukov! Ca şi cum Jukov n-ar fi meritat să fie împuşcat pentru dezastrul din 22 iunie! Ca şi cum n-ar fi meritat o execuţie ruşinoasă pentru cea de-a doua încercuire de lângă Smolensk!

4

Au trecut cinci ani şi, în prima ediţie a memoriilor, aceeaşi scenă a fost îmbunătăţită. Este descrisă altfel. În plus, s-a adăugat că Stalin nu-i purta pică marelui strateg. După ce l-a eliberat de îndatoririle ce-i reveneau ca şef al Marelui Stat-Major, Stalin s-a aşezat să bea o ceaşcă de ceai şi l-a invitat pe

Jukov să ia loc lângă el… Însă lui Jukov nu-i ardea de ceaiul lui Stalin.

În a doua ediţie fragmentul a suferit noi modificări. De pildă Stalin, destituindu-l pe Jukov, îi adresează cuvinte plăcute, precum: „Dumneavoastră aveţi o mare experienţă în conducerea trupelor şi în situaţiile de luptă” (*Vospominania i razmîşlenia*, 1957, vol. 1, p. 358). Jukov cel viu nu a povestit niciodată nimic despre asemenea complimente. În schimb Jukov cel mort şi-a adus aminte şi a adăugat în memorii laudele staliniste.

Această scenă (ca şi toate celelalte) a suferit nişte transformări ulterioare. În ediţia a zecea, „cea mai veridică”, Stalin, iritat, destituindu-l pe Jukov, îi aruncă în faţă o jignire… care sună ca un mare elogiu: „Ne-am descurcat fără Lenin, cu atât mai mult ne vom descurca fără dumneavoastră”. Cu alte cuvinte, pentru Stalin, Lenin şi Jukov sunt personalităţi de acelaşi calibru. Este interesant că Stalin nu vorbea în numele său, ci în numele tuturor: ne-am descurcat… Am putea înţelege: noi – conducătorii. Dar am putea înţelege şi altfel: noi – poporul, noi – ţara am supravieţuit cumva şi fără Lenin.

Dacă luăm în considerare faptul că un an mai târziu Stalin l-a făcut pe Jukov locţiitorul său, fraza capătă un nou sens: Uniunea Sovietică a rezistat fără Lenin, dar fără Jukov – nicidecum.

5

Fiica lui Jukov, Maria Gheorghievna, adoră să povestească istorioare sinistre despre cenzura care nu-i permitea marelui strateg să scrie adevărul:

> De la Suslov şi de la alţi funcţionari din CC soseau la Editura Academiei de Ştiinţe Pedagogice dispoziţii de a tăia în carne vie şi de a elimina din memorii ceea ce era cel mai important… (*Krasnaia zvezda*, 29 iunie 2002).

La întrebarea reporterului de la *Krasnaia zvezda* de ce nu s-a angajat în diplomaţie după absolvirea Institutului de Stat de Relaţii Internaţionale din Moscova, Maria Gheorghievna a răspuns:

> Mi-am dat seama că principala misiune a vieţii mele este munca la arhivele tatălui meu şi la cartea pe care m-a însărcinat s-o scriu. Cu puţin timp înainte de a muri, probabil dându-şi seama că scriitoraşii de conjunctură îi vor diseca toată viaţa, a discutat cu mine şi mi-a spus, când voi fi mare, să studiez toate arhivele sale, jurnalele, scrisorile şi să scriu o carte veridică (*Ibidem*).

Şi Maria Gheorghievna a scris cartea „veridică”. Introducerea poartă titlul: „Sufletul său este creştin”. Rezultă de aici că participantul la trei lovituri de stat, asasinul care a împuşcat un număr ameţitor de oameni fără proces şi fără anchetă, criminalul de război care a semnat ordinul de execuţie prin împuşcare a familiilor soldaţilor şi comandanţilor din Armata Roşie luaţi prizonieri, hoţul, tâlharul şi poligamul, membru în CC al PCUS, cel mai sângeros comandant militar din istoria omenirii este pe deasupra şi profund credincios.

În perioada numită *perestroika* încă nu era la modă să-ţi faci semnul crucii în faţa bisericilor, de aceea în timpul lui Gorbaciov Jukov era prezentat ca un adevărat comunist şi leninist fidel. Însă din 1991 a apărut moda să-ţi faci cruce în faţa bisericilor. Imediat, conformându-se ultimului răcnet, „mareşalul victoriei” a apărut în faţa publicului uluit cu un nimb strălucitor pe fruntea lui senină. Despre virtuţile creştineşti ale marelui strateg vom vorbi separat – acum fac

doar observaţia că până şi *Krasnaia zvezda* (2 decembrie 2003) a fost contrariată: „Maria Gheorghievna exagerează atribuindu-i tatălui său Gheorghi Konstantinovici prea multă evlavie”.

Sunt convins că atunci când în Rusia va fi la modă credinţa musulmană, Maria Gheorghievna va găsi dovezi că tatăl său a purtat în sân Coranul pe toată perioada războiului. Iar aghiotanţii cărau după el pe toate fronturile covoraşul de rugăciune. Şi la Mecca ar fi vrut să ajungă desculţ, sărmanul, dar n-a mai apucat…

L-au împiedicat blestemaţii de conjuncturalişti din CC.

6

Principala realizare a Mariei Gheorghievna nu este cartea despre tatăl său, ci munca la arhivele acestuia. A fost o activitate îndelungată, migăloasă. Succesul a venit ca o recompensă pentru tenacitatea sa.

> La sfârşitul anilor 1980, când Gheorghi Konstantinovici nu mai era printre cei vii, fiica sa cea mică a descoperit, din fericire, prima variantă a manuscrisului memoriilor tatălui său. S-a dovedit astfel că nu fuseseră admise la tipar circa 300 de pagini de text redactat la maşina de scris! (*Argumentî i faktî*, nr. 18-19, 1995).

Este destul de interesant că aceeaşi frază este repetată de un alt autor în *Krasnaia zvezda* (1 decembrie 1999), dar fără semnul exclamării.

Dar nu asta este important. Important este să acordăm atenţie numărului 300.

> Meritul principal al Mariei Gheorghievna constă în aceea că a reuşit să găsească manuscrisul iniţial al memoriilor lui Jukov. Memoriile s-au mărit cu peste 4 coli de tipar, adică peste 100 de pagini scrise la maşină… Adevăratele concepţii ale marelui comandant militar rus au fost salvate pentru urmaşi (*Krasnaia zvezda,* 29 iunie 2002).

Aici este important să acordăm atenţie numărului 100.

Ce logic este totul! La sfârşitul anilor 1980, în Uniunea Sovietică făceau mult zgomot aşa-numitele *glasnost* şi *perestroika.* Exact în perioada aceea a găsit şi Maria Gheorghievna „manuscrisul iniţial". Înainte fusese de negăsit. Mai întâi a găsit 300 de pagini scrise la maşină şi cartea a ajuns la trei volume. Ulterior, câteva lucruri s-au dovedit neactuale. Din cele trei volume au mai tăiat câte ceva şi au rezultat două volume. Pe la apusul *perestroikăi* s-a anunţat: s-au găsit 300 de pagini. După zece ani s-a dovedit că s-au găsit nu 300, ci doar 100 de pagini.

Două sute din paginile găsite s-au pierdut, fiind din nou de negăsit. Publicul cititor a fost rugat să nu-şi facă griji, să uite de paginile găsite. S-a dovedit că au găsit ceva ce nu trebuia găsit. De fapt nu e asta: atunci trebuiau găsite, iar acum trebuie pierdute.

Dar nici măcar aceste descoperiri şi dispariţii nu ne mai miră. Ne frământă o altă întrebare: cum se face că „manuscrisul iniţial" trebuia căutat? Dacă Jukov a văzut că ideologii îi ciopârţesc creaţia, dacă era interesat de conservarea adevărului istoric, atunci trebuia pur şi simplu să-i spună fiicei sale: uite manuscrisul iniţial, este aici, sub pat, când vor veni vremuri mai bune, publică-l!

Însă Jukov, nu se ştie de ce, a pitit „manuscrisul iniţial" atât de bine, încât „adevăratele concepţii ale marelui comandant militar rus" ar fi putut să nu ajungă la urmaşi. Dacă n-ar fi avut o fiică atât de isteaţă, ne-am fi mulţumit cu textele pângărite de

conjuncturaliştii blestemaţi din Comitetul Central.

7

Eforturile Mariei Gheorghievna de restaurare a „manuscrisului iniţial” reprezintă o veritabilă realizare ştiinţifică. Un sfert de secol de corecturi neîntrerupte! Când găseşte ceva, când exact contrariul. Sau pierde brusc ceea ce a găsit. Toate aceste descoperiri şi pierderi reprezintă exact ceea ce se cerea la momentul respectiv. Totuşi nu trebuie să uităm cuvintele lui Jukov însuşi, pe care le-a notat pe manuscrisul primei ediţii: „Acest exemplar al manuscrisului meu este varianta definitivă. Cu toate completările şi modificările – la tipar! 30-VI-68. Sanatoriul «Barviha». G.K. Jukov”. Acest text a fost expus de mai multe ori la Londra, Paris, Frankfurt, în perioada primelor publicări ale memoriilor lui Jukov în germană, engleză, franceză şi în alte limbi. Înainte de apariţia „celei mai veridice” ediţii, a zecea, acest text a fost publicat în *Krasnaia zvezda* (12 decembrie 1989).

În opinia mea, această însemnare a lui Jukov, demonstrează clar că în timpul vieţii sale nu a existat niciun „manuscris iniţial”, că Jukov însuşi a fost perfect de acord cu textul primei ediţii. Komolov, şeful colectivului de autori ai memoriilor lui Jukov, declară categoric că nu a existat niciun „manuscris iniţial”: „În numeroşii ani de muncă la *Amintiri şi reflecţii* am prelucrat împreună cu autorul tot materialul pe care-l avea. Nu a venit vorba niciodată despre niciun fel de alte memorii” (*Krasnaia zvezda,* 12 decembrie 1989).

După apariţia ediţiei a douăsprezecea a memoriilor lui Jukov, am sunat la editură. Am întrebat dacă editorii îşi dau seama că fiica marelui strateg, Maria Gheorghievna, le vâră pe

gât maculatură? A găsit mai întâi trei sute de pagini, apoi a pierdut iarăşi două sute. Pe cele o sută de pagini rămase, marele comandant militar al tuturor timpurilor şi popoarelor citează de 14 ori cărţi care au apărut după moartea sa. Vă întreb: înţelegeţi ce înseamnă acest lucru?

Redactorul-şef mi-a răspuns plin de indignare: dar este un sfânt!

În ciuda avertismentului meu, editura Olma-Press a mai scos o ediţie, a treisprezecea. Evident, vor mai fi şi alte ediţii şi tiraje. Însă toate, începând cu ediţia a zecea, „cea mai veridică”, nu sunt decât maculatură neruşinată.

Primele nouă ediţii, dacă e să urmărim logica mareşalului de trupe de tancuri şi blindate Losik, trebuie să le numim conjuncturale.

Nu am reuşit să-i conving pe conducătorii editurii Olma-Press. Ei continuă să le bage cumpărătorilor pe gât marfă putredă. Atunci am sunat la *Krasnaia zvezda*:

— Dumneavoastră, din întâmplare, l-aţi citit cumva pe Jukov?

— L-am citit – mi se răspunde cu vioiciune.

— Ultimele ediţii, cele mai veridice, începând cu a zecea?

— Sigur, sigur.

— Şi nu aţi observat nimic?

— Ce anume?

Îi povestesc despre ce este vorba.

La celălalt capăt al firului nu m-au crezut, dar au promis să verifice.

Se pare că mi-au verificat spusele, căci după vreo două săptămâni de la convorbirea telefonică, pe 26 octombrie 2002, în *Krasnaia zvezda* a fost publicat cu litere mărunte următorul

text: „Ediţiile postume ale memoriilor lui G.K. Jukov din perioada restructurării ar restabili, chipurile, textul iniţial al manuscrisului. Totuşi, autenticitatea completărilor şi corecturilor nu poate fi, din păcate, confirmată de comandantul însuşi”.

Ce cataclism!

Atâtea decenii de elogii neîntrerupte şi brusc – prima îndoială.

Deocamdată e suficient şi atât. O fisură mică într-un bloc de gheaţă. Deocamdată prima. Vor mai fi şi altele. Va veni şi timpul spărgătorului de gheaţă.

Iar Mariei Gheorghievna, fiica celui mai mare strateg, să-i urăm noi succese în căutarea variantelor încă nedescoperite ale „manuscrisului iniţial”. „Adevăratele concepţii” ale marelui comandant militar trebuie să fie păstrate pentru urmaşi. Aşa cum ne-a învăţat cel mai mare strateg, trebuie să prindem din zbor spiritul vremii, ca să nu rămânem în urmă. Prindeţi, Maria Gheorghievna, spiritul vremii!

Numai că, dacă veţi publica perlele nou-descoperite, străduiţi-vă să vă menţineţi în limitele adevărului şi bunei cuviinţe.

Capitolul 3

Armata fără creier

Despre „faustpatrone” le veţi povesti nepoţilor după război, acum trebuie să atacaţi fără niciun fel de comentarii!

Ordinul Mareşalului Uniunii Sovietice Jukov, adresat
generalului-colonel V.I. Kuzneţov
în timpul asediului Berlinului

Tov. Kiricenko! Dumneavoastră nu îndepliniţi cum se cuvine nu numai ordinele mele, ci şi ordinele tov. Jukov. Ordonaţi comandanţilor de brigadă să-şi pună brigăzile în fruntea coloanelor de tancuri şi să le conducă în atacul Berlinului, altfel nu veţi cuceri nici onoare, nici glorie pentru corpul pe care îl comandaţi. Despre „panzerfaust” le veţi povesti copiilor după aceea. Generalul-colonel Kuzneţov, 21 aprilie 1945.

Ordinul comandantului Armatei a III-a de şoc, adresat
comandantului Corpului 9 Tancuri

1

Pe la începutul anilor 1970, puterea comunistă s-a descompus complet. S-au folosit numeroase mijloace pentru a spori în ochii poporului autoritatea Partidului Comunist şi a Comitetului său Central leninist. Pe toate gardurile scria cu litere uriaşe: GLORIE PCUS! S-a decis revizuirea Constituţiei şi introducerea unui articol special, conform căruia partidul este cârmaciul nostru. Compozitorii compuneau cântece despre partidul iubit, poeţii – versuri, profesorii rescriau manualele:

toate marile noastre victorii au fost rezultatul activităţii rodnice a raţiunii colective a partidului!

Şi brusc, cineva şi-a amintit de Jukov.

Ideea era simplă şi genială: să-şi spună părerea cel mai mare comandant al tuturor timpurilor şi popoarelor! Să-i explice poporului cine a condus ţara către victoria împotriva lui Hitler! Să povestească despre rolul Comitetului Central al Partidului Comunist în conducerea războiului şi armatei!

Un singur lucru complica într-o oarecare măsură situaţia: până să le vină lor ideea, Jukov murise deja.

2

Însă nu există fortăreţe care să nu poată fi cucerite de bolşevici.

Şi ce dacă a murit. Şi ce dacă memoriile i-au apărut în timpul vieţii şi s-au răspândit deja în toată ţara. Şi ce dacă sunt deja traduse în toate limbile posibile şi editate într-o mulţime de ţări. S-a luat decizia de a înnoi puţin memoriile în conformitate cu cerinţele momentului. S-a emis presupunerea că Jukov a înţeles rolul Comitetului Central. Dacă e aşa, atunci e limpede, vederile sale în această privinţă le-a expus în scris pe undeva. Nu avea cum să nu şi le expună! Pur şi simplu nemernicii de cenzori i-au tăiat din manuscris genialele idei. Ce-ar fi să căutăm bine în arhivele lui Jukov? Ce-ar fi să reconstituim textul iniţial şi să tipărim o a doua ediţie?

Zis şi făcut. S-au adresat fiicei marelui comandant, Maria Gheorghievna: nu aveţi cumva ceva şi despre rolul Comitetului Central?

Maria Gheorghievna a măturat prin magazii, a greblat prin hambare şi (o, minune!) a găsit imediat exact ce i s-a cerut. Practic de atunci a început interminabilul proces de autoperfecţionare miraculoasă a *Amintirilor şi reflecţiilor*. Memoriile lui Jukov au fost iute rescrise într-o nouă manieră, anunţându-se că prima ediţie nu este corectă. Acum însă dreptatea a triumfat, s-a descoperit tot ce s-a tăiat de către cenzură şi a fost inclus în text. Aşa s-a născut ediţia a doua.

Să ne îndreptăm atenţia asupra „adevăratelor concepţii ale marelui comandant rus", pe care fiica strategului a reuşit să le găsească şi să le păstreze pentru urmaşi. Să analizăm ticăloşia principalului ideolog al Uniunii Sovietice, Mihail Andreevici Suslov, şi a altor scribi de conjunctură din CC, care „tăiau în carne vie", „eliminând din memorii ceea ce era mai important…".

În prima ediţie a cărţii lui Jukov existau aceste rânduri:

> La sfârşitul anilor 1920 a văzut lumina tiparului o lucrare serioasă a lui B.M. Şapoşnikov, *Creierul armatei*, în care autorul a prelucrat un material istoric uriaş, a descris rolul Marelui Stat-Major, a analizat unele probleme importante de strategie militară (*Vospominania i razmîşlenia*, 1969, p. 100).

Se poate formula vreo contestaţie? Niciuna. La sfârşitul anilor 1960 fraza suna ireproşabil. În prima ediţie, Jukov cel viu a fost întru totul de acord cu Şapoşnikov şi nu l-a contrazis. Însă Jukov cel mort a luat-o pe alt drum. El a găsit de cuviinţă să-l contrazică şi pe Şapoşnikov, şi să se dezmintă şi pe sine. În a doua ediţie a memoriilor lui Jukov fraza despre cartea lui Şapoşnikov a primit un alt sens:

> E deja de domeniul trecutului, dar şi atunci, ca şi acum, consider că titlul cărţii *Creierul armatei* utilizat în legătură cu Armata Roşie este incorect. „Creierul" Armatei Roşii, din prima zi a existenţei sale, a fost CC al PCU (b) (*Vospominania i*

razmîşlenia, 1975, vol. 1, p. 110).

Această afirmaţie a lui Jukov reprezintă o jignire la adresa Marelui Stat-Major şi a întregii Armate Roşii. Din ea reiese că armata noastră nu are creier propriu. Este o armată fără creier.

Afirmaţia a fost repetată în toate ediţiile care au urmat. Ea reprezintă tocmai „lucrul cel mai important”, pe care conjuncturaliştii din Comitetul Central l-au eliminat din prima ediţie, tăind necruţători „în carne vie” la ordinul maleficului Suslov. Acestea nu sunt altceva decât „adevăratele concepţii ale marelui comandant rus” pe care le-a păstrat pentru generaţiile viitoare isteaţa fiică a acestuia, Maria Gheorghievna.

Ce rezultă de aici? Că principalul ideolog al Comitetului Central al Partidului Comunist, M.A. Suslov, şi acoliţii săi, scribii de conjunctură din acelaşi Comitet Central, în anul 1969 nu înţelegeau rolul Comitetului Central. Mai mult, îl negau, tăind cu cruzime „în carne vie”. În schimb Jukov înţelegea totul! Şi scria în manuscrisele sale. Însă din ordinului criminalului scelerat Suslov, acest adevăr vibrant, aceste cuvinte simple, dar pline de înţelepciune, acest „ceea ce era mai important” a fost smuls fără milă din memoriile lui Jukov. Peste şase ani, în anul 1975, acelaşi Suslov s-a schimbat, şi-a revizuit concepţiile, a înţeles şi a conştientizat rolul Comitetului Central, permiţându-i curajoasei fiice a lui Jukov să includă în carte adevărul gol-goluţ, să facă textul cărţii să corespundă „manuscrisului iniţial” şi „adevăratelor concepţii”.

Între timp, neobosita fiică a lui Jukov, Maria Gheorghievna, îşi continuă căutările. Şi iată că găseşte o frază şi mai răsunătoare, mai impresionantă şi mai convingătoare despre rolul Comitetului Central. Se pare că Jukov, pentru a ne aduce la cunoştinţă marele adevăr despre război, şi-a luat ca aliat un alt comandant militar, nu mai puţin celebru, tot un Mareşal al Uniunii Sovietice şi tot de patru ori Erou al Uniunii Sovietice, pe

secretarul general al CC al PCUS, Leonid Ilici Brejnev. Adică, vedeţi, nu sunt eu singurul care gândeşte astfel. Şi tovarăşul Brejnev este de aceeaşi părere. Fraza lui Jukov descoperită recent suna astfel: „Comitetul Central – remarca L.I. Brejnev – era acel stat-major de unde se realiza conducerea superioară politică şi strategică a acţiunilor militare” (*VIJ*, nr. 4, 1978, p. 24).

Evident, în timpul vieţii lui Jukov cenzura nu a permis această frază. Însă ulterior marele adevăr jukovian despre război a triumfat totuşi, croindu-şi drum către mase.

Dar să vezi ghinion: patru ani mai târziu Brejnev a ieşit brusc din modă. Imediat curajoasa fiică a celui mai mare geniu a rătăcit pe undeva aceste frumoase cuvinte, care până nu demult erau atât de adevărate, de corecte şi de actuale.

Ce să-i faci? Până mai ieri fuseseră în spiritul vremii. Acum însă e nevoie de altceva. Conjunctura e alta. E nevoie de un adevăr mai verosimil despre război.

3

Există suficiente dovezi că din august 1939 generalii şi ofiţerii Marelui Stat-Major al Armatei Roşii munceau câte 15-16 ore pe zi, fără zile libere, fără sărbători, rămânând deseori peste noapte la birou. Cine avea un birou mai mare, este posibil să fi avut o canapea. Ofiţerii de rang mai mic puteau opta pentru una din cele trei variante de odihnă:

a) stând pe scaun cu capul pe masă;

b) pe masă;

c) sub masă.

În preajma izbucnirii războiului, activitatea întregului personal al Marelui Stat-Major era practic neîntreruptă, 24 de ore din 24.

Generalul-colonel L.M. Sandalov îşi aminteşte:

> Ivan Vasilievici Smorodinov a fost transferat pe acest post de pe funcţia de locţiitor al şefului Marelui Stat-Major. El lucra, după cum mi s-a povestit, nu mai puţin de douăzeci de ore pe zi (L.M. Sandalov, *Na moskovskom napravlenii* [*Pe direcţia Moscovei*], 1970, p. 42).

Despre acest lucru vorbeşte şi Jukov însuşi:

> Personalul din conducerea Comisariatului Poporului şi Marelui Stat-Major, în special mareşalul S.K. Timoşenko, munceau în perioada aceea câte 18-19 ore pe zi (*Vospominania i razmîşlenia*, 1969, p. 241).

Cu alte cuvinte, încă înainte de invazia germană, Marele Stat-Major al Armatei Roşii lucra în regim de război. Mai mult de atât era imposibil. În timpul războiului, ritmul de lucru a rămas acelaşi. Interesant este faptul că şi după război, până la moartea lui Stalin, activitatea Marelui Stat-Major era la fel de intensă. În schimb plenarele Comitetului Central al Partidului Comunist se întruneau de la caz la caz. Conform statutului, ar fi trebuit să fie convocate o dată la trei luni, dar luau amploare, ca să zic aşa, situaţiile nestatutare. Plenarelele se întruneau şi la patru luni, şi la şase. Sau chiar o dată pe an.

> La Congresul al VIII-lea s-a stabilit că în cursul întregului an 1918, din momentul mutării guvernului la Moscova şi până la congresul din decembrie al Sovietelor, nu a avut loc nicio şedinţă a CC al Partidului, toate deciziile le lua Lenin împreună cu Sverdlov (B.I. Nikolaevski. *Tainîe straniţî istorii*, p. 134).

Armata Roşie a fost înfiinţată în anul 1918. Jukov scrie că, încă din primele zile de existenţă, creierul acesteia a fost CC. Dar comuniştii înşişi, la congresul lor, au stabilit că în anul respectiv CC nu a analizat niciun fel de probleme, nu a adoptat nicio hotărâre şi nici măcar nu s-a întrunit vreodată. Asta în perioada cea mai dramatică a luptei comuniştilor pentru putere.

Şi în timpul războiului sovieto-german rolul CC a fost exact acelaşi. Cum se spune, nu şi-a scos capul. Ultima plenară a CC înainte de război a avut loc pe 21 februarie 1941, iar prima plenară de după război – pe 18 martie 1946. Între aceste două date, pe toată durata războiului, plenara Comitetului Central al Partidului nu a fost convocată NICIODATĂ.

Titulatura de membru al CC şi cea de membru al Biroului Politic s-au menţinut. Erau un fel de titluri nobiliare: calitatea de membru al CC era ceva similar contelui, membru supleant – vicontelui, iar cea de membru al Biroului Politic corespundea, nici mai mult, nici mai puţin, decât titlului de mare cneaz. Un asemenea titlu însemna că posesorul lui este aproape de vârful ierarhiei şi este învestit cu încrederea conducătorului. Atât şi nimic mai mult.

Din 1947 până în 1952, mai bine de cinci ani, nu a avut loc nicio plenară a Comitetului Central. Şi atunci, cine gândea în locul armatei noastre fără creier?

Tematica tuturor plenarelor CC era clarificarea relaţiilor. Problema centrală era aceea a cadrelor. Cel mai bine ar defini conţinutul plenarelor CC câţiva termeni împrumutaţi din argoul delincvenţilor: răfuială, palavre, vrăjeală. Niciun fel de probleme militare nu au fost analizate la acele plenare. Însă nu trebuie să credem că dacă nu s-au ţinut plenare, n-au existat răfuieli sângeroase. Au existat, numai că sub o altă formă.

Pe toată durata războiului, Comitetul Central al Partidului

Comunist nu s-a remarcat în niciun fel, nu a analizat nicio problemă, nu a adoptat nicio hotărâre. Nimeni nu şi-a amintit de această prăvălioară. În război armata s-a descurcat şi fără Comitetul Central. „Şi comunismul, şi puterea sovietică, şi chiar aluziile la revoluţia mondială dispar din ziarele sovietice” (B.I. Nikolaevski, *Tainîe straniţî istorii*, p. 204). Mai mult, au încetat orice referiri la CC. Răsfoiţi *Krasnaia zvezda* din perioada războiului – nu veţi găsi niciun cuvânt despre Comitetul Central! Dar ce zic eu, *Krasnaia zvezda*! Răsfoiţi principala publicaţie a Partidului Comunist. Sub numele ziarului *Pravda* scrie: „Organ al Comitetului Central şi al Comitetului din Moscova al PCU (b)”. Totuşi, pe toată durata războiului, „organul Comitetului Central” nu a amintit niciodată de Comitetul Central. Încă de pe 23 iunie 1941 comuniştii şi-au modificat lozincile. S-au transformat cât ai clipi. S-au reeducat. Din internaţionalişti s-au preschimbat brusc în patrioţi. Încă de pe 23 iunie 1941 ei au desfiinţat aşa-numita „Uniune a militanţilor atei”. Încă de pe 23 iunie s-a dat aprobarea pentru tragerea clopotelor în biserici. Brusc, comuniştii au început să-i explice poporului că noi nu luptăm pentru supremaţie mondială, pentru comunism pe întreaga planetă, pentru cucerirea statelor vecine, pentru execuţii în masă, pentru cozile foamei, pentru schingiuiri, şi nici pentru Lubianka, Taganka şi Butîrka, sau pentru sclavia din colhozuri şi zilele-muncă, nici pentru înregistrarea la miliţie, nici pentru lagărele de muncă şi reeducare, nici pentru Comitetul Central, ci pentru mesteceni şi pini, pentru dangătul de clopote seara, pentru măicuţa Volga, pentru cupolele aurite, pentru icoanele făcătoare de minuni, pentru petalele florilor de măr dansând în vântul primăvăratec, pentru bomboane şi covrigei! Pentru Rusia!

Şi războiului i-au spus „patriotic”.

Aici Hitler i-a cântat în strună lui Stalin. „Hitler a izbutit să-i unească pe toţi ruşii sub steagul lui Stalin” – aceste cuvinte îi

aparţin lui Guderian (*Panzer Leader*, Futura, Londra, 1979, p. 440). Dacă Hitler ar fi fost un agent plătit al lui Stalin, dacă ar fi acţionat numai la ordinele Kremlinului şi Lubiankăi, nici atunci n-ar fi putut acţiona mai bine în interesul comunismului mondial, decât a făcut-o în realitate. El a luptat împotriva poporului Uniunii Sovietice, cel care iniţial i-a întâmpinat pe hitlerişti ca pe nişte eliberatori. Germania era complet nepregătită de război. Această lipsă de pregătire reieşea în primul rând din faptul că Hitler şi anturajul său nu înţelegeau nici cele mai elementare lucruri. Ei nu ştiau cine le sunt duşmanii, şi cine aliaţii. Nu-şi dădeau seama cine trebuia lovit. De aceea snopeau pe cine se nimerea. În primul rând aliaţii: popoarele Ucrainei, Rusiei, Bielorusiei. Cu o astfel de conducere, cu o asemenea înţelegere a situaţiei, nu aveau cum să câştige.

Cauzele înfrângerii Germaniei nu trebuie căutate în talentele strategice ale lui Jukov, ci în prostia uluitoare a lui Hitler şi a strategilor săi.

4

Comunismul nu poate supravieţui fără cultul personalităţii. Desfiinţând cultul lui Stalin, Partidul Comunist s-a trezit fără stindard. Toate tentativele de a edifica un nou cult: al lui Hruşciov, Brejnev, Andropov, Gorbaciov, au eşuat. Ca să nu mai vorbim de Cernenko. De aceea a trebuit glorificată „înţelepciunea colectivă a partidului” şi construit un cult al întregului Comitet Central. Pe acest câmp de luptă s-a şi evidenţiat cel mai mare dintre strategi. Comparând, ca să mă exprim cu moderaţie, activitatea nu prea intensă a Comitetului Central în timpul războiului cu cea a Marelui Stat-Major, Jukov a luat cu hotărâre apărarea CC. În felul acesta, „marele

comandant rus” şi-a făcut numele nemuritor. Oricum am privi-o, este o descoperire. Metoda dialectică a marxism-leninismului în strălucita sa întruchipare: dacă sute şi mii de generali şi ofiţeri ai Marelui Stat-Major roboteau până la epuizare înainte de război, în timpul războiului şi după război, asta nu înseamnă că Marele Stat-Major era creierul. Creierul armatei, în opinia lui Jukov, era Comitetul Central, care în timpul războiului nu s-a evidenţiat prin nimic, care s-a sustras complet de la „rolul său conducător şi îndrumător”, care s-a îndepărtat de viaţa poporului, care pur şi simplu a dezertat de pe arena războiului.

Până şi generalii comunişti găseau curajul de a recunoaşte, când Comitetul Central era încă în viaţă, că în timpul războiului, CC al PC nu a avut absolut niciun rol. Generalul-colonel G. Krivoşeev îşi amintea:

> În anii aceia sumbri, organele superioare ale Partidului şi Statului Sovietic erau aproape complet inactive. Se practicau forme de conducere ieşite din comun, a dispărut practic democraţia internă de partid. Totul în ţara noastră mare şi în armata care lupta cu eroism era decis de către Comitetul de Stat pentru Apărare, adică de către Stalin (*Krasnaia zvezda*, 5 septembrie 1990).

Dar Jukov cel mort o ţine una şi bună: Comitetul Central n-a stat degeaba, a acţionat! CC este creierul armatei!

O descoperire atât de strălucită nu ar fi putut face nimeni. Numai unui geniu îi stă în putere aşa ceva. Nu numai că acest lucru nu le-a venit în minte generalilor şi mareşalilor, dar nici măcar ideologii din Comitetul Central nu s-au gândit atât de departe. Ideologii de după Stalin spuneau: Comitetul Central este „forţa conducătoare şi îndrumătoare”. Dacă pe şamanii din CC îi bucurau aceste afirmaţii, atunci fie. Numai Suslov să fie mulţumit…

Însă niciun ideolog obscurantist nu a făcut afirmaţia: Comitetul Central gândeşte în locul armatei. Aşa ceva a declarat

numai Jukov. El şi numai el.

Ne surprinde următorul fapt. În octombrie 1957, plenara CC l-a înlăturat pe Jukov de la pârghiile puterii. Şi iată că apărătorii lui Jukov acuză Comitetul Central de ticăloşie: s-au întrunit escrocii în absenţa marelui strateg şi, prin metode mârşave de culise, l-au alungat pe dragul şi iubitul nostru...

Dragi tovarăşi, acesta nu este modul lui Jukov de a vedea lucrurile! Este cazul să vă amintiţi cuvintele marelui strateg care spunea că CC este creierul armatei. Dacă e aşa, la ce mai sunt buni mareşalii, generalii şi amiralii?

Declarând Comitetul Central creierul armatei, Jukov a recunoscut singur că el este a cincea roată la căruţă. Iar dacă voi, slujitorii cultului lui Jukov, sunteţi de acord cu memoriile idolului vostru, atunci trebuie să priviţi altfel evenimentele din octombrie 1957: Comitetul Central a ocupat locul ce i se cuvenea, după care a lichidat veriga inutilă din conducere, în persoana celui mai mare dintre strategi.

În privinţa umilinţei în faţa falsei măreţii a Comitetului Central, cel mai mare dintre strategi i-a întrecut pe toţi.

Capitolul 4

Cum încerca Jukov să raporteze situaţia

Comandanţii şi şefii militari acceptau cu plăcere să publice în paginile ziarului, totuşi, de regulă, nu stăpâneau arta scrisului. Şi eram nevoiţi, delicat vorbind, să le acordăm asistenţă cu titlu gratuit. (Onorariile le încasau autorii, nu angajaţii redacţiei.) Rescriam totul, de la început până la sfârşit. Scriam la maşină, reciteam. Autorului nu-i rămânea decât să-şi pună semnătura.

Krasnaia zvezda, 27 septembrie 2001

1

Jukov a explicat cauzele înfrângerii simplu şi pe înţelesul tuturor: Stalin nu înţelegea nimic, în timp ce el, marele Jukov, înţelegea totul, el, genialul, încerca să raporteze, dar Stalin nu asculta.

Să deschidem ultima ediţie, a treisprezecea, a memoriilor lui Jukov la pagina 229. Aici se spun următoarele:

Din păcate, trebuie să menţionez că I.V. Stalin, în ajunul şi la începutul războiului, nu a apreciat cum se cuvine rolul şi importanţa Marelui Stat-Major. Printre altele, conform expresiei plastice a lui B.M. Şapoşnikov, Marele Stat-Major este creierul armatei. Niciun alt organ al statului nu este mai competent în problemele pregătirii forţelor armate pentru război decât Marele Stat-Major. Cu cine, dacă nu cu acesta, trebuia să se consulte în mod sistematic viitorul comandant suprem? Totuşi I.V. Stalin s-a arătat foarte puţin interesat de activitatea Marelui Stat-Major.

> Nici predecesorii mei, nici eu nu am avut ocazia de a-i face lui Stalin un raport complet cu privire la situaţia apărării ţării, la capacităţile noastre militare şi la posibilităţile inamicilor noştri potenţiali. Doar rareori şi foarte puţin îl asculta I.V. Stalin pe comisarul poporului pentru Apărare sau pe şeful Marelui Stat-Major.

Cum pot fi confirmate declaraţiile lui Jukov?

Nicicum.

La o verificare dintre cele mai simple, aceste afirmaţii nu stau în picioare.

Timp de peste două decenii, secretarii de la Kremlin au ţinut un „Jurnal de înregistrare a persoanelor primite de I.V. Stalin". Toţi vizitatorii au fost înregistraţi: ora intrării, ora ieşirii. Aceste însemnări au fost în totalitate publicate în revista *Istoriceskii arhiv* între anii 1994 şi 1997. Documentul îi contrazice categoric atât pe Jukov, cât şi pe cei care i-au scris *Amintirile şi reflecţiile*.

Timp de minimum 17 ani, Stalin s-a ocupat intens şi zilnic de problemele pregătirii războiului. Cu fiecare an acorda tot mai mult timp acestei chestiuni. Judecând după înregistrările din jurnalul audienţelor, începând din noiembrie 1938, cabinetul lui Stalin a devenit centrul de comandă al războiului şi al revoluţiei mondiale. Pe lista celor convocaţi apare rareori numele vreunui cekist, diplomat sau procuror, majoritatea erau persoane care urmau să lupte efectiv sau să se ocupe de aprovizionare. Dacă uneori intrau totuşi în cabinetul lui Stalin şi cekişti, diplomaţi şi procurori, asta nu înseamnă că Stalin discuta cu ei numai despre pacea eternă…

Toţi cei care au citit aceste înregistrări au avut în faţă tabloul grandios al pregătirilor pentru marea confruntare. În toamna anului 1940 Stalin l-a convocat pe constructorul-armurier Gheorghi Semionovici Şpaghin. Deocamdată nimeni nu a reuşit să găsească menţiuni referitoare la întrevederile personale ale lui Hitler cu proiectanţii de armament de infanterie. În schimb Tokarev, Degtiarev, Simonov, Goriunov erau oaspeţi

permanenţi în cabinetul lui Stalin. Despre ce au discutat Stalin şi Şpaghin? Nu ştim şi nici nu vom afla vreodată. Dar rezultatul discuţiilor este la vedere. De la mijlocul anului 1941 şi până la sfârşitul războiului, industria germană a produs 935,4 mii de pistoale-mitralieră. Acestea urmau să fie utilizate pe multe fronturi, din Norvegia până în Africa, din Insulele Normande până în stepele kalmâce. Industria Uniunii Sovietice a produs în aceeaşi perioadă 6.173,9 mii de pistoale-mitralieră. În covârşitoarea lor majoritate, acestea erau PPŞ-41. Oficial se numeau pistoale-mitralieră Şpaghin din anul 1941. În popor li se spunea „papaşa”. Au fost folosite pe un singur front – împotriva Germaniei şi a aliaţilor săi. Ministrul hitlerist al Înarmării şi Muniţiilor, A. Speer îşi aminteşte:

> Soldaţii şi ofiţerii se plângeau într-un glas de întreruperile din aprovizionarea cu armament de infanterie. Mai ales pistoale-mitralieră nu aveau suficiente, iar soldaţii erau nevoiţi să folosească automatele capturate de la sovietici. Acest reproş trebuia adresat exclusiv lui Hitler. Ca fost combatant în Primul Război Mondial, el se încăpăţâna să nu renunţe la bine-cunoscuta sa carabină tradiţională… El ignora sincer cercetarea şi producţia noilor tipuri de armament de infanterie (Albert Speer, *Vospominania* [*Memorii*], pp. 436-437).

Nici până la sfârşitul războiului Hitler nu a înţeles rolul pistoalelor-mitralieră. Miza pe armele din secolul trecut i-a costat scump pe Hitler şi armata sa. În schimb Stalin a înţeles importanţa pistoalelor-mitralieră la sfârşitul anului 1939. În 1940, la ordinul său au fost elaborate modele fiabile, extrem de simplu de mânuit, iar în 1941 a început producţia de serie. Propaganda comunistă întoarce totul cu susul în jos. Dacă ar fi să-i credem pe comunişti, nemţii aveau o mulţime de automate, iar soldaţii noştri se descurcau cu puştile din secolul trecut. Lucrurile stăteau însă exact pe dos.

Iată-l pe Stalin discutând cu constructorul Şavîrin. Nici în acest caz nu ştim despre ce era vorba. Dar putem presupune.

După rezultatele războiului. Uniunea Sovietică a intrat în război cu armament aruncător de prim rang. Armata germană nu avea nimic similar sau care să egaleze aruncătorul Şavîrin de 120 mm. Nemţii au fost nevoiţi să copieze modelul sovietic după schiţele capturate în Zaporojie. Faptul că Hitler nu a înţeles rolul aruncătoarelor în război şi că Stalin l-a înţeles poate fi confirmat cu ajutorul cifrelor. Pe toată durata războiului, în Germania s-au fabricat 68.000 de aruncătoare, iar în Uniunea Sovietică – 348.000 de aruncătoare, mult mai puternice şi mai perfecţionate. Era mai mult decât în toate armatele lumii luate împreună. În anul 1943 Armata Roşie a fost dotată cu aruncătorul de 160 mm al lui I.T. Tiverovski. Greutatea minei era de 40,5 kg. Nici până la sfârşitul războiului, nici până la sfârşitul secolului XX, nici în Germania, nici într-o altă ţară nu a apărut ceva care să amintească măcar pe departe de această armă de mare putere.

Audienţele continuă. În cabinetul lui Stalin sunt constructorii Şpitalnîi, Komariţki, Taubin, Berezin. Putem presupune ce urmări au avut aceste întrevederi comparând armamentul sovietic de aviaţie cu cel german. În anul 1937, în Spania, hitleriştii demontau de pe avioanele sovietice doborâte mitralierele Şpitalnîi-Komariţki, intrate în dotarea Armatei Roşii încă din anul 1932. Până la sfârşitul războiului, constructorii germani nici că au reuşit să creeze ceva care să le egaleze sau măcar să se apropie cât de cât. Şi nici să le copieze n-au reuşit.

În cabinetului lui Stalin intră constructorii de avioane Iakovlev, Ermolaev, Iliuşin, Petliakov, Polikarpov, Tairov, Suhoi, Lavocikin. Nu toţi odată. Stalin are obiceiul de a primi individual. Chiar şi pe Mikoian l-a primit separat, iar după două luni – pe Gurevici. Deşi MiG este unicul şi indivizibilul Mikoian-Gurevici. Stalin însă vrea să-i asculte pe fiecare în parte. După constructorii de avioane urmează constructorii de motoare

pentru avioane, Mikulin şi Klimov. Într-un cerc foarte restrâns, Stalin discută şi cu cei mai renumiţi aviatori, apoi îi ascultă pe comandanţii superiori de aviaţie. Imediat după aceea vin din nou constructorii de avioane şi de motoare.

Rareori găseşti o zi în care în cabinetul lui Stalin să nu vină comisarul din industria aviatică A.I. Şahurin. Câteodată te ştergi la ochi: Şahurin şi iar... Şahurin. Pur şi simplu acesta intra de câte două ori pe zi în cabinetul lui Stalin. De multe ori Şahurin nu venea singur, ci însoţit de locţiitorii săi Dementiev, Voronin, Balandin. Imediat apăreau şi directorii celor mai mari uzine de avioane. Şi generalii, într-un şir neîntrerupt.

Comisarul poporului pentru Înarmare, Vannikov, era un oaspete obişnuit.

Şi deodată, un oarecare Moskatov. Discuţia cu acesta a durat până după miezul nopţii. Apropo, în ziua aceea, pe 4 octombrie 1940, Stalin discutase deja în cabinetul său cu şeful Marelui Stat-Major, comisarul poporului pentru Apărare, şeful Direcţiei Principale a Artileriei, cu trei locţiitori ai şefului Marelui Stat-Major, comisarul poporului pentru Înarmare, cu şeful Direcţiei Principale a Forţelor de Aviaţie, cu constructorii Taubin, Şpitalnîi şi Şpaghin. Ziua nu fusese deosebit de încărcată. Pe listă figurau doar 20 de persoane. Moskatov era ultimul. Cine o fi? Printre generali nu este niciunul cu numele ăsta. Mi se pare că nici printre constructori. Moskatov, Moskatov... Parcă totuşi l-am întâlnit pe undeva. Ia să ne plimbăm noi puţin prin registre. Ah, da! Piotr Grigorievici. Cum să nu, cum să nu. „...Din octombrie 1940, şef al Direcţiei Principale a Rezervelor de forţă de muncă din cadrul Consiliului Comisarilor Poporului din Uniunea Sovietică.” Aşa, carevasăzică.

Din 3 octombrie 1940, în Uniunea Sovietică, învăţământul superior şi clasele terminale din învăţământul preuniversitar au devenit plătite. Această măsură a fost introdusă pe motiv că bunăstarea oamenilor muncii a crescut îngrijorător de mult, iar

aceştia oricum nu aveau ce face cu banii. La cererea aceloraşi oameni ai muncii, guvernul drag le-a făcut un mic cadou. Într-o clipă şcolile s-au golit. Pentru ca milioanele de adolescenţi să nu bântuie aiurea pe străzi, s-au deschis pentru ei nişte „instituţii de învăţământ" speciale. Pe lângă uzinele de armament. În aceste „instituţii de învăţământ" copiii erau aduşi cu forţa, fără să-i întrebe cineva dacă vor sau nu. Ca la mobilizare. Fuga minorilor, băieţi sau fete, din „instituţiile de învăţământ" era pedepsită cu toată asprimea, conform Codului Penal. „Instituţiile de învăţământ" le dădeau o profesie. Nu cea pe care şi-ar fi dorit-o, ci una necesară la momentul respectiv unei anumite uzine de tancuri sau de armament. Procesul „instructiv" nu era unul obişnuit, ci „îmbinat cu îndeplinirea normelor de producţie". Ulterior, pentru această „instruire", Patria dragă trebuia răsplătită: patru ani de trudă în aceeaşi uzină, fără dreptul de a-şi alege locul, profesia şi condiţiile de muncă. Copiii erau luaţi în „instituţiile de învăţământ" de la vârsta de 14 ani. Durata studiilor: 1-2 ani. Rezultă că ei trebuiau să înceapă să-şi plătească datoria începând de la 15-16 ani. De aici îi înhăţau direct în armată.

Tot acest sistem de muncă silnică a milioane de adolescenţi purta numele de „rezervele de forţă de muncă". Tovarăşul Stalin a încredinţat comanda acestui sistem de producţie-încarcerare tovarăşului Piotr Grigorievici Moskatov. Aşa că e limpede de ce l-a convocat fără întârziere în toiul nopţii la instructaj…

A doua zi, în cabinetul lui Stalin au venit din nou comisarul pentru Apărare, şeful Marelui Stat-Major, locţiitorii acestuia, şeful Direcţiei Principale a Artileriei…

Iată însă că în împărăţia întunecată militar-industrială s-a ivit o mică rază de lumină. Tovarăşul Stalin se gândeşte şi la frumos. Pe 29 iunie 1940 a intrat în cabinetul lui Stalin scriitoarea Vanda Vasilievskaia. Întrevederea de 45 de minute s-a desfăşurat fără martori. Pe 8 octombrie, din nou ea. O discuţie de 2 ore şi 5 minute. La început a fost prezent Hruşciov. Apoi discuţia a continuat fără martori. Din nou, nu ştim despre ce au vorbit. Dar este interesant de răsfoit ziarul *Pravda* şi de citit articolele înflăcărate ale Vandei Vasilievskaia despre burjuii-vampiri, cărora nu le-a mai rămas mult timp să bea sânge muncitoresc, despre nefericiţii proletari ai Europei, care nu mai au mult de zornăit lanţurile sclaviei capitaliste. Dacă vom compara datele întrevederilor scriitoarei cu Stalin şi datele publicării acestor înfocate articole, devine foarte clară legătura cauză-efect.

Iată şi un alt scriitor în cabinetul lui Stalin. Tovarăşul Şolohov. Este prezent Molotov. O convorbire de 1 oră şi 10 minute. Însă în acest caz Stalin a dat greş. Discuţia n-a dus la niciun rezultat. Scriitorul Şolohov era greu de urnit. Nu căutaţi urmări ale întrevederilor cu Stalin. Şolohov nu s-a dezlănţuit nici printr-o serie de articole înflăcărate, nici prin pamflete, nici prin fabule. De transcris manuscrisul altcuiva, asta da, cu plăcere. Dar să imagineze şi să scrie el însuşi ceva, scutiţi-l!

Marelui scriitor M.A. Şolohov, laureat al Premiului Nobel, gazetăria i se părea o treabă peste puterile sale. „Deosebit de acut simţeam acest lucru – le mărturisea el biografilor – în timpul războiului. Eu nu pot să scriu repede, aşa mi-e caracterul. Nu sunt ziarist. Nu am fraze usturătoare la îndemână, nu sunt operativ, lucruri atât de necesare activităţii de ziarist.” La *Krasnaia zvezda*, comisarul de regiment, ulterior colonelul Şolohov nu a primit niciodată sarcini concrete. Era rugat să scrie despre ceea ce-i apăsa sufletul (*Krasnaia zvezda*, 18 decembrie 2003).

Până la urmă se pare că nimic nu i-a apăsat sufletul.

În cabinetul lui Stalin sunt din nou agenţi de informaţii,

comisari din construcţiile de nave, muniţii, constructori de tancuri, tunuri şi obuziere, mareşali, generali, amirali.

Jukov însuşi confirmă acest lucru:

> I.V. Stalin era întotdeauna intens preocupat de problemele înarmării şi tehnicii de luptă. El îi convoca adesea pe constructorii principali de aviaţie, artilerie şi de tancuri şi-i chestiona amănunţit în legătură cu detaliile de construcţie ale acestor tipuri de tehnică de luptă, la noi şi în străinătate. Trebuie să recunosc, se pricepea destul de bine la caracteristicile principalelor tipuri de armament. De la constructorii principali, directorii uzinelor de armament, dintre care pe mulţi îi cunoştea personal, I.V. Stalin pretindea producerea unor modele de avioane, tancuri, artilerie şi altă tehnică de luptă importantă în termenele stabilite şi astfel încât, în privinţa calităţii, să fie nu numai la acelaşi nivel cu cele străine, dar să le şi depăşească (*Vospominania i razmîşlenia*, 1969, p. 296).

3

Jurnalul este dovada: Stalin muncea până la epuizare. Şi-i punea pe toţi să muncească. În pofida suprasolicitării, Stalin reuşea să-şi facă timp şi pentru comisarul poporului pentru Apărare, şi pentru şeful Marelui Stat-Major, pentru locţiitorii acestora, pentru comandanţii-şefi de aviaţie, tancuri, artilerie, flote. Iată doar două exemple. Iunie 1940. În această lună, comisarul pentru Apărare, Mareşalul Uniunii Sovietice S.K. Timoşenko, a petrecut în cabinetul lui Stalin, în total, 22 de ore şi 35 de minute; şeful Marelui Stat-Major, Mareşalul Uniunii Sovietice B.M. Şapoşnikov – 17 ore şi 20 de minute.

Deseori în cabinetul lui Stalin, împreună cu şeful Marelui Stat-Major se aflau locţiitorii acestuia, generalii-locotenenţi N.F. Vatutin şi I.V. Smorodinov.

Smorodinov era şeful Biroului de Mobilizare al Marelui Stat-Major, Vatutin era şeful Biroului Operativ. Smorodinov

planifica şi coordona mobilizarea resurselor naturale, umane, intelectuale, de producţie, de transport etc. pentru nevoile apropiatului război, iar Vatutin planifica utilizarea în război a maselor deja mobilizate.

Toţi cei care au fost în cabinetul lui Stalin afirmă la unison: acolo nu se spuneau vorbe goale. În cabinetul lui Stalin erau invitaţi doar cei a căror prezenţă era cu adevărat necesară la momentul respectiv. Stalin însuşi tăcea practic mai tot timpul. El nu-şi impunea punctul de vedere. El invita pe fiecare să ia cuvântul şi asculta cu atenţie. Mai mult decât atât, îi cerea fiecăruia să vorbească, fără a-şi spune opinia până la un moment dat. În asta consta forţa lui de conducător. Stalin cerea rapoarte concise, clare, credibile, precise, conţinând fondul problemei.

Consider că în 17 ore, cu atât mai mult în 22 de ore, comisarul pentru Apărare şi şeful Marelui Stat-Major ar fi putut schiţa în linii mari situaţia strategică.

Nu trebuie să uităm că am luat în discuţie doar întrevederile înregistrate din cabinetul lui Stalin. Însă aceste întrevederi se puteau desfăşura şi în alte locuri – în Staraia Ploşciad, la Comisariatul pentru Apărare, la Marele Stat-Major, în apartamentul de la Kremlin sau la vilele lui Stalin. Mai ales de vilele lui Stalin trebuie să ne aducem aminte. Pentru că acolo erau dezbătute chestiunile cele mai importante, acolo se luau principalele decizii. Şeful Marelui Stat-Major, Mareşalul Uniunii Sovietice Boris Mihailovici Şapoşnikov, era un oaspete obişnuit la vilele lui Stalin. Să ne amintim că el a fost singura persoană căreia Stalin i se adresa cu prenumele şi patronimul. De această cinste n-au fost vrednici nici Beria, nici Jukov, nici Ejov, nici Vasilievski, nici Timoşenko, nici Jdanov, nici Malenkov, nimeni altcineva. Stalin îl respecta pe Boris Mihailovici şi-i preţuia părerea. Şapoşnikov a avut destulă vreme pentru a-i raporta lui Stalin starea lucrurilor.

Dar nici asta nu e tot. Contactele principale erau telefonice. Dacă într-o zi anume jurnalul n-a înregistrat prezenţa în cabinetul lui Stalin a comisarului pentru Apărare, a şefului Marelui Stat-Major şi a locţiitorilor acestora, asta nu înseamnă că în ziua aceea nu au avut loc contacte între ei. Pur şi simplu au discutat la telefon.

4

Cei mai bănuitori vor întreba: e posibil ca luna iunie a anului 1940 să fi fost o excepţie? Nu. A fost o lună dintre cele mai obişnuite. În luna iulie a aceluiaşi an, comisarul pentru Apărare a petrecut în cabinetul lui Stalin 21 de ore şi 57 de minute, iar şeful Marelui Stat-Major – 14 ore şi 20 de minute.

Şi aşa era fiecare lună. Dacă nu chiar mai încărcată.

Unii vor obiecta că în august, în locul lui Şapoşnikov, şef al Marelui Stat-Major a fost numit generalul de armată K.A. Mereţkov, care nu era în relaţii deosebite cu Stalin, deci în mod evident el nu avea posibilitatea să-şi expună concepţiile.

Obiecţia se respinge. Să luăm la întâmplare luna octombrie a anului 1940. Comisarul pentru Apărare, mareşalul Timoşenko, a petrecut în cabinetul lui Stalin 25 de ore şi 40 de minute, iar şeful Marelui Stat-Major, generalul de armată Mereţkov – 30 de ore şi 30 de minute.

Pe fondul acestei statistici va trebui să recunoaşteţi că Jukov şi-a călcat în picioare conştiinţa atunci când a afirmat că nici predecesorii săi pe postul de şef al Marelui Stat-Major, nici comisarul pentru Apărare n-au avut posibilitatea de a-i raporta lui Stalin situaţia.

Dacă-i luăm în calcul şi pe locţiitorii comisarului pentru Apărare, care-i raportau de asemenea lui Stalin situaţia din structurile subordonate lor, se adună sute de ore în fiecare lună, în care Stalin se ocupa de problemele Comisariatului pentru Apărare şi ale Marelui Stat-Major.

Când Mereţkov a fost înlocuit cu Jukov, situaţia nu s-a schimbat: de câteva ori pe lună Stalin îi primea în cabinetul său de lucru atât pe comisarul pentru Apărare, cât şi pe şeful Marelui Stat-Major.

Decizia privind numirea generalului de armată Jukov în funcţia de şef al Marelui Stat-Major al Armatei Roşii a fost luată pe 13 ianuarie 1941. Toată partea a doua a lunii ianuarie Jukov s-a familiarizat cu situaţia, iar pe 1 februarie şi-a luat oficial postul în primire.

Încă înainte de preluarea funcţiei, pe 29 ianuarie, Jukov a stat în cabinetul lui Stalin 2 ore şi 30 de minute. A doua zi – 1 oră şi 30 de minute. În ziua preluării funcţiei, pe 1 februarie, Jukov s-a aflat în cabinetul lui Stalin pentru 1 oră şi 55 de minute. Numai în aceste trei zile Jukov a petrecut în cabinetul lui Stalin şase ore fără cinci minute. Oare marelui strateg nu i-au fost de ajuns şase ore pentru a schiţa pe scurt situaţia? În acest interval de timp, problemele principale puteau fi, dacă nu rezolvate, măcar formulate.

Pe 12 februarie, Jukov a stat în cabinetul lui Stalin 2 ore şi 45 de minute.

Pe 22 februarie – 3 ore şi 45 de minute.

Pe 25 februarie – 1 oră şi 55 de minute.

Pe 1 martie – 3 ore şi 15 minute.

Pe 8 martie – 1 oră.

Pe 17 martie – 5 ore şi 55 de minute.

Pe 18 martie – 1 oră şi 55 de minute.

Vă propun să-l credem pe Jukov: Stalin nu i-a dat posibilitatea să-şi expună opiniile. Imaginaţi-vă că o dată pe săptămână, în cabinetul de la Kremlin Stalin tace, Jukov tace şi el. Numai în februarie şi martie 1941 se adună 22 de ore şi 25 de minute de tăcere. Numai în cabinetul lui Stalin. Dar ei se puteau întâlni şi în alte locuri, sau puteau să tacă la telefon. Dacă în aceste ore Stalin şi Jukov nu discutau probleme militare, atunci cu ce se ocupau? Dacă în tot acest timp marele strateg se uita în tavan şi căsca, trebuia să spună direct acest lucru. Nu trebuia să mintă că nu a avut ocazia de a-l întâlni pe Stalin şi de a-şi expune punctul de vedere.

Însă aceste ore nu reprezintă decât începutul.

5

Pe 9 aprilie Jukov se afla în cabinetul lui Stalin. 1 oră şi 35 de minute.

Pe 10 aprilie – 2 ore şi 20 de minute.

Pe 14 aprilie – 2 ore şi 25 de minute.

Este interesant de remarcat durata acestor întâlniri şi participanţii.

Pe 20 aprilie, Jukov a petrecut din nou în cabinetul lui Stalin 2 ore şi 25 de minute. Erau prezente cinci persoane: Stalin, camarazii săi cei mai apropiaţi, Molotov şi Jdanov, şi doi militari – comisarul pentru Apărare, mareşalul Timoşenko, şi şeful Marelui Stat-Major, generalul de armată Jukov. Consfătuirea a început la ora 0 şi 15 minute. La ora 2 noaptea a apărut Malenkov. Spre dimineaţă, la ora 2 şi 40 de minute, Timoşenco şi Jukov au ieşit din cabinetul lui Stalin. Oare ce

făceau aceşti tovarăşi responsabili în toiul nopţii? Nu lucrau? Sau spuneau cumva anecdote? Ori poate jucau cărţi?

Pe 23 aprilie, Jukov este din nou în cabinetul lui Stalin – 1 oră.

Pe 29 aprilie – 1 oră şi 50 de minute.

Pe 10 mai – 1 oră şi 50 de minute.

Pe 12 mai – 1 oră şi 35 de minute.

Pe 14 mai – 1 oră şi 30 de minute.

Pe 19 mai, în cabinet sunt cinci persoane: Stalin, Molotov, Timoşenko, Jukov, Vatutin. Generalul-locotenent Nikolai Fiodorovici Vatutin era şeful Biroului Operativ al Marelui Stat-Major. Singura sa îndatorire era elaborarea planurilor de război. Consfătuirea a durat 1 oră şi 15 minute. Stalin, după cum vă amintiţi, nu se remarca printr-o volubilitate deosebită. Molotov era bâlbâit. Şi el evita monologurile lungi. Prin urmare, puteau vorbi doar trei dintre ei: Timoşenko, Jukov şi subalternul acestuia, Vatutin. Oare nici de data aceasta lui Jukov nu i-a ajuns o oră pentru a-i schiţa conducătorului situaţia?

6

Pe 23 mai, Jukov a petrecut în cabinetul lui Stalin 2 ore şi 55 de minute.

Pe 24 mai, adunarea a fost grandioasă. Doar două persoane din Biroul Politic: Stalin şi Molotov. Din rândul militarilor sunt prezenţi Timoşenko, Jukov, Vatutin, şeful Direcţiei Principale a Forţelor de Aviaţie, generalul-locotenent de aviaţie Jigariov, iar de la fiecare din cele cinci regiuni militare de la frontiera vestică – comandantul, un membru al consiliului militar şi

comandantul aviaţiei regiunii. Consfătuirea a durat 4 ore şi 55 de minute. Este interesant despre ce anume puteau discuta cu Stalin cei care planificau războiul şi cei care comandau aviaţia din regiunile militare de la frontiera vestică.

Câteva persoane din rândul participanţilor la această consfătuire au supravieţuit războiului şi au urcat mult pe scara ierarhică. P.F. Jigariov şi A.A. Novikov au devenit mareşali principali de aviaţie, M.M. Popov – general de armată, I.T. Cerevicenko şi F.I. Kuzneţov – generali-colonei. Niciodată niciunul dintre ei nu a suflat o vorbă despre consfătuirea din 24 mai. Jukov a tăcut şi el: secret militar!

După părerea mea, dacă au discutat despre respingerea unui atac inopinat al aviaţiei hitleriştilor, atunci de ce nu le povestesc şi urmaşilor recunoscători?

Pe 3 iunie, în cabinet sunt patru persoane: Stalin, Timoşenko, Jukov, Vatutin. Au discutat 2 ore şi 45 de minute. Nu erau prezenţi nici Molotov, nici Malenkov. În primele 15 minute a asistat Hruşciov. În tot restul timpului au fost trei militari împreună cu Stalin. Probabil că iar l-au împiedicat pe Jukov să-şi expună ideile.

Pe 6 iunie, în cabinetul lui Stalin sunt iarăşi patru. În aceeaşi formulă. Fără persoane străine. Au discutat (sau poate au tăcut?) 2 ore şi 5 minute.

Pe 7 iunie, pentru prima dată, Jukov a petrecut în cabinetul lui Stalin mai puţin de o oră. Doar 25 de minute. Deşi chiar şi în 25 de minute ar fi putut rezolva multe.

În schimb, pe 9 iunie Jukov a recuperat. A intrat la Stalin de două ori: prima dată pentru 1 oră, a doua oară pentru 5 ore şi 25 de minute.

Pe 11 iunie – a intrat din nou de două ori; timpul total – 2 ore şi 20 de minute.

Pe 18 iunie – 4 ore şi 5 minute.

Pe 21 iunie – 1 oră şi 30 de minute.

În total, din momentul numirii în funcţia de şef al Marelui Stat-Major şi până la invazia germană, adică de pe 13 ianuarie până pe 21 iunie 1941, Jukov a petrecut în cabinetul lui Stalin 70 de ore şi 35 de minute. În *Amintiri şi reflecţii*, strategul nu-şi aminteşte şi nu reflectează la aceste ore şi minute. În schimb, afirmă cu amărăciune că Stalin nu se interesa de problemele Marelui Stat-Major.

Jukov însuşi povesteşte:

> Multe chestiuni politice, militare, de stat se dezbăteau şi se decideau nu numai în şedinţele oficiale ale Biroului Politic al CC şi în Secretariatul CC, dar şi seara la cină, în apartamentul sau vila lui I.V. Stalin, unde erau prezenţi în mod obişnuit membrii Biroului Politic cei mai apropiaţi de conducător. Aici, la această masă de obicei foarte modestă, I.V. Stalin le dădea sarcini membrilor Biroului Politic sau comisarilor care erau invitaţi în funcţie de problemele de care răspundeau. În afară de comisarul Apărării, uneori era invitat şi şeful Marelui Stat-Major (*Vospominania i razmîşlenia,* 1969, p. 296).

Aici el vorbeşte despre sine: adică nu am fost numai în cabinetul lui Stalin, ci şi în apartamentul acestuia şi la vilă, unde de asemenea se soluţionau probleme importante.

Dar să ne întoarcem în cabinetul lui Stalin. Numai în perioada cuprinsă între 13 ianuarie şi 21 iunie 1941 Stalin l-a convocat de 35 de ori în cabinetul său pe comisarul Apărării, Mareşalul Uniunii Sovietice S.K. Timoşenko. Timpul total – 74 de ore şi 26 de minute.

Prim-locţiitorul comisarului Apărării, Mareşalul Uniunii Sovietice Budionnîi, a fost în această perioadă în cabinetul lui Stalin de 11 ori. Timpul total – 28 de ore şi 45 de minute.

Locţiitorul comisarului Apărării, Mareşalul Uniunii Sovietice Kulik – 33 de ore şi 35 de minute.

Locţiitorul comisarului Apărării, generalul de armată Mereţkov – 23 de ore şi 50 de minute.

Locţiitorul comisarului Apărării, generalul-locotenent de aviaţie Rîceagov – 28 de ore şi 50 de minute.

Locţiitorul comisarului Apărării, generalul-locotenent de aviaţie Jigariov – 26 de ore şi 35 de minute.

Prim-locţiitorul şefului Marelui Stat-Major, generalul-locotenent Vatutin, în aceeaşi perioadă – 13 ore şi 50 de minute.

Nu mai vorbesc de Mareşalul Uniunii Sovietice Voroşilov, care a petrecut mai mult timp în cabinetul lui Stalin decât în afara lui. Nu mai amintesc de şeful Departamentului de Informaţii, generalul-locotenent Golikov, de comandanţii regiunilor militare de frontieră şi ai armatelor, nu-l iau în calcul pe comisarul Flotei Maritime Militare, amiralul Kuzneţov, nici pe şeful statului său major şi nici pe comandanţii flotelor. Uneori Stalin chema la el ofiţeri cu rang destul de mic (comparativ cu vârfurile staliniste). Astfel, de exemplu, pe 21 iunie 1941 s-a aflat în cabinetul lui Stalin, timp de aproape 4 ore, de la 19.05 până la 23.00, ataşatul militar-maritim la Berlin, căpitanul de rangul 1 Voronţov.

Acum repet declaraţia lui Jukov:

> I.V. Stalin s-a arătat foarte puţin interesat de activitatea Marelui Stat-Major. Nici predecesorii mei, nici eu nu am avut ocazia de a-i face lui Stalin un raport complet cu privire la situaţia apărării ţării, la capacităţile noastre militare şi la posibilităţile inamicilor noştri potenţiali. Doar rareori şi foarte puţin îl asculta I.V. Stalin pe comisarul poporului pentru Apărare sau pe şeful Marelui Stat-Major.

Propaganda comunistă a Rusiei moderne îi ţine isonul: Ah, ce carte a scris marele strateg! O carte uimitor de adevărată! Inadmisibil de adevărată!

Mă adresez mareşalilor Uniunii Sovietice, mareşalilor de trupe de tancuri şi blindate, generalilor cu multe stele, marilor scriitori distinşi cu titlul de Erou al Uniunii Sovietice. Mă adresez tuturor celor care l-au elogiat pe Jukov şi cartea sa despre război „cea adevărată”. Nu nominalizez pe nimeni. Vă ştiţi numele şi singuri.

Tovarăşi dragi, să ne înţelegem, pe voi nu v-a interesat niciodată războiul. Nu puteaţi fi interesaţi de război fără a citi memoriile lui Jukov. Pentru că nu le-aţi citit. Acceptaţi să vă retrageţi toate cuvintele elogioase despre cel mai mare comandant militar. Toată lumea ştie că nu voi aţi scris aceste cuvinte. Le-au scris în locul vostru gazetăraşii din Agitprop. Lor le era indiferent pe cine lăudau. Lăudau în funcţie de ordinul pe care-l primeau.

Râde lumea întreagă de noi: uitaţi-vă la prostănacii ăştia de ruşi. I-a condus nătărăul de Stalin, care nu se ştie cu ce s-a ocupat mai mulţi ani. În problemele apărării Stalin nu pricepea nimic, pe comisarul Apărării şi pe şeful Marelui Stat-Major îi asculta numai rareori şi foarte puţin…

Dacă voi, lăudătorii lui Jukov, nu vă retrageţi cuvintele, nu va fi bine deloc. Jukov l-a calomniat pe comandantul suprem, organele superioare de stat şi de conducere din armată, iar voi repetaţi aceste calomnii, le susţineţi, le amplificaţi şi le răspândiţi în lume.

Capitolul 5

Din nou despre nătărăul de Stalin

Ca patriot, ca analist, vă pot spune deschis că aceşti oameni au fost educaţi de ideologia sovietică, de ideile socialismului.

Generalul de armată V. Lobov, fost şef al Marelui Stat-Major al Forţelor Armate ale Federaţiei Ruse, *Krasnaia zvezda,* 16 noiembrie 2002

1

Pentru a conduce popoarele pe calea prostiei şi a crimelor, comuniştilor le trebuia un drapel. Aveau nevoie de un ideal. Pentru ei, acest ideal putea deveni fie acela care nu a reuşit să-şi pună în practică ideile canibalice, adică Marx, fie vreo formaţiune lipsită de individualitate. Ceea ce s-a şi întâmplat: Partidul are întotdeauna dreptate! Partidul este cârmaciul nostru! Sau mai concret: Partidul Comunist este forţa conducătoare şi călăuzitoare a societăţii sovietice şi a întregii omeniri progresiste!

Apariţia cultului Comitetului Central era inevitabilă şi iminentă, întrucât nicio persoană concretă nu era potrivită ca ideal şi model.

Jukov a primit o comandă clară şi precisă: înalţă osanale Comitetului Central!

Jukov a înţeles misiunea. Jukov s-a străduit.

De ce, fără teamă de păcat, strategul a copleşit cu elogii Comitetul Central?

Pentru că acesta îl elogia pe strateg.

Însă a apărut o problemă: glorificând rolul Comitetului Central în război, Jukov trebuia în acelaşi timp să-l împroaşte cu noroi pe Stalin. Pe de o parte, trebuia să demonstreze că nu Marele Stat-Major era creierul armatei, ci Comitetul Central. Pe de altă parte, trebuia să dovedească şi că Stalin, care se afla în fruntea acestui Comitet Central, adică a creierului armatei, nu pricepea o iotă din problemele războiului, nu putea gândi pentru armată din cauza necunoaşterii caracteristicilor unui război modern, din cauza ignoranţei sale în problemele strategiei, din cauza caracterului său infam şi a incredibilei sale îndărătnicii.

Cu această sarcină, aparent de nerezolvat, Jukov şi numeroşii săi coautori s-au descurcat de minune.

2

Să credem, preţ de câteva minute, că numeroasele variante ale cărţii *Amintiri şi reflecţii* reprezintă rodul muncii lui Jukov însuşi. Să apreciem vederile marelui comandant. Reiese că el „considera atunci”, adică înainte de război, şi „consideră acum”, adică în perioada când îşi scria cartea, că, din momentul creării Armatei Roşii, Marele Stat-Major nu este creierul armatei. Iertaţi-mă, dar în cazul acesta ce este?

Iar dacă Marele Stat-Major nu este creierul armatei, atunci cine mai are nevoie de el? În ianuarie 1941, Jukov a preluat postul de şef al Marelui Stat-Major al Armatei Roşii. Întrebarea este: de ce? Dacă funcţiile Marelui Stat-Major nu au fost definite

şi destinaţia lui este incertă, de ce s-a dus Jukov în acest birou care nu se ocupa cu nicio treabă serioasă? Dacă Jukov ştia că pe toată durata existenţei Armatei Roşii creierul acesteia a fost Comitetul Central, trebuia să-i spună lui Stalin: ori mă laşi la trupe, ori mă iei în CC, chiar şi pe cea mai neînsemnată funcţie, numai să fiu acolo unde se decid într-adevăr probleme importante, dar la Marele Stat-Major nu mă duc, pentru că nu se ştie care-i de fapt rostul existenţei sale.

Unde este mult lăudata principialitate a lui Jukov? Dacă Jukov era conştient că Marele Stat-Major este a cincea roată la căruţă, o prăvălioară de mâna a doua, inutilă, de ce nu i-a spus lui Stalin? De ce nu a insistat să fie desfiinţată, din cauza inutilităţii, această excrescenţă anormală de pe corpul armatei?

Şi încă un lucru neclar: dacă Marele Stat-Major nu este creierul armatei, cu ce s-a ocupat Jukov din ianuarie până în iunie 1941 la respectivul Mare Stat-Major? Se îmbăta şi se deda desfrâului? Sau transcria pe formularele Marelui Stat-Major hârtiile care veneau de la CC?

3

Destul de interesantă este şi reacţia conducerii Marelui Stat-Major al Forţelor Armate ale URSS în anul 1975, în momentul apariţiei celei de-a doua ediţii a *Amintirilor şi reflecţiilor*, la definiţia atât de originală a structurii pe care o conducea. În acea perioadă, şeful Marelui Stat-Major era generalul de armată V.G. Kulikov. Reacţia sa: un geniu, un geniu! La primirea titlului de Mareşal al Uniunii Soviatice, Kulikov a cerut să nu i se comande o stea nouă de mareşal, cu briliante, ci să i se dea cea pe care o purtase Jukov (vezi A. Kuţenko, *Marşalî i admiralî flota Sovetskogo Soiuza* [*Mareşali şi amirali din Flota Uniunii*

Sovietice], p. 9).

Viktor Gheorghievici Kulikov, dacă dumneavoastră îl consideraţi pe Jukov geniu şi sunteţi de acord cu afirmaţia sa privind rolul şi locul Marelui Stat-Major, atunci cum trebuie înţeleasă activitatea dumneavoastră febrilă? Nu vreau să vă adresez cuvinte jignitoare, imaginaţi-le singur. Aşadar cum să-l numim pe şeful unei organizaţii uriaşe, care este incapabil să gândească? Cum să-l numim pe şeful organizaţiei care fizic nu face nimic şi nu-şi foloseşte creierul? În locul căruia gândesc alţii? Cine sunteţi dumneavoastră? Din septembrie 1971 până în ianuarie 1977 aţi fost în fruntea Marelui Stat-Major al Forţelor Armate ale URSS care, după părerea preferatului şi protejatului dumneavoastră Jukov, este lipsit de creier. Jukov a dispreţuit total Marele Stat-Major. Întrebare: de ce aţi stat atâţia ani fără rost în acest Mare Stat-Major bun de nimic? Dacă timp de şase ani nu v-aţi gândit la nimic, dacă în locul dumneavoastră gândea Comitetul Central, atunci care era ocupaţia dumneavoastră? Este posibil să te ocupi cu ceva fără să gândeşti?

După Kulikov, în fruntea Marelui Stat-Major s-a aflat încă un „strateg” – Mareşalul Uniunii Sovietice Nikolai Vasilievici Ogarkov. Şi acesta îl considera pe Jukov un geniu şi nu-i contesta scrierile. În felul acesta, mareşalul Ogarkov a recunoscut singur că nu este bun de nimic, e inutil, lipsit de creier.

Timp de zece ani, prim-locţiitor al şefului Marelui Stat-Major lipsit de creier a fost generalul de armată Varennikov. Zece ani de trândăvie neîntreruptă!

S-au mai perindat şi alţii pe la Marele Stat-Major. De pildă, mareşalul Ahromeev, generalii de armată Gribkov şi Lobov şi alţii ca ei. Dar răsuna acelaşi cântec: noi nu suntem creierul armatei! Nu se ştie ce suntem! Nu e clar de ce existăm! Nu suntem capabili să gândim! Nici nu avem nevoie! Important

este să nu raţionăm! Are cine gândi în locul nostru! Aşa a spus Jukov! Ura! Şi deasupra Marelui Stat-Major răsună ca un imn al victoriei: Pa-ar-tidul este cârmaciul nostru! Pa-a-a-ar-tidul este cîr-ma-ciuuuul no-o-os-tru!

Declaraţiile generalilor şi mareşalilor, începând cu Jukov, despre faptul că armata nu are creier propriu, că nici nu-i este necesar, că în locul armatei trebuie să gândească alţii, este fascism curat. În armata lui Hitler s-au înrădăcinat aceleaşi idei, acelaşi spirit. Vîsoţki are un cântec, „Soldaţii Grupului «Centru»”: Nu trebuie să gândim! Cu noi este acela care va decide totul pentru noi!

Acesta este un cântec despre armata lui Hitler.

Oare în „indestructibila şi legendara” situaţia este alta? Oare în cadrul ei ai voie să gândeşti?

4

Au trecut anii. Au venit nişte vremuri foarte vesele. Comitetul Central s-a descompus. Nu mai există. Însă armata a rămas aceeaşi. Numai că este foarte slăbită. A rămas şi acelaşi Mare Stat-Major. Se publică noi şi noi tiraje ale *Amintirilor şi reflecţiilor* în care Comitetul Central este declarat creierul armatei. Şefii Marelui Stat-Major se schimbă periodic, dar toţi cântă acelaşi cântec ritual despre genialitatea lui Jukov, despre sfinţenia acestuia, iar cu ocazia unor jubilee semnează articole elogioase despre faptul că înţelepciunea lui Jukov nu îmbătrâneşte niciodată. Şi toţi foştii conducători ai Marelui Stat-Major le ţin isonul. Dar să vezi ghinion: măcar înainte, în locul armatei fără creier gândea Comitetul Central – acum însă cine mai gândeşte?

Acum, dacă nu mai există Comitetul Central, trebuie să începem să gândim singuri. Însă nici unui şef al Marelui Stat-Major din noua Rusie nu i-a venit în cap să organizeze nişte cursuri pentru şefi, unde generalii să înveţe să gândească. Înainte, capacitatea de a gândi nu le era de folos nici lui Jukov, nici celor care îi elogiau înţelepciunea lipsită de creier. Acum însă trebuie să înceapă să înveţe să lucreze cu propriile capete.

Nimeni nu a organizat astfel de cursuri. Strategii noştri continuă să repete: „Eu sunt patriot! Eu sunt analist! Iar pentru mine gândeşte Comitetul Central!”.

Care nu mai există.

5

Comitetul Central înseamnă oameni. Nu cei mai buni. Poporul ştia: nu există pe lume poveşti mai triste decât povestea Comitetului Central. Concret, pe care dintre membrii Comitetului Central îl considera Jukov creierul armatei? Tovarăşul Mehlis era creierul armatei? Sau tovarăşul Şkiriatov? Poate „Belzebutul ofticos” Nikolai Ivanovici Ejov? În „dosarul personal” al acestuia, la rubrica „studii” citeşti năucit: „studii primare neterminate”. Acesta era creierul armatei? Poate felcerul Sklianski? Nadejda Konstantinovna Krupskaia gândea în locul armatei? Sau Karl Radek? Destrăbălata de Aleksandra Kollontai? În registrele oficiale se menţionează că atât ea, cât şi soţul ei, membrul CC Dîbenko, „erau cunoscuţi pentru extrema depravare sexuală” (K.A. Zalesski, *Imperia Stalina. Biograficeskii enţiklopediceskii slovar* [*Imperiul lui Stalin. Dicţionar biografic enciclopedic*], p. 227). Despre capacitatea lor de a gândi pentru armată nu se menţionează nimic. Şi atunci cine era creierul? Nikolai Buharin? Sau Vsevolod Baliţki, care „utiliza pe scară

largă arestările fără proces, împuşcările, execuţiile ostaticilor”? Lavrenti Pavlovici Beria era creierul armatei? Şcerbakov? Urkagan Raşidov, care avea haremuri, închisori personale şi camere de tortură? Vîşinski sau Frinovski? Prostituata Katia Furţeva? Hruşciov, care a tăiat la fier vechi avioanele, tunurile, tancurile şi crucişătoarele? Iakov Sverdlov, care îşi umplea seifurile cu monede ţariste din aur şi cu paşapoarte false pentru cazul în care avea să-şi ia tălpăşiţa din patria proletariatului mondial? Colecţionarul Ghenrih Iagoda, care avea cea mai mare colecţie de pornografie din Rusia? Tovarăşul Aliev, care în 1941 s-a sustras de la mobilizare? Tovarăşul Mir Djafar-oglî Baghirov, membru al Comitetului Central, a fost un mare şugubăţ – „Drumul spre exploatările petrolifere făcea o serpentină şi el, cu amicii săi de-a pururi chercheliţi, se ascundea lângă drum, trăgea cu arma şi se distra văzând cum zboară maşinile în prăpastie” (*Literaturnaia gazeta*, nr. 33, 2003). Acest trăgător Baghirov era cumva creierul armatei? Sau poate marele strateg Leonid Ilici Brejnev, de patru ori Erou al Uniunii Sovietice, Erou al Muncii Socialiste? Delincvenţii inveteraţi Şcelokov şi Medunov? Sau totuşi creierul armatei era cel mai longeviv membru al Comitetului Central, Mihail Andreevici Suslov, cel care nu-i permitea lui Jukov să aducă la cunoştinţa maselor largi populare adevărul sfânt despre rolul eroic al CC?

Sau poate creierul armatei era tovarăşul Andropov? Sau Şelepin, „Şurik cel de fier”? De ce nu? Neavând propriul creier, de ce să nu gândească armata cu creierul de la Lubianka?

Aşadar, concret, cine din Comitetul Central era creierul care gândea în locul generalilor şi mareşalilor?

Vrem, nu vrem, trebuie să-l amintim şi pe tovarăşul Stalin. În momentul morţii lui Jukov, Partidul Comunist se afla la putere de 56 de ani; 30 dintre aceştia, în fruntea Comitetului Central al Partidului Comunist s-a aflat Stalin. În toţi anii pregătirii pentru război şi pe toată perioada războiului. După invazia germană,

Comitetul Central s-a pitit pe undeva, dar Stalin a rămas pe poziţie. Iar dacă CC este creierul armatei, atunci secretarul general al CC este zona centrală şi cea mai importantă a acestui creier. Aşa reiese din memoriile lui Jukov. În perioada războiului, când Comitetul Central a dispărut „ca măgarul în ceaţă”, Stalin a ţinut locul întregului CC. Este interesant de ştiut dacă Stalin a conştientizat el însuşi această situaţie. A înţeles oare că, aflându-se în fruntea Comitetului Central, el s-a aflat de fapt în fruntea creierului armatei?

6

Să ne întoarcem la începutul capitolului precedent:

> Din păcate, trebuie să menţionez că I.V. Stalin, în ajunul şi la începutul războiului, nu a apreciat cum se cuvine rolul şi importanţa Marelui Stat-Major. Printre altele, conform expresiei plastice a lui B.M. Şapoşnikov, Marele Stat-Major este creierul armatei. Niciun alt organ al statului nu este mai competent în problemele pregătirii forţelor armate pentru război decât Marele Stat-Major. Cu cine, dacă nu cu acesta, trebuia să se consulte în mod sistematic viitorul comandant suprem? Totuşi I.V. Stalin s-a arătat foarte puţin interesat de activitatea Marelui Stat-Major. Nici predecesorii mei, nici eu nu am avut ocazia…

Iar până atunci acelaşi Jukov, în aceeaşi carte, şi-a exprimat dezacordul total faţă de poziţia lui Şapoşnikov:

> Titlul cărţii *Creierul armatei* utilizat în legătură cu Armata Roşie este incorect. „Creierul” Armatei Roşii, din prima zi a existenţei sale, a fost CC al PCU (b).

Aşadar, din „cea mai adevărată carte despre război” aflăm că:

a) înţeleptul mareşal Şapoşnikov considera în mod corect Marele Stat-Major ca fiind creierul armatei;

b) prostănacul mareşal Şapoşnikov considera în mod incorect Marele Stat-Major ca fiind creierul armatei.

Jukov îl susţine cu înfocare pe înţeleptul Şapoşnikov când cuvintele acestuia pot fi folosite împotriva lui Stalin.

Acelaşi Jukov îl contrazice cu dispreţ pe acelaşi Şapoşnikov, pentru aceleaşi cuvinte, dacă astfel îşi poate dovedi ataşamentul faţă de Comitetul Central.

Din marea carte a lui Jukov aflăm că CC a fost creierul armatei. De aici rezultă singura concluzie posibilă, că Stalin, dacă pregătea ţara pentru război, trebuia să-şi petreacă tot timpul în interiorul Comitetului Central.

Din aceeaşi mare lucrare aflăm că Stalin nu trebuia să piardă timpul la Comitetul Central, ci trebuia să meargă la Marele Stat-Major, să-i ceară sfatul lui Jukov, deoarece nu Comitetul Central, ci Marele Stat-Major este creierul armatei.

Cititorului isteţ nu-i rămâne decât să tragă concluzia: războiul nu putea fi condus nici de Stalin, nici de Şapoşnikov. Acest lucru stătea numai în puterea celui mai mare comandant al tuturor timpurilor şi popoarelor, Gheorghi Konstantinovici Jukov. Numai el înţelegea totul corect. Însă de fiecare dată pe dos. Când aşa, când altminteri. Dar de fiecare dată corect! În orice chestiune Jukov avea opinii diferite. Întotdeauna diametral opuse, dar singurele adevărate.

Fiecare poate să aleagă de la Jukov ceea ce îi place. Dacă trebuie să demonstrăm că CC este creierul armatei, iar Marele Stat-Major cel fără creier nu valorează nici doi bani, apelăm la Jukov. Iar dacă trebuie să demonstrăm că nătărăul de Stalin nu trebuia să stea fără rost în acest CC idiot, ci să dea fuga la Jukov

după sfaturi, la Marele Stat-Major, ne bazăm tot pe Jukov.

Demonstrând lucruri care se exclud reciproc, putem apela la acelaşi Jukov, la aceeaşi carte, la aceeaşi ediţie. Diferă doar paginile.

De fapt, de multe ori nici măcar nu e nevoie să întoarcem paginile. Părerile lui Jukov sunt diferite, dar pagina este aceeaşi.

Această calitate, de a demonstra simultan două puncte de vedere care se exclud reciproc, este proprie nu numai numeroşilor autori ai memoriilor lui Jukov, ci şi lui Jukov însuşi. Există numeroase mărturii de acest gen – de pildă, cele ale mareşalului Uniunii Sovietice K.K. Rokossovski, care povesteşte că Jukov spunea una, iar peste un minut se contrazicea singur şi ordona urlând ceva absolut contrar.

Era bine dacă urla.

Dar cum era când împuşca pentru îndeplinirea ordinelor sale, pe care le schimbase imediat cu altele, contrare?

Un apărător activ al lui Jukov, colonelul A. Kociukov se mândreşte: „În biblioteca mea personală am toate cele 12 ediţii ale *Amintirilor şi reflecţiilor* mareşalului Uniunii Sovietice G.K. Jukov” (*Krasnaia zvezda,* 16 aprilie 1999).

Sunt convins că în prezent acestor ediţii li s-a adăugat şi cea de-a treisprezecea. Din cele de mai sus rezultă o concluzie aparent de necontestat: colonelul Kociukov nu l-a citit pe Jukov. Dacă l-ar fi citit, n-ar fi avut de ce să se mândrească.

Să fim totuşi rezervaţi. Această concluzie este pripită şi nu este singura posibilă. Nu este exclus ca acest colonel Kociukov să fi citit toate volumele tuturor ediţiilor. Pur şi simplu nu a stat să se gândească la cele citite. S-a obişnuit ca în locul lui să gândească Comitetul Central şi nu se mai poate dezobişnui.

Tovarăşe colonel, încercaţi să citiţi aceste volume. Şi

încercaţi să analizaţi cele citite. Vă asigur, vă veţi tăvăli pe jos de râs. Comparaţi măcar a şasea ediţie a *Reflecţiilor* cu a şaptea. Este o comedie din categoria *Celor şaptesprezece clipe ale unei primăveri*. În acest film un agent sovietic de informaţii se dădea drept nazist, umbla în uniformă de standartenführer SS, dar călătorea prin Germania hitleristă într-o maşină cu număr sovietic; pe fond negru – cifre şi litere albe; un număr compus din două cifre, liniuţă, încă un număr din două cifre, iar mai jos – trei litere. Literele, se vede clar, sunt ruseşti. Iar aceste litere sunt: G, R, U.

Numărul complet al maşinii spionului Stierlitz: 21-47 GRU.

Memoriile lui Jukov sunt de acelaşi nivel. Puteţi chiar să nu comparaţi diferitele ediţii. Într-un singur volum al lui Jukov veţi găsi lucruri cu mult mai ridicole decât literele „GRU” de pe tăbliţa cu numărul maşinii lui Stierlitz.

Apropo de GRU…

Capitolul 6

Nimeni nu a mai scris despre război în felul acesta!

Trebuie să demonstrăm în mod special că Jukov a fost un strateg excepţional. Însă nu a argumentat încă nimeni acest lucru, de aceea deocamdată putem lua drept sigur faptul că în acest domeniu „mareşalul Victoriei" se pricepea şi nu prea (dar şi stilul însuşi, groaznic de plictisitor, al Amintirilor şi reflecţiilor *sale spune câte ceva).*

Arseni Tonov, *Nezavisimaia gazeta*, 5 martie 1994

1

Apropo de GRU[1].

În ajunul războiului, serviciile sovietice militare de informaţii strategice, care pe atunci se numeau RU GŞ[2], au reuşit să obţină date de cea mai mare importanţă şi de o veridicitate aproape incredibilă. Spionii militari au înfăptuit un act de eroism – au făcut rost de planul german al invaziei şi au stabilit o dată orientativă, apoi data precisă a invadării Uniunii Sovietice de către Germania. Mai mult decât atât, în rapoartele spionilor militari sovietici, planul german al invaziei era expus în evoluţia sa: aceasta e prima variantă, aceasta – a doua, iar aceasta este a treia, finală. Totuşi, pe baza unor informaţii precise şi corecte, s-au tras concluzii incorecte.

În afară de serviciile militare de informaţii strategice, care erau o parte componentă a Marelui Stat-Major, extrem de activ şi de eficient lucrau serviciile operaţionale militare de informaţii – organele de informaţii ale statelor-majore ale regiunilor militare, flotelor, armatelor şi flotilelor.

> În mai 1941 am reuşit să aflăm nu numai numărul diviziilor concentrate la graniţele noastre, ci şi punctele de dislocare ale acestora, până la poziţia batalioanelor şi a statelor-majore ale unităţilor. Am fixat chiar şi poziţiile de foc ale bateriilor de artilerie şi antiaeriene (*Krasnaia zvezda*, 16 iunie 2001).

Important este că datele din surse diferite se potriveau. Agentura militară de informaţii strategice obţine din Berlin, de exemplu, date cu privire la transferul încă unei divizii de infanterie la graniţa sovietică; imediat agentura militară de informaţii strategice, să zicem, din zona Cracoviei, confirmă sosirea acestei divizii, comunică numerele unităţilor, numele de familie ale comandanţilor, amplasamentul unităţilor de luptă, statelor-majore, nodurilor de legătură, serviciilor. Informaţiile din diverse surse, independente unele de altele, curgeau spre Marele Stat-Major în picături, jeturi mici şi pârâiaşe.

S-au scris mormane de cărţi despre faptul că serviciile militare sovietice de informaţii l-au prevenit pe Stalin în legătură cu invazia iminentă, dar el nu a reacţionat la aceste avertismente. Concluzia: imbecilul şi laşul de Stalin se temea să privească adevărul în faţă.

Acuzaţiile de prostie şi laşitate au căzut şi pe anturajul lui Stalin. Comisarul poporului pentru Apărare, Mareşalul Uniunii Sovietice S.K. Timoşenko, şi şeful Departamentului de Informaţii al Marelui Stat-Major, generalul-locotenent F.I. Golikov, ne sunt înfăţişaţi ca nişte cretini şi lingăi: aveau în mână informaţii de importanţă capitală, dar, străduindu-se să-i fie pe plac lui Stalin, raportau numai ceea ce îi convenea conducătorului. În

consecinţă, Uniunea Sovietică a fost victima unui atac-surpriză distrugător. Hitler i-a provocat Uniunii Sovietice o rană mortală din pricina căreia ţara nu şi-a mai revenit niciodată. Comuniştii au prezentat această înfrângere din al Doilea Război Mondial aproape ca pe o victorie. Totuşi, asemenea „victorii" ruşinoase n-au mai existat în istoria lumii. În urma „marii victorii", ţara s-a transformat într-un cadavru, chiar dacă ţinea o bâtă nucleară în mâna putrezită. Ca urmare a „marii victorii", Uniunea Sovietică s-a rostogolit până la nivelul celor mai înapoiate ţări, pentru ca în cele din urmă să se prăbuşească, dezintegrându-se. Însă cu aceasta descompunerea nu s-a încheiat.

Procesul continuă.

Iar finalul nu se zăreşte.

2

Un lucru este foarte interesant. Şefului Direcţiei de Informaţii a Marelui Stat-Major, generalul-locotenent F.I. Golikov, i se reproşează atitudinea de gură-cască, prostia şi neglijenţa criminală, fiind socotit vinovat de cea mai mare greşeală care în final a dus la înfrângerea Uniunii Sovietice. Vinovat de aceeaşi greşeală este considerat comisarul poporului pentru Apărare, Mareşalul Uniunii Sovietice S.K. Timoşenko. Pe lista vinovaţilor figurează şi Lavreni Beria, comisarul poporului pentru Afacerile Interne, şi Vsevolod Merkulov, comisarul poporului pentru Securitatea Statului. Este de la sine înţeles că Stalin este principalul vinovat. În schimb, şeful Marelui Stat-Major al Armatei Roşii, generalul de armată Jukov, nu se numără printre vinovaţi, fiind exclus din rândul acestora.

Nici Jukov nu şi-a recunoscut vina; nu s-a inclus în rândul

criminalilor şi trântorilor. Mai mult decât atât, din acuzat s-a transformat în acuzator. Jukov este revoltat: „Stalin a crezut nişte informaţii false, venite de la organele corespunzătoare” (*Vospominania i razmîşlenia*, 1975, vol. 1, p. 259). În următoarele ediţii furia lui Jukov sporeşte: „I.V. Stalin a comis o greşeală ireparabilă, încrezându-se în informaţiile false care veneau de la organele corespunzătoare” (*Vospominania i razmîşlenia*, 2003, vol. 1, p. 257).

Vedeţi ce necruţător îl demască marele Jukov pe prostuţul şi naivul Stalin. Conducătorului i se aduc informaţii false, iar el le crede. Şi-a găsit pe cine să creadă!

Totuşi există nişte pretenţii şi faţă de acuzatorul Jukov.

Informaţiile privitoare la război, dacă va fi sau nu, iar dacă va fi, atunci când şi ce caracter va avea, şeful guvernului trebuia să le primească nu de la nişte „organe corespunzătoare” oarecare, ci de la Marele Stat-Major, întrucât în chestiunile războiului „niciun alt organ din ţară nu este mai competent”. Sunt cuvintele lui Jukov.

„Organele corespunzătoare” aveau alte sarcini. Oamenii care lucrau acolo nu erau militari, nu erau competenţi în problemele militare, deşi uneori purtau uniformă militară. Ei aveau altă pregătire, altă concepţie despre lume, nu aveau experienţa războiului. Asupra „organelor corespunzătoare” planează milioane de crime. Păcatele lor nu vor putea fi ispăşite vreodată. Dar să arunci pe ei vina de a fi scăpat din vedere războiul este ca şi cum l-ai declara vinovat pe şeful depozitului de echipament militar de pe Frontul de Vest.

Iar dacă „organele corespunzătoare” i-au prezentat şefului guvernului informaţii false, Marele Stat-Major condus de Jukov trebuia să pună pe masa lui Stalin propriile informaţii: precise, credibile, complete, de ultimă oră, împreună cu dovezi incontestabile şi concluzii realiste.

I-a prezentat şeful Marelui Stat-Major, generalul de armată Jukov, şefului guvernului, Stalin, dovezi incontestabile ale intenţiilor lui Hitler de a ataca? Sau nu i-a prezentat asemenea dovezi? Aceasta este întrebarea.

3

Ar fi fost mai bine dacă genialul strateg nu ar fi aruncat vina asupra nimănui şi ar fi povestit ceea ce îi raporta el personal lui Stalin.

Iată ce se spune în această privinţă în memoriile lui Jukov:

> Pe 20 martie 1941, şeful Direcţiei de Informaţii, F.I. Golikov, a prezentat conducerii un raport conţinând date de o importanţă excepţională. În acest document erau expuse variantele direcţiilor posibile ale atacurilor trupelor germano-fasciste în cazul invadării Uniunii Sovietice. Cum s-a dovedit ulterior, acestea reflectau logic etapele elaborării planului „Barbarossa" de către comandamentul lui Hitler, iar una dintre variante conţinea esenţa acestui plan (*Vospominania i razmîşlenia,* 1969, p. 239).

Tot aici Jukov expune esenţa planului german aşa cum a fost el descris în raportul lui Golikov, aşa cum l-au scris generalii germani:

> Pentru atacarea Uniunii Sovietice, se înfiinţează trei grupuri de armate: primul, sub comanda feldmareşalului Bock, atacă pe direcţia Leningrad; al doilea, sub comanda feldmareşalului Rundstedt – pe direcţia Moscova, iar al treilea, sub comanda feldmareşalului Leeb – pe direcţia Kiev. Data estimativă a atacării Uniunii Sovietice este 20 mai (*Vospominania i razmîşlenia,* 1969, p. 240).

În memoriile sale, Jukov trece amănunţit în revistă tot ceea

ce agenţii de informaţii comunicau conducerii:

> Conform datelor Direcţiei de Informaţii a Marelui Stat-Major condus de generalul F.I. Golikov, transferarea de trupe suplimentare germane în Prusia Răsăriteană, Polonia şi România a început la sfârşitul lui ianuarie 1941. Serviciile de informaţii considerau că în februarie şi martie gruparea de trupe a inamicului s-a mărit cu nouă divizii… Pe 4 aprilie 1941, creşterea totală a trupelor germane de la Marea Baltică până în Slovacia, după datele generalului Golikov, reprezenta cinci divizii de infanterie şi şase divizii de tancuri. În total, împotriva Uniunii Sovietice erau… Pe 5 mai 1941, conform raportului generalului F.I. Golikov, numărul trupelor germane reunite împotriva Uniunii Sovietice a ajuns la 103-107 divizii… Pe 1 iunie 1941, conform Departamentului de Informaţii, împotriva Uniunii Sovietice existau 120 de divizii germane…

Jukov citează comunicatul ataşatului militar la Berlin din 14 martie, în care era indicată data desfăşurării atacului german: între 15 mai şi 15 iunie.

Jukov este indignat: şeful Direcţiei de Informaţii, generalul-locotenent Golikov, deţinea asemenea date, dar nu le-a evaluat cum se cuvine, iar din informaţiile corecte Golikov a tras nişte concluzii absolut nefondate.

4

Următoarea victimă a lui Jukov a fost comisarul poporului pentru Flota Maritimă Militară, amiralul N.G. Kuzneţov, care de asemenea a avut informaţii de o importanţă excepţională, dar nici el nu a reuşit să le pătrundă esenţa. Pe 6 mai 1941, Kuzneţov i-a trimis lui Stalin un referat în care, pe lângă altele, se vorbea despre comunicatele ataşatului militar-maritim la Berlin, căpitanul de rangul 1 Voronţov: nemţii pregătesc invazia pentru 14 mai.

Datele expuse în acest document aveau de asemenea o valoare excepţională. Totuşi concluziile propuse conducerii de amiralul N.G. Kuzneţov nu corespundeau faptelor expuse de acesta (*Vospominania i razmîşlenia*, 1969, p. 240).

În toate ediţiile următoare, acuzaţiile împotriva generalului Golikov şi amiralului Kuzneţov sunt repetate şi amplificate. Începând cu a doua ediţie a *Amintirilor şi reflecţiilor*, numărul acuzaţiilor a sporit prin includerea „ambasadorului Uniunii Sovietice în Germania, Dekanozov", care, chipurile, a furnizat şi el „informaţii cu acelaşi caracter". Conform spuselor lui Jukov, Dekanozov îl dezinforma pe Stalin prin comunicatele sale liniştitoare.

În acest caz, Jukov se înşală: în anul 1941, Vladimir Gheorghievici Dekanozov nu avea funcţia de ambasador. În general, în acea perioadă noi nu aveam ambasadori, cum nu aveam nici miniştri. Dekanozov a primit funcţia de ambasador extraordinar şi plenipotenţiar abia pe 14 iunie 1943. În 1941 el era locţiitor al comisarului poporului pentru Afaceri Externe şi reprezentant plenipotenţiar al Uniunii Sovietice în Germania. Dar nu acesta este esenţialul. Esenţial este faptul că şi Golikov, şi Kuzneţov, şi Dekanozov deţineau informaţii preţioase, dar nu erau în stare să tragă nişte concluzii corecte.

Propun să râdem împreună cu Jukov de aceşti, delicat vorbind, nu prea deştepţi Golikov, Kuzneţov, Dekanozov, apoi să ne gândim la următorul lucru: Golikov a tras concluzii incorecte, Kuzneţov a făcut şi el prostii, alţi tovarăşi au dat-o şi ei în bară, dar nu este chiar atât de grav! Atunci, în primăvara anului 1941, greşelile lui Golikov, Kuzneţov şi ale altora puteau fi uşor corectate. Doar nu Golikov şi nici Kuzneţov, nici măcar Dekanozov nu stabileau politica ţării şi strategia armatei, şi nu scriau rapoarte şi referate pentru ei înşişi, ci pentru conducerea superioară. Tocmai aceşti superiori ar fi trebuit să analizeze

faptele expuse în referate, să formuleze propriile concluzii, să pună rezoluţii fundamentate, să ia decizii corecte. Dacă Golikov a greşit, sarcina şefilor superiori era să le corecteze. În asta consta esenţa şi rostul activităţii lor. Pentru asta primeau bani. Tocmai de asta au fost instalaţi în cabinete luxoase. Dacă prostul de Golikov a tras nişte concluzii neîntemeiate, genialul Jukov trebuia să tragă concluziile corecte din aceleaşi informaţii. A făcut el asta?

Imaginaţi-vă că sunteţi şef, indiferent cu ce funcţie. Subalternul v-a împuiat capul cu o grămadă de fapte foarte neplăcute şi şi-a încheiat raportul cu nişte concluzii optimiste, absolut neargumentate: *tout va très bien, madame la marquise!* Ce trebuie făcut? Nu aveţi prea multe opţiuni. Una din două.

Prima: să gândiţi cu capul vostru şi de la nişte fapte neplăcute să ajungeţi la concluzii la fel de neplăcute. A doua: să nu gândiţi cu capul vostru, ci să acceptaţi optimismul neîntemeiat al referentului şi, pornind de la faptele extrem de neplăcute, să ajungeţi la concluzii foarte plăcute.

Nimeni nu contestă: şeful Direcţiei de Informaţii a Marelui Stat-Major, generalul-locotenent Golikov, a greşit grav în concluziile sale. Acum să răspundem la întrebare: Jukov a fost mai deştept? Având în mână aceleaşi date, Jukov a ajuns la alte concluzii?

Jukov este indignat: concluziile amiralului Kuzneţov nu corespundeau faptelor pe care le-a expus el însuşi. Da, are de ce să fie indignat. Numai că nu trebuia să povestească lumii întregi aceste lucruri după război. Jukov trebuia să i le comunice lui Stalin şi lui Kuzneţov încă de atunci, pe 6 mai 1941. Atunci, în primăvara anului 1941, trebuia să fie revoltat: tovarăşe Stalin, haideţi să acordăm atenţie faptelor! Haideţi să le evaluăm singuri! Kuzneţov şi Golikov nu trebuie crezuţi, concluziile lor nu se potrivesc cu faptele pe care tot ei le raportează!

Jukov este cel mai înţelept dintre strategi. Dar şi înţelepciunea sa are un mic cusur: cele mai mari revelaţii le are cu oarecare întârziere – la 25 de ani după ruşinoasa înfrângere.

5

Cum propuneţi să înţelegem misterioasa frază din memoriile lui Jukov: „F.I. Golikov i-a prezentat conducerii un raport”? Cui adică? Conducerea este o noţiune flexibilă. O întrebare de principiu: se include Jukov pe sine în conducere sau nu? Raportul lui Golikov din 20 martie 1941 se numea „Variantele acţiunilor de luptă ale armatei germane împotriva URSS”. Din povestea lui Jukov rezultă că Golikov a prezentat acest raport unei conduceri abstracte, cu care genialul nostru strateg nu avea nimic în comun.

Dacă Jukov se include în rândul conducerii, trebuia să spună drept şi cinstit: eu, genialul Jukov, nu am fost cu nimic mai deştept decât prostănacul de Golikov, am avut aceleaşi informaţii în mână şi am extras din ele aceleaşi concluzii idioate. Dacă Jukov nu se consideră parte din „conducere”, trebuia să spună clar şi acest lucru.

Jukov ne este prezentat ca un mare luptător care, chipurile, voia să spună adevărul despre război. Şi de ce nu l-a povestit? O problemă de importanţă excepţională: pe mâinile cui a nimerit raportul Direcţiei de Informaţii a Marelui Stat-Major din 20 martie 1941? Cine l-a citit? Cine şi-a pus pe el rezoluţia? Am râs deja de Golikov, dar cine a fost de acord cu concluziile stupide ale acestuia? De cine trebuie să mai râdem? Pe cine trebuie să mai includem în rândul idioţilor? Cei care au citit acest raport puteau fi număraţi pe degetele de la o singură mână! N-ar strica să-i nominalizăm! De ce vorbeşte Jukov despre nu ştiu ce

conducere misterioasă, fără a numi în mod concret pe cineva?

Pentru că ar fi trebuit să se includă şi pe sine în rândul celor care nu au apreciat la justa ei valoare fapta eroică a agenţilor de informaţii; în rândul celor care au fost de acord cu concluziile lui Golikov, expunând astfel ţara şi armata unui atac distrugător.

6

Dar poate că Jukov nici nu a citit acest document? Este posibil ca Jukov nici să nu-l fi semnat? Aceste întrebări i-au interesat de mult pe istorici şi iată că, după mulţi ani de la război, colonelul Anfilov i-a prezentat lui Jukov referatul din 20 martie 1941 al şefului Direcţiei de Informaţii a Marelui Stat-Major, generalul-locotenent F.I. Golikov, şi i-a pus întrebarea: cum aţi apreciat acest document?

Iată ce a urmat:

— Îl văd pentru prima dată, a spus revoltat mareşalul după ce a citit documentul.

— Dar Golikov nu vă raporta dumneavoastră?

— El nu era subalternul meu, şi de aceea nu făcea acest lucru (*Krasnaia zvezda*, 26 martie 1996).

Într-adevăr, este interesant: în memoriile sale, Jukov a descris pe larg raportul din 20 martie 1941 al şefului Direcţiei de Informaţii şi l-a ridiculizat pe Golikov pentru concluziile incorecte, iar prin intermediul ziarului *Krasnaia zvezda* a declarat în toată lumea că vede pentru prima dată documentul cu pricina.

Ce rezultă din această nepotrivire? Acelaşi lucru: conducerea Comitetului Central al Partidului Comunist al Uniunii Sovietice a avut o atitudine extrem de neglijentă faţă de scrierea memoriilor lui Jukov. Trebuia să stabilească dacă acesta a pătruns esenţa celor scrise, dacă le-a înţeles sensul. Lucrul acesta nu a fost făcut, iar rezultatul a fost catastrofal. Oamenii care au scris memoriile lui Jukov cunoşteau raportul din 20 martie 1941 al agenţilor de informaţii şi l-au descris foarte pe larg în numele lui Jukov, în timp ce Jukov însuşi fierbe de indignare: văd pentru prima dată această hârtie!

7

A doua ediţie a memoriilor lui Jukov a fost mai completă şi mai veridică, adică şi mai ridicolă. La început, ca şi în prima ediţie, Jukov înşiră o mulţime de comunicate ale agenţilor de informaţii privind pregătirea invaziei germane. Jukov îl jigneşte din nou pe amiralul Kuzneţov pentru concluziile incorecte, îl demască din nou pe Golikov, care a stricat raportul corect din 20 martie 1941 cu concluziile lui stupide. El descrie din nou planul german în forma în care agenţii de informaţii l-au prezentat conducerii Uniunii Sovietice: vor ataca trei grupuri de armate – Bock spre Leningrad, Rundstedt spre Moscova, Leeb spre Kiev. Jukov povesteşte din nou că serviciile de informaţii au prezis data atacului: la început cu aproximaţie de o lună, apoi de o săptămână, menţionându-se în cele din urmă data corectă.

Comunicând toate acestea, Jukov a început brusc să se contrazică:

Din primii ani de după război şi până în prezent apare pe alocuri în presă versiunea că în ajunul războiului noi cunoşteam planul „Barbarosa”, direcţia principalelor atacuri, lărgimea frontului de desfăşurare a trupelor germane, numărul acestora şi nivelul dotării. Aceste afirmaţii se bazează pe nişte agenţi sovietici cunoscuţi – Richard Sorge şi multe alte persoane din Elveţia şi dintr-o serie de alte ţări care, chipurile, ne-au comunicat aceste informaţii înainte. Totuşi conducerea noastră politică şi militară nu numai că n-a analizat esenţa acestor comunicate, ci le-a şi respins. Îmi permit să afirm cu toată răspunderea că acestea sunt pure invenţii. Din câte ştiu, nici guvernul sovietic, nici comisarul poporului pentru Apărare, nici Marele Stat-Major nu aveau la dispoziţie asemenea date (*Vospominania i razmîşlenia*, 1975, vol. 1, p. 259).

Ei, asta-i bună!

Jukov a descris amănunţit comunicatele Direcţiei de Informaţii privitoare la apariţia de noi trupe germane la frontiera sovietică, arătând: nu era o creştere vertiginoasă, ci una accelerată. Serviciile de informaţii nu comunicau numai date seci despre concentrarea şi desfăşurarea diviziilor germane, ci indicau şi scopul acestor concentrări – invadarea Uniunii Sovietice. Mai mult, indicau şi datele aproximative ale acestei invazii. Relatând toate acestea, Jukov afirmă („cu toată responsabilitatea”) că n-a ştiut nimic despre concentrarea trupelor germane.

Bine, credem.

Dar cum să credem următoarele: la pagina 258 a primului volum al ediţiei a doua Jukov povesteşte că

F.I. Golikov a prezentat conducerii un raport conţinând date de o importanţă excepţională. În acest document erau expuse variantele direcţiilor posibile ale atacurilor trupelor germano-fasciste în cazul invadării Uniunii Sovietice. După cum s-a dovedit ulterior, acestea reflectau logic etapele elaborării planului „Barbarossa” de către comandamentul lui Hitler, iar una dintre variante conţinea esenţa acestui plan.

Pe pagina imediat următoare, 259, afirmă „cu toată

răspunderea” că direcţiile principalelor atacuri nu erau cunoscute nici serviciilor de informaţii, nici Marelui Stat-Major, nici comisarului poporului pentru Apărare, nici guvernului sovietic.

Până pe 4 mai 1941 şeful guvernului a fost Molotov, iar după această dată – Stalin. Dacă e să-l credem pe Jukov, atunci nici Stalin, nici Molotov, nici comisarul poporului Timoşenko, nici el însuşi, Jukov, nu ştiau nimic despre planurile germane: nici numărul diviziilor, nici direcţiile atacurilor, nici datele estimative ale invaziei.

Iertaţi-mă, dar atunci cărei conduceri i-a expediat Golikov faimosul său raport din 20 martie?

Pe o pagină Jukov afirmă că au existat informaţii corecte, dar prostănacii de Golikov, Kuzneţov, Dekanozov le-au evaluat incorect. Pe pagina următoare, tot el afirmă, „cu toată răspunderea”, că toate acestea sunt pure invenţii, că nu au existat niciun fel de informaţii.

Iar contradicţiile se înmulţesc. Amintiţi-vă cum se lamenta Jukov că

> Stalin s-a arătat foarte puţin interesat de activitatea Marelui Stat-Major. Nici predecesorii mei, nici eu nu am avut ocazia de a-i face lui Stalin un raport complet cu privire la situaţia apărării ţării, la capacităţile noastre militare şi la posibilităţile inamicilor noştri potenţiali. Doar rareori şi foarte puţin îl asculta I.V. Stalin pe comisarul poporului pentru Apărare sau pe şeful Marelui Stat-Major.

Şi imediat urmează afirmaţia că Marele Stat-Major nu avea la dispoziţie informaţii despre trupele germane şi intenţiile acestora. Să ne gândim cum ar fi putut Jukov să-i facă lui Stalin „un raport complet” despre „posibilităţile inamicilor noştri potenţiali” dacă el însuşi declară („cu toată răspunderea”) că nu deţinea niciun fel de informaţii.

De ce să-i reproşeze lui Stalin că nu vrea să asculte, dacă el însuşi nu are ce să raporteze?

Ce-i de făcut? Cum să punem cap la cap ideile geniului? Eu nu sunt în stare. Nu-mi rămâne decât să apelez la publicaţia mea preferată, organul central al Ministerului Apărării al Uniunii Sovietice:

> Editarea *Amintirilor şi reflecţiilor* a reprezentat un mare eveniment. Până acum nimeni nu a mai scris *în felul acesta* despre război (*Krasnaia zvezda*, 12 ianuarie 1989, sublinierea le aparţine).

Sunt întru totul de acord şi subscriu: până acum nimeni nu a mai scris *în felul acesta* despre război.

Sper ca nici în viitor să nu mai scrie nimeni *în felul acesta* despre război.

1. *Glavnoe Razvedivatelnoe Upravlenie* – Direcţia Principală de Informaţii (n.tr.).

2. *Razvedivatelnoe Upravlenie Gheneralnogo Şţaba* – Direcţia de Informaţii a Marelui Stat-Major (n.tr.).

Capitolul 7

Despre Golikov

În Londra activa încă un grup de agenţi militari sovietici, condus de ataşatul militar al URSS în Marea Britanie, generalul-maior I.A. Skliarov. Înainte de război, într-un singur an, Skliarov şi ofiţerii care-i erau subordonaţi au expediat la Centru 1.638 de rapoarte telegrafice, majoritatea conţinând informaţii despre pregătirea Germaniei de război împotriva Uniunii Sovietice, despre creşterea volumului producţiei de război în Germania, despre convorbirile nemţilor cu şefii de stat ai Finlandei, României, Italiei şi Ungariei.

Krasnaia zvezda, 3 noiembrie 2001

1

Vina şefului Direcţiei de Informaţii a Marelui Stat-Major, generalul-locotenent F.I. Golikov, era minimă. Sau poate chiar inexistentă. În orice caz, Stalin nu-l acuza de nimic. Afirmaţia se bazează pe faptul că deja pe 9 iunie 1941 generalul-locotenent Golikov purta convorbiri la Londra cu guvernul Marii Britanii, în numele guvernului sovietic.

Oficial, Golikov a sosit la Londra în calitate de şef al misiunii militare sovietice. În documente, funcţia sa era menţionată corect: locţiitor al şefului Marelui Stat-Major al Armatei Roşii. Fără alte precizări.

Acesta era adevărul, dar nu complet.

Oricine îşi poate da seama singur de partea neoficială a

misiunii lui Golikov, punându-şi o întrebare simplă: oare în acele zile dramatice ale lui iulie 1941, Stalin chiar nu avea pe cine să trimită în Marea Britanie, în afară de şeful agenţiei militare de informaţii strategice?

Era o perioadă critică, era nevoie urgentă de datele obţinute de agenţii de informaţii. Cu orice preţ. Agenţii RU GŞ rezidenţi în străinătate posedau informaţiile necesare, însă legătura cu mulţi dintre ei s-a întrerupt. Cauza: comunicarea între agenţi a fost creată în scopul unui atac nimicitor al Armatei Roşii asupra Europei, pentru cazul în care fronturile şi armatele sovietice ar fi înaintat vertiginos spre capitalele duşmane. Pentru cazul unui „mare război patriotic" nu au fost pregătite canale de comunicaţie. Staţiile radio „Sever" ale agenturilor ar fi asigurat legătura permanentă cu teritoriul sovietic în cazul unui atac prin surprindere al Armatei Roşii asupra Germaniei. Numai că a eşuat totul. În războiul defensiv frontul sovietic a dat înapoi, iar centrul de recepţie din Minsk al Direcţiei de Informaţii a Marelui Stat-Major a fost pierdut. Legătura s-a întrerupt. Au înfiinţat de urgenţă noi centre de recepţie, însă raza de acţiune era insuficientă.

A-l învinui pe Golikov de toate acestea este imposibil. „Marele Război Patriotic", adică războiul pe teritoriul Uniunii Sovietice, n-a fost prevăzut de nimeni. Armata Roşie îşi încălzea motoarele pentru campania eliberatoare. Singura variantă posibilă a războiului era: „pe pământ duşman, printr-un atac puternic, fără mari pierderi de vieţi omeneşti".

Agenţiile de informaţii se pregăteau pentru războiul pentru care li s-a ordonat să se pregătească, pentru războiul planificat la Kremlin şi la Marele Stat-Major.

Războiul nu s-a desfăşurat după scenariul de la Kremlin. Şi a fost necesar să se modifice şi să se refacă absolut totul în armată şi în ţară.

Şi iată că Golikov zboară spre Londra...

Scopul principal: refacerea reţelei agenţilor de informaţii. Dacă de pe teritoriul sovietic era imposibilă recepţionarea transmisiilor din Berlin, Geneva, Paris, Viena, Copenhaga, trebuia urgent desfăşurat un centru de recepţie şi un retransmiţător la Ambasada sovietică din Londra. Era vorba de organizarea rapidă şi urgentă a unor noi canale de legătură cu cea mai importantă agentură din întreaga Europă. Această misiune nu putea fi încredinţată decât şefului Direcţiei de Informaţii.

De aceea a ajuns Golikov în Marea Britanie.

El a mai avut de rezolvat şi alte sarcini. S-a descurcat şi cu acestea.

2

Călătoria în Marea Britanie a şefului serviciilor militare de informaţii strategice este semnul unei încrederi nemaiauzite din partea lui Stalin. Pe 4 iulie 1941 a fost arestat comandantul Frontului de Vest, generalul de armată Pavlov. Exact în ziua aceea Stalin l-a numit pe Golikov şef al misiunii militare sovietice. Pe 6 iulie a fost arestată întreaga conducere a Frontului de Vest, inclusiv şeful depozitelor de echipament militar şi cel al laboratorului veterinar. În ziua aceea Golikov a decolat din Moscova spre Arhanghelsk, de unde şi-a continuat zborul spre Londra.

După înapoierea din Londra, Golikov a comandat armate şi fronturi, a fost din nou şeful spionajului militar, care şi-a luat în acea perioadă numele semeţ de GRU. În martie 1943, generalul-colonel Golikov a fost numit în postul-cheie de locţiitor cu

problemele cadrelor al comisarului poporului pentru Apărare. După cum aţi reţinut, comisarul Apărării era Stalin. Malenkov repartiza cadrele la scara întregii ţări, Golikov – în cadrul Armatei Roşii.

Pentru ce atâta încredere?

Pentru că, atunci când a comis o greşeală, Golikov a reparat-o imediat.

După război, Golikov a ajuns general de armată, apoi Mareşal al Uniunii Sovietice.

3

Fără discuţie, a existat un raport din 20 martie 1941 intitulat „Variantele acţiunilor de luptă ale armatei germane împotriva URSS”. Da, Golikov a formulat nişte concluzii incorecte.

Totuşi după aceea au urmat alte rapoarte, în care Golikov a evaluat corect situaţia.

Pe 4 aprilie, Golikov le-a expediat lui Stalin, Molotov, Voroşilov, Timoşenko, Jukov, Beria, Kuzneţov şi altor membri din conducerea superioară a Uniunii Sovietice şi Armatei Roşii un comunicat special referitor la întărirea grupării de trupe germane de la frontiera Uniunii Sovietice (Arhiva Centrală a Ministerului Apărării al Federaţiei Ruse, opis 7237, dosar 2, ff. 84-86). De data aceasta Golikov nu a formulat niciun fel de concluzii. Doar a expus faptele. Fără comentarii. Şi dacă Golikov a stricat raportul din 20 martie cu nişte concluzii incorecte, noul tablou din 4 aprilie nu a fost deteriorat cu nimic. A schiţat situaţia aşa cum era, fără comentarii. Faptele vorbeau de la sine. Golikov le-a oferit conducătorilor statului şi Armatei Roşii

posibilitatea de a formula propriile concluzii. Această posibilitate i s-a oferit şi celui mai mare strateg al tuturor timpurilor şi popoarelor. De această dată, concluziile incorecte ale lui Golikov nu-l puteau deruta pe Jukov. El a avut ocazia să evalueze singur situaţia. Nu se ştie de ce, Jukov nu a formulat nicio concluzie.

Pe 16 aprilie, generalul-locotenent Golikov a expediat conducerii un comunicat special referitor la transferul de trupe germane în fâşia de graniţă. Au fost opt destinatari: Stalin, Molotov, Voroşilov, Timoşenko, Beria, Kuzneţov, Jukov, Jdanov (Arhiva Centrală a Ministerului Apărării al Federaţiei Ruse, opis 7237, dosar 2, ff. 89-91). În acest comunicat special se spunea că pe teritoriul Poloniei ocupate de Germania, persoanelor civile le erau interzise călătoriile cu trenul. Acest lucru ar fi trebuit să le dea de bănuit conducătorilor Uniunii Sovietice. Şi dacă prostul de Stalin nu înţelegea nimic, deşteptul de Jukov trebuia să-şi dea seama: nemţii pun ceva la cale. Le trebuie lor pentru ceva căile ferate.

În acest caz Jukov putea nici să nu-şi bată capul prea mult, întrucât Golikov a comunicat cauza modificărilor produse pe căile ferate poloneze: folosindu-se de teritoriul polonez, trupele germane au transportat până în apropierea graniţelor sovietive, printre altele, 6.995 de vagoane cu muniţii şi 993 de cisterne cu material carburant-lubrifiant. Golikov nu a comunicat pur şi simplu nişte cifre, ci a descris şi analizat în detaliu situaţia: există 16 noduri principale de cale ferată unde ajung vagoanele cu material carburant-lubrifiant (MCL) şi cu muniţii. În staţia Ostrov sunt 4.000 de vagoane cu proiectile şi 342 de vagoane cu MCL; în staţia Siedlce – 1.640 de vagoane cu proiectile şi 30 de vagoane cu MCL; în staţia Zamostie – 236 de vagoane cu MCL…

Raportul avea anexată o hartă. Era suficient să arunci o privire ca să-ţi dai seama unde sunt concentrate rezervele de proiectile şi cele de material carburant-lubrifiant. Puteau fi

astfel formulate concluzii cu privire la intenţiile şi planurile comandamentului german.

Golikov nu s-a oprit aici. În acelaşi comunicat special, el raporta că în apropierea graniţelor sovietice comandamentul german a adus un regiment de paraşutişti şi că a concentrat aici 17.000 de naţionalişti ucraineni înarmaţi. Jukov ar fi trebuit să-şi pună întrebarea: de ce?

Golikov a continuat: în apropierea râurilor de frontieră se desfăşoară concentrarea de mijloace de traversare – pontoane şi poduri demontabile din lemn, inclusiv la nord de Brest şi la 15 şi 20 km sud-est de Brest.

Golikov nu a stricat nici acest comunicat special cu opiniile sale incorecte. Concluzia e simplă, ca adevărul: „La graniţa Uniunii Sovietice continuă transferul de trupe şi aprovizionarea cu muniţii şi carburant”.

Pe 26 aprilie, Golikov a expediat pe aceleaşi adrese comunicatul special „Repartizarea forţelor armate ale Germaniei pe teatrele şi fronturile de operaţiuni militare, conform situaţiei din 25.04.41”.

Comunicatul începe astfel: „Transferările masive de trupe germane din regiunile interne ale Germaniei şi din ţările ocupate ale Europei Occidentale continuă fără întrerupere”. Şi se încheie cu fraza: „Conform datelor pe care le deţinem, începând cu 1 aprilie, comandamentul german a trecut la constituirea unui număr de până la 40 de divizii, fapt ce necesită o verificare suplimentară”. Acest comunicat special era în întregime corect. Nu conţinea niciun fel concluzii incorecte din partea lui Golikov.

Pe 5 mai, Golikov a expediat la zece adrese comunicatul special „Despre grupările de trupe germane la est şi la sud-est” (Arhiva Centrală a Ministerului Apărării al Federaţiei Ruse, opis 7237, dosar 2, ff. 97-102). Ca întotdeauna, printre cei care au

primit acest document se aflau Stalin, Molotov, Beria, Timoşenko, Jukov... Golikov le-a comunicat din nou despre întărirea grupării de trupe germane, a raportat amănunţit care divizii sunt transferate şi unde. La toate acestea a adăugat că în Slovacia, Polonia şi România se desfăşoară lucrări de construcţie a dublurilor pe magistralele de cale ferată de importanţă strategică ce se îndreaptă de la vest spre est. Golikov a comunicat clar şi precis că se extinde reţeaua aerodromurilor şi terenurilor de aterizare în zonele din apropierea graniţelor. „Pe toată graniţa, începând de la Marea Baltică până în Ungaria, populaţia este evacuată din zonele din apropierea acesteia..."

Nu căutaţi în memoriile lui Jukov menţiuni referitoare la aceste comunicate speciale ale RU GŞ, căci ele îl justifică pe deplin pe Golikov, acuzându-l pe Jukov.

4

Să nu credeţi că Golikov expunea pur şi simplu informaţiile, fără niciun fel de comentarii. În mai 1941 el şi-a modificat radical poziţia.

După un timp Golikov a înţeles, probabil, ce greşeală gravă a comis pe 20 martie 1941. O lună mai târziu, când Direcţiei de Informaţii i-au parvenit noi dovezi incontestabile ale pregătirii nemţilor pentru războiul împotriva Uniunii Sovietice, Golikov a acţionat altfel. Pe 9 mai 1941, şeful serviciilor militare de informaţii a adus la cunoştinţa comisarului pentru Apărare, S.K. Timoşenko, şi şefului Marelui Stat-Major, G.K. Jukov, materialele pregătite de ataşatul militar al Uniunii Sovietice la Berlin, generalul-maior Tupikov. Acest raport, care se numea „Planurile invaziei germane în URSS", conţinea o evaluare obiectivă a grupării de trupe germane şi preciza direcţiile atacurilor lor în cazul invadării Uniunii Sovietice. Au mai fost şi alte comunicate speciale importante ale serviciilor militare de informaţii adresate conducerii superioare de stat şi militare (*Krasnaia zvezda*, 3 noiembrie 2001).

După comunicatul special din 9 mai urmează comunicatul special din 15 mai, „Repartizarea forţelor armate pe teatrele şi fronturile operaţiunilor militare, conform situaţiei din 15.05.41” (Arhiva Centrală a Ministerului Apărării al Federaţiei Ruse, opis 7237, dosar 2, ff. 109-113). Nu i se poate reproşa nimic. Totul este corect.

În acest comunicat special, printre altele, se spune: „În zona din apropierea graniţei cu URSS, numărul total al trupelor germane se ridică la 114-119 divizii… Dintre acestea, 82-87 – de infanterie, 6 – de munte, 13 – de tancuri, 12 – motorizate, 1 – de cavalerie”. În continuare sunt trecute în revistă schimbările de pe direcţiile Varşovia şi Cracovia, din Prusia Răsăriteană, Slovacia etc.

Dacă evaluăm acest raport prin prisma cunoştinţelor noastre actuale, va trebui să recunoaştem: este de o precizie incredibilă. Mica inexactitate în datele referitoare la diviziile de infanterie se explică prin faptul că, la data respectivă, unele dintre ele erau pe drum. Nu se ştia încă precis încotro o vor lua şi unde se vor stabili.

Acest document formulează o concluzie simplă: întărirea trupelor inamice continuă. Sunt indicate şi zonele unde anume. Este semnat de Golikov. Sunt menţionaţi destinatarii: 13 membri ai conducerii superioare a Uniunii Sovietice şi Armatei Roşii: Stalin, Molotov, Voroşilov, Timoşenko, Beria, Kuzneţov, Jdanov şi toţi locţiitorii comisarului pentru Apărare: Jukov, Budionnîi, Şapoşnikov, Kulik, Mereţkov, Zaporojeţ.

Dacă documentul din 20 martie al serviciilor militare de informaţii conţinea concluziile incorecte ale lui Golikov, în documentele ulterioare, în special în cel din 15 mai, nu mai erau comentarii nefondate. Însă lui Jukov îi este mai comod să nu-şi amintească aceste lucruri. E mai simplu să afirme („cu toată responsabilitatea”) că n-a ştiut nimic despre concentrarea armatei germane. Nici Timoşenko n-a ştiut. Şi nici Stalin.

5

Chiar şi în cazul în care serviciile de informaţii nu le-ar fi furnizat niciun fel de date, nici atunci Marele Stat-Major şi preaînţeleptul său şef nu ar fi avut vreo scuză. Ei chiar nu vedeau ce se întâmplă? Polonia, Danemarca, Norvegia, Belgia, Olanda, Franţa, Iugoslavia, Grecia... Pretutindeni acelaşi scenariu: încălcarea tuturor tratatelor, atacul prin surprindere asupra aerodromurilor, înaintarea vertiginoasă a diviziilor de tancuri spre capitală. Marii noştri strategi ar fi trebuit să reflecteze la aceste scenarii repetate. Măcar aviaţia să nu şi-o ţină lângă frontiere.

Între timp, Golikov dădea alarma.

Trebuie remarcat în mod deosebit comunicatul său special „Pregătirea României pentru război" din 5 iunie 1941 (Arhiva Centrală a Ministerului Apărării al Federaţiei Ruse, opis 7237, dosar 2, ff. 117-119). Acesta începe cu fraza: „Armata română este adusă la stadiul de pregătire pentru război" şi se încheie astfel: „Ofiţerii Marelui Stat-Major român afirmă insistent că, din declaraţia neoficială a lui Antonescu, reiese că războiul dintre România şi URSS trebuie să înceapă curând". În acest comunicat totul este corect. Din nou, nu i se poate reproşa nimic. Din nou, din rândul destinatarilor face parte şi Jukov. Şi din nou Jukov uită să pomenească despre acest comunicat şi despre altele asemănătoare în „cea mai adevărată carte". Nu are de ce se lega, de aceea Jukov nu şi le aminteşte.

Însă Golikov nu se liniştea. El trăgea toate clopotele. Reproduc integral comunicatul special din 7 iunie 1941, „Pregătirile militare ale României":

> Mobilizarea în România este confirmată de multe surse. Sunt convocate contingentele de la 19 la 42 de ani. Chemarea se face prin telegrame. Concomitent

se mobilizează efectivele de cai şi vehiculele. În urma mobilizării, armata română va ajunge la un milion de oameni şi va putea desfăşura până la 30 de divizii. Căile ferate, întrerupând transportul de călători şi de mărfuri, asigură transferul trupelor germane în Moldova şi Dobrogea de Nord din Iugoslavia şi Bulgaria, precum şi transportul de tehnică de luptă (artilerie, tancuri, reflectoare etc.) şi muniţii. În ceea ce priveşte Germania, din 4 iunie acolo s-au reluat transporturile intensive pe calea ferată şi pe autostrăzi, prin Kostrzyn şi Frankfurt (ambele pe Oder, la est de Berlin) spre est. Se transportă efective umane, tancuri, artilerie grea, antiaeriană şi de câmp, mijloace de autotransport, reflectoare şi altele. Zona oraşului Poznań este practic o tabără militară. Concomitent se observă în continuare întărirea trupelor germane la graniţă, pe baza retragerii unor unităţi de dincolo de Vistula, de exemplu, Diviziile 168 şi 111 Infanterie din zona Kulţî, în direcţia Iaroslav. La Holi a sosit Divizia 138 Infanterie, iar din zona Holi a plecat direct spre graniţă Divizia 62 Infanterie.

Concluzia:

Luând în considerare mobilizarea din România ca mijloc de întărire ulterioară a flancului drept german în Europa, este necesar să se acorde O ATENŢIE DEOSEBITĂ întăririi permanente a trupelor germane pe teritoriul Poloniei.

Şeful Direcţiei de Informaţii a Marelui Stat-Major al
Armatei Roşii, general-locotenent Golikov.

Destinatari: Stalin, Molotov, Voroşilov, Timoşenko, Jdanov,
Malenkov, Jukov, Kuzneţov, Beria.

Documentul este strigător la cer. Conducătorii sovietici ştiau că mobilizarea înseamnă război. Dacă guvernul României a decis mobilizarea, revocarea acestei decizii nu mai este posibilă. Urmează războiul. Însă guvernul României nu putea lua decizia unui război individual împotriva Uniunii Sovietice. Era evident că Germania luase aceeaşi decizie.

Voi fi contrazis: dar Golikov nu spune nimic de mobilizare în Germania!

Nici nu trebuia s-o facă. Armata germană era mobilizată de mult, iar conducătorii sovietici ştiau acest lucru şi fără să le spună Golikov. Tocmai de aceea scrie Golikov că mobilizarea armatei române reprezintă doar întărirea flancului drept al grupării germane de trupe. Şi adaugă cu majuscule: ATENŢIE DEOSEBITĂ la transferul în Polonia al trupelor germane deja

mobilizate.

6

Jukov nu trebuia să citească pur şi simplu comunicatele speciale ale lui Golikov, ci să-i expedieze el însuşi rapoarte lui Stalin. În acest caz, trebuia în mod inevitabil să se folosească de informaţiile Direcţiei de Informaţii a Marelui Stat-Major.

Unul dintre documentele semnate de Jukov a fost publicat de scriitorul Karpov. Pe 15 mai 1941, Timoşenko şi Jukov i-au trimis lui Stalin un document care începea cu o analiză a situaţiei:

> La frontierele Uniunii Sovietice, conform situaţiei de pe 15.05.41, sunt concentrate până la 86 de divizii de infanterie, 13 – de tancuri, 12 – motorizate şi 1 – de cavalerie, în total 112 divizii... Ţinând cont că în prezent Germania are armata mobilizată, cu serviciile desfăşurate, ea are posibilitatea să ne-o ia înainte în privinţa desfăşurării şi să ne atace prin surprindere...

În acest document sunt trecute pe două pagini efectivele trupelor germane, zonele concentrării acestora şi intenţiile probabile. În principiu, tot ceea ce Golikov i-a comunicat lui Jukov, acesta a copiat în raportul său pentru Stalin.

Cu alte cuvinte, Jukov ştia exact ce se petrece de cealaltă parte a frontierei. Faptul este confirmat de documentul pe care Jukov nu numai că l-a semnat, dar l-a şi întocmit.

Sciitorul Karpov este în extaz: Ce analiză! Ce limpede înţelegea Jukov situaţia!

Iar în memorii Jukov a declarat „cu toată responsabilitatea” că el n-a avut habar de concentrarea trupelor germane. Acelaşi

scriitor Karpov numeşte această maculatură „cea mai adevărată carte despre război”.

Pe de o parte, Jukov ştia totul, vedea totul, prin urmare era un geniu. În acelaşi timp, Jukov nu ştia nimic, pentru că Golikov, chipurile, nu era subordonatul lui şi nu-i raporta nimic. Din nou Jukov este trecut în rândul geniilor.

Concluzia este simplă: lui Jukov i se permitea să afirme absolut orice, să-i împroaşte cu noroi pe toţi cei din jur ca să se pună la adăpost. Oricum scriitorul Karpov va considera genială orice afirmaţie a lui Jukov.

Chiar şi în situaţiile în care strategul se contrazice singur.

7

Fiecare trebuie să califice în mod individual comportamentul lui Jukov. Fiecare trebuie să-şi aleagă termenul potrivit.

Părerea mea personală, pe care n-o impun nimănui: Jukov este un nemernic. Din mulţimea de comunicate el l-a ales pe cel în care Golikov nu a apreciat corect situaţia. Jukov şi-a concentrat nobila indignare pe o singură concluzie incorectă, „uitând” să pomenească de existenţa celorlalte comunicate. Jukov a scobit – de parcă ar fi căutat stafidele din cozonac – tot ceea ce i-a convenit, expunându-l pe Golikov batjocurii generale: priviţi cine e vinovatul pentru catastrofă!

Mareşalul Uniunii Sovietice Filipp Ivanovici Golikov s-a dovedit a fi o persoană mai onestă şi mai distinsă decât Jukov. Marele strateg îl împroşca cu noroi, iar Golikov tăcea. Deşi putea să riposteze. Iar dacă Jukov a invocat un singur

comunicat care conţinea concluzii incorecte, Golikov s-ar fi putut referi la douăzeci de comunicate ulterioare care conţineau comentarii corecte. Dar Golikov nu s-a amestecat într-o polemică după schema: eşti prost – ba prostul eşti tu! Golikov ştia că dacă arhivele nu se vor deschide niciodată, măcar se vor întredeschide. Şi toate se vor aşeza la locul lor.

În situaţia dată, Jukov ar fi putut să tacă. Pur şi simplu nu trebuia să amintească de Golikov şi referatele lui. Aşa cum a păstrat tăcerea în legătură cu operaţiunile grandioase din anul 1942, la care au participat mii de tancuri şi avioane, zeci de mii de tunuri şi aruncătoare, mase de milioane de soldaţi. Aceste operaţiuni au fost desfăşurate de Jukov. Le-a ratat în mod ruşinos. Nu avea cui să i le pună în cârcă. Aşa încât Jukov pur şi simplu „a uitat” de aceste operaţiuni.

Jukov nu este numai ticălos, este şi imbecil. Nu s-a gândit la arhive.

În momentul apariţiei memoriilor, Jukov se justifica pe sine însuşi, fără a se gândi că, mai devreme sau mai târziu, adevărul va ieşi oricum la iveală, demascându-i ticăloşia.

Acest caz este încă o confirmare a unei reguli de mult cunoscute: adevărul parţial este mai rău decât minciuna. Pentru că este verosimil. Pentru că este confirmat de documente.

Dacă luăm o bucăţică de adevăr, reiese că Golikov era vinovat: nu a tras concluziile care trebuiau. Dacă luăm întregul adevăr, rezultă că vina sa este minimă, dacă totuşi este vinovat de ceva.

Vina principală planează asupra genialilor strategi, care primeau în mod regulat informaţii complete şi veridice despre inamic şi comentarii corecte din partea agenţilor de informaţii, dar n-au făcut nimic pentru salvarea ţării.

Să ne întoarcem la afirmaţiile lui Jukov referitoare la faptul că el n-a scris denunţuri despre camarazii săi de arme. Iată un exemplu care contrazice aceste afirmaţii. Pe timp de pace, când nu-l trăgea nimeni de limbă, Mareşalul Uniunii Sovietice Jukov a scris un pamflet mârşav despre Mareşalul Uniunii Sovietice Golikov, camaradul său de arme, fostul său locţiitor pe postul de şef al Marelui Stat-Major. Jukov l-a calomniat pe Golikov în faţa întregii lumi, întrucât memoriile sale, la ordinul lui Brejnev, Suslov, Greciko, au fost traduse în toate limbile posibile şi publicate pe tot globul. Agenţi plătiţi de Lubianka l-au înfierat pe Golikov ca „dezinformator” şi vinovat pentru înfrângere, în numeroase emisiuni de televiziune, articole şi cărţi.

Jukov îl împroşca pe Golikov cu noroi, conştient fiind că Golikov are dreptate, că Golikov este în viaţă, că Golikov îl poate contrazice.

Capitolul 8

Nu semna cu ochii închişi!

Pe la începutul anului 1941, Marele Stat-Major era alcătuit din opt direcţii: operativă, de informaţii, organizatorică, de mobilizare, a comunicatelor de război, de organizare a serviciilor şi de aprovizionare, de dotare a trupelor, militar-topografică, precum şi din patru birouri: obştesc, de cadre, al zonelor fortificate şi militar-istoric.

Sovetskie Voorujennîe Silî. Istoria stroitelstva [*Forţele Armate Sovietice: Istoria constituirii acestora*], p. 234

1

Jukov îşi nega în mod categoric vina pentru înfrângerea din anul 1941, şi în această negare a depăşit limitele bunului-simţ. Este suficient să amintim numai afirmaţia sa că Golikov nu i se subordona. Rezultă că Direcţia de Informaţii a Marelui Stat-Major nu se subordona şefului Marelui Stat-Major.

Orice comandant de batalion, de regiment şi chiar mai sus îşi are propriul stat-major, unde se strâng toate informaţiile. Şeful statului-major are două „mâini”: operatorul, care planifică acţiunile de luptă, şi cercetaşul, care furnizează informaţiile pentru această planificare. În fiecare stat-major există şi alte secţii, birouri, servicii, direcţii, însă operatorii şi cercetaşii reprezintă nucleul fiecărui stat-major, în jurul căruia se organizează restul activităţilor. Operatorii şi cercetaşii reprezintă cele două roţi ale unei motociclete. Dacă este

înlăturat operatorul, motocicleta rămâne într-o singură roată, n-ai cum să ajungi prea departe. Dacă se renunţă la cercetaş, se obţine acelaşi rezultat. Statul-major nu poate funcţiona fără aceste două structuri-cheie. Conform tradiţiei, operatorii erau numiţi Secţia întâi a statului-major (serviciu, birou, direcţie, direcţie principală), iar cercetaşii – Secţia a doua (serviciu, birou etc.).

Şi iată că în ianuarie 1941, cel mai mare comandant militar al tuturor timpurilor şi popoarelor a fost numit în funcţia de şef al Marelui Stat-Major al Armatei Roşii, iar Marele Stat-Major, dacă este să-l credem pe Jukov, era complet inactiv. După spusele lui Jukov, acesta nu avea structuri de cercetare. Imaginaţi-vă un soldat orb executând foc asupra unor ţinte în mişcare. Ţintele apar şi dispar brusc. Înălţimea, distanţa, direcţia şi viteza mişcării ţintelor se modifică permanent. Alături de trăgător stă cineva care-i şopteşte: ia-o niţel mai la stânga! Şi acum – puţintel mai sus şi mai la dreapta! Aliniază-te la dreapta! Ia ocheşte mai sus! Aşa! Acum mai jos!

Statul-major este creierul. Cercetaşii sunt ochii şi urechile. Întrebare: poate reacţiona creierul rapid şi precis în absenţa unui contact organic direct cu ochii şi urechile, dacă creierul aparţine unui organism, iar ochii şi urechile – altui organism? Cam aşa ne-a schiţat Jukov situaţia: noi aveam serviciu de informaţii, dar acesta nu se subordona şefului Marelui Stat-Major.

Vă fac o propunere constructivă: să-l credem pe Jukov. Să credem că această structură militară a fost creată de nişte cretini. Să credem că Marele Stat-Major al Armatei Roşii nu se gândea la nimic, era incapabil să gândească, serviciu propriu de informaţii nu avea. După spusele lui Jukov, Marele Stat-Major al Armatei Roşii era nu numai lipsit de creier, ci şi orb şi surd. Jukov a afirmat că serviciul de informaţii nu-i era subordonat, aşa încât el nu era răspunzător de nimic legat de acesta. Fie şi

aşa. Totuşi întrebările rămân.

2

Să ni-l imaginăm pe generalul de armată Gheorghi Konstantinovici Jukov, care pe 13 ianuarie 1941 a fost numit şef al Marelui Stat-Major. Iată-l intrând în cabinetul său important, preia dosarele, face cunoştinţă cu subalternii şi brusc îşi dă seama că din componenţa Marelui Stat-Major lipsesc structurile de informaţii, descoperă că Marele Stat-Major al Armatei Roşii a Muncitorilor şi Ţăranilor este orb ca un pisoi care se îndeasă cu boticul molcuţ în burtica pufoasă şi caldă a mamei. Ce a făcut marele strateg pentru a elimina această lacună gravă? Ce a întreprins geniul strategic pentru ca Marele Stat-Major condus de el să-şi recapete vederea?

Dacă Jukov n-a făcut nimic, atitudinea lui poate fi calificată drept neglijenţă criminală. Pentru asta era pasibil de pedeapsa cu moartea prin împuşcare. Dacă n-a fost împuşcat pentru neglijenţă, atunci măcar urmaşii să ştie adevărul despre Jukov: în ajunul războiului s-a chinuit vreo jumătate de an trândăvind în fotoliul de şef al Marelui Stat-Major, ştia că Marele Stat-Major este orb şi surd şi, prin urmare, incapabil să coordoneze acţiunile Armatei Roşii, dar n-a făcut nimic pentru a restructura organizaţia pe care o conducea, în concordanţă cu cerinţele războiului.

Putea Jukov să facă ceva în sensul acesta?

Putea. În primul rând trebuia să-i raporteze lui Stalin: Marele Stat-Major este inactiv. Trebuia să-i dea un ultimatum: fie mă eliberezi din funcţia de şef al acestui stupid Mare Stat-Major, pentru că eu nu răspund de prostia altora, fie

restructurezi Marele Stat-Major în conformitate cu necesităţile războiului, dându-mi în subordine organele de cercetare. Fără propriul serviciu de informaţii sunt ca şi orb, nu pot pregăti Armata Roşie pentru respingerea unui atac inamic.

A făcut Jukov acest lucru? I-a trimis el rapoarte lui Stalin, cerând modificarea structurii Marelui Stat-Major? Ce părere aveţi, apărători ai lui Jukov?

Exista şi o variantă mai blândă. Dacă Stalin şi-a subordonat personal Direcţia de Informaţii a generalului-locotenent Golikov, atunci Jukov trebuia, fără să facă scandal, să-şi creeze urgent propriul serviciu de informaţii. Nu era atât de greu, cum poate părea la prima vedere. Jukov avea în subordine cinci regiuni militare şi trei flote, desfăşurate împotriva Germaniei şi aliaţilor acesteia. Statele-majore ale regiunilor militare şi ale flotelor au în structura lor servicii de informaţii şi puternice forţe de spionaj, inclusiv prin agenţi. Serviciile de informaţii ale regiunilor militare din vest şi ale flotelor reprezentau opt reţele de agenţi, independente una de cealaltă. Nu mai vorbesc de celelalte tipuri de cercetare: cercetarea trupelor, aviaţiei, navelor maritime, prin radio etc. Jukov trebuia să le ordone şefilor statelor-majore ale regiunilor militare şi flotelor să-i transmită lui personal cele mai importante informaţii despre inamic, să-şi înfiinţeze un mic grup de ofiţeri-analişti pricepuţi pentru prelucrarea informaţiilor venite de la flote şi din regiunile militare. Acest unic pas ar fi fost suficient pentru ca Marele Stat-Major condus de Jukov să-şi recapete vederea.

Se putea totuşi şi fără un grup de analişti subordonaţi direct lui Jukov. Cercetaşii din regiunile militare de frontieră nu numai că adunau informaţii despre inamic, dar le şi prelucrau. Şi formulau concluzii corecte. Exemplu:

> Datele referitoare la desfăşurarea de cealaltă parte a frontierei a unei grupări ofensive a Wehrmachtului au început să vină la statul-major al Regiunii Militare

Speciale Vest încă de la începutul anului 1941. Pe 4 iunie, şeful secţiei de informaţii a statului-major al regiunii, colonelul Blohin, i-a trimis generalului Pavlov comunicatul special „Pregătirea Germaniei pentru războiul împotriva URSS” (*Krasnaia zvezda*, 24 iulie 2001).

Să admitem pentru o clipă că şeful Direcţiei de Informaţii a Marelui Stat-Major nu se subordona şefului Marelui Stat-Major, că Jukov stătea în întuneric şi nu ştia nimic. În acest caz, el trebuia să se adreseze comandanţilor regiunilor militare de frontieră, şefilor statelor-majore, şefilor secţiilor de informaţii ale acestor state-majore: ce se mai aude pe acolo despre inamic? Pentru că aceştia în mod sigur se subordonau şefului Marelui Stat-Major. Cum a reuşit geniul artei militare să organizeze activitatea astfel încât în teritoriu se ştia despre pregătirea atacului, iar el, conducătorul, stătea la Moscova şi nu ştia nimic?

Una din două: fie pe Jukov nu-l interesau în general informaţiile referitoare la inamic, care erau destul de numeroase, fie era incapabil să formuleze concluzii pe baza unor fapte absolut evidente.

Posibilităţile lui Jukov nu se limitau doar la cercetarea din cadrul regiunilor militare de frontieră. Regiunile militare din interiorul ţării: Arhanghelsk, Moscova, Orlov, Caucazul de Nord, Volga şi altele aveau şi ele organe de informaţii, inclusiv reţele de agenţi pe teritoriul inamicului. Ar fi trebuit să le dea acelaşi ordin: cele mai importante informaţii despre inamic – pe biroul meu!

În plus, Jukov avea la NKGB un foarte bun prieten – Ivan Serov. Funcţia acestuia – prim-locţiitor al comisarului poporului pentru Securitatea Statului. NKGB avea propria reţea de agenţi, extrem de puternică, ce activa de ambele părţi ale frontierei sovietice, în toate porturile, în toate capitalele lumii. Jukov putea să-i spună lui Serov: Vania, scoate-mă din încurcătură! Cretinul de Stalin mi-a luat serviciul de informaţii. Nu-mi

divulga secrete, dar măcar dă-mi de înţeles cum stă treaba. Dacă Hitler ne atacă, o să distrugă Uniunea Sovietică, iar pe mine şi pe tine o să ne spânzure. Vania, este şi-n interesul tău să-mi spui câte ceva!

Dar Jukov n-a făcut nici atât.

Dacă tot nu şi-a bătut capul cu aceste lucruri, ar fi trebuit ca după război să menţioneze în memoriile sale: Marele Stat-Major era orb, dar eu am luptat! I-am făcut propuneri prostănacului de Stalin, l-am sfătuit, dar el, blegul, nu a dat ascultare sfaturilor mele geniale şi nu a creat structuri de informaţii în cadrul Marelui Stat-Major.

Ciudat, dar în memoriile lui Jukov nu există astfel de justificări.

Dacă un submarin nu are periscop, căpitanul este obligat să facă totul pentru a-l obţine. Dacă nu i se dă un periscop, el trebuie să refuze comanda: nu comand un asemenea submarin! În cel mai rău caz, dacă nu a făcut rost de periscop şi dacă nu a refuzat să comande submarinul, după bătălia pierdută, el trebuie să se justifice: am făcut tot ce am putut, dar nu am reuşit să fac rost de dispozitivul de observare.

Comportamentul lui Jukov este comportamentul unui subofiţer incapabil să gândească cu propria-i minte. Nici măcar nu a considerat necesar ca după război să se justifice pentru pasivitatea sa. Nu există servicii de informaţii subordonate şefului Marelui Stat-Major, nu-i nimic. Înseamnă că aşa e normal. Atunci, aşa să fie.

Situaţia devine complet ridicolă dacă ne amintim că şeful Marelui Stat-Major, generalul de armată Jukov, avea totuşi propriul serviciu de informaţii. Marele Stat-Major al Armatei Roşii avea în cadrul său Direcţia de Informaţii RU GŞ. Din 16 februarie 1942, această structură a fost transformată în GRU GŞ. În anul 1941, şeful RU GŞ era generalul-locotenent F.I. Golikov. El se subordona direct şefului Marelui Stat-Major, generalului de armată Jukov. Fluxul de informaţii provenit de la Direcţia de Informaţii a lui Golikov se îndrepta spre 8-12 membri ai conducerii superioare a statului şi armatei. Printre destinatari erau întotdeauna Stalin, Timoşenko şi Jukov. Un al doilea flux de informaţii pleca de la Golikov direct spre Jukov, iar de la acesta la comisarul poporului pentru Apărare, Mareşalul Uniunii Sovietice S.K. Timoşenko şi la Stalin.

Şeful Direcţiei de Informaţii a Marelui Stat-Major, generalul-locotenent Golikov, nu a fost doar subordonatul lui Jukov, a fost şi locţiitorul acestuia. Faptul poate fi confirmat de diferite surse: *Sovetskaia voennaia enţiklopedia* (vol. 2, p. 585); A. Kuţenko, *Marşalî i admiralî flota Sovetskogo Soiuza* (p. 111); *Marşalî Sovetskogo Soiuza* [*Mareşalii Uniunii Sovietice*] (p. 29).

Însă Jukov se încăpăţânează să nu-l numească pe Golikov locţiitorul său.

Despre faptul că Jukov avea în subordine un serviciu de informaţii putem afla din orice manual de istorie a Forţelor Armate ale URSS. În oricare dintre ele, enumerarea direcţiilor Marelui Stat-Major se face într-o ordine stabilită strict: direcţia operativă, de informaţii etc. *Sovetskaia voennaia enţiklopedia* (vol. 2, p. 512) afirmă acelaşi lucru: „În cadrul Marelui Stat-Major existau direcţiile: operativă, de informaţii, organizatorică, de mobilizare…”. Lucrarea oficială *Istoria Vtoroi mirovoi voinî 1939-1945* spune acelaşi lucru: „La începutul anului 1941 Marele Stat-Major era compus din direcţiile: operativă, de informaţii, organizatorică, de mobilizare…” (vol. 3,

p. 417).

Despre faptul că Jukov avea în subordine un serviciu de informaţii putem citi în… memoriile lui Jukov:

> Conform datelor Direcţiei de Informaţii a Marelui Stat-Major, în fruntea căreia se afla generalul F.I. Golikov… Informaţiile provenite de la şeful Direcţiei de Informaţii, generalul F.I. Golikov, le raportam imediat lui I.V. Stalin (*Vospominania i razmîşlenia,* 1969, p. 226).

Aşa scrie şi în prima ediţie, şi în toate ediţiile ulterioare.

Dacă autorii memoriilor lui Jukov au văzut că acesta era incapabil să înţeleagă structura armatei, că nu era în stare să priceapă cum funcţionează acest mecanism, trebuiau să-l ferească pe marele geniu strategic de contactele cu istoricii. Pentru că una scrie în memorii, şi cu totul altceva le povesteşte Jukov istoricilor.

Ne miră purtarea academicianului Anfilov. Jukov a afirmat cu indignare că Direcţia de Informaţii a Marelui Stat-Major nu se subordona şefului Marelui Stat-Major, iar academicianul l-a crezut. Putea să-i râdă în nas marelui strateg, dar, nu se ştie din ce motiv, n-a făcut-o.

Şi *Krasnaia zvezda* afirmă în gura mare: Direcţia de Informaţii a Marelui Stat-Major nu făcea parte din structura Marelui Stat-Major. *Krasnaia zvezda* este în stare să publice orice absurditate, numai să rămână marele geniu strategic curat-curăţel.

Jukov este un calomniator. Poveştile lui sunt calomnii la adresa Marelui Stat-Major, a Armatei Roşii, a ţării noastre, a poporului nostru. Încercând să se salveze de dezonoare, Jukov declară în toată lumea că Armata Roşie a avut o structură idioată. Jukov a împroşcat cu noroi structura organizatorică a conducerii superioare a ţării şi armatei, pentru ca el însuşi să

scape de răspundere: structura este stupidă şi, dacă aşa stau lucrurile, ce i se poate pretinde unui Mare Stat-Major orb şi surd?

4

Marele geniu strategic a fost prins cu minciuna de generalul-locotenent N.G. Pavlenko:

> Jukov încerca să mă convingă că în ajunul războiului el nu ştia nimic despre Operaţiunea „Barbarossa", că n-a avut niciodată în faţa ochilor rapoarte ale serviciilor de informaţii. A doua zi am venit la Jukov şi i-am adus respectivele rapoarte ale serviciilor de informaţii, pe care figurau, negru pe alb, semnăturile lui Timoşenko, Jukov, Beria şi Abakumov. Mi-e greu să descriu uimirea lui Jukov. Era pur şi simplu şocat (*Rodina*, nr. 6-7, 1991, p. 90).

După ce a relatat această întâmplare, istoricul comunist Pavlenko a sărit imediat să-i ia apărarea lui Jukov.

Ziarul i-a pus întrebarea: „Adică Jukov, fiind şeful Marelui Stat-Major, nu a apreciat importanţa informaţiilor?".

Pavlenko răspunde:

> Exact. Totuşi el n-are nicio vină. Vinovat este sistemul, care n-a fost capabil să pătrundă sensul informaţiilor în mod adecvat. Şeful Marelui Stat-Major trebuia să semneze zilnic zeci, dacă nu chiar sute de hârtii de tot felul. Aşa că Jukov le-a semnat la grămadă, cu celelalte...

Iată care este metoda istoricilor comunişti: să-i înfăţişeze pe toţi drept nişte proşti. De îndată ce se iveşte un moment confuz sau penibil, prima lor reacţie este: totul s-a petrecut din cauza

prostiei. Pe Stalin l-au descris deja ca pe un prostănac. Iată că a venit şi rândul lui Jukov: şeful Marelui Stat-Major stă în cabinet şi semnează hârtii la repezeală, fără să se uite... Şi nu are nicio vină. Sistemul este vinovat. Sistemul nu este capabil să înţeleagă informaţiile.

Sistemul este o piramidă gigantică. Sistemul înseamnă zeci, sute, mii şi milioane de oameni: membri ai Comitetului Central al Partidului, secretari de partid ai republicilor unionale şi autonome, ai ţinuturilor, regiunilor, raioanelor, membri ai guvernului, cekişti, spioni, analişti, generali, amirali, diplomaţi, comisari ai poporului, procurori, judecători, ofiţeri, plutonieri, sergenţi, soldaţi. Niciunul dintre aceştia nu avea acces la materialele Direcţiei de Informaţii a Marelui Stat-Major. Reiese totuşi că ei toţi erau vinovaţi pentru că au scăpat din vedere pregătirile lui Hitler pentru invadarea Uniunii Sovietice. La materialele Direcţiei de Informaţii a Marelui Stat-Major avea acces în primul rând şeful Marelui Stat-Major, generalul de armată Jukov. Mai mult, el răspundea personal de activitatea Direcţiei de Informaţii, ca şef direct şi nemijlocit. Se pare însă că Jukov nu era vinovat. El pur şi simplu stătea şi semna hârtii. Fără să se uite. După cum s-a exprimat generalul-locotenent Pavlenko, Jukov semna la repezeală.

Le cer iertare cititorilor mei: expresia nu-mi aparţine, nu face parte din stilul meu, din maniera mea de a scrie. Dar întrucât ideologii comunişti oficiali s-au repezit să-l apere pe Jukov cu metode atât de dezonorante, mă văd nevoit să utilizez procedeele, limbajul, expresiile lor.

Îmi imaginez ce rumoare s-ar fi stârnit dacă în locul lui Jukov s-ar fi aflat alt strateg, de pildă generalul de armată Dmitri Grigorievici Pavlov sau Mareşalul Uniunii Sovietice Grigori Ivanovici Kulik. Lui Jukov însă i se trece cu vederea: ei, ce să spun, a semnat şi el o dată fără să se uite!

5

Generalul-locotenent Pavlenko îi ia apărarea lui Jukov. El afirmă că Jukov nu făcea decât să semneze nişte documente. Fals. Acum sunt cunoscute nu numai semnăturile lui Jukov pe documente, ci şi rezoluţiile sale vulgare. Acest lucru înseamnă că Jukov cunoştea totuşi conţinutul rapoartelor serviciilor de informaţii, pentru că nu le semna pur şi simplu, le şi citea. Nu numai că citea rapoartele, dar îşi copia în documentele proprii informaţiile conţinute de aceste rapoarte. Acest fapt atrage după sine o concluzie extrem de neplăcută.

După război, Jukov le povestea cu patos nătăfleţilor că el, chipurile, încă de la începutul lui ianuarie 1941 a anticipat Operaţiunea „Barbarossa", că a prezis unde şi când vor da nemţii atacurile principale şi cum vor evolua evenimentele. A aruncat o privire pe hartă şi a decis că nemţii nu vor da atacul principal oriunde, ci din apropiere de Brest spre Baranovici.

Printre mareşalii şi generalii noştri s-au găsit destui gură-cască gata să creadă flecăreala lui Jukov.

Vă propun să credem şi noi pentru câteva clipe istorisirile captivante ale lui Jukov. Să zicem că totul s-a întâmplat întocmai: să admitem că Jukov a ghicit planul german, a prezis toate acţiunile lui Hitler şi ale feldmareşalilor săi. Şi iată că la scurt timp după aceste preziceri geniale, serviciile de informaţii sovietice au făcut rost de acest plan al nemţilor şi l-au depus pe biroul lui Jukov: totul este corect, nemţii vor ataca într-adevăr din zona Brest spre Baranovici! În continuare – spre Minsk, Smolensk şi Moscova.

La vederea acestui plan, Jukov trebuia să alerge în galop la Stalin: uite, eu am prezis Baranovici, spionii raportează acelaşi lucru: Baranovici!

În realitate, marele geniu strategic nu a crezut raportul serviciului de informaţii: nu se poate ca Hitler să pună la cale un atac pe direcţia Baranovici! Şi l-a semnat înjurând.

Tovarăşi istorici de curte, explicaţi-mi şi mie, neştiutorului, cum se potrivesc cele relatate mai sus? Cum poate fi calificat comportamentul geniului? I-au fost aduse confirmări ale incredibilei sale prognoze, iar el nu le-a crezut.

Stimate cititor, să ne imaginăm că am descoperit ceva absolut extraordinar, dar nimeni nu ne crede. Brusc, cineva ne aduce confirmarea mult dorită. Şi acea dovadă demască întregul complot al duşmanului! Ura, Rusia este salvată! Mesagerul care a adus această veste merita felicitat şi răsplătit. Eu mi-aş fi luat de pe umeri blana de samur şi l-aş fi înveşmântat în ea pe mesager, i-aş fi umplut buzunarele cu pietre preţioase. Ce ziceţi de această mare bucurie?

Dar cine-l poate înţelege pe geniu? Mesagerii i-au adus confirmarea marilor sale profeţii, iar el i-a înjurat. Apoi i-a dat pe uşă afară! Bine că nu i-a spânzurat de porţile sculptate ale Marelui Stat-Major, că nu le-a rupt şira spinării, că nu le-a tăiat capetele şi nu le-a înfipt în ţăruşi!

Aşadar, am impresia că în ianuarie 1941 nu au existat niciun fel de preziceri geniale ale lui Jukov referitoare la direcţiile de atac ale inamicului. Legendele despre geniala clarviziune au fost puse în circulaţie retroactiv. Nu de oricine, ci de Jukov însuşi. Numai că strategul fanfaron nu a fost destul de perspicace pentru a fi consecvent în scornelile sale.

Afirmaţiile generalului Pavlenko referitoare la faptul că Jukov semna documentele la repezeală ating încă o coardă sensibilă. Jukov se jura că n-a scris denunţuri împotriva camarazilor săi de arme. Cum să credem aşa ceva, dacă el nu-şi aminteşte ce a semnat? Dacă semna fără să se uite?

6

Este interesant de urmărit evoluţia concepţiilor lui Jukov în chestiunea respectivă.

În scrisoarea din 2 martie 1964, adresată scriitorului V.D. Sokolov, Jukov acuză Direcţia de Informaţii de totală inconsistenţă:

> Activitatea noastră de cercetare prin intermediul agenţilor, care înainte de război a fost coordonată de Golikov, a fost prost organizată şi nu a reuşit să descopere adevăratele intenţii ale Înaltului Comandament hitlerist în privinţa trupelor aflate în Polonia. Cercetarea noastră prin intermediul agenţilor nu a reuşit să dezmintă versiunea falsă a lui Hitler privind intenţia de a se război cu Uniunea Sovietică (Gheorghi Jukov, *Stenograma Plenarei din octombrie 1957 a CC al PCUS şi alte documente*, p. 518).

Cu toate acestea, după un an-doi au ieşit la iveală o mulţime de documente care demonstrau că serviciile de informaţii nu aveau de ce să fie învinuite. Atunci Jukov şi-a modificat radical punctul de vedere, afirmând în memorii că cercetarea funcţiona perfect, că aceasta a dezvăluit forţa trupelor germane, planurile utilizării probabile a acestora, direcţiile posibile ale atacurilor. După spusele lui Jukov, rapoartele serviciilor de informaţii „reflectau logic etapele elaborării planului «Barbarossa» de către comandamentul hitlerist, iar una din variante conţinea esenţa acestui plan”.

Iată ce schimbător este geniul strategic! În 1964 scrie una, iar în 1969 se contrazice.

Fiind nevoit să recunoască meritele serviciilor de informaţii, Jukov a trebuit să mintă într-o altă privinţă: da, e drept că serviciile de informaţii au dezvăluit planurile lui Hitler, numai că lui, marelui strateg, acestea nu i se subordonau şi el nu ştia nimic despre rapoartele lor.

Tot el a dezminţit şi aceste minciuni. În aceeaşi scrisoare adresată scriitorului Sokolov, Jukov îi reproşează lui Stalin că nu înţelege rolul Marelui Stat-Major care, după cum spune marele comandant în scrisoarea sa, printre altele, „organizează cercetarea operativ-strategică” (*Ibidem*, p. 515).

Cercul dovezilor s-a închis. Jukov declară că cercetarea a lucrat prost, dar tot la el găsim dovezi că aceasta a funcţionat perfect.

Jukov afirmă că serviciile de informaţii nu-i erau subordonate, dar tot la el găsim dovezi că principalul organizator şi conducător al acestora era Marele Stat-Major, în fruntea căruia se afla el însuşi.

Jukov îi săpa groapa lui Stalin: vezi Doamne, el, marele Jukov, cerea să fie alarmate trupele, să fie pregătite pentru respingerea unui atac etc. Iar nătărăul de Stalin nu-i permitea să aducă trupele la stadiul de pregătire pentru război... Numai că Jukov a căzut singur în groapă. Să ne gândim: putea Jukov înainte de război să-i pretindă lui Stalin acţiuni ferme de respingere a agresiunii germane, dacă nu ştia nimic de pregătirea unei astfel de agresiuni? Dacă nu cunoştea planurile lui Hitler? Dacă serviciile de informaţii nu-i erau subordonate şi nu-i raportau despre concentrarea de trupe germane la frontierele sovietice?

Acum să-l contrazicem pe generalul-locotenent Pavlenko.

În primul rând, orice om răspunde pentru semnătura sa. Dacă plutonierul de companie semnează aiurea, fără să se uite, poate să ajungă în nişte locuri nu prea plăcute. Sau chiar să fie împuşcat. Jukov a fost numit în funcţia de şef al Marelui Stat-Major tocmai pentru a nu semna aiurea, fără să se gândească.

În al doilea rând, dacă şeful Marelui Stat-Major trebuie să semneze zeci şi sute de documente pe zi, înseamnă că este incompetent. Ar trebui dat afară pentru totala lipsă de

competenţă profesională. Un şef bun are biroul curat. Un şef bun îşi pune subalternii la treabă. Un şef bun trebuie să organizeze munca astfel încât să transfere subalternilor toată responsabilitatea, pentru a nu fi nevoit să semneze cu ochii închişi. N-au decât să facă locţiitorii acest lucru.

În al treilea rând, comunicatul serviciilor de informaţii cu privire la iminenta agresiune germană nu a fost unic, comunicate veneau în flux continuu. Pavlenko însuşi vorbeşte la plural despre aceste comunicate... Rezultă că Gheorghi Konstantinovici Jukov n-a semnat cu ochii închişi doar o singură dată.

Făcea în mod frecvent acest lucru.

Capitolul 9

Strict personal!

Cultul personalităţii lui Jukov ne sufoca pe toţi, inclusiv pe fraţii noştri.

Mareşalul Uniunii Sovietice I.S. Konev
(Gheorghi Jukov, *Stenograma Plenarei din octombrie 1957 a CC al PCUS şi alte documente*, p. 487)

1

Faptul că memoriile lui Jukov sunt sub orice critică l-am afirmat încă de la începutul anilor 1980. Nu s-au găsit pe atunci curajoşi să editeze *Spărgătorul de gheaţă*, dar în 1985 am reuşit să-mi public cartea pe capitole în ziarul parizian *Russkaia Mîsl*, în revista *Kontinent* şi în revista militară britanică *RUSI* (*Royal United Services Institute*). În capitolul despre comunicatul TASS din 13 iunie 1941 am ironizat cartea lui Jukov. Ulterior *Spărgătorul de gheaţă* a fost publicat în Germania, în Franţa, Polonia, Bulgaria şi în alte ţări. După *Spărgătorul de gheaţă*, în toate cărţile mele despre război am pomenit în cuvinte ostile memoriile marelui comandant.

În perioada respectivă, în Uniunea Sovietică avea loc procesul invers: cultul personalităţii lui Jukov lua amploare şi se consolida, memoriile strategului erau declarate „cea mai adevărată carte despre război” şi singura sursă credibilă de informaţii despre acesta. Chiar la finalul *perestroikăi*, perioadă

de agonie a Uniunii Sovietice, şeful tuturor scriitorilor din URSS, Eroul Uniunii Sovietice V.V. Karpov, a publicat planul din 15 mai 1941 al Marelui Stat-Major al Armatei Roşii. Ca lider al frontului ideologic al comunismului, Karpov avea acces la arhive foarte importante. Acest plan avea parafa „Deosebit de important. Strict secret. Numai personal”. Documentul fusese elaborat în cadrul Marelui Stat-Major al Armatei Roşii şi-i era adresat doar lui Stalin. În el era vorba despre ultimele pregătiri ale Armatei Roşii pentru atacarea prin surprindere a Germaniei. Karpov nu a conştientizat importanţa documentului. În opinia lui, acest plan demonstra capacităţile excepţionale ale lui Jukov. Strategul s-a gândit, chipurile, nu numai la apărare şi la respingerea agresiunii inamice, ci a mers mai departe, propunând un atac prin surprindere.

La momentul respectiv Karpov nu ştia de existenţa *Spărgătorului de gheaţă*, de aceea a inclus planul din 15 mai 1941 al Marelui Stat-Major în cartea sa despre Jukov. Dacă în acea perioadă *Spărgătorul de gheaţă* ar fi apărut deja în Rusia, mai mult ca sigur Karpov s-ar fi abţinut să publice acest plan.

De dragul adevărului, trebuie să spunem că înainte de Karpov, de acest plan şi-a amintit generalul-colonel Volkogonov, dar îl cita cu destulă zgârcenie.

În prezent, planul din 15 mai 1941 al Marelui Stat-Major al Armatei Roşii este pe larg cunoscut, ceea ce mă eliberează de obligaţia de a-l mai copia încă o dată. Iată doar câteva fragmente:

> Stabilirea ca prim obiectiv strategic al acţiunilor trupelor Armatei Roşii – nimicirea principalelor forţe ale armatei germane, desfăşurate la sud de Demblin, şi ieşirea, în a 30-a zi a operaţiunii, pe Frontul Ostrolenka, r. Narev, Lovici, Lódź, Kreiţburg, Oppeln, Olomouc. Ultimul obiectiv strategic va fi: printr-un atac din zona Katowice în direcţia nord sau nord-vest, nimicirea puternicelor forţe ale Centrului şi aripii de Nord a frontului german şi cucerirea teritoriului fostei Polonii şi Prusiei Răsăritene.

Misiunea imediată – nimicirea armatei germane la est de r. Vistula şi pe direcţia Cracovia, ieşirea la râurile Narev, Vistula şi cucerirea raionului Katowice, scop în care:

a) atacul principal se va da cu forţele Frontului de Sud-Vest în direcţiile Cracovia, Katowice, izolând Germania de aliaţii din sud;

b) atacul secundar asupra aripii stângi a Frontului de Vest se va da în direcţia Sedleţ, Demblin, cu scopul de a imobiliza gruparea din Varşovia şi de a ajuta Frontul de Sud-Vest să anihileze gruparea din Lublin a inamicului;

c) se va efectua o apărare activă împotriva Finlandei, Prusiei Răsăritene, Ungariei şi României, fiind gata pentru un atac împotriva României, când se va ivi ocazia potrivită.

În felul acesta, Armata Roşie îşi începe acţiunile ofensive de la Frontul Cijov, Motovisko, cu forţe constând în 152 de divizii, contra 100 de divizii germane…

Frontul de Vest (RMS Vest) – patru armate, compus din 31 divizii de infanterie, 8 – de tancuri, 4 – motorizate şi 2 divizii de cavalerie, în total 45 de divizii şi 21 regimente de aviaţie.

Misiunile: …anihilarea grupării din Varşovia şi cucerirea Varşoviei prin trecerea la ofensivă a armatelor Frontului de Sud-Vest, prin atacul aripii stângi a frontului pe direcţiile Varşovia, Sedleţ, Radom; anihilarea grupării Lublin-Radom a inamicului în colaborare cu Frontul de Sud-Vest, ieşirea la r. Vistula şi cucerirea localităţii Radom cu unităţile mobile.

Limita din stânga a frontului – r. Pripiat, Pinsk, Vlodava, Demblin, Radom.

Statul-major al frontului – la Baranovici.

Frontul de Sud-Vest – opt armate, compus din 74 divizii de infanterie, 28 – de tancuri, 15 – motorizate şi 5 divizii de cavalerie, în total – 122 divizii şi 91 regimente de aviaţie, având misiunile imediate:

a) încercuirea şi nimicirea grupării principale a inamicului la est de r. Vistula, în raionul Lublin, printr-un atac concentric al armatelor aripii drepte a frontului;

b) simultan, printr-un atac de pe Frontul Seniawa, Premyśl, Lutowiska, anihilarea forţelor inamice pe direcţiile Cracovia şi Sandomierz-Kielce şi cucerirea raioanelor Cracovia, Katowice, Kielce, având în vedere ofensiva ulterioară din aceste raioane în direcţia nord sau nord-vest cu scopul de a nimici puternicele forţe ale aripii nordice a frontului inamicului şi cuceririi teritoriului fostei Polonii şi Prusiei Răsăritene;

c) apărarea frontierei de stat cu Ungaria şi România şi pregătirea atacurilor concentrice împotriva României din zonele Cernăuţi şi Chişinău, cu scopul imediat de a nimici aripa nordică a armatei române şi de a ajunge la r. Moldova şi la Iaşi.

Pentru a asigura realizarea planului expus mai sus, sunt necesare următoarele măsuri prealabile, fără de care ar fi imposibilă atacarea prin surprindere a inamicului, atât din aer, cât şi de pe uscat:

1) Mobilizarea în secret a trupelor, sub pretextul convocării pentru instrucţie a rezervelor.

2) Concentrarea mascată a trupelor mai aproape de graniţa de vest, sub pretextul adunării în tabere; în primul rând vor fi concentrate toate armatele din rezerva Înaltului Comandament.

3) Concentrarea în secret a aviaţiei pe aerodromurile de câmp din regiunile militare îndepărtate, concomitent cu începerea desfăşurării serviciilor aviaţiei.

4) Treptat, sub pretextul convocării pentru instrucţie şi a instrucţiei serviciilor, va avea loc desfăşurarea serviciilor şi a bazei de spitalizare.

În rezerva Înaltului Comandament vor fi 5 armate, concentrate astfel:

– două armate alcătuite din 9 divizii de infanterie, 4 de tancuri şi 2 motorizate, în total 15 divizii, în zona Viazma, Sîcevka, Elnia, Briansk, Suhinici;

– o armată alcătuită din 4 divizii de infanterie, 2 de tancuri şi 2 motorizate, în total 8 divizii, în zona Vileyka, Novogrudok, Minsk;

– o armată alcătuită din 6 divizii de infanterie, 4 de tancuri şi 2 motorizate, în total 12 divizii, în zona Şepetovka, Proskurov, Berdicev;

– o armată alcătuită din 8 divizii de infanterie, 2 de tancuri şi 2 motorizate, în total 12 divizii, în zona Bila Ţerkva, Zvenîhorodka, Cerkasî…

Rog:

1. Aprobaţi prezentul plan de desfăşurare strategică a Forţelor Armate ale URSS şi planul acţiunilor militare propuse în cazul unui război cu Germania…

Comisarul poporului pentru Apărare

Mareşalul Uniunii Sovietice C. Timoşenko

Şeful Marelui Stat-Major al Armatei Roşii

Generalul de armată G. Jukov

Documentul este scris de mâna generalului-maior A.M. Vasilievski, viitor Mareşal al Uniunii Sovietice. Sub textul documentului sunt indicate numele lui Timoşenko şi Jukov, dar semnăturile acestora lipsesc.

Karpov jubila:

> Imaginaţi-vă acum ce s-ar fi întâmplat dacă acest plan al lui Jukov ar fi fost aprobat şi pus în aplicare. Într-o dimineaţă de iunie, în zori, mii de avioane ale noastre şi zeci de mii de tunuri ar fi lovit trupele hitleriste concentrate (îngrămădite), ale căror puncte de dislocare erau cunoscute cu precizie, până la nivel de batalion. Ce surpriză ar mai fi fost! Poate chiar mai mare decât cea pe care ne-a produs-o nouă atacul nemţilor. Nimeni în Germania, de la soldatul de rând şi până la Hitler, nu se putea aştepta la astfel de acţiuni ale armatei noastre! Sutele de avioane sovietice distruse la sol, sutele de mii de proiectile lansate în timpul retragerii s-ar fi abătut asupra forţelor inamicului concentrate pentru agresiune. În urma acestui atac foarte puternic, câteva mii de tancuri şi 152 de divizii s-ar fi năpustit asupra inamicului buimăcit. Am senzaţia că tot ce s-a întâmplat în primele zile pe pământul nostru după atacul hitleriştilor s-ar fi petrecut exact la fel, după acelaşi scenariu, pe teritoriul inamicului. Mai ales că hitleriştii nu aveau deloc experienţa acţiunilor în astfel de situaţii extreme. Fără îndoială, armata şi comandamentul ar fi fost cuprinse de panică (V. Karpov, *Marşal Jukov. Ego soratniki i protivniki v dni voinî i mira* [*Mareşalul Jukov. Camarazii şi inamicii săi din perioada de război şi de pace*], Literaturnaia mozaika, Moscova, 1992, p. 218).

Cartea lui Karpov a fost publicată şi imediat după aceea a ajuns şi în Rusia *Spărgătorul de gheaţă*. Pe baza unor materiale deschise, accesibile tuturor, am demonstrat că Stalin pregătea atacuri surpriză în Germania şi România. Ultimul capitol al *Spărgătorului de gheaţă* se numeşte „Războiul care n-a mai fost”. Eu am descris ceea ce trebuia să se întâmple: „Din zona Lvov, cel mai puternic front sovietic atacă spre Cracovia, iar frontul secundar – spre Lublin…”, iar scriitorul Karpov a descris planul secret de importanţă deosebită care a confirmat toate acestea.

Neavând cunoştinţă de existenţa *Spărgătorului de gheaţă*, Karpov a încercat să-şi imagineze ce s-ar fi întâmplat după un atac surpriză distrugător al Armatei Roşii şi, aproape cu zece ani mai târziu decât mine, a descris situaţia exact la fel, aproape

cu aceleaşi cuvinte.

Diferenţa este că V. Karpov a găsit documentul şi l-a considerat ca fiind unul dintre planurile posibile, dar neaprobate şi nerealizate, în timp ce eu, în *Spărgătorul de gheaţă*, am demonstrat că nu se plănuia nimic altceva. Din momentul acaparării puterii în Rusia, liderii comunişti nu aveau alte planuri în afară de dominaţia asupra întregii lumi şi răspândirea dictaturii lor sângeroase pe toate continentele. Ei înţelegeau limpede şi corect că, în absenţa dominaţiei mondiale, puterea lor nu poate exista multă vreme. În afară de dominaţia mondială, nimic nu-i putea salva. Iar acest obiectiv putea fi atins numai în urma unui nou război mondial. De aceea l-au ajutat pe Hitler să ajungă la putere. De aceea au declanşat, cu mâinile lui Hitler, cel de-al Doilea Război Mondial. În 1941 ei pregăteau actul final: atacarea prin surprindere a Germaniei şi cucerirea Europei…

Aşadar, pe de o parte, *Spărgătorul de gheaţă* şi consideraţiile mele teoretice, iar pe de altă parte, planul strict secret de importanţă deosebită descoperit de un activist sus-pus al Partidului Comunist, plan care confirmă toate acestea. Karpov, un ideolog marcant al comunismului, a publicat documentul din naivitate, confirmând astfel fără să vrea tot ce am spus în *Spărgătorul de gheaţă*.

Ideologii oficiali s-au grăbit să califice cartea drept un fals – dar cum rămâne cu planul din 15 mai 1941 al Marelui Stat-Major? Nu putem califica drept fals un document elaborat de Marele Stat-Major, prin urmare Karpov nimereşte de bunăvoie în tagma lacheilor serviciilor de informaţii ale duşmanului şi burghezilor falsificatori ai istoriei.

Ce-i de făcut?

Cum poate fi neutralizat documentul demascator?

3

S-au găsit multe soluţii. Un fost salariat al Institutului de Istorie Militară al Ministerului Apărării, N.A. Svetlişin, şi-a expus de îndată punctul de vedere, declarând că el nu a aflat de existenţa planului Marelui Stat-Major de la Volkogonov şi nici de la Karpov. El pretinde că ar fi găsit acest plan la începutul anilor 1960. Apoi, în 1965, ar fi avut câteva întâlniri cu Jukov, căruia i-ar fi pus o serie de întrebări. Jukov i-ar fi povestit lui Svetlişin următoarele:

> I-am transmis lui Stalin raportul meu prin secretarul său personal, Poskrebîşev. N-am aflat nici până în ziua de azi de soarta acelui referat, nici rezoluţia dată de Stalin. În schimb lecţia pe care am primit-o cu această ocazie n-o voi uita niciodată. A doua zi, N.A. Poskrebîşev, pe care l-am întâlnit în anticamera lui Stalin, mi-a comunicat reacţia acestuia la referatul meu. Mi-a spus că Stalin s-a înfuriat foarte tare din cauza planului meu şi l-a însărcinat să-mi transmită ca pe viitor să nu mai scriu asemenea referate „pentru procuror", că preşedintele Consiliului Comisarilor Poporului este mai bine informat în legătură cu perspectivele relaţiilor noastre bilaterale cu Germania decât şeful Marelui Stat-Major, că Uniunea Sovietică mai are încă destulă vreme pentru pregătirea încleştării decisive cu fascismul. Aprobarea propunerilor mele ar fi convenit de minune duşmanilor puterii sovietice (N.A. Svetlişin, *Krutîe stupeni sudbî* [*Treptele abrupte ale destinului*], Habarovsk, 1992, pp. 57-58).

La scurt timp şi-a spus părerea şi N.N. Iakovlev, care, referindu-se la Svetlişin, a confirmat că planul din 15 mai 1941 al Marelui Stat-Major a fost respins de Stalin.

> Totuşi propunerile lui Jukov nu au fost aprobate. Se pare că abia atunci şi-a făcut el o idee despre incredibila încăpăţânare a şefului statului sovietic (N. Iakovlev, *Marşal Jukov*, Moscova, 1995, p. 61).

Ei, aţi văzut ce prost era Stalin? Toate necazurile se datorau

incredibilei sale încăpăţânări. De această afirmaţie a lui N.N. Iakovlev vom râde puţin mai târziu. Acum să ne lămurim cu minciunile lui Svetlişin.

Balada lui Svetlişin despre planul respins s-a transformat în dovada că planul Marelui Stat-Major a existat, însă nu a fost aprobat şi nici măcar nu a fost analizat vreodată. În anul 1998, ideologii oficiali ai Kremlinului au editat culegerea pseudoştiinţifică *Anul 1941*. Printre autori se află toată elita comunistă: fostul membru al Biroului Politic A.N. Iakovlev, doi foşti premieri – E.T. Gaidar şi E.M. Primakov –, o armată întreagă de cekişti. Bazându-se pe mărturia aceluiaşi Svetlişin, tovarăşii savanţi au declarat: după părerea majorităţii istoricilor militari, planul nu a fost aprobat.

4

Am numit culegerea *Anul 1941* pseudoştiinţifică.

Îmi asum responsabilitatea pentru afirmaţiile făcute. Răsfoiţi-o. Citiţi-o. Cele mai neînsemnate evenimente, fără nicio importanţă, sunt repetate de mai multe ori: un oarecare agent secret comunică… După vreo 30 de pagini citim aceeaşi afirmaţie, într-o altă formulare: un anume cekist a copiat comunicatul agentului secret şi l-a trimis superiorului său. După alte 20 de pagini dăm de acelaşi text şi din nou formularea este diferită: superiorul a copiat comunicatul şi l-a expediat şefului său ierarhic… Ce rost au aceste repetiţii?

Iată, avem acum în faţă documentul nr. 315; data – 11 martie 1941. Titlul este complet absurd: „Din planul Marelui Stat-Major al Armatei Roşii referitor la desfăşurarea strategică a Forţelor Armate ale Uniunii Sovietice în Occident şi în Orient”. De ce „din

planul”? De ce n-au publicat planul în întregime? Daţi-ne planul războiului, restul nu are importanţă. Toate celelalte prostii nici nu trebuiau publicate.

Documentul pare foarte serios. Până când începi să-l citeşti…

Pe trei pagini sunt expuse informaţii despre inamicii probabili, despre componenţa forţelor lor şi planurile posibile ale acţiunilor. Apoi, pe o pagină, bazele desfăşurării noastre strategice. Se comunică numărul diviziilor necesare pentru acoperirea litoralului nordic, câte divizii sunt necesare în Transcaucazia şi Asia Centrală, câte trebuie lăsate împotriva Japoniei, câte pentru desfăşurarea operaţiunilor în vestul ţării. Urmează o paranteză pătrată, trei puncte de suspensie, încă o paranteză. Mai jos sunt semnăturile: Timoşenko, Jukov, Vasilievski.

Din anexă aflăm că documentul are în total 16 pagini. Culegerea reproduce conţinutul primelor patru, din care trei cuprind informaţii despre inamic.

Tovarăşii A.N. Iakovlev, E.T. Gaidar, E.M. Primakov, R.G. Pihoia, L.E. Reşin, L.A. Bezîmenski, I.A. Gorkov şi ceilalţi au ţinut în mâini planul războiului, dar n-au vrut să ni-l împărtăşească şi nouă. În schimb au umplut cartea cu cele mai stupide comunicate ale agenturii corupte a cekiştilor, despre faptul că „mulţi soldaţi simpatizau Uniunea Sovietică şi nu voiau să lupte împotriva URSS” (*1941 god* [*Anul 1941*], Kniga vtoraia, Moscova, 1998, p. 281).

În schimb, pentru planul din 11 martie 1941 al Marelui Stat-Major ideologii oficiali ai Kremlinului nu au avut spaţiu. De aceea l-au ciopârţit, lăsând doar partea introductivă şi tăind restul.

Dacă, aşa cum au afirmat Karpov, Svetlişin, Volkogonov şi alţii, planul din 15 mai 1941 al Marelui Stat-Major era neobişnuit, ciudat, ieşit din comun, atunci trebuiau să publice

integral planul precedent, cel din 11 martie 1941 şi să declare: în martie 1941, noi ne gândeam exclusiv la apărare, abia în mai i-a întunecat necuratul minţile lui Jukov, care a conceput ceva ce nu ne caracterizează, inacceptabil pentru ţara noastră paşnică, o chestie pe care Stalin a respins-o îngrozit, fără să o mai analizeze.

Însă problema este că planul din 15 mai era rezultatul dezvoltării tuturor planurilor precedente de acest tip, inclusiv a celui intrat în vigoare la 11 martie. Contextul strategic se modifica, iar planurile se corectau în mod corespunzător, se introduceau noi precizări, se făceau completări.

Dacă greşesc, tovarăşii mă vor corecta. Cândva tovarăşii vor publica textul integral al planului din 11 martie al Marelui Stat-Major şi atunci vom vedea că tovarăşul Stalin visa numai la pace veşnică şi frăţie între popoare. Câtă vreme acest lucru nu s-a întâmplat, vom presupune contrariul şi vom considera făcătură *Anul 1941*, această grandioasă lucrare ştiinţifică cu hârtie şi coperţi de bună calitate, rodul eforturilor unor falsificatori ai istoriei lipsiţi de scrupule, nepricepuţi şi neîndemânatici.

5

Oameni extraordinari răspund de ideologia statului rus: în opinia majorităţii istoricilor militari, planul a fost respins… Tovarăşi dragi, a fost o vreme când majoritatea celor mai luminate minţi ale umanităţii afirmau că Pământul se sprijină pe spinările a trei elefanţi; sau pe trei balene – o altă variantă. Nu uitaţi un lucru: părerea majorităţii este întotdeauna greşită. Repet: întotdeauna!

Înainte de a repeta cuvintele lui Svetlişin, ar fi trebuit să-i puneţi multe întrebări acestui mare cercetător. De ce nu i le-aţi pus?

Situaţia este ieşită din comun. La începutul anilor 1960, Svetlişin, angajat al Institutului de Istorie Militară, ştia de existenţa documentului secret de importanţă deosebită, dar timp de 30 de ani, până la începutul anilor 1990, a păstrat tăcerea.

Dacă la începutul anilor 1960 documentul din 15 mai 1941 al Marelui Stat-Major constituia încă un secret de stat al Uniunii Sovietice, dacă nu-i fusese înlăturat sigiliul „Strict secret. De importanţă deosebită. Numai personal”, atunci cine şi de ce a permis accesul istoricului Svetlişin la acest document?

Iar dacă sigiliul de secretizare a fost înlăturat de pe document încă din acea perioadă şi istoricul Svetlişin a avut acces la document, atunci de ce a tăcut? Şi de ce nu se pomeneşte nimic despre acest document de o importanţă excepţională în lucrările oficiale de istorie a războiului?

Şi ca să vezi coincidenţă: a apărut *Spărgătorul de gheaţă* care trebuia combătut urgent şi fără cruţare, şi exact în acel moment Svetlişin şi-a amintit de documentul cu pricina, rupând pecetea tăcerii. Abia atunci şi-a amintit el de întâlnirile lui cu Jukov, de întrebările pe care i le-a pus şi de răspunsurile unicului salvator.

Dacă într-adevăr Svetlişin a analizat documentul împreună cu Jukov, trebuia să-i spună marelui comandant militar: eu, ca istoric, ştiu de existenţa documentului, prin urmare, el este accesibil, deci şi alţii pot avea cunoştinţă de existenţa lui, atunci ce-ar fi, Gheorghi Konstantinovici, dacă le-aţi povesti despre el maselor largi populare? Dacă în momentul de faţă toate acestea sunt secrete, atunci scrieţi o justificare, puneţi-o într-un plic şi daţi-o spre păstrare fiicei dumneavoastră. Când va fi

desecretizat documentul, ea va deschide plicul şi noi vom citi interpretarea pe care dumneavoastră aţi dat-o faptelor. Dar aşa, îmi povestiţi acum oral, iar peste câteva decenii este posibil să nu mă creadă nimeni.

Întrebare: de ce istoricul Svetlişin, discutând cu Jukov o problemă atât de importantă, nu a lăsat atunci nicio însemnare? Institutul de Istorie Militară al Ministerului Apărării posedă fonduri secrete. După întâlnirea cu Jukov, Svetlişin era pur şi simplu obligat să-i raporteze şefului institutului că a avut cu Jukov o discuţie de o importanţă excepţională. După aceea trebuia să o reproducă în detaliu, să legalizeze şi să sigileze hârtia cu ceară roşie şi să o depună la păstrare pentru vremuri mai bune.

Dacă îl respectăm pe istoricul Svetlişin şi vrem să credem relatările sale, atunci suntem îndreptăţiţi să-l întrebăm de ce a avut o atitudine atât de lipsită de responsabilitate faţă de conservarea adevărului istoric. În anul 1965 el nu a fixat în vreun document convorbirea sa cu Jukov, şi atunci de ce l-am crede pe cuvânt pe acest iresponsabil, după mai bine de un sfert de secol?

Relatarea lui Svetlişin este o absurditate. El a crezut memoriile lui Jukov: pe Stalin nu-l interesau problemele Marelui Stat-Major, îl asculta doar rareori pe şeful Marelui Stat-Major… De aceea Svetlişin l-a introdus în povestea sa pe secretarul lui Stalin, Poskrebîşev, ca să reiasă clar că sărmanul Jukov nu era primit de Stalin, de aceea a fost nevoit să-i predea documentul nu personal, ci prin intermediar: raportaţi-i, vă rog, tovarăşului Stalin… Însă după cum am aflat, în ajunul războiului venea în cabinetul lui Stalin destul de des, petrecând acolo multe, multe ore. De ce trebuia să-i dea documentul lui Poskrebîşev, dacă în orice moment putea să i-l înmâneze personal conducătorului: iată ce propuneri avem, tovarăşe Stalin!

Dacă Jukov, având posibilitatea să depună personal documentul pe biroul lui Stalin, a preferat să-l transmită prin intermediar, atunci s-a comportat ca un laş. Aşa se comportă cei care nu au curaj să-şi expună personal propunerile. Ca să nu apară în faţa şefului, le transmit prin altcineva, apoi află decizia stăpânului de la sluga acestuia.

6

Comportamentul lui Jukov este mai mult decât straniu. Orice om normal, înainte de a elabora în detaliu un proiect grandios, se asigură de susţinerea conducerii. Într-o discuţie cu Stalin, Jukov trebuia să facă prudent o aluzie la alte posibile variante: ce-ar fi, tovarăşe Stalin, să procedăm de o manieră puţin diferită? Obţinând un răspuns negativ, nu avea de ce să-şi mai dea atâta osteneală.

Conceperea unui plan de război nu este un lucru de glumă. În afară de documentul propriu-zis din 15 mai 1941, în el sunt menţionate încă şase documente, inclusiv „Planul acţiunilor militare propuse în cazul unui război cu Germania”. Niciunul dintre aceste documente nu este deocamdată accesibil cercetătorilor. Iată ce s-a întâmplat: sub conducerea lui Jukov şi a lui Timoşenko, Marele Stat-Major al Armatei Roşii a pregătit un plan detaliat de înfrângere a Germaniei, cu toate calculele teoretice, argumentele, hărţile, intenţiile, plan pe care l-a prezentat lui Stalin, dar s-a dovedit ulterior că acesta nu a fost absolut deloc interesat de el. Chiar nu a putut Jukov să se intereseze ce părere are Stalin, înainte de a se apuca să conceapă acest proiect grandios? Ca să nu-i mai suprasolicite în ajunul războiului pe cei mai influenţi şi talentaţi generali din Marele Stat-Major cu o lucrare pe care conducerea superioară a

considerat-o inutilă?

La fel de bizar este şi comportamentul lui Stalin. Jukov intra în cabinetul acestuia foarte des, dar Stalin (dacă e să-l credem pe Svetlişin) nu şi-a spus niciodată părerea despre planul propus. Jukov nu ştie nici ce soartă a avut planul, nici care a fost decizia lui Stalin. „Furios", acesta i-a ordonat secretarului său Poskrebîşev să-i transmită lui Jukov să nu mai piardă timpul cu prostii.

Imaginaţi-vă următoarea scenă: în anticamera cabinetului lui Stalin, Poskrebîşev îi transmite lui Jukov cuvintele conducătorului. Apoi Jukov intră în cabinetul „furiosului" Stalin şi încep, ca de obicei, să lucreze... Chiar nu putea Stalin să-i spună personal lui Jukov să nu se mai ocupe cu astfel de treburi? De ce trebuia s-o facă prin Poskrebîşev?

7

Şi explicaţi-mi, vă rog, de ce numea Jukov documentele Marelui Stat-Major „raportul meu", „referatul meu"? Repet, nu este vorba despre un singur document, ci de un set de documente care, din motive necunoscute, şi acum sunt inaccesibile cercetătorilor. Documentele au fost pregătite de generalul-maior Vasilievski, au fost corectate de generalul-locotenent Vatutin, sub textul documentelor figurează numele comisarului poporului pentru Apărare Timoşenko, precum şi cel al şefului Marelui Stat-Major, generalul de armată Jukov. Cu alte cuvinte, la elaborarea acestui proiect au participat atât subalternii lui Jukov, cât şi şeful său direct. Atunci de ce numeşte Jukov setul de documente „referat", şi încă „al meu"?

Setul de documente poartă parafa „Strict secret. De

importanţă deosebită. Numai personal”. Să ne concentrăm atenţia pe ultimele două cuvinte: NUMAI PERSONAL! Acum să credem pentru un minut invenţiile lui Svetlişin: ignorând ordinele şi instrucţiunile privind lucrările de secretariat, Jukov a încredinţat unor mâini străine un set de documente strict secrete de importanţă deosebită, documente pe care nu avea dreptul să le predea altcuiva decât lui Stalin personal. Aceasta este o crimă. Dacă tot acest scenariu fantastic a avut loc într-adevăr, Jukov merita să fie împuşcat pentru lipsă de responsabilitate. În situaţia dată Jukov şi-a încălcat jurământul, pentru că a jurat să păstreze secretul militar şi de stat. Nu l-a păstrat, şi nici nu ştia cum să-l păstreze. Faţă de documentele secrete de importanţă deosebită avea aceeaşi atitudine ca şi faţă de hârtiile lipsite de valoare. Oamenii erau împuşcaţi pentru atitudine neglijentă faţă de secrete mult mai puţin importante.

La fel de straniu este şi comportamentul lui Stalin. Să admitem că el a respins planul Marelui Stat-Major. Dar şi un plan neaprobat trebuie să rămână strict secret, de importanţă deosebită. Să presupunem că, din anumite motive, nu a fost acceptat pentru dotarea armatei noul tip de muniţie nucleară. Asta nu înseamnă că de pe toată documentaţia tehnică trebuia înlăturată imediat parafa secretizării. Pe când Stalin a respins un plan secret de importanţă deosebită şi i-a povestit imediat lui Poskrebîşev conţinutul acestuia. Iar Poskrebîşev l-a muştruluit pe Jukov: cum a putut să-ţi treacă prin cap aşa ceva? Auzi la el, să atace Germania, şi încă în cel mai scurt timp! Noi ne pregătim pentru apărare şi avem destul timp la dispoziţie!

Şi dacă, pentru o clipă, îl credem pe Svetlişin, pentru ca apoi să-l prindem cu minciuna şi să-i dovedim prostia, pe scriitorul N.N. Iakovlev nu-l putem crede nici măcar o secundă. Iakovlev vorbeşte despre „incredibila încăpăţânare a şefului statului sovietic”, care a respins genialul plan al lui Jukov. Însă nu trebuie să uităm că la noi puterea aparţinea poporului –

muncitorilor şi ţăranilor. În fruntea statului sovietic se afla un organ colectiv – Sovietul Suprem. Acest for conducător nu a manifestat niciodată niciun fel de încăpăţânare. El aproba tot ce făcea tovarăşul Stalin. Întotdeauna, în unanimitate, cât ai clipi. În fruntea Sovietului Suprem era Prezidiul. Nici acesta nu s-a remarcat vreodată prin îndărătnicie. În fruntea Prezidiului Sovietului Suprem era blândul bunicuţ Kalinin. Principala trăsătură care-l definea era uimitoarea flexibilitate a coloanei sale vertebrale. „Cu semnătura sa, Kalinin aproba toate acţiunile lui Stalin, dând fărădelegilor aspect de lege" (K.A. Zalesski, *Imperia Stalina. Biograficeskii enţiklopediceskii slovar*, p. 203).

Uitând de democraţia noastră nemaiîntâlnită, N.N. Iakovlev îl numeşte pe Stalin şeful statului. Cum am putea crede afirmaţiile lui Iakovlev referitoare la „incredibila încăpăţânare", dacă distinsul cercetător nu cunoaşte nici măcar funcţiile marelui conducător?

Am fost întrebat: o fi corect tot ceea ce spuneţi în *Spărgătorul de gheaţă*, dar unde este documentul? Răspunsul este următorul: documentul se păstrează în Arhiva Centrală a Ministerului Apărării al Federaţiei Ruse (fond 16, opis 2951, dosar 241, ff. 1-16).

Toate documentele din perioada războiului şi a Rusiei democratice au fost desecretizate. Aceasta este vestea bună.

Iat-o şi pe cea rea: în locul parafelor „Secret", „Strict secret", „Strict secret. De importanţă deosebită", „Strict secret. De importanţă deosebită. Numai personal", care au fost înlăturate de pe documentele din perioada războiului, a fost introdusă parafa inofensivă „Consultarea interzisă". Aşadar vă puteţi bucura: nu mai există niciun fel de secrete cu privire la război. E drept că nici acum nu avem acces la documentele cele mai

interesante şi mai importante, cum n-am avut nici înainte. În limba rusă există pentru astfel de situaţii o expresie foarte potrivită: ce mi-e baba Rada, ce mi-e Rada baba.

Dacă e să vorbim serios, suntem singurul popor din lume care nu-şi aminteşte al Doilea Război Mondial şi nu ştie nimic despre el. Suntem singurii pe care războiul nu i-a mişcat şi nu i-a tulburat. La nivel oficial, noi nu am avut şi nu avem nici cărţi, nici manuale, nici studii, nici articole, nici filme despre război. Falsuri precum *Soarta unui om* nu intră în discuţie. Războiul nu s-a studiat nici în şcolile militare, nici în institute, nici în academiile militare, nici în cadrul Academiei de Ştiinţe. Suntem singura ţară din lume în care studierea războiului este interzisă categoric.

Cum poate fi studiată istoria războiului, când Gorkovii, Gaidarii, Pihoii, Primakovii şi Bezîmenskii stau de pază la arhive, dându-ne doar ceea ce le convine la momentul respectiv?

Capitolul 10

Cum se străduia Jukov să-i facă pe plac lui Stalin

Jukov este un om periculos, chiar înspăimântător... Lucrez de 30 de ani cu Jukov. Este despotic, samavolnic, nemilos... Am văzut ce incredibil de mitocan a fost cu o serie de persoane, inclusiv din cele cu fire foarte voluntară.

Mareşalul Uniunii Sovietice R.I. Malinovski (Gheorghi Jukov, *Stenograma Plenarei din octombrie 1957 a CC al PCUS şi alte documente*, p. 487)

1

Începând cu *Spărgătorul de gheaţă*, în toate cărţile mele despre război scot în evidenţă monstruoasele şi absurdele contradicţii din memoriile lui Jukov. Ideologii oficiali ai Kremlinului nu mi-au rămas datori. Principalul lor argument: ai rămas în urmă, drăguţă! Noi am dezminţit de mult cele şase ediţii de conjunctură ale memoriilor lui Jukov şi ne orientăm doar după singura ediţie justă şi veridică, cea de-a şaptea, în timp ce tu continui să te referi la prima ediţie.

Timpul trecea. S-a dovedit că şi a şaptea ediţie a fost denaturată în aceeaşi măsură de cenzura blestemată, la fel ca şi precedentele. Ediţiile a opta şi a noua au avut aceeaşi soartă. Sunt din nou atacat cu armele proletariatului: noi sesizăm spiritul vremii, rescriem iute istoria în conformitate cu cea mai

adevărată ediţie, a zecea, iar tu nu reuşeşti nicicum să renunţi la prima.

Am fost nevoit să recunosc: m-au pus în încurcătură. Cum să câştig această cursă? Ei sunt în Moscova. Când apare ultima ediţie, a *Amintirilor şi reflecţiilor*, care le dezminte pe toate celelalte apărute anterior, sprintenii admiratori ai lui Jukov îşi revizuiesc imediat opiniile asupra desfăşurării războiului, conform ultimelor indicaţii. Eu sunt departe. Până ajunge la mine ediţia cea nouă, ideologii de la Kremlin o declară conjuncturală şi lucrează deja cu o ediţie şi mai nouă, şi mai adevărată.

Ce-i de făcut?

Soluţia este destul de simplă: adun toate ediţiile memoriilor lui Jukov, le citesc, le compar, surprind tendinţa şi pe baza acesteia emit prognoza evoluţiei. Ştiind cum au fost denaturate memoriile ieri şi alaltăieri, poate fi prezisă direcţia în care se vor îndrepta mâine. Utilizând analiza elementară, putem arunca o privire în viitor şi putem afla spre ce orizonturi se va îndrepta marele memorialist în perioada următoare. Cel mai mare strateg al tuturor timpurilor şi popoarelor (dacă e să-l credem) avea darul previziunilor ştiinţifice. Aşa că m-am înarmat şi eu cu acest dar. Utilizându-l, am luat-o înaintea celor care nu fac decât să aştepte apariţia celei mai noi ediţii, singura adevărată.

Aşa am ajuns prezicător.

Ce înseamnă acest lucru? Înseamnă că în situaţia dată este foarte simplu să fii prezicător. Noua ediţie – nu ştiu a câta la număr – a memoriilor celui mai mare comandant militar se pregăteşte să intre la tipar, iar eu arunc astăzi o privire în bezna de nepătruns a viitorului şi văd deja modificările ce urmează a fi făcute.

Vă dezvălui secretul clarviziunii: trebuie să citeşti cu atenţie

ceea ce scriu astăzi în cărţile, articolele şi disertaţiile lor apărătorii lui Jukov. Argumentelor lor trebuie să li se acorde atenţie maximă. Aceasta este cheia. Ceea ce spun astăzi apărătorii lui Jukov va fi descoperit cu siguranţă mâine în manuscrisele uitate ale marelui conducător militar şi ediţia cea mai nouă va fi revizuită în conformitate cu spiritul vremii.

Vom analiza pe baza unui exemplu.

2

Svetlişin nu a fost singurul care a discutat împreună cu Jukov planul din 15 mai 1941 al Marelui Stat-Major. Academicianul Anfilov şi-a amintit şi el de întâlnirile cu unicul salvator:

> La începutul anului 1965 eu, pe atunci colonel, lector la catedra de istorie a războaielor şi artei militare de la Academia Militară a Marelui Stat-Major, m-am întâlnit cu G.K. Jukov (*Krasnaia zvezda*, 26 martie 1996).

Între anii 1995 şi 1996 Anfilov a povestit în multe ziare şi reviste că el nu a descoperit planul din 15 mai 1941 al Marelui Stat-Major la începutul anilor 1960, ci înainte de Svetlişin, în 1958. În 1965, la întâlnirea cu Jukov, Anfilov, chipurile, i-ar fi pus acestuia întrebări referitoare la documentul respectiv. Jukov i-ar fi răspuns:

> Noi nu am semnat acest proiect, am decis să i-l prezentăm în prealabil lui Stalin. Însă el s-a înfuriat auzind de atacul preventiv asupra trupelor germane. „Ce-i cu voi, aţi înnebunit, vreţi să-i provocaţi pe nemţi?" – a strigat iritat Stalin. Noi ne-am bazat pe situaţia creată la graniţele Uniunii Sovietice, pe ideile conţinute în discursul său din 5 mai… „Am spus asta ca să-i încurajez pe cei prezenţi, să se

gândească la victorie, nu la invincibilitatea armatei germane, despre care trâmbiţează ziarele din toată lumea", a urlat Stalin (*Kurantî*, 15-16 aprilie 1995).

Krasnaia zvezda, *Voenno-istoriceskii jurnal* şi multe alte ziare şi reviste au repetat de nenumărate ori cuvintele lui Stalin: „Am spus asta ca să-i încurajez pe cei prezenţi…". Şi se pare că toate s-au aşezat la locul lor: Jukov a propus planul, Stalin, iritat, l-a respins categoric. Avem ce contesta?

Avem.

Un minimum de onestitate cere ca toţi cei care au repetat aceste prostii să le spună cititorilor că acestea nu sunt cuvintele lui Stalin. Sunt cuvintele lui Anfilov, pe care i le-ar fi spus Jukov, căruia i le-ar fi spus Stalin.

Înainte de a repeta baladele lui Anfilov, redactorii şi editorii ar fi trebuit să-i pună celui mai înţelept dintre academicieni aceleaşi întrebări: de ce ai tăcut timp de 37 de ani, din 1958 şi până în 1995? Ai scris un munte de cărţi despre începutul războiului şi despre marele Jukov, dar ai trecut sub tăcere această discuţie. Bine, în anul 1965 nu se putea vorbi despre acest lucru, dar la sfârşitul anilor 1980, când era în vogă aşa-numita *glasnost*, puteai să îndrugi verzi şi uscate despre orice. De ce n-ai povestit atunci? Sau, uite, s-a prăbuşit Uniunea Sovietică şi chiar din primele luni puteai să faci ce pofteşti.

Abia după ce Karpov a publicat planul din 15 mai 1941 al Marelui Stat-Major, iar oamenii simpli, după ce au citit *Spărgătorul de gheaţă*, au putut aprecia cum se cuvine importanţa acestui document, abia atunci s-a trezit şi Anfilov. Abia atunci şi-a amintit că el ştia de mult de acest plan, că l-a discutat cu Jukov, că Jukov i-a povestit de furia şi urletele lui Stalin.

O întrebare mai importantă: de ce, după întâlnirea cu Jukov din 1965, istoricul militar Anfilov nu a înregistrat nicăieri în

scris explicaţia marelui comandant militar? Dacă atunci nu a considerat importantă tema respectivă, atunci, după 30 de ani, în 1995, nu avea de ce să se declare păstrător al unor dovezi istorice de importanţă extraordinară. Dacă totuşi atunci a considerat importantă explicaţia lui Jukov, trebuia să înregistreze în scris conţinutul discuţiei şi să predea documentul spre păstrare la secţia de istorie militară a Marelui Stat-Major.

Şi încă ceva. Anfilov ar fi trebuit să-i spună lui Jukov: iată, eu, istoric militar, am descoperit planul din 15 mai 1941 al Marelui Stat-Major şi nu este exclus ca şi alţii să dea peste el, aşa încât, Gheorghi Konstantinovici, ar trebui ca dumneavoastră înşivă să povestiţi despre el în memorii, pentru ca nu cumva, mai târziu, vreunui pierde-vară, vreunui fochist de pe cine ştie ce spărgător de gheaţă să-i treacă prin cap să denatureze glorioasa noastră istorie.

Şi purtarea lui Jukov este de neînţeles. Să presupunem că vine la el Svetlişin în 1965 şi-i spune despre planul găsit. După el, în acelaşi an vine şi Anfilov şi-i povesteşte despre acelaşi plan. În perioada aceea Jukov tocmai se apucase să-şi scrie memoriile. Fiind cetăţean şi patriot, Jukov trebuia să reacţioneze la afirmaţiile celor doi. Jukov era pur şi simplu obligat să clarifice lucrurile, pentru ca urmaşii să nu aibă nici cea mai mică posibilitate de a trata în mod eronat glorioasa istorie a Uniunii Sovietice. Chiar fără a face referire la acest document, Jukov putea spune ceva destul de credibil, de genul: Am avut şi alte variante, şi alte planuri, dar Stalin le-a respins. Atât. O singură propoziţie.

Însă Jukov nu a spus aşa ceva.

De aici putem trage doar două concluzii.

Prima. Lui Jukov nu-i păsa de onoarea patriei şi armatei sale. El ştia că a ieşit la iveală un document care putea fi interpretat

într-o lumină extrem de nefavorabilă pentru Uniunea Sovietică. Dar Jukov nu a făcut absolut nimic pentru a-i deposeda pe viitorii duşmani de atuul lor. Nu a făcut nimic pentru a zădărnici încercările viitorilor duşmani ai comunismului de a folosi acest material compromiţător ca dovadă pentru demascarea esenţei agresive a comunismului în general şi a dictaturii staliniste în special.

A doua concluzie. Nici Anfilov, nici Svetlişin, nici altcineva n-au avut acces la acest plan în perioada respectivă, aşa încât nu l-au deranjat pe marele strateg cu întrebări pe această temă. Jukov era convins de veşnicia comunismului, de aceea nu-şi făcea griji că dovezile privind caracterul criminal al regimului vor ieşi vreodată la iveală. Iată de ce nu făcea nimic pentru a dezamorsa această bombă cu efect întârziat care ameninţa istoria Ţării Sovietelor.

Nu Svetlişin şi Anfilov trebuie consideraţi descoperitori ai documentului la sfârşitul anilor 1950 şi începutul anilor 1960, ci Volkogonov şi Karpov, la sfârşitul anilor 1980. Primul a pomenit despre document, celălalt l-a publicat aproape integral, fără să-şi dea seama că acesta nu este o confirmare a genialităţii lui Jukov, ci o acuzaţie la adresa regimului. Când şi-a dat seama, era prea târziu.

Tocmai de aceea s-au întreprins nişte încercări extrem de neconvingătoare de a afirma că documentul a existat, dar n-a fost niciodată pus în aplicare.

Tocmai de aceea a şi fost nevoie de declaraţiile unor martori falşi: Jukov însuşi mi-a povestit la o ceaşcă de ceai... E drept că atunci nu m-am învrednicit să notez cuvintele lui, dar acum îmi amintesc...

3

Este interesant că propaganda oficială îi citează atât pe Svetlişin, cât şi pe Anfilov: ambii au vorbit cu Jukov, în anul 1965, ambilor le-a povestit Jukov că Stalin a respins planul.

În linii mari, relatările celor doi mari cercetători coincid, însă detaliile nu se potrivesc. Aceştia se contrazic şi se demască reciproc. Lui Anfilov, Jukov i-ar fi spus „noi nu am semnat", iar lui Svetlişin – „referatul meu". Un mărunţiş. Un fleac. Dar diferenţa de sens este uriaşă. În primul caz Jukov vorbeşte de o lucrare colectivă, în al doilea se declară autor unic.

Lui Svetlişin, Jukov i-ar fi povestit, chipurile, că Stalin nici nu i-a mai comunicat decizia sa, că acesta, „furios", i-a transmis nemulţumirea sa prin secretarul Poskrebîşev. În schimb lui Anfilov, acelaşi Jukov, în acelaşi an, i-ar fi povestit că Stalin şi-a exprimat personal nemulţumirea, „înfuriat" şi „urlând".

Dându-şi seama că demascarea falşilor martori nu prezintă nicio dificultate, stâlpii ideologiei patriei au făcut apel la părerea „majorităţii istoricilor", care au confirmat: planul a fost respins de Stalin. Dovada? Aveau răspunsul pregătit: nu există semnătura lui Stalin!

Tovarăşi savanţi, doctori docenţi, amintiţi-vă un lucru simplu: toate acţiunile planificate în documentul din 15 mai 1941 al Marelui Stat-Major au fost înfăptuite.

1. La sfârşitul lui mai – începutul lui iunie s-a efectuat mobilizarea secretă a trupelor sub pretextul concentrării pentru instrucţie a rezerviştilor. Suplimentar au fost convocaţi 813.000 de rezervişti. Au fost transportaţi în secret din interiorul ţării în regiunile militare de la frontiera vestivă. Pe această bază, regimentele, brigăzile şi diviziile

din zonele de frontieră au fost completate conform normelor în vigoare pe timp de război.

2. Sub pretextul plecării spre taberele de instrucţie, s-a efectuat concentrarea secretă a trupelor mai aproape de graniţa de vest. Toate armatele despre care se vorbeşte în document au fost desfăşurate în interiorul ţării, apoi transferate în secret în zonele indicate de planul din 15 mai 1941 al Marelui Stat-Major. Pe 22 iunie 1941 majoritatea diviziilor erau în mişcare – în trenuri sau în coloane de marş. În plus, pe căile ferate se îndreptau simultan spre graniţele de vest 47.000 de vagoane cu încărcături militare.

3. Regimentele şi diviziile de aviaţie din regiunile militare îndepărtate erau transferate în secret pe aerodromurile din vecinătatea frontierelor. Acolo au fost organizate şi serviciile aviaţiei – sute de mii de tone de combustibil pentru avioane, bombe, cartuşe, proiectile, piese de schimb, alimente şi toate celelalte.

4. Sub pretextul concentrării pentru instrucţie şi a instruirii serviciilor, au fost desfăşurate serviciile trupelor terestre şi baza de spitalizare.

În sprijinul acestei afirmaţii reproduc una din numeroasele mărturii.

> În primele zile ale războiului, numai Frontul de Vest a pierdut, doar în vestul Bielorusiei, 3 direcţii ale bazelor de spitalizare ale armatelor, 13 centre de primire a evacuaţilor, 3 companii de autosanitare, 44 de spitale, din care 32 de chirurgie, iar în afară de acestea, spitale de evacuare totalizând 17.000 de paturi, plus alte 35 de unităţi şi aşezăminte sanitare (medic militar general-colonel F.I. Komarov, *VIJ*, nr. 8, 1988, p. 43).

Tot atunci s-au pierdut materiale medicale în cantităţi

imposibil de evaluat: instrumentar chirurgical, pansamente, medicamente, corturi-spital şi altele. În partea de est a Bielorusiei nu a mai rămas practic nimic – „Unităţile sanitare ale frontului constituite pe teritoriul din estul Bielorusiei au rămas fără materiale” (*Ibidem*).

Ce rost mai are să discutăm dacă documentul a fost sau nu semnat, dacă tot ceea ce conţinea el a fost realizat sau era în curs de realizare?

Imaginaţi-vă, stimaţi tovarăşi savanţi, că aţi fost adunaţi toţi la un loc şi împuşcaţi pentru crime împotriva poporului, pentru denaturarea şi falsificarea istoriei noastre, pentru minciuni, pentru slujirea cu credinţă a regimului satanic şi antipopular. Apoi se dovedeşte că sentinţa nu a fost semnată. Sigur, e îngrozitor. Dar cu ce vă încălzeşte pe dumneavoastră?

Tot ce s-a prevăzut în planul Marelui Stat-Major a fost realizat întocmai. De aceea nu are nicio importanţă dacă Stalin a semnat sau nu documentul, dacă urla sau nu în momentul respectiv. Lipsa semnăturilor nu înseamnă nimic. Acesta este un fals argument. Îl utilizează apărătorii lui Hitler şi ai lui Stalin. Hitler a ucis milioane de oameni. Dar semnătura lui nu apare nicăieri. Este oare acest lucru suficient pentru a-l declara mieluşel nevinovat? La începutul anilor 1930 Stalin a ucis milioane de oameni din Uniunea Sovietică. Dar nu există nicio semnătură. Şi nici documente în care să ordone uciderea a milioane de oameni. Dacă nu există semnătura, şi nici documentul, înseamnă că e nevinovat? Sau că nu s-a comis nicio crimă?

Iată încă o întrebare pentru „majoritatea istoricilor militari”: CINE A DUS LA ÎNDEPLINIRE ACEST PLAN?

Să admitem şi să credem că Stalin era furios, că fierbea şi urla. Timoşenko şi Jukov şi-au însuşit lecţia, s-au dezis imediat de plan şi nu au mai revenit vreodată la această chestiune. Planul fusese scris de mână într-un singur exemplar. A ajuns la arhivă. Ştiau de el cinci persoane: Stalin, Timoşenko, Jukov, Vatutin şi Vasilievski. Dacă e să credem fanteziile lui Svetlişin, atunci şi Poskrebîşev, secretarul lui Stalin, cunoştea conţinutul planului. Să admitem că Timoşenko, Jukov, Vatutin şi Vasilievski, speriaţi de urletele lui Stalin, au renunţat să pună planul în aplicare şi n-au mai pomenit de el niciodată. Atunci cum de comandanţii unor regiuni militare îndepărtate din Siberia, Caucazul de Nord, din Ural şi de pe Volga, fără să se vorbească între ei, s-au apucat să formeze şapte noi armate şi cum de le-au deplasat în zonele din vestul ţării, în conformitate cu prevederile unui plan pe care nu-l cunoşteau? Cum de a fost alertată aviaţia din Altai şi Orientul Îndepărtat, din regiunile Volga, Moscova, Arhanghelsk, Orlov şi din toate celelalte regiuni militare şi cum de a fost mutată pe aerodromurile de la graniţă? Cine avea dreptul să convoace sute de mii de rezervişti şi să-i trimită la mii de kilometri, chiar la graniţă? Cine a organizat lângă frontiere, direct pe sol, magazii şi depozite cu zeci de milioane de proiectile şi miliarde de cartuşe? Cine şi de ce a încărcat zeci de mii de vagoane cu echipamente militare şi le-a trimis spre vest? A fost o iniţiativă locală? Comisarul poporului pentru Căile Ferate, tovarăşul Kaganovici, nu le-ar fi dat oficialităţilor locale atâtea locomotive şi vagoane. Nici lui Jukov nu i-ar fi dat. Nici lui Timoşenko. Nu le era subordonat. El îi dădea socoteală doar lui Stalin. Numai la ordinul acestuia putea desfăşura această operaţiune feroviară de amploare, unică în istoria omenirii.

Ce se întâmplă? Stalin urlă, fierbe de furie, loveşte cu pumnii

în masă, bate din picior, iar comandanţii regiunilor militare şi armatelor, comandanţii de regimente, brigăzi, divizii şi corpuri, în ciuda interdicţiilor conducătorului, pun în aplicare un plan pe care nu-l cunosc. Stalin afirmă că punerea în aplicare a acestui plan „le-ar conveni de minune duşmanilor puterii sovietice", dar întreaga Armată Roşie este în alertă şi execută prevederile planului.

Poate că toţi se îndreptau spre frontiere – pe jos sau cu mijloace de transport terestre şi aeriene – în scopuri defensive?

Aceasta este o discuţie care nu se încadrează în limitele unei abordări ştiinţifice. Planul atacării prin surprindere a Germaniei – poftiţi! Chiar dacă nu e semnat. Dar unde este planul de apărare? Arătaţi-l. Accept chiar şi o ciornă, mâzgălită, neaprobată şi nesemnată de nimeni.

Mi se spune: putem să fim sau nu de acord cu *Spărgătorul de gheaţă*, dar unde este documentul doveditor? Permiteţi-mi să-i lovesc în frunte cu aceeaşi măciucă pe „majoritatea istoricilor militari": dar unde este documentul, dragi tovarăşi? Unde este planul războiului defensiv? Unde sunt planurile operaţiunilor de apărare?

Împotriva mea a luat atitudine generalul-colonel I.A. Gorkov, într-o serie de articole cu titlul sonor „Sfârşitul minciunii globale". Generalul-colonel a publicat *planurile de protejare a frontierei de stat pe perioada concentrării trupelor*, declarând: iată planurile de apărare a ţării! Sărmanul general pur şi simplu nu înţelege diferenţa dintre apărarea ţării şi protejarea frontierelor. Cu planurile de protejare a graniţelor s-au epuizat posibilităţile noastre strategice defensive? Îşi închipuie că toată apărarea unei mari puteri se reduce la protejarea graniţelor, adică la ajutorul acordat grănicerilor de către trupe şi numai pe perioada cât are loc concentrarea forţelor principale? Iar când se va încheia concentrarea forţelor principale, după care plan vor acţiona?

O, tovarăşe general, o, mult stimate oponent, pentru informarea dumneavoastră: în timp ce avea loc concentrarea trupelor germane la frontierele noastre, de cealaltă parte era în vigoare un plan identic de protejare a frontierelor. Trupele aflate în trenuri, în coloane de marş, în zonele de destinaţie sunt extrem de vulnerabile, aproape lipsite de apărare. Din acest motiv zonele de concentrare trebuie protejate de unităţile de avangardă dislocate din timp pe linia întâi sau la graniţă. Acest lucru nu contrazice intenţia unui atac prin surprindere, ci o confirmă.

Aşadar ghici ghicitoarea mea: cum a fost posibilă următoarea situaţie? Furios, fierbând, urlând, Stalin a respins planul Marelui Stat-Major, Timoşenko şi Jukov au salutat milităreşte şi s-au dezis de plan, iar comandanţii tuturor regiunilor militare de graniţă şi din interiorul ţării, fără să cunoască planul şi nebănuind existenţa acestuia, s-au repezit cu toţii dintr-odată să-l ducă la îndeplinire. Le-a lipsit foarte puţin ca să reuşească. I-a împiedicat Hitler. Care este explicaţia?

A găsit-o nimeni altul decât însuşi generalul-colonel Gorkov, în aceeaşi serie de articole demascatoare „Sfârşitul minciunii globale”. El a explicat după ce planuri au acţionat comandanţii, statele-majore şi trupele regiunilor militare.

> Planul strategic elaborat în cadrul Marelui Stat-Major al Armatei Roşii şi aprobat pe 15 mai 1941 de conducerea politică a statului ocupă o poziţie dominantă în raport cu materialele operative ale regiunilor militare (*VIJ*, nr. 2, 1996, p. 2).

Aşa, carevasăzică! Planul strategic a fost aprobat. Conducerea politică a ţării era tovarăşul Stalin. Toţi comandanţii din subordinea lui au acţionat în conformitate cu planul strategic şi cu voinţa lui Stalin.

Ca să nu apară suspiciunea că s-a strecurat o greşeală,

generalul-colonel Gorkov a repetat aceeaşi idee într-un alt articol:

> Acordăm aici un loc deosebit ultimului plan operativ al războiului… elaborat de Marele Stat-Major al Armatei Roşii la 15 mai 1941. Şi este absolut normal. Cu acest plan am intrat în război. După el s-au ghidat comandanţii trupelor regiunilor militare şi statele lor majore, iar trupele au acţionat în conformitate cu el („Gotovil li Stalin uprejdaiuşcii udar protiv Ghitlera v 1941”, *Voina 1939-1945. Dva podhoda* [„Pregătea oare Stalin un război ofensiv împotriva lui Hitler în anul 1941?”, în vol. *Războiul din 1939-1945. Două puncte de vedere*], Moscova, 1995, p. 58).

Generalul-colonel Gorkov a comunicat că planul din 15 mai 1941 a fost aprobat de Stalin, că acest plan de atacare a Germaniei era singurul, n-a mai existat un alt plan şi că în primele zile de război Armata Roşie s-a ghidat după acesta. Abia după aceea generalii au început să se gândească la afirmaţiile lor. Abia după aceea şi-au dat seama că au dat-o-n bară. Ce era de făcut? Să-şi retragă cuvintele? În nici un caz! Aşa că, în materialele publicate ulterior, generalul-colonel Gorkov a introdus o precizare: planul strategic din 15 mai 1941 a fost aprobat de Stalin după ce, în prealabil, „fusese scoasă secţiunea referitoare la atacul preventiv”.

Ah, tovarăşe general, de-aş avea eu şiretenia şi talentul dumneavoastră! După ce am citit precizarea pe care a-ţi făcut-o dumneavoastră, am efectuat un experiment. Vă invit, tovarăşe general, să-l repetaţi şi dumneavoastră şi toţi cei care doresc. Am luat planul din 15 mai şi un creion ascuţit şi am început să tai din plan tot ceea ce se referă la atacarea prin surprindere a Germaniei şi României.

Am tăiat tot ce era inutil. Ce a mai rămas? Data, 15 mai 1941, şi informaţiile despre inamic. Nimic altceva. Încercaţi şi singur să repetaţi experimentul meu. Nu uitaţi să-mi comunicaţi ce a mai rămas după ce aţi eliminat componenta agresiv-ofensivă din planul de atacare a Germaniei.

5

Să revenim acum la afirmaţiile lui Anfilov. Pe 5 mai 1941 Stalin a ţinut un discurs la Kremlin, în faţa absolvenţilor academiilor militare. Apoi a rostit câteva toasturi, întărindu-şi ideile. Tonul general: gata cu vorbăria despre pace, gata cu flecăreala despre apărare, e timpul să luăm iniţiativa, e timpul să trecem la atac.

Dacă este să-l credem pe Anfilov, atunci Jukov, auzind cuvintele lui Stalin, s-a repezit imediat să întocmească planul atacului prin surprindere asupra Germaniei. S-a dovedit ulterior că Stalin nu avea deloc intenţia să atace Germania, ci voia doar să-i încurajeze pe absolvenţii speriaţi ai academiilor militare.

Dacă aşa stăteau lucrurile, atunci Stalin era de-a dreptul idiot. După cum povestea Jukov, el însuşi se temea îngrozitor de război. Rezultă că şi absolvenţii academiilor militare, şi întregul corp superior de comandă al Armatei Roşii prezent în sală, miile de ofiţeri, generali, amirali şi mareşali tremurau şi ei de frică într-un asemenea hal, încât trebuiau încurajaţi. În loc să organizeze armata pentru apărare, pentru ca în săptămânile şi zilele rămase să sape şanţuri şi tranşee, să amplaseze mine, să înşire sârmă ghimpată, sărmanul Stalin declară: la naiba cu apărarea, ajunge! Nu avem nevoie de apărare!

I-a încurajat, nimic de zis…

Anfilov îi lămureşte pe cei mai grei de cap: ziarele din lumea întreagă trâmbiţau invincibilitatea armatei germane, iar Stalin a vrut să-i îmbărbăteze niţel pe absolvenţii academiilor miltare, adică nu-i dracul chiar aşa de negru…

Aici intervine o mică discordanţă. Poate că într-adevăr ziarele din lumea întreagă trâmbiţau, numai că absolvenţii

academiilor militare nu aveau acces la acele ziare. Şi pe atunci nu existau voci radiofonice ostile. Majoritatea covârşitoare a sovieticilor nu aveau pe vremea aceea aparate de radio, ci castroanele negre ale difuzoarelor, la care puteau asculta doar imnul proletarilor din lumea întreagă, „Internaţionala", cu care începea şi se termina ziua de muncă. Mai puteau asculta veşti de pe ogoare, cuvântările tovarăşului Stalin şi ale altor tovarăşi, cântece despre nemărginita zare şi invincibila Armată Roşie. Şi chiar dacă ar fi existat pe vremea aceea voci radiofonice ostile, şi chiar dacă oamenii ar fi avut aparate de radio, cu gândul la evenimentele din anul 1937, comandanţilor roşii oricum le-ar fi fost frică să asculte vocile acelea. Ei citeau *Pravda*, *Izvestia*, *Krasnaia zvezda* şi încă multe altele, inclusiv *Krokodil* şi *Murzilka*, de unde se puteau informa numai despre forţa Uniunii Sovietice şi despre viteaza, invincibila Armată Roşie.

Aşadar, în cuvântul adresat absolvenţilor academiilor militare, tovarăşul Stalin nu avea de ce să conteste ceea ce trâmbiţau ziarele din întreaga lume.

6

Să presupunem pentru o clipă că ziarele din lumea întreagă le-au devenit dintr-odată accesibile comandanţilor roşii. Un student al Academiei Militare Frunze se trezeşte într-o dimineaţă, i se aduce cafeaua la pat şi ziarele. Primul: direct din Bagdad. Îl deschide şi toate articolele vorbesc despre invincibilitatea armatei germane. E scris frumos. Cu ligaturi arabe… Sau fără ligaturi arabe, cu bine cunoscutele litere latine… Deschide apoi un ziar elveţian. Sau mai bine unul paraguayan, de exemplu… Noi avem o academie care pregăteşte ofiţeri pentru Marele Stat-Major, buni cunoscători ai limbilor

străine, numai că recepţiile pentru aceşti absolvenţi la Kremlin au loc separat. Şi se ţin acolo cu totul alt fel de cuvântări. Tovarăşul Stalin nu avea niciun motiv să conteste conţinutul „ziarelor din lumea întreagă” în prezenţa absolvenţilor tuturor celorlalte 19 academii. Nu avea nici de ce să-i încurajeze pe absolvenţii Academiei de Motorizare şi Mecanizare „Stalin”, ai Academiei Militare de Transporturi „Kaganovici” sau ai Academiei Militare Electrotehnice „Budionnîi”, întrucât tovarăşul Stalin ştia că tovarăşii absolvenţi nu pot ajunge la „ziarele din lumea întreagă” – şi chiar dacă ar fi putut ajunge, nu toţi ştiau ce limbă se vorbeşte în Uruguay şi ce limbă se vorbeşte în Brazilia.

Cuvântarea şi toasturile lui Stalin din 5 mai 1941 nu constituie o dezminţire a articolelor „ziarelor din lumea întreagă”, întrucât în primăvara anului 1941 „ziarele din lumea întreagă” nu scriau despre invincibilitatea armatei germane. Ziarele britanice din perioada aceea sunt accesibile oricărui cercetător. Şi oricare dintre aceştia mă va susţine, sper. Laitmotivul presei britanice era: Vom rezista! Iar Hitler să nu se mai răţoiască la noi! Şi să nu-şi mai umfle nările!

Acest ton nu este lăudăroşenie gratuită. Nu este bravadă. Royal Air Force au respins toate încercările Luftwaffe de a cuceri supremaţia aeriană deasupra Insulelor Britanice. „Bătălia pentru Britania” (pe care propaganda comunistă o numeşte în mod eronat „Bătălia pentru Anglia”) s-a încheiat cu victoria Royal Air Force. Nici măcar nu are importanţă că bilanţul avioanelor doborâte şi al echipajelor ucise era în avantajul Britaniei. Important este că Hitler voia să câştige cu orice preţ supremaţia în aer, dar nu i s-a permis acest lucru, aviaţia lui fiind definitiv alungată din spaţiul aerian britanic. Lumea întreagă a văzut acest lucru. Neavând supremaţia nici pe mare, nici în aer, lui Hitler nu i-a mai rămas nicio şansă la victorie. O blocadă de lungă durată? Ideea îl sufoca până şi pe

Hitler. Nu avea el timp de blocade. Timpul lucra împotriva lui. Despre acest lucru scriau nu numai ziarele din Marea Britanie, Canada, Australia, Africa de Sud, ci şi ziarele din tot restul lumii. Oricine poate lesne verifica acest lucru, dacă îl interesează respectiva perioadă istorică.

În spatele Marii Britanii erau Statele Unite ale Americii. Acolo, în America, totul era foarte clar: neavând resurse, poţi conta doar pe un război-fulger, dar acest lucru nu i-a reuşit lui Hitler. S-a apucat de el în toamna anului 1939, acum e primăvara lui 1941, iar sfârşitul războiului-„fulger” nu se întrevede.

Poate ziarele din China trâmbiţau invincibilitatea armatei germane? Nu ştiu. N-am verificat. Dar nu cred. Prea e departe Germania aceea, la fel şi Europa. Chinezii au şi aşa destule griji. În schimb ziarele din Japonia, ştiu sigur, nu trâmbiţau chestia asta. Recunosc, nu prea mă descurc cu limba japoneză. Dar cărţile mele au fost publicate în Japonia. Şi acolo au avut loc discuţii. A existat şi acolo interes. Şi cunosc câţiva istorici japonezi. Am avut pe cine să întreb. Din spusele lor, presa japoneză din anul 1941 nu a publicat nimic de acest gen. Iată şi de ce. „Prietenia” Japoniei cu Germania era destul de bizară. În august 1939, în perioada când în Mongolia aveau loc lupte crâncene între trupele sovietice şi japoneze, guvernul Germaniei, fără a preveni Japonia, a semnat la Moscova un pact de neagresiune. Din punct de vedere diplomatic, militar, sau pur şi simplu etic, din partea Germaniei acesta a fost un act revoltător de trădare a aliatului său. Din acest motiv presa japoneză descria fără entuziasm victoriile militare ulterioare ale Germaniei. În primăvara anului 1941 a devenit limpede pentru toată lumea că Germania a nimerit în cursă.

Putem nici să nu citim ziarele japoneze din perioada respectivă, şi nici să nu cerem părerea istoricilor pentru a ne convinge că presa japoneză nu trâmbiţa invincibilitatea armatei

germane. Nu putea face acest lucru. Pur şi simplu pentru că, după Halhin Gol, în Japonia era evaluată cu mult realism forţa indestructibilă a Armatei Roşii.

Mai există şi alte indicii, cu mai multă greutate. După cum se ştie, Japonia nu i-a rămas datoare Germaniei. Pe 13 aprilie 1941, ministrul Afacerilor Externe al Japoniei, Yōsuke Matsuoka, a semnat la Moscova un tratat sovieto-japonez de neutralitate. Picanteria situaţiei constă în faptul că el nu mergea la Moscova, ci la Berlin. Însă prin Moscova. La Moscova, Matsuoka a avut convorbiri preliminare cu guvernul sovietic. Apoi a sosit la Berlin, dar nu i-a comunicat lui Hitler despre convorbirile de la Moscova. Pe drumul de întoarcere din Berlin s-a oprit pe la Kremlin preţ de vreo oră, a semnat tratatul de neutralitate cu Uniunea Sovietică, pe peronul gării Iaroslav, şi-a luat rămas-bun de la tovarăşul Stalin şi a plecat spre casă. În Germania nimeni nu a bănuit nimic în legătură cu semnarea acestui acord. Aceasta a fost lovitura de răspuns a „aliatului" japonez. Ribbentrop l-a însărcinat pe ambasadorul german la Tokyo să ceară explicaţii guvernului japonez...

Iată aşadar comportamentul principalului „partener" german, cu doar câteva luni înainte ca Germania să atace Uniunea Sovietică. Dacă Japonia s-a înţeles cu Stalin fără ştirea Germaniei, la ce te puteai aştepta din partea ei pe viitor?

Pentru noi, această întâmplare dovedeşte că în Japonia armata germană nu era considerată invincibilă şi presa nu trâmbiţa acest lucru în toată lumea.

Atunci la care „ziare din lumea întreagă" se referă academicianul Anfilov? Poate în ţările Europei ocupate de Hitler scriau ziarele despre invincibilitatea armatei germane? Dar cine citea aceste ziare? Şi cine le credea?

Nu numai politicienilor, economiştilor, diplomaţilor, militarilor le era clar că Hitler a nimerit de la bun început într-o

situaţie fără ieşire. Acest lucru era limpede şi pentru omul simplu de pe stradă. Veteranul de război Viktor Kogan era pe atunci student:

> Ţin minte că atunci când Anglia a rămas faţă în faţă cu Hitler, la Institututul de Fizică şi Tehnică din Leningrad se spunea că situaţia lui Hitler este strălucită şi... fără speranţă (*Vesti*, 8 iunie 1998).

Aşadar tuturor, de la împăratul Japoniei până la studenţii din Piter, de la englezoaicele casnice până la preşedintele Statelor Unite, le era clar că Hitler este condamnat. Iar academicianul Anfilov ne povesteşte că Stalin, corpul superior de comandă al Armatei Roşii şi absolvenţii academiilor militare nu înţelegeau acest lucru. Studenţii academiilor militare, după ce au citit mormane de ziare din Uruguay şi Maroc, s-au speriat atât de tare de poveştile despre invincibilitatea armatei germane, încât Stalin a trebuit să-i încurajeze... îndemnându-i să renunţe la apărare.

Poveştile lui Anfilov sunt scornelile unui om lacom, corupt, rău şi prost.

7

În relatarea lui Anfilov, Jukov arată şi mai dezgustător. El considera, chipurile, că Armata Roşie nu era pregătită pentru respingerea unei agresiuni, că nu avea suficiente forţe să se apere.

> Noi nu avem la frontiere nici măcar suficiente forţe pentru protejarea lor. Nu putem să întâmpinăm în mod organizat şi să respingem atacul trupelor germane

(*Vospominania i razmîşlenia*, 2003, vol. 1, p. 258).

Iată însă că strategul a auzit discursul lui Stalin şi, în pofida convingerilor sale, uitând de toate treburile şi grijile sale, a lăsat deoparte şi problemele care nu sufereau amânare, legate de apărarea ţării, şi s-a apucat imediat să scrie un nou plan de război. Cum a simţit din ce direcţie bate vântul, fără a avea indicaţii de la conducător, în ciuda opiniei proprii, s-a răsucit ca o giruetă la 180 de grade şi, după zece zile, iată-l ducându-i lui Stalin planul finalizat, deşi ştie că nu există forţe nici pentru protejarea frontierelor, ca să nu mai vorbim de apărare. El nu-i duce lui Stalin planul pe care acesta îl considera necesar, ci planul care ar fi putut fi pe placul lui Stalin.

Vai, ce ghinion – n-a nimerit-o!

Continuarea este şi mai frumoasă. Jukov nu s-a apucat să-l contrazică pe Stalin şi a renunţat imediat la noua sa opinie. Un detaliu important. Jukov spune că a conceput noul plan de război ca să-i facă pe plac lui Stalin… dar, nu se ştie de ce, nu l-a semnat.

În Uniunea Sovietică erau în vigoare cinci reguli de aur, a căror respectare îţi garanta supravieţuirea în orice situaţie:

1. Nu gândi!

2. Dacă ai gândit, nu vorbi!

3. Dacă ai vorbit, nu scrie!

4. Dacă ai scris, nu publica!

5. Dacă ai publicat, retractează!

Iată un exemplu strălucit de respectare a acestor reguli.

Pe de o parte, Jukov afirmă cu mândrie: referatul meu! Pe de altă parte, acest referat este scris de mâna lui Vasilievski, iar

sub text nu apare semnătura lui Jukov.

Pe de o parte, el se străduieşte din tot sufletul să-i fie pe plac lui Stalin, prinzând din zbor şi însuşindu-şi până şi gândurile conducătorului, transformându-le imediat în proiecte grandioase. Pe de altă parte, uită să-şi pună semnătura sub aceste proiecte. Aşa, pentru orice eventualitate.

Şi lingăul acesta trebuie să fie un exemplu pentru urmaşi? De la el trebuie să învăţăm să ne îndoim spinarea cu slugărnicie şi să semnăm cu ochii închişi atunci când ni se porunceşte?

8

În concluzie: documentul referitor la atacarea Germaniei a fost găsit, publicat, este cunoscut pe larg. Documentul referitor la pregătirea ţării pentru respingerea unei agresiuni duşmane nu este cunoscut, nu a fost găsit, nu a fost publicat. Eu aş accepta şi unul nesemnat, dar de unde să-l iau?

Dacă vreodată va fi descoperit acest document, vor fi necesare nişte explicaţii: de ce, dacă a existat o planificare genială, pe 22 iunie 1941 întreaga armată a acţionat fără planuri? Şi de ce în prima zi a războiului nu se gândea nimeni la apărare, iar Jukov semna directive pentru atac? Cel mai ciudat este faptul că pe 22 iunie 1941 Jukov a semnat o directivă pentru ofensiva simultană a trei fronturi, alcătuite din 13 armate. Conform spuselor lui Jukov, el a semnat din ordinul lui Stalin, nu din proprie iniţiativă.

Miracole:

Pe 5 mai 1941 Stalin le cere absolvenţilor academiilor militare şi întregului corp superior de comandă al Armatei Roşii

să înceteze să se mai gândească la apărare şi să se pregătească numai pentru atac.

Pe 15 mai Stalin urlă furios la Jukov şi-i ordonă să nu se mai gândească la atac.

Pe 22 iunie Stalin cere Armatei Roşii să treacă la ofensivă hotărâtă. Despre apărare – niciun cuvânt.

Din aceste trei evenimente, primul şi al treilea au fost confirmate în repetate rânduri cu documente.

Al doilea, episodul cu Stalin urlând la Jukov, este cunoscut numai din relatările lui Svetlişin şi Anfilov, acuzaţi de nenumărate ori de minciună.

Am început acest capitol cu afirmaţia că prezicerea viitoarelor modificări ale memoriilor lui Jukov este destul de simplă. Mărturiile lui Svetlişin şi Anfilov sunt nişte minciuni sfruntate. Generaţiilor viitoare va trebui totuşi să li se demonstreze că planul din 15 mai 1941 al Marelui Stat-Major al Armatei Roşii a fost respins de Stalin. Prezic: în curând va fi găsită încă o bucată de text tăiată la vremea respectivă de cenzură. Iar în cea mai nouă ediţie, cea mai adevărată, a memoriilor celui mai mare comandant militar vom citi propria sa versiune a evenimentelor. Jukov cel mort urmează să povestească personal despre incredibila încăpăţânare a lui Stalin, despre faptul că Jukov a predat altcuiva documentul destinat lui Stalin personal şi despre faptul că Stalin, furios, fierbea şi urla.

Capitolul 11

Cine vrea să-şi rişte capul?

Aici se află complexul memorial „Locurile natale ale mareşalului Jukov”, ai cărui creatori... au fost propuşi pentru primirea Premiului „G.K. Jukov” al Federaţiei Ruse. Iată-ne aşadar în Muzeul Jukov, din oraşul Jukov...

Krasnaia zvezda, 19 februarie 1999

1

În 1943, pe arcul Kursk, trupele germane aveau tancuri grele. Misiunea trupelor era străpungerea apărării Armatei Roşii.

Armata Roşie trebuia să oprească armata germană. Trupele sovietice se bizuiau pe fortificaţiile de câmp, adică pe nişte şanţuri obişnuite şi tranşee. Armata Roşie era formată din rezervişti neinstruiţi. Mulţi vor obiecta: dar aceştia aveau deja experienţă de luptă. Obiecţia se respinge: în marea lor majoritate, soldaţii, sergenţii şi ofiţerii inferiori ai Armatei Roşii care au luptat în toamna anului 1941 nu au apucat anul 1942. Iar cei care au luptat în anul 1942, nu au trăit până în anul 1943. Au supravieţuit doar cei din spatele frontului şi din sectoarele pasive ale frontului. Experienţa lor era limitată. Aşa a fost şi după aceea. În anul 1944 au luptat rezervişti neinstruiţi. La fel şi în 1945. În subunităţile combatante, soldaţii, sergenţii şi ofiţerii nu trăiau mult, de aceea nu aveau posibilitatea să capete

experienţă. Exemplu: în vara anului 1944, în operaţiunea „Bagration”, Armata Roşie a pierdut 765.813 oameni, ucişi, răniţi şi dispăruţi fără urmă. *Krasnaia zvezda* (22 iunie 2004) explică motivul: trupele erau completate cu soldaţi care „nu aveau o pregătire de luptă prealabilă”. Este de asemenea interesantă însemnarea din martie 1945 din jurnalul personal al generalului de armată A.I. Eremenko: ne aşteaptă bătălii decisive, dar trupele sunt foarte slab pregătite.

În iunie 1941, Armata Roşie era o armată regulată, alcătuită din efective instruite, concentrate cu doi ani înainte. Dacă pe arcul Kursk rezerviştii neinstruiţi au oprit tancurile grele germane, în anul 1941 armata regulată putea opri cu uşurinţă atacul duşman, cu atât mai mult cu cât nimeni în lume, în afară de Armata Roşie, nu avea pe atunci tancuri grele. Iar în 1941 Armata Roşie se putea sprijini pe zonele puternic fortificate, nu pe tranşee.

Ce s-a întâmplat, totuşi? De ce în 1943 nişte rezervişti în şanţuri şi tranşee obişnuite au reuşit să oprească tancurile grele, iar în 1941, armata activă instruită, în construcţii de apărare puternic fortificate, nu a făcut faţă tancurilor uşoare? Care era problema? Iată care:

> Raportaţi-i comisarului poporului pe ce bază unităţile raioanelor Regiunii Militare Speciale Kiev au primit ordin să ocupe fâşia de asigurare. Această acţiune poate să-i provoace imediat pe nemţi la o confruntare armată şi poate atrage după sine tot felul de consecinţe. Revocaţi imediat această dispoziţie şi raportaţi concret cine a dat acest ordin arbitrar. Jukov. 10.06.41.

La ordinul lui Jukov, încă de la începutul lui mai 1941 trupele au fost scoase din raioanele fortificate. Jukov urmărea cu atenţie ca nici în raioanele fortificate, nici în apropierea lor să nu existe trupe sovietice. Pe 11 iunie el le-a expediat tuturor comandanţilor regiunilor militare din vest următorul ordin:

„Nu ocupaţi fâşia de asigurare cu unităţile de campanie şi ale raioanelor fortificate fără instrucţiuni speciale în acest sens”.

Aşa se face că pe 22 iunie, de-a lungul întregii frontiere vestice raioanele fortificate nu aveau trupe, iar trupele nu aveau nici raioane fortificate, nici tranşee, nici şanţuri.

Jukov nu numai că a dat ordine criminale, a căror executare a însemnat distrugerea armatei regulate, dar a înăbuşit orice iniţiativă a subordonaţilor săi: raportaţi concret cine a dat această dispoziţie... Mai mult, sub ploaia de ordine sălbatice ale lui Jukov, comandanţii din subordine nu mai erau capabili de acţiuni independente. În preajma lui Jukov supravieţuiau cei care nu făceau nimic. Cei care făceau nimereau în rândul criminalilor. Ulterior, după război, Jukov s-a justificat: raioanele fortificate erau amplasate prea aproape de graniţă, trupele erau instabile psihic, erau cuprinse de panică. Dacă n-ar fi fost ordinele lui Jukov, care cădeau ca grindina, trupele s-ar fi aflat la adăpostul cazematelor din beton armat. Şi ar fi fost stabile psihic, şi n-ar fi avut motive să intre în panică.

2

Nu am exagerat deloc atunci când am calificat drept criminale acţiunile lui Jukov.

Executarea ordinelor lui Jukov a dus la pieirea şi capturarea Armatei Roşii active, urmarea fiind pierderea unor teritorii întinse şi moartea a zeci de milioane de oameni. Articolul 58-1 din Codul Penal al RSFS Rusă stabilea clar criteriile după care o persoană putea fi condamnată pe baza articolului respectiv. Printre aceste criterii era şi „subminarea sau diminuarea securităţii externe a URSS”. Cum am putea califica ordinele lui

Jukov? Doar astfel: şi subminarea, şi diminuarea securităţii externe.

Punctul 4 al aceluiaşi articol prevedea „pedeapsa capitală – prin împuşcare” pentru „acordarea de ajutor prin orice mijloace acelei părţi a burgheziei internaţionale care, nerecunoscând legitimitatea sistemului comunist, menit să înlocuiască sistemul capitalist, încearcă să-l răstoarne”. În acest caz, preşedintele oricărui tribunal, fără niciun fel de interpretări forţate, ar fi putut semna sentinţa de condamnare la moarte a cetăţeanului Jukov, fără drept de apel: Hitler încerca să răstoarne puterea comunistă, iar Jukov, cu ordinele sale, îl ajuta în mod perfect conştient.

Cum poate fi justificată monstruoasa crimă a lui Jukov care a dus la moartea a zeci de milioane de oameni?

Marele istoric Svetlişin a găsit soluţia. Acesta povesteşte că s-a întâlnit cu Jukov, i-a pus o întrebare, iar unicul salvator al Patriei i-a răspuns:

> Pe 10 iunie 1941, comisarul poporului pentru Apărare, mareşalul Timoşenko, şi cu mine, în calitate de şef al Marelui Stat-Major, am fost chemaţi la Stalin, care ne-a acuzat cu asprime de provocarea războiului. Tot aici, în cabinetul lui Stalin, am scris o telegramă pe care mi-a dictat-o Stalin şi pe care am expediat-o apoi comandanţilor regiunilor militare din zonele de frontieră… eram sigur că, dacă nu aş fi semnat telegrama dictată de Stalin, Beria, care era şi el de faţă, m-ar fi arestat imediat… (N.A. Svetlişin, *Krutîe stupeni sudbî*, pp. 55-56).

Remarcăm imediat lipsa din această relatare a oricărei referiri la vreun protest al lui Jukov. Nici ameninţări din partea lui Stalin sau a lui Beria nu există. Pur şi simplu, unicul salvator al Patriei era convins că va fi arestat imediat… Pentru neînfricatul comandant, simpla prezenţă şi figura comisarului pentru Afaceri Interne erau suficiente ca să-l facă să semneze fără proteste şi obiecţii ordinul care a dus la distrugerea

Armatei Roşii active.

Pentru a ne convinge cât de serioasă era ameninţarea la adresa securităţii personale a lui Jukov, propun să deschidem „Jurnalul înregistrării persoanelor primite de I.V. Stalin”, ca nu cumva pe 10 iunie 1941 Jukov să fi fost în cabinetul lui Stalin la o oră, iar ameninţătorul comisar Beria, de care se temea atât de mult neînfricatul comandant, la o altă oră.

L-am deschis. Ne-am convins.

Pe 10 iunie 1941 Beria s-a aflat în cabinetul lui Stalin de la ora 22 şi 30 de minute până la ora 0 şi 15 minute. În acest interval Jukov nu a fost prezent în cabinetul lui Stalin. De fapt în ziua respectivă Jukov nu a fost deloc la Stalin. Prin urmare, el nu şi-a scris ordinele criminale în cabinetul lui Stalin, dictate de acesta, sub ameninţarea arestării.

Abia a doua zi, pe 11 iunie, a fost Jukov în cabinetul lui Stalin. De două ori. Însă în ziua aceea a lipsit Beria.

Să presupunem totuşi că totul s-a întâmplat aşa cum a povestit Svetlişin. Ce reiese de aici? Pe un taler al balanţei – securitatea statului şi viaţa a zeci de milioane de oameni, poate chiar nimicirea completă a întregului popor; pe celălalt taler – posibilitatea iluzorie a arestului.

Şi unicul salvator al Patriei decide: la naiba cu Patria, la naiba cu milioanele de oameni, numai să nu se atingă nimeni de mine.

Conştientă că explicaţia lui Svetlişin nu-l justifică pe Jukov, *Krasnaia zvezda* (19 iunie 2001) a folosit un alt truc: „Pe 10 iunie 1941, Marele Stat-Major a fost nevoit să-i expedieze consiliului militar al RMS Kiev următoarea telegramă…”. Iată ce simplu s-au rezolvat toate: Marele Stat-Major a fost nevoit… Adică de ce să fie nevoit să dea ordine idioate? Cine l-a constrâns la acţiuni subversive, de sabotaj, împotriva propriei armate, a propriului popor şi a propriei ţări? Iar tovarăşii de la *Krasnaia zvezda* îl

scot basma curată pe genialul şef al Marelui Stat-Major. Întregul Stat-Major este vinovat. Însă aici lucrează mii de oameni. Care dintre ei este criminalul şi sabotorul? Nimeni. Telegrama cifrată este semntă cu un singur nume – Jukov, dar graţie eforturilor celor de la *Krasnaia zvezda* el a intrat într-un con de umbră, iar toţi cei din Marele Stat-Major au fost luaţi de proşti.

Bine. Să admitem că pe Jukov l-a obligat cineva, iar comandantul laş, fără voinţă, s-a conformat. Şi această variantă poate fi contestată. În 1957, conducătorii, ca nişte câini turbaţi, s-au încăierat pentru putere. Cei care au fost azvârliţi din vârf s-au justificat spunând că pe timpul lui Stalin au fost nevoiţi să semneze ordine criminale împotriva propriei voinţe, aşa erau timpurile. La aceasta Jukov a răspuns cu trufie că el nu este aşa, că el este o excepţie. El nu a semnat niciodată ordine împotriva voinţei sale. S-a dovedit însă că a semnat. Numai telegrama cifrată din 10 iunie, prin urmările pe care le-a avut, a fost cu mult mai nefastă decât sutele de ordine pentru împuşcări masive date de Hruşciov, Molotov, Malenkov şi Kaganovici.

3

Să remarcăm imbecilitatea ieşită din comun a ordinului lui Jukov: „Această acţiune poate să-i provoace imediat pe nemţi la o confruntare armată…”. Aiureli. Logica lui Jukov: dacă ne vom goli propriile raioane fortificate, dacă în ele nu vor fi trupe, Hitler nu va ataca. Întrebare: Ei, şi? S-au adeverit prorocirile genialului gânditor militar? Lui Hitler i s-a raportat că raioanele fortificate sovietice nu sunt ocupate cu trupe – şi ce-i cu asta? A revocat el imediat ordinul de desfăşurare a operaţiunii „Barbarossa”?

Judecata sănătoasă nu-l caracteriza pe Jukov. Totul s-a

întâmplat exact pe dos. Să ne imaginăm acum un alt tablou: în fiecare raion fortificat de-a lungul graniţei sunt garnizoane permanente. În fiecare cazemată sunt câte cinci, zece, cincisprezece soldaţi cu mijloace de legătură, piese optice, rezerve de muniţii, alimente, apă, medicamente şi câte şi mai câte. În faţa şi pe flancurile fiecărui raion fortificat sunt şanţuri antitanc, reţele de nepătruns din împletituri de sârmă ghimpată, obstacole antitanc făcute din stâlpi, câmpuri de mine. În plus, în completarea garnizoanelor permanente, în fiecare raion fortificat s-a ascuns în tranşee câte o divizie de infanterie, sau corp, sau chiar o armată întreagă, care cu trei-patru luni înainte de război au săpat sute de kilometri de tranşee acoperite, au construit şi au camuflat sute de adăposturi blindate, mii de şanţuri şi adăposturi simple. În intervalele dintre raioanele fortificate era apărarea de câmp a trupelor: zece-cincisprezece linii de tranşee şi poziţii în bretelă, baraje antitanc şi antiinfanterie, tunuri în adăposturi şi tancuri îngropate în pământ. În adâncimea teritoriului sovietic, de-a lungul fostei frontiere de stat mai există o linie de raioane fortificate, ocupate atât de garnizoane permanente, cât şi cu trupe de campanie. Iar pe Nipru se află o flotilă fluvială. Pe malul de est al Niprului se află a treia linie a apărării strategice... În această situaţie, Hitler şi generalii săi s-ar fi gândit dacă să mai atace, sau să renunţe. Adevărata provocare a constituit-o lipsa totală a apărării, în conformitate cu deciziile geniale ale marelui lider militar. A fost ca o invitaţie adresată agresorilor: atacaţi fără grijă – trupe în raioanele fortificate nu avem, câmpuri de mine nu am plantat, iar sârma ghimpată am tăiat-o singuri, aşa că puteţi lua raioanele fortificate cu mâinile goale.

Ordinele lui Jukov de a nu da pretext pentru invazie şi de a nu ceda provocărilor sunt pură schizofrenie. Dacă trupele germane nu au ordin să înceapă războiul, puteţi să le provocaţi cum vreţi, oricum n-o să-l înceapă. Însă dacă au ordin să-l

pornească, nicio dovadă a intenţiilor voastre paşnice nu va fi de vreun ajutor.

4

Între timp, comandanţii regiunilor militare de la graniţă şi ai armatelor nu conteneau cu cererile de a li se permite să ocupe poziţiile de apărare. Comandantul RMS Vest, generalul de armată D.G. Pavlov, solicită acelaşi lucru. Dar!

> Pe 20 iunie 1941, printr-o telegramă cifrată, având semnătura locţ. şefului Direcţiei Operative a Marelui Stat-Major Vasilievski, i s-a comunicat lui Pavlov că cererea sa a fost raportată comisarului şi acesta nu a aprobat ocuparea fortificaţiilor de câmp, întrucât acest lucru poate atrage după sine provocări din partea nemţilor (*Krasnaia zvezda*, 24 iulie 2001).

Şi aici este totul foarte simplu: locţiitorul şefului Direcţiei Operative a Marelui Stat-Major Vasilievski este vinovat, comisarul poporului pentru Apărare Timoşenko este vinovat, iar şeful Marelui Stat-Major Jukov nu este nici măcar pomenit. Interesant faptul că cererile de a ocupa poziţiile de apărare, formulate de generalul de armată Pavlov şi de alţi comandanţi ai regiunilor militare din zona de frontieră, au fost înregistrate, dar nimeni nu poate găsi cereri similare din partea lui Jukov. La ce se gândea oare creierul armatei şi genialul, aproape sfântul şef al acestuia?

Jukov se gândea cum să facă să le ia trupelor muniţia. Şi dădea ordine de genul: regimentelor şi diviziilor din primul eşalon să li se ia cartuşele şi proiectilele. Ca să nu răspundă la provocări.

Pe 18 iunie, comandantul Regiunii Militare Speciale Pribaltica (RMS Prib) a dat ordinul de sporire a gradului de pregătire a trupelor regiunii militare. Reacţia lui Jukov:

> Fără a avea aprobarea comisarului poporului, aţi dat în cadrul RMS Prib o dispoziţie referitoare la introducerea prevederii nr. 2... dispoziţia dumneavoastră atrage după sine diferite interpretări şi irită opinia publică. Ordon să revocaţi urgent această dispoziţie, să formulaţi explicaţii pentru a-i fi raportate comisarului poporului. Jukov.

Eroul Uniunii Sovietice, scriitorul Karpov are următoarea explicaţie pentru acţiunile sfântului geniu:

> Împotriva voinţei şi a convingerilor sale privind necesitatea de a aduce armata la stadiul de pregătire completă pentru luptă, şeful marelui Stat Major, Jukov, era nevoit să dea asemenea dispoziţii... (V. Karpov, *Marşal Jukov. Ego soratniki i protivniki v dni voinî i mira,* p. 219).

I-au găsit din nou o scuză: a fost nevoit. Această idee putea fi exprimată mai simplu: o secătură! Toţi cei care l-au cunoscut pe Jukov afirmă în unanimitate: a fost un tip fără niciun pic de voinţă, un om de nimic, care nu avea niciodată păreri proprii. Iată ce trebuia să spună Karpov şi clar, şi răspicat.

Sub aceste dispoziţii nu există semnătura lui Stalin. Şi nici vreo referire la faptul că Stalin i-a cerut lui Jukov să transmită trupelor asemenea ordine. Dar Stalin este vinovat.

Sub textul acestor telegrame cifrate nu există nici semnăturile comisarului poporului pentru Apărare, Mareşalul Uniunii Sovietice S.K. Timoşenko, după cum nu există nici dovezi că el i-ar fi cerut lui Jukov să scrie aceste mârşăvii împotriva conştiinţei sale şi în pofida înţelegerii situaţiei. Dar şi Timoşenko este vinovat.

Nici semnăturile comisarului poporului pentru Afaceri

Interne, Beria, şi nici ale comisarului pentru Securitatea Statului, Merkulov, nu figurează pe aceste documente. Dar ei sunt vinovaţi.

Toţi cei care au executat ordinele lui Jukov sunt de asemenea vinovaţi. Deşi ei nu au făcut decât să rămână credincioşi jurământului militar, întrucât pe 23 februarie 1939 au jurat „să respecte toate regulamentele militare şi să execute fără discuţie ordinele comandanţilor, comisarilor şi ale şefilor”. În iulie 1941 au fost împuşcaţi cu cruzime din cauza îndeplinirii ordinelor lui Jukov, iar acum sunt ridiculizaţi cu aceeaşi cruzime: nătărăii, auzi ce le-a trecut prin cap, să respecte jurământul! Ei, ce spuneţi, nu sunt proşti de-a binelea?

Şi numai Jukov, a cărui semnătură figurează pe toate aceste ordine, este singurul nevinovat.

5

Aşadar Jukov era conştient că în curând va izbucni războiul, dar, cu dispoziţiile sale subversive, interzicea armatei să se pregătească pentru respingerea inamicului. Până în ultimul moment, sub ameninţarea pedepsei cu moartea, Jukov le-a interzis comandanţilor regiunilor militare şi armatelor din zonele de frontieră să întreprindă ceva în vederea respingerii unui atac hitlerist.

Dar ce putea face Jukov?

Tocmai aceasta este problema, că nu trebuia să facă nimic. Dacă n-ar fi fost ordinele lui Jukov, comandanţii cu experienţă ai trupelor regiunilor militare din vest – Pavlov, Kirponos şi alţii – s-ar fi descurcat singuri, ar fi respins singuri atacul. Dacă Jukov nu i-ar fi legat cu lanţurile interdicţiilor.

Unii ripostează: lui Jukov i se cerea prea mult!

Sunt nevoit să nu fiu de acord. Cine îi cerea? Îi cerea Stalin? Timoşenko? Sau poate Beria? Deocamdată apărătorii lui Jukov nu au reuşit să găsească niciun fel de urme ale pretenţiilor lui Stalin. În schimb ordinele lui Jukov – iată-le, sunt cu duiumul.

Chiar dacă Stalin i-ar fi cerut prea mult, nici în acest caz un tribunal nu ar fi considerat convingătoare această justificare. Dacă un comandant de pluton îşi pune semnătura pe un ordin criminal, el este cel care poartă răspunderea. Şi nu interesează pe nimeni dacă a primit sau nu un ordin verbal de la comandantul de companie. Este semnătura ta – răspunzi pentru ea. Chiar dacă ai primit un ordin verbal de la comandantul de batalion, transmite mai departe ordinul tot verbal – de ce să-l semnezi?

Jukov avea multe posibilităţi de a evita să facă ceea ce considera dăunător şi nefast.

Prima. Trebuia să-i ceară comisarului poporului pentru Apărare, mareşalul Timoşenko, o semnătură de confirmare: eu, Jukov, sunt categoric împotriva acestor decizii, dar în virtutea lipsei mele de voinţă, sunt nevoit să le semnez; bine, semnez, dar numai după dumneata, Semion Konstantinovici.

A doua. Să-i ceară o semnătură de confirmare lui Stalin: asemenea decizii duc ţara, poporul şi armata la pieire; eu, Jukov cel lipsit de voinţă, semnez, dar numai după dumneavoastră, tovarăşe Stalin, şi după comisarul Timoşenko.

A treia. Putea chiar să dea dovadă de puţin caracter: Dacă insistaţi atât, semnaţi dumneavoastră, dar pe mine scutiţi-mă.

Ce risca Jukov? Cariera? Viaţa?

Să presupunem că Stalin îl destituie pe Jukov din funcţia de şef al Marelui Stat-Major pentru nesupunere. Ce mare scofală? Jukov însuşi scrie că funcţia aceasta nu-i de el. El singur scrie că

nu e făcut pentru munca la Statul-Major, că a protestat şi s-a apărat când l-au numit în această funcţie. Dacă e aşa, uite, ai un motiv să pleci: eliberaţi-mă din funcţie, tovarăşe Stalin, nu sunt capabil să mă descurc cu o treabă atât de complicată! Şi pentru Marele Stat-Major ar fi fost o uşurare. Nimic nu e mai grav decât un comandant care-şi urăşte munca şi înţelege clar că nu este făcut pentru ea.

6

Pe 13 august 1966, într-un discurs la redacţia publicaţiei *Voenno-istoriceskii jurnal*, Jukov şi-a justificat comportamentul astfel:

> Cine vrea să-şi rişte capul? Iată, să presupunem că eu, Jukov, simţind pericolul care planează asupra ţării, dau ordinul: „Desfăşurarea". I se raportează lui Stalin. Pe ce bază? Pe baza pericolului. Ia hai, Beria, ia-l la tine în subsol (*Ogoniok*, nr. 25, 1989, p. 7).

Nimeni nu l-a ameninţat pe Jukov cu Beria şi cu subsolul, dar strategul prudent a prevăzut că lucrurile pot lua şi o asemenea întorsătură, de aceea tăcea cuminţel şi semna supus ordine criminale, cu al căror conţinut, chipurile, nu era de acord. Semna cu ochii închişi, conştiincios, iar şi iar.

Dacă într-adevăr a prevăzut că vom fi atacaţi în curând, atunci putea să rişte, să nu fie public de acord cu Stalin, şi n-aveau decât să-l ducă la Beria în subsol. După ce Hitler ar fi atacat, poporul recunoscător şi-ar fi amintit: da, Gheorghi Konstantinovici a fost un om curajos...

Din păcate, strategul nu a fost capabil de atâta eroism, de

aceea apărătorii lui Jukov trebuie acum să copieze faptele de eroism din memoriile sale sau să le compună ei înşişi.

În acest timp, eu sunt nevoit să recurg la documentul sub textul căruia în Uniunea Sovietică îşi puneau semnătura practic toţi cetăţenii de sex masculin. Acest document este jurământul militar. În iunie 1941, şeful Marelui Stat-Major al Armatei Roşii, generalul de armată G.K. Jukov, a încălcat jurământul militar. A jurat şi el să-şi apere Patria „cu vitejie, cu pricepere, cu demnitate şi cinste, neprecupeţindu-şi sângele şi viaţa". Vitejia soldatului înseamnă să meargă înainte sub mitralie şi spre baionetele duşmane. Vitejia şefului Marelui Stat-Major înseamnă să aibă propria părere şi să lupte pentru a şi-o susţine. Oricât l-ar costa. În prima jumătate a anului 1941, salvarea a zeci de milioane de oameni depindea de onestitatea şi principialitatea şefului Marelui Stat-Major. Şi de curajul său personal. El îi putea salva pe toţi. Era conştient că vom fi atacaţi în curând, dar nu făcea nimic pentru a-şi apăra Patria. Dimpotrivă, o sabota cu rea-voinţă. De pe poziţia pe care o ocupa, acţiunile de apărare a Patriei constau în respingerea cu demnitate şi cinste a ordinelor criminale, aşa cum cerea jurământul. Sau cel puţin trebuia să păstreze neutralitatea faţă de patrie şi popor, nesemnând directivele subversive.

Jukov avea de făcut o alegere: să ia apărarea Patriei sale, neprecupeţindu-şi sângele şi viaţa, sau să-şi scape pielea cu preţul trădării propriei armate, propriei ţări şi propriului popor. Jukov a preferat să-şi trădeze Patria.

Jukov s-a eschivat de la apărarea Patriei. Încălcând jurământul, s-a pus la adăpostul slugărniciei salvatoare: semnez tot ce-mi ordonaţi, semnez cu ochii închişi, dacă porunciţi, numai să scap cu viaţă, numai să nu trebuiască să-mi exprim o părere cu care Stalin să nu fie de acord.

Dacă Jukov nu ar fi fost laş, dacă nu ar fi încălcat jurământul, ar fi avut o soluţie demnă şi cinstită: nu semnez această

mârşăvie! Şi să nu vă treacă prin cap să mă speriaţi cu Beria şi subsolul, am să mă împuşc eu, dar sub ordinele subversive care duc ţara, poporul şi armata la moarte nu veţi obţine semnătura mea nici sub tortură. Eu nu-mi voi trăda poporul!

Dar Jukov l-a trădat.

Jukov l-a condamnat pe generalul-locotenent Vlasov pentru că acesta a căzut prizonier. Vom analiza ceva mai târziu acest moment. Subliniez că Jukov nu l-a condamnat pe Vlasov pentru acţiunile sale ulterioare, ci pentru faptul că a fost luat prizonier. Jukov îl considera pe Vlasov un laş şi insista că acesta ar fi trebuit să se împuşte înainte de a nimeri în acea situaţie fără ieşire.

Să comparăm acţiunile lui Vlasov şi ale lui Jukov. Vlasov a fost luat prizonier, dar prin aceasta el nu a făcut niciun rău nimănui. În schimb Jukov, expediind trupelor ordine criminale, a distrus Armata Roşie activă. I-a cedat inamicului nenumărate rezerve de război şi 85% din industria de război a ţării, au urmat apoi milioane de victime şi distrugerea unei părţi însemnate din ceea ce ţara a creat timp de secole.

Şi dacă a existat cineva care l-a împins pe Jukov să semneze aceste ordine nebuneşti, el trebuia pur şi simplu să ceară să fie trecut în rezervă, iar în cazul extrem – să se împuşte. Însă Jukov era adeptul unei alte filosofii: *cine vrea să-şi rişte capul…*

În opinia lui Jukov, Vlasov ar fi trebuit să se împuşte, aflându-se într-o situaţie fără ieşire. Jukov, care nu se afla într-o situaţie fără ieşire, trebuia să-şi scape pielea cu orice preţ.

Chiar şi cu preţul nimicirii întregii armate, a poporului şi a ţării.

Capitolul 12

Cum l-a trezit Jukov pe Stalin

Un alt fapt: directiva referitoare la aducerea trupelor regiunilor militare din vest şi flotelor la stadiul de pregătire pentru luptă a fost emisă în noaptea de 22 iunie. Oricum ar fi ea interpretată astăzi, nu poate fi asemuită cu acele comenzi simple şi precise – „La arme!”, „La luptă!” – care-i transformă pe militarii activi şi pe cei în termen în luptători; sau cu semnalul clar „Pentru ţară – gata de mobilizare!” care ridică la război întreg poporul. Ea are atâtea lucruri neclare, confuze, şi asta într-o perioadă când, din diverse surse soseau informaţii referitoare la data exactă a atacului inamic.

VIJ, nr. 6, 1989, p. 37

1

„Jurnalul înregistrării persoanelor primite de I.V. Stalin” dezvăluie nu numai o singură avalanşă de minciuni ale lui Jukov, ci mai multe.

Iată două relatări ale genialului comandant militar.

Prima. În seara de 21 iunie, el, genialul strateg, a înţeles foarte limpede că atacul german va avea loc inevitabil în câteva ore, întrucât „afirmaţiile dezertorilor nemţi mi-au spulberat definitiv toate iluziile” (*VIJ*, nr. 3, 1995, p. 41).

A doua relatare.

La ora 3 şi 30 de minute, şeful statului-major al Regiunii Militare Vest, generalul

V.E. Klimovskih, a raportat despre un raid aerian al aviaţiei germane deasupra oraşelor Bielorusiei. După vreo trei minute, şeful statului-major al Regiunii Militare Kiev, generalul M.A. Purkaev, a raportat despre survolarea oraşelor Ucrainei. La ora 3 şi 40 de minute a sunat comandantul Regiunii Militare Pribaltica, generalul F.I. Kuzneţov, care a raportat despre un raid al aviaţiei inamice deasupra oraşului Kaunas şi a altor oraşe. Comisarul mi-a dat dispoziţie să-l sun pe I.V. Stalin. Sun. Nu răspunde nimeni. Insist. În sfârşit, aud vocea somnoroasă a generalului de serviciu de la direcţia de pază (*Vospominania i razmîşlenia*, 1969, p. 247).

Vom lua act atât de prima relatare, cât şi de a doua. Apoi vom arunca o privire în jurnalul în care erau înregistraţi vizitatorii cabinetului lui Stalin.

2

Pe 21 iunie 1941, Jukov a fost în cabinetul lui Stalin de la ora 20.50 până la 22.20. Când i s-au spulberat definitiv toate iluziile şi când a înţeles genialul comandant militar că atacul este inevitabil?

Să presupunem că Jukov a înţeles acest lucru înainte de a fi intrat în cabinetul lui Stalin, adică înainte de 20.50. În acest caz, comportamentul său este inexplicabil. Strategul şi-a dat brusc seama că foarte curând, peste doar câteva ore, Uniunea Sovietică va primi o lovitură mortală, în urma căreia vor pieri zeci de milioane de oameni, iar ţara se va rostogoli spre Lumea a Treia, nu-şi va mai reveni niciodată după această rană cumplită pentru ca în final să se facă bucăţi. În situaţia dată, cum de l-a lăsat marele comandant militar pe Stalin să meargă la culcare? Dacă era conştient că războiul va izbucni în scurt timp, trebuia să-l ţină pe Stalin de nădragi, să urle şi să zbiere: Stai, nemernicule! Nu te las eu să dormi! Ridică armata! Trage

clopotele!

Acum să presupunem că „ultimele iluzii s-au spulberat” şi ideea unui atac german inevitabil i-a venit lui Jukov în timp ce se afla în cabinetul lui Stalin. Şi în acest caz Jukov trebuia să procedeze la fel: folosind orice cuvinte, mergând până la înjurături birjăreşti, orice acţiuni, până la pălmuire, trebuia să-l reţină pe Stalin pe poziţia de luptă şi să-l determine să acţioneze în funcţie de situaţie.

Cum descrie Jukov această ultimă seară în cabinetul lui Stalin? Nicicum. E absurd. Dacă el, cel măreţ, a înţeles totul, iar neghiobul de Stalin n-a înţeles nimic, ar fi fost logic să se producă o confruntare grandioasă: Jukov urlă, Stalin urlă, Jukov argumentează, Stalin nu crede, membrii Biroului Politic, cu capetele plecate, se tem să ridice ochii la încăierarea celor doi titani furioşi. În memorii, această scenă ar fi trebuit să fie esenţială, crucială, centrală. Dar ea lipseşte. Rezultă că Jukov cel perspicace a înţeles totul cu mintea sa pătrunzătoare, a stat cuminte o oră şi jumătate în cabinetul lui Stalin, apoi i-a urat conducătorului noapte bună şi vise plăcute, după care s-a retras…

3

Povestea strategului devine şi mai ridicolă dacă ne amintim că pe *22 iunie 1941*, la ora 0 şi 30 de minute, li s-a expediat trupelor Directiva nr. 1, semnată de Timoşenko şi Jukov:

> Nu răspundeţi la nicio acţiune provocatoare… Nu se vor lua niciun fel de alte măsuri fără dispoziţii speciale.

El, măreţul, şi-a văzut spulberate toate iluziile, a înţeles că vom fi atacaţi, de aceea le-a interzis imediat trupelor noastre să deschidă focul! El, genialul, vedea limpede că ţara urma să primească o lovitură mortală, de aceea, prin directiva sa, i-a legat de mâini şi de picioare pe toţi comandanţii fronturilor şi armatelor, ai corpurilor şi diviziilor, ai brigăzilor şi tuturor celorlalte unităţi mai mici, înterzicând folosirea armelor, interzicând orice acţiune!

Ultima variantă. Ideea atacului inevitabil i-a venit lui Jukov după ce s-a despărţit de Stalin. La ora 22.20 Jukov a ieşit din cabinet. A trecut prin câteva baraje ale pazei, a traversat Piaţa Ivanovskaia de la Kremlin, a ajuns la automobilul său, a ieşit din Kremlin (aici – un alt control), a ajuns la Marele Stat-Major, a urcat în cabinetul său, a cercetat un teanc de hârtii, a citit rapoarte, le-a comparat, le-a confruntat şi brusc – revelaţia: aşadar ne atacă chiar acum!

Această variantă nu stă în picioare. Jukov a povestit că i s-au risipit definitiv toate iluziile şi că a înţeles totul în cursul serii, dar în această variantă treaba se lungeşte până după miezul nopţii.

Chiar dacă a fost aşa, chiar dacă Jukov a înţeles totul după ce s-a despărţit de Stalin, de ce nu l-a sunat imediat? De ce a semnat directiva aceea absurdă?

Jukov a povestit altele şi mai gogonate! Pe 22 iunie, la ora 0 şi 30 de minute, Jukov i-a raportat prin telefon lui Stalin că directiva care interzicea comandanţilor de toate rangurile să întreprindă vreo acţiune a fost expediată trupelor (vezi *Vospominania i razmîşlenia,* 2003, vol. 1, p. 263). După câteva decenii de la acele evenimente, el le povestea cu mândrie admiratorilor săi: în seara de 21 iunie am înţeles totul, mi s-au risipit toate iluziile! Însă pe 22 iunie 1941, la ora 0 şi 30, cel mai mare comandant militar a vorbit cu Stalin, dar, nu se ştie de ce, nu i-a raportat despre iluziile spulberate. Probabil că nu a vrut

să-l indispună înainte de somn. Aşa că tovarăşul Stalin s-a dus la culcare.

Explicaţi-mi, vă rog, clarificaţi-mi şi mie situaţia: în seara de 21 iunie Jukov a înţeles că atacul este inevitabil, dar pe Stalin s-a apucat să-l trezească cu apeluri telefonice pe 22 iunie, după ora 3 şi 40 de minute… Şi nu din proprie iniţiativă, ci pentru că i-a ordonat comisarul poporului pentru Apărare Timoşenko.

4

Îmi imaginez o situaţie similară în America. Un geniu strategic oarecare se umflă-n pene: sunt atât de deştept, atât de ingenios, în seara de 10 septembrie 2001 nimeni nu ştia şi nu bănuia nimic, dar eu, isteţul, mi-am dat seama că mâine în mod sigur teroriştii sinucigaşi vor pune mâna pe nişte avioane şi vor lovi New Yorkul şi Washingtonul. Am stat toată seara în cabinetul preşedintelui, dar nu i-am spus nimic, apoi el s-a dus la culcare, iar eu am ticluit o directivă, pentru ca nimeni să nu întreprindă nimic împotriva teroriştilor şi să nu răspundă la provocările lor. Şi dimineaţa au lovit! Aşa cum am prezis. Nu aveam de gând să-l sun pe preşedinte, dar şeful mi-a ordonat: trezeşte-l şi fă-i o bucurie…

Dumneavoastră râdeţi, dar mie nu-mi arde de râs. Exact asta ne povesteşte nouă marele strateg Jukov. La toate acestea mai adaugă şi faptul că de mult voia să-i schiţeze lui Stalin situaţia strategică, numai că nu s-a ivit o astfel de ocazie, pentru că pe Stalin îl interesau prea puţin treburile Marelui Stat-Major.

Am două explicaţii pentru comportamentul lui Jukov. Să-şi aleagă fiecare ce-i convine.

Prima explicaţie: Jukov este un criminal. Ştia că atacul va

avea loc inevitabil în orele imediat următoare, dar cu pasivitatea şi laşitatea sa şi cu directiva sa criminală, în ultimele ore de pace a expus armata, ţara şi întreg poporul unei lovituri mortale. Pentru asemenea atitudine (pasivitatea puterii), articolul 193 din Codul Penal al RSFS Ruse prevedea împuşcarea.

A doua explicaţie: Jukov este un lăudăros. În seara de 21 iunie 1941 el habar n-avea de posibilitatea unui atac german. Abia după război i-a apărut uimitoarea clarviziune.

Retroactiv.

Capitolul 13

Nu avea împuterniciri!

La întrebarea despre rolul lui Hruşciov a răspuns: „Ocupa o poziţie de pe care nu putea să nu ia decizii privitoare la represiuni”.

„Dar tu ai avut vreo legătură cu ele?”, am întrebat eu.

„Nu. Niciodată”, mi-a răspuns tata ferm, privindu-mă în ochi.

Ella Jukov

Era şi Ella Jukov, *Marşal pobedî. Vospominania i razmîşlenia* [*Mareşalul victoriei. Amintiri şi reflecţii*], Moscova, 1996, p. 149

1

Aşadar în seara de 21 iunie 1941 marele strateg a înţeles: acum ne vor ataca! În cartea *Umbra victoriei* am replicat: dacă aşa stăteau lucrurile, trebuia să acţioneze! Trebuia să alerteze armata. Dacă i s-au risipit iluziile, de ce nu a făcut nimic?

Ideologii comunişti i-au găsit şi aici o scuză: nu avea împuterniciri în acest sens!

Tovarăşi dragi, dacă ştim că o casă este minată şi poate sări în aer în orice moment, dacă ştim că în casă sunt oameni, ce împuternicire ne trebuie ca să dăm alarma?

Dacă avem ordin să menţinem cursul înainte, dar vedem că nava noastră urmează să se lovească de un aisberg, nu vom încerca să-l evităm? Vom alerga mai întâi să cerem

împuterniciri şi abia după aceea vom schimba cursul?

Dacă ştim că un avion urmează să se înfigă într-un zgârie-nori, trebuie oare să-i cerem cuiva permisiunea de a porni sirena şi a evacua oamenii din clădire?

Să presupunem că ştiţi: acţiunile haotice şi ignoranţa operatorilor unui reactor nuclear pot duce la explozia acestuia, în urma căreia vor avea de suferit sute de mii de oameni, iar milioane de kilometri pătraţi de teritoriu nu vor mai fi propice vieţii oamenilor şi animalelor vreme de sute şi mii de ani. Veţi aştepta aprobarea formală a acţiunilor care se impun pentru prevenirea catastrofei?

Pe 21 iunie 1941 nu era vorba de explozia unei case, nici de o navă, fie ea şi foarte mare, nici de un zgârie-nori, nici măcar de un reactor de la Cernobîl. Era vorba de viaţa a zeci de milioane de oameni, despre pierderi şi distrugeri colosale. Mai mult: era în joc însăşi existenţa unei ţări uriaşe şi a popoarelor sale. După spusele sale, marele geniu al strategiei înţelegea limpede că dezastrul se apropie vertiginos şi implacabil, dar nu a făcut nimic pentru a-l împiedica, întrucât îi lipseau împuternicirile.

Jukov a avut împuternicirile necesare pentru a da trupelor ordine criminale, dar pentru revocarea propriilor interdicţii nu a mai avut.

2

În noaptea de 22 iunie, Jukov, care înţelesese, chipurile, că agresiunea germană este inevitabilă, semnează Directiva nr. 1:

> Nu răspundeţi la nicio acţiune provocatoare… Nu se vor lua niciun fel de alte măsuri fără dispoziţii speciale.

Această directivă interzicea direct punerea în aplicare a planului de protejare a frontierei de stat, precum şi alertarea trupelor: dacă vine o dispoziţie specială de la Moscova, daţi alarma. Dacă nu vine, răspundeţi cu capul dacă daţi alarma.

Jukov avea împuterniciri şi pentru astfel de acţiuni, dar pentru revocarea propriilor ordine nu mai avea.

Cu acest document ingenios, Jukov s-a spălat pe mâini de răspundere: pe de o parte, trupele trebuiau să fie pregătite, dar pe de altă parte, nu trebuiau să ia nicio măsură! Orice s-ar fi întâmplat, Jukov avea acoperire: el a dat şi acele dispoziţii, dar şi dispoziţiile contrare. Comandanţii de la faţa locului sunt vinovaţi în orice situaţie: a alertat trupele – să fie împuşcat! Nu le-a alertat – la fel, să fie împuşcat!

În anul 1941, generalul-colonel I.V. Boldin era general-locotenent, locţiitor al comandantului Frontului de Vest. Acesta a povestit despre convorbirile telefonice cu Moscova în zorii zilei de 22 iunie. Comandantul frontului, generalul de armată D.G. Pavlov, striga în receptor: „Este război! Daţi-ne permisiunea să acţionăm! Daţi-ne permisiunea să deschidem focul cu artileria! Daţi-ne permisiunea să doborâm avioanele nemţilor!”.

Şi răspunsul: nu răspundeţi la provocări!

După ceva timp urmează a doua convorbire cu Moscova. Răspunsul este acelaşi: nu ripostaţi! Şeful cercetării din cadrul Frontului de Vest, colonelul Blohin, raportează: împotriva Frontului de Vest acţionează simultan în acest moment peste treizeci de divizii de infanterie, cinci divizii de tancuri, două divizii motorizate şi una de desant, patruzeci de regimente de artilerie şi cinci regimente de aviaţie ale inamicului. Asta nu e provocare!

Dar Moscova o ţine una şi bună.

Puţin mai târziu are loc a treia conversaţie cu Moscova. Apoi a patra.

În locul comandantului frontului, generalul de armată Pavlov, cu Moscova vorbeşte generalul-locotenent Boldin.

Răspunsurile sunt aceleaşi: se interzice deschiderea focului cu artileria, nu se vor întreprinde niciun fel de acţiuni! Nu răspundeţi la provocări! (I.V. Boldin, *Straniţî jiznî* [*Pagini din viaţă*], Moscova, 1963, pp. 84-85; *VIJ*, nr. 4, 1961, p. 65).

Şi atunci comandantul Frontului de Vest, generalul de armată Pavlov, a săvârşit un act de eroism. A renunţat să mai ceară permisiunea. A refuzat pur şi simplu să mai asculte ordinele Moscovei. Asumându-şi întreaga responsabilitate, prin ordinul dat trupelor sale a declarat practic război Germaniei. Fără această decizie eroică, înfrângerea trupelor sovietice ar fi fost şi mai dezastruoasă. Pentru fapta sa, Pavlov trebuia distins cu a doua „Stea de Aur”. Însă „Stelele de Aur” au ajuns la Jukov, care, deşi pretinde că încă din seara de 21 iunie ştia că atacul este inevitabil, totuşi continua să ordone insistent trupelor să nu răspundă la provocări.

Pe 22 iunie 1941, la ora 7 şi 15 minute, Jukov a scris Directiva nr. 2, care permitea desfăşurarea unor acţiuni de luptă – ce-i drept, cu restricţii.

La ora 21 şi 15 minute a fost expediată trupelor Directiva nr. 3, semnată de Timoşenko, Malenkov şi Jukov, document prin care se cerea trupelor Fronturilor de Nord-Vest, de Vest şi de Sud-Vest să treacă imediat la ofensivă hotărâtă. Trupele Fronturilor de Nord-Vest şi de Vest aveau misiunea ca „până la sfârşitul zilei de 24.6 să cucerească raionul Suwalki”. Frontul de Sud-Vest a primit misiunea ca „până la sfârşitul zilei de 24.6 să cucerească raionul Lublin”.

După război Jukov a afirmat: duşmanul a fost mai puternic! Jukov pretindea că el a conştientizat încă din vara anului 1940

că duşmanul este puternic şi că noi nu suntem pregătiţi să luptăm împotriva lui. Dacă era aşa, trebuia să dea ordin de apărare! Dacă nici pentru apărare nu aveam forţe, trebuia să dea ordin de retragere. Rusia e mare, ne puteam retrage tocmai până la Moscova, istovindu-l pe duşman din ce în ce mai mult. Dar în prima zi a războiului, Jukov, împreună cu Malenkov şi Timoşenko, a semnat un ordin sinucigaş cu privire la cucerirea oraşelor poloneze Suwalki şi Lublin, fără nicio pregătire, într-un termen extraordinar de scurt. Acest ordin nu i-a adus – şi nici nu-i putea aduce – Armatei Roşii altceva decât moarte şi dezonoare. Şi pentru semnarea acestui ordin criminal Jukov a avut împuternicire.

Se pot ridica obiecţii şi în acest caz: aşa erau vremurile, trebuia să semnezi ordine criminale împotriva propriei voinţe... Dar Jukov însuşi respinge această obiecţie. Conform relatărilor sale, pe 22 iunie Stalin era foarte dezorientat, nu propunea nimic, pentru că nu ştia ce trebuie făcut. Dacă aşa stăteau lucrurile, Jukov ar fi trebuit să preia conducerea, fără a cere împuterniciri, şi să acţioneze. N-a făcut aşa ceva.

Jukov nu avea împuterniciri pentru a lua decizii cu cap, în schimb pentru deciziile stupide şi criminale avea câte vrei.

Dacă pătrundem în esenţa lucrurilor, ordinele lui Jukov de a scoate trupele din raioanele fortificate, de a diminua gradul de pregătire al apărării antiaeriene, de a nu se răspunde la provocări şi de a nu se întreprinde niciun fel de măsuri au reprezentat de fapt condamnarea la moarte a Rusiei.

3

În anul 1957 Jukov a comis o lovitură de stat. Majoritatea

membrilor Prezidiului CC al PCUS (aşa se numea pe atunci Biroul Politic, adică organul suprem al dictaturii comuniste) s-au ridicat împotriva lui Hruşciov. Însă Jukov a trecut de partea acestuia. Jukov i-a gonit din Olimpul comunist pe cei mai influenţi conducători: Molotov, Malenkov, Kaganovici şi pe apropiatul acestora, Şepilov. Iar pentru asta strategul nu a cerut nimănui împuterniciri. El a explicat simplu şi pe înţelesul tuturor că Forţele Armate se află pe deplin sub controlul său personal.

Pentru ca stăpânul să nu fie atacat de câinele său feroce, acesta este legat cu două curele: dacă se smuceşte spre dreapta, este ţinut din stânga, dacă se repede spre stânga, este tras înapoi dinspre dreapta. Exact la fel ţinea dictatura comunistă Forţele Armate, imobilizate cu două curele elastice. Pe de o parte – secţiile speciale, pe de altă parte – birourile politice. Pe de o parte – controlul Securităţii Statului, pe de altă parte – controlul Partidului.

După anihilarea prietenului şi sângerosului său camarad Beria şi a anturajului acestuia, după multă vărsare de sânge a organelor competente şi după slăbirea drastică a acestora, Jukov avea nevoie acută de Congresul al XX-lea al PCUS. Şi a reuşit să-l organizeze, în alianţă cu tovarăşul Hruşciov. La acest congres, poporul a aflat câte ceva despre faptele tovarăşului Stalin, ocazie cu care a fost mânjit cu noroi şi sânge atât mundirul organelor vigilente, cât şi tunica pe jumătate militară a Partidului în fruntea căruia s-a aflat tovarăşul Stalin timp de 30 de ani. Ambele curele de limitare a mişcărilor au slăbit, şi iată că Jukov anunţă în faţa conducătorilor buimăciţi că Forţele Armate pe care le conduce nu se mai subordonează nici Comitetului Central, nici Prezidiului acestuia. De asemenea, nu intenţionează să se supună nici organelor competente: dacă Jukov dă ordin, tancurile strivesc şi ciopârţesc, dacă nu – înţepenesc şi nu se mişcă niciunul din loc. După ce a anunţat

cine e stăpânul, Jukov a început să-i mătrăşească din vârful puterii pe cei nesupuşi şi indezirabili, sub pretextul „restabilirii legalităţii socialiste şi a normelor leniniste ale vieţii de partid”.

Din păcate, Jukov nu făcuse cunoştinţă cu lucrările marelui Niccoló Machiavelli, care recomanda: Loveşte mortal! Ori loveşti mortal, ori abţine-te să loveşti!

Jukov nu ştia acest lucru. El a destituit majoritatea membrilor Prezidiului, păstrând minoritatea, în persoana lui Hruşciov. Pe 22 iunie 1957, la plenara CC, Jukov a rostit un discurs istoric. Expunerea a fost dezlânată. Naiv, Jukov a dat cărţile pe faţă. În esenţă, a afirmat:

> La Congresul al XX-lea al partidului, după cum ştiţi, la cererea Prezidiului CC, tov. Hruşciov a raportat despre represiunile ilegale masive, consecinţe ale abuzului de putere din partea lui Stalin. Însă atunci, tovarăşi, din considerente pe care le cunoaştem, nu au fost nominalizaţi Malenkov, Kaganovici, Molotov ca principali vinovaţi de arestarea şi împuşcarea unor cadre sovietice şi de partid (Gheorghi Jukov, *Stenograma Plenarei din octombrie 1957 a CC al PCUS şi alte documente*, p. 157).

Fiecare dintre cei prezenţi trebuia să înţeleagă aceste cuvinte astfel: în februarie 1956 Hruşciov şi Jukov l-au demascat pe Stalin ca fiind cel mai mare criminal. Însă atunci, din anumite considerente, nu s-au atins de camarazii săi cei mai apropiaţi. Acum, în iunie 1957, a venit şi rândul lor, amintindu-li-se şi lor crimele pe care le-au comis. Ce va fi în continuare? În orice moment Hruşciov şi Jukov pot să-şi amintească de oricare dintre ei. Pentru că toţi cei prezenţi la plenara CC din iunie 1957 sunt discipolii lui Stalin. Conducătorul i-a ales personal, pe fiecare dintre ei. Toţi s-au remarcat în faţa lui Stalin. Toţi sunt mânjiţi cu sânge.

În legătură cu aceasta, înţeleptul Jukov a spus:

> Tovarăşul Hruşciov, ca fiecare dintre noi, are neajunsuri şi unele greşeli în muncă, despre care Hruşciov a povestit Prezidiului, cu toată sinceritatea şi onestitatea ce-l caracterizează. Dar, aş spune eu, tovarăşi, greşelile lui Hruşciov nu ne dau niciun temei să-l acuzăm de cea mai mică deviere de la linia partidului.

Pe Jukov l-a dus mintea să lovească până şi în Hruşciov, singurul său aliat în lupta pentru putere. Cu alte cuvinte, toţi sunt în rahat, numai Gheorghi Konstantinovici este înveşmântat în alb. Toţi ceilalţi sunt mânjiţi, în frunte cu Hruşciov, dar curăţelul Jukov, mărinimos, îi iartă deocamdată.

Din discursul lui Jukov, Hruşciov putea trage următoarea concluzie: cu un an în urmă, tovarăşii de luptă ai lui Stalin – Molotov, Kaganovici şi Malenkov – nu au fost declaraţi criminali, dar acum Jukov le-a amintit crimele comise. Astăzi Jukov nu-l numeşte criminal pe Hruşciov, deşi acesta a fost un camarad al lui Stalin la fel de sângeros ca toţi ceilalţi din anturajul conducătorului. Ce se va întâmpla dacă mâine Jukov îşi va schimba părerea?

În încheiere, Jukov a adăugat:

> Trebuie să spun că vinovaţi sunt şi alţi tovarăşi foşti membri ai Biroului Politic. Cred, tovarăşi, că ştiţi despre cine este vorba, dar mai ştiţi că aceşti tovarăşi, prin munca lor cinstită, prin onestitate, au meritat încrederea Comitetului Central al partidului şi a întregului nostru partid şi sunt convins că merită în continuare să-i recunoaştem drept conducători, pentru integritatea lor şi pentru mărturiile lor sincere.

Plenara a răspuns cu aplauze furtunoase. Iar Jukov a mai adăugat, referindu-se la cei vinovaţi: „Aici, în cadrul Plenarei, fără a ascunde nimic, ei trebuie să spună totul, apoi vom vedea ce vom face în privinţa lor” (*Ibidem*, p. 161).

Cândva, exact pentru acelaşi lucru şi-a rupt gâtul Robespierre. Şi-a trimis la ghilotină toţi camarazii, câte unul sau

în grupuri, iar majoritatea aleşilor poporului, din laşitate, suspina de încântare. Fiecare tremura pentru propria-i piele, iar când îşi dădea seama că a scăpat şi în ziua aceea, jubila şi striga de fericire. Şi iată că într-o zi Robespierre anunţă: am descoperit în cercul nostru alţi câţiva duşmani ai poporului, cărora de mult trebuia să le tăiem capetele. Vom face asta mâine, dar deocamdată nu le spun numele.

Evident, fiecare dintre ei a crezut că acestă observaţie se referă la el. De aceea în toate capetele încă netăiate a încolţit în acelaşi timp aceeaşi idee, aparent paradoxală: de ce nu i-am tăia noi capul lui Robespierre? Ceea ce au şi făcut.

Jukov a pornit pe acelaşi drum: pe aceştia îi alung, dar şi ceilalţi sunt vinovaţi, nu le dau numele, îi ştiţi şi singuri, tovarăşi, dar fie, astăzi îi iert, pentru moment se numără încă printre conducători, pe urmă mai vedem.

Jukov nu şi-a dat seama că, din acel moment, toţi cei prezenţi la Plenara CC al PCUS (vreo 265 de luptători căliţi în încăierările de culise) au devenit duşmanii săi de moarte, iar aplauzele lor furtunoase nu erau decât manifestarea groazei care a cuprins turma. Tocmai această groază i-a adunat laolaltă într-o turmă plină de ură, animată de dorinţa de a scăpa de Jukov.

Jukov se credea stăpânul. În anturajul său, chiar şi în familie, el nu ascundea că următorul la rând este Hruşciov. Nici adepţii din ziua de azi ai cultului lui Jukov nu ascund faptul că el intenţiona să ducă linia Congresului al XX-lea al PCUS până la capăt, adică să-i demaşte pe toţi criminalii. Însă criminali erau toţi conducătorii de partid, de la cei din Comitetul Central până la cei mai mici.

A duce până la capăt linia Congresului al XX-lea însemna un singur lucru: Jukov intenţiona să înlocuiască toată pătura conducătoare, deoarece toţi conducătorii fuseseră aleşi de Stalin, toţi fuseseră legaţi prin răspundere colectivă de

sângeroasa lui dictatură.

Evident, în afară de marele strateg – care, după propriile sale afirmaţii, nu a comis niciun fel de crime în timpul lui Stalin.

4

Tot în cadrul Plenarei CC al PCUS lui Jukov i-a fost aruncată acuzaţia: şi tu eşti la fel! Dacă scotocim în arhive, sub ordinele criminale o să găsim şi semnătura ta! La aceasta strategul a răspuns cu trufie: „N-aveţi decât să scotociţi! N-o să găsiţi semnătura mea!”. Iar fiicelor, privindu-le drept în ochi, marele comandant militar le-a răspuns ferm că nu a avut nicio legătură cu represiunile. Niciodată!

Şi din nou apărătorii lui Jukov au prins curaj: Uitaţi-vă ce curăţel e! Ca un sfânt!

Îi contrazic: dacă un criminal nu-şi recunoaşte vina, asta nu înseamnă că este curat. Chiar dacă a fost acuzat fără dovezi.

„N-o să găsiţi semnătura mea!” – urla Jukov în iunie 1957, dar în 1953 l-a răsturnat pe Beria pentru că acesta voia încetarea construirii socialismului în Germania de Est. Reţeta lui Jukov: strivirea poporului cu tancurile, până va înţelege superioritatea modului de producţie socialist. Îşi dorea extraordinar de mult să dezvăluie crimele conducătorului precedent: socialismul lui Stalin a fost rău, al meu va fi bun! Voi continua experimentul socialist cu orice preţ şi nu voi elibera pe nimeni din cuşcă!

Pe 25 februarie 1956, la Moscova s-au încheiat lucrările Congresului al XX-lea al PCUS, care a condamnat cultul personalităţii lui Stalin, iar pe 9 martie Jukov a dat deja ordin să

se deschidă focul asupra demonstranţilor paşnici din Tbilisi. În luna noiembrie a aceluiaşi an 1956, strategul a semnat ordinul de a îngenunchea Ungaria cu orice preţ. La fel şi Polonia.

Dacă ar mai fi îndrăznit cineva să ridice capul, l-ar fi strivit cu tancurile.

Marele salvator al Patriei şi-a primit prima distincţie pentru campaniile de pedepsire. Uciderea bărbaţilor ruşi nu face parte din categoria represiunilor. Dacă facem abstracţie de zorzoanele primite la pensie, ultimele distincţii primite la locul de muncă au fost al patrulea Ordin „Lenin" şi a patra „Stea de Aur" de Erou, primită pe 1 decembrie 1956. Oficial cu ocazia aniversării, dar de fapt pentru „meritul" de a fi înecat Ungaria în sânge cu patru săptămâni înainte. Nici această acţiune nu face parte din categoria represiunilor.

Am remarcat un mic detaliu: la Plenara CC al PCUS, „un comandant având conştiinţa curată precum cristalul i-a demascat pe criminali pe baza unor materiale care i-au fost selectate" (N. Iakovlev, *Marşal Jukov*, p. 278). Mi-au atras atenţia în special cuvintele „materiale care i-au fost selectate".

Esenţa este următoarea: Jukov nu a afirmat că nu a semnat documente criminale. La plenară, el le-a spus camarazilor din Comitetul Central cu totul altceva: Aţi întârziat, băieţaşi! În 1953 l-am dat jos pe Beria ca să-l instalez în fruntea organelor competente pe prietenul meu Vania Serov. Aşa că el n-a pierdut timpul degeaba, i-a făcut fiecăruia dintre voi câte un dosărel şi în trei ani a adunat hârtii cu semnăturile voastre. Acum eu şi Vania îi vom da în vileag pe cei care nu ne fac pe plac. Cât despre tot ce am semnat eu şi Vania, toate hârtiile alea au ars deja. Aşa că săpaţi, n-o să găsiţi nimic!

Dar au găsit.

Am luat-o puţin înaintea evenimentelor. Cronologic, ne

aflăm încă în iunie 1941. Am aruncat o privire în anul 1957 numai cu scopul de a demonstra că, pentru revocarea propriilor ordine, care nu permiteau armatei să apere ţara şi poporul, Jukov nu avea împuterniciri. Pentru a da ordin tancurilor să-i respingă pe agresori nu avea împuterniciri, în schimb avea destule pentru a întoarce tancurile împotriva popoarelor vecine şi a conducerii superioare a ţării.

Capitolul 14

Citând din documente

Înduioşează faptul că, visând la o „istorie obiectivă”, conducătorii „centrelor” şi „academiilor” istorice, înarmaţi cu „documente”, storc „fapte” din memoriile lui Jukov şi din Scurtă istorie a Marelui Război Patriotic.

Vladimir Beşanov, *Desiat stalinskih udarov* [*Zece atacuri staliniste*], p. 753

1

Marele istoric roman Cornelius Tacitus a ironizat procedeul preferat al falsificatorilor istoriei: ascunderea dezonoarei şi crimelor în spatele faptelor de vitejie. În loc să facă o descriere autentică a cursului războiului, falsificatorii descriu fapte eroice izolate. Problema nu este că aceste acte de eroism sunt înflorite sau pur şi simplu inventate, ci că, descriind fapte eroice reale sau născocite, ei acoperă, umbresc şi substituie adevărata istorie. În cazul în care faptele nu pot fi denaturate, curteanul viclean care compune o versiune pe placul puterii le omite pur şi simplu. El trece sub tăcere cauzele războiului, forţele părţilor beligerante, starea şi poziţia trupelor, intenţiile şi planurile conducătorilor de oşti, pierderile, rezultatele bătăliilor şi războaielor. În loc de toate acestea – eroism, eroism, eroism.

După două mii de ani, tot ce a ironizat Tacitus şi-a găsit deplina întruchipare în istoria războiului pe care unii, fie cu rea

intenţie, fie din naivitate, îl numesc „mare” sau chiar „patriotic”. Din prima zi a războiului, timp de 60 de ani ni s-a tot povestit despre eroism, eroism şi iarăşi eroism, dar până astăzi nu s-a învrednicit nimeni să scrie istoria acestui război. Istoria care s-a scris în timpul lui Stalin a fost considerată decentă numai în prezenţa acestuia. Imediat după moartea lui Stalin, ea a fost imediat uitată. Suspect de repede. Nimeni nu şi-a mai amintit de această variantă a istoriei. De parcă nici n-ar fi existat vreodată.

În timpul lui Hruşciov, aceiaşi curteni fără scrupule, de teapa lui Deborin, Mints, Telpuhovski, au compus o istorie nouă a războiului, de data aceasta obiectivă şi adevărată. Dar şi aceasta a fost adevărată şi obiectivă numai până când l-au dat jos pe „dragul nostru Nikita Sergheevici”. Imediat după aceea s-a descoperit că a doua versiune a istoriei războiului este falsă şi subiectivă. O adevărată ruşine. Cu cât o vom uita mai repede, cu atât ne vom simţi mai bine.

În timpul lui Brejnev a fost născocită o a treia versiune. Era deja limpede pentru toată lumea că nu-i va supravieţui lui Brejnev. Va muri odată cu el. Şi toată lumea va râde de ea. Aşa s-a şi întâmplat.

De atunci nu mai avem nicio istorie oficială a războiului, în ciuda faptului că acesta a fost cel mai cumplit şi mai sângeros război din istoria omenirii. E ciudat că, deşi războiul a fost „mare” şi oarecum „patriotic”, istoria sa, nu se ştie de ce, este aproape indecentă. Nu reuşeşte nimeni să scrie o istorie decentă a războiului. Dacă punem laolaltă toate cărţile despre acest război, vârful stivei, după toate legile fizicii, va fi acoperit de zăpadă şi învăluit în ceţuri, iar dinspre vârf, pe pante vor aluneca gheţari. Poate că am reuşi să strângem laolaltă toate cărţile, dar pe baza lor n-ar putea fi niciodată schiţată, conturată o istorie coerentă, în pofida eforturilor de o jumătate de secol ale unor colective de oameni de ştiinţă şi turme de scriitori, regizori, agitatori, propagandişti, în pofida miliardelor

de ruble şi dolari cheltuiţi.

Această situaţie începe să-i deranjeze chiar şi pe cei mai neclintiţi comunişti. Eroul Uniunii Sovietice, scriitorul V.V. Karpov:

> Altceva e trist şi de neînţeles. Până în ziua de azi în Rusia nu există o istorie autentică şi adevărată a Războiului Patriotic, deşi în curând vom marca cea de-a 60-a aniversare a Marii Victorii (*Literaturnaia gazeta*, nr. 17, 2004).

Vladimir Vasilievici Karpov, vă fac o predicţie: istoria războiului pe care dumneavoastră îl numiţi „patriotic” nu va fi scrisă niciodată. Pentru simplul motiv că mai întâi trebuie studiat fenomenul şi abia apoi formulate concluziile, după care se dă un nume fenomenului respectiv. Nu invers, cum aţi făcut dumneavoastră. Mai întâi aţi inventat un nume, după care v-aţi străduit să-i ajustaţi nişte fapte. Totuşi multe din aceste fapte sunt incompatibile cu noţiunea de „război patriotic”, pur şi simplu nu încap în această denumire – protestează şi încearcă să iasă afară. Confucius a spus: a numi corect înseamnă a înţelege corect.

Vă propun să nu folosim cuvinte mari. Numele corect al acestui război va putea fi găsit numai după ce vor fi deschise arhivele, după ce întunericul se va risipi. După ce va fi scrisă istoria războiului, o istorie în care totul să se potrivească. O istorie de care să nu râdă nimeni. O istorie care să nu pută a minciuni.

Lăsând deoparte patriotismul formal, situaţia arată destul de simplu: primele două state socialiste din lume râvneau dominaţia mondială. Semănau unul cu celălalt ca două cizme grele din piele de vită. Singura deosebire: una dintre cizme avea vârful întors puţin spre stânga, aşa cum era şi normal, iar cealaltă cizmă avea vârful întors puţin spre dreapta.

Curios lucru, führerii celor două state purtau cizme. Poate că altcineva se va gândi la un nume mai adecvat, dar deocamdată, în lipsa altuia mai precis, propun să numim acest război Primul Război Socialist.

2

Minciunile despre război au început din prima zi. Şi nu s-au potolit nici după şase decenii. În seara de 22 iunie 1941, crainicul Iuri Levitan a citit la microfon, cu voce sonoră, pentru ţara întreagă, pentru lumea întreagă, „Buletinul informativ al Înaltului Comandament al Armatei Roşii pentru ziua de 22 iunie 1941". Sensul acestuia era: Ura! Îi zdrobim! Îi rupem pe nemţi!

A doua zi a răsunat un alt buletin informativ al Înaltului Comandament. De pe 24 iunie nu au mai difuzat buletine ale Înaltului Comandament, ci comunicate ale Biroului de Informaţii Sovietic. Câte un comunicat pe zi. Biroul de Informaţii Sovietic a fost înfiinţat pentru ca poporul să nu-şi bată joc de Înaltul Comandament al Armatei Roşii.

De pe 29 iunie până la sfârşitul războiului au difuzat câte două comunicate pe zi ale Biroului de Informaţii Sovietic. Zilnic răsuna mai întâi comunicatul de dimineaţă, în care erau glorificate faptele de vitejie. Urma comunicatul de seară, în care erau glorificate noi fapte de vitejie. Deseori între comunicatul de dimineaţă şi cel de seară era un comunicat special. În el erau glorificate…

Iată primul şi cel mai modest buletin informativ din această serie ameţitoare, difuzat în seara de 22 iunie 1941:

Odată cu ivirea zorilor zilei de 22 iunie 1941, trupele regulate ale armatei germane

au atacat unităţile noastre de graniţă, pe un front de la Marea Baltică până la Marea Neagră, şi în prima parte a zilei au fost ţinuţi în loc de acestea. În a doua parte a zilei, trupele germane au întâlnit unităţile de avangardă ale trupelor de campanie ale Armatei Roşii. După lupte grele, inamicul, având pierderi mari, a fost respins. Doar pe direcţiile Grodno şi Kristînopol inamicul a reuşit să aibă unele succese tactice nesemnificative şi să ocupe orăşelele Kalvaria, Stoianuv şi Ciechanowiec (primele două la 15 km şi ultimul la 10 km de graniţă). Aviaţia inamicului a atacat o serie de aerodromuri şi localităţi ale noastre, dar a întâlnit pretutindeni riposta hotărâtă a avioanelor noastre de vânătoare şi a artileriei antiaeriene, care i-au provocat mari pierderi inamicului. Ai noştri au doborât 65 de avioane ale inamicului (*Comunicatele Biroului de Informaţii Sovietic* [*Soobşcenia Sovetskogo Informbiuro*], Sovinformbiuro, Moscova, 1944, vol. 1, p. 3).

Despre pierderile noastre nu s-a spus nimic. Ar trebui deci să presupunem că pe 22 iunie 1941 Armata Roşie n-a avut pierderi.

Acum să ne gândim: cine a întocmit aceste comunicate serioase şi atât de credibile? Iuri Levitan nu făcea decât să citească ceea ce i se dădea. El doar le dădea glas, cum ar fi spus noii apărători ai stilului literar elegant. Nu Levitan născocea toate astea. Şuvoiul adevărului aspru, amar, curgea din interiorul Înaltului Comandament al Armatei Roşii. Şi mai concret? Din Marele Stat-Major. Toate informaţiile despre trupele proprii şi despre trupele inamicului, despre succese şi înfrângeri, despre starea trupelor şi dislocările acestora, despre pierderi şi multe altele ajung la Marele Stat-Major, iar acolo se prelucrează. Pentru că Marele Stat-Major este creierul armatei.

Acest creier, după ce a clarificat, a evaluat, a analizat multilateral şi a cântărit situaţia, la sfârşitul primei zile a războiului sovieto-german a emis prima porţie de informaţii obiective şi adevărate.

Trebuie să mai spunem că, pe 22 iunie 1941, şef al Marelui Stat-Major al Armatei Roşii a Muncitorilor şi Ţăranilor era generalul de armată Gheorghi Konstantinovici Jukov. El şi nimeni altul a devenit principalul luptător pentru adevăr. El a fost cel care a deschis robinetele din care au început să curgă

susurând şuvoaie şi jeturi de adevăr pur, expresiv, despre lupte şi bătălii.

De atunci, aceste robinete n-au mai fost închise niciodată.

3

Iată şi un mic fragment din buletinul informativ de pe 23 iunie:

> …Toate atacurile inamicului pe direcţiile Vladimir-Volînski şi Brodî au fost respinse cu pierderi mari pentru acesta. Prin contraatacurile trupelor noastre, pe direcţiile Šiauliai şi Rava-Ruska, inamicul, care a pătruns pe teritoriul nostru în cursul dimineţii, în a doua parte a zilei a fost zdrobit şi alungat dincolo de graniţă. Pe direcţia Šiauliai artileria noastră a distrus până la 300 de tancuri ale inamicului. În luptele aeriene şi cu sprijinul artileriei antiaeriene, în cursul zilei au fost doborâte pe teritoriul nostru 51 de avioane ale inamicului. Unul dintre aparate a fost forţat de avioanele noastre de vânătoare să aterizeze pe un aerodrom din apropiere de Minsk. În total, în zilele de 22 şi 23 iunie, trupele noastre au luat prizonieri circa cinci mii de soldaţi şi ofiţeri germani. Conform unor rectificări ale datelor din 22.VI au fost doborâte în total 76 de avioane ale inamicului, nu 65, aşa cum se arată în comunicatul din 22.VI.41 al Înaltului Comandament al Armatei Roşii (*Comunicatele Biroului de Informaţii Sovietic*, vol. 1, p. 3).

Aşadar, numai pe 23 iunie au fost distruse până la 300 de tancuri germane, numai pe direcţia Šiauliai. Acestea reprezintă a zecea parte din totalul tancurilor pe care Hitler le-a aruncat împotriva Uniunii Sovietice. Însă în ziua aceea glorioasa noastră armată a incendiat şi distrus tancuri germane şi pe alte direcţii. Dacă ar fi ţinut-o tot aşa, lui Hitler nu i-ar fi ajuns tancurile nici pentru o săptămână. Despre pierderile noastre – din nou niciun cuvânt. *Tout va très bien, madame la marquise!*

E drept că în acelaşi comunicat din 23 iunie se spune, mai în

şoaptă, că „după lupte crâncene inamicul a reuşit să forţeze unităţile noastre de acoperire să se retragă şi să ocupe Kolno, Lomza şi Brest”. Unităţile noastre nu sunt încercuite şi nimicite – sunt forţate să se retragă. Şi nu e vorba de forţele principale, ci doar de unităţile de acoperire. Adică, uite acuşica se apropie forţele principale şi… Interesant este şi altceva: inamicul nu a ocupat Brest, Kolno şi Lomza, ci Kolno şi Lomza, pe care nu le ştie nimeni – ei, şi odată cu ele poarta ţării, oraşul Brest. La fel vor proceda şi în continuare: trupele noastre au cedat Zahudalovka, Tmutarakanka… şi Smolensk; Vşivarevka, Nikudîşkino… şi Kiev.

Şi imediat după şirul de cuvinte rostite rapid, despre abandonarea localităţilor, informaţii despre incredibilele pierderi ale inamicului. La noi – fără pierderi. La noi – doar eroism fără margini. Eroism, eroism, eroism…

Se ridică următoarea obiecţie: în prima zi a războiului, la ordinul lui Stalin, Jukov a decolat spre Frontul de Sud-Vest şi nu era la Moscova. Primele comunicate ale Înaltului Comandament au fost pregătite în absenţa sa. Mai e ceva de spus?

În primul rând, şeful Marelui Stat-Major era Jukov. Deci el răspundea de tot ce se întâmpla acolo atât în prezenţa, cât şi în absenţa sa. Altfel, ce fel de şef este acela, în prezenţa căruia totul este perfect, dar cum face un pas dincolo de prag subordonaţii se dedau la orgii şi fapte reprobabile?

În al doilea rând, toată ţara asculta radioul, toată ţara citea ziarele. Chiar dacă nu se afla în capitală, Jukov trebuia să asculte vocea Moscovei şi să reacţioneze – să ia receptorul telefonului şi să urle la subalternii săi din Marele Stat-Major: Încetaţi cu minciunile! Ori spuneţi adevărul, ori tăceţi! Dar şeful Marelui Stat-Major, generalul de armată Jukov, nu a reacţionat în niciun fel la revelaţiile celor care au ticluit rapoartele victorioase. Şi procesul început în timpul lui Jukov a continuat.

Mie mi se pretinde să scriu bazându-mă pe documente. Asta şi fac: citez din cele mai oficiale documente. „Buletinul informativ al Înaltului Comandament al Armatei Roşii pentru ziua de 22 iunie 1941” – mai serios de atât nu se poate. Nu mă duce mintea deloc: de ce stimaţii mei oponenţi nu se sprijină pe un izvor atât de respectabil? De ce adevărul acesta aspru, crud, despre primele bătălii nu a intrat în circuitul ştiinţific?

4

Vom vedea în continuare că pe 22 iunie 1941 Jukov se afla totuşi la Moscova.

Versiunea despre călătoria sa pe Frontul de Sud-Vest în prima zi a războiului a fost inventată retroactiv, pentru a evita acuzaţiile de lipsă de responsabilitate, acţiuni criminale, de sabotaj ale conducerii superioare a statului şi armatei în cel mai dramatic moment al războiului. Această versiune nu rezistă niciunei verificări.

Tuturor celor care îi înalţă monumente lui Jukov le recomand insistent să cioplească pe soclurile de granit textul integral al „Buletinului informativ al Înaltului Comandament al Armatei Roşii pentru ziua de 22 iunie 1941”. Din respect pentru adevărul istoric. În felul acesta, gloria nemuritoare a marelui comandant va sta neclintită, nu pe nişte balade eroice pe care şi le-a compus singur, ci pe o bază documentară de monolit. Vor fi laurii săi, sprijiniţi pe documente.

Şi ar fi şi mai bine dacă ghizii, arătând cu mâna spre statuia ecvestră a Celui Unic, le-ar povesti turiştilor curioşi despre consecinţele publicării şi difuzării în eter a „Buletinului informativ al Înaltului Comandament al Armatei Roşii pentru

ziua de 22 iunie 1941”.

Prima consecinţă a fost faptul că, în momentul izbucnirii războiului, Armata Roşie şi-a pierdut total încrederea în Înaltul Comandament. Soldaţii şi comandanţii vedeau cu ochii lor ce se întâmplă pe front, simţeau pe pielea lor deşteptăciunea genialilor strategi, şi dintr-odată aud cuvinte dulci despre victorii născocite, despre avioane germane doborâte şi tancuri incendiate. Comuniştii l-au înşelat pe mujic încă din anul 1917. Pe de o parte, „Decretul despre pace”. Pe de altă parte, „Vom transforma războiul imperialist într-un război civil!”. Pe de o parte – pământul este al ţăranilor! Pe de altă parte – confiscarea alimentelor. Pământul este al tău, numai că tot ce creşte pe el iau comisarii. Apoi le-au luat şi pământul... Mujicul era înşelat în fiecare an. Şi în fiecare zi. Îi spuneau minciuni despre recolte şi despre grija partidului. Îi spuneau minciuni despre marile realizări şi despre luminosul mâine, care nu mai venea. Lui i se umflau copiii de foame, dar i se spuneau minciuni despre suferinţele oamenilor muncii din Paris şi din Amsterdam. Şi iată că pe 22 iunie, deasupra aerodromurilor sovietice în flăcări, deasupra grămezilor de tancuri incendiate, deasupra munţilor de proiectile şi cartuşe abandonate, deasupra hoardelor de soldaţi şi comandanţi fugind care încotro, au răsunat veştile îmbucurătoare despre noi victorii... Şi Armata Roşie activă a început să se predea de bunăvoie, în masă. Soldaţii se predau unul câte unul şi în grupuri. Se predau cu plutoanele şi companiile. Se predau cu sutele, cu miile. Se predau cu brigăzile, diviziile şi corpurile. Se predau cu zecile şi sutele de mii. Păcat că cel mai mare strateg nu şi-a amintit despre acest lucru şi nici nu a reflectat la el în *Amintiri şi reflecţii*.

În vara anului 1941, Armata Roşie activă, cu un efectiv de 4 milioane, s-a predat fără împotrivire pentru că, printre altele, cu un singur comunicat a fost distrusă încrederea soldatului în comandanţii săi, de la comandantul de pluton până la

Comandantul Suprem.

Între timp, prin ţară se răspândeau veştile bune. Populaţia ţării era dezinformată cu premeditare. Dacă unui preşedinte de colhoz (sau şef de secţie, secretar al unui comitet raional, şef al unei secţii raionale NKVD) i se spune că situaţia este dificilă, el ia nişte măsuri şi acţionează în consecinţă. Dar dacă Moscova anunţă triumfătoare că totul merge cum nu se poate mai bine, că nu există şi nu se întrevede vreo ameninţare, atunci preşedintele (şi toţi ceilalţi) iau cu totul alte măsuri şi acţionează într-un mod cu totul diferit.

Minciunile Marelui Stat-Major condus de Jukov au făcut să crească pentru scurt timp entuziasmul poporului. La fel cum un litru de vodcă băută îţi poate da încredere în propriile forţe şi o îndrăzneală extraordinară, îţi poate mări spiritul combativ şi-ţi poate scoate grijile din cap. Pe moment. Dar mahmureala este cu atât mai cumplită cu cât dimineaţa îţi crapă capul de durere, când îţi revin brusc amintirile despre nişte evenimente foarte neplăcute petrecute cu o zi în urmă.

Pe lângă „Buletinul informativ al Înaltului Comandament”, care a fost difuzat deschis pentru întreaga lume, în aceeaşi zi de 22 iunie, la ora 21.15, pe canalele secrete a fost transmisă la punctele de comandă a cinci fronturi Directiva nr. 3, strict secretă. Comandanţilor fronturilor li se comunicau următoarele:

> Atacând dinspre proeminenţa Suwalki spre Alytus şi din raionul Zamość pe Frontul Vladimir-Volînski, Radzehov, atacurile secundare în direcţiile Tilsit, Šiauliai şi Sedleţ, Volkovîsk, în cursul zilei de 22.6, suferind pierderi mari, inamicul a obţinut mici succese pe direcţiile indicate.
>
> Pe celelalte sectoare ale frontierei de stat cu Germania şi pe toată lungimea frontierei cu România, atacurile inamicului au fost respinse cu mari pierderi pentru acesta…

Vom reveni mai târziu la această directivă. Acum atrag atenţia doar asupra faptului că sub textul acesteia nu figurează semnătura lui Stalin. În schimb există semnătura lui Jukov. Marele dezinformator strategic nu înşela numai poporul pe canalele deschise, ci şi pe cei mai apropiaţi subordonaţi ai săi, pe canalele secrete de legătură guvernamentală.

Dacă li s-ar fi spus adevărul despre înfrângerea de la o mare la alta, comandanţii de fronturi şi armate ar fi luat anumite măsuri. Dar Jukov i-a înşelat. Şi fiecare se gândea: eu sunt cel care are probleme, dar fronturile vecine menţin graniţa. Dacă e aşa, nu-mi fac griji pentru flancuri.

În vara anului 1941, încercuirile spectaculoase ale unor întregi armate sovietice şi chiar fronturi au devenit posibile pentru că, printre altele, Marele Stat-Major îi înşela conştient şi cu premeditare pe comandanţii militari de rang superior.

Aceleaşi directive nefaste ale Marelui Stat-Major îi determinau pe comandanţii de pe front să-şi ticluiască propriile minciuni. Dacă toţi au succese, iar eu am înfrângeri, n-ar fi mai bine să nu mă grăbesc cu raportul? S-ar putea ca mâine, când nemţii vor fi goniţi pe tot frontul până la Berlin, mie să-mi fie mai uşor. Comandanţii de pe front erau minţiţi, de aceea nu le păsa de retragerea trupelor. De aceea nu-şi pregăteau din timp aliniamentele din spate. De aceea nu întorceau din drum convoaiele cu muniţii şi nu evacuau tot ce fusese adunat la frontiere. Fiecare trăia în aşteptarea unei cotituri în următoarele zile şi ore.

Minţindu-i pe comandanţii de fronturi şi armate, Marele Stat-Major devenea el însuşi o victimă a minciunilor. Falsul înmulţit cu fals, învăluit în fals.

5

După cinci luni de război, pe 26 noiembrie 1941, Biroul de Informaţii Sovietic a comunicat, după cum anunţase, „nişte informaţii sigure”:

> De pe 22 iunie până pe 21 noiembrie, armata germană a pierdut pe frontul sovieto-german circa 6.000.000 de oameni – uciși, răniţi şi prizonieri, peste 15.000 de tancuri, circa 13.000 de avioane şi până la 19.000 de tunuri.

Curios lucru, dar s-a dovedit brusc că şi noi am avut unele pierderi. Acestea au fost anunţate deschis şi direct, fără ascunzişuri:

> 490.000 uciși, până la 1.112.000 de răniţi, 520.000 dispăruţi fără urmă. Tancuri pierdute – 7. 900. Avioane – 6.400. Tunuri – 12.900 (*Comunicatele Biroului de Informaţii Sovietic*, vol. 1, p. 375).

Şi aceste cifre victorioase erau însoţite iar şi iar de anunţuri despre fapte de eroism, eroism, eroism. Faptele eroice erau descrise cu dragoste. Cu umor. Ca de exemplu acestea.

> În timpul unei bătălii, plutonul sergentului tov. Porosenkov a mers de trei ori la atac cu baioneta împotriva inamicului şi a ucis peste 150 de ocupanţi germano-fascişti. Numai tov. Porosenkov a străpuns cu baioneta în această luptă 11 soldaţi inamici (*Ibidem*, p. 412).
>
> Soldatul Armatei Roşii tov. Vorobiov s-a furişat până la un adăpost german şi, ţintind cu precizie, a ucis două santinele. În nemţii care fugeau din adăpost tov. Vorobiov a aruncat cu grenade. În această luptă, viteazul soldat al Armatei Roşii a ucis 25 de soldaţi fascişti (*Ibidem*, p. 419).

El, se înţelege, este viu şi nevătămat. Se pregăteşte în

continuare pentru alte lupte. Pentru noi fapte mari şi acte de eroism.

Încă o mostră:

> Ostaşii Armatei Roşii bucătarii Ceadin şi Ivanov au fost înconjuraţi de zece nemţi cu automate. Curajoşii ostaşi au intrat în luptă cu duşmanii. Tov. Ceadin a tăiat cu baioneta trei soldaţi nemţi, iar tov. Ivanov l-a împuşcat pe ofiţer. Ceilalţi duşmani au luat-o la fugă (*Ibidem*, p. 447).

Tovarăşul Ceadin mânuia cu multă măiestrie puşca cu baionetă şi-i tăia la rând, ca pe purcei, pe ocupanţii nemţi îngroziţi, cărora, de blegi ce erau, nu le-a trecut prin cap să tragă măcar o singură dată cu automatul.

Şi tot aşa, în acelaşi spirit – şase volume. 2.384 de pagini. Eroism fără margini.

Dar nici asta nu e tot. Cele şase volume de comunicate ale Biroului de Informaţii Sovietic editate în anul 1944 reprezintă deja adevărul purificat, cel rămas. După trei ani, ceea ce se difuza la radio şi se tipărea în ziarele din anul 1941 a fost filtrat şi publicat într-o formă mult mai cuviincioasă. Către anul 1944 au fost deja uitate miile de fapte măreţe şi acte de eroism inimaginabil cu care, încă de la începutul războiului, generalii şi comisarii uimeau lumea. Oricine se poate convinge singur de acest lucru. Trebuie doar să răsfoiască *Pravda* şi *Krasnaia zvezda* din anul 1941, din 1942, şi va descoperi lucruri cu adevărat fantastice. Temerarii noştri luptători mergeau unul la unul spre tancurile nemţilor, îndoiau cu topoarele ţevile tunurilor, îi opreau cu greblele pe motocicliştii cu mitraliere, adolescenţi cu furci şi coase luau prizonieri câte un pluton de soldaţi cu automate. Ah, dar ce nu găseai acolo! Însă în anul 1944 cele mai eroice fapte (adică cele mai ridicole) din primii doi ani ai războiului nu au nimerit în lucrarea de şase volume.

Treptat a fost dat uitării şi ceea ce fusese publicat în anul 1944. Istoria a fost şlefuită până la un luciu orbitor. Şi nu a mai rămas nimic din ea, în afară de actele de eroism. E drept că din sutele de mii au ales doar zece, aparent cele mai verosimile.

Iar preludiul epopeii a devenit apărarea eroică a cetăţii Brest.

6

Despre apărarea cetăţii Brest s-au scris tone de cărţi, s-au făcut peste zece filme artistice şi documentare, cetăţii i-a fost decernat titlul de „Cetate-erou”, pe teritoriul ei a fost ridicat un complex memorial grandios. Cel care l-a comandat nu s-a zgârcit. A alocat bani, ciment şi materiale din abundenţă. Arhitecţii s-au întrecut pe sine: au înfipt în cer o baionetă faţetată de o sută de metri, au împânzit perimetrul cu statui uriaşe de eroi, pe malul râului Muhaveţ un soldat istovit, de dimensiuni gigantice, din beton armat, ia apă cu casca... Monumentul se numeşte „Setea”. Apărătorilor cetăţii le lipseau nu numai proiectilele şi cartuşele, nu numai pâinea şi pansamentele, ci şi apa. Pentru fiecare înghiţitură trebuiau să plătească o găleată de sânge ostăşesc. În filmul *Garnizoana nemuritoare*, acest moment este redat foarte sugestiv: nişte soldaţi răniţi se întorc din misiune şi depun pe o masă din spitalul subteran vreo zece gamele soldăţeşti pline cu apă. Sora medicală: ce-i cu voi? Am sute se răniţi! Astea nu-mi ajung nici să le potolesc setea, nici să le spăl rănile. Şi atunci intervine comandantul cercetaşilor: ştii tu câţi oameni de-ai noştri au murit lângă râu ca să umple gamelele astea?!

Pe baza faptei de eroism a apărătorilor cetăţii Brest au fost educate generaţii întregi de sovietici. Am văzut şi eu în copilărie

Garnizoana nemuritoare, m-am jucat şi eu de-a războiul, am apărat şi eu forturi şi cazemate de duşmanii care atacau într-una. Pe măsură ce m-am maturizat, interesul pentru apărarea cetăţii Brest nu s-a diminuat, ci a crescut. Nu însă şi claritatea, care se estompa din ce în ce mai mult. Se dilua. Iar neînţelegerea creştea.

Să începem cu următorul lucru. Ce titlu mai e şi ăsta „Cetate-erou”? Mama este eroină, deci şi cetatea ar trebui să fie eroină. Cum altfel, dacă este de genul feminin?

Bine, acestea nu sunt chestiuni esenţiale. Să trecem la lucruri importante: de ce a fost abandonată atât de repede cetatea Brest, atât de prosteşte şi atât de ruşinos? De ce garnizoana nu l-a oprit pe inamic, nu l-a ţinut în loc, nu i-a pricinuit pierderi? De ce totul despre apărarea cetăţii este limpede, câtă vreme nu se cunosc detaliile? De ce apare această proporţie inversă: cu cât ştii mai multe despre acest episod eroic, cu atât înţelegi mai puţin din ceea ce s-a întâmplat?

7

Agitatorii comunişti au explicat simplu: cetatea este veche, din secolul al XIX-lea, forţe erau puţine, iar nemţii aveau o superioritate zdrobitoare.

Ne îndoim.

Într-adevăr, cetatea a fost construită în secolul al XIX-lea. Cu toate acestea, şi experienţa precedentă, şi cea ulterioară demonstrează că cele mai obişnuite tranşee pot constitui obstacole de netrecut. Prima conflagraţie mondială este un exemplu. La începutul celui de-al Doilea Război Mondial s-au schimbat multe. Dar dacă o divizie se află în tranşee, nu are de

ce să se teamă de tancuri, iar cu aviaţia nu sperii infanteria din tranşee. Şi nici cu artileria. Arcul Kursk este un exemplu. În al Doilea Război Mondial artileria germană de obuziere nu se deosebea practic cu nimic de artileria din Primul Război Mondial. Cu asemenea artilerie nu scoţi infanteria din tranşee. Trupele ascunse din timp în şanţuri nu se tem de tirul tunurilor.

Dacă între tranşeele noastre s-ar fi aflat nişte clădiri şi construcţii rezistente: case din cărămidă cu beciuri, tuneluri de canalizare, garduri din piatră, rambleuri de cale ferată etc., atunci infanteriei i-ar fi fost foarte uşor să se apere. Orice construcţie solidă uşurează situaţia celor care se apără şi complică misiunea părţii aflate în ofensivă. Exemplu: ruinele Stalingradului. Sau ruinele Berlinului. Case de locuit obişnuite, gări, corpuri ale unor uzine şi închisori, chiar distruse în totalitate, dacă sunt apărate cu inteligenţă şi curaj, devin obstacole de netrecut pentru atacatori. Berlinul era apărat de bătrâni, invalizi şi copii, dar ei au incendiat atâtea tancuri sovietice, au mutilat şi au ucis atâţia soldaţi şi ofiţeri sovietici, încât operaţiunea ofensivă strategică Berlin a Armatei Roşii o putem considera eşuată. Să ne imaginăm acum că în Berlin sau în apropiere, în afară de case, palate, gări, închisori şi uzine, ar mai fi existat şi o cetate adevărată cu sute de cazemate, bastioane şi forturi din beton, cu rezerve mari de muniţii, alimente şi toate celelalte. Ce ar fi însemnat atunci pentru Armata Roşie acest asediu ruşinos?

Sau să ne imaginăm că pe arcul Kursk, pe lângă tranşeele acoperite cu strujeni de anul trecut şi cu vreascuri, sau chiar neacoperite, Armata Roşie mai are şi o cetate adevărată cu un perimetru exterior de apărare de 40 de kilometri, cu subterane puternice la care nu ajungi cu nicio bombă, niciun proiectil, cu ziduri inexpugnabile, cu valuri de pământ de zece metri înălţime, căile de acces spre ele fiind protejate de canale şi şanţuri adânci. Ia să ne gândim, cum ar fi mai uşor să se apere –

având şi tranşeele, şi cetetea, sau având numai tranşeele?

Experienţa anterioară demonstrează acelaşi lucru. În iarna 1939-1940 Armata Roşie era în război cu Finlanda. Comandanţii sovietici aveau destule posibilităţi să se convingă: este mai uşor să ataci acolo unde nu există niciun fel de construcţii, decât acolo unde sunt case obişnuite din piatră sau cărămidă. Orice astfel de casă, dacă este apărată chiar de o garnizoană foarte mică, poate fi transformată într-un punct de sprijin. Nu-i vii de hac chiar atât de uşor.

La Brest nu era vorba de o casă din piatră, nici de o uzină bombardată, ci de o cetate! Una adevărată. Nucleul interior al cetăţii era o cetate pe o insulă. În faţa frontului citadelei era Bugul de Vest, un râu navigabil, adică destul de lat. Din spate şi din flancuri cetatea era scăldată de braţele râului Muhaveţ, care se varsă în Bugul de Vest în această zonă. Râul Muhaveţ este şi el navigabil. Aşadar, de jur-împrejur apă. Numai acest lucru face cetatea aproape inaccesibilă. Încercaţi să înaintaţi traversând nişte cursuri de apă adânci în timp ce se trage în voi din sute de ambrazuri, din spatele zidurilor inexpugnabile. Iar zidurile cetăţii erau într-adevăr inexpugnabile. Tot perimetrul Insulei Centrale era înconjurat de o construcţie unică din cărămidă, cu două etaje, în formă de inel. Circumferinţa acestui inel – circa doi kilometri. Grosimea zidurilor – aproape doi metri. Numai în clădirea centrală inelară erau 500 de cazemate în care puteau fi cazaţi 12.000 de soldaţi cu toate proviziile necesare unei apărări de lungă durată. Sub cazemate se afla încă un etaj subteran, care putea fi folosit drept depozit pentru provizii şi adăpost pentru efective. Şi mai jos, la al doilea etaj subteran fuseseră săpate pasaje pe sub cetate, pe sub râuri şi pe sub fortificaţiile de acoperire, spre insulele vecine. Aceste pasaje permiteau manevrarea rezervelor din orice punct al cetăţii în oricare alt punct al ei. Unele tuneluri subterane dădeau la câţiva kilometri distanţă de teritoriul cetăţii.

Cetatea Brest era considerată o capodoperă a artei inginereşti. Generalii germani o numeau „Verdunul Orientului” sau „Cartagina Rusiei”. La construirea citadelei s-au utilizat cele mai avansate tehnologii pentru acea vreme. Zidăria a rezistat oricăror proiectile de artilerie chiar şi după o sută de ani de la încheierea lucrărilor de construcţie. În ziduri au fost decupate deschizături înguste care permiteau tirul cu foc încrucişat asupra suprafeţei apei, din orice direcţie. În zidul exterior al citadelei au fost construite turnuri de apărare cu metereze pentru tirul în flanc asupra căilor de acces spre ziduri. Insula Centrală era protejată din toate părţile de alte trei insule: Insula Grănicerilor (de Vest), Insula Spitalului (de Sud) şi Insula de Nord. Pe fiecare dintre aceste insule au fost construite fortificaţii, un lanţ de bastioane cu înălţimea de până la 15 metri. Între bastioane a fost ridicat un val de pământ cu o lungime totală de peste şase kilometri şi înălţimea de peste zece metri. Dinspre partea interioară a valului şi bastioanelor, în pământ au fost amenajate depozite, puncte de comandă, adăposturi pentru efective, puncte de foc ce permiteau menţinerea sub tir a întregului spaţiu din faţa cetăţii, pe mai mulţi kilometri. Fiecare dintre fortificaţiile de protecţie depăşea ca dimensiuni citadela, în fiecare dintre ele încăpeau câteva mii de soldaţi şi tot ce era necesar pentru o apărare de lungă durată. Căile de acces spre bastioane şi valul de pământ erau, la rândul lor, protejate de braţele şi canalele râurilor şi de şanţuri late, pline cu apă. Toate drumurile de acces spre bastioane şi valul de pământ puteau fi ţinute sub foc încrucişat stratificat din diferite direcţii. Valurile de pământ şi bastioanele celor trei capete de pod protejau citadela, nepermiţîndu-i inamicului să execute asupra ei foc prin ochire directă. Ca să înainteze spre cetate inamicul trebuia să forţeze nu unul, ci câteva cursuri de apă: mai întâi, traversând canalele şi şanţurile, trebuia să pătrundă într-una din fortificaţii, să o cucerească, abia după aceea să forţeze principalul curs de apă pentru a se instala

lângă cetate, sub zidurile acesteia, unde nimic nu-l proteja de focul nimicitor din toate direcţiile.

În plus, bastioanele şi valurile de pământ erau protejate pe mai multe porţiuni cu încă un rând de valuri de pământ de zece metri şi şanţuri adânci pline cu apă. Cetatea Brest era considerată, şi pe bună dreptate, una dintre cele mai puternice cetăţi ale Europei. O serie de corifei occidentali ai fortificaţiilor o situau chiar pe primul loc.

Cetatea era permanent modernizată. La sfârşitul secolului al XIX-lea s-au construit în jurul ei nouă forturi. Fiecare dintre acestea era o cetate de sine stătătoare cu apărare circulară. Scopul acestor forturi era de a nu-i permite inamicului să se apropie de cetate pentru a executa foc de la mică distanţă. Fiecare fort avea artilerie destul de puternică, şi era pregătit pentru o apărare de lungă durată în condiţiile unei izolări totale. Fiecare putea să susţină cu foc forturile învecinate şi toată cetatea.

La începutul secolului XX, la o distanţă de şase-şapte kilometri de nucleul de bază al cetăţii a fost construit un al doilea inel, de această dată din forturi de beton armat. Perimetrul total al liniei de apărare s-a mărit până la 45 de kilometri.

La vremea ei, cetatea Brest era din categoria celor mai bune. Chiar şi *Enciclopedia militară sovietică* recunoaşte acest lucru (vol. 1, p. 590).

O cetate care la începutul secolului XX era considerată printre cele mai bune nu se putea învechi până în anul 1941. Nu s-au învechit forturile şi bastioanele cetăţii Königsberg în 1945. Când te gândeşti numai cât sânge de soldat au trebuit să plătească mareşalii roşii pentru asedierea acelor bastioane! La sfârşitul celui de-al Doilea Război Mondial, Armata Roşie a trebuit să asedieze oraşele-cetăţi Breslau, Bromberg, Budapesta,

Głagow, Grudziądz, Guben, Kostrzyn, Cracovia, Kielce, Kołobrzeg, Cottbus, Giżycko, Łódź, Marienburg, Mława, Modlin, Neisse, Neustettin, Opole, Pillau, Poznań, Radom, Ratibor, Rummelsburg, Spala, Toruń, Chełmno, Hmelnik, Fordon, Forst, Fürstenberg, Frankfurt, Schneidemühl, Stolp, Spremberg, Stettin, Elbing şi altele, inclusiv acelaşi Brest. Pentru fiecare cetate a trebuit să plătească cu sânge, sânge şi iar sânge. Şi nici măcar unul dintre mareşalii sovietici nu a îndrăznit să numească vreuna din aceste cetăţi învechită! Deşi numai Königsberg putea să se compare ca forţă cu cetatea Brest. Celelalte erau mai slabe şi mai vechi.

Comandanţii sovietici s-au convins că cetatea Brest nu era învechită în septembrie 1939, la împărţirea Poloniei între sovietici şi germani. Cetatea Brest era apărată de o eroică garnizoană poloneză, iar hitleriştii şi staliniştii sub comanda lui Guderian şi Krivoşeev o asediau. Atunci când vi se vor arăta ruinele cetăţii Brest, să vă amintiţi că acestea nu sunt numai urmările asediului din 1941, ci şi ale „campaniei eliberatoare” din 1939. Nu numai proiectilele germane au distrus zidurile. Aici şi-a făcut treaba şi artileria stalinistă, în strânsă colaborare cu cea hitleristă.

În anul 1944, cetatea Brest a fost asediată de Rokossovski. Era deja destul de afectată. Dar asediul de două zile a fost înecat în sângele soldaţilor sovietici. Pentru că cetatea Brest, aşa bombardată cum era, era încă o fortăreaţă ameninţătoare.

Cu toate acestea, în anul 1941 infanteria germană a pătruns în cetate în dimineaţa primei zile a războiului.

Repet: orice fortăreaţă, orice fort, siloz de cereale, mănăstire sunt bune pentru apărare. Acolo unde există o cetate, organizarea apărării este mai uşoară decât acolo unde ea nu există. Încă un exemplu: cetatea Shlisselburg, sau Oreshek, sau

Nöteborg, cum i se mai spune. Această cetate a fost construită în secolul al XIV-lea, iar ultima dată a fost modernizată la începutul secolului al XVII-lea. De la începutul secolului al XVIII-lea, cetatea Shlisselburg a fost utilizată ca închisoare. În timpul celui de-al Doilea Război Mondial a trebuit din nou să fie apărată. Cetatea-închisoare a rezistat unui asediu care a durat de pe 8 septembrie 1941 până pe 18 ianuarie 1943, fără a fi cucerită de trupele germane. Cetatea Shlisselburg nu se putea compara cu cetatea Brest. Era într-adevăr o cetate bătrână şi învechită. Dar a fost apărată. Curios lucru, nimeni nu i-a decernat cetăţii Shlisselburg vreun titlu eroic. De ce o asemenea cinste cetăţii Brest?

Pentru că la Brest titlul eroic trebuia să acopere o ruşine cruntă.

Capitolul 15

Ruşinea eroică

Istoria Ţării Sovietelor este plină de secrete josnice şi absurdităţi care, la o cercetare mai profundă, iau forma unui tablou sinistru, dar plin de realism.

Viktor Kovalciuc, *Segodnia*, 29 mai 2001

1

În iunie 1941, în apropiere de Brest se afla aceeaşi Armată a IV-a care în septembrie 1939 asediase cetatea Brest, apoi mărşăluise victorioasă pe străzile oraşului Brest împreună cu diviziile lui Guderian.

În iunie 1941, de cealaltă parte a frontierei era acelaşi Guderian.

În momentul izbucnirii războiului, în structura Armatei a IV-a comandată de generalul-maior A.A. Korobkov erau două corpuri (28 Infanterie şi 14 Mecanizat), două divizii separate de infanterie şi una de aviaţie, Raionul Fortificat 62, brigăzile de apărare antiaeriană din Kobrin, Regimentul 120 Artilerie obuziere din Rezerva Înaltului Comandament.

În total, în structura Armatei a IV-a erau opt divizii: patru de infanterie (6, 42, 49, 75), două de tancuri (22, 30), una motorizată (205), una de aviaţie (10). Prin forţa şi importanţa sa, Raionul Fortificat Brest putea fi considerat echivalentul unei

divizii. Comandantul raionului fortificat avea gradul de general-maior. În plus, în Brest se afla Regimentul 33 Geniu subordonat regiunii, un spital militar regional, numeroase unităţi şi depozite din spatele frontului, precum şi unităţi NKVD.

Structura operativă a Armatei a IV-a era alcătuită din două eşaloane. Din primul eşalon făceau parte o divizie de tancuri şi patru de infanterie; din al doilea eşalon – o divizie de tancuri şi o divizie motorizată. Aerodromurile Diviziei 10 Aviaţie Mixtă au fost mutate chiar la graniţă. Unele se aflau la opt kilometri de bornele de frontieră.

Însă istoricii comunişti nu se liniştesc deloc, afirmă că cetatea Brest a trebuit abandonată în mod ruşinos pentru că nu avea cine să o apere. Iată o mostră din opera lor:

> O situaţie dificilă s-a creat în aripa stângă a Frontului de Vest. Asupra celor patru divizii de infanterie ale Armatei a IV-a, destinate apărării graniţei în apropiere de Brest, s-au năpustit zece divizii ale aripii drepte a Grupului de Armate Centru, din care patru divizii de tancuri (*Istoria Velikoi Otecestvennoi voinî Sovetskogo Soiuza. 1941-1945* [*Istoria Marelui Război Patriotic al Uniunii Sovietice*], vol. 2, p. 18).

Aparent, duşmanul era mai puternic: zece divizii, din care patru de tancuri, împotriva a patru divizii sovietice de infanterie. Totuşi, povestind despre superioritatea zdrobitoare a trupelor germane, istoricii vicleni „au uitat” de Divizia 22 Tancuri sovietică, aflată la Brest, de Raionul Fortificat 62 şi de însăşi cetatea Brest. Iar în spatele „celor patru divizii sovietice de infanterie” nu era pustiu. Acolo se aflau Divizia 30 Tancuri şi Divizia 205 Motorizată ale Corpului 14 Mecanizat, regimentul de artilerie obuziere din Rezerva Înaltului Comandament şi brigăzile de apărare antiaeriană cu tunuri de 85 mm care perforau tancurile nemţeşti din acea perioadă de la orice distanţă.

Total:

– zece divizii, din care patru de tancuri şi una de cavalerie – de partea germană;

– raion fortificat, cetate şi şapte divizii, din care două de tancuri şi una motorizată (cu tancuri) – de partea sovietică.

Generalul-colonel L.M. Sandalov, care în 1941 era colonel, şef al statului-major al Armatei a IV-a, mărturiseşte:

> Din datele expuse se vede că armata poseda forţe mari. Dacă ţinem cont că fâşia armatei de protejare a frontierei de stat nu depăşea 150 de kilometri, din care circa 60 de kilometri nu erau propice acţiunilor militare, armata putea construi apărarea cu o mare densitate de trupe şi tehnică de luptă pe kilometru de front (L.M. Sandalov, *Pervîe dni voinî* [*Primele zile ale războiului*], p. 55).

2

Cei care ne povestesc despre cele zece divizii germane care luptau împotriva Armatei a IV-a în apropiere de Brest uită să precizeze că diviziile germane de tancuri nu puteau forţa Bugul de Vest în primul eşalon. Armata germană nu avea tancuri amfibii. Iar tancuri care să forţeze un curs de apă pe fundul albiei nu aveau decât 168 pentru toată armata. După ieşirea pe mal, tancul trebuia dezetanşat. Operaţiunea dura 30 de minute. În acest interval de timp tancurile erau foarte vulnerabile. Acestea erau în special Pz-III F. Armamentul – un tun de 37 mm. Tancul sovietic cel mai „învechit”, T-26, avea un tun de 45 mm. Tancurile lor erau lipsite de apărare pe malul nostru, în timp ce tancurile noastre nu trebuiau să intre în apă – încarcă şi trage!

Forţarea unui râu, mai ales dacă este navigabil, îi pune întotdeauna pe atacatori într-o situaţie defavorabilă. În schimb,

pentru apărători acest lucru înseamnă avantaje suplimentare considerabile.

Diviziile germane de tancuri, ca de altfel şi cele de infanterie, aveau servicii imense şi supraîncărcate. După fiecare coloană de tancuri urmau coloane mult mai lungi de camioane cu o capacitate de trecere foarte redusă. Iar dacă unele tancuri ar fi reuşit să treacă râul pe fundul albiei, majoritatea tancurilor, camioanele şi furgoanele cu tracţiune animală aveau nevoie de poduri.

În fâşia Armatei a IV-a erau şase poduri peste Bugul de Vest: două de cale ferată (Brest şi Seimiatycze) şi patru pentru autovehicule (Drohiczin, Kodeń, Damachava, Wodawa).

> Aceste poduri erau păzite de detaşamentul de grăniceri (din Brest), care... nu primise nicio dispoziţie de pregătire a acestor poduri pentru distrugere. În consecinţă, chiar din prima zi a războiului, toate punctele de trecere şi podurile au fost capturate de inamic în perfectă stare (L.M. Sandalov, *Pervîe dni voinî*, p. 47).

Chiar dacă admitem că pe direcţia Brest partea germană avea o oarecare superioritate a forţelor, trebuie să ţinem cont de faptul că, în absenţa podurilor, această superioritate ar fi fost imposibil de valorificat. Traversarea infanteriei germane fără tancuri, fără artilerie, state-majore, subunităţi de servicii şi celelalte, sub tirul cetăţii Brest, al raionului fortificat, al celor patru divizii de infanterie şi al unei divizii de tancuri ar fi însemnat o catastrofă pentru inamic. O persoană onestă trebuie să caute cauza înfrângerii trupelor sovietice în apropiere de Brest, nu în faptul că partea germană a beneficiat de superioritate numerică, ci în faptul că Armata Roşie nu a aruncat în aer podurile peste Bugul de Vest.

3

Pe 22 iunie 1944, la ora 4 şi 10 minute, a început bombardarea oraşului şi cetăţii Brest. La pregătirea de artilerie a participat artileria Diviziei germane 45 Infanterie şi artileria Corpului 12 de Armată. În plus, au executat foc împotriva cetăţii nouă baterii uşoare şi trei grele, o baterie de mare putere şi trei divizioane de mortiere (R.S. Irinarhov, *Zapadnîi osobîi* [*Regiunea Militară Specială Vest*], p. 227). Forţele, trebuie să recunoaştem, erau uriaşe, dar şi trupele sovietice din Brest aveau cu ce să riposteze.

La Brest se afla statul-major al Corpului 28 Infanterie al Armatei a IV-a. În structura corpului erau două divizii de infanterie (6 şi 42), două regimente de artilerie (447 şi 455), un divizion de artilerie antiaeriană, o escadrilă de recunoaştere şi alte unităţi. Fiecare regiment de artilerie al corpului avea câte 36 de obuziere de 152 mm şi tunuri-obuziere. Regimentul 447 Artilerie al corpului se afla la Brest în orăşelul militar din nord. Regimentul 455 Artilerie se afla în poligonul regional de artilerie, la cinci kilometri sud de Brest. Ambele regimente aveau câte 18 baterii grele de foc. Regimentele de artilerie ale corpului erau de contrabaterie. Misiunea lor principală era lupta cu artileria inamicului. Aceste două regimente ar fi fost suficiente pentru a zdrobi mortierele şi obuzierele grele ale nemţilor. După aceea cetatea Brest n-ar mai fi fost ameninţată de nimic. Cu aruncătoare şi obuziere uşoare nu se poate cuceri o fortăreaţă. Şi nici cu tancurile.

Tot la Brest se aflau statele-majore ale Diviziilor 6 şi 42 Infanterie. Fiecare divizie de infanterie înseamnă cinci regimente (trei de infanterie şi două de artilerie – tunuri şi obuziere), două divizioane separate (antitanc şi antiaerian) şi cinci batalioane separate (de recunoaştere, geniu, comunicaţii, autotransport, medico-sanitar).

Tot la Brest era şi statul-major al Diviziei 22 Tancuri a Corpului 14 Mecanizat. În structura acestei divizii erau patru regimente (două de tancuri, unul de artilerie şi unul de infanterie motorizată) şi şapte batalioane şi divizioane separate.

Aşadar în oraş, în cetate şi în imediata lor apropiere se aflau şapte regimente de artilerie – două ale corpurilor şi cinci din structura diviziilor. În plus erau divizioane antitanc, treisprezece baterii din artileria tunuri şi antitanc a regimentelor, 372 de aruncătoare ale batalioanelor şi companiilor.

Pe scurt, era suficientă artilerie. Chiar mai mult decât suficientă. Şi muniţii la fel. De exemplu, Divizia 6 Infanterie care se afla în cetatea Brest avea o cantitate de muniţie de două ori şi jumătate mai mare decât era stabilit, 34 de vagoane de muniţie, adică mult mai mult decât prevedeau normele. Divizia 42 Infanterie, dislocată în acelaşi loc, avea şi ea muniţie de două ori şi jumătate mai mult decât era stabilit şi încă nouă vagoane în plus (L.M. Sandalov, *Pervîe dni voinî*, p. 47).

La Brest se afla conducerea Raionului Fortificat 62. Printre altele, raionul fortificat avea cinci batalioane de artilerie-mitraliere, fiecare cu câte 1.500 de oameni (*Ibidem*, p. 55).

Şi asta nu e tot. Ceva mai la nord de Brest se afla Divizia 49 Infanterie. Mai la sud, Divizia 75. Şi fiecare dintre ele avea câte cinci regimente, din care două de artilerie.

Este posibil ca diviziile să nu fi fost completate în întregime? Nu, n-a fost aşa.

> Diviziile de infanterie aflate în fâşia de graniţă au fost aproape în întregime completate şi aveau armamentul prevăzut de regulamente (R.S. Irinarhov, *Zapadnîi osobîi,* p. 30).
>
> În iunie 1941, marile unităţi şi unităţile care făceau parte din Armata a IV-a erau în general completate cu efectiv uman şi tehnică de luptă în limitele normativelor (L.M. Sandalov, *Pervîe dni voinî*, p. 55).

Iată prevederile acestor normative: fiecare divizie de infanterie are 14.483 de soldaţi şi comandanţi, 16 tancuri amfibii, 13 automobile blindate, 78 de tunuri şi obuziere cu calibre între 76 şi 152 mm, 12 tunuri antiaeriene cu calibre între 37 şi 76 mm, 54 de tunuri cu calibru de 45 mm, 150 de aruncătoare cu calibre între 50 şi 120 mm, 392 de mitraliere de mână şi 166 de mitraliere pe afet, 558 de automobile, 99 de tractoare, 3.039 de cai.

În afară de unităţile şi subunităţile Armatei Roşii, în cetatea Brest se afla un detaşament NKVD de grăniceri şi un batalion separat NKVD de escortă. Din punct de vedere numeric, detaşamentul de grăniceri este echivalent cu un regiment de infanterie. Asta înseamnă 2.500-3.000 de oameni. Totuşi, detaşamentele de grăniceri erau formate dintr-un material uman mult mai bun. În medie, fiecare din cele cinci detaşamente de grăniceri care în 1941 se aflau la frontiera de stat în Bielorusia aveau în dotare 1.300 de puşti semiautomate, 500 de automate, 80 de mitraliere de mână şi 40 de mitraliere pe afet, 80 de autovehicule (R.S. Irinarhov, *Zapadnîi osobîi*, p. 111).

> Pe scurt, la Brest a fost concentrat un mare număr de trupe (L.M. Sandalov, *Na moskovskom napravlenii*, p. 58).

Iar dacă i se mai năzare cuiva superioritatea germană în raionul Brest, îi amintesc că în primăvara anului 1941, în spatele frontului Armatei a IV-a au fost aduse 480 de tunuri-obuziere ML-20 de 152 mm (*VIJ*, nr. 7, 1971, p. 19). ML-20 cântărea 7.270 kg. Distanţa maximă de tragere – 17.400 metri. Greutatea proiectilului – 43,6 kg. 480 de tunuri-obuziere înseamnă 120 de baterii grele de foc. Nemţii nu aveau de partea lor nimic care să le egaleze sau măcar să se apropie, nici

numeric, nici calitativ.

Pentru fiecare din aceste tunuri au fost pregătite câte zece seturi de muniţie. Un set conţinea 60 de proiectile şi 60 de încărcături. Numărul total de proiectile şi încărcături pentru aceste tunuri este uşor de calculat. Un set de 60 de proiectile şi 60 de încărcături se înmulţeşte cu zece. Apoi cu 480.

Numai aceste 480 de tunuri-obuziere şi numai aceste zece seturi de muniţie pregătite pentru ele ar fi fost suficiente pentru nimicirea rapidă şi completă a grupării inamicului. Cu atât mai mult cu cât el nu avea nici cetate, nici raion fortificat.

4

Şi iată că în pofida acestei concentrări de trupe sovietice (şi a unui eroism fără margini, după cum ni se spunea), în primele ore ale războiului au avut loc evenimente destul de stranii:

> Pe la ora 7, unităţile Diviziilor 45 şi 34 Infanterie ale Corpului 12 Armată german au ocupat oraşul Brest (L.M. Sandalov, *Pervîe dni voinî*, p. 84).

Ei aveau două divizii de infanterie, iar noi aveam în Brest două divizii de infanterie şi una de tancuri.

Diviziile lor de infanterie aveau câte un singur regiment de artilerie, în diviziile noastre de infanterie erau câte două regimente de artilerie plus un regiment de artilerie în divizia de tancuri.

În dotarea artileriei divizioanelor şi corpului ei aveau obuziere din timpul Primului Război Mondial, puţin modernizate. Diviziile sovietice aveau tunurile cele mai

moderne, cum nu mai avea nimeni în lume în perioada aceea.

Pentru ei era greu, căci atacau. Pentru noi era uşor pentru că ne apăram.

Lor le era de trei ori mai geru, pentru că nu atacau pur şi simplu, ci forţau un puternic curs de apă – Bugul de Vest. Pentru ei, acest râu era un obstacol greu de trecut. Pentru noi era foarte uşor, căci râul era un aliniament de apărare foarte convenabil.

Primul val de atacatori nu are cu el armament greu, iar rezervele de muniţii nu pot fi prea mari. Trupele noastre au tot armamentul greu. Şi rezervele de muniţie sunt inepuizabile. Oraşul şi cetatea Brest sunt pline cu depozite ale regimentelor, diviziilor, corpurilor, armatelor, ale regiunii şi centrale.

Diviziile lor de infanterie nu au niciun tanc, ale noastre au. În plus noi avem o întreagă divizie de tancuri! Ce moment potrivit! Ce posibilitate să ne bucurăm! Să strivim cu tancurile infanteria lipsită de apărare a nemţilor!

Dar unde este Divizia 22 Tancuri a Corpului 14 Mecanizat al Armatei a IV-a a Frontului de Vest?

5

O întrebare arzătoare: cum a putut divizia sovietică de tancuri să-i permită infanteriei germane să forţeze Bugul de Vest?

Răspunsul ni-l dă generalul-colonel L.M. Sandalov:

În timpul pregătirii de artilerie, Divizia germană 43 Infanterie a provocat pierderi mari Diviziei 22 Tancuri amplasate în orăşelul militar sudic din Brest, la 2,5-3,5

km de frontiera de stat. Acest orăşel se afla pe loc drept, uşor de observat de inamic… Au fost ucişi şi răniţi mulţi oameni… Acest lucru a fost favorizat de concentrarea laolaltă a unităţilor diviziei… Divizia a pierdut şi o mare parte din tancuri, artilerie şi autovehicule, mai mult de jumătate din totalul autocisternelor, atelierelor şi bucătăriilor de campanie. Din cauza tirului inamicului au luat foc, apoi au sărit în aer depozitul de artilerie şi depozitul de carburanţi şi lubrifianţi al diviziei… O parte însemnată a artileriei diviziei a fost distrusă de focul inamicului sau a rămas în parcuri din cauza lipsei mijloacelor de tracţiune (L.M. Sandalov, *Pervîe dni voinî*, pp. 76-77).

Dislocarea neinspirată a Diviziei 22 Tancuri şi ieşirea iraţional planificată a diviziei în raionul Jabinki au dus în primele ore ale războiului la pierderi uriaşe în efective umane şi la distrugerea celei mai mari părţi a tehnicii de luptă şi rezervelor diviziei (*Ibidem*, p. 35).

Cartea generalului-colonel Sandalov a apărut în varianta desecretizată în anul 1989. El însă a scris-o în 1961. Atunci nu a putut să spună tot adevărul. Adevărul este dezvăluit acum. Divizia 22 Tancuri nu se afla la 2,5-3,5 km de frontiera de stat, ci „în imediata apropiere a frontierei” (R.S. Irinarhov, *Zapadnîi osobîi*, p. 52).

Despre eroismul apărătorilor cetăţii Brest s-au povestit multe. Chiar prea multe. Noi vom vorbi despre cumplita ruşine a aşa-numitei apărări a cetăţii Brest. Unde şi când s-a mai întâmplat ca o divizie de infanterie să facă praf şi pulbere o divizie de tancuri? Mai ales că divizia de tancuri se afla într-o situaţie extrem de favorabilă – în faţa frontului acesteia era un râu navigabil.

Întrebări fireşti: cum a ajuns divizia de tancuri chiar lângă graniţă şi care era rostul menţinerii ei acolo? La aceste întrebări, agitatorii comunişti au găsit următorul răspuns: divizia de tancuri (ca şi toate celelalte) se afla chiar lângă graniţă cu scopul unic de a respinge agresiunea duşmanului.

Acest răspuns este pentru cei fără minte. Un om normal ar întreba: dacă misiunea diviziei era de a respinge agresiunea, atunci de ce n-a respins-o? Şi cum ar fi fost posibil? Divizia 22

Tancuri a fost pusă într-o situaţie în care nu erau posibile niciun fel de riposte, nici măcar teoretic. Toată tehnica de luptă a diviziei era lângă graniţă, în loc deschis. Inamicul vede numărul mare de tancuri, artilerie, mijloace de transport, depozite şi celelalte. Este suficient să deschidă focul pe neaşteptate, chiar şi cu aruncătoarele foarte uşoare, şi atunci niciun tanchist sovietic nu va putea ajunge la tancul său. Sau pot să se descurce pur şi simplu cu mitralierele. Exact asta a făcut comandantul Diviziei germane 34 Infanterie. Prin foc susţinut cu mitralierele, aruncătoarele şi obuzierele, el a nimicit Divizia 22 Tancuri. Divizia germană de infanterie n-a nimicit pur şi simplu o divizie sovietică de tancuri. A nimicit-o în trei ore.

6

Unii obiectează: oraşul, cetatea şi uriaşele aglomerări de trupe sovietice au suferit nu numai un puternic atac de artilerie, ci şi un atac al aviaţiei. Este adevărat. Totuşi şi în acest caz ai noştri aveau cu ce să riposteze. Fiecare regiment sovietic de infanterie, de tancuri şi de infanterie motorizată avea câte o companie de mitraliere antiaeriene. Marea majoritate a tancurilor Diviziei 22 Tancuri aveau instalate pe turele mitraliere antiaeriene. Fiecare din cele cinci divizii ale primului eşalon al Armatei a IV-a avea propriul divizion de artilerie antiaeriană. În plus, comandantul Corpului 28 Infanterie mai dispunea de încă un divizion antiaerian. Pe lângă toate acestea, oraşul Brest şi împrejurimile erau apărate de raionul brigăzilor de apărare antiaeriană din Kobrin, din care făceau parte Batalionul 11 Cercetare aeriană, avertizare şi legătură şi şase divizioane antiaeriene – 69, 202, 218, 296, 298, 301.

În plus, Divizia 10 Aviaţie Mixtă: 241 de avioane de luptă, din care 138 de avioane de vânătoare. Pe lângă această divizie de aviaţie, „pentru acţiunile de pe Frontul Brest-Baranovici puteau fi aduse până la o divizie de bombardiere (circa 180 de bombardiere medii) şi o jumătate de divizie de aviaţie de vânătoare (circa 100 de avione de vânătoare) subordonate regiunii” (L.M. Sandalov, *Pervîe dni voinî*, p. 55).

Dar atacul aviaţiei germane a fost distrugător.

Între timp, miracolele continuau: „Pe la ora 9 cetatea a fost complet înconjurată” (R.S. Irinarhov, *Zapadnîi osobîi*, p. 228).

Cum s-a putut întâmpla aşa ceva? Au trecut doar 5 ore de război şi iată că oraşul este deja ocupat, iar uriaşa cetate este înconjurată. Dar cele două inele de forturi din jurul cetăţii? Dar cele două divizii de infanterie şi divizia de tancuri din Brest şi de lângă cetate? Ele ce făceau?

> Detaşamentele Diviziei 45 Infanterie au forţat Bugul şi au năvălit pe Insula de Vest şi pe cea de Sud. Erau apărate numai de un lanţ destul de rar de grăniceri… Şiruri compacte de soldaţi cu automate au împânzit cele două insule (*Ibidem*).

„Pe 24 iunie a fost înfiinţat statul-major al apărării cetăţii şi comandamentul unic condus de căpitanul comunist I.N. Zubaciov şi de comisarul de regiment E.M. Fomin” (*Sovetskaia voennaia enţiklopedia*, vol. 1, p. 590). Pe comisar l-au băgat aici ca să sublinieze rolul conducător şi călăuzitor al iubitului nostru Partid Comunist. În acelaşi scop, şi-au amintit şi de apartenenţa la partid a căpitanului Zubaciov. Însă aceste trucuri şi tertipuri nu pot ascunde esenţialul: apărarea unei fortăreţe dintre cele mai bune, mai puternice din Europa, al cărei perimetru de apărare era de 45 km, era coordonată de un căpitan, iar statul-major al apărării a fost constituit abia în a treia zi a războiului.

Cum să înţelegem aceste lucruri? Cetatea a fost supusă unui atac de artilerie în primele minute de război. Aşa a început practic războiul. De ce statul-major al apărării a fost creat a treia zi? Înainte de război la ce se gândeau? Şi de ce apărarea cetăţii este încredinţată unui căpitan? Unde sunt comandanţii şi statele-majore ale celor două divizii de infanterie şi diviziei de tancuri? Unde este comandantul raionului fortificat? Unde sunt comandanţii şi statele-majore ale celor şase regimente de infanterie, patru de artilerie, două de tancuri, unul de infanterie motorizată şi unul de genişti? Unde este comandantul şi statul-major al detaşamentului de grăniceri? Unde sunt comandanţii şi statele-majore ale celor 46 de batalioane şi ale celor 19 divizioane de artilerie?

Dar unde este comandamentul superior? Diviziile de Infanterie 6 şi 42 fac parte din Corpul 28 Infanterie. Cel care trebuia să comande apărarea era comandantul corpului. Unde se afla acesta? Şi ce făcea statul său major?

Pe 22 iunie 1941, în Brest se aflau:

– generalul-maior V.S. Popov – comandantul Corpului 28 Infanterie;

– comisarul de divizie F.I. Şlîkov – membru al Consiliului Militar al Armatei a IV-a;

– generalul-maior M.I. Puzîrev – comandantul Raionului Fortificat 62;

– generalul-maior de artilerie M.P. Dmitriev – şeful artileriei Armatei a IV-a;

– generalul-maior I.S. Lazarenko – comandantul Diviziei 42 Infanterie;

– generalul-maior de trupe de tancuri V.P. Puganov – comandantul Diviziei 22 Tancuri.

Acolo se mai aflau şi colonei cu funcţii de generali:

– P.S. Sereghin – locţiitorul comandantului Corpului 28 Infanterie;

– G.S. Lukin – şeful statului-major al Corpului 28 Infanterie;

– M.A. Popsui-Şapko – comandantul Diviziei 6 Infanterie Orlovsk, decorată cu Ordinul „Steagul Roşu”.

Ei, şi acum, poftiţi un episod eroic: apărarea oraşului Brest nu era coordonată de nimeni, iar apărarea fortăreţei Brest era coordonată de un căpitan. Totuşi, după cum precizează enciclopedia, „conducerea centralizată a fost curând distrusă” (*Sovetskaia voennaia enţiklopedia*, vol. 1, p. 590). Cu alte cuvinte, nici apărarea cetăţii Brest nu era coordonată de nimeni.

Ghizii din cetatea-erou nu vă vor povesti despre această infamie.

Vă vor istorisi faptele de eroism.

7

Să deschidem acum cartea lui G.K. Jukov, cel mai mare comandant militar al tuturor timpurilor şi popoarelor. Brest este poarta ţării. În oricare din ediţiile cărţii lui Jukov, despre bătălia din apropiere de Brest sunt doar 13 rânduri. Despre ce? Despre superioritatea germană zdrobitoare şi despre eroismul fără margini al trupelor sovietice. Jukov a fost nevoit să recunoască: în afara celor două divizii sovietice de infanterie din apropiere de Brest şi de cele două divizii de infanterie aflate chiar în Brest, în oraş se mai afla şi Divizia 22 Tancuri. În schimb a uitat să spună de ce anume era acolo şi cum se face că

a fost anihilată de o divizie germană de infanterie.

Inamicul (dacă e să-l credem pe Jukov) avea în această zonă un avantaj de 5-6 ori mai mare. N-ar fi fost rău să-şi susţină această afirmaţie cu cifre, dar celui mai mare comandant militar nu-i arde de fleacuri. El îi dă înainte cu eroismul:

> Cu toate acestea, inamicul nu a reuşit să frângă rezistenţa apărătorilor cetăţii Brest, eroii asediaţi i-au dat riposta cuvenită. Pentru nemţi, epopeea Brestului a fost ceva cu totul neaşteptat. Trupele de tancuri şi blindate ale grupului lui Guderian au fost nevoite să ocolească oraşul (*Vospominania i razmîşlenia*, 1969, p. 266).

Aici marele comandant militar a strecurat o minciunică. Diviziile germane nu au ocolit oraşul Brest, ci l-au ocupat. Orice manual de istorie a războiului comunică data oficială: Brest a fost abandonat de Armata Roşie pe 22 iunie 1941. Iar participanţii la evenimente precizează la fel de oficial: la ora 7 dimineaţa. Mai mult, şi această dată, şi această oră sunt confirmate de documente. Pe 22 iunie, la ora 11.55, statul-major al Armatei a IV-a a expediat statului-major al Frontului de Vest şi Marelui Stat-Major „Raportul de luptă nr. 5” în care se spunea: „Pe 22 iunie 1941, în jurul orei 7.00, Divizia 6 Infanterie a fost nevoită să cedeze prin lupte oraşul Brest” (*VIJ*, nr. 5, 1989).

Dacă nu avem încredere nici în acest document, atunci să-l credem pe Jukov însuşi. În „Comunicatul Înaltului Comandament al Armatei Roşii din 23 iunie 1941”, Marele Stat-Major condus de Jukov a anunţat oficial în toată lumea că oraşul Brest a fost cedat. Tocmai am citit în capitolul precedent: „După lupte crâncene, inamicul a reuşit să forţeze unităţile noastre de acoperire să se retragă şi să ocupe Kolno, Lomza şi Brest”.

Frumos adus din condei… unităţile de acoperire.

Însă după un sfert de secol Gheorghi Konstantinovici şi-a

venit brusc în fire şi a anunţat că „eroii asediaţi au dat riposta cuvenită”, că Brest era o nucă prea tare pentru dinţii nemţilor, că nu au reuşit să-l ocupe şi au fost nevoiţi să-l ocolească.

Totuşi Jukov nu minte chiar tot timpul. Uneori mai spune şi adevărul: „Pentru nemţi, epopeea Brestului a fost ceva cu totul neaşteptat”. Cuvinte de aur. Sfântul adevăr.

În zona oraşului Brest erau şase poduri peste Bugul de Vest, din care două de cale ferată. Şi toate au căzut nevătămate în mâinile armatei germane. Pentru nemţi, acest lucru a fost ceva complet neaşteptat.

Artileria sovietică, în ciuda superiorităţii cantitative şi calitative zdrobitoare, nu a deschis focul în primele ore ale războiului. Pentru că îndeplinea ordinul lui Jukov de a nu răspunde la provocări. Şi acest lucru a fost neaşteptat pentru nemţi.

O divizie sovietică de tancuri se afla chiar lângă graniţă, iar o divizie germană de infanterie a făcut-o una cu pământul în câteva ceasuri. La aşa ceva nemţii nu s-au aşteptat.

Aerodromurile sovietice erau amplasate în imediata apropiere a frontierei. Erau ticsite de avioane. Însă piloţii aveau ordin să nu deschidă focul, ci, fluturând din aripi, să oblige avioanele inamice să aterizeze. Acesta a fost un lucru absolut neaşteptat pentru piloţii germani. La asemenea gesturi ei răspundeau fluturându-şi…

În oraşul Brest lipsit de apărare, chiar lângă graniţă, se aflau statul-major al unui corp de armată, statul-major al unui raion fortificat, statele-majore a două divizii de infanterie şi statul-major al unei divizii de tancuri. Totul a fost spulberat cu un singur atac. De conducerea trupelor din zona Brest nu se ocupa nimeni. Aşa ceva era foarte neaşteptat pentru nemţi.

După trei zile de înaintare vertiginoasă, pe care nu o împiedica practic nimeni, pe poligonul regional din apropiere

de Baranovici trupele germane au capturat 480 de tunuri-obuziere ML-20 de 152 mm nou-nouţe, ieşite direct din uzină, şi câte zece seturi de muniţii pentru fiecare din aceste tunuri. Ele fuseseră aduse în poligon în luna mai pentru nou-înfiinţatele regimente de artilerie ale Rezervei Înaltului Comandament, dar efectivul uman încă nu ajunsese. Era o adevărată comoară. Pentru artileriştii germani a fost ceva din cale afară de neaşteptat. Tunurile-obuziere sovietice ML-20 au fost folosite de artileria germană pe toate fronturile, până în ultima zi a războiului.

Şi iată că şeful Marelui Stat-Major, Jukov, dă vina pentru aceste fapte revoltătoare pe comandantul Armatei a IV-a, generalul-maior Korobkov.

Ca şi cum Korobkov, şi nu Jukov a stabilit punctele de dislocare a diviziilor şi statelor lor majore.

Ca şi cum Korobkov a ales locul unde să fie construite noile aerodromuri.

Ca şi cum Korobkov avea dreptul pe timp de pace să deplaseze diviziile de tancuri spre graniţe. Să le expună atacului. Înfrângerii.

Ca şi cum Korobkov, şi nu Jukov a adus în zona de frontieră sutele de tunuri grele pentru regimentele formate ale Rezervei Înaltului Comandament, fără a se îngriji să le asigure servanţii şi tracţiunea.

Ca şi cum Korobkov, şi nu Jukov trebuia să expună guvernului problema distrugerii podurilor peste râurile de frontieră, inutile într-un război de apărare.

Ca şi cum Korobkov, şi nu Jukov a semnat directivele: „Nu se vor lua niciun fel de alte măsuri fără dispoziţii speciale”.

Ca şi cum Korobkov, şi nu Jukov i-a deferit tribunalului pe toţi cei care au încălcat ordinele draconice de a nu răspunde la

provocări, de a nu deschide focul, iar în loc să riposteze, să fluture din aripioare.

Capitolul 16

Cine şi cum a pregătit apărarea cetăţii Brest?

Principalul neajuns al planului regional, precum şi al planului armatei, a fost lipsa lor de realism.

General-colonel L.M. Sandalov,
Pervîe dni voinî, p. 31

1

Turiştii sunt conduşi prin cetatea Brest: priviţi la dreapta, priviţi la stânga, aceasta este citadela, aceasta este Insula Grănicerilor, iar aceasta – Insula Spitalului…

Totul este clar, totul este limpede. Numai că…

Pe Insula Grănicerilor, în fortificaţia Terespol din cetatea Brest, pe malul vestic al Bugului de Vest se afla Batalionul separat 132 de trupe NKVD. În muzeul apărării cetăţii vi se va povesti despre specificul acestui batalion. Era un batalion de escortă. Orice lucrare de specialitate (de exemplu, *Velikaia Otecestvennaia voina* [*Marele Război Patriotic*], Moscova, 1985, p. 110) va confirma aceste date. De la cazărmile Batalionului separat 132 de escortă NKVD până la frontiera de stat erau câţiva zeci de paşi.

Eu nu mai înţeleg nimic. Să-mi explice şi mie cineva de ce

nişte gardieni de închisoare au fost cazaţi mai aproape de graniţă decât grănicerii? Dacă se pregătea un atac prin surprindere nimicitor împotriva Germaniei, atunci totul este limpede. În cazul în care Armata Roşie ar fi atacat Germania, aici ar fi fost organizat un punct de primire şi de expediere a prizonierilor de război şi a elementelor străine. Şanţurile cetăţii, cazematele şi bastioanele sunt nişte lucrări care, prin elementele lor de construcţie şi prin destinaţia pe care o au, sunt înrudite cu centralele închisorilor şi ocnelor. În vechime, cetăţile serveau drept închisori. Astfel, cetatea Petropavlovsk, construită de Petru I, servea drept închisoare încă din timpul domniei acestuia. Istoricul cetăţii nu menţionează însă niciun act de eroism sau fapte de arme măreţe.

Cetatea Brest ar fi fost foarte potrivită ca lagăr temporar. Iar transportul prizonierilor din Brest nu ar fi fost o problemă. Brest reprezintă poarta Uniunii Sovietice. De aici, o puternică magistrală pleacă direct spre Moscova, aceasta fiind cea mai mare intersecţie de transport feroviar din lume. Un alt nod feroviar atât de puternic nu există pe această planetă. Din Brest spre Moscova şi mai departe, în orice direcţie, în vagoane pentru vite pot fi transportaţi chiar şi o sută de mii de duşmani, chiar şi un milion. Lângă lagărul temporar Brest puteau fi amenajate puncte de triere ale lagărului. Cele două inele de forturi din jurul cetăţii ar fi fost foarte potrivite în acest sens. Acolo zidurile sunt groase, de nepătruns. Prizonierii n-au decât să urle în camerele de tortură, nu-i aude nimeni. Aici puteau fi organizate şi puncte de execuţie prin împuşcare. Hotarul natural Borki sau Vedmî Lisi la sud de Brest a fost parcă special creat de natură în acest scop. Evident, duşmanii puteau fi împuşcaţi şi mai departe de graniţă. Apropo, dacă ne îndreptăm spre est pe această magistrală, vom vedea, chiar paralel cu aceasta, cele mai renumite (dintre cele cunoscute) locuri de execuţie prin împuşcare din Uniunea Sovietică: Kuropatî lângă Minsk, Katîn lângă Smolensk.

Dar dacă nu se pregătea invadarea Germaniei, atunci destinaţia Batalionului separat 132 de escortă NKVD şi mai ales amplasamentul acestuia este curată idioţenie, dacă nu cumva sabotaj.

2

Lângă Insula Grănicerilor era Insula Spitalului. Pe această insulă se afla spitalul central al Regiunii Militare Speciale Vest. Cum să înţelegem acest lucru? Toată ţara ştia că graniţa era la castel. Toţi îşi aminteau că e mai bine să te ţii cât mai departe de graniţă, pentru că grănicerii stalinişti, asemenea gardienilor din lagăr, trag fără avertisment. Pe Insula Spitalului din cetatea Brest, în ajunul războiului, în pofida logicii şi spiritului socialismului, se întâmplau lucruri incredibile. Imaginaţi-vă că pe fâşia de graniţă, de-a lungul malului unui râu de graniţă, se plimbă nişte bărbaţi tineri în halate albe, cu papuci albi. Dacă unul dintre ei se aruncă în apă şi înoată direct spre duşmanii de clasă? Cine este răspunzător? Cum este posibil aşa ceva? Şi, iertaţi-mă, ce fac organele vigilente, unde se uită?

Ni se spune că agresiunea Germaniei a fost neaşteptată, adică, într-un viitor previzibil, conducătorii sovietici nu se aşteptau la un atac şi nici ei, se înţelege, nu aveau de gând şi nu plănuiau să atace. Îşi vedeau pur şi simplu de existenţa lor paşnică. Să zicem. Pe timp de pace, îngrijirea medicală a efectivului era organizată după o schemă simplă, în două etape: unitatea sanitară a regimentului (uneori a diviziei) era spitalul militar regional. Soldatul este un flăcău tânăr şi sănătos, nu poate avea niciun fel de boli grave. De aceea, de regulă soldatul este tratat ambulatoriu. Numai dacă necesită un tratament mai complicat – de exemplu, o intervenţie chirurgicală – atunci este

trimis la spitalul militar regional.

Pe timp de pace, în componenţa Regiunii Militare Speciale Vest erau patru armate: III, IV, X şi XIII. Pe lângă acestea, regiunea avea şi patru corpuri de infanterie, unul de desant aerian, două mecanizate, şase raioane fortificate şi câteva divizii, brigăzi, regimente şi batalioane separate, care nu făceau parte din structura armatei, ci erau subordonate direct comandantului regiunii militare. Să ne imaginăm următoarea situaţie. În Divizia 100 Infanterie, care se află în apropiere de Minsk, soldatul Ivanov are apendicită. Esculapul local îi scrie o trimitere: Ivanov trebuie transportat pe fâşia de graniţă pentru o operaţie urgentă…

Înainte de invazia germană, în spitalul militar regional de pe Insula Spitalului din cetatea Brest erau aduşi soldaţi şi comandanţi din Vitebsk, Moghilev, Smolensk, de la 400, 500, 600 de kilometri din spatele frontului, chiar lângă bornele de frontieră.

Acestui amplasament al spitalului central al Regiunii Militare Speciale Vest i s-a găsit o explicaţie foarte simplă: aşa a fost de-a lungul istoriei… Nici vorbă! Până în septembrie 1939 spitalul militar regional se afla la Minsk. Înainte era la Smolensk. După „campania de eliberare” Brest a devenit sovietic, iar aici a fost transferat de urgenţă spitalul militar regional. De ce?

Când am aflat de acest spital şi de amplasamentul său neobişnuit, ca să mă exprim cu delicateţe, m-am gândit: se vede treaba că după „campania de eliberare” din 1939-1940 tovarăşul Stalin a pus la cale liberalizarea – hai, fie, lasă să admire şi poporul întinderile de dincolo de graniţă, să fie şi graniţa transparentă! Dar lucrurile nu sunt chiar atât de simple. Dacă era vorba de îmblânzirea năravurilor unui regim canibalic, de ce în aceeaşi cetate, pe insula vecină, era cazat un batalion de gardieni de închisoare?

Nici din punct de vedere militar nu este totul în regulă. Aţi mai văzut vreodată pe undeva ca statul să organizeze cel mai mare spital militar chiar la frontiera cu ţara vecină? Şi nu pur şi simplu la frontieră, ci pe magistrala centrală care leagă cele două capitale! Chiar lângă posturile de grăniceri. Oare pe timp de pace armata Pakistanului ar fi amplasat un mare spital militar staţionar la o sută de metri de graniţa cu India? Chiar acolo unde graniţa este traversată de drumul care leagă cele două capitale? Sau, să presupunem că apare un spital militar sirian la graniţa cu Israelul prieten. Şi de ce? N-au destul pământ în Siria?

De aceea mă gândesc: tovarăşului Stalin nu-i ajungea pământul în Rusia, încât a trebuit să amplaseze spitalele militare lângă bornele de frontieră? Acum să ne imaginăm aceeaşi situaţie, dar la scară redusă. Imaginaţi-vă că sunteţi şeful statului-major al unui corp de armată sau al unei armate de arme întrunite. Posibilitatea unui război nu este exclusă. Diviziile dumneavoastră se pregătesc de apărare. Fiecare divizie ocupă o fâşie de 30 de kilometri lăţime pe o adâncime de 20 de kilometri. Comandantul uneia dintre divizii a hotărât să amplaseze spitalul unităţii chiar pe linia întâi, dar nu în centrul dispozitivului de luptă, ci pe flancul stâng, chiar în margine.

Înseamnă că într-o luptă de apărare va trebui să care răniţii de-a lungul frontului, din flancul drept în cel stâng, cale de 30 de kilometri. Chiar dacă sărmanii de ei ajung până acolo, vor trebui trataţi chiar în linia întâi. Din nou sub tirul inamicului.

Analizaţi situaţia şi, în calitate de şef al statului-major imediat superior, evaluaţi acţiunile subordonaţilor dumneavoastră...

Să revenim acum la scara reală.

Fiecare divizie are un batalion medico-sanitar, fiecare armată are pe timp de război o bază de spitalizare alcătuită din

câteva spitale pentru evacuaţi şi câteva spitale de chirurgie. În plus, regiunea militară, care în caz de război se transformă în front, are propria bază de spitalizare – până la zece şi chiar mai multe spitale. Aşadar: cel mai important din toate aceste spitale a fost amplasat în cetatea Brest, în flancul stâng al Frontului de Vest, la o sută de metri de frontiera de stat. Frontul de Vest înseamnă 470 de kilometri de la nord la sud, de la graniţa Lituaniei până la graniţa Ucrainei. La extremitatea flancului stâng se afla spitalul central al Frontului de Vest. Dacă se pregătea apărarea, alegerea locului pentru acest spital constituie o crimă. Cum să fie aduşi aici răniţii armatelor vecine? De la 200, 300, 400 de kilometri de-a lungul frontului? Printre exploziile proiectilelor? Sub ploaia de schije? Dar răniţi şi bolnavi vor fi nu numai în linia întâi, ci şi în spatele frontului. De exemplu, victimele bombardamentelor. Ce ar trebui făcut în acest caz? Ar trebui transportaţi răniţii din spatele frontului în linia întâi? Şi ce folos să-i aduci pe cei grav răniţi în cetatea Brest, dacă aceasta oricum, încă din primele minute ale războiului de apărare, va nimeri sub focul inamicului?

3

După cum ni se spunea, comandantul Frontului de Vest, generalul de armată D.G. Pavlov, nu excela prin calităţi intelectuale deosebite. Nu contestăm. Însă deasupra lui Pavlov erau şefii lui. Era un stat-major superior. Şi nu unul oarecare, ci Marele Stat-Major al Armatei Roşii a Muncitorilor şi Ţăranilor. În fruntea acestui stat-major era cel mai mare comandant militar al tuturor timpurilor şi popoarelor, generalul de armată Jukov. Daţi-mi voie să întreb, aşa, de curiozitate: unde se uita Marele Stat-Major? La ce se gândea genialul său şef?

În ajunul războiului şi în prima etapă a sa, conducerea serviciilor din spatele frontului era asigurată de statele-majore ale armatelor de arme întrunite.

> Şefii statelor-majore răspundeau personal de organizarea şi funcţionarea serviciilor de aprovizionare multilaterală a trupelor în timpul desfăşurării operaţiunilor militare. În structura Marelui Stat-Major al Armatei Roşii exista Direcţia de Organizare a Serviciilor şi Aprovizionării… Prin organizarea serviciilor se înţelege stabilirea zonelor din spatele frontului, amplasarea unităţilor şi formaţiunilor de servicii, pregătirea şi utilizarea căilor de comunicaţii (*Tîl Sovetskih voorujennîh sil v Velikoi Otecestvennoi voine* [*Serviciile Forţelor Armate Sovietice în Marele Război Patriotic*], volum coordonat de generalul de armată S.K. Kurkotkin, p. 46).

Serviciile Armatei Roşii includeau sectoare de aprovizionare şi dotare: tancuri şi autoblindate, artilerie, materiale genistice şi pentru protecţia împotriva armelor chimice, sectoare de comunicaţii, de intendenţă (alimente-furaje, echipamente şi efecte, transport şi gospodărire), carburanţi-lubrifianţi, sectorul sanitar, veterinar şi sectorul financiar.

De organizarea şi funcţionarea acestor compartimente ale serviciilor răspundeau şefii statelor-majore ale batalioanelor, regimentelor, brigăzilor, diviziilor, corpurilor, armatelor, regiunilor militare şi fronturilor. În vârful piramidei responsabililor se afla şeful Marelui Stat-Major. Instrucţiunile şi regulamentele din acea perioadă subliniau că această răspundere este personală. De serviciile Regiunii Militare Speciale Vest (în timpul războiului – Frontul de Vest) răspundea personal şeful statului-major al regiunii (frontului), generalul-maior V.E. Klimovskih. El stabilea zonele pentru unităţile de servicii subordonate regiunii, inclusiv pentru amplasarea spitalului militar regional în cetatea Brest. Pentru toate serviciile Armatei Roşii, inclusiv pentru serviciile Regiunii Militare Speciale Vest răspundea personal şeful Marelui Stat-Major, generalul de armată Jukov. Activitatea şefului ierarhic

superior consta în controlul şi îndrumarea activităţii subordonaţilor. Şi dacă subordonaţii făceau greşeli, şeful era obligat să le atragă atenţia şi să le ceară să îndrepte greşelile respective.

Îmi exprim o opinie, cu care puteţi să nu fiţi de acord. Puteţi să mă contraziceţi. Am impresia că înainte de război spitalul central al viitorului Front de Vest a fost organizat pe malul unui râu de frontieră din simplul motiv că se luase decizia mutării graniţei. Într-un viitor apropiat. Dacă se pregătea atacarea Germaniei, nici că se putea găsi un loc mai bun pentru principalul spital al Frontului de Vest. Moscova – Smolensk – Minsk – Baranovici – Brest – Varşovia – Berlin era principala direcţie strategică a războiului. Axa centrală. Principala magistrală. Pe ea putea fi transportat fluxul principal de materiale către armata activă. Tot pe ea, în direcţie opusă – prizonierii şi răniţii. Chiar pe această magistrală, chiar în Brest şi chiar lângă graniţă, chiar la marginea teritoriului sovietic, trebuia amplasat cel mai bun spital al Frontului de Vest. Dincolo de frontiera de stat, în urma trupelor care înaintează vertiginos, vor veni spitalele mobile. Iar aici este un spital staţionar. Organizat încă din timp de pace. Dacă e nevoie de o operaţie urgentă şi foarte complicată, să nu fie necesară transportarea bolnavului la Minsk, Smolensk sau Moscova…

Dacă negăm intenţiile şi planurile agresive ale comandamentului Armatei Roşii, atunci şi generalul-maior Klimovskih, şi generalul de armată Jukov trebuie consideraţi cretini şi criminali.

4

Încă o întrebare: cum s-a întâmplat ca o cetate imensă cu

perimetrul exterior de 45 de kilometri să fie înconjurată în câteva ore?

Chiar înainte de prăbuşirea Uniunii Sovietice, un răspuns la această întrebare a dat locţiitorul şefului Marelui Stat-Major al Forţelor Armate ale Uniunii Sovietice, generalul de armată M.A. Gareev: „Pe un sector cu lungimea de 80-100 kilometri nord şi sud de Brest nu erau niciun fel de trupe” (*Mujestvo*, nr. 5, 1991, p. 256).

Iată cauza încercuirii. Pe de o parte, „în Brest a fost concentrat un număr uriaş de trupe” (L.M. Sandalov, *Na moskovskom napravlenii*, p. 58), pe de altă parte, în dreapta şi stânga oraşului Brest, pe zeci de kilometri – nimeni. Îngrămădeală absurdă în centru, iar flancurile au rămas descoperite. Desfăşurate astfel, trupele sovietice din Brest erau pur şi simplu expuse încercuirii şi nimicirii.

Cu ce se ocupau aceste trupe? Dacă în dreapta şi în stânga oraşului, pe o lungime de o sută de kilometri, nu apăra nimeni graniţa, atunci poate că trupele pregăteau apărarea oraşului şi a cetăţii?

Nici vorbă: „Pentru apărarea cetăţii, conform planului regional, era prevăzut un singur batalion de infanterie cu un divizion de artilerie” (*Ibidem*, p. 52).

În anul 1941, un batalion de infanterie avea 827 de oameni. Bineînţeles, dacă era complet, până la ultimul soldat. Generalii sovietici şi istoricii cu epoleţi încercau să ne facă să credem că pretutindeni unităţile erau îngrozitor de incomplete.

Un divizion de artilerie înseamnă 12 tunuri şi 220-296 de oameni, în funcţie de tipul tunurilor şi de tracţiune.

Dacă desfăşurăm un batalion şi un divizion de artilerie în perimetrul exterior al cetăţii Brest, pe fiecare din cei 45 de kilometri vom avea peste 20 de militari. Teoretic. Practic vor fi mai puţini. Pentru că nu toţi cei din batalionul de infanterie

sunt puşcaşi înarmaţi cu puşti. Într-un batalion de infanterie există o companie de aruncătoare şi un pluton antitanc. Acestea trebuie ţinute mai aproape de punctul de comandă, pentru ca la nevoie să fie desfăşurate în direcţia care trebuie. Nici în divizionul de artilerie nu toţi soldaţii sunt servanţi la tunuri. Şi în batalion, şi în divizionul de artilerie sunt şi medici, şi bucătari, şi transmisionişti, şi plutonieri la companii şi baterii, şi furieri la statul-major, cineva trebuie să stea şi la magazie să numere cizmele, cineva trebuie să asigure solda efectivului şi raţia de tutun, cineva trebuie să-i aprovizioneze cu proiectile şi cartuşe, să aducă pâinea şi terciul, cineva trebuie să aibă grijă de cai sau să întreţină maşinile… Cineva trebuia să comande, să coordoneze tirul bateriilor, să efectueze recunoaşterea, să evalueze situaţia, să ia decizii, să dea ordine, să urmărească executarea necondiţionată a acestora. Cercetaşii trebuiau şi ei să-şi facă treaba. Rezultă că într-un batalion de infanterie, infanteria propriu-zisă era reprezentată doar de 36 de grupe cu câte 12 oameni în fiecare, infanterişti cu puşti şi mitraliere de mână. Dacă aceste grupe erau complete şi dacă erau amplasate pe linia perimetrului exterior, fiecare grupă acoperea mai mult de un kilometru. Însă atunci în interiorul cetăţii – în cetate, în cele trei baze de operaţiuni, în bastioane şi forturi – nu va mai rămâne nici urmă de infanterie. Iar în rezerva comandantului de batalion nu mai rămâne niciun pluton, nicio grupă de infanterie. Cu ce va acoperi el găurile din apărare? Şi cum va comanda bietul de el toate aceste trupe, dacă şirul subţirel este răsfirat în perimetru? Să trimită biciclişti? Cetatea este în întregime tăiată de râuri, canale şi şanţuri. Un fel de Veneţie. Şi sunt doar 12 tunuri pentru toţi. Dacă luăm în calcul şi plutonul antitanc al batalionului, atunci sunt 14 tunuri. Să le distribuie şi pe acestea în perimetru? Nu vor fi prea dese. Sau să le concentreze într-un singur loc? Sunt cam puţine. Şi cum să conducă focul? Să trimită în toate direcţiile observatori artilerişti? Nu sunt atâţia în divizion.

Aşadar, o mare concentrare de trupe în cetatea imensă şi în apropierea ei, însă trupele alocate pentru apărarea cetăţii abia ajungeau pentru efectuarea serviciului de pază. Ceilalţi pentru ce au fost aduşi aici? Cu ce scop, dacă nu pentru apărare?

Poate că celelalte batalioane, regimente şi divizii pregăteau apărarea în jurul cetăţii, nu în interiorul ei?

Din nou răspunsul este negativ.

> Şanţurile au fost săpate preponderent sub formă de locaşuri dreptunghiulare izolate pentru unul sau doi oameni, fără pasaje de comunicare, fără camuflaj; baraje antitanc au fost amplasate numai pe anumite porţiuni, sub formă de şanţuri antitanc şi obstacole din stâlpi. Barajele antiinfanterie nu erau minate. Exista un număr nesemnificativ de adăposturi şi puncte de comandă şi observaţie (L.M. Sandalov, *Pervîe dni voinî*, p. 46).

Din acest citat aflăm două lucruri importante.

În primul rând, barajele de mine şi exploziv nu erau în general folosite. Nici cele antitanc, nici cele antiinfanterie. Obstacolele din stâlpi şi şanţurile sunt eficiente împotriva tancurilor, dar numai dacă în spatele lor sunt şanţuri şi tranşee. Nu goale, ci pline cu trupe, care să nu-i lase pe geniştii duşmani să se apropie de baraje. Dacă nu apără nimeni şanţurile şi obstacolele, dacă nu le acoperă nimeni cu foc, acestea nu sunt de niciun folos. Geniştii duşmani se vor apropia, vor plasa încărcături fără să se grăbească, vor arunca obstacolele în aer sau vor surpa pereţii şanţului. O treabă de zece minute. Sau de cinci. Sau şi mai simplu: inamicul poate ocoli aceste baraje. Cu atât mai mult cu cât ele nu sunt continui, ci se întind doar pe anumite porţiuni. După cum precizează generalul-colonel Sandalov, „numărul barajelor era nesemnificativ”. Important este că aceste baraje erau vizibile pentru inamic. Şi de pe sol, şi din aer. Inamicul le evita. În schimb minele antitanc nu se văd. În plus, nu numai că-l opresc pe inamic, dar minele ucid sau

mutilează. Ce privelişte ar fi fost: ies tancurile lui Guderian din râu şi se îndreaptă direct spre câmpul minat. Însă nu au existat câmpuri cu mine antitanc. Nici antiinfanterie. Puteau să construiască nişte obstacole din împletituri de sârmă ghimpată şi să le umple cu mine antiinfanterie, pentru ca geniştilor duşmani să nu li se pară slujba joacă de copii. Dar nici de asta nu s-a ocupat nimeni.

În al doilea rând, în apropiere de Brest, patru divizii sovietice de infanterie şi una de tancuri nu şi-au săpat tranşee. Locaşurile de tragere pentru unul sau doi oameni nu erau legate între ele prin tranşee şi pasaje de comunicare. Dacă aşa stăteau lucrurile, o asemenea „apărare" împotriva unui inamic puternic nu putea rezista prea mult. Cum să-i aprovizionezi pe puşcaşi cu cartuşe? Cum să-i hrăneşti? Cum să-i înlocuieşti pentru perioada de somn şi odihnă? Cum să evacuezi răniţii? Cum să trimiţi rezerve acolo unde este evident că duşmanul pregăteşte ruperea frontului? Cum să-i comanzi pe puşcaşi? Cum să verifice comandantul de grupă dacă soldatul nu doarme în şanţul lui, dacă luptă? Sau poate şmecherul s-a ghemuit pe fundul locaşului său de tragere, iar câtă vreme ceilalţi îl resping pe inamic, el, licheaua, nu scoate capul de după parapet. Dacă şanţurile sunt unite prin tranşee, nu sunt probleme. Comandantul de grupă trece prin tranşee, vorbeşte cu fiecare, îi stabileşte fiecăruia misiunea, îl verifică pe fiecare, îl înjură pe fiecare. Prin tranşee poate veni repede şi doctorul, şi un soldat cu o ladă de cartuşe sau cu o marmită cu terci. Dacă nu există tranşee, comandantul de grupă este nevoit să alerge sau să se târască pe câmp. Nu prea mult timp. Va fi ucis. Şi nici să se târască prea mult nu i se va permite. Dar comandantul de pluton cum va conduce grupele? Dar comandantul de companie plutoanele?

Totuşi, nici soldatul nu linge miere stând singur într-un astfel de locaş. În primele zile de război, Mareşalul Uniunii

Sovietice K.K. Rokossovski, când era încă general-maior, a făcut un experiment. A intrat într-un locaş de tragere izolat care nu comunica prin tranşee cu alte locaşuri şi a stat acolo un timp. A mărturisit că a fost groaznic. Stai şi nu ştii dacă în dreapta şi în stânga ta mai este cineva. Poate vecinii au fost ucişi demult. Poate că n-au fost proşti şi au fugit, iar tu ţii frontul de unul singur… Despre faptul că o asemenea „apărare" cu locaşuri individuale şi duble, fără tranşee, nu putea fi menţinută câteva ore şi nici nu fusese prevăzută pentru o perioadă atât de lungă putem judeca după un detaliu foarte simplu…

Armata rusă utiliza tranşeele încă de pe timpul apărării Sevastopolului în anul 1854 şi în toate războaiele care au urmat. Tranşeele îi apărau pe soldaţi de gloanţe şi schije. În tranşee, pe poziţiile grupei şi plutonului se amenajau toate cele necesare pentru viaţa şi activitatea oamenilor: adăposturi acoperite, nişe pentru alimente şi muniţii, adăposturi, adăposturi blindate, puncte de comandă şi observaţie. În afară de toate acestea, se recomanda ca în fortificaţia de câmp, pe poziţia fiecărei grupe, să existe o ramificaţie înfundată a tranşeei, care se numea oficial „şanţ pentru closet". Să ne imaginăm acum o divizie sovietică oarecare aflată chiar lângă graniţă în ziua de 22 iunie 1941. Marea majoritate a soldaţilor primesc botezul focului. În asemenea cazuri apare problema satisfacerii necesităţilor fiziologice. De fapt, această nevoie apare uneori şi în absenţa luptelor. Cum îşi imaginau oare comandanţii-părinţi primele bătălii? Dacă de la Marea Baltică până la Marea Neagră nu existau pe nicăieri tranşee, atunci nu existau nici ramificaţii înfundate. Unde propuneţi să-i trimită pe soldaţi pentru necesităţile fiziologice în războiul de apărare? Ce să facă bietul soldat – să sară sau să nu sară din locaşul de tragere simplu sau dublu în acest scop? Cum avea de gând Marele Stat-Major, înainte de război, să rezolve această problemă? Şi, mă scuzaţi, la ce se gândea genialul său şef?

N-ar fi fost o problemă, dacă aceste locaşuri individuale ar fi fost ocupate cu infanterişti. S-ar fi descurcat ei şi fără şanţurile-closet. Dar situaţia era alta. Diviziile se aflau în punctele dislocării permanente, în orăşelele militare. Ce ordonaţi, dacă mâine izbucneşte războiul? Alarmaţi diviziile şi le mânaţi în pas alergător la 20, 30, 50 de kilometri, spre locaşurile de tragere individuale şi duble? Sub tirul aruncătoarelor de mine?

Ar fi fost bine, dacă diviziile s-ar fi aflat departe de graniţă. Măcar la zece kilometri. Sau la douăzeci. Dar ele erau chiar lângă graniţă. Erau expuse tirului încă din primele momente ale războiului. Nu aveau nici cea mai mică posibilitate de a-şi ocupa jalnicele locaşuri de tragere individuale sau duble.

Genialii noştri strategi nu contau nici pe tirul bateriilor, nici pe tranşee, nici pe barajele de sârmă ghimpată şi nici pe câmpurile de mine, ci pe un eroism fără margini.

După război, Jukov dădea vina pe neînfricatul nostru soldat: trupele erau instabile psihic! Trupele au fost cuprinse de panică!

Apărătorilor înţelepciunii lui Jukov le amintesc un lucru: trupele care nu au primit încă botezul focului sunt cuprinse de panică doar în câmp deschis, când sunt atacate prin surprindere. Dacă se află în tranşee, din motive pur psihologice, nu o iau la fugă, ci îşi apără ferm poziţiile. Pentru că în tranşee soldatul se simte mai în siguranţă decât în spaţii descoperite. În tranşee, un tanc ce se îndreaptă spre el, cu tunul ochindu-i pieptul, este perceput altfel decât în câmp deschis. Până şi zgomotele luptelor se aud altfel din tranşee, nici gloanţele nu şuieră atât de ameninţător, parcă şi schijele ţiuie mai prietenos. Dacă un atac neaşteptat îl surprinde pe soldatul fără experienţă în câmp deschis, pentru el salvarea prin fugă este una din variante. Dar dacă atacul îl surprinde în fortificaţiile de câmp săpate din vreme, pentru a fugi, soldatul trebuie să iasă din tranşeea care-i oferă siguranţă, în câmp deschis, să se expună

gloanţelor, proiectilelor, minelor, bombelor, schijelor, să nimerească sub şenilele tancurilor. Pentru el, fuga este cea mai rea dintre variante – este mult mai bine să rămână în şanţ. Dacă marea majoritate nu a şters-o de pe poziţii, în curând cineva va începe să tragă în inamic. După el şi ceilalţi.

Atunci când Jukov demasca bravele divizii ale Armatei Roşii şi le acuza de laşitate şi instabilitate psihică, trebuia întrebat ce a făcut şeful Marelui Stat-Major pentru ca trupele să nu fie cuprinse de panică? Ce a întreprins pentru a garanta stabilitatea trupelor în primele lupte de apărare?

5

În apropiere de Brest exista şi un raion fortificat. În stadiul de construcţie. Era format din două aliniamente: primul şi al doilea.

> Primul aliniament a fost construit pe malul estic al Bugului de Vest şi urmărea conturul albiei. În iunie 1941 erau în construcţie numai clădirile primului aliniament al raionului fortificat. În adâncime, lucrările de construcţii încă nu fuseseră demarate. Ca urmare a faptului că toate clădirile se construiau pe malul râului, nu a fost prevăzută o fâşie de asigurare (L.M. Sandalov, *Pervîe dni voinî*, p. 45).
>
> Pe multe sectoare, construcţia cazematelor şi lucrările de fortificaţii de câmp se desfăşurau direct de-a lungul graniţelor, în văzul pichetelor germane de grăniceri. Punctele de observaţie din beton şi cazematele erau vizibile din punctele de observaţie ale nemţilor (*Ibidem*, p. 12).

Putem să nu mai continuăm citatul. Şi nu avem nevoie de o imaginaţie bogată ca să ne dăm seama ce s-a întâmplat în zorii zilei de 22 iunie 1941.

Inamicul ştia unde anume s-au construit cazematele, ştia amplasamentul exact al fiecăreia, ştia sectorul de tragere al fiecărei ambrazuri. În faţa cazematelor nu exista fâşie de asigurare: nici sârmă ghimpată, nici câmpuri minate. Colac peste pupăză, cazematele nici nu erau ocupate cu trupe. Nu trebuie să fii un strateg genial ca să-ţi dai seama că în cazul unui atac prin surprindere inamicul traversează râul cu bărcile şi capturează cazematele înainte ca soldaţii sovietici să fie treziţi de alarmă şi să apuce să ajungă la ele. Drumul de la cazărmi până la cazemate este destul de lung. Uneori chiar peste zece kilometri.

Guderian îşi aminteşte: „Fortificaţiile de pe malul Bugului nu erau ocupate cu trupe ruseşti”.

Pe celelalte direcţii era aceeaşi situaţie ca în împrejurimile Brestului. „Cazematele din faţa localităţii Graevo s-au pomenit fără efective şi au fost capturate de diversioniştii duşmani” (R.S. Irinarhov, *Zapadnîi osobîi*, p. 183).

Este foarte important faptul că raioanele fortificate nu aveau fortificaţii de câmp – adică şanţuri şi tranşee pentru infanterie – între cazemate, în faţa şi în spatele acestora. O cazemată poate fi comparată cu un crocodil fioros. Dar dacă stai pe spinarea crocodilului, el nu are cum să te muşte. Cazemata are nişte spaţii moarte care nu pot fi ţinute sub foc din ambrazurile sale. De aceea cazematele se construiesc în grupuri. Spaţiile moarte ale uneia se intersectează cu sectoarele de tragere ale celei de-a doua şi a treia cazemate. Dacă una dintre cazemate este ocupată de o garnizoană, iar celelalte sunt goale sau neterminate, garnizoana din prima cazemată riscă să ajungă în situaţia crocodilului pe spinarea căruia şade un nene cu toporul. Geniştii duşmani pot să se apropie din direcţia spaţiului mort, să amplaseze pe acoperiş încărcături obişnuite sau cu acţiune dirijată, sau să astupe ventilaţia cu fumigene. În general, geniştii sunt foarte inventivi, capabili de multe şmecherii.

Singurii care pot salva situaţia sunt soldaţii din fortificaţiile de câmp. Ei îi vor împiedica pe geniştii duşmani să acţioneze. Însă dacă o cazemată izolată, fără câmp circular de tragere (şi aşa erau cele mai multe dintre ele), nu era protejată de cazematele învecinate sau nu era acoperită măcar de o singură grupă de infanterişti, acţionând din şanţurile şi tranşeele din jur, atunci ar fi mai bine ca garnizoana să iasă afară. Cel puţin se vede totul de jur-împrejur, se poate trage în toate direcţiile. Iată un exemplu concret:

> La sud de cetate, lângă satele Mitka şi Bernada, se afla în apărare Compania 2 a locotenentului I.M. Borisov. Nu exista un aliniament continuu al apărării, cazematele erau izolate şi construcţia lor nu fusese terminată. După câteva ore de luptă au fost blocate de hitlerişti şi aruncate în aer împreună cu garnizoanele (*Ibidem*, p. 192).

6

> În fâşia Armatei a IV-a, termenul de ocupare a Raionului Fortificat Brest a fost stabilit de către regiune la 30 de ore pentru una dintre divizii şi la 9 ore pentru cealaltă (L.M. Sandalov, *Pervîe dni voinî*, p. 12).

Planul era simplu şi clar: dacă nemţii atacă prin surprindere la ora 4 dimineaţa, atunci pe la ora 13 una dintre divizii ocupă poziţia de apărare în jurul cazematelor amplasate chiar de-a lungul râului de graniţă, iar cealaltă divizie după 24 de ore, pe la ora 10 în ziua următoare. Generalul-colonel Sandalov adaugă: „La alarmele de exerciţiu a ieşit în evidenţă faptul că aceste termene erau prea mici”. Cu alte cuvinte, erau nerealiste. În intervale atât de fantastic de scurte diviziile pur şi simplu nu

aveau cum să ocupe un aliniament de apărare în raionul fortificat. Dacă aceasta era situaţia, atunci trupele de câmp şi garnizoanele cazematelor nu trebuiau ţinute în cazărmi, ci pe câmp, acolo unde urmau să lupte.

Iată o relatare despre o singură companie a Raionului Fortificat Brest:

> Aproape toată luna aprilie 1941 efectivele s-au aflat în permanenţă în cazemate. La începutul lunii a mai sosit un ordin şi garnizoanele au fost evacuate din cazemate. Militarii au fost cazaţi în cazărmi, iar alimentele şi muniţiile au fost returnate depozitului companiei. Astfel, la începutul războiului, în punctele de tragere nu erau nici alimente, nici muniţii, în afară de câteva lăzi cu cartuşe în cazemata plutonului de pază. Din momentul atacului hitleriştilor, ai noştri au ocupat cazematele sub tirul inamicului. Din cei 18 militari ai cazematei Şankov, doar 5 oameni au reuşit să ajungă până la ea. Pentru proiectile şi cartuşe trebuia să ne furişăm până la depozitul companiei, dar curând acesta a fost nimerit de un proiectil şi a sărit în aer (R.S. Irinarhov, *Zapadnîi osobîi*, p. 192).

Timp de decenii propagandiştii comunişti ne-au tot spus poveşti despre construcţiile fortificate sovietice care erau slabe, dotate necorespunzător, aveau instrumente optice de proastă calitate, majoritatea pentru mitraliere, pentru tunuri – foarte puţine. Fals. Există destule mărturii care contrazic invenţiile celor de teapa lui Telpuhovski şi Deborin. O amplă activitate de cercetare la faţa locului, în special în Raionul Fortificat 1 (Kiev), a întreprins istoricul ucrainean Aleksandr Kuziak. Vă recomand insistent să faceţi cunoştinţă cu articolele sale din revista ucraineană *Serjant* (nr. 13-15, 2000) şi din almanahul polonez *Forteca*. Oricine doreşte poate iniţia singur cercetări ştiinţifice la fortificaţiile de la Korosten, Novgorod-Volînski, Şepetovka, Minsk şi alte câteva zeci abandonate de sovietici, pentru a se convinge personal de minciunile debitate de povestitorii oficiali de la Kremlin şi Lubianka. Dar să ne întoarcem la RF Brest:

> Multe cazemate aveau câte un tun sau două, cu mitraliere. Tunurile erau acţionate semiautomat. Instalaţiile de tragere erau dotate cu instrumente optice foarte bune (R.S. Irinarhov, *Zapadnîi osobîi*, p. 231).

Problema era că garnizoanele nu au reuşit să ocupe cazematele, nu că acestea erau şubrede sau slab dotate cu armament. Iată un exemplu din apărarea Raionului Fortificat 6 (Rava-Ruska) de pe Frontul de Sud-Vest învecinat, cazemata cu două nivele „Medved”. La două ambrazuri sunt tunuri de 76 mm cu mitraliere jumelate; în plus, două ambrazuri cu mitraliere pe afet. Pe 22 iunie 1941, în această cazemată erau trei oameni la două tunuri şi patru mitraliere.

> Fiecare cazemată… este un bastion inaccesibil în calea duşmanului… În cazemata „Medved”, în afară de el, Soloviov, mai erau doar doi soldaţi – Pavlov şi Karacinţev. Soloviov s-a dus la unul din tunuri. Pe Pavlov l-a trimis la al doilea, aflat în stânga sa, iar lui Karacinţev i-a ordonat, în caz de nevoie, să tragă pe rând din două mitraliere (*God 1941. Iugo-Zapadnîi front* [*Anul 1941. Frontul de Sud-Vest*], pp. 67-69).

Gândiţi-vă: un singur om la tun. Meşter bun la toate: el este şi comandant, şi ochitor, şi încărcător, şi mânuitor de închizător, şi tot el împrospătător de muniţie. La celălalt tun – acelaşi tablou. Iar mitraliorul aleargă de la o mitralieră la alta. Nu efectuează nimeni observarea circulară: nu are cine să se uite prin periscoape („instrumente optice foarte bune”). Nimeni nu coordonează tirul mitralierelor şi al tunurilor. Şi nimeni nu menţine legătura cu celelalte cazemate. La fel – nu are cine. Infanteriştii din fortificaţiile de câmp nu sunt comandaţi de nimeni. De fapt, nici pomeneală de infanterişti în fortificaţii de câmp.

Imaginaţi-vă că această cazemată nu are doar două nivele subterane, ci patru, nu două tunuri, ci vreo cinci, nu patru mitraliere, ci zece. Îi este cuiva mai uşor dacă în loc de zece

oameni, cum prevăd normativele, în cazemată sunt doar trei? Dacă în locul unui pluton în fortificaţiile de câmp, în tranşeele din jurul cazematei nu e ţipenie de om? Dacă nici măcar tranşee nu există?

Şi pe toată lungimea frontierei – aceeaşi situaţie. Colonelul D.A. Morozov, pe care războiul l-a surprins pe un alt front, povesteşte:

> Solidele construcţii nu au fost ocupate la timp de trupele sovietice şi nu au confirmat speranţele pe care comandamentul şi le-a pus în ele. În primele ore ale războiului, fortificaţiile s-au pomenit în spatele frontului inamic. Iar divizia noastră, la fel ca alte câteva, a rămas fără batalionul de geniu (*O nih ne upominalos v svodkah* [*Ei n-au fost menţionaţi în comunicate*], p. 9).

Propaganda roşie deapănă poveşti emoţionante despre o puşcă la trei inşi, iar prietenii lor plătiţi din străinătate repetă cu încântare aceste poveşti. Ajungem imediat şi la „o puşcă la trei inşi”. Dacă într-adevăr aceasta era situaţia, cei care nu aveau puşti trebuiau puşi mitraliori în cazemate, încărcători şi mânuitori de închizător la tunuri, trebuiau trimişi la periscoape şi la telefoane.

Problema nu era armamentul insuficient, ci planificarea genială a unui anumit şef aproape sfânt al Marelui Stat-Major, care pe aerodromurile de la graniţă avea câte două avioane pentru fiecare pilot, iar în regiunile militare din interiorul ţării erau peste *o sută de mii* de piloţi fără avioane.

Ordinul de a scoate garnizoanele din cazemate şi de a returna proviziile la depozite a fost dat de Jukov pe 2 mai 1941. Nu numai o singură companie s-a trezit fără proiectile în cazemate, fără cartuşe şi alimente ba chiar fără oameni, ci toate. De la Marea Baltică până la gurile Dunării.

Pe scurt, Raionul Fortificat Brest nu s-a remarcat prin nimic – nu l-a oprit şi nu l-a respins pe duşman, nu i-a pricinuit

niciun rău. Banii îngropaţi pentru construcţia sa nu s-au irosit pur şi simplu, ci i-au folosit lui Hitler în paguba Armatei Roşii şi a Uniunii Sovietice. Dacă raionul fortificat nu ar fi fost construit lângă graniţă, măcar constructorii cu toate utilajele lor şi sutele de batalioane de genişti nu ar fi căzut prizonieri chiar din primele momente ale războiului.

Raionul Fortificat Brest nu a fost singurul. Pe toată linia de frontieră s-a întâmplat acelaşi lucru. Şi au picat în ghearele detaşamentelor germane de avangardă mii de constructori cu înaltă calificare, utilaje tehnice de construcţii, sute de mii de tone de materiale de construcţii, armamentul şi instrumentele optice din cazemate, muniţiile şi tot ce era necesar pentru apărare şi nu se afla în cazematele din beton, ci era depozitat în magazii din lemn sau pur şi simplu împrejmuit cu sârmă ghimpată, sub cerul liber, departe de punctele de rezistenţă din raioanele fortificate.

La graniţa de vest a Uniunii Sovietice, în războiul de apărare, Raionul Fortificat Brest, la fel ca toate celelalte raioane fortificate, a fost condamnat la această soartă.

În spatele Raionului Fortificat Brest şi al altor raioane fortificate, nu pregătiseră vreun aliniament de apărare nici Armata a IV-a, nici altă armată. În toate celelalte armate ale Primului eşalon strategic situaţia era aceeaşi.

7

În seara zilei de 22 iunie, unităţile germane de tancuri, îndepărtându-se 50-60 de kilometri de graniţă, au cucerit Kobrin. Aici, ca şi în flancul drept al frontului, din cauza absenţei de pe aliniamentul de apărare din spate a rezervelor desfăşurate din timp, a apărut ameninţarea reală a pătrunderii în adâncime a trupelor inamicului şi a învăluirii de către acesta a flancului stâng al forţelor principale ale Frontului de Vest (*Istoria Velikoi Otecestvennoi voinî Sovetskogo Soiuza. 1941-1945,*

vol. 2, p. 20).

Aşa se scria istoria oficială pentru mulţime. În aceeaşi perioadă, mareşalii noştri şi generalii cu multe stele scriau o altă istorie, secretă, pentru un cerc restrâns. În cărţile lor secrete, mareşalii şi generalii erau la fel de zgârciţi cu adevărul, în schimb dădeau mai multe detalii. Unele dintre aceste cărţi au fost desecretizate după o jumătate de secol de la izbucnirea războiului. Aşadar oficial, pentru popor: „din cauza absenţei de pe aliniamentul de apărare din spate a rezervelor desfăşurate din timp". Pentru cercul restrâns se preciza nu numai că lipseau rezervele, dar şi că în spatele frontului nici măcar nu existau aliniamente de apărare (L.M. Sandalov, *Boevîe deistvia voisk 4-i armii Zapadnogo fronta v nacealnîi period Velikoi Otecestvennoi voinî* [*Acţiunile de luptă ale trupelor Armatei a IV-a a Frontului de Vest în perioada de început a Marelui Război Patriotic*], Moscova, 1961, p. 106). Generalul-locotenent V.F. Zotov a luptat pe frontul vecin.

Baraje de mine şi exploziv nu erau. Baraje antiinfanterie din sârmă ghimpată fuseseră construite, dar nici ele nu erau suficiente. Din păcate, planul nu prevedea construirea aliniamentelor de apărare din spate (*Na Severo-Zapadnom fronte, 1941-1943: Sbornik statei uceastnikov boevîh deistvii* [*Pe Frontul de Nord-Vest, 1941-1943: Culegere de articole ale participanţilor la acţiuni militare*], coord. P.A. Jilin, p. 175).

Istoria oficială a războiului nu comunica detalii. Ne-au spus în treacăt că în seara de 22 iunie a fost cucerit oraşul Kobrin şi au trecut în galop mai departe. Ce să spun, Kobrin.

Noi însă vom mai zăbovi puţin.

În Kobrin se afla statul-major al Armatei a IV-a. Din primul moment al războiului, la comanda acestei armate, la fel ca şi la comanda celorlalte armate ale Primului eşalon strategic, nu se

afla nimeni, pur şi simplu pentru că nu se preconiza un război de apărare, nu era planificat. Căderea Kobrinului a însemnat capturarea de către inamic a statului-major, a punctului de comandă şi a nodului de legătură al Armatei a IV-a. Asta înseamnă că în seara de 22 iunie conducerea Armatei a IV-a a fost pierdută complet şi definitiv.

Tot la Kobrin se afla şi statul-major al Corpului 14 Mecanizat. Statul-major al Armatei a IV-a nu comanda corpurile sale de armată, şi niciunul din cele două corpuri nu-şi comanda diviziile: statul-major al Corpului 28 Infanterie a fost nimicit în zorii zilei de 22 iunie la Brest, statul-major al corpului mecanizat – în a doua jumătate a aceleiaşi zile, la Kobrin.

Se spune că Armata a IV-a a Frontului de Vest avea puţine avioane. Purul adevăr. Cu toate acestea, să facem câteva comparaţii. Numai Armata a IV-a avea în raionul Brest mai multe avioane decât au avut japonezii în atacul de la Pearl Harbor. Aviaţia Armatei a IV-a era constituită din Divizia 10 Aviaţie Mixtă. Statul-major – în acelaşi Kobrin. Tot acolo, în Kobrin, era şi principalul aerodrom al diviziei, precum şi Regimentul 123 Aviaţie de Vânătoare.

În zorii zilei, aviaţia germană a surprins toate aerodromurile Diviziei 10 Aviaţie Mixtă. În primele ore de război a fost cucerit aerodromul Vîsokoe, cu toate proviziile. Spre sfârşitul zilei a fost nimicit statul-major al diviziei de aviaţie şi a fost cucerit aerodromul Kobrin. Din acest moment nu s-a mai aflat nimeni la conducerea aviaţiei Armatei a IV-a.

Tot acolo, în Kobrin, se afla statul-major al raionului brigăzilor de apărare antiaeriană. După înfrângerea şi capturarea acestuia, serviciul de observare aeriană, avertizare şi legătură a încetat să mai existe. Nimeni nu mai avertiza trupele Armatei a IV-a că se apropie avioanele inamicului, nimeni nu conducea tirul antiaerian şi nimeni nu coordona tragerea cu acţiunile aviaţiei de vânătoare.

Tot la Kobrin se aflau şi spitalele armatei. Şi acestea au fost capturate de inamic. Într-adevăr, curios lucru: spitalele armatei se află la 50-60 km de graniţă, iar spitalul central al frontului, adică spital de gradul întâi, este amplasat chiar pe linia de frontieră, în cetatea Brest. Cum se explică acest lucru? Foarte simplu: serviciile armatei sunt mobile. Spitalele şi celelalte unităţi şi servicii ale armatei urmau să se deplaseze înainte. Nu e mare diferenţă: în timpul ofensivei vor străbate 500 km din teritoriul inamic începând de la graniţă, sau 560 km, dacă încep deplasarea din interiorul teritoriului sovietic. În schimb, „serviciile frontului trebuiau să fie stabile, cu depozite, baze medicale, unităţi de reparaţii şi alte unităţi şi sectoare staţionare” (general-colonel G.P. Pastuhovski, *VIJ*, nr. 6, 1988, p. 19). Deoarece se preconiza ca un spital de gradul întâi să fie lăsat pe loc în prima operaţiune ofensivă, acesta a fost mutat din timp aproape de graniţă, să nu fie prea departe de zona luptelor.

Tot în Kobrin existau rezerve uriaşe de muniţii, carburanţi, alimente, materiale genistice etc. Pe scurt, în seara zilei de 22 iunie Armata a IV-a a fost zdrobită, iar direcţia strategică Brest a rămas în totalitate descoperită. O parte din trupele Armatei a IV-a au rămas blocate în cetatea Brest.

8

Încă o ghicitoare. După 30 de ani de la război, în cetatea Brest s-a deschis un complex memorial. Mulţi au fost entuziasmaţi. Eu n-am înţeles nimic. Monumentul cel mai inexplicabil, din punctul meu de vedere, este „Setea”. Un soldat din beton armat de proporţii ciclopice se apleacă spre apa râului… De ce tocmai „Setea”? De jur-împrejur numai apă.

Cetatea stă pe câteva insule. A fost construită pe locul în care râul Muhaveţ se varsă în Bugul de Vest. Braţele, canalele, şanţurile pline cu apă constituiau unul din elementele de bază ale apărării cetăţii. Cetatea a fost aici şi înainte. Cea veche a fost demolată şi s-a construit alta, nouă. Cu o mie de ani înainte de atacul german, acest loc a fost ales pentru construirea unei cetăţi tocmai pentru că este greu accesibil, fiind înconjurat de apă. Terenurile din împrejurimi sunt joase, pe alocuri mlăştinoase. Pânza freatică este la suprafaţă. Cine şi cum a pregătit cetatea Brest pentru apărare? În fiecare regiment există o companie de genişti. După cum aţi văzut, la Brest se aflau mai multe regimente decât era necesar. În plus, fiecare divizie avea câte un batalion de geniu. Iar comandantul corpului mai avea şi el un batalion de geniu. Pe lângă toate acestea, chiar în cetate se afla Regimentul 33 Geniu.

Oare înainte de război chiar nu s-a învrednicit nimeni să dea acestei mulţimi de genişti misiunea de a săpa nişte fântâni în cetate? Apa era aproape. Doar nu erau în deşert.

Şi această ghicitoare are un răspuns. Unul extrem de simplu. După cum ştiţi deja, pe 24 iunie s-a înfiinţat statul-major al apărării cetăţii şi a avut loc prima consfătuire: căpitanul Zubaciov, comisarul de regiment Fomin şi locotenentul-major Semenkov. „S-a luat decizia de a încerca să ieşim din cetate prin luptă” (R.S. Irinarhov, *Zapadnîi osobîi*, p. 231). De ce să încerce să iasă? Aveau o cetate! Le-ar fi fost mai bine în câmp deschis decât în cetate?

Cândva, pe când aveam zece ani, în toamna anului 1957, ascultam în fiecare seară emisiunea radiofonică „Poveşti despre eroism”. Era realizată de Serghei Smirnov. Povestea despre cetatea Brest. Emisiunea era realizată cu măiestrie, te captiva. Nu numai eu o ascultam. Toată ţara. Masele largi populare nu aveau pe atunci televiziune, iar emisiunile lui Smirnov erau cu adevărat interesante. M-a impresionat puternic o frază. Aceasta:

pe 24 iunie s-a înfiinţat statul-major al apărării cetăţii, s-a luat decizia de a ieşi… Cum se poate una ca asta? Dacă s-a creat statul-major al apărării, trebuia să ia decizii pentru apărare. Dacă la prima sa consfătuire statul-major ia decizia părăsirii cetăţii, înseamnă că nu este un stat-major al apărării. Trebuie să-i găsim alt nume.

Printre altele, şi în muzeul apărării cetăţii Brest, într-o mulţime de articole şi cărţi se repetă de mii de ori: aşa-numitul stat-major al apărării cetăţii a luat încă din prima zi decizia părăsirii acesteia. Cu alte cuvinte, *statul-major nu a fost creat pentru apărare şi nu se gândea la aşa ceva.*

Este posibil să fi fost totuşi creat un stat-major. Dar la rangul de stat-major al apărării l-a ridicat retroactiv scriitorul Serghei Smirnov.

Putem să râdem sau să plângem, dar faptele rămân: nici înainte de război, nici după izbucnirea acestuia, nimeni nu a luat vreo decizie cu privire la apărarea cetăţii.

A existat doar decizia de ieşire din cetate, numai că acest lucru nu era chiar atât de simplu. Inginerii militari ai lui Nikolai I au conceput o cetate foarte rezistentă.

Divizia germană 45 Infanterie a înconjurat cetatea Brest, a astupat ieşirile şi trăgea cu mortierele în cazematele izolate ale citadelei. Cetatea Brest tăcea. În ciuda uriaşului avantaj numeric şi calitativ al artileriei sovietice, nu i s-a auzit glasul.

„Apărarea eroică” a cetăţii Brest n-a fost urmarea unui plan excepţional sau a unei pregătiri temeinice în acest scop. Nici vorbă.

Numărul mare de efective umane al unităţilor Diviziilor de Infanterie 6 şi 42 au rămas în cetate nu din cauză că aveau misiunea să apere cetatea, ci pentru că nu puteau ieşi din ea (*VIJ*, nr. 12, 1988, p. 21).

Forţele principale ale acestor divizii, imobilizate în cetate de focul în rafale al

inamicului, nu au reuşit să iasă din ea, erau ca într-un cazan de foc (R.S. Irinarhov, *Zapadnîi osobîi*, p. 219).

Bastioanele şi forturile inexpugnabile ale cetăţii Brest au fost construite cu scopul de a rezista presiunii atacatorilor. Pentru diviziile sovietice, toate aceste ziduri, valuri de pământ şi şanţuri au devenit o cursă de şoareci.

Inginerii ruşi excepţionali care au construit cetatea au prevăzut, evident, un număr suficient de fântâni. Fântâni erau, şi mai sunt şi în ziua de azi. Oricine se poate convinge, dacă vizitează citadela. Problema este că cetatea a fost proiectată pentru rezistenţă centralizată. Atunci ar fi fost suficientă apă pentru toţi. Însă pe 22 iunie infanteria germană avea deja în stăpânire nu numai forturile şi toate cele trei baze de operaţiuni, dar pătrunsese şi în cetate. Grupuri mari şi mici de soldaţi şi comandanţi sovietici au fost izolaţi în diferite părţi ale cetăţii. De apărare centralizată nu putea fi vorba. Existau focare izolate de rezistenţă. Cei care aveau apă şi cartuşe au rezistat mai mult. Dar nu toţi au avut noroc. Un grup s-a pomenit blocat în beciul cu proiectile. La ce le-ar fi putut folosi, dacă tunurile au fost distruse pe platforme în aer liber? Un alt grup se apăra în cazematele transformate în depozite de echipamente şi efecte. Mii de perechi de cizme, mantale, numai cartuşe nu. Unii au fost norocoşi să nimerească în depozitul de alimente. Puteau să mănânce pe săturate. Numai că n-aveau apă. În depozit nu păstrau şi apă. Fântâna putea fi în cazemata vecină. Dincolo de zid. Însă zidurile erau impenetrabile. De aici şi setea.

Inginerii de excepţie care au ridicat această perlă a artei fortificaţiilor nu aveau cum să-şi imagineze că apărarea unei cetăţi de prim rang se va risipi încă din primele minute de război în focare izolate. Inginerii ţarului nu aveau cum să prevadă că duşmanului i se va permite să pătrundă în cetate încă din prima zi. Niciunul dintre ei nu şi-a putut închipui o

asemenea ruşine.

9

Întrebarea rămâne: dacă regimentele, diviziile şi corpurile Armatei a IV-a (precum şi ale celorlalte armate) nu se pregăteau pentru respingerea agresiunii, atunci cu ce se ocupau?

Răspunsul nu trebuie căutat prea mult.

În toamna anului 1940… în regiunea militară au început o serie de exerciţii tactice şi aplicaţii de comandament şi stat-major. Demonstraţia practică a modului în care trebuia efectuată instrucţia cu trupele, având la bază experienţa războiului sovieto-finlandez, a fost organizată în principalele regiuni militare personal de către comisarul poporului pentru Apărare, Mareşalul Uniunii Sovietice S.K. Timoşenko. La noi, în Armata a IV-a, această instrucţie cu tema „Atacul unui regiment de infanterie" s-a desfăşurat pe poligonul de artilerie de lângă Brest. Îmi amintesc ce neobişnuit ni s-a părut câmpul pustiu pe care în câteva minute trebuia să înceapă instrucţia tactică. Minutele acelea s-au scurs şi a bubuit artileria. Acoperiţi de tirul ei, genieştii s-au apropiat târâş de barajele din sârmă şi de câmpurile minate (fuseseră amplasate mine de exerciţiu) şi au început să facă culoare de trecere. Pe urmă, din şanţurile adânci s-a ridicat infanteria, care, ferindu-se de exploziile proiectilelor, s-a repezit în atac. Împreună cu infanteria veneau tancurile, care trăgeau cu muniţie de luptă.

Făcând bilanţul acestui exerciţiu, S.K. Timoşenko a subliniat în repetate rânduri:

— Trebuie să instruim trupele să acţioneze ca în război şi să facă numai ceea ce va fi necesar în vreme de război" (L.M. Sandalov, *Na moskovskom napravlenii*, p. 55).

Prin felul în care au fost proiectate şi s-au desfăşurat, toate aplicaţiile de dinainte de război instruiau trupele în special pentru ruperea unor poziţii fortificate (L.M. Sandalov, *Pervîe dni voinî*, p. 39).

Aplicaţiile de comandament şi stat-major, precum şi ieşirile în câmp în perioada iernii şi primăverii anului 1941 se desfăşurau exclusiv pe teme ofensive… (*Ibidem*).

Uneori, pentru diversificare, tema aplicaţiilor şi exerciţiilor

militare nu era ofensiva, ci contraofensiva. Adică duşmanul ne-a atacat, iar noi, chipurile, executăm o lovitură de răspuns. Dacă e aşa, atunci, înainte de a contraataca, trebuie respins atacul inamicului. Dar exact acest lucru rămânea întotdeauna în afara cadrului:

> În toamna anului 1940, în Bielorusia s-a desfăşurat o mare aplicaţie militară de stat-major, concepută şi coordonată de Marele Stat-Major, într-o zonă cu mijloace de comunicaţii… Această aplicaţie militară a avut un mare neajuns. S-a acordat cea mai mare atenţie organizării contraofensivei, şi nu respingerii atacului inamicului… (*Ibidem*, p. 41).

Şi în acest caz totul este limpede şi explicabil. Trupele erau instruite pentru „contraofensivă", pe baza experienţei războiului de iarnă din Finlanda: nemernicii de finlandezi ne-au atacat, noi le-am respins agresiunea, după care le-am aplicat lovitura de răspuns… Mareşalii şi generalii sovietici plănuiau un război „de apărare" identic şi împotriva Germaniei. „Respingerea atacului" este ceva în genul frunzuliţei dintre picioarele de marmură ale statuilor greceşti. Sculptorii greci din Antichitate credeau că dacă lipesc acolo o frunzuliţă nimeni n-o să-şi dea seama ce se ascunde sub ea. La fel procedau şi strategii sovietici, acoperind uneori cu frunzuliţe adevăratul scop al aplicaţiilor militare. Apoi se întorceau repede la dezbaterea unor teme strict ofensive.

> În martie-aprilie 1941, statul-major al Armatei a IV-a a participat la un exerciţiu operativ pe hartă organizat de regiunea militară la Minsk. Se studia o operaţiune ofensivă a frontului, de pe teritoriul Bielorusiei vestice în direcţia Belostok – Varşovia (*Ibidem*).
>
> La sfârşitul lui mai a avut loc o ieşire pe teren a armatei, încheiată cu un exerciţiu pe hartă. S-a studiat o operaţiune ofensivă… (*Ibidem*).
>
> Pe 21 iunie 1941 s-a încheiat aplicaţia bilaterală de comandament şi stat-major cu tema „Atacul unui corp de infanterie cu forţarea unui curs de apă" desfăşurată de statul-major al armatei (*Ibidem*).

După cum aţi reţinut, statul-major al Corpului 28 Infanterie se afla la Brest, chiar pe malul Bugului de Vest. Tot aici erau şi ambele divizii şi ambele regimente de artilerie ale corpului. Să încercăm să ghicim în ce scop s-a prelucrat această temă.

După moartea lui Stalin, generalii sovietici de rang mediu (până la general-colonel inclusiv, nu mai sus) au primit ordin să dea explicaţii în scris pentru acţiunile lor din vara anului 1941. În nota sa explicativă din 10 martie 1953, generalul-colonel V.S. Popov, fost comandant al Corpului 28 Infanterie, a scris: „Planul apărării frontierei de stat nu a ajuns până la mine” (*VIJ*, nr. 3, 1989, p. 65). Aşadar Corpul 28 Infanterie, care se afla chiar pe malul unui râu de frontieră, prelucrează tema „Atacul unui corp de infanterie cu forţarea unui curs de apă”, dar nimeni din acest corp de armată nu cunoştea planurile apărării frontierei de stat, nimeni n-a văzut acest plan, nici măcar comandantul.

Pentru ultima săptămână din iunie, statul-major al regiunii a conceput o aplicaţie pentru statul-major al Armatei a IV-a, tot pe o temă ofensivă (L.M. Sandalov, *Pervîe dni voinî*, pp. 40-41).

Pentru dimineaţa zilei de 22 iunie, pe poligonul de artilerie al armatei, situat la sud de Brest, statul-major al armatei şi-a propus desfăşurarea unei aplicaţii practice şi demonstrative pe tema „Depăşirea celei de-a doua fâşii a raionului fortificat”, planificată de regiune şi desfăşurată în prezenţa reprezentanţilor regiunii (*Ibidem*, p. 57).

La această aplicaţie trebuiau să asiste reprezentanţi ai Comisariatului Poporului pentru Apărare.

Trebuie subliniat faptul că pe teritoriul nostru nu existau şi nici nu puteau să existe raioane fortificate ale inamicului. Acestea se aflau pe celălalt mal al râului.

După cum vedeţi, aplicaţiile Armatei a IV-a se desfăşurau în flux continuu, una după alta. Zi şi noapte. Toamna, iarna,

primăvara, vara. În zile de lucru şi de sărbătoare. Se desfăşurau la nivelul regimentelor, diviziilor, corpurilor, armatei, frontului. În cadrul Marelui Stat-Major al Armatei Roşii se făceau pregătiri numai pentru străpungerea apărării, forţarea cursurilor de apă, asaltul raioanelor fortificate, paraşutarea desanturilor aeriene, înaintarea vertiginoasă adânc în spatele frontului inamic. Pentru asta Armata Roşie era complet pregătită.

În schimb apărarea nu se studia la niciun nivel.

Capitolul 17

Voentorg[1] este singurul vinovat

Gheorghi Konstantinovici Jukov poseda darul puţin obişnuit al clarviziunii. Putea să prevadă şi să prezică evenimentele în desfăşurarea lor firească.

Naş sovremennik, nr. 5, 1993, p. 11

1

Pe 21 iunie 1941 Stalin a aprobat decizia privind crearea fronturilor: de Nord, de Nord-Vest, de Vest, de Sud-Vest şi de Sud. Cinci fronturi şi trei flote alcătuiau Primul eşalon strategic al Armatei Roşii.

Centrul dispozitivului strategic era Frontul de Vest. După împărţirea Poloniei în toamna anului 1939, frontiera dintre Germania şi Uniunea Sovietică a devenit ondulată. „Valurile” erau destul de abrupte. În vestul Bielorusiei, în raionul Belostok, graniţa se curba într-un arc proeminent în direcţia Germaniei. Proeminenţa Belostok pătrundea adânc în teritoriul ocupat de germani. Pe această proeminenţă au fost concentrate principalele forţe ale Frontului de Vest.

Proeminenţa Belostok era o săgeată sovietică înfiptă adânc în corpul Poloniei ocupate de Hitler. În vârful săgeţii se afla puternica Armată a X-a a Frontului de Vest. Comandantul acestei armate era generalul-maior K.D. Golubev. Pe vremea

aceea nici Hitler, nici Roosevelt, nici Churchill, nici împăratul Japoniei nu aveau ceva care să egaleze această armată.

Armata a X-a era alcătuită din cinci corpuri de armată: două mecanizate (6 şi 13), unul de cavalerie (6) şi două de infanterie (1 şi 5). În plus, din structura Armatei a X-a făceau parte Raionul Fortificat 66, Divizia 155 Infanterie şi Divizia 9 Aviaţie Mixtă. Numărul total de divizii din Armata a X-a: 4 de tancuri, 2 motorizate, 6 de infanterie, 2 de cavalerie, 1 de aviaţie, 1 raion fortificat.

Se pot face aprecieri referitoare la forţa Armatei a X-a în funcţie de diverse detalii cum ar fi: în Divizia 9 Aviaţie Mixtă, numai avioane de vânătoare erau 435. Învechite, spun comuniştii. Nici vorbă.

Regimentul 41 Aviaţie de Vânătoare (RAV) al acestei divizii avea 100 de avioane MiG-3 şi 19 I-15bis.

RAV 124 avea 78 de avioane MiG-3 şi 29 I-16.

RAV 126 avea 68 de avioane MiG-3 şi 23 I-16.

RAV 129 avea 57 de avioane MiG-3 şi 61 I-16.

La comanda aviaţiei diviziei se afla un adevărat as, generalul-maior de aviaţie A.S. Cernîh, Erou al Uniunii Sovietice. Titlul de erou l-a primit în Spania.

După dezastrul din 22 iunie, în toată perioada războiului nicio divizie de aviaţie nu a avut atâtea avioane. Rareori un corp de aviaţie se putea lăuda cu un asemenea număr. Existau chiar şi armate de aviaţie care nu aveau atâtea avioane.

Să nu uităm de Corpul 6 Cavalerie al Armatei a X-a. Printre altele, acesta avea în dotare 112 tancuri. Cavaleria sovietică din anul 1941 nu era de husari, ci de dragoni. Aceştia nu erau luptători cu săbiile, ci infanterie călare: se deplasau călare, dar luptau în formaţii pedestre. Spre deosebire de infanterie, cavaleria de acest tip poseda o mare putere de foc, pentru că era

saturată şi suprasaturată cu mitraliere şi avea rezerve de muniţii mult mai mari. În războiul de manevră, cavaleria depăşea cu mult infanteria ca viteză de deplasare, iar în privinţa capacităţii de pătrundere, depăşea trupele de tancuri. În cazul unui atac sovietic prin surprindere, cavaleria ar fi reprezentat o forţă ameninţătoare. Acţionând în urma coloanelor de tancuri, atacând flancurile deschise, fără apărare, deplasându-se prin zone greu accesibile, fără drumuri, prin păduri, prin regiuni mlăştinoase, cavaleria putea trece pe unde nu puteau răzbi tancurile. Şi putea face acest lucru mult mai repede decât infanteria.

Apropo, de partea cealaltă, în grupul de tancuri al lui Guderian, exista o divizie de cavalerie. E adevărat că nu avea tancuri în dotare, totuşi, chiar şi în aceste condiţii, s-a remarcat în mod deosebit. Comandamentul german, studiind experienţa unicei sale divizii de cavalerie, a ajuns la concluzia că rolul cavaleriei în războiul modern a fost subapreciat, de aceea a luat decizia înfiinţării urgente a unor divizii de cavalerie în cadrul Wehrmachtului şi trupelor SS.

Partea sovietică avea în cadrul Armatei a X-a nu o divizie, ci un corp de cavalerie cu tancuri.

Cele două corpuri de infanterie ale Armatei a X-a, completate în totalitate, reprezentau de asemenea o forţă imensă. Numărul total al regimentelor Corpului 1 Infanterie – 6 de infanterie şi 6 de artilerie. În Corpul 5 Infanterie erau 9 regimente de infanterie şi 8 de artilerie. De fapt, aceste corpuri nu erau de infanterie propriu-zisă, ci de infanterie-artilerie.

Fala şi mândria Armatei a X-a era Corpul 6 Mecanizat. Acesta avea în dotare 121 de tancuri, 229 de automobile blindate, din care 127 erau BA-10, automobile blindate grele cu tun, 163 de aruncătoare de mine, 76 de obuziere cu calibre între 122 şi 152 mm, 24 de tunuri de câmp, 36 de tunuri antitanc şi 36 de tunuri antiaeriene (*VIJ*, nr. 4, 1989, p. 25). Din numărul total de tancuri,

114 erau KV şi 238 erau T-34. Automobilele blindate grele cu tun erau capabile să lupte cu succes cu orice tanc german din acea vreme. Tunurile lor loveau frontal, perforând orice tanc duşman. Nimeni în lume nu a mai avut un corp mecanizat de o asemenea forţă, nici la începutul, nici în timpul şi nici la sfârşitul celui de-al Doilea Război Mondial.

Pentru atacarea Uniunii Sovietice, toate trupele de tancuri şi blindate ale lui Hitler au fost organizate în patru grupuri de tancuri, fiecare grup fiind format din câteva corpuri. Însă niciunul din grupurile germane de tancuri nu se putea compara cu Corpul 6 Mecanizat al Armatei a X-a. Cele 352 din cele mai noi tancuri KV şi T-34 din dotarea Corpului 6 Mecanizat îl făceau mai puternic decât oricare din cele patru grupuri germane de tancuri, chiar mai puternic decât toate trupele germane de tancuri şi blindate luate laolaltă. Mai mult, Corpul 6 al Armatei a X-a depăşea ca putere toate trupele de tancuri ale tuturor ţărilor din lume luate împreună.

În anul 1945, principala forţă de şoc a Armatei Roşii în Extremul Orient era Armata a VI-a Tancuri de Gardă. Avea mai puţine tancuri decât Corpul 6 Mecanizat în 1941 – 1.019. Acest număr i-a fost totuşi suficient pentru un atac nimicitor asupra trupelor japoneze în Manciuria. Înfrângerea trupelor japoneze în anul 1945 a fost operaţiunea cea mai strălucită, cea mai impetuoasă, cea mai riscantă şi cea mai frumoasă din istoria artei militare – saltul de 1.100 km de la graniţa sovietică până la ocean în 11 zile, prin deşertul fără apă, peste crestele de netrecut (teoretic) ale lanţului muntos Marele Hingan şi prin câmpurile de orez. În august 1945, Armata a VI-a Tancuri de Gardă nu avea numai tancuri noi, ci şi 110 T-26 şi 31 BT-7, „învechite”.

În anul 1941, Corpul 6 Mecanizat al Armatei a X-a putea foarte bine să realizeze ceva asemănător împotriva Germaniei, mai ales că în drumul spre ocean nu avea de străbătut nici

deşerturi, nici lanţuri muntoase, nici câmpuri de orez.

Unii obiectează: da, aşa e, dar Corpul 13 Mecanizat al Armatei a X-a nu a fost în totalitate completat: avea „numai” 294 de tancuri, 34 de automobile blindate, 144 de tunuri şi 148 de aruncătoare. De acord. Dar numai Corpul 6 Mecanizat, cu impenetrabilele lui tancuri KV, era suficient pentru a rupe frontul german şi a tăia căile de aprovizionare, pentru a strivi statele-majore, a devasta serviciile şi a distruge aerodromurile. Corpul 13 Mecanizat era o forţă auxiliară. Putea fi completat în timpul luptelor. Aşa s-a procedat întotdeauna în război: dacă existau capul şi scheletul diviziei, corpului sau armatei, acestea se completau rapid cu unităţi aduse din spatele frontului. În câteva zile.

2

Punctul slab al Armatei a X-a trebuie căutat în cu totul alt plan.

Această armată se afla în vârful săgeţii înfipte în teritoriul duşman. Încă din timp de pace Armata a X-a era înconjurată din trei părţi de divizii germane. Mult mai în spate, pe flancurile acesteia, situate la baza săgeţii, erau două armate relativ slabe: Armata a III-a, a generalului-locotenent V.I. Kuzneţov, în dreapta, şi Armata a IV-a, a generalului-maior A.A. Korobkov, în stânga. În spatele Armatei a X-a era Armata a XIII-a, dar aceasta era încă în stadiul de formare.

Slăbiciunea armatelor de pe flancuri era relativă. Ele pot fi considerate slabe numai după standardele sovietice şi numai în comparaţie cu Armata a X-a centrală. Din cele expuse mai sus aţi reţinut că aceasta avea forţe suficiente pentru respingerea

unui atac. Problema era că forţele armatelor de pe flancuri, la fel ca şi cele ale Armatei a X-a din centru, au fost concentrate în grupări de şoc, ele nefiind desfăşurate de-a lungul frontierei.

Slăbiciunea Armatei a X-a consta în faptul că aerodromurile ei au fost mutate chiar lângă graniţă, iar pe aerodromuri – mase compacte de avioane MiG-3, cele mai moderne. În cel mai slab regiment erau 91 de avioane de vânătoare, din care 68 de ultimul tip. Celelalte regimente aveau fiecare peste o sută de avioane de vânătoare. Imaginaţi-vă o sută de avioane de vânătoare pe un teren de aviaţie şi calculaţi cât timp este necesar pentru decolarea acestui regiment de pe o singură pistă de decolare. Ţineţi cont şi de ordinul lui Jukov: nu răspundeţi la provocări! Şi nu pierdeţi din vedere un lucru: încălcarea ordinului se pedepseşte cu împuşcarea.

Dacă pilotul nu se ridică în aer, nu-l paşte niciun pericol. Dacă decolează şi ripostează atacurilor inamice, atunci ori îl doboară nemţii, ori îl împuşcă un cekist la întoarcerea pe aerodrom. Ca să nu mai răspundă la provocări.

Slăbiciunea Armatei a X-a consta în faptul că diviziile sale se aflau în imediata apropiere a graniţei, dar nu aveau voie să ocupe aliniamentele de apărare; în faptul că proiectilele şi cartuşele erau în depozite, sub pază; în faptul că din ordinul lui Jukov era interzisă păstrarea setului de muniţie în tancuri.

Armata a X-a a fost expusă dezastrului. Atacul german a vizat aerodromurile, statele-majore şi depozitele ei. Atacul tancurilor a vizat armatele din flancuri, a III-a şi a IV-a. Hoth şi Guderian au ocolit Armata a X-a din două direcţii şi au închis inelul încercuirii în spatele ei.

Armata a IV-a din flancul stâng al Frontului de Vest a fost zdrobită pe 22 iunie 1941. După cum se vede, nu era finalul tragediei, ci începutul ei. De la poarta ţării, Brest, prin Baranovici, Minsk, Smolensk, spre Moscova trece principala magistrală feroviară strategică. Toate staţiile şi haltele erau pline de trenuri militare sovietice cu muniţii, carburanţi, alimente. De-a lungul acestei magistrale înainta Guderian. Şi lua pradă de război. După cum aţi reţinut, în apropiere de Baranovici îl aştepta un cadou – 480 de tunuri-obuziere ML-20 cu rezerve de proiectile, dar fără servanţi şi tracţiune.

Cu această ocazie se cuvine să ne amintim şi de genialul planificator, şi de bocetele pentru „o puşcă la trei inşi”. Pe cei fără puşti, dacă într-adevăr erau şi dintr-ăştia, trebuia să-i plaseze la tunuri. Dar pe genialul strateg nu l-a dus mintea până acolo.

Însă nu acesta este esenţialul. În apropiere de Baranovici, în staţia Obuz-Lesna se afla punctul de comandă secret al Frontului de Vest. Guderian a ocupat Baranovici pe 27 iunie. Din acest moment, conducerea Frontului de Vest a fost definitiv pierdută. Drumul spre Minsk era liber. În apropiere de Minsk, Grupul 2 Tancuri al lui Guderian a întâlnit Grupul 3 Tancuri al lui Hoth, tăind căile de aprovizionare şi retragere. În încercuire au nimerit puternica Armată a X-a, resturile Armatelor a III-a, a IV-a şi a XIII-a, câteva corpuri şi divizii separate, pe scurt, tot Frontul de Vest. Inamicul a luat prizonieri 324.000 de soldaţi şi ofiţeri sovietici, a capturat 3.332 de tancuri şi 1.809 de tunuri. În plus, nenumărate autovehicule, tractoare, cai, piese de schimb, alimente, materiale genistice, combustibil, mitraliere, aruncătoare, puşti şi automate, muniţii, locomotive, vagoane, cablu telefonic, milioane de perechi de cizme, sute de mii de mantale şi foi de cort, zeci de spitale complet utilate, materiale sanitare şi multe altele. Fără a mai socoti avioanele, tancurile şi tunurile distruse, depozitele incendiate sau aruncate în aer, fără

a-i număra pe cei ucişi şi pe cei care au fugit prin păduri care încotro.

Tovarăşul Stalin trebuia să stabilească imediat vinovaţii pentru înfrângerea Frontului de Vest şi să-i pedepsească exemplar. Spre Bielorusia a decolat urgent comisarul de armată de rangul întâi L.Z. Mehlis, care la momentul respectiv era locţiitor al preşedintelui Consiliului Comisarilor Poporului, comisar al poporului pentru Controlul de Stat şi locţiitor al comisarului Apărării. Mehlis şi-a început ascensiunea în carieră ca secretar personal „cu treburi obscure" al lui Stalin. Ajuns în Bielorusia, Mehlis a redactat textul telegramei pentru Stalin pe trei file de blocnotes. În afară de el au mai semnat telegrama prim-secretarul CC al PC (b) din Bielorusia, P.K. Ponomarenko, şi comisarul poporului pentru Apărare, Mareşalul Uniunii Sovietice S.K. Timoşenko, sosit şi el la faţa locului.

Iată textul telegramei:

Moscova, Kremlin, Lui Stalin

Consiliul Militar a analizat activitatea criminală a unor persoane oficiale, în urma căreia Frontul de Vest a suferit o grea înfrângere.

Consiliul Militar a hotărât:

1) Arestarea fostului şef al statului-major Klimovskih, a fostului locţiitor al comandantului Forţelor Militare Aeriene ale frontului Taiurski şi a şefului artileriei Klici.

2) Trimiterea în faţa tribunalului militar a comandantului Armatei a IV-a Korobkov, a comandantului Diviziei 9 Aviaţie Cernîh, a comandantului Diviziei 42 Infanterie Lazarenko, a comandantului corpului de tancuri Oborin.

3) Au fost arestaţi de noi: şeful transmisiunilor frontului Grigoriev, şeful secţiei topografice a frontului Dorofeev, şeful de secţie al compartimentului cadre al frontului Kirsanov, inspectorul cu pregătirea de luptă a statului-major al Forţelor Militare Aeriane Iurov şi şeful Voentorg Şeinkin.

4) Vor fi predaţi justiţiei adjunctul şefului Direcţiei de Autoblindate şi Tancuri Berkovici, comandantul Batalionului 8 Disciplinar Dîkman şi locţiitorul acestuia Krol, şeful depozitului sanitar regional din Minsk Beliavski, şeful laboratorului regional militar veterinar Ovcinikov, comandantul divizionului

regimentului de artilerie Sbirannik.

Timoşenko. Mehlis. Ponomarenko. 6.7.41

În aceeaşi zi, tovarăşul Stalin a aprobat decizia comisarului poporului pentru Controlul de Stat, a comisarului poporului pentru Apărate şi a prim-secretarului CC al PC (b) din Bielorusia. Iată răspunsul lui Stalin:

Către Timoşenko, Mehlis, Ponomarenko.

Comitetul de Stat al Apărării aprobă măsurile dumneavoastră de arestare a lui Klimovskih, Oborin, Taiurski şi a celorlalţi şi salută aceste măsuri ca pe un mijloc eficient de însănătoşire a frontului.

Nr. 7387

6 iulie 41. I. Stalin

4

În telegrame nu se spune nimic despre Pavlov, întrucât comandantul Frontului de Vest, Erou al Uniunii Sovietice, generalul de armată Dmitri Grigorievici Pavlov, fusese arestat mai devreme, pe 4 iulie 1941. El a fost împuşcat pe 22 iulie. Împreună cu el au mai fost împuşcaţi: şeful statului-major al Frontului de Vest, generalul-maior V.E. Klimovskih; şeful artileriei Frontului de Vest, generalul-locotenent de artilerie N.A. Klici; şeful transmisiunilor Frontului de Vest, generalul-maior de transmisiuni A.T. Grigoriev; comandantul Armatei a IV-a a Frontului de Vest, generalul-maior A.A. Korobkov; comandantul Corpului 14 Mecanizat, generalul-maior S.I. Oborin şi alţii.

Comandantul FMA ale Frontului de Vest, generalul-maior de aviaţie I.I. Kopeţ, s-a împuşcat, de aceea sub securea stalinistă a nimerit locţiitorul acestuia, generalul-maior de aviaţie A.I. Taiurski.

Din toţi cei enumeraţi în telegrama lui Mehlis a scăpat cu viaţă numai comandantul Diviziei 42 Infanterie, blocată în cetatea Brest, generalul-maior I.S. Lazarenko. Acesta fusese condamnat la moarte prin împuşcare, însă ulterior i-au comutat pedeapsa. Jukov şi Stalin au potrivit bine lucrurile: pentru inactivitate – împuşcare, pentru orice acţiune – la fel. Pe 22 iunie 1941, la ora 0 şi 30 de minute, le-a fost expediată trupelor Directiva nr. 1. Era semnată de Jukov şi Timoşenko. Directiva prevedea categoric: „Nu se vor lua niciun fel de alte măsuri fără dispoziţie specială”. Pavlov, Klimovskih, Taiurski, Kopeţ, Korobkov, Lazarenko şi toţi ceilalţi au respectat ordinul lui Timoşenko şi al lui Jukov. Din această cauză au fost judecaţi şi împuşcaţi. N-au fost împuşcaţi cei care au trimis directive criminale, ci acei care au executat ordinele. Iar istoricii comunişti îi iau în râs şi-şi bat joc de ei: auzi la ce i-a dus mintea! Să execute ordinele Moscovei! Trebuiau să le ignore! Nu trebuiau să se conformeze!

Armata fără disciplină nu este decât o gloată înarmată. Ordinul superiorului este lege pentru subordonat. Ordinul trebuie executat întocmai, necondiţionat şi în termen. Armata trebuie să acţioneze cu precizia unui computer performant: apeşi pe o tastă şi obţii rezultatul dorit. Disciplina presupune şi din partea comandanţilor o responsabilitate extraordinară: să nu dea ordine absurde, să apese doar pe tastele care trebuie apăsate la un moment dat. Ce părere aveţi de situaţia următoare: Jukov a dat nişte ordine stupide, subordonaţii, aşa cum prevede regulamentul, le-au executat, iar acum, din această cauză, sunt făcuţi cretini şi criminali. Genialul Jukov a apăsat aiurea nişte taste, din cauza comenzilor lui computerul a

explodat şi a ars, iar nouă ni se spune: s-a nimerit a fi un computer prost, însă operatorul era un geniu.

Generalul retrogradat Lazarenko, care după pronunţarea sentinţei a stat două luni închis în beciul unde aveau loc execuţiile prin împuşcare, a avut noroc. Pedeapsa cu moartea i-a fost comutată cu 25 de ani de închisoare. În 1942 a fost trimis pe front ca simplu soldat. În 1943 i-a fost redat gradul de colonel, iar în 1944 – gradul de general-maior. A comandat ireproşabil Divizia 369 Infanterie. În acelaşi an 1944 a fost ucis în luptă.

În vara anului 1941, mulţi comandanţi ai Frontului de Vest au scăpat de execuţia prin împuşcare pentru că au fost ucişi în lupte înainte de începerea arestărilor. Printre aceştia:

– colonelul M.A. Popsui-Şapko, comandantul Diviziei 6 Infanterie, blocată în cetatea Brest;

– generalul-maior de tancuri V.P. Puganov, comandantul Diviziei 22 Tancuri, nimicită la Brest;

– generalul-maior M.I. Puzîrev, comandantul Raionului Fortificat 62 din Brest.

Cu toate acestea, fără eforturi intelectuale deosebite, este foarte dificil să înţelegi logica stalinistă. Lista „vinovaţilor” de nimicirea Frontului de Vest este inexplicabilă la prima vedere. Cum a nimerit în această listă comandantul Diviziei 9 Aviaţie Mixtă a Armatei a X-a, generalul-maior de aviaţie A.S. Cernîh? Şi-a ales el singur locul pentru aerodromuri? Le-a construit el pe fâşia de graniţă, în bătaia focului bateriilor germane, pentru că aşa a avut chef? Din ordinul lui erau ţinute câte o sută de avioane pe fiecare aerodrom? El a dat ordin să nu se doboare avioanele nemţilor, ci, fluturând din aripi, să fie forţate să aterizeze?

Şi cum au ajuns pe această listă şeful Voentorg, şeful depozitului de materiale sanitare, şeful laboratorului veterinar?

Cum de nu figurau pe listă comandantul Corpului 28 Infanterie, şeful statului-major al Armatei a IV-a şi comandantul Armatei a III-a?

Corpul 28 Infanterie se afla în Brest. Comandantul acestui corp, generalul-maior V.S. Popov, era comandantul militar şef al oraşului Brest şi comandantul garnizoanei. Oraşul a fost cedat după trei ore de la izbucnirea războiului. Din această cauză, toţi comandanţii superiori au fost împuşcaţi. Comandantul unui alt corp de armată, Oborin, a fost împuşcat şi el. Generalul subordonat Lazarenko a fost de asemenea condamnat la moarte prin împuşcare, pedeapsă care i-a fost comutată ulterior cu 25 de ani de detenţie. În schimb, generalul-maior Popov a fost avansat. În septembrie 1941 a fost numit locţiitor al comandantului Armatei a L-a. După alte cinci luni, devine comandantul Armatei a X-a nou-constituite. Trupele comandate de Popov au participat la multe operaţiuni strategice, de la operaţiunea Moscova până la operaţiunea Berlin. S-au remarcat în special în timpul eliberării oraşului Brest, în anul 1944. V.S. Popov a terminat războiul cu gradul de general-colonel, Erou al Uniunii Sovietice, comandant al Armatei a LXX-a.

Foarte bizar a fost destinul colonelului L.M. Sandalov. Acesta a fost şeful statului-major al Armatei a IV-a. Toate infamiile pe care le-am descris mai sus, petrecute pe direcţia Brest, au fost planificate de el. El însuşi recunoaşte că planurile de protejare a graniţelor aveau un mic neajuns – erau nerealiste, iar decizia scoaterii din Brest a Diviziei 2 Tancuri în caz de alarmă a fost iraţională. Aşadar comandantul Armatei a IV-a a primit un glonţ în ceafă, iar şeful statului-major – o incredibilă avansare în grad. Jalnicele rămăşiţe ale Armatei a IV-a zdrobite au fost completate cu divizii şi corpuri noi comandate de generali, iar pe 8 iulie 1941, comandant al armatei a fost numit colonelul

Sandalov. După două săptămâni a urmat o nouă avansare: colonelul Sandalov a fost numit şef al statului-major al Frontului Central. A terminat războiul cu gradul de general-colonel, şef al statului-major al Frontului 4 Ucrainean.

Şeful Voentorg din Minsk a fost găsit vinovat de nimicirea Frontului de Vest. Era clar că nemernicul de sabotor le vindea soldaţilor şi comandanţilor turtă dulce şi *troinoi odekolon*[2]. În mod sigur licheaua avea intenţia criminală de a organiza comerţul cu ace şi cremă de ghete în aşa fel încât să le favorizeze lui Hoth şi Guderian încercuirea şi zdrobirea tuturor armatelor sovietice ale Frontului de Vest. În schimb şeful statului-major al Armatei a IV-a, care a fost anihilată într-o singură zi, care după numai trei ore a abandonat oraşul Brest, o cetate de prim rang şi nenumărate rezerve militare, nu are nicio vină. Într-o lună de retragere şi fugă, Sandalov a fost avansat de două ori, ridicându-se pe culmi practic inaccesibile unui colonel.

5

Explicaţia nu poate fi decât următoarea: nu existau vinovaţi la acest nivel. Ei trebuiau găsiţi. Alegerea a fost aleatorie. Candidatura comandantului Frontului de Vest, generalul de armată Pavlov, era evidentă şi de înţeles, dar celelalte – cum s-a nimerit. În flancul drept al Frontului de Vest se afla Armata a III-a a generalului-locotenent V.I. Kuzneţov. Ea a fost zdrobită la fel de rapid şi de ruşinos ca şi Armata a IV-a din flancul stâng. Cauzele şi consecinţele – aceleaşi. Grupul de tancuri al lui Hoth a trecut prin dispozitivele de luptă ale Armatei a III-a a lui Kuzneţov cu aceeaşi lejeritate ca şi grupul de tancuri al lui Guderian prin Armata a IV-a a lui Korobkov. Comandantul

Armatei a IV-a Korobkov a fost împuşcat. Atunci trebuia procedat exact la fel şi cu comandantul Armatei a III-a Kuzneţov. Însă acesta nu a fost împuşcat, nici închis, nici retrogradat. De ce? A existat un motiv foarte serios. În momentul în care comisarul poporului pentru Controlul de Stat, comisarul militar de rangul întâi tovarăşul Mehlis, a efectuat o serie de arestări în rândul „vinovaţilor" de dezastrul Frontului de Vest, legătura cu statul-major al Armatei a III-a s-a întrerupt. De aceea nu a reuşit să-l convoace pentru a-l împuşca pe comandantul Armatei a III-a, generalul-locotenent Kuzneţov. În schimb comandantul batalionului disciplinar şi locţiitorul său, şeful depozitului de materiale sanitare şi toţi ceilalţi, uite-i, drăguţii de ei, aici, la îndemână. Aşa că le-au făcut de petrecanie.

Tovarăşul Stalin a considerat suficient numărul „vinovaţilor" arestaţi, de aceea nimeni nu şi-a mai amintit de comandantul Armatei a III-a şi nu l-a învinuit pentru nimicirea Frontului de Vest. Ulterior, destinul lui V.I. Kuzneţov a semănat izbitor de mult cu cel al comandantului Corpului 28 Infanterie V.S. Popov. Sfârşitul războiului l-a surprins şi pe V.I. Kuzneţov la Berlin, tot ca Erou al Uniunii Sovietice, tot în funcţia de comandant de armată şi tot cu gradul de general-colonel. V.I. Kuzneţov a asediat Reichstagul şi Cancelaria Imperială. A fost un general valoros. Numai că este de neînţeles ce s-a întâmplat cu el în vara anului 1941. De ce îi mergeau toate anapoda? De fapt, îi mergea la fel ca şi celorlalţi.

6

Din lista celor vinovaţi de ruşinea de la Brest lipseau trei persoane, dar absenţa lor poate fi lesne înţeleasă şi explicată

logic. Este vorba în primul rând de însuşi tovarăşul Stalin. Conducătorul proletariatului mondial, părintele naţiunilor, nu putea în acele momente dramatice să se învinuiască singur. Aşa cum nu-l putea învinui nici pe Mareşalul Uniunii Sovietice S.K. Timoşenko sau pe şeful Marelui Stat-Major, generalul de armată G.K. Jukov. Dacă i-ar fi învinuit pe Timoşenko şi Jukov, umbra vinovăţiei l-ar fi atins şi pe Stalin însuşi. Mulţi şi-ar fi pus întrebarea: unde se uita Stalin atunci când în preajma lui operau diversioniştii?

Iată de ce lista vinovaţilor trebuia retezată dedesubtul celui mai înalt comandant de la periferie şi să nu includă pe nimeni din cei care lucrau în capitală. Aşa au şi făcut.

Vinovăţia lui Stalin era evidentă şi a fost dovedită. Stalin însuşi şi-a recunoscut-o scurt şi extrem de clar, în manieră stalinistă. Pe 24 mai 1945, în timpul unei recepţii organizate la Kremlin în cinstea comandanţilor trupelor Armatei Roşii, el a rostit toastul „În sănătatea poporului rus". Şeful guvernului, Stalin, a spus: „Guvernul nostru a făcut destule greşeli, a trecut prin momente disperate în anii 1941-1942". Stalin a afirmat că pentru modul în care au condus războiul, guvernanţii trebuiau alungaţi: „Un alt popor i-ar fi spus guvernului: voi nu ne-aţi confirmat aşteptările, ieşiţi afară…".

Stalin a precizat foarte concret că atât el, cât şi guvernul pe care-l conducea meritau un şut în fund. După destituire ar fi urmat şi alte pedepse. Stalin i-a mulţumit poporului rus pentru încredere. I-a mulţumit pentru că nu l-a dat jos din funcţie în 1941 şi 1942.

La fel de evidentă era şi vinovăţia comisarului poporului pentru Apărare, Mareşalul Uniunii Sovietice Timoşenko. Semion Konstan-tinovici Timoşenko însuşi a înţeles şi a conştientizat profund acuzaţiile care i s-au adus. După război el nu a încercat să se justifice sau să arunce vina asupra altcuiva. A refuzat categoric să-şi scrie memoriile. Tăcea. Istoricii şi

memorialiştii îi adresau cele mai josnice injurii, dar el nu răspundea. Tăcea aşa cum tace, cu privirea pironită în podea, soldatul vinovat pe care comandantul îl înjură în faţa întregii formaţii. Tăcea aşa cum tace acuzatul care-şi recunoaşte vina.

Ultimul din acest trio nu şi-a recunoscut şi nu şi-a conştientizat vina. Mareşalul Uniunii Sovietice G.K. Jukov s-a autointitulat mare comandant militar. Pentru înfrângerea Armatei Roşii în anul 1941, în special pentru distrugerea Frontului de Vest, Jukov a dat vina pe superiorul său Stalin şi pe subordonaţii Pavlov, Korobkov, Klimovskih, Oborin, Taiurski şi ceilalţi. Măcar să fi spus: Pavlov e vinovat, Klimovskih e vinovat, dar şeful Voentorg Şeinkin, deşi poate că s-a făcut vinovat pe undeva, printre mărunţişurile sale, e absurd să fie învinuit pentru înfrângerea strategică din Bielorusia. Dar marele strateg, tovarăşul Jukov, nu a spus aşa ceva. De aceea, până în ziua de azi, printre cei vinovaţi de înfrângerea catastrofală din 1941 se numără comandantul batalionului disciplinar, locţiitorul acestuia, şeful laboratorului veterinar şi şeful Voentorg. Ei sunt cei vinovaţi, în timp ce şeful Marelui Stat-Major nu are nicio responsabilitate pentru această înfrângere. Şeful Marelui Stat-Major se numără printre genii şi chiar printre sfinţi. A existat o propunere, absolut oficială: instituirea monarhiei în Rusia, iar Gheorghi, nepotul celui mai mare strateg al tuturor timpurilor şi popoarelor, să fie încoronat ţar. Pentru ca urmaşii marelui geniu să moştenească tronul Rusiei din tată în fiu.

7

După război, cum era şi firesc, au apărut întrebări referitoare la cauzele comportamentului bizar al lui Stalin înainte de agresiunea germană. Jukov a dat un răspuns

exhaustiv. Pe 13 august 1966, într-o discuţie la redacţia publicaţiei *Voenno-istoriceskii jurnal,* Jukov perora:

> Important, evident, era ceea ce îl apăsa şi-i dicta toate deciziile, care ne influenţau şi pe noi, şi acest lucru era, desigur, frica de Germania. El se temea de forţele armate germane (*Ogoniok*, nr. 25, 1989, p. 7).

Jukov povestea cu însufleţire despre frica lui Stalin, atât în faţa unor săli pline, cât şi în cercuri restrânse. Poveştile lui Jukov despre faptul că Stalin se temea de Hitler au fost transmise mai departe urmaşilor şi de către Konstantin Simonov, şi de generalul-locotenent Pavlenko, şi de academicianul Anfilov. Jukov era întrebat despre cauzele comportamentului lui Stalin, iar geniul strategic rostea amarul adevăr: „Stalin se temea de război, iar teama este un sfetnic rău".

Cântecele propagandei comuniste despre frica lui Stalin nu au fost compuse de Jukov, cum am fi tentaţi să credem. Aceasta era impresia lui Goebbels. Iată o însemnare din jurnalul său personal, datată 14 septembrie 1940: „Stalin suferă de o teamă exagerată faţă de Wehrmacht". După moartea lui Stalin, marxiştii au preluat multe născociri ale propagandei hitleriste. Sunt convins că Jukov nu l-a citit pe Goebbels. Dar la redactarea memoriilor lui Jukov a participat întregul aparat ideologic al Uniunii Sovietice, sub conducerea ideologului principal al comunismului, Suslov, aşa încât a avut cine să-i sufle. Jukov a preluat ideea. Cu atât mai mult cu cât, pe fondul „laşităţii" lui Stalin, strălucea mai puternic eroismul lui Jukov.

Diferenţa dintre Jukov şi Goebbels este că Goebbels şi-a schimbat foarte curând punctul de vedere. E suficient să-i răsfoim jurnalele. Jukov n-a mai schimbat placa. Repeta într-una: Stalin era un laş, în timp ce eu nu numai că sunt un geniu, dar sunt şi foarte curajos. Stalin se temea, eu nu. Stalin este

vinovat, dar eu ce treabă am?

Jukov şi-a dovedit nevinovăţia foarte simplu. A afirmat că din ianuarie 1941 până pe 22 iunie pur şi simplu nu a reuşit să se lămurească în privinţa situaţiei (*Krasnaia zvezda*, 30 noiembrie 1996). Lui Jukov îi plăcea să-şi dilueze poveştile despre faptul că nu i-a ajuns o jumătate de an pentru a înţelege situaţia şi a lua deciziile corecte cu poveşti despre cum o singură privire pe hartă îi era de ajuns pentru a clarifica orice situaţie, oricât de încâlcită.

Un oarecare Vasili Sokolov, care se autointitulează scriitor, a avut o întâlnire cu Jukov în septembrie 1972. Scriitorul i-a adresat marelui comandant militar multe întrebări. De pildă: „Cum aţi reuşit totuşi să soluţionaţi fără greşeală şi, aş spune, genial această idee?” (*Naş sovremennik*, nr. 5, 1993, p. 12).

Genialul nu a făcut un secret din măiestria sa, a împărtăşit cu generozitate din propria-i experienţă, arătându-i scriitorului, pe baza a numeroase exemple, cum a reuşit el să „soluţioneze ideile”.

Dar scriitorului nu i-a fost de ajuns; nu s-a potolit: „Împărtăşiţi-ne, Gheorghi Konstantinovici, impresiile dumneavoastră, cum luau naştere gândurile, ideile, planurile… a jucat aici vreun rol intuiţia sau, mai simplu, clarviziunea comandantului?”.

La care măreţul a glăsuit: „Clarviziunea bazată pe analiza ştiinţifică a constituit un moment important, dacă nu chiar hotărâtor… Naiba ştie, ori am fost norocos în război, ori m-am născut pentru slujba militară, în orice caz, am avut noroc şi de data asta, am dus o povară din cale afară de grea” (*Ibidem*).

Ca să vezi, lua şi căra singur.

Cu mintea de pe urmă, Gheorghi Konstantinovici cel tare ca granitul a afirmat, chipurile, înainte de război:

> Raioanele fortificate se construiesc prea aproape de graniţă şi au o configuraţie operativă extrem de nefavorabilă, în special în zona proeminenţei Belostok. Aceasta îi permite inamicului să atace dinspre Brest şi Suwalki în spatele grupării noastre din Belostok. În plus, din cauza adâncimii mici, raioanele fortificate nu pot rezista mult timp, întrucât sunt vulnerabile la tirul artileriei" (*Vospominania i razmîşlenia*, 1969, p. 194).

Fantastică perspicacitate. Ca să nu spunem altfel.

Aşadar, dacă ar fi să-l credem pe Jukov, Stalin se temea de război, iar genialul Jukov vedea limpede cum vor zdrobi nemţii Frontul de Vest. Dacă e aşa, atunci Jukov ar fi trebuit să se folosească de frica lui Stalin. Trebuia să-i explice lui Stalin pe înţelesul lui: proeminenţa Belostok este o cursă de şoareci. Hai să scoatem din capcană Armata a X-a! Nici Armatele a III-a şi a IV-a nu au ce face la graniţă. Iar Armata a XIII-a mai bine o formăm dincolo de Volga, nu în apropiere de graniţă. Când va fi gata, o vom trimite pe front. Dacă nu este gata, ce caută în Bielorusia?

Dar Jukov, deşi înţelegea că proeminenţa Belostok este o capcană pentru trupele sovietice, nu i-a cerut lui Stalin să scoată trupele de sub ameninţarea unui posibil atac. Dimpotrivă. Înainte de război, Jukov îi cerea lui Stalin să trimită în proeminenţa Belostok tot mai multe trupe. Corpul 13 Mecanizat al Armatei a X-a a fost înfiinţat la cererea lui Jukov şi în pofida îndoielilor lui Stalin. Jukov însuşi scrie despre acest lucru. La fel s-a întâmplat şi în cazul altor corpuri mecanizate: 14 al Armatei a IV-a, 11 al Armatei a III-a, 17 şi 20, care nu se ştie de ce se aflau pe teritoriul proeminenţei.

Stalin nu numai că era împotriva trimiterii corpurilor mecanizate în proeminenţa Belostok şi la baza acesteia, dar se îndoia în general şi de oportunitatea constituirii acestora. Generalul de armată D.G. Pavlov era categoric împotriva creării corpurilor mecanizate. El îşi dădea seama că în cazul unui

război de apărare aceste concentrări monstruoase de efective, tancuri, tunuri şi autovehicule vor însemna moarte şi distrugere. Însă Jukov insista să fie create.

Rezultatele se cunosc.

Am văzut că Divizia 22 Tancuri a Corpului 14 Mecanizat a fost zdrobită la Brest încă din primele ore ale războiului. Jukov putea să dea vina pe comandantul Frontului de Vest, generalul de armată Pavlov: nu a amplasat divizia unde trebuia.

Însă acesta ar fi avut o justificare. Pentru dislocarea diviziilor răspunde Marele Stat-Major. Şi şeful acestuia. Divizia 22 Tancuri a fost creată la insistenţele lui Jukov. Şi nu numai ea. Din cele zece divizii de tancuri ale Frontului de Vest, opt au fost create la cererea lui Jukov. Şi din ordinul lui au fost dislocate acolo unde au fost făcute una cu pământul încă din primele zile de război. La fel ca multe alte divizii şi corpuri de aviaţie, infanterie, cavalerie şi altele.

Un exemplu clasic. Divizia 4 Tancuri a Corpului 6 Mecanizat al Frontului de Vest. Statele-majore, depozitele, cazărmile şi parcurile erau lângă graniţă. Pe 22 iunie 1941, evenimentele s-au derulat şi aici după acelaşi scenariu ca pe toată lungimea frontierei:

> Parcurile de tancuri erau în flăcări. După ce au rătăcit un timp disperaţi şi neputincioşi, tanchiştii aproape neînarmaţi, împreună cu infanteria şi grănicerii, şi-au luat tălpăşiţa, cum se spune în popor. Pe drumuri era învălmăşeală mare. Piloţii nemţi îi bombardau şi-i împuşcau pe oameni fără milă din zbor razant, fără a fi pedepsiţi pentru faptele lor. Comunicaţiile în cadrul trupelor au fost distruse, conducerea a fost pierdută (*Krasnaia zvezda*, 19 martie 1999).

Este vorba de una dintre cele mai puternice divizii ale Armatei Roşii, care avea în dotare 357 de tancuri, dintre care 176 din cele mai noi KV şi T-34.

Jukov şi-a amintit de câţiva neisprăviţi, fără a-i nominaliza însă, care construiau raioane fortificate unde nu trebuia. Dar a uitat să spună că nu acesta a fost motivul pentru care inamicul a cucerit atât de rapid raioanele fortificate. Principala cauză a fost că raioanele fortificate, deşi nu fuseseră terminate, nu erau ocupate cu trupe, cazematele nu erau protejate cu baraje din sârmă şi câmpuri minate, în cazemate nu erau nici garnizoane, nici muniţii, nici alimente, nici apă. Şi toate acestea în conformitate cu ordinul lui Jukov din 2 mai 1941.

Iar dacă Jukov i-a învinuit pe ostaşi pentru toate, măcar pe şeful Voentorg trebuia să-l scoată de pe lista celor vinovaţi.

1. *Voennîi torg* – magazin sau lanţ de magazine cu echipament militar şi alte mărfuri necesare armatei (n.tr.).

2. Vodcă ieftină şi de proastă calitate (n.tr.).

Capitolul 18

Uimitoarea călătorie la Ternopol

Napoleon nu a reuşit, aşa cum făcea de obicei, să ne impună o bătălie lângă frontieră, nu a reuşit să încercuiască armata rusă. De ce? Pentru că pe vremea aceea comandanţii ruşi îşi cunoşteau inamicul, obiceiurile acestuia, modul lui de a acţiona şi, prin urmare, puteau să prevadă desfăşurarea ulterioară a evenimentelor. Şi iată că practic pe acelaşi teritoriu, în primele zile ale Marelui Război Patriotic, la noi au fost încercuiţi şi luaţi prizonieri circa patru milioane de oameni, organizaţi în regimente, divizii, corpuri, armate. Cifra reală a atacatorilor era de un milion şi jumătate – două milioane, ceilalţi alcătuiau al doilea eşalon. De ce nu au reuşit să riposteze eficient „din interior", din încercuire? Care este cauza celor întâmplate în 1941?

Krasnaia zvezda, 16 iunie 2001

Cred însă că soluţia acestei enigme poate fi găsită dacă nu ne îndepărtăm de o chestiune absolut evidentă, de necontestat: tot ce s-a planificat şi s-a întreprins la nivel strategic în cadrul Armatei Roşii începând din toamna anului 1940 şi până la începutul războiului a fost dictat de scopuri ofensive şi nu de raţiuni defensive.

P.N. Bobilev, *Otecestvennaia istoria*, nr. 1, 2000, p. 41

1

Pe 22 iunie, în jurul orei 13, m-a sunat Stalin şi mi-a spus:

— Comandanţii noştri de fronturi nu au suficientă experienţă în conducerea acţiunilor de luptă ale trupelor şi se pare că sunt puţin dezorientaţi. Biroul Politic a decis să vă trimitem pe dumneavoastră pe Frontul de Sud-Vest în calitate de reprezentant al Cartierului General al Înaltului Comandament. Pe Frontul de Vest îi trimitem pe Şapoşnikov şi Kulik. I-am chemat deja la mine şi le-am dat

indicaţiile corespunzătoare. Trebuie să decolaţi imediat spre Kiev, iar de acolo, împreună cu Hruşciov, plecaţi mai departe la Ternopol, la statul-major al frontului.

Am întrebat:

— Dar cine va asigura conducerea Marelui Stat-Major într-o situaţie atât de complicată?

I.V. Stalin mi-a răspuns:

— Lăsaţi-l în locul dumneavoastră pe Vatutin.

Apoi a adăugat uşor iritat:

— Nu mai pierdeţi timpul. Ne descurcăm noi aici cumva.

Am sunat acasă, să nu mă aştepte, iar după vreo 40 de minute eram deja în aer. Abia atunci mi-am amintit că nu mâncasem nimic din ziua precedentă. M-au ajutat piloţii care m-au servit cu un ceai tare şi cu sendvişuri.

Spre sfârşitul zilei eram la Kiev la sediul CC al PC (b), unde mă aştepta Hruşciov. El mi-a spus că e periculos să călătorim mai departe cu avionul. Piloţii germani vânează avioanele de transport. Trebuie să mergem cu maşinile. După ce am primit de la N.F. Vatutin, pe înaltă frecvenţă, ultimele informaţii despre situaţie, am plecat spre Ternopol, unde se afla în perioada aceea punctul de comandă al comandantului Frontului de Sud-Vest, generalul-colonel M.P. Kirponos.

Am ajuns la punctul de comandă seara târziu, iar eu am luat imediat legătura pe înaltă frecvenţă cu N.F. Vatutin…

N.F. Vatutin mi-a spus că I.V. Stalin a aprobat proiectul comisarului pentru Directiva nr. 3 şi a dat dispoziţie să aplice semnătura mea.

— Ce directivă-i asta? – am întrebat eu.

— Directiva prevede trecerea trupelor noastre la acţiuni contraofensive cu misiunea nimicirii inamicului pe cele mai importante direcţii şi pe teritoriul acestuia.

— Dar încă nu ştim precis unde anume şi cu ce forţe vom fi atacaţi, am obiectat eu. N-ar fi mai bine, ca până mâine-dimineaţă să ne lămurim în legătură cu ceea ce se întâmplă pe front şi abia după aceea să luăm măsurile necesare?

— Împărtăşesc punctul dumneavoastră de vedere, dar hotărârea a fost deja luată.

— Bine – am spus eu – atunci puneţi şi semnătura mea.

Această directivă a ajuns la comandamentul Frontului de Sud-Vest în jurul orei 24. După cum m-am aşteptat, ea a provocat observaţiile tăioase ale şefului statului-major M.A. Purkaev, care considera că frontul nu are forţele şi mijloacele necesare pentru a trece la îndeplinirea ei (*Vospominania i razmîşlenia,* 2003, vol. 1, p. 268).

2

La prima vedere totul pare coerent. Însă vă propun să acordăm atenţie unor detalii neînsemnate.

Reiese că nu Moscova era vinovată pentru dezastrul din 22 iunie, nu conducerea superioară şi nici Marele Stat-Major, ci comandanţii de pe front. Cauza ruşinoasei pasivităţi a Armatei Roşii se pare că nu a fost Directiva nr. 1 semnată de Timoşenko şi Jukov pe 22 iunie la ora 0 şi 30 de minute, care le interzicea categoric comandanţilor fronturilor şi armatelor să riposteze cu foc la atacurile inamicului şi, în general, să întreprindă vreo acţiune, ci imbecilii de comandanţi ai fronturilor care „nu au suficientă experienţă în conducerea acţiunilor de luptă ale trupelor şi se pare că sunt puţin dezorientaţi”. Aşa că Stalin îl trimite în ajutor pe marele Jukov, care are destulă experienţă şi nu-şi pierde niciodată cumpătul.

Sună frumos toate acestea… Numai că pe 22 iunie Jukov nu a avut cu Stalin respectiva convorbire telefonică. Nu avea cum.

Şi iată de ce.

Stalin pregătea un atac nimicitor împotriva Germaniei şi României. Pe 21 iunie 1941 s-a adoptat hotărârea Biroului Politic de constituire a fronturilor. Cinci regiuni militare din apropierea graniţelor au fost în secret desfăşurate în fronturi.

Prin aceeaşi hotărâre s-a stabilit comanda unică a celor şapte armate ale celui de-al Doilea eşalon strategic. Comandant al „armatelor liniei a doua” a fost numit prim-locţiitorul comisarului poporului pentru Apărare, Mareşalul Uniunii Sovietice S.M. Budionnîi; membru al consiliului militar – G.M. Malenkov, membru al Biroului Politic; şeful statului-major – generalul-adjutant al comisarului pentru Apărare, generalul-maior A.P. Pokrovski. Statul-major – la Briansk.

În aceeaşi hotărâre se spunea: „Comanda generală a fronturilor de Sud-Vest şi de Sud va fi încredinţată tov. Jukov, care va pleca la faţa locului. Comanda generală a Frontului de Nord va fi încredinţată tov. Mereţkov, care va pleca la faţa locului”.

Hotărârea Biroului Politic a fost scrisă de mână de către Malenkov personal. Jukov se afla în cabinetul lui Stalin şi aducea la cunoştinţa tuturor celor care trebuiau să o ducă la îndeplinire fragmentele care-i priveau. Plecarea unor lideri politici şi militari de primă mărime la frontierele vestice nu a fost decisă pe 22 iunie, după atacul german, ci pe 21 iunie, înainte de atac.

Mereţkov a plecat imediat la Leningrad, Pokrovski – la Briansk, iar pe Malenkov, Budionnîi şi Jukov i-a reţinut Stalin. Pe 21 iunie Jukov dădea deja ordine pentru ducerea la îndeplinire a hotărârii Biroului Politic şi se pregătea el însuşi pentru a face acelaşi lucru. De aceea Stalin nu avea de ce să-l sune „pe 22 iunie, în jurul orei 13”, şi să-i comunice pentru a doua oară hotărârea Biroului Politic. Jukov ştia deja de această hotărâre, iar Stalin ştia că Jukov ştie.

3

Jukov este suspect de precis: în jurul orei 13… după vreo 40 de minute eram deja în aer…

Pe scurt, la ora 14.00 Jukov (conform spuselor sale) era în avion. De ce ne comunică aceste detalii? Are vreo importanţă că Stalin l-a sunat la ora 10, la 12 sau la 15? Ce mare scofală că după 40 de minute, şi nu după vreo două ore strategul era în aer?

Altceva mă intrigă. Directiva nr. 3, care, aşa cum scrie Jukov, „prevede trecerea trupelor noastre la acţiuni contraofensive cu misiunea nimicirii inamicului pe cele mai importante direcţii şi pe teritoriul acestuia”, este un document de cea mai mare importanţă. Spre finalul zilei de 22 iunie 1941, după ce şi-a revenit de pe urma şocului, conducerea superioară a Uniunii Sovietice le-a dat comandanţilor trupelor fronturilor primul ordin concret: cine şi ce trebuie să facă. În memoriile sale, şeful Marelui Stat-Major Jukov şi-a amintit că nu mâncase nimic toată ziua. Şi-a amintit de piloţii cu suflet bun, de ceaiul tare şi de sendvişuri, dar a uitat să reproducă textul celui mai important document al războiului.

Din relatarea lui Jukov aflăm doar că:

a) nu el a scris Directiva nr. 3;

b) el nu a citit acest document;

c) Directiva nr. 3 nu putea fi pusă în practică, adică era stupidă şi criminală;

d) el se îndoia de caracterul rezonabil al Directivei nr. 3, de aceea propunea studierea situaţiei şi abia după aceea să se dea ordine;

e) nu el a luat decizia expedierii Directivei nr. 3 la trupe, totul a fost decis fără el, în absenţa lui;

f) semnătura strategului a apărut sub textul Directivei nr. 3 nu din voinţa acestuia, ci pentru că aşa a ordonat Stalin, pentru că oricum hotărârea fusese deja adoptată.

Să ne gândim: nu este cam superficială atitudinea şefului Marelui Stat-Major, care semnează în prima zi de război un document pe care nu l-a citit? O persoană care se respectă semnează un document al cărui conţinut i-a fost transmis telefonic în două cuvinte, fără niciun fel de detalii?

Jukov vrea să ne facă să credem că el nu a fost de acord cu textul directivei, totuşi a semnat fără a sta pe gânduri. Ce s-a întâmplat cu mult lăudata principialitate a geniului strategiei? Nu e nevoie să ne spună că decizia fusese deja luată, pentru că nu avea nicio importanţă dacă era sau nu semnătura lui Jukov sub textul directivei. Nu nouă trebuia să ne spună aceste lucruri, la câteva decenii după război, ci trebuia să le spună *atunci* celor care au conceput directiva: Dacă voi, dragi tovarăşi, aţi luat deja o decizie, n-aveţi decât s-o semnaţi. Dacă semnătura mea oricum nu schimbă nimic, haideţi să renunţăm la ea. Semnăturile voastre, iubiţi prieteni, sunt suficiente.

4

Să revenim acum la călătoria lui Jukov spre Ternopol.

Aşadar, în timp ce zbura spre Kiev, Jukov, după cum povesteşte el însuşi, a băut un ceai tare şi a mai prins puteri mâncând nişte sendvişuri. Calculul timpului poate să-l facă oricine. De cât timp are nevoie un „Douglas” cu elice pentru a ajunge la Kiev? Distanţa este de 860 de kilometri. Viteza maximă este de 330 km/oră la sol şi 350 km/oră în aer. Nu impun nimănui rezultatul meu, calculaţi şi singuri. Însă avionul nu se poate deplasa tot timpul cu viteză maximă. Mai întâi trebuie să ia altitudine, apoi – coborârea. A ajuns. A aterizat. Rulează pe pistă. Aşteaptă să se oprească elicele. Pasagerii coboară. S-au apropiat maşinile. Au urcat. Au pornit. Kiev nu este Moscova. Aerodromul nu este în centrul oraşului. Iar drumul e lung. Acum este asfaltat. Atunci nu era. Drumurile noastre, după cum ştiţi, sunt denivelate. Nu poţi rula cu viteză. Prima zi a războiului era pe sfârşite. Starea de război fusese deja instituită. De aceea, pe poduri şi la intersecţii erau patrule

NKVD: Stai! Unde te bagi? Actele la control!

Erau două variante.

Prima: Treceţi!

A doua: Aha, lichele fasciste, aţi imitat chiar semnătura tovarăşului Stalin!

„Profesorul de ştiinţe diversioniste”, colonelul Starinov, povestea că a avut numeroase neplăceri cu patrulele NKVD tocmai pentru că actele sale erau semnate de mareşalul Timoşenko, ceea ce dădea de bănuit. De aceea nu era lăsat niciodată să treacă. A fost chiar aproape de a fi pus la zid.

Bine. Au intrat în Kiev. După cum scrie Jukov, „spre sfârşitul zilei”. Când a fost vorba despre plecarea din Moscova, relatarea era plină de ore şi minute. Aici precizia s-a mai diminuat. Şi nu întâmplător. Veţi afla puţin mai târziu cauza. Ce înseamnă „sfârşitul zilei”, nu mă apuc să analizez acum. 22 iunie este cea mai lungă zi a anului. La ora 4 este deja lumină. Dar era imposibil ca Jukov să decoleze din Moscova în jurul orei 14.00 şi să ajungă pe un aerodrom din Kiev la ora 16.00. Ora 17 este la fel de îndoielnică. Şi mai trebuia să ajungă şi la sediul CC. Apoi s-a întâlnit cu Hruşciov. Au discutat. A sunat la Moscova, după care au discutat din nou.

Acum sunt în maşini, în drum spre Ternopol.

Drumul cel mai scurt are 431 de kilometri (*Atlasul rutier al URSS*, Moscova, 1983, p. 21). Strategul trebuia să treacă prin Kalinovka, Vasilkov, Ksaverovka, Grebenki, Belaia Ţerkov, Şamraevka, Skvira, Rujin, Kazatin, Komsomolskoe, Kordelevka, prin altă Kalinovka, Vinniţa, Litin, Leticev, Medjiboj, Proskurov, Voitovţî, Volocisk şi Podvolocisk, fără a mai socoti mulţimea de sate şi cătune. Drumurile noastre nu ocoleau localităţile, toate treceau prin centrul acestora, prin sate pe unde seara se întorceau cirezile de la păscut, prin oraşe, unde nu poţi trece în goană prin toate intersecţiile. Pe malul drept al Niprului satele

sunt răsfirate. Mergi ca prin Manhattan. Singura diferenţă sunt casele ceva mai mici. Şi găinile care traversează drumul în fugă. Dar deschiderea este aceeaşi. Jukov a trecut cam prea repede prin toate aceste sate şi oraşe. A ajuns la punctul de comandă din Ternopol al Frontului de Sud-Vest „seara târziu”.

Drumurile erau pietruite. În cel mai bun caz. Drumurile pietruite aveau gropi. Pe cele nepietruie erau urme adânci de roţi în nisip. Sau în noroiul uscat. Erau multe poduri. Podurile erau din lemn. Cu găuri. Pe poduri erau patrule NKVD. Nici una, nici două: Stai! Stai că trag! Cine sunteţi? Actele la control!

Gândiţi-vă cât timp i-a luat lui Jukov numai ca să iasă din Kiev! Cine nu a fost niciodată acolo, află acum: oraşul este de calibru mare. De la Comitetul Central nu ajungi prea repede la periferie. Cât timp i-a trebuit lui Jukov să traverseze Belaia Ţerkov? Dar Vinniţa şi Proskurov?

Este posibil ca strategul s-o fi luat prin Jitomir şi Berdicev spre Vinniţa. Dar cu asta nu a rezolvat mare lucru.

Pe drumuri era mare învălmăşeală. Pe drumuri erau blocaje. Războiul a surprins toate diviziile de servicii ale Regiunii Militare Kiev în marş. Chiar pe drumurile pe care se deplasa Jukov, se îndreptau spre graniţă Corpurile de Infanterie 31, 36 şi 49. Fiecare corp avea câte trei divizii. Fiecare corp avea câte 50.000 de soldaţi, 23.000 de cai, 900 de tunuri şi aruncătoare, 2.500 de automobile, 400 de tractoare. Vi s-a întâmplat vreodată pe drumurile noastre să ajungeţi din urmă coloane de trupe? Încercaţi numai să vă imaginaţi 23.000 de cai pe un drum. Cu căruţe. Cu antetrenuri de artilerie şi tunuri. Cu lăzi de muniţii. Şi dacă pe drum nu se deplasează un singur corp, ci două? Dar nu erau numai două, şi nici trei. Tot pe aici se deplasau spre graniţă şi Corpurile Mecanizate 9, 19 şi 24. Asta înseamnă zeci de mii de soldaţi, mii de tancuri şi maşini, sute de tractoare cu tunuri remorcate.

Şi asta încă nu-i nimic.

Chiar de la ieşirea din Kiev, toate staţiile erau ticsite de convoaie militare, iar dumurile – de coloane de trupe. Aici erau descărcate diviziile Armatei a XIX-a a lui Konev, venite din Caucazul de Nord. În plus, chiar pe locurile unde era descărcată Armata a XIX-a au fost transferate trei divizii de infanterie, două de tancuri şi una motorizată din Regiunea Militară Harkov. Se preconiza ca aceste divizii să fie incluse în structura Armatei a XIX-a ca întăriri.

Dacă înaintai puţin, nimereai în vârtejul diviziilor Armatei a XVII-a a lui Lukin, care a fost transferată în secret de dincolo de Baikal. În această armată numai tancuri erau 1.200. La destinaţie, această armată a fost întărită cu Divizia 217 Infanterie din Regiunea Militară Orlov şi cu două corpuri de infanterie din Regiunea Militară Moscova. Toate aceste mase de trupe nu au împânzit drumurile în ziua izbucnirii războiului, ci încă de pe 13 iunie. Ele se îndreptau spre frontieră în şiruri neîntrerupte, blocând, aglomerând şi supraaglomerând toate drumurile. Sute de mii de oameni şi zeci de mii de maşini. Iar la fiecare pod – blocaj. Şi din sens opus vin deja mulţimi de refugiaţi…

De ce vă spun toate astea?

Pentru că era imposibil ca Jukov, sosit la Kiev „spre sfârşitul zilei”, să ajungă „seara târziu” la Ternopol, aflat la 431 de kilometri mai la vest, parcurgând aceşti aproape cinci sute de kilometri cu maşina.

Nici dacă toate drumurile ar fi fost pustii.

Nici dacă şi-ar fi zăngănit sabia de stâlpii de telegraf ca de şipcile gardurilor.

5

După moartea lui Stalin, Jukov s-a transformat brusc într-un duşman înverşunat al stalinismului. Viteaz, el s-a repezit să dea cu cizmele-i strălucitoare de mareşal în umbra răposatului Stalin:

> Avem datoria să tragem de aici toate învăţămintele necesare, să continuăm consecvenţi elucidarea esenţei antilenineste a cultului personalităţii, depăşind teama de a dezvălui faptele care împiedică lichidarea cultului personalităţii.

Acesta este un extras din proiectul cuvântării lui Jukov la Plenara CC al PCUS din mai 1956 (Gheorghi Jukov, *Stenograma Plenarei din octombrie 1957 a CC al PCUS şi alte documente*, p. 137).

Marele strateg a luptat cu înverşunare şi cu spirit de sacrificiu împotriva cultului personalităţii lui Stalin… în timp ce îşi construia propriul cult. În aceeaşi cuvântare de la Plenara CC, „depăşind teama de a dezvălui faptele", Jukov a povestit cât de prosteşte a coordonat Stalin războiul:

> În loc să organizeze fără întârziere colectivul de conducere al Înaltului Comandament pentru conducerea trupelor, Stalin a dat ordin ca în a doua zi de război şeful Marelui Stat-Major să fie trimis în Ucraina, la Ternopol, pentru a-l ajuta pe comandantul Frontului de Sud-Vest (*Ibidem*, p. 141).

Aşa, carevasăzică! Stalin nu l-a trimis pe Jukov la Ternopol în prima zi de război, ci în a doua zi! Atunci totul se potriveşte. Atunci era posibil, dacă sosea la Kiev în cursul dimineţii, să ajungă pe 23 spre seară la Ternopol.

În 1956, fără să se gândească, Jukov „a dezvăluit faptele care

împiedică lichidarea cultului personalităţii” … Apoi şi-a dat seama: dacă Stalin i-a ordonat să plece la Ternopol pe 23 iunie, cine împarte cu Stalin responsabilitatea pentru directivele absurde din prima zi a războiului?

Ca să se fofileze şi să scape de răspundere pentru ziua de 22 iunie, Jukov avea nevoie de o nouă versiune, „mai adevărată”, a evenimentelor, în care călătoria fantastică la Ternopol să aibă loc nu în a doua zi, ci chiar în prima zi a războiului. De aceea şi-a venit brusc în fire: Ah, da! Aşa e! Nu pe 23 m-a trimis Stalin la Ternopol, ci pe 22! Da, da, îmi amintesc! În jurul orei 13.00 mi-a telefonat şi m-a trimis pe Frontul de Sud-Vest. Eu m-am împotrivit: Cine o să conducă Marele Stat-Major? Iar el mi-a răspuns iritat: Ia pleacă mai repede! Ne descurcăm şi singuri!

Sub textul criminalei, sinucigaşei Directive nr. 3, care nu a reprezentat altceva decât condamnarea la moarte a Armatei Roşii şi a Uniunii Sovietice, nu figurează semnătura lui Stalin.

În schimb este semnătura lui Jukov.

De aceea a recurs la şiretlicuri marele strateg, cel care a distrus Uniunea Sovietică şi a trimis la moarte milioane dintre locuitorii ei. El trebuia să scape de răspunderea pentru ruinarea ţării şi moartea zecilor de milioane de oameni pe care i-a trimis sub securea lui Hitler. Iată de ce în „cea mai adevărată carte” el îşi aminteşte că toată ziua (tocmai până la ora 2 după-amiază) nu a mâncat nimic. Dacă în avionul guvernamental nu s-ar fi găsit nişte sendvişuri, ar fi slăbit de tot, sărmanul. Episodul cu sendvişurile i-a fost necesar pentru a umple golul, pentru ca în memorii să nu mai amintească o dată în plus despre Directiva nr. 3 şi să nu publice textul acesteia.

Iată de ce a inventat convorbirea cu Stalin „de pe 22 iunie în jurul orei 13.00” şi decolarea după 40 de minute.

Aparent, Stalin l-a gonit pe Jukov din Moscova. Oarecum iritat, Stalin i-a ordonat: Pleacă mai repede, ne descurcăm şi

fără tine!

Iată de ce a fost născocită călătoria fantastică, incredibilă la Ternopol: Eu, măreţul, nu eram la Moscova! Nu eu am conceput directiva! Ei s-au descurcat fără mine! Stalin a fost cel care a dat ordin să fie aplicată semnătura mea! În acest timp eu galopam spre Ternopol! Dar am protestat! N-am fost de acord! Însă hotărârea fusese deja luată! Fără mine! Semnătura mea nu mai putea schimba nimic!

Numai că strategul nu s-a gândit că manuscrisele nu ard.

6

Jukov povesteşte că pe 22 iunie Stalin era groaznic de dezorientat şi nu ştia ce trebuie să facă. În schimb Jukov, se înţelege, era lucid şi stăpân pe sine. Cu toate acestea, nu se ştie de ce, Jukov a stabilit prima misiune pentru comandamentul Forţelor Militare Aeriene abia în a doua parte a zilei. Din această cauză, cea mai mare parte a aviaţiei sovietice nu a participat la lupte în prima parte a zilei. Când, în sfârşit, Jukov şi-a venit în fire şi a stabilit misiunea pentru comandamentul FMA, frontul sovietic se prăbuşise deja, tancurile germane înaintaseră destul de mult, aviaţia care mai rămăsese trebuia urgent să-şi mute bazele pe aerodromurile nepregătite din spatele frontului, unde nu existau nici muniţii, nici combustibil, nici pază, nici acoperire antiaeriană, nici state-majore, nici personal tehnic. Avioanele au decolat spre est, iar personalul tehnic, statele-majore, mijloacele de comunicaţii au rămas pe aerodromurile de lângă frontieră. Şi au nimerit în ghearele lui Guderian, Manstein, Kleist, Busch, Hoth. Aviaţia sovietică, în marea ei majoritate, iar nu putea lupta. Du-te şi luptă, dacă poţi, fără cartuşe, fără proiectile, fără bombe, fără state-majore, fără

tehnicieni. Toate acestea puneau pe picior de egalitate forţele nu prea mari ale Luftwaffe cu puterea gigantică a aviaţiei sovietice.

Misiunea de luptă pe care Jukov i-a stabilit-o comandamentului FMA în a doua parte a zilei constituie încă o dovadă a faptului că întreaga zi de 22 iunie el s-a aflat la Moscova. Era imposibil să ia măsuri împotriva neglijenţei şi a drumurilor desfundate din goana automobilului şi în acelaşi timp să împartă ordine subordonaţilor. Nu existau pe atunci mijloacele de comunicare adecvate. Nici din avion nu putea să coordoneze acţiunile FMA. De la bordul avionului putea expedia cel mult un comunicat, în niciun caz o directivă strict secretă referitoare la acţiunile de luptă ale întregii aviaţii sovietice. De altfel, Jukov nici nu şi-a amintit să fi expediat vreo directivă de la bordul avionului, sau să fi coordonat acţiunile aviaţiei.

Şi-a amintit doar de sendvişuri.

Conform spuselor lui Jukov, pe 22 iunie, undeva în jurul orei 14.00, el se afla deja în avion. Însă „Jurnalul înregistrării persoanelor primite de I.V. Stalin” fixează prezenţa lui Jukov în cabinetul lui Stalin pe 22 iunie de la ora 5.45 până la 8.30 şi de la ora 14.00 până la 16.00.

Chiar dacă Stalin i-a telefonat lui Jukov pe 22 iunie la ora 13.00, nu a făcut-o cu scopul de a-i comunica pe un ton iritat că trebuie să plece din Moscova, ci pentru a-l chema în cabinetul său, unde Jukov a şi scris directiva care a dus Armata Roşie la pieire.

Nu numai înregistrările făcute de secretarii lui Stalin în jurnal dezvăluie şmecheriile lui Jukov. L-a luat gura pe dinainte şi pe marele strateg, şi nu o singură dată. El reproduce vorbele lui Stalin din 22 iunie: „Biroul Politic a decis să vă trimitem pe dumneavoastră pe Frontul de Sud-Vest în calitate de reprezentant al Cartierului General al Înaltului Comandament”.

Aşa scrie la pagina 268 a ediţiei a treisprezecea a memoriilor sale.

La pagina 312 a aceleiaşi ediţii, acelaşi Jukov afirmă: „Cartierul General al Înaltului Comandament a fost creat pe 23 iunie 1941”.

Cum ar fi putut membrii Biroului Politic să-l numească pe Jukov reprezentant al Cartierului General al Înaltului Comandament, dacă nu exista încă un Cartier General al Înaltului Comandament?

De aici rezultă că Stalin nu avea cum să-l trimită pe Jukov la Ternopol pe 22 iunie, că pe 22 iunie Jukov se afla la Moscova şi de aceea poartă întreaga responsabilitate pentru şuvoiul nebunesc al directivelor care s-a abătut asupra generalilor, ofiţerilor şi soldaţilor Armatei Roşii.

Capitolul 19

Ofensivă sau contraofensivă?

Contraofensiva este un gen special de ofensivă, la care recurg trupele care se apără, după respingerea unui atac al inamicului.

Sovetskaia voennaia enţiklopedia, vol. 4, p. 318

1

De ce aflăm despre o călătorie fantastică din „cea mai adevărată carte despre război”? De ce memoriile celui mai onest comandant militar conţin fapte care nu s-au întâmplat?

Pentru a răspunde la aceste întrebări, trebuie să citim Directiva nr. 3 pe care comandanţii trupelor fronturilor au primit-o spre sfârşitul zilei de 22 iunie 1941, pe care Jukov a semnat-o, după cum afirmă el însuşi, fără să stea pe gânduri, dar pe care a uitat să o publice în cartea sa.

Iat-o.

1. Atacând dinspre proeminenţa Suwalki spre Alytus şi din raionul Zamość pe Frontul Vladimir-Volînski, Radzehov, atacurile secundare în direcţiile Tilsit, Šiauliai şi Sedleţ, Volkovîsk, în cursul zilei de 22.6, suferind pierderi mari inamicul, a obţinut mici succese pe direcţiile indicate.

Pe celelalte sectoare ale frontierei de stat cu Germania şi pe toată lungimea frontierei cu România, atacurile inamicului au fost respinse cu mari pierderi pentru acesta.

2. Stabilesc următoarea misiune imediată pentru 23.24.6:

a) prin atacuri concentrice concentrate ale trupelor Fronturilor Nord-Vest şi Vest, încercuirea şi anihilarea grupării din Suwalki a inamicului, iar până la sfârşitul zilei de 24.6 cucerirea raionului Suwalki;

b) prin puternice atacuri concentrate ale corpurilor mecanizate, cu toată aviaţia Frontului de Sud-Vest şi alte trupe ale Armatelor a V-a şi a VI-a, încercuirea şi anihilarea grupării inamice care atacă în direcţia Vladimir-Volînski, Brodî. Până la sfârşitul zilei de 24.6, cucerirea raionului Lublin.

3. ORDON:

a) Armatelor Frontului de Nord să apere în continuare frontiera de stat.

Graniţa din stânga – cea precedentă.

b) Armatelor Frontului de Nord-Vest, protejând temeinic litoralul Mării Baltice, să treacă la un puternic contraatac din raionul Kaunas în flancul şi în spatele grupării din Suwalki a inamicului şi să o anihileze în colaborare cu Frontul de Vest, iar până la sfârşitul zilei de 24.6 să cucerească raionul Suwalki.

Graniţa din stânga – cea precedentă.

c) Armatelor Frontului de Vest, după respingerea inamicului pe direcţia Varşovia, să treacă la un puternic contraatac cu forţele a cel puţin două corpuri mecanizate şi aviaţiei, în flancul şi spatele grupării din Suwalki a inamicului, să o anihileze în colaborare cu Frontul de Nord-Vest, iar până la sfârşitul zilei de 24.6 să cucerească raionul Suwalki.

Graniţa din stânga – cea precedentă.

d) Armatelor Frontului de Sud-Vest, protejând temeinic graniţa cu Ungaria, prin atacuri concentrate în direcţia comună Lublin, cu forţele Armatelor a V-a şi a VI-a, cu cel puţin cinci corpuri mecanizate şi cu toată aviaţia frontului, să încercuiască şi să anihileze gruparea inamicului care atacă pe frontul Vladimir-Volînski, Kristînopol, iar până la sfârşitul zilei de 26.6 să cucerească raionul Lublin. Să se asigure temeinic din direcţia Cracovia.

e) Armatelor Frontului de Sud să nu-i permită inamicului pătrunderea pe teritoriul nostru. În cazul în care inamicul încearcă să atace pe direcţia Cernăuţi sau să forţeze Prutul şi Dunărea, să fie anihilat prin puternice atacuri pe flancuri ale trupelor terestre în colaborare cu aviaţia; în noaptea de 23.6 să se concentreze cu două corpuri mecanizate în zona oraşului Chişinău şi a pădurilor situate la nord-vest de Chişinău.

4. Pe frontul de la Marea Baltică până la graniţa cu Ungaria, acord permisiunea trecerii frontierei de stat şi de a acţiona fără a ţine cont de graniţă.

5. Aviaţiei Înaltului Comandament:

a) să susţină Frontul de Nord-Vest printr-o acţiune a Corpului 1 Aviaţie cu Rază Mare de Acţiune şi Frontul de Vest printr-o acţiune a Corpului 3 Aviaţie cu RMA pe toată perioada îndeplinirii de către aceste fronturi a misiunii de anihilare a grupării din Suwalki a inamicului;

b) să includă în structura Frontului de Sud-Vest Divizia 18 Aviaţie RMA şi să susţină Frontul de Sud-Vest printr-o acţiune a Corpului 2 Aviaţie RMA pe perioada îndeplinirii de către acesta a misiunii de anihilare a grupării din Lublin a inamicului;

c) Corpul 4 Aviaţie RMA să rămână la dispoziţia mea, pregătit să colaboreze cu principala grupare a Frontului de Sud-Vest şi cu o parte din forţele Flotei Mării Negre.

Comisarul poporului pentru Apărarea Uniunii RSS
Mareşalul Uniunii Sovietice Timoşenko

Membrul Consiliului Militar Superior Malenkov

Şeful Marelui Stat-Major al Armatei Roşii
Generalul de armată Jukov

2

Dacă cineva vrea să-ţi dea cu toporul în cap, trebuie să te fereşti. Sau cel puţin să te protejezi cu ceva. În cazul nostru, dacă inamicul intenţionează să atace Armata Roşie, ea trebuie să se retragă, pentru ca atacul să rateze ţinta. În cel mai rău caz, să se protejeze de lovitură, adică să treacă în apărare.

În zorii zilei de 22 iunie, Hitler i-a aplicat Armatei Roşii o lovitură drept în creştetul capului, despicându-l. Armata Roşie nu s-a ferit, nici nu s-a protejat. Pentru că i se interzisese să întreprindă ceva. Pentru că avea mâinile şi picioarele legate cu Directiva nr. 1.

În dimineaţa zilei de 22 iunie le-a fost expediată trupelor Directiva nr. 2 semnată de Timoşenko, Malenkov şi Jukov. Totul despre această directivă – în cartea *Umbra victoriei*. Nici Directiva nr. 2 nu conţinea vreun cuvânt despre apărare sau despre retragere. Din nou Armatei Roşii nu i s-a ordonat nimic din ceea ce ar fi putut-o feri de ruşinoasa înfrângere.

Existau toate motivele de a presupune că pe 23 iunie Hitler

va mai lovi o dată, cu acelaşi topor, capul spart al Armatei Roşii. Măcar acum trebuia dat Armatei Roşii ordinul să se ferească, sau măcar să se acopere, adică să înceapă retragerea sau să treacă în apărare. În loc de toate acestea, seara târziu, pe 22 iunie, trupele au primit Directiva nr. 3. Din nou, nimic referitor la evitarea loviturii. Şi din nou, nimic despre apărare. În schimb, Armata Roşie a primit ordin să-şi ia avânt…

Dacă eşti plin de sânge, dacă ai craniul despicat până la urechi de la lovitura de topor precedentă, nu ai cum să-ţi iei avânt şi să loveşti. Dacă-ţi iei avânt în momentul în care eşti lovit a doua oară, eşti descoperit şi vulnerabil.

În spatele Armatei Roşii erau două centuri abandonate de raioane fortificate. Directiva nr. 3 nu pomeneşte de ele şi nu le stabileşte trupelor misiunea de a se adăposti în aceste raioane. În spatele Armatei Roşii erau sute şi mii de râuri. Fiecare dintre acestea constituia un aliniament natural de apărare, care îi putea proteja de atacuri, care putea fi uşor apărat, care pentru inamic făcea dificilă organizarea atacului. Însă Directiva nr. 3 nu le stabileşte trupelor misiunea de a stăvili atacul inamicului, utilizând numeroasele obstacole ale cursurilor de apă.

Într-o singură noapte, Armata Roşie ar fi putut săpa şanţuri şi tranşee, întâmpinând atacurile inamicului cu foc de pe poziţii. Dar nici asta nu i s-a permis. Înainte! Numai înainte! Spre Suwalki! Spre Lublin! Asiguraţi-vă din direcţia Cracoviei!

3

Până şi lucrarea oficială (şi falsă) *Istoria Velikoi Otecestvennoi voinî Sovetskogo Soiuza. 1941-1945* (vol. 2, p. 30) este nevoită să admită că directiva nu putea fi pusă în practică,

motiv pentru care era distrugătoare:

> Directiva le cerea trupelor să treacă la acţiuni ofensive pe direcţiile principale cu scopul de a nimici grupările de şoc ale duşmanului şi de a muta acţiunile militare pe teritoriul acestuia… Acest plan era nerealist, întrucât nu ţinea cont de starea şi de posibilităţile trupelor care urmau să ducă la îndeplinire aceste misiuni. Era puţin probabil ca trupele care urmau să ia parte la operaţiuni să poată, într-un termen atât de scurt, să se concentreze pe direcţiile indicate şi să lovească duşmanul în mod organizat şi concentrat… Pierderile suferite, destrămarea conducerii trupelor şi modul necorespunzător de organizare a activităţii serviciilor operative creau dificultăţi insurmontabile desfăşurării unor operaţiuni ofensive de mare amploare, la o adâncime de 100-150 de kilometri, aşa cum prevedea directiva… Din cauza timpului limitat, atacurile se pregăteau în pripă, nu erau suficient de bine concepute şi asigurate cu cele necesare. După pierderile mari suferite, aviaţia noastră nu a reuşit să-şi protejeze corespunzător trupele de raidurile bombardierelor duşmane, de aceea, când diviziile motorizate şi de tancuri ale corpurilor mecanizate se deplasau spre aliniamentele de desfăşurare, au fost expuse unor atacuri masate din aer şi au suferit pierderi grele. A fost foarte dificilă organizarea acoperirii cu artilerie a ofensivei. Artileria corpurilor mecanizate şi a unităţilor de arme întrunite suferea de o lipsă acută a mijloacelor de tracţiune, nu avea posibilitatea să-şi concentreze rapid forţele pe direcţiile hotărâtoare. Unităţile noastre de arme întrunite, nefiind dotate cu mijloace de autotransport, nu au reuşit nici ele să ajungă la timp în raioanele care le-au fost indicate. În concluzie, toate acestea au făcut ca acţiunile ofensive ale trupelor sovietice pe fâşia Fronturilor de Nord-Vest şi de Vest, întreprinse în conformitate cu Directiva nr. 3, să capete aspectul unor contraatacuri prost organizate şi nesincronizate între ele ale unităţilor mecanizate. Rezultatul operativ al contraatacurilor, în pofida acţiunilor pline de abnegaţie ale trupelor, a fost nesemnificativ, iar pierderile suferite mult prea mari… Încercările comandamentului Frontului de Nord-Vest de a iniţia un contraatac în flancul trupelor Grupului german 4 Tancuri, dintr-o zonă situată la nord-vest de Kaunas, s-au încheiat cu un eşec…

Etc. etc.

Din acest fragment vă rog să remarcaţi termenii: *acţiuni ofensive*, *operaţiuni ofensive de mare amploare*; şi iarăşi – *acţiuni ofensive*.

4

Dacă în atac sunt aruncate trupe puţin numeroase, de exemplu, o sută de mii, chiar şi în acest caz trebuie să li se acorde un oarecare răgaz pentru a se pregăti. Măcar o săptămână. Întâi de toate trebuie să ştie unde este inamicul, ce forţe are, ce face şi care-i sunt intenţiile. Statele-majore trebuie să planifice acţiunile militare şi să dea dispoziţii subordonaţilor. Trebuie organizată colaborarea şi comunicaţiile. Comandanţii de toate gradele trebuie să meargă în zonele viitoarelor acţiuni militare şi să pună la punct toate detaliile la faţa locului. Genistii trebuie să cerceteze şi să deschidă drum pentru înaintarea trupelor, statele-majore trebuie să planifice şi să organizeze din toate punctele de vedere deplasarea coloanelor. Deosebit de importantă este activitatea serviciilor: transportul muniţiilor acolo unde este necesar. Nu la întâmplare, ci aici, de pildă, proiectile pentru obuziere de 122 mm, acolo două tunuri antitanc, acolo şi dincolo – cartuşe pentru puşti, iar în partea aceea – proiectile pentru tunurile antiaeriene de 37 mm. Trebuie desfăşurată baza de spitalizare. Trebuie organizată aprovizionarea cu apă. În locuri amenajate din timp trebuie concentrate rezervele de carburanţi şi lubrifianţi. Nu trebuie uitate punctele de adunare şi reparare a maşinilor avariate. Trupele trebuie dotate cu hărţi. Şi încă o mulţime de alte treburi importante care, dacă nu li se acordă atenţia cuvenită, pot duce la eşecul unui proiect grandios. Cel mai important lucru rămâne deplasarea trupelor în zonele acţiunilor militare. Să nu se ajungă la situaţia în care unii au fost deja aruncaţi în luptă, iar ceilalţi încă sunt pe drum. Nu e o idee prea bună să trimiţi trupele să lupte direct după un marş. Înainte de luptă, soldatul trebuie lăsat să-şi tragă sufletul măcar 15 minute.

Dar marele nostru strateg a făcut totul exact pe dos. Trupele au fost alarmate în zorii zilei de 22 iunie. Oamenii aveau la ei

doar ce reuşiseră să apuce în grabă. Unii nu aveau arme, alţii nu aveau muniţii. Altora le lipseau piesele de schimb. Practic toate trupele nu aveau genişti. Înainte de agresiunea germană, toate unităţile de geniu au fost transferate la graniţele de vest, unde încă din primele zile au fost ucişi sau luaţi prizonieri. Practic toate corpurile şi diviziile au rămas fără artilerie antiaeriană. Regimentele şi diviziile s-au amestecat. Comandanţii nu aveau soldaţi, soldaţii nu aveau comandanţi. Statele-majore au pierdut conducerea. Comunicaţii nu mai existau. Cât era ziua de mare, trăgea în ei artileria duşmană şi-i bombarda aviaţia. Erau striviţi cu tancurile şi se trăgea în ei de la distanţe mari şi mici. Daţi-le măcar o noapte să-şi pună treburile în ordine! Daţi-le răgaz soldaţilor să se spele pe faţă! Daţi-le să mănânce! Daţi-le apă. Lăsaţi-i să aţipească măcar 30 de minute. Daţi-le timp tanchiştilor să-şi alimenteze tancurile, să-şi completeze setul de muniţii, să verifice aparatura. Nu! În noaptea spre 23 iunie, Directiva nr. 3 a aruncat în atac mase de milioane de trupe. Toată lumea înainte! Flămânzi şi nedormiţi! Pe răniţi lăsaţi-i pe drumuri şi la lizierele pădurilor! Mărşăluiţi toată noaptea! Odată cu ivirea zorilor, la luptă! Fără a avea habar unde-i inamicul! Fără hărţi ale zonelor unde urmează să luptaţi! Fără a cerceta drumurile şi zonele de intrare în luptă! Fără a pregăti nici mijloacele de legătură, nici colaborarea! Fără să aveţi niciun fel de planuri! Fără niciun fel de rezerve: nici proiectile, nici cartuşe, nici carburanţi-lubrifianţi. Fără cercetare aeriană şi fără acoperire din aer.

Dacă nu ai mijloace de tracţiune pentru artilerie, pune-o în apărare. Dacă nu ai mijloace de transport pentru infanterie şi pentru tot ce este necesar în lupte, pune infanteria în apărare mai aproape de artilerie şi de locurile unde sunt concentrate rezervele strategice. Dar nu s-a făcut nimic din toate astea.

Spre dimineaţa zilei de 23 iunie, coloanele de infanterie extenuate şi rupte de oboseală după marşurile interminabile au

rămas mult în urma tancurilor. Oamenii nu dormiseră de cel puţin 24 de ore. Şi nici nu mâncaseră nimic. Artileria ori a rămas în urma tancurilor, ori nu s-a mişcat din loc. Fără infanterie, fără artilerie, fără acoperirea aviaţiei, coloane de tancuri se îndreptau spre graniţe în şiruri nesfârşite, sub bombardamentele şi tirul aviaţiei inamice. Pe aliniamentele de intrare în luptă diviziile sovietice de tancuri s-au pomenit fără combustibil. Şi s-au oprit. Mii de tancuri, pe care o ţară flămândă le-a construit cu anii, au fost abandonate în câteva zile. Zeci de mii de tanchişti calificaţi au căzut prizonieri. Ulterior, în trupele de tancuri au luptat oameni aproape fără nicio pregătire…

Infanteria fără tancuri şi artilerie (şi fără muniţii) era la fel de expusă tirului nemilos al aviaţiei germane.

Fără acoperirea infanteriei şi a tancurilor artileria este la fel de lipsită de apărare.

Pe 23 iunie, Armata Roşie a primit a doua lovitură, care i-a sfărâmat capul deja despicat. Şi toate s-au dus pe apa sâmbetei… Armata Roşie activă a murit şi a căzut în captivitate…

5

Krasnaia zvezda (24 iulie 2001) a identificat cauzele care au dus la înfrângerea puternicului Front sovietic de Vest. Printre acestea:

> Lipsa rezervelor în cadrul frontului şi de pe aliniamentul de apărare de pe râul Şceara, precum şi retragerea trupelor de pe acest aliniament în noaptea dintre prima şi a doua zi de război (ceea ce a făcut ca inamicul să-l ocupe nestingherit, creând condiţii pentru încercuirea trupelor Armatelor a III-a şi a X-a), ocuparea cu întârziere de către Armata a XIII-a a aliniamentelor raioanelor fortificate de-a

lungul fostei graniţe de stat.

Cu alte cuvinte, pe 22 iunie trebuia dat ordin trupelor să treacă în apărare în spatele râurilor, iar trupelor Armatei a XII-a, care făcea parte din eşalonul al doilea al Frontului de Vest, să ocupe urgent raioanele fortificate abandonate situate de-a lungul fostei frontiere de stat. În loc de toate acestea, trupele au primit ordinul: Fără pregătire – înainte! Ura! Spre Suwalki!

Krasnaia zvezda a stabilit şi vinovatul. Ea reproduce opinia generalului-colonel V.I. Kuzneţov, care pe atunci era general-locotenent, comandantul Armatei a III-a a Frontului de Vest:

Kuzneţov a apreciat ca nerealistă data de 24 iunie propusă de Kulik pentru organizarea contraatacului cu unităţile armatei pe direcţia comună Grodno-Suwalki cu scopul de a asigura dinspre nord grupa de şoc a frontului, compusă din Armata a X-a şi corpul mecanizat al lui Haţkelevici. Problema era că acest corp avea atunci carburant numai pentru un plin şi jumătate, aviaţia era distrusă, iar flancurile frontului erau descoperite.

Aşadar, *Krasnaia zvezda* îl învinuieşte pentru toate pe Mareşalul Uniunii Sovietice G.I. Kulik, care ar fi dat, chipurile, ordinul desfăşurării ofensivei sinucigaşe.

Nu, tovarăşi de la *Krasnaia zvezda*, de data aceasta n-o să vă meargă. Mareşalul Uniunii Sovietice Grigori Ivanovici Kulik nu a semnat stupida Directivă nr. 3. Sub textul acestei directive criminale care a distrus Armata Roşie şi întreaga Uniune Sovietică figurează trei semnături. Printre ele şi semnătura lui Jukov.

Este interesant felul în care Jukov însuşi apreciază acest document şi pe cine învinuieşte:

> Trebuie menţionată încă o greşeală comisă de Înaltul Comandament şi Marele Stat-Major, pe care am analizat-o deja parţial. Este vorba de contraofensiva prevăzută în Directiva nr. 3 din 22.6.41. În stabilirea misiunii contraofensivei, Cartierul General al Înaltului Comandament nu cunoştea contextul real creat spre sfârşitul zilei de 22 iunie. Nici comandamentele fronturilor nu cunoşteau situaţia. În decizia sa, Înaltul Comandament a plecat nu de la analiza situaţiei reale şi de la nişte calcule fundamentate, ci de la intuiţie şi de la dorinţa de a acţiona fără a ţine cont de posibilităţile trupelor, ceea ce în niciun caz nu trebuie făcut în momentele decisive ale unui conflict armat (*Vospominania i razmîşlenia*, 1969, p. 264).

Mă uimeşte întotdeauna felul unic în care Jukov reuşeşte să se detaşeze: toţi ceilalţi, Cartierul General al Înaltului Comandament şi Marele Stat-Major sunt cei care au comis greşeli de neiertat, în schimb genialul şef al Marelui Stat-Major care a semnat directiva nu are niciun amestec. Le mai face şi observaţii celor din Cartierul General al Înaltului Comandament şi din Marele Stat-Major: nu se poate aşa ceva, dragi tovarăşi! Este inadmisibil! În momentele decisive ale unui conflict armat trebuie acţionat altfel!

Plus că era absurd să dea vina pe „Cartierul General al Înaltului Comandament” pentru directivele emise pe 22 iunie, întrucât sus-numitul Cartier General a fost înfiinţat pe 23 iunie. Jukov însuşi a afirmat acest lucru.

Jukov îl indică pe Stalin ca autor principal al Directivei nr. 3. Fără a cere sfatul marelui comandant militar, Stalin a decis totul de unul singur şi a ordonat aplicarea semnăturii lui Jukov… deşi chiar Jukov povesteşte că pe 22 iunie l-a văzut pe Stalin dezorientat şi abătut. Un om dezorientat şi abătut, care nu ştie ce să facă şi încotro s-o apuce, nu poate fi atât de insistent.

Important este altceva.

Jukov ne povesteşte despre nu ştiu ce contraofensivă, deşi în Directiva nr. 3 nu există un astfel de termen. Nu se vorbea atunci de nicio contraofensivă. Până şi lucrarea oficială *Istoria Velikoi Otecestvennoi voinî Sovetskogo Soiuza. 1941-1945* este nevoită să admită că trupele nu au fost trimise în contraofensivă, ci în ofensivă, care ulterior a degenerat în contraatacuri eşuate. Cu alte cuvinte, una şi-au propus, alta a ieşit. Însă Jukov afirmă că s-a avut în vedere de la bun început contraofensiva.

E mare deosebirea?

Mare.

> Contraofensiva este trecerea de la apărare la ofensivă decisivă cu scopul anihilării complete a inamicului care înaintează, slăbit de luptele anterioare şi lipsit de capacitatea de a iniţia un atac victorios. Spre deosebire de ofensiva obişnuită, contraofensiva se pregăteşte în timpul luptelor şi bătăliilor de apărare, când cei care se apără l-au sleit şi l-au epuizat la maximum pe duşmanul atacator (*Kratkii slovar operativno-takticeskih i obşcevoennîh slov (terminov)* [*Mic dicţionar de terminologie operativ-tactică şi militară*], Moscova, 1958, p. 142).

Varianta oficială a istoriei, după cum aţi văzut mai sus, vorbeşte de ofensivă, nu de contraofensivă. Numai din cartea lui Jukov aflăm că trupele au avut misiunea de a trece la contraofensivă. Sensul minciunilor lui Jukov este următorul. Termenul „contraofensivă” presupune acţiuni de răspuns. Însă nu a existat aşa ceva. Comandamentul Armatei Roşii a aruncat în atac, pe teritoriul inamicului, Fronturile de Nord-Vest, de Vest şi de Sud-Vest, încercând să acţioneze după planurile ofensive antebelice (pentru că nu avea altele). Ambii agresori, şi cel roşu, şi cel brun, atacau în acelaşi timp. Hitler avea totuşi un avantaj: lovise primul. Încă ceva: ofensiva sovietică fusese planificată pentru începutul lui iulie 1941. Dar a venit ordinul să înceapă pe 23 iunie. Întotdeauna, în ultimul stadiu al pregătirilor înainte de un eveniment important, există un moment de totală

nepregătire. Cu o oră înainte de finală, toţi hocheiştii sunt în vestiar, fără pantaloni. Cu o zi înainte de nuntă este forfotă, agitaţie, mesele nu sunt aranjate, încă nu s-a apucat nimeni de copt plăcintele. Cu două săptămâni înainte de atacul care urma să-l ia prin surprindere pe inamic, mulţimi de trupe erau în vagoane, pe drumuri sau în pădurile din apropierea graniţelor; milioane de tone de muniţii, carburant, piese de rezervă – erau pe drum; sistemele de comunicaţii pe timp de pace nu mai funcţionau deja, iar sistemele de comunicaţii pe timp de război nu funcţionau încă; statele-majore au părăsit în secret punctele dislocării permanente, dar încă nu s-au desfăşurat complet la punctele de comandă din perioada de război; maşinilor li se făceau ultimele reparaţii, motoarele tancurilor erau dezmembrate, se făceau reglaje, ajustări, rectificări.

Hitler a surprins Armata Roşie aşa cum surprinzi un criminal în ultimul moment înainte de comiterea crimei. Când amortizorul, închizătorul, încărcătorul, cartuşele sunt înşirate pe masă. Când pe ţeavă este îndesată o cârpă cu o vergea.

7

Utilizând termenul „contraofensivă” – nepotrivit, inoportun în situaţia dată –, Jukov vrea să creeze iluzia că acţiunile Armatei Roşii au constituit o ripostă la atac. Însă răspunsul la agresiunea lui Hitler nu putea fi decât unul: acţiunile de apărare ale majorităţii trupelor sovietice pe direcţiile principale, îmbinate cu acţiunile de contraatac ale celeilalte părţi a trupelor. Abia după epuizarea, sleirea de puteri a inamicului, forţele principale puteau porni înainte spre Varşovia, Berlin, Viena, Bucureşti şi Paris. Aceasta ar fi fost o veritabilă contraofensivă.

Dar inamicul nu era epuizat şi nici slăbit de luptele anterioare, nu era lipsit de capacitatea de a ataca. Nu s-a întreprins nicio încercare de a trece la contraofensivă, şi nici nu era prevăzută în primele directive ale Înaltului Comandament. Armata Roşie nu a trecut la contraofensivă după sleirea inamicului în luptele de apărare, ci a fost aruncată într-un atac degenerat în confruntări dezorganizate.

Jukov are din nou o mulţime de apărători. Aceştia au venit cu un alt tertip: noi nu pregăteam un atac al Germaniei! Conform ideii lui Jukov, inamicul trebuia repede oprit, alungat de pe teritoriul nostru, cu trecerea imediată la ofensiva decisivă pe pământul duşmanului! Iată recitalul pe această temă al mareşalului de trupe de tancuri şi blindate O. Losik:

> Da, pe vremea aceea domneau într-adevăr concepţii eronate despre caracterul operaţiunilor defensive din perioada iniţială a războiului. Se considera că aceste operaţiuni trebuie să fie de scurtă durată, precedând ofensiva decisivă. Numai o persoană capabilă de minciuni grosolane, denaturări şi falsificări poate lua astfel de erori strategice drept pregătire a unor atacuri preventive (*Krasnaia zvezda*, 21 noiembrie 2000).

Pentru cei care nu şi-au dat seama, ţinta aluziilor sunt eu.

Prin urmare, trebuie să răspund.

Tovarăşe mareşal de trupe de tancuri, unde sunt aceste operaţiuni defensive de scurtă durată? Dacă Jukov le-a conceput, de ce nu a dat şi ordinul de desfăşurare a lor? De ce le-a dat trupelor chiar de la început ordinul de atac, de cucerire a unor oraşe pe teritoriu străin?

Strategul a putut să dea ordinul de cucerire a oraşelor Suwalki şi Lublin, Cracovia şi Varşovia, dar despre apărarea oraşelor Brest, Grodno, Minsk, Kobrin, Slonim, Lvov, Vilnius, Liepāja nu a suflat o vorbă.

Şi mi se spune că nu avea destule împuterniciri.

Adică pentru ocuparea unor oraşe străine avea împuterniciri, iar pentru apărarea pământului natal nu?

Capitolul 20

Cine-i deştept o să-nţeleagă?

Marii şefi militari din cadrul Forţelor Armate Sovietice, ca să nu mai vorbim de ministrul Apărării, nu-şi scriau singuri memoriile. Autorului sus-pus i se pregătea o variantă brută, destul de cuprinzătoare a manuscrisului, iar el decidea ce anume este potrivit pentru carte şi ce trebuie înlăturat.

Krasnaia zvezda, 20 octombrie 1998

1

Despre memoriile lui Jukov au apărut aproape tot atâtea legende câte au circulat despre autorul acestora. Legendele au fost născocite atât de tovarăşul Jukov însuşi, cât şi de alţi tovarăşi.

Laitmotivul legendelor este următorul: *Amintiri şi reflecţii* nu este doar cea mai bună carte despre război; este o creaţie unică, ce nu numai că eclipsează cu strălucirea sa toate celelalte cărţi, dar chiar le înlocuieşte. După ce ai citit *Amintiri şi reflecţii* nu mai trebuie să citeşti nimic. Cartea aceasta conţine totul!

Din aceste afirmaţii răzbate aceeaşi idee: marele geniu al strategiei nu a fost doar unicul salvator al Patriei, ci şi singurul care a reuşit să povestească adevărul despre război. Pentru exemplificare iată câteva mostre:

A. Ivaşcenko: „Numai odată cu apariţia memoriilor lui G.

Jukov, deşi foarte filtrate, a început să se clarifice oarecum adevărul despre perioada de început a războiului" (*Vecerniaia Moskva*, 6 mai 1995). Sensul acestei afirmaţii este: Ah, dacă marele comandant n-ar fi fost împiedicat să scrie, dacă nu i-ar fi fost filtrate memoriile, am fi aflat tot adevărul!

V. Morozov: „Cărţii lui Jukov îi este sortit să devină pentru multă vreme unicul izvor care conţine adevărul complet, neînfrumuseţat, despre Marele Război Patriotic" (*Krasnaia zvezda*, 15 ianuarie 1994).

Sigur că Jukov se afla şi el pe aceleaşi poziţii: în afară de el, măreţul, nimeni nu a spus adevărul şi nu-l va spune vreodată. Serghei Markov, ultimul şef al gărzii lui Jukov, relatează:

> După plenara din octombrie, fir-ar ea de trei ori blestemată, Jukov a solicitat conducerii un concediu de trei luni... O dată, pe când ne plimbam, mi-a spus: „Mai ţii minte, Serghei Petrovici, încă pe vremea lui Bedov exista o listă cu deplasările mele pe front, când şi unde mă aflam. Găseşte-mi lista aceea, căci din lipsă de activitate vreau să mă apuc de scris. Vreau să-mi amintesc cum a fost războiul pentru armata şi poporul nostru. Poate că, după moartea mea, vreun arhivar oarecare va citi şi va afla adevărul despre război (*Krasnaia zvezda*, 30 noiembrie 1996).

Imaginaţi-vă următoarea scenă: un arhivar din viitor şade într-o desăvârşită beznă şi ignoranţă, iar în pustiul de cărţi şi ziare nu există niciun izvor din care el, nefericitul, să poată sorbi apa vie a adevărului; dar într-o bună zi va da peste manuscrisul prăfuit al strategului şi de îndată se vor limpezi nemărginitele zări, iar orizontul va străluci de lumina adevărului şi cunoaşterii!

Şi ce greu i-a fost geniului strategiei să scoată la lumină acest adevăr despre război!

Generalul de armată M.A. Gareev:

Gheorghi Konstantinovici a reuşit cu mare greutate să-şi editeze renumita lucrare *Amintiri şi reflecţii*, cea mai adevărată carte despre război (*Krasnaia zvezda*, 28 aprilie 2000).

Cu mare greutate, depăşind toate barierele birocratice posibile, el a reuşit să-şi scrie cartea, renumită acum, *Amintiri şi reflecţii*. Drumul creaţiei i-a fost barat de tot felul de piedici, articolele sale aproape că nu erau publicate (*Krasnaia zvezda*, 18 februarie 1998).

O întrebare pentru generalul de armată Gareev: cine vă împiedică astăzi pe dumneavoastră, tovarăşe general, preşedinte al Academiei de Ştiinţe Militare, să publicaţi articolele marelui geniu strategic? Singurul obstacol, dacă nu mă înşel, este că Gheorghi Konstantinovici nu s-a prea ostenit să le scrie. Articolele acelea nu există. Geniul artei militare nu a lăsat în urma sa nicio moştenire teoretică.

Gheorghi Konstantinovici s-a luptat chinuitor de greu pentru fiecare rând al manuscrisului, dar nu întotdeauna cu succes. Tot ce nu se încadra în limitele impuse de sus era tăiat fără cruţare (*VIJ*, nr. 11, 1988, p. 57).

Jukov însuşi ar fi spus: „Pentru mine, această carte este o chestiune de viaţă şi de moarte” (*Literaturnaia gazeta*, 27 noiembrie 1996).

Vom mai găsi numeroase afirmaţii despre faptul că Jukov era împiedicat să vorbească şi să scrie. Însă o dată, pe V.G. Komolov, care fusese conducătorul întregului colectiv de redacţie al memoriilor lui Jukov, l-a luat gura pe dinainte, şi a povestit că *Amintiri şi reflecţii* a fost editată „pe baza indicaţiilor secretarului general”, adică la ordinul lui L.I. Brejnev (*Krasnaia zvezda*, 12 ianuarie 1989). Şi aş vrea eu să-l văd pe viteazul care ar fi îndrăznit să le pună piedici autorilor memoriilor lui Jukov în nobilul lor demers.

A.D. Mirkina, unul dintre principalii autori ai memoriilor, îi scria lui Jukov:

Mult stimate Gheorghi Konstantinovici! ...vă spun cu toată responsabilitatea: nimeni nu pune obstacole cărţii, dimpotrivă, se face totul pentru ca ea să apară mai repede (*Ogoniok*, nr. 19, 1988, p. 20).

2

Oricine a citit cartea lui Jukov îşi pune, inevitabil, întrebarea: cum de nu a reuşit mareşalul să se eschiveze de la această activitate dezonorantă? Dintotdeauna, orice om normal a înţeles că un regim antipopular, draconic, îl obligă pe memorialist să-şi calomnieze patria, poporul. Comuniştii nu vor permite nimănui să scrie adevărul, acest lucru îl ştia oricine. De aceea, toţi puteau să aleagă: ori să nu-şi scrie memoriile, ori să se supună ideologilor Kremlinului, scriind minciuni despre ţară, despre popor, despre armată dictate de aceştia.

Unii obiectează: toţi generalii, amiralii şi mareşalii sovietici au fost mituiţi sau ameninţaţi de comunişti şi nu au avut cum să se eschiveze. Cu asta sunt parţial de acord. Totuşi au existat şi oameni de caracter. Chiar şi în rândul generalilor şi mareşalilor sovietici au existat uneori – foarte rar, ce-i drept – oameni care nu şi-au vândut patria, care au declarat categoric: faceţi ce vreţi, dar cât timp sunt în viaţă, de la mine nu veţi obţine memorii; după moartea mea puteţi compune în numele meu tot ce vă convine, nu eu răspund. Aşa a procedat Mareşalul Uniunii Sovietice Semion Konstantinovici Timoşenko. Le-a spus răspicat: Nu scriu! Şi comuniştii l-au lăsat în pace. Întrebare: de ce Jukov n-a avut acest curaj? De ce n-a dat dovadă de bărbăţie? De ce nu a urmat exemplul lui Timoşenko? Ce s-a întâmplat cu mult lăudata lui îndrăzneală? Jukov putea să le spună: Nu scriu, iar dacă scrie altcineva în locul meu, mă împuşc în public! Dar

strategul, nu se ştie de ce, nu a procedat aşa. A salutat milităreşte şi a dat fuga să execute ordinul Comitetului Central al PCUS.

Au mai fost şi alte variante, alte posibilităţi de a evita scrierea memoriilor. Mareşalul Uniunii Sovietice Konstantin Konstantinovici Rokossovski a cedat insistenţelor sâcâitoare ale ideologilor, dar în cartea sa a afirmat: „Nu m-au interesat atunci şi nu mă interesează nici acum problemele marii politici…” (*Soldatskii dolg* [*Datoria ostăşească*], p. 8). Jukov trebuia să facă la fel: cartea – mai subţirică, fără prea multe detalii…

În anul 1941, Mareşalul Uniunii Sovietice Filipp Ivanovici Golikov era general-locotenent, şeful Direcţiei de Informaţii a Marelui Stat-Major al Armatei Roşii. A scris şi el memorii. Despre anul 1918. Liderii comunişti mai doresc şi alte memorii? Poftiţi: despre decembrie 1941, când a luptat lângă Moscova, având funcţia de comandant al Armatei a X-a. Despre începutul războiului, nimic. Oricum nu i s-ar fi permis să spună adevărul, prin urmare, mai bine să tacă.

Foarte inteligent a procedat Mareşalul Uniunii Sovietice Ivan Stepanovici Konev: Vreţi memorii, dragi tovarăşi ideologi? Poftiţi! Konev s-a apucat şi a scris o carte nu despre începutul războiului, ci despre sfârşitul lui, pe care a şi intitulat-o *Sorok piatîi* (*Anul 1945*). Ideologii nu l-au lăsat în pace. Poftiţi, vă rog! Konev a mai scos o carte. Despre anii 1943 şi 1944. Aceasta este inventivitatea rusească! Konev, mujicul şiret, a luat-o de la coadă la cap, descriind războiul de la sfârşitul lui victorios, nu de la început. În plus, a tergiversat cât a putut. Până când a murit. Astfel înţeleptul Konev a evitat activitatea dezonorantă şi înjositoare de a scrie minciuni despre anul 1941. S-a stins din viaţă fără a-şi pângări numele calomniind ţara, poporul şi armata.

Se pune întrebarea de ce Gheorghi Konstantinovici Jukov nu a făcut la fel? Să fi tras de timp până îi suna ceasul. Tot ce ar fi

apărut după moartea lui nu i-ar fi aparţinut. Morţii nu simt ruşinea.

Însă Jukov, nu se ştie de ce, nu a urmat exemplul camarazilor săi, ci a introdus, slugarnic, în memoriile sale tot ce i-au dictat cei de la Secţia Ideologică a Comitetului Central, tot ce i-a cerut Partidul Comunist. Iar acesta i-a cerut doar atât: cât mai mult noroi şi cât mai multe calomnii despre nepregătirea pentru război.

3

Toţi cei care au citit memoriile lui Jukov au fost uluiţi de afecţiunea cu care intransigentul comandant militar îl pupă-n fund pe secretarul general al Partidului Comunist al Uniunii Sovietice, pe tovarăşul Leonid Ilici Brejnev. În timpul războiului, el, Jukov, Mareşal al Uniunii Sovietice, locţiitor al comandantului suprem, prim-locţiitor al comisarului poporului pentru Apărare, membru al Cartierului General al Înaltului Comandament, a avut, cică, nevoie urgentă la un moment dat să se întâlnească cu flecarul Brejnev, pe care nimeni nu-l cunoştea pe atunci, pentru a-i cere sfatul. În toată existenţa sa, tovarăşul Brejnev nu numai că nu a participat la vreo luptă sau operaţiune militară, dar n-a organizat singur nici măcar instrucţia unei companii. Misiunea tovarăşului Brejnev era mult mai simplă: să aprobe rapoartele privind starea moral-politică a trupelor. Iată cu cine voia Jukov să se sfătuiască. Fără sfatul agitatorului Brejnev nu prea mergeau treburile la Înaltul Comandament...

În întreaga istorie universală, până la o asemenea josnicie n-a ajuns încă nimeni. Niciun general, amiral sau mareşal sovietic nu a lustruit fundul comuniştilor până la un asemenea luciu.

Nimeni. Niciun memorialist de dincolo de graniţele scumpei noastre patrii nu s-a pretat la asemenea mârşăvie. Despre Rusia pe care am pierdut-o nici nu mai vorbesc. În Rusia aceea, domnii ofiţeri aveau noţiunea onoarei. Niciunul dintre ei n-ar fi procedat în felul acesta. Dacă ar fi făcut-o, infama cărţulie ar fi fost arsă în public, iar autorul şi toţi cei care ar fi îndrăznit să păstreze acest gunoi în raftul de cărţi ar fi fost scuipaţi în faţă.

Povestea despre împrejurările în care colonelul Brejnev a ajuns în memoriile lui Jukov are mai multe versiuni. Iniţial, A.D. Mirkina a expus faptele astfel: aprobarea pentru tipărirea manuscrisului nu mai venea;

> în sfârşit, ne-au dat de înţeles că L.I. Brejnev şi-a exprimat dorinţa ca mareşalul Jukov să-l menţioneze în cartea sa. Problema era că, în toţi anii de război, ei nu s-au întâlnit niciodată pe vreunul din fronturi. Ce era de făcut? Şi atunci au scris că, aflându-se în Armata a XVIII-a a generalului K.N. Leselidze, mareşalul Jukov a plecat, chipurile, să se sfătuiască cu şeful secţiei politice a armatei, L.I. Brejnev, dar din păcate nu l-a găsit. „Tocmai atunci se afla pe Malaia Zemlia, unde se dădeau lupte grele." „Cine-i deştept o să-nţeleagă", a spus autorul, zâmbind sarcastic. Această frază stupidă a apărut în toate ediţiile *Amintirilor şi reflecţiilor*, de la prima până la a şasea, inclusiv. Numai în ediţia a şaptea, aniversară, ea a fost scoasă (*Ogoniok*, nr. 18, 1988, p. 19).

Aşadar, pasămite, Brejnev a poftit să-şi vadă numele în cartea lui Jukov. Lingăii din Comitetul Central i-au făcut colectivului de autori o aluzie în acest sens. Autorii memoriilor lui Jukov şi-au pus întrebarea: cum facem? Şi au găsit soluţia: da, Jukov nu l-a întâlnit pe Brejnev în timpul războiului, deşi voia grozav de mult, l-a căutat, dar nu l-a găsit.

Mirkina s-a străduit din răsputeri să-l scoată basma curată pe Jukov, adică, vezi Doamne, nu el a decis să-l includă pe Brejnev în carte, altcineva a luat această decizie, nu se ştie cine. Interesant este faptul că Mirkina vorbeşte de acest altcineva la plural: „Şi atunci au scris…". Nişte cetăţeni oarecare, fără nume, s-au apucat şi au inserat în memoriile marelui strateg fraza

stupidă despre întâlnirea ratată a acestuia cu viitorul secretar general al CC al PCUS.

A picat din lac în puţ. Această justificare conţine mărturisirea că memoriile au fost scrise de o ceată întreagă, deciziile erau colective, iar strategul nu avea nimic în comun cu toate acestea. Treaba lui era să aprobe şi să fie de acord.

După un timp, această istorioară a căpătat accente dramatice. Aceeaşi Mirkina a povestit:

> Leonid Ilici Brejnev a vrut şi el să apară în memoriile lui Jukov… Unul dintre adjuncţi i-a sugerat secretarului general o mişcare originală. Lui Jukov „i s-a propus, să adauge un text… Evident că la vila lui Jukov a izbucnit furtuna. Eu am ajuns după ce s-a mai liniştit: toţi erau conştienţi că fără acest adaos cartea nu va apărea. Gheorghi Konstantinovici era negru de supărare. După o tăcere îndelungată, a spus: „Ei bine, cine-i deştept o să-nţeleagă”. Apoi a semnat textul (*Argumentî i faktî*, nr. 18-19, 1995).

Deosebirea este esenţială.

În prima variantă o persoană necunoscută din CC al PCUS a făcut o aluzie la necesitatea menţionării lui Brejnev. Colectivul de autori ai memoriilor lui Jukov a căutat o soluţie şi a găsit-o.

În a doua variantă iniţiativa îi aparţine lui Brejnev însuşi. Nu autorii memoriilor lui Jukov au conceput fraza respectivă, ci unul dintre adjuncţii secretarului general. La insistenţele lui Brejnev, această frază i-a fost impusă marelui comandant militar.

În prima variantă nu s-a iscat nicio furtună. Era şi normal: fraza a fost ticluită în cercul propriu.

Furtuna apare în a doua variantă, pentru că se încearcă să i se impună strategului ceva cu care el nu este de acord.

Să admitem pentru câteva clipe că Jukov a fost constrâns. El a acceptat şi a făcut următoarea remarcă filosofică: „Cine-i

deştept o să-nţeleagă”. Filosofie, nu glumă! După capul lui Jukov, cel care se ploconeşte supus în faţa viitorului genial conducător, cel care înţelege şi apreciază şi strădaniile lui Jukov pe acest front, acela este deştept. În schimb, cine nu înţelege şi nu apreciază zelul lui Jukov, cine nu se ploconeşte la rândul său, acela este un imbecil.

4

V.G. Komolov, şeful colectivului de autori ai memoriilor lui Jukov, a dezminţit poveştile inventate de Mirkina: „De ce li se pare unora că autorul *Amintirilor şi reflecţiilor* a fost constrâns să pomenească numele lui Brejnev? În perioada când au fost scrise memoriile, personalitatea lui Brejnev era percepută la fel ca acum?” (*Krasnaia zvezda*, 12 ianuarie 1989). Ideea lui Komolov este următoarea: acum îl ironizăm pe Leonid Ilici, dar când era la putere, noi toţi, autorii memoriilor lui Jukov, îl consideram un comandant militar excepţional şi l-am pomenit în memorii cu toată sinceritatea, fără sugestii din afară.

Komolov îşi dezvoltă ideea şi o argumentează:

> În memorii, în împrejurări asemănătoare, în afară de Brejnev mai sunt pomeniţi şi A.N. Kosîghin, N.S. Patolicev, I.S. Hruşciov. Ştiu precis că atunci când Kosîghin a citit cartea, nu i-a venit să creadă că Jukov a vorbit despre el cu atâta căldură şi a cerut originalul. După ce s-a convins de autenticitatea scrisului lui Gheorghi Konstantinovici, s-a liniştit şi a fost satisfăcut (*Krasnaia zvezda*, 12 ianuarie 1989).

Argumentul este zdrobitor. Să admitem că Jukov a fost obligat să se ploconească în faţa lui Brejnev, dar cine l-a obligat să se poarte la fel şi cu Patolicev sau Kosîghin?

În timpul războiului, Aleksei Nikolaevici Kosîghin era un înalt funcţionar al aparatului de stat. Dar ca el erau sute. În perioada în care grupul de autori concepea nepieritoarea operă a lui Jukov, Kosîghin urcase deja foarte mult, era şeful guvernului, al doilea în stat după Brejnev. Nimeni nu i-a impus lui Jukov să-şi amintească de Kosîghin. Dar Kosîghin era prezent în memoriile lui Jukov: adică fără conducători ca el n-am mai fi văzut noi victoria. Când l-au vârât pe Kosîghin în „cea mai adevărată carte despre război", Jukov, nu se ştie de ce, nu a protestat, şi nici nu s-a iscat furtună la vila lui, tunetele nu au bubuit şi nici fulgerele nu au spintecat văzduhul. Şi nimănui nu-i trece acum prin cap să afirme că Jukov a fost constrâns să pomenească de Kosîghin.

Din 1941 până în 1946, adică pe toată durata războiului, Nikolai Semionovici Patolicev a fost prim-secretar al comitetului regional al PCU (b) Celiabinsk. Iată ce se scrie despre el în memoriile lui Jukov:

> O bogată activitate organizatorică a desfăşurat în special comitetul regional al PCU (b) Celiabinsk, sub conducerea prim-secretarului N.S. Patolicev. Un om foarte energic, cu înalte capacităţi organizatorice, Nikolai Semionovici a depus multe eforturi şi energie creatoare pentru restructurarea activităţii întreprinderilor industriale ale regiunii, pentru organizarea unei strânse colaborări între ele. Perseverenţa sa în îndeplinirea sarcinilor stabilite de partid a fost remarcată de guvern în repetate rânduri… (*Vospominania i razmîşlenia*, 2003, vol. 1, p. 295).

Laureat al premiilor Stalin, Lenin şi Nobel, scriitorul Mihail Şolohov preţuia stilul lui Jukov în cel mai înalt grad: „Scriitorilor profesionişti nu le va fi deloc uşor să se ia la întrecere cu o astfel de literatură". Inima îmi spune că, imediat ce Mihail Aleksandrovici Şolohov a citit despre tovarăşul Patolicev, despre perseverenţa sa în îndeplinirea sarcinilor, a fost foarte mişcat şi l-a recunoscut pe Jukov drept confratele său.

Stalin avea turme întregi de-alde Patolicev, în regiuni, ţinuturi, republici, în comisariatele poporului, în comitetele de stat, în armată, în flotă, în NKVD. În timpul războiului, drumurile lui Jukov nu s-au intersectat niciodată cu cele ale lui Patolicev. Tovarăşul Patolicev era mult prea departe în spatele frontului. Dar strategul (mai degrabă cei care-i scriau cartea) era în extaz: ah, ce conducător! Care era motivul extazului? În perioada scrierii memoriilor, tovarăşul Patolicev era ministrul Comerţului Exterior al Uniunii Sovietice.

Sunt convins că nimeni nu l-a şantajat pe Jukov: dacă nu-l introduci pe Nikolai Semionovici Patolicev în memoriile tale, nu-ţi publicăm cartea! Şi dacă nu a existat niciun şantaj, înseamnă că Patolicev nu a nimerit în carte în urma unor indicaţii de sus, ci în urma unei iniţiative de jos.

În ceea ce o priveşte pe Mirkina, lucrurile nu prea se leagă: Brejnev le-a fost impus, dar pe Patolicev, de care nu depindea deloc prosperitatea lui Jukov, l-au introdus în memorii din credincioasă proprie iniţiativă.

Anna Davîdovna Mirkina, dacă slugarnica dumneavoastră conştiinţă v-a dictat să vă ploconiţi din proprie iniţiativă unui oarecare Patolicev, atunci şi în faţa lui Brejnev aţi bătut mătănii de bunăvoie.

Altceva este de neînţeles. Jukov pretinde că nu şi-a scris cartea pentru bani şi avantaje imediate, nu pentru zâmbetele binevoitoare ale ideologilor partidului, ci de dragul adevărului; a scris-o pentru eternitate, contând pe arhivarul singuratic care, mulţi ani după moartea marelui strateg, va găsi poate manuscrisul şi va afla adevărul. Şi atunci, de ce a trebuit Jukov să întineze manuscrisul cu ploconeli slugarnice în faţa lui Brejnev şi mai ales în faţa lui Kosîghin şi a lui Patolicev?

Încă ceva: nimeni nu l-a silit pe Jukov sau pe autorii memoriilor sale să spună despre armată că este lipsită de creier

şi să-şi plece genunchii în faţa înţelepciunii colective a Comitetului Central. Jukov a pupat fundul colectiv al Comitetului Central şi nimeni nu vede nimic ruşinos în asta, şi nimeni nu spune că a fost obligat. În schimb, când s-a repezit să lustruiască fundul individual al secretarului general, a apărut imediat şi justificarea: bietul de el, a fost constrâns.

Se spune că Jukov voia să facă tuturor cunoscut adevărul despre război, de aceea a fost nevoit să recurgă la compromisuri… Foarte adevărat. Dar şi orice prostituată îşi justifică activitatea în felul acesta: nevoia acută.

Iar în privinţa adevărului pe care Jukov voia să-l facă tuturor cunoscut…

5

Toţi cei care au citit memoriile lui Jukov au fost uluiţi de superficialitatea lor supărătoare.

Repet: eu îl consider vinovat pe Jukov doar pentru prima ediţie – APN, Moscova, 1969. Pentru tot ce s-a adăugat în „variantele mai veridice” după moartea lui Jukov sunt responsabili fiica acestuia şi numeroşii coautori. Prima ediţie a apărut în timpul vieţii strategului, de aceea el este răspunzător pentru tot conţinutul cărţii. Iar conţinutul este uluitor. Cartea uimeşte nu numai prin ceea ce există, ci şi prin ceea ce nu există în ea. De pildă, nu se spune nimic despre predarea în masă a Armatei Roşii active în primele luni de război, nimic despre detaşamentele de baraj, despre bătăi, despre împuşcările în faţa formaţiei, fără anchetă şi fără judecată.

Important este şi altceva. Importante pentru un strateg sunt hărţile. Pentru un fost şef al Marelui Stat-Major, harta este

fundamentală. Putea nici să nu scrie memoriile, ci doar să publice harta desfăşurării trupelor sovietice pe 21 iunie 1941. Oricărui militar i-ar fi fost clar totul de la început. Însă desfăşurarea trupelor sovietice pe 21 iunie 1941 este un secret de stat de cea mai mare însemnătate. El a fost păzit cu străşnicie în URSS, acum este la fel de bine păzit în Federaţia Rusă. Iubitorii de istorie încearcă să reconstituie tabloul din fragmente mici, dar autorităţile tac. Tot felul de „institute de istorie militară" şi „academii de ştiinţe militare" nu au fost create pentru a clarifica lucrurile, ci pentru a le întuneca. Dacă s-ar dezvălui modul de grupare a trupelor sovietice, legendele potrivit cărora războiul ar fi fost „mare şi patriotic" ar primi o grea lovitură.

Evident că Jukov a trecut sub tăcere modul de grupare a trupelor sovietice. De aceea, memoriile şefului Marelui Stat-Major, care nu conţin hărţile situaţiei, sunt ca o cutie luxoasă a unei firme de bijuterii pe capacul căreia este gravat cu litere de aur numele cunoscut în toată lumea, dar din care lipseşte colierul cu briliante. Asemenea memorii sunt ca un biberon gol; tetina de cauciuc este la locul ei, dar laptele nu-i: sugeţi, dragi tovarăşi!

Jukov ştia că nu i se va permite dezvăluirea modului de grupare a trupelor sovietice, dar dacă aceasta era situaţia, nu trebuia să se mai apuce de memorii: textul este pe plan secundar, el constituie explicaţia a ceea ce este reprezentat pe hartă.

Dar strategul & co. au găsit o soluţie. La pagina 225 a primei ediţii au pus o hartă: poziţia trupelor sovietice care trebuiau să „respingă agresiunea germană". Ideologii comunişti nu au economisit mijloacele pentru editarea cărţii lui Jukov. Mirkina scria: „Era atât de elegantă cu supracoperta ei din celofan purpuriu, o adevărată regină a cărţilor!" (*Ogoniok*, nr. 18, 1988, p. 20).

Da, Comitetul Central nu s-a zgârcit deloc: hârtie de bună calitate, copertă elegantă, hărţi pliabile colorate. Dar harta cea mai importantă, care ar fi trebuit să risipească bezna în care era învăluit anul 1941, era mică, în alb-negru, chiar cenuşiu, şi nu era pliabilă. Tot frontul sovieto-german, de la Marea Baltică la Marea Neagră, avea 56 milimetri. Un sugar putea acoperi în întregime cu mânuţa lui Fronturile de Nord-Vest, Vest, Sud-Vest şi Sud cu tot cu cele douăzeci de armate care intrau în componenţa lor şi care se deplasau în secret, din interiorul ţării, pe întinderile Bielorusiei şi Ucrainei. Harta a fost făcută intenţionat la dimensiuni atât de mici, ca să nu încapă în ea mai nimic. Adică parcă am avea o hartă, dar de fapt nu avem.

Pe această hartă, armatele sunt enumerate într-o listă, dar poziţiile lor nu sunt indicate. Se spune pur şi simplu: „Regiunea Militară Specială Vest (3A, 4A, 10A)”. Tovarăşi şahişti, imaginaţi-vă că trebuie să analizaţi o partidă de şah. Vi se spune ce piese aveţi pe tablă: regele, regina, calul şi trei pioni, dar poziţia lor este secret de stat. Cum aţi face analiza? Este evident că Jukov îi considera pe cititori retardaţi şi tocmai pentru că a contat pe acest lucru şi-a scris memoriile.

Jukov i-a înşelat pe cititori fără nicio jenă. Printr-un decret al Biroului Politic, pe 21 iunie 1941, regiunile militare vestice au fost transformate în fronturi. Acest lucru ne pune deja pe gânduri. Stalin nu se aştepta să fie atacat, dar a desfăşurat fronturile. De ce? Pentru ca astfel de gânduri să nu ne frământe şi să nu ne tulbure, pe harta lui Jukov nu apare niciun front. În locul fronturilor sunt regiuni militare paşnice: Kiev, Pribaltica, Vest. Adică, vezi Doamne, duceam o viaţă liniştită şi nu puneam nimic la cale… Numai că acesta este un fals neruşinat. Odinioară pentru astfel de fapte erai lovit cu sfeşnicul în frunte. Însă poporul a degenerat. Pe şarlatanul aproape sfânt nu l-a luat nimeni de guler să-l dea afară din istorie. Mie îmi pare rău că sfeşnicul nu a devenit şi arma proletariatului.

Dar asta nu e tot. În Pribaltica se afla Armata a XXVII-a a generalului-maior Berzarin Nikolai Erastovici. Nu numai că nu este indicată poziţia Armatei a XXVII-a, ea nu este nici măcar menţionată. Armata a XXVII-a a fost pur şi simplu omisă. Berzarin a terminat războiul cu gradul de general-colonel, Erou al Uniunii Sovietice, cavaler a nouă ordine militare, din care patru – pentru comandanţii militari, comandant al Armatei a V-a de şoc, primul comandant sovietic al Berlinului. Conform tradiţiilor militare de altădată, cel mai bun comandant era numit încă din timpul desfăşurării luptelor comandant al oraşului sau cetăţii duşmanului. Lui Berzarin i s-a acordat această cinste pe 24 aprilie 1945, când deznodământul luptelor pentru cucerirea Berlinului era încă departe.

Arătaţi-mi acum un alt exemplu din istoria universală de şef al unui Mare Stat-Major care şi-a scris memoriile şi a omis o întreagă armată. Uimeşte mai ales faptul că Jukov a omis să treacă pe harta desfăşurării trupelor sovietice tocmai armata acelui Berzarin pe care el personal l-a numit în 1945 comandant al Berlinului. Este foarte ciudat că armata lui Berzarin este pomenită în text, dar nu figurează şi pe hartă. În mod evident, acest mic detaliu indică o situaţie neplăcută: textul a fost scris de unii, iar hărţile au fost întocmite de alţii. Jukov nu a coordonat şi nu a controlat activitatea acestor persoane. Altfel cum să credem legendele conform cărora îi era destul să arunce o singură privire pe hartă pentru a descoperi perfidele planuri ale inamicului? Iată şi exemplul contrar: Jukov avea o mulţime de consultanţi, redactori şi alte ajutoare, dar nici strategul însuşi, nici numeroşii săi confraţi nu au remarcat dispariţia unei armate întregi.

Tovarăşul Jukov nu a omis o singură armată, nu l-a uitat numai pe Berzarin. Pe Frontul de Vest a luptat încă din prima zi de război Armata a XIII-a a generalului-locotenent P.M. Filatov. Această armată a fost desfăşurată conform Decretului

Consiliului Comisarilor Poporului nr. 1113-460 strict secret din 23 aprilie 1941. Jukov ori nu ştia acest lucru, ori l-a uitat. Dar Armata a XIII-a nu este pe hartă.

Pe 21 iunie 1941, printr-o hotărâre a Biroului Politic a fost înfiinţat Frontul de Sud alcătuit din Armatele a IX-a şi a XVIII-a. Ambele armate lipsesc de pe harta lui Jukov. A fost omis întregul eşalon strategic secund compus din şapte armate şi tot eşalonul al treilea, aflat în stadiul de formare. Jukov a numit douăsprezece armate (fără a indica poziţia lor) şi a omis alte unsprezece. Marele comandant militar nu s-a mai coborât şi până la nivel de corpuri, divizii şi brigăzi şi nu a pierdut timpul cu asemenea mărunţişuri. După toate acestea a declarat: duşmanul era mai puternic!

Strategul s-a înşelat. Chiar dacă am omite, aşa cum a făcut Jukov, o jumătate din numărul armatelor sovietice, chiar şi în acest caz partea sovietică ar avea un avantaj cantitativ şi calitativ în privinţa tancurilor, aviaţiei şi artileriei.

Domnii din străinătate se uită la hărţile lui Jukov, contemplă spaţiile libere şi ajung cu toţii la aceeaşi concluzie: tâmpiţii de ruşi erau complet nepregătiţi de război.

Nu, domnilor, erau pregătiţi. Şi nu erau mai tâmpiţi decât voi. Pur şi simplu nu trebuie să credeţi acele memorii idioate.

Ni se spune că Jukov a fost silit să se târască în faţa lui Brejnev pentru a putea povesti adevărul despre război. A meritat oare să se târască de dragul acestui adevăr? Cine are nevoie de el, aşa strâmb şi ciuntit?

Autorii *Amintirilor şi reflecţiilor* aveau sarcina de a dovedi lipsa de pregătire pentru război, şi s-au străduit. Nu au manifestat reţinere în alegerea metodelor de înşelăciune. Cartea are 734 de pagini, deci pentru dezminţirea ei sunt necesare de două ori mai multe pagini, pentru că minciuna lui Jukov se întinde pe mai multe straturi, impregnată de dispreţul pentru poporul său şi de iubirea mieroasă de lacheu pentru viitorul secretar general. Iată doar un singur exemplu de „revoltătoare lipsă de pregătire". La pagina 214, Jukov afirmă că înainte cu doi ani de invadarea Uniunii Sovietice de către Germania s-au format 125 de divizii noi. Această cifră au repetat-o şi alţii, atât înaintea lui Jukov, cât şi după el. Ignorantul Mareşal al Uniunii Sovietice A.A. Greciko debita aceleaşi prostii: „Acest lucru a permis formarea între anii 1939 şi 1941 a 125 de divizii noi" (*Voorujennîe silî Sovetskogo gosudarstva* [*Forţele armate ale statului sovietic*], Moscova, 1974, p. 60).

La fel şi principalul istoric militar, generalul-locotenent P.A. Jilin: „Între anii 1939 şi 1941 s-au format 125 de divizii noi" (*Velikaia Otecestvennaia voina* [*Marele Război Patriotic*], Moscova, 1973, p. 46).

Cândva am crezut şi eu aceste lucruri, apoi am început să mă îndoiesc. Am început să citesc, să întocmesc fişe pentru fiecare divizie şi să le completez cu informaţiile găsite. Şi am aflat că s-au format 125 de divizii numai de infanterie, iar 23 dintre acestea au fost curând transformate în divizii motorizate. Trebuie să ştiţi că, în privinţa numărului de tancuri, diviziile motorizate nu se deosebesc aproape deloc de diviziile de tancuri. În afara diviziilor de infanterie, numai cu un an înainte de invazia germană în Uniunea Sovietică s-au format 61 de divizii de tancuri. În acelaşi an s-au mai format 79 de divizii de aviaţie. Jukov şi-a amintit de 125 de divizii noi, dar a uitat de alte 140. El a menţionat doar diviziile de infanterie, uitând să le amintească pe cele de tancuri şi de aviaţie.

Când aud vorbindu-se că numai Jukov a dezvăluit marele adevăr despre război, ripostez: toate aceste tertipuri au fost repetate de mii de ori, cu mult înaintea lui Jukov, de Telpuhovski, Jilin şi alţii de teapa lor.

Încă înainte de Jukov culegerea *50 de ani de existenţă a Forţelor Armate ale URSS* aducea la cunoştinţa cititorilor creduli că „măsuri deosebit de importante au fost luate în perioada 1939-1941. Este suficient să arătăm că în aceşti ani s-au format 125 de divizii noi" (*50 let Voorujennîh sil SSSR,* Moscova, 1968, p. 262). Autorii au uitat să precizeze că era vorba numai despre diviziile de infanterie, căci de celelate 140 de divizii, de tancuri şi de aviaţie, nu şi-au amintit. Prin urmare, nu Jukov a inventat acest truc.

În plus, în aceeaşi perioadă s-au constituit cinci corpuri de desant aerian şi încă cinci erau pregătite pentru desfăşurare; s-au format, de asemenea, zece brigăzi antitanc etc. Jukov a uitat şi de acestea.

Hitler a declanşat războiul pentru supremaţia mondială cu 6 divizii de tancuri. Noi am desfăşurat într-un singur an mai multe divizii de tancuri decât toate armatele lumii la un loc, în toată istoria universală. Numai că şeful Marelui Stat-Major în timpul căruia a avut loc această desfăşurare nu ştie nimic despre ea.

În afară de diviziile Armatei Roşii, în aceeaşi perioadă a crescut vertiginos numărul diviziilor NKVD. Jukov a numărat toate diviziile SS ale părţii germane, dar nu a inclus în statistică şi diviziile noastre NKVD. De ce? Cu ce se deosebeau ele de diviziile SS? Numai prin uniformă. Şi prin cruzimea animalică. SS a fost o organizaţie criminală, dar trupele SS nu au săvârşit împotriva propriului popor nici a suta parte din câte au comis bravii noştri cekişti împotriva popoarelor Uniunii Sovietice.

Există obiecţii că nicio divizie sovietică nu era complet

dotată. Dragii mei, v-aţi împuiat capul cu lectura operei lui Jukov. Fiţi vigilenţi: Jukov minte. Acum, din economie de spaţiu şi timp, voi lăsa deoparte această chestiune. Dar am dovezi. Şi le voi prezenta.

Coautorii lui Jukov au repetat cunoscuta minciună sovietică: la graniţele de vest ale Uniunii Sovietice se aflau 170 de divizii şi două brigăzi (1969, p. 204; 2003, vol. 1, p. 212). Voi reveni cândva la această chestiune şi o voi elucida separat. Experţii noştri deştepţi repetă această stupiditate de câteva decenii. De pildă, Grigori Ivaniţki, colaborator ştiinţific principal al Institutului de Istorie Militară al Ministerului Apărării din Federaţia Rusă, a relatat în paginile ziarului *Rossiiskaia gazeta* (22 iunie 1993) întâmplări uluitoare despre cele 170 de divizii şi două brigăzi. Redactorul-şef ar fi trebuit să manifeste un pic de curaj: noi aşa ceva nu publicăm! Şi întregul colectiv ar fi trebuit să-l facă de râs pe colaboratorul ştiinţific principal: ia nu mai vorbi prostii! Însă redactorului i-a fost teamă şi nu a protestat.

Colaboratorul ştiinţific principal nu e singurul. Scornelile lui Jukov despre cele 170 de divizii şi două brigăzi sunt răspândite în toată lumea de persoane mult mai importante. Memoriile lui Jukov au fost elogiate de Mareşalii Uniunii Sovietice V.G. Kulikov şi S.K. Kurkotkin, de mareşalul de trupe de tancuri O. Losik. Ultimul ministru al Apărării, Mareşalul Uniunii Sovietice D.T. Iazov, nu numai că a lăudat memoriile lui Jukov, dar a confirmat şi cifrele: 170 de divizii şi două brigăzi (*VIJ*, nr. 6, 1991, p. 7). Înşelăciunea generalizată, care pleca dintre pereţii Ministerului Apărării şi ai Marelui Stat-Major, s-a întors tot acolo. Mareşalii noştri s-au deprins într-atât cu propriile scorneli, încât au încetat să mai deosebească adevărul de minciună. Sunt de acord, e dificil să verifici datele privind numărul diviziilor sovietice de la frontierele de vest. Nu toţi mareşalii Uniunii Sovietice erau înzestraţi cu aptitudinea de a număra până la 170. În schimb puteau lesne verifica datele

despre cele două brigăzi. Aveau nevoie doar de două degete. Uite o brigadă – îndoim un degeţel; şi încă una – îndoim al doilea degeţel. Şi iată încă zece! Dacă măcar unul dintre respectabilii noştri mareşali (şi colaboratori ştiinţifici principali) s-ar fi învrednicit să numere brigăzile, legenda despre 170 şi 2 s-ar fi destrămat într-o clipă. Orice îndreptar despre război furnizează cifra: în regiunile militare de la graniţa de vest se aflau 15 brigăzi numai de desant aerian. Se menţionează punctele dislocării, comandanţii, sunt înregistrate structura, efectivele, armamentul, itinerarul de luptă al brigăzilor şi activitatea viitoare. Tot acolo, în regiunile militare vestice, se aflau 10 brigăzi de artilerie antitanc şi o brigadă de infanterie marină; 7 brigăzi de apărare antiaeriană; 10 brigăzi feroviare; 2 brigăzi de infanterie.

Total – 45.

Iată aritmetica lui Jukov: a numit 2 brigăzi şi a omis 43.

În afară de acestea mai exista o unitate organizatorică numită „raionul brigăzii de apărare antiaeriană”. Era aceeaşi brigadă AA, numai că era dispersată pe un teritoriu considerabil mai mare. Brigada AA acoperea un mare obiectiv important, iar raionul brigăzii AA – câteva obiective mai puţin importante. În cele cinci regiuni militare de la graniţă erau 20 de raioane ale brigăzilor AA.

Dacă la cele 45 de brigăzi adăugăm şi raioanele brigăzilor AA, reiese că, din cele 65 de unităţi de luptă de tip brigadă, geniul artei militare a omis 63. Cu asemenea aptitudini matematice nu este greu să demonstrezi că duşmanul a fost mai puternic.

Imaginaţi-vă acum că în primăvara anului 1941, la Marele Stat-Major se află cel mai mare comandant militar al secolului XX. El are de rezolvat o problemă: planurile de război. Acţiunile a două brigăzi, pentru că ştie că ele există. Dar cum ar fi putut

acest geniu să planifice acţiunile celorlalte 63 de brigăzi şi raioane, dacă el nici măcar nu bănuia existenţa lor?

Unul din criticii mei spunea despre *Spărgătorul de gheaţă*: este la nivelul unei anecdote. Nu-l contrazic. Dar de ce criticii nu au spus nimic după lectura operelor celui mai mare comandant militar al secolului XX? Poveştile despre cele două brigăzi la ce nivel se situează?

În privinţa diviziilor – aceeaşi poveste. Într-un singur an s-au desfăşurat în ţară 61 de divizii de tancuri şi 79 de aviaţie, dar geniul n-a auzit în viaţa lui de aşa ceva. Cum putea el să planifice acţiunile diviziilor de tancuri şi de aviaţie, dacă nu ştia nimic de existenţa lor?

Şi iată că războiul s-a încheiat. Strategul s-a apucat să-şi scrie memoriile. Dacă în timpul războiului n-a avut idee despre capacitatea de luptă a Armatei Roşii, trebuia să umple golul acesta măcar după război. Pe la mijlocul anilor 1960 au apărut destule cărţi şi despre trupele de tancuri, şi despre aviaţie, despre strategie şi tactică. Dacă deschizi o carte despre artilerie, în mod sigur conţine descrierea tuturor celor zece brigăzi antitanc înfiinţate în raioanele vestice ale ţării înainte de agresiunea germană. Dacă Jukov sau numeroasele lui ajutoare ar fi deschis măcar o singură carte despre artilerie, s-ar fi convins imediat că numai artileria avea nu două, ci mai multe brigăzi. Iar dacă ar fi deschis o carte despre AA, ar fi citit despre 6 brigăzi şi 20 de raioane ale brigăzilor…

Memoriile lui Jukov erau susţinute cu descântece de genul: „Gheorghi Konstantinovici a abordat cu un excepţional simţ de răspundere activitatea de scriere a memoriilor. Au fost răscoliţi munţi de documente de arhivă, au avut loc discuţii cu mulţi dintre foştii subordonaţi, au fost verificate de sute de ori cifrele, faptele” (*Krasnaia zvezda*, 12 ianuarie 1989). Cine nu a citit memoriile şi nu a făcut cunoştinţă cu producţia despre război a Agitprop-ului poate să creadă în aceste descântece. Este

suficient să răsfoieşti maculatura comunistă oficială despre război şi să o compari cu memoriile geniului strategiei. Din această comparaţie rezultă o singură concluzie: nimeni nu a verificat niciun fel de cifre şi fapte şi nimeni nu a utilizat arhivele. Jukov şi confraţii lui au scris „cea mai adevărată carte despre război" în bătaie de joc, copiind fără ruşine cifre şi fapte din cărţile unor autori la fel de ignoranţi şi iresponsabili ca şi ei. Din punct de vedere instructiv, memoriile lui Jukov sunt un fel de Cernobîl istorico-militar. Experienţa războiului nu s-a studiat deloc nici în Uniunea Sovietică şi nici acum, în Rusia. Mareşalii Uniunii Sovietice Kurkotkin, Kulikov, Iazov au nimerit întâmplător în armată. Singurul lucru care-i interesa era ordinea din cazărmi, paturile să fie făcute exemplar, pe taburete să strălucească vopseaua proaspătă, gazetele de perete să reflecte linia generală a partidului iubit. În schimb, cunoştinţele lor militare le puteţi aprecia şi singuri. Cum poate fi studiată experienţa războiului, cum pot fi învăţate nişte lecţii din erorile şi greşelile de calcul comise, dacă strategii noştri nu au nici măcar nişte noţiuni aproximative despre efectivul trupelor, despre tehnica de luptă? Mareşalii noştri elogiază o carte ai cărei autori nu aveau nici cele mai elementare cunoştinţe despre Armata Roşie. E limpede că nivelul cunoştinţelor militare ale lui Kurkotkin, Iazov, Losik şi ale altora era acelaşi cu al lui Jukov. Sau poate chiar mai jos.

7

De dragul dreptăţii, trebuie să vorbim şi despre ceea ce conţin memoriile lui Jukov, nu numai despre ceea ce le lipseşte. După moartea lui Stalin, ajuns la putere, Jukov încerca să-şi

subordoneze personal Forţele Armate. În acest scop armata trebuia smulsă de sub controlul partidului şi al organelor competente. Aşa că Jukov s-a apucat de treabă. Activiştii politici nu mai aveau o clipă de linişte din cauza lui. De aceea, până la urmă Jukov s-a fript. Generalul-locotenent N.G. Pavlenko afirma:

> Jukov nu şi-a negat greşelile comise pe când avea funcţia de ministru al Apărării. Suferea în special din cauza celor legate de insuficienta apreciere a rolului organizaţiilor de partid din cadrul armatelor şi din cauza abaterilor evidente de la practica disciplinară (*VIJ*, nr. 12, 1988, p. 34).

Jukov a fost alungat din vârf. Imediat după aceea s-a transformat radical. Toată cartea sa este un imn închinat activiştilor politici. În fiecare episod este prezent un înţelept comisar sau un locţiitor politic, care, cu sfaturi competente şi prin exemplul său personal, conduce batalioanele din victorie în victorie.

Să ne întoarcem la ceea ce nu există în carte.

Aşadar primul lucru care ar fi trebuit să figureze în memoriile onestului şef al Marelui Stat-Major era harta situaţiei. Nu există aşa ceva în carte – sau există, dar este ceva care ar fi trebuit doar să umple un gol. Nu a reuşit acest lucru; dimpotrivă, l-a scos şi mai mult în evidenţă. În al doilea rând, astfel de memorii trebuie să conţină raportul de forţe: inamicul are atâtea tancuri, atâtea avioane, noi avem atâtea. În al treilea rând, intenţiile şi planurile: pe ce am contat, ce rezultate am obţinut, cine este vinovat.

Restul nu are nicio importanţă.

La intenţii şi planuri voi reveni în a treia carte a trilogiei. Acum vorbim despre raportul de forţe. În expunerea acestei chestiuni, Jukov a utilizat metoda şarlatanilor străzii, a

escrocilor de cea mai joasă speţă, care în loc de conştiinţă au o frunză de arţar, mare şi crestată, ca aceea de pe drapelul canadian.

Memoriile lui Jukov nu rezistă la verificări prin calcule aritmetice.

Jukov a comunicat în două rânduri numărul de tancuri şi avioane germane:

> Inamicul a introdus în dotarea Grupurilor de Armate Nord, Centru şi Sud 3.712 tancuri şi tunuri de asalt. Trupele terestre erau susţinute de 4.950 de avioane de luptă.

Aşa scrie la pagina 263. La pagina 411 Jukov a repetat cifrele: 3.712 tancuri şi 4.950 de avioane.

Dar la noi? La noi nimic. Marele comandant militar a putut să-şi amintească de tovarăşul Patolicev din spatele frontului, dar de tancurile de pe front a uitat. În „cea mai adevărată carte despre război" marele strateg a dezvăluit secrete cumplite: „Femeile reprezentau peste 50% din populaţia ţării" (2003, vol. 1, p. 296). De avioane nu i-a venit în cap să pomenească. În loc de cifre: „Superioritatea numerică a trupelor inamicului era mare – de 5-6 şi chiar de mai multe ori, în special în tancuri, artilerie, aviaţie". O, sărmanul arhivar! Ce să înţeleagă: noi aveam de cinci sau de şase ori mai puţine tancuri? Sau poate de zece ori?

Dacă strategul cunoaşte cantitatea de tehnică de luptă a inamicului cu o precizie de până la unităţi, atunci ar trebui să fie în stare să-şi numere şi cele cinci degete de la propria mână! Ce să facă arhivarul cu acei „ori" ai lui Jukov? De ce nu sunt date cifrele? Cu atât mai mult cu cât acestea nu pot fi prea mari (dacă e să-l credem pe Jukov). Dacă inamicul are 3.712 tancuri şi asta înseamnă de cinci ori mai mult decât avem noi, înseamnă

că Armata Roşie avea 742 de tancuri. Trebuia să spună aşa, direct şi sincer. Dacă aveam de şase ori mai puţine, atunci să indice numărul – 618. Şi ce înseamnă „de mai multe ori”?

Iată o mostră de cultură de stat-major: după Jukov, Armata Roşie avea poate 742 de tancuri, dar poate că nu avea 742. Poate avea 618, dar poate că nu. Dacă inamicul avea de şapte ori mai multe tancuri, înseamnă că noi aveam 530; sau poate 371, dacă inamicul avea de zece ori mai multe. Gheorghi Konstantinovici a fost mult prea optimist când a exclamat: cine-i deştept o să-nţeleagă!

Nu, doar Iazovii şi Karpovii se pot simţi pe deplin lămuriţi şi profund satisfăcuţi atunci când citesc „cea mai adevărată carte despre război”.

Jukov şi-a amintit numai de tancurile noastre cele mai noi. În acest caz trebuia să precizeze numărul acestora: KV – 711; T-34 – 1.400; T-40 – 233; BT-7M – 704. Total – 3.048. În acelaşi context trebuia să precizeze că în armata germană toate tancurile erau învechite, iar modele noi nu aveau deloc. La fel ca în toate celelalte ţări ale lumii. Şi dacă numai numărul tancurilor noastre noi era aproximativ egal cu cel al tancurilor învechite ale nemţilor, de unde a apărut multipla superioritate numerică a Germaniei?

Dacă inamicul avea 4.950 de avioane şi acest lucru înseamnă „de 5-6 şi chiar de mai multe ori” decât aveam noi, atunci Armata Roşie avea 990 – sau 825 – sau poate numai 618 – sau 495. Mai înţelege ceva dacă poţi.

În locul numărului exact de avioane, în această „unică sursă de adevăr despre război” se spune: „În aviaţie predominau aparatele de zbor vechi. În privinţa caracteristicilor tehnice circa 75-80% din numărul total de aparate erau inferioare avioanelor germane de acelaşi tip” (*Ibidem*, p. 210).

Dacă inamicul avea de cinci ori mai multe avioane, iar 75-

80% din avioanele noastre erau învechite, înseamnă că Armata Roşie avea 200-250 de avioane noi. Dar dacă inamicul avea de zece ori mai multe avioane, atunci Armata Roşie avea de două ori mai puţine avioane noi – 100-125.

Iertaţi-mă, dar este curată neghiobie, care poate fi uşor demonstrată chiar pe baza memoriilor lui Jukov.

„Mareşalul victoriei" a utilizat un truc primitiv, dar eficient al direcţiei politice principale a armatei: a comunicat informaţii imposibil de comparat: *câte* avioane aveau ei şi *cum* erau avioanele noastre. Adică pe noi ne interesează cantitatea de apă, dar suntem informaţi că ea este udă.

Tovarăşii jubilează: „Numai odată cu apariţia memoriilor lui G. Jukov a început să se clarifice oarecum adevărul despre perioada de început a războiului". Pentru o clarificare completă, reamintesc: Armata Roşie nu avea 300, nici 600 şi nici 900 de tancuri, ci 23.925.

Iar avioane de luptă – nu erau 500 şi nici 900, nici măcar 1.000, ci 21.130.

Pur şi simplu Jukov a minţit despre cele 75-80% de avioane învechite. A socotit Il-2, dar a omis Il-4. A socotit Pe-2, dar a omis Pe-8. Iak-1 le-a numărat, dar a uitat de Iak-2 şi Iak-4 etc.

Memoriile sunt intitulate pretenţios: *Amintiri şi reflecţii*. Despre ce amintiri este vorba, dacă strategul nu-şi aminteşte nimic? Dacă nu cunoştea nici măcar cu aproximaţie forţa Armatei Roşii? La ce să reflecteze, la urma urmei?

Se ştie că Jukov nu citea cărţi. Acest lucru este menţionat în documente. În procesul-verbal al percheziţiei secrete efectuate la vila lui Jukov în noaptea de 8 spre 9 ianuarie 1948 este notat: „În toată vila nu există nicio carte sovietică, în schimb în dulapurile de cărţi se află un mare număr de volume cu minunate coperţi gravate cu aur, exclusiv în limba germană" (*Voennîe arhivî Rossii,* nr. 1, 1993, p. 190). Jukov nu vorbea limbi

străine. Prin urmare, nu a citit nici cărţile în germană. Se pune întrebarea: s-a învrednicit măcar să-şi citească „propriile” memorii? Dacă a citit acest gunoi, de ce nu a protestat? Ce s-a întâmplat cu voinţa de neclintit a „marelui comandant militar”?

8

Atunci când tot putregaiul şi falsul creaţiei lui Jukov au ieşit la suprafaţă, ideologii au găsit imediat răspunsul: N-a minţit! Pur şi simplu nu ştia câte tancuri şi avioane are Armata Roşie. Aceeaşi metodă: pentru a nu-l face mincinos, l-au trecut în rândul idioţilor. A afirmat acest lucru unul dintre cei mai cunoscuţi istorici militari comunişti, generalul-lootenent N.G. Pavlenko (*VIJ*, nr. 11, 1988, p. 26).

Suntem din nou în încurcătură.

Dacă un tânăr locotenent cu caş la gură, abia ieşit de pe băncile şcolii, preia comanda unui pluton, înainte de orice este obligat să se informeze câţi soldaţi şi sergenţi va avea în subordine, de câte tancuri, mitraliere şi automate va răspunde personal.

Dacă un plutonier preia o companie, este obligat să ştie exact câte perechi de cizme are în companie, câte pături, câte obiele şi câte mantale.

Dacă o bufetieră preia gestiunea, trebuie să ştie câţi bani are în casa de marcat şi câte lăzi cu sticle de vodcă sunt în depozit.

La începutul anului 1941 Jukov a preluat Marele Stat-Major. El trebuia să ceară de la predecesorul său, generalul de armată Mereţkov, o scurtă dare de seamă, pe o singură pagină: Armata Roşie are atâţia oameni, atâtea divizii, corpuri, armate... În

dotarea acestora: tancuri, tunuri, obuziere... În depozite şi magazii: proiectile, cartuşe, mitraliere, puşti... Şi imediat după aceea să-i sune pe toţi comandanţii regiunilor militare: câte avioane aveţi în Regiunea Militară Siberia? Dar în RMS Kiev câte tancuri aveţi?

Să presupunem că Mereţkov nu a putut să-i furnizeze cifrele exacte. În acest caz, Jukov trebuia să-i scrie lui Stalin un raport: lui Mereţkov trebuie să-i smulgem lampasurile de general şi să-l trimitem în batalionul disciplinar ca simplu soldat. Sau să presupunem că Mereţkov i-a raportat cifrele, dar acestea nu coincideau cu cele primite de la regiunile militare. În acest caz trebuia să anunţe în gura mare, să ceară constituirea de urgenţă a unei comisii pentru cercetarea situaţiei la centru şi în teritoriu.

Nimeni nu a găsit niciodată vreo urmă a activităţii lui Jukov în această direcţie.

Una din două: ori generalul Mereţkov i-a comunicat lui Jukov, atunci când i-a predat postul, numărul tancurilor, avioanelor, armamentului de artilerie, diviziilor şi celelalte, iar Jukov a uitat imediat tot; ori la preluarea funcţiei pe Jukov pur şi simplu nu l-a interesat numărul tancurilor, avioanelor şi diviziilor.

Aceasta este dezlegarea enigmei catastrofei din anul 1941. Şeful Marelui Stat-Major al Armatei Roşii, generalul de armată Jukov, trebuia să planifice acţiunile de luptă a 24.000 de tancuri şi 21.000 de avioane, dar a uitat pur şi simplu de existenţa lor. De aceea a planificat doar acţiunile a 500-900 de avioane şi a 300-600 de tancuri. Restul a ieşit din genialul său câmp vizual şi nu a fost prins în planuri.

Încă o contradicţie. Jukov şi toţi ceilalţi strategi comunişti afirmă: noi nu pregăteam un atac prin surprindere împotriva Germaniei. Noi aşteptam ca Hitler să atace primul, să ne

incendieze avioanele şi tancurile, să ne distrugă aerodromurile, să strivească punctele de comandă, să ne captureze rezervele, şi abia după aceea intenţionam să-l alungăm repejor de pe pământul nostru şi să transferăm acţiunile militare pe teritoriul duşmanului.

Dragi tovarăşi, dacă inamicul are o superioritate în tancuri şi avioane de „5-6 şi chiar de mai multe ori" şi dacă avioanele noastre erau învechite în proporţie de 75-80%, atunci după primul atac prin surprindere situaţia s-ar fi înrăutăţit şi superioritatea inamicului ar fi devenit cu adevărat zdrobitoare. Nu vi se pare că numai un debil putea, în atare condiţii, să planifice lupte de apărare de scurtă durată, cu trecerea imediată la acţiuni militare pe teritoriul inamicului?

Încă ceva: cum poate fi calificat porcul acela nerecunoscător căruia un popor adus în pragul canibalismului şi al necrofagiei i-a încredinţat 24.000 de tancuri, din care câteva mii erau cele mai bune din lume, iar el nici măcar nu a catadicsit să se intereseze câte erau? Şi, iertaţi-mă, ce valoare au memoriile unui şef al Marelui Stat-Major, care fie este un imbecil, fie o face pe imbecilul?

Amintiţi-vă acum afirmaţiile lui Jukov că înainte de război Stalin nu se interesa de treburile Marelui Stat-Major. Marele strateg Jukov pretinde că voia să-i raporteze despre starea trupelor, dar nu i s-a dat această posibilitate.

Încercaţi să credeţi lucrul ăsta. Dar puneţi-vă întrebarea: putea oare Jukov să raporteze despre starea Armatei Roşii, dacă nu cunoştea nici măcar cu aproximaţie numărul diviziilor, al tancurilor, avioanelor şi tunurilor din Armata Roşie?

Nu ştiu despre Stalin, dar este evident că Jukov nu era interesat de treburile Marelui Stat-Major. Cu toate acestea, trompetele de aramă urlă din ce în ce mai tare: „Fiind şeful Marelui Stat-Major, el a evaluat absolut corect armatele

inamicilor şi starea propriilor trupe” (Mareşalul Uniunii Sovietice D.T. Iazov, *Krasnaia zvezda*, 20 aprilie 2004). Mai corect nici că se putea.

Alternativa este următoarea: ori străinii ne vor considera în continuare complet idioţi (iar pe Jukov – geniu), ori veţi citi totuşi cartea lui Jukov şi veţi găsi în ea unele neajunsuri, ca să mă exprim delicat.

Iată opinia lui Konstantin Simonov. El se referă la toţi memorialiştii noştri, şi în primul rând la Jukov:

> Mulţi dintre ei s-au obişnuit să scrie alţii în locul lor, iar ei doar să semneze ceea ce li se propune, şi li se propune ceea ce s-a comandat, nu ceea ce trebuie. Ei nu cunosc nici valoarea cuvântului, nici responsabilitatea pentru cuvântul scris (*Znamia*, nr. 2, 1997, p. 188).

Pentru aceste cuvinte, lui Simonov i se pot ierta toate păcatele.

Capitolul 21

Despre Kulik şi Pavlov

În situaţia creată, Stalin şi Jukov, înţelegând că pentru aceste erori criminale, în afară de ei, practic, nu mai era nimeni răspunzător, au găsit rapid un „ţap ispăşitor”. Acesta a fost Pavlov. Şi cu toate că el a fost nevoit să acţioneze pe direcţia atacului principal al nemţilor, în condiţiile pe care i le-au impus superiorii săi (în mod oficial l-au „ajutat” mai întâi trei mareşali – Şapoşnikov, Kulik, Voroşilov –, apoi încă doi – Timoşenko, Budionnîi – şi Mehlis, care li s-a „alăturat” ulterior), l-au împuşcat tocmai pe el, împreună cu un grup de generali ai regiunii militare.

M.V. Safir, *Voenno-istoriceskii arhiv*, nr. 2, 2001, p. 94

1

Acesta este un procedeu vechi: pentru a scoate în evidenţă strălucirea orbitoare şi măreţia cuiva, alături trebuie zugrăvit ceva întunecat, sumbru, mârşav, infam, urât mirositor. Pentru contrast.

Alături de marele strateg al tuturor timpurilor şi popoarelor ne sunt prezentaţi indivizi neînsemnaţi, mărunţi, slujbaşi obtuzi, incapabili, grei de cap. În contextul dificil al începutului războiului, aceştia au dat dovadă de dezorientare, lipsă de organizare, lipsă de promptitudine, incapacitate de a conduce trupele sau chiar de cea mai obişnuită laşitate. Propaganda comunistă i-a ales pe Mareşalul Uniunii Sovietice Grigori Ivanovici Kulik şi pe generalul de armată Dmitri Grigorievici

Pavlov în calitate de principali antipozi ai geniului strategic al secolului XX.

Împroşcarea cu noroi a lui Kulik şi a lui Pavlov era o activitate bănoasă şi curată. Şi nici nu cerea un efort intelectual deosebit. Atât Kulik, cât şi Pavlov au fost împuşcaţi din ordinul lui Stalin, aşa încât nu-i mai puteau contrazice pe calomniatori. N-au lăsat nici memorii. În schimb volumele lui Jukov, uite-le aici, un munte. Poţi lua din ele noroi cu găleata şi să mai adaugi şi de la tine.

Primul care a luat atitudine împotriva lui Kulik şi a lui Pavlov a fost Jukov. Alegerea lui nu a fost întâmplătoare. Iată motivul. Jukov s-a repezit să-l demaşte pe amiralul Kuzneţov, dar acesta i-a răspuns: eşti un imbecil! L-a atacat pe Rokossovski, dar mareşalul şi-a arătat colţii. I-a făcut o ticăloşie lui Vasilievski, iar acesta l-a ţinut minte. L-a strâns de gât pe Malinovski, dar şi el a găsit o cale de a riposta. S-a luat de Sokolovski, a primit de cheltuială. A întins mâna spre Konev, dar acesta era să-i spargă mutra marelui strateg. În public. Păcat că i-au despărţit.

Şi Jukov a înţeles: aici nu am nicio şansă să lovesc mortal. Trebuie să încerc unde-i mai uşor. Aşa au devenit Pavlov şi Kulik ţintele preferate ale „criticii obiective”. Erau docili, în asta consta comoditatea.

2

Prin ce s-au făcut vinovaţi Kulik şi Pavlov?

Lanţul acuzaţiilor care i s-au adus lui Pavlov era format din trei verigi.

Prima. În ianuarie 1941, în timpul unui exerciţiu de strategie pe hartă, a dat dovadă de totală ignoranţă. Jukov pretinde că l-ar fi zdrobit pe Pavlov la acest exerciţiu.

A doua. După o jumătate de an, în seara de 21 iunie, când trebuiau alarmate trupele, când fiecare oră, fiecare minut erau numărate, blajinul Pavlov se relaxa la teatru. Împreună cu toţi locţiitorii săi.

A treia. Când a izbucnit războiul, Pavlov a dat dovadă, chipurile, de o totală nepricepere în chestiunile războiului modern, de incapacitate de a conduce trupele în situaţii complexe, neclare. De aici catastrofa Frontului de Vest, urmată de un întreg lanţ de catastrofe. Pavlov a trebuit să fie împuşcat. Păcat, dar ce să-i faci, a meritat-o. O pedeapsă pe măsura păcatelor sale.

Propun să cercetăm cu atenţie păcatele, greşelile şi scăpările generalului de armată Pavlov.

Să începem cu cea mai gravă acuzaţie, că Pavlov a acţionat prost în primele zile ale războiului. Această acuzaţie este cel puţin nedreaptă. În vara anului 1941, în Armata Roşie existau cinci mareşali ai Uniunii Sovietice: Voroşilov, Budionnîi, Timoşenko, Şapoşnikov şi Kulik. În primele zile de război toţi cinci se aflau pe Frontul de Vest. Toţi îl „ajutau” pe Pavlov.

Pe 22 iunie funcţiile acestora erau următoarele:

Voroşilov – membru al Biroului Politic al CC, locţiitor al preşedintelui Consiliului Comisarilor Poporului, preşedinte al Comitetului Apărării din cadrul CCP al URSS. Timp de 15 ani, până în 1940, Voroşilov a fost comisar pentru Apărare.

Timoşenko – membru al CC, comisar pentru Apărare.

Budionnîi – membru al CC, prim-locţiitor al comisarului pentru Apărare.

Şapoşnikov – membru supleant al CC, locţiitor al comisarului pentru Apărare, fost (şi viitor) şef al Marelui Stat-Major.

Kulik – locţiitor al comisarului pentru Apărare, şeful Direcţiei Principale a Artileriei Armatei Roşii.

Să reflectăm. În mai puţin de o săptămână, pe principala direcţie strategică a războiului, a fost zdrobit Frontul de Vest – o grupare de trupe sovietice de o jumătate de milion, înarmată după cele mai noi cuceriri ale tehnicii. Oare preşedintele Comitetului Apărării, Voroşilov, care înainte, vreme de 15 ani, s-a aflat în fruntea Comisariatului Apărării, nu are nicio vină? Dintotdeauna direcţia vestică a fost drumul bătătorit pe care cotropitorii înaintau spre Moscova, prin Smolensk. Din anul 1925, Voroşilov, ca şef al unui departament de Apărare, era obligat să întărească tocmai această direcţie, să o pregătească pentru respingerea agresiunii. Iar dacă principala ruptură a frontului a avut loc tocmai aici, Voroşilov nu este vinovat de acest lucru? Nu merita şi el aceeaşi pedeapsă ca şi comandantul Frontului de Vest?

Să presupunem că din 1925 până în 1940 Voroşilov a pregătit trupele şi teritoriul Bielorusiei pentru respingerea agresiunii, dar în 1940 a fost numit comandant la Minsk superficialul Pavlov, care a distrus tot ce realizase comisarul Voroşilov. Atunci se pune întrebarea: ce făcea în acest timp membrul Biroului Politic, locţiitorul preşedintelui Consiliului Comisarilor Poporului, preşedintele Comitetului Apărării, Voroşilov? Dacă a văzut că Pavlov strică treburile cu un an înainte de invazia germană, de ce nu a intervenit?

Una din două. Fie în ajunul invaziei Voroşilov a închis ochii la neglijenţa lui Pavlov în privinţa apărării pe direcţia vestică, şi atunci trebuiau pedepsiţi amândoi. Fie în cei 16 ani de activitate susţinută Voroşilov nu a pregătit trupele Regiunii Militare Vest şi teritoriul Bielorusiei pentru respingerea agresiunii, iar în

acest caz trebuia pedepsit numai Voroşilov. Ce putea face Pavlov de unul singur la Minsk numai într-un an, dacă la Moscova, în postul său înalt, comisarul pentru Apărare nu a făcut nimic timp de 16 ani?

Din 1940, în fotoliul comisarului pentru Apărare s-a instalat mareşalul Timoşenko.

Se pune întrebarea: ştia Timoşenko cum trebuie organizată respingerea unei agresiuni pe direcţia vestică, sau nu ştia? Dacă ştia, atunci de ce nu i-a dat lui Pavlov dispoziţiile corespunzătoare?

La aşa cap, aşa căciulă. Cu un comisar inteligent, chiar şi un nepriceput ca Pavlov ar fi trebuit să acţioneze corect. Un bun comandant de companie îi determină pe comandanţii de plutoane să lucreze bine şi corect. În caz contrar, răspunde comandantul de companie: dumneata de ce ai fost numit aici?

În mâinile comisarului pentru Apărare era concentrată toată puterea Armatei Roşii. Dacă nici măcar comisarul pentru Apărare, care avea în subordine întreaga Armată Roşie şi toate resursele ţării, nu ştia cum să organizeze respingerea agresiunii pe teritoriul Bielorusiei, ce pretenţii să mai aibă de la un şef de nivel local?

Şi dacă s-a produs înfrângerea strategică a Frontului de Vest, oare prim-locţiitorul comisarului pentru Apărare, mareşalul Budionnîi, nu are nicio vină? Dacă nu el a pregătit respingerea agresiunii, atunci cu ce s-a ocupat de fapt în perioada premergătoare atacului german?

Oare nici Mareşalul Uniunii Sovietice Şapoşnikov nu are nicio vină? Din mai 1937 până în august 1940 a fost şeful Marelui Stat-Major. Cum a planificat el în perioada antebelică apărarea pe direcţia vestică?

Şi dacă *toţi* mareşalii Uniunii Sovietice, inclusiv preşedintele Comitetului Apărării, comisarul pentru Apărare cu prim-

locţiitorul şi cei doi locţiitori ai săi, cu toată experienţa lor, cu toată influenţa şi puterea nelimitată pe care o deţineau, aflându-se în preajma lui Pavlov, nu au reuşit să-i oprească pe Hoth şi Guderian, putea oare Pavlov să facă singur acest lucru?

Întrebarea este următoarea: înainte de invazia germană, înalţii oficiali de la Moscova îşi dădeau seama că Frontul de Vest se poate prăbuşi într-o săptămână, sau nu înţelegeau acest lucru? Dacă nu, atunci toţi trebuiau să fie judecaţi pentru neglijenţă criminală. Dacă îşi dădeau seama de pericolul unei înfrângeri zdrobitoare şi totuşi nu făceau nimic pentru a pregăti apărarea pe direcţia vestică, atunci trebuiau judecaţi pentru sabotaj.

Toţi cei cinci mareşali ai Uniunii Sovietice au dat dovadă în Bielorusia de o totală incompetenţă. A fost oare drept să fie acuzat numai Pavlov de acest lucru? Unii mareşali au sosit în secret în Bielorusia încă înainte de invazia germană. Dacă au văzut că Pavlov nu munceşte, ci frecventează teatrele, de ce nu l-au dat afară? De ce nu au pus la Moscova problema înlocuirii urgente a lui Pavlov?

Nici mareşalii nu erau singuri. Tot în Bielorusia se afla şi comisarul poporului pentru Controlul de Stat, Mehlis, cu împuterniciri într-adevăr nelimitate de a împuşca pe oricine. De ce nu a oprit el tancurile nemţilor? Şi dacă în anii, lunile şi zilele de dinainte de război nimeni din Regiunea Militară Specială Vest nu se pregătea pentru respingerea agresiunii, cu ce se ocupa controlorul stalinist suprem Mehlis? În afară de chestiunile militare, în ţara noastră nu existau alte probleme. Toată activitatea era subordonată pregătirii de război. Cum de nu a descoperit Mehlis nicio neregulă?

În afară de el, tot în Bielorusia, în primele zile de război (şi cu câteva zile înainte de izbucnirea acestuia) se afla reprezentantul Cartierului General al Înaltului Comandament, generalul-locotenent de trupe de geniu D. Karbîşev. Încă din

primele zile de război acolo se mai aflau şi prim-locţiitorul şefului Marelui Stat-Major, generalul-locotenent V.D. Sokolovski, şi şeful Direcţiei Operative a Marelui Stat-Major, generalul-locotenent G.K. Malandin. Ei întocmiseră planurile războiului, inclusiv pentru Frontul de Vest. Ei ar fi trebuit să fie traşi la răspundere după Voroşilov, Budionnîi, Timoşenko şi ceilalţi. Dar toţi au scăpat basma curată.

3

Pentru trimiterea în judecată a generalului-maior A.M. Vasilievski existau şi mai multe temeiuri. Din mai 1940 el ocupa funcţia de locţiitor al şefului Direcţiei Operative a Marelui Stat-Major. El personal a elaborat partea operativă a planului desfăşurării strategice a Forţelor Armate Sovietice pe direcţiile nord, nord-vest şi vest (*Sovetskaia voennaia enţiklopedia*, vol. 2, p. 27). El a planificat acţiunile Fronturilor de Nord, Nord-Vest şi Vest. El este cel care are pe conştiinţă nimicirea Armatei Roşii, nu numai pe Frontul de Vest, ci şi pe Frontul de Nord-Vest în Pribaltica şi înaintarea trupelor germane până la Leningrad. Blocada şi cei un milion de morţi sunt de asemenea rezultatul rodnicei sale activităţi de planificare.

Uimeşte faptul că Pavlov a fost împuşcat în timp ce niciun şef de la Moscova nu a avut de suferit (Kulik a fost retrogradat mai târziu din alte motive, iar după cinci ani de la război a fost împuşcat, în conformitate cu alte articole de lege). În marea lor majoritate, toţi şefii de la Moscova, care în primele zile de război s-au aflat pe Frontul de Vest, au fost curând avansaţi.

La câteva zile de la nimicirea Frontului de Vest, mareşalul Voroşilov a fost admis în Comitetul de Stat al Apărării – un organ extrem de important în care era concentrată puterea

deplină în stat. În plus, Voroşilov a devenit membru al Cartierului General al Înaltului Comandament.

Mareşalul Şapoşnikov s-a întors la postul de şef al Marelui Stat-Major în aceeaşi lună, în iulie.

Generalul-locotenent Malandin a fost avansat general de armată după şapte ani, iar generalul-locotenent Sokolovski a fost avansat Mareşal al Uniunii Sovietice după cinci ani.

Trebuie menţionat în mod deosebit generalul-maior Vasilievski. El nu a fost pe Frontul de Vest, dar a planificat personal acţiunile de luptă ale Frontului de Vest. Pentru înfrângerile ruşinoase suferite de Armata Roşie în Bielorusia şi Pribaltica, pentru încercuirea Leningradului, pe generalul-maior Vasilievski îl aştepta cel mai ameţitor salt pe scara ierarhică din toată Armata Roşie. După trei săptămâni de la arestarea comandamentului Frontului de Vest, Vasilievski devine locţiitorul şefului Marelui Stat-Major, şeful Direcţiei Operative. Până atunci el răspundea numai de planificarea acţiunilor militare de la Marea Albă până la Brest. Peste tot numai eşecuri. Acum Stalin i-a încredinţat planificarea acţiunilor militare ale întregii Armate Roşii. În octombrie 1941, Vasilievski este avansat general-locotenent. După o jumătate de an – general-colonel. Peste încă o lună, Stalin îl numeşte şef al Marelui Stat-Major. Mai trece o jumătate de an şi Vasilievski primeşte gradul de general de armată. Apoi, după 29 de zile, Mareşal al Uniunii Sovietice.

Însă destinul lui Jukov este de-a dreptul bizar. Frontul de Vest s-a prăbuşit. Şi cel de Nord-Vest. La fel şi Frontul de Sud-Vest. Şi cel de Sud. Cel de Nord aşijderea. Dacă Frontul de Nord ar fi rezistat, Leningradul n-ar fi fost sub blocadă. S-au prăbuşit toate cele cinci fronturi. Acţiunile lor au fost planificate personal de către Jukov. Dar numai conducerea Frontului de Vest a nimerit sub securea călăului.

În schimb, şeful Marelui Stat-Major a fost trecut în rândul sfinţilor.

Mai mult decât atât, pe 26 iunie 1941 Stalin i-a trasat lui Jukov sarcina să se ocupe exclusiv de problemele Frontului de Vest. Iată ce povesteşte Jukov însuşi despre acest lucru:

> În aceeaşi zi [26 iunie – V.S.], seara, la chemarea lui Stalin am revenit la Moscova şi m-am dus imediat în cabinetul său. Mi-a încredinţat organizarea apărării pe aliniamentul Poloţk-Vitebsk-Orşa-Moghilev- Gomel, cu scopul de a opri ofensiva inamicului, în legătură cu situaţia critică de pe Frontul de Vest (*Krasnaia zvezda*, 26 martie 1996).

Aşadar Pavlov a fost „ajutat” nu numai de toţi mareşalii Uniunii Sovietice, ci şi de cel mai mare comandant militar al secolului XX în persoană. Cu toate acestea, nici mareşalii, nici genialul comandant n-au făcut nicio brânză.

Dar vinovat este Pavlov.

4

Pavlov a fost acuzat că a avut o prestaţie slabă în ianuarie 1941 în cadrul exerciţiilor tactice. Sursa acuzaţiilor se cunoaşte – reiese din captivantele poveşti vânătoreşti ale lui Jukov. Materialele exerciţiilor strategice au fost închise cu parafa strict secret, de aceea Jukov putea scorni orice i-ar fi trecut prin minte să le povestească credulilor tot ce era în stare să producă fantezia lui debordantă şi gura mare. Şi inventa. Şi povestea. Dar a fost suficient să se întredeschidă puţin arhivele şi s-a dovedit că în cadrul acelor exerciţii tactice Pavlov nu a fost cu nimic mai prejos decât Jukov. S-a dovedit că Jukov a

inventat pur şi simplu desfăşurarea şi deznodământul exerciţiilor. Poveştile lui Jukov sunt nişte scorneli, minciunile răutăcioase ale unui fanfaron bătrân.

Iată încă o acuzaţie: în seara de 21 iunie 1941, generalul de armată Pavlov se distra la teatru, când de fapt ar fi trebuit…

Prostia lui Pavlov este evidentă. Totuşi şi aici ar fi ceva de obiectat. Nu numai Pavlov era la teatru. Cititorului atent îi recomand să răsfoiască şi memoriile altor generali, din alte regiuni militare. Garantez că oricine este interesat de enigmele perioadei de început a războiului va găsi zeci de referiri la artiştii capitalei care, în a doua jumătate a lunii iunie, au cântat şi dansat prin garnizoanele mari şi mici de-a lungul întregii graniţe de vest a Uniunii Sovietice. Nu Pavlov răspundea de colectivele artistice din capitală, nu el le trimitea la graniţă. Nu avea el puterea de a le comanda celor din capitală.

Tânăra generaţie nu înţelege, dar cei de vârsta mea pot să confirme. La noi era o tradiţie: oamenii se pregăteau de seceriş, iar artiştii de toate rangurile, de la cercurile dramatice şcolare până la celebrităţile moscovite, erau în cantonamentele de câmp pentru a ridica moralul agricultorilor înaintea grandioasei bătălii pentru recoltă. Sau se pregătesc alegerile. Imediat în magazine apar şi mezeluri şi tot felul de borcane cu etichete ademenitoare, şi vin acru adus tocmai din Algeria. Odată, la Kuibîşev, înainte de alegeri se vindeau chiar şi banane. E drept că doar între orele 10 şi 12 şi numai în cartierele centrale. Vodca, ştiu precis, ajungea pentru toată lumea. Cine avea bani. Şi chiar acolo, lângă magazine, fără să se uite la bani pentru gustări şi băutură, toată lumea se veselea: băteau tobele, zdrăngăneau chitarele, armonicele îşi dădeau sufletul. În cluburile uzinelor sau chiar în secţii, artişti iubiţi de tot poporul, de la Pieha la Zîkina, împărţeau oamenilor speranţă, căldură şi o bucurie fără margini.

Sau în 1968, prin luna august, amatorii de estradă şi circ,

adepţii operetei, satirei şi dramei, baletului şi operei nu aveau ce face la Moscova. Cei care apreciau aceste genuri de distracţii trebuiau să se afle în Regiunea Militară Subcarpatică. La graniţa cu Cehoslovacia. Acolo te simţi în largul tău! Admiră, delectează-te cu realizările artei sovietice, cea mai umană din lume! Principalul este că e gratis. Pe degeaba!

În iunie 1941 s-a întâmplat ceva asemănător de-a lungul întregii frontiere vestice a Uniunii Sovietice. Istoricilor artelor le recomand să răsfoiască amintirile cântăreţilor şi dansatorilor, violoniştilor şi pianiştilor, ale actorilor de film şi de teatru. Locul cel mai potrivit pentru ei în iunie 1941, înainte de seceriş, părea să fie pe Don, Kuban, în Altai şi pe Volga. Dar nu. Toţi, în grupuri mari şi mici, roiau la graniţa vestică. Unii dintre ei distrau comandamentul şi statul-major al Frontului de Vest. Chiar aşa: al frontului! În seara de 21 iunie, în momentele în care Pavlov şi tot statul-major băteau din palme la teatru, tovarăşul Stalin la Kremlin lua decizia desfăşurării a cinci fronturi sovietice de la Marea Albă la Marea Neagră. S-a adoptat în special decizia privind crearea Frontului de Vest şi numirea generalului de armată Pavlov la comanda acestuia. În acest caz, secretarul lui Stalin, tovarăşul Poskrebîşev, trebuia să-i telefoneze lui Pavlov şi să-i comunice: se discută problema dumneavoastră, vi se ordonă să rămâneţi în cabinetul de lucru lângă telefon şi să aşteptaţi decizia.

Dacă Pavlov se relaxa la teatru, înseamnă că de la Kremlin nu au venit asemenea dispoziţii.

Trecem acum din sfera ridicolului în cea a bizarului. Oricine e liber să-şi bată joc de Pavlov, dar cum poate fi interpretată purtarea lui Stalin? În anii cât s-a aflat la conducere, întregul aparat de stat muncea în ritmul lui Stalin şi se conforma orarului zilnic al tătucului popoarelor. Stalin lucra noaptea, de aceea toţi comisarii poporului – ulterior miniştrii – stăteau până dimineaţa în birourile lor: dacă sună Stalin? Dacă rămâneau

comisarii peste noapte, rămâneau şi locţiitorii acestora: dacă are nevoie urgentă comisarul de anumite informaţii? Dacă locţiitorii comisarilor stăteau în birourile lor, rămâneau la locul de muncă şi şefii direcţiilor principale. Şi locţiitorii acestora. Şi şefii compartimentelor, cu tot cu locţiitori. Şi şefii de secţii. Şi toţi ceilalţi. Cine doreşte poate găsi o mulţime de relatări de genul: „La Comisariatul Apărării, la Departamentul Politic al Armatei Roşii, la fel ca şi în aparatul CC al PCU (b), domnea în acea perioadă atmosfera muncii de şoc din schimbul de noapte. Mehlis nu pleca acasă mai devreme de ora 5-6 dimineaţa" (generalul-maior E.A. Boltin, *Krasnaia zvezda*, 10 martie 2004); „În toate comisariatele se muncea noaptea" (V.S. Emelianov, *Na poroge voiny* [*În prag de război*], Moscova, 1971, p. 23). Despre stilul stalinist de muncă povesteşte membrul supleant al Biroului Politic D.T. Şepilov: „Se muncea până dimineaţa... De multe ori, sfârşitul unei zile de muncă (de fapt, al unei nopţi) se întrepătrundea cu începutul următoarei... Se muncea până la epuizare. Ploua cu infarcturi, accidente vasculare cerebrale şi decese" (*Voprosî istorii*, nr. 5, 1998, pp. 12-13).

Nu numai funcţionarii guvernamentali din Moscova trăiau în acest ritm. Toată ţara. Tot aparatul de conducere trebuia să se adapteze ritmului Moscovei. Undeva, în Urkagansk, un secretar de partid stă noaptea la serviciu şi nu se îndură să plece: dacă adjunctul locţiitorului şefului de secţie din Moscova îmi cere un răspuns urgent? Ce bine e de cei din Orientul Îndepărtat! Când la Moscova e noapte, acolo e zi. Dar cum se descurcă ceilalţi?

Iată şi o excepţie, care se evidenţiază din toate regulile. Pe 21 iunie 1941, la Moscova se decidea o problemă de o importanţă excepţională: pentru prima dată în istoria Uniunii Sovietice, pe timp de pace, în condiţii strict secrete, erau create cinci fronturi. Stalin a constituit fronturile nu pentru apărare, nu pentru respingerea agresiunii hitleriste; el refuza categoric să creadă în posibilitatea unui atac german. Fronturile au fost

create cu un scop necunoscut nouă. Frontul de Vest era direcţia principală a războiului, centrul, inima structurii strategice. Şi în acest moment decisiv Stalin nu i-a ordonat lui Pavlov să fie prezent la punctul său de comandă sau în cabinetul de lucru. Nici comisarul pentru Apărare Timoşenko nu a dat această dispoziţie. Măcar şeful Marelui Stat-Major putea să-l prevină: hei, Pavlov, Dmitri Grigorievici, nu te duce prea departe, nu te îndepărta de telefon!

Ce părere aveţi de faptul că nu numai generalul de armată Pavlov era la teatru, ci şi generalul-maior Klimovskih? Acesta era şeful statului-major al Regiunii Militare Speciale Vest, care exact în acel moment se transforma în statul-major al Frontului de Vest. Tot acolo era şi şeful artileriei frontului, generalul-locotenent de artilerie Klici. Ia naştere un front, iar tot comandamentul este la teatru!

Nu numai pe Frontul de Vest se întâmplau asemenea lucruri. Nu se ştie de ce, dar istoricilor noştri nu le place să-şi aducă aminte că pe 21 iunie 1941, comandantul Regiunii Militare Speciale Kiev, generalul-colonel M.P. Kirponos, se afla pe stadionul „Dinamo” în compania apropiaţilor săi, iar seara s-a dus la teatru. Din nou, în compania unor tovarăşi de răspundere. Mareşalul Uniunii Sovietice I.H. Bagramian descrie ritmul de muncă infernal de la statul-major al regiunii militare: începând din primăvara anului 1941, nu aveau nici zile libere, nici sărbători, munceau din zori până în zorii zilei următoare şi noaptea până în zori, toţi cădeau din picioare de oboseală şi de nesomn… şi deodată – stadion, teatru… în momentul în care Regiunea Militară Specială Kiev era transformată în secret în Frontul de Sud-Vest. Generalii nu aveau timp de teatru. De-ar fi avut timp să-şi termine treburile! De-ar fi putut dormi măcar un ceas!

Dar şi la Riga era teatru. Şi la Odessa.

Cum să înţelegem această comedie?

Propun să încetăm să-i ridiculizăm pe Pavlov, Klimovskih, Klici, şi să râdem mai bine de Stalin, Timoşenko şi Jukov.

De fapt, putem şi să nu râdem. Cu mai puţin de trei luni înainte de evenimentele descrise, în Marea Mediterană, lângă capul Matapan a avut loc o bătălie maritimă între mari unităţi italiene şi britanice. Bătălia s-a încheiat cu o victorie strălucită a flotei britanice. Un rol hotărâtor în victoria Angliei l-a avut aviaţia pe portavioane şi utilizarea unui nou mijloc de observare – radarul. Flota britanică mai avea de partea ei – şi acesta este foarte important – avantajul surprizei. Marea unitate de vase de război britanice a apărut în locul şi în timpul când această apariţie era exclusă şi neaşteptată. Uluitor este faptul că înainte de ieşirea pe mare, cu câteva zile şi chiar ore, amiralii britanici păreau lipsiţi de griji şi nu erau deloc preocupaţi de problemele flotei. Duceau o viaţă mondenă extrem de intensă: dansau la baluri, jucau golf, frecventau teatrele. Apoi, pe neobservate, englezeşte, fără să-şi ia rămas-bun, au dispărut unul câte unul.

După distrugerea flotei italienilor lângă capul Matapan nu a râs nimeni de purtarea amiralilor britanici.

Dar dacă italienii ar fi bombardat prin surprindere flota britanică chiar înaintea ieşirii acesteia din baze, abia atunci istoricii le-ar fi amintit amiralilor britanici şi de baluri, şi de golf, şi de jocurile de cărţi, şi de serile petrecute la teatru.

5

Decizia lui Stalin din 21 iunie 1941 referitoare la desfăşurarea celor cinci fronturi reprezintă etapa finală a unui proces îndelungat şi invizibil din afară. Ordinul de începere

imediată a lucrărilor de construcţie a punctelor de comandă de campanie pentru fronturi şi armate fusese dat încă de pe 27 mai (*Krasnaia zvezda*, 29 mai 1991). Pe la mijlocul lunii iunie, în aceste puncte de comandă au fost transferate grupele operative. Pe 13 iunie 1941, toate posturile de radio ale Uniunii Sovietice au transmis comunicatul TASS:

> Zvonurile conform cărora URSS se pregăteşte de război cu Germania sunt false şi provocatoare… convocările de vară ale rezervelor Armatei Roşii care au loc în această perioadă şi manevrele pe care urmează să le efectueze nu au alt scop decât instrucţia rezerviştilor şi verificarea activităţii sistemului feroviar, care, după cum se ştie, au loc în fiecare an – în consecinţă, prezentarea acestor măsuri ca fiind ostile Germaniei este cel puţin absurdă.

În aceeaşi zi de 13 iunie 1941 a avut loc separarea completă şi definitivă a structurilor de conducere din regiunile militare de la frontiera vestică, în afară de Leningrad. În ziua aceea, comisarul pentru Apărare a dat ordin ca toate organele de conducere ale fronturilor să se mute în punctele de comandă de campanie. În Regiunea Militară Specială Vest, la fel ca şi în RMS Pribaltica şi RMS Kiev, fronturile existau încă de pe 13 iunie. În paralel cu acestea funcţionau şi regiunile militare din a căror structură s-au desprins fronturile.

Începând cu 13 iunie 1941, în Bielorusia au existat două sisteme militare independente de conducere: Frontul de Vest constituit în secret (comandant-generalul de armată D.G. Pavlov; punctul de comandă – în pădure, lângă staţia Obuz-Lesna) şi Regiunea Militară Specială Vest (comandant – generalul-locotenent V.N. Kurdiumov; statul-major – la Minsk). Pavlov continua să joace rolul de comandant al regiunii militare, dar oficial era comandantul frontului, iar statul său major se mutase deja la punctul de comandă secret, pentru a fi independent de Regiunea Militară Specială Vest. Pavlov, împreună cu cei din conducerea superioară a frontului, se afla

deocamdată la Minsk. La teatru.

Tot circul acesta fusese organizat pentru inducerea în eroare a spionilor germani. Nimic nou pe Frontul de Vest, la noi aici în Uniunea Sovietică viaţa îşi urmează cursul, nu se întreprinde nimic grav, nimeni nu pleacă nicăieri în secret, iată, conducătorii sunt toţi la teatru. Şi e timpul să înţelegeţi, domnilor: zvonurile despre faptul că URSS se pregăteşte pentru un război cu Germania sunt mincinoase şi provocatoare…

În timp ce la Moscova Stalin aproba decizia de desfăşurare a fronturilor, punctele de comandă ale celor cinci fronturi erau deja utilate, în multe dintre ele se aflau deja ofiţerii şi generalii statelor-majore. Aceştia dădeau deja ordine în numele comandamentului frontului. Exemplu: pe 21 iunie 1941, la ora 14 şi 30 de minute, Armatelor a VIII-a, a XI-a şi a XXVII-a li s-a dat dispoziţie să instituie camuflajul în garnizoane şi în locurile unde sunt cazate trupele. Dispoziţia a fost semnată de adjunctul cu problemele apărării antiaeriene al comandantului Frontului de Nord-Vest, colonelul Karlin (ŢAMO[1], fond 344, opis 5564, dosar 1, f. 62).Vă atrag atenţia că dispoziţia a semnat-o adjunctul comandantului frontului, nu al regiunii militare! Nimeni nu se aştepta la un atac din partea Germaniei, dar fronturile erau deja desfăşurate.

6

La teatru, lângă generalul de armată Pavlov se afla generalul-locotenent de artilerie N.A. Klici, şeful artileriei Regiunii Militare Speciale Vest, de fapt a Frontului de Vest. Reproduc mai jos un mic fragment despre acesta şi despre generalul I.N. Russianov, comandantul Diviziei 100 Infanterie.

Ceva mai târziu, pe 18 septembrie 1941, Divizia 100 Infanterie va fi transformată în Divizia 1 Gardă. În ordinul nr. 308 al comandantului suprem referitor la transformarea primelor patru divizii în divizii de gardă, generalul-maior Russianov a fost numit primul. Oficial, el a devenit gardistul sovietic nr. 1. Acum însă nu vorbim despre septembrie, ci de începutul lunii iunie 1941.

> Divizia 100 Infanterie era dislocată înainte de război în suburbiile oraşului Minsk, de aceea era neoficial numită divizia capitalei. La începutul lui iunie 1941, comandantul acesteia, generalul-maior I.N. Russianov, a fost chemat la statul-major al regiunii militare: urma să primească noile tunuri de 76 mm. Şeful artileriei regiunii militare, generalul-locotenent N.A. Klici, l-a primit bine pe Ivan Nikitici, vechea sa cunoştinţă. Când au rămas singuri, Klici i-a spus în şoaptă şi oarecum ezitând (ceea ce nu-l caracteriza de obicei):
>
> — Ivan Nikitici, te sfătuiesc să nu iei deocamdată noile tunuri de 76 mm. Dar e numai un sfat. Tu hotărăşti.
>
> — Sunt proaste?
>
> — Noile tunuri de 76 mm nu sunt pur şi simplu tunuri, sunt un vis. Dar proiectile pentru ele avem doar câte un singur set. În timp ce pentru tunurile vechi avem munţi de muniţii. Dacă începe războiul, în două zile arzi toate proiectilele pentru tunurile noi. Ce-ai să faci după aceea?
>
> — Războiul e aşa de aproape?
>
> — Şi aşa ţi-am spus mai mult decât ar fi trebuit…
>
> — Cât o să trebuiască să tergiversez cu primirea noilor tunuri?
>
> — Cred că nu mai mult de o lună (*Krasnaia zvezda*, 17 iulie 1991).

Acest fragment este ca hexogenul. Mic de tot, dar ce forţă colosală!

La Moscova, la Marele Stat-Major se afla un geniu care expedia în Bielorusia tunuri-obuziere ML-20 de 152 mm, cele mai bune din lume, cu câte zece seturi de muniţie pentru fiecare. Dar tunurile acestea erau o risipă: fără servanţi, fără comandanţi, fără servicii asigurate. Dacă nu ai artilerişti, aşteaptă până când o să ai; formează în poligoanele din Ural

baterii, divizioane, regimente, pregăteşte-le, organizează-le şi abia după aceea trimite-le în Bielorusia.

Acelaşi geniu de la Marele Stat-Major expedia în Bielorusia tunuri de 76 mm, cele mai bune din lume, dar numai cu un singur set de proiectile pentru fiecare. Dacă nu ai suficiente proiectile pentru noile tunuri, ţine tunurile dincolo de Volga. Când producţia de proiectile va funcţiona la capacitate maximă, atunci poţi să distribui şi tunurile. Altfel armata este neajutorată. Cine are nevoie de tunuri fără proiectile? Numai duşmanul. Doar Hitler. Hitleriştii au preluat în dotare tunurile noastre de 76 mm şi au organizat producţia de proiectile. În prima jumătate a războiului, tunurile sovietice de 76 mm au fost cele mai puternice tunuri antitanc ale armatei germane. Printre tunurile proprii, Hitler nu avea nimic asemănător.

Chiar şi tunurile noastre „învechite” mai valorau ceva. Persoane ingenioase din Marele Stat-Major şi din Institutul de Istorie Militară nu mai includeau în statistici armamentul „învechit”. Făceau glume pe seama lui. Dar generalul-maior Russianov a refuzat tunurile noi, cele mai bune din lume, iar divizia a rămas cu tunurile de trei ţoli, model 1902. De aceea divizia sa, după nici două luni de război, a devenit divizie de gardă. Prima.

Prin urmare, problema nu era armamentul „învechit”.

7

La începutul războiului, generalul-locotenent de artilerie Klici a fost arestat, numărându-se printre „vinovaţi”. „Profesorul în ştiinţele diversiunii” I.G. Starinov a fost martor la arestarea sa. El povesteşte:

M-a impresionat în special arestarea lui N.A. Klici. Eram convins de onestitatea şi nevinovăţia lui… N.A. Klici a făcut totul pentru a spori capacitatea de luptă a artileriei regiunii. Dar i-au fost luate remorcherele, oamenii lui erau scoşi de pe poziţii pentru… lucrări defensive. I-au fost luate vechile tunuri cu tot cu muniţii şi i-au fost trimise tunuri noi fără proiectile. Ce putea face Klici? Să protesteze? A protestat, dar l-au pus la punct (I.G. Starinov, *Minî jdut svoego ceasa* [*Minele aşteaptă ora potrivită*], Moscova, 1964, p. 211).

Acum nu discutăm despre proiectile şi tunuri, ci despre faptul că la începutul lui iunie 1941, şeful artileriei Regiunii Militare Speciale Vest, generalul-locotenent de artilerie Klici, ştia că în maxim o lună, adică pe la începutul lui iulie, va începe războiul. I-a făcut o aluzie în acest sens generalului-maior Russianov. *Krasnaia zvezda* afirmă că Russianov a înţeles aluzia:

După discuţia cu Klici, înţelegând că nu are la dispoziţie decât foarte puţin timp, comandantul de divizie s-a apucat serios, cu o tenacitate deosebită, de pregătirea tragerii, de instrucţii tactice, de instruirea statelor-majore. A sleit complet divizia. Războiul a venit totuşi mai curând decât se aştepta.

Russianov se pregătea pentru începutul lui iulie, dar războiul a început cu două săptămâni mai devreme…

Comandantul Diviziei 100 Infanterie, generalul-maior Russianov, a aflat de războiul iminent de la şeful artileriei Regiunii Militare Speciale Vest, generalul-locotenent Klici. Ar fi interesant de ştiut de la cine ar fi putut afla Klici că la începutul lui iulie va izbucni războiul. Cel mai probabil, de la comandantul Regiunii Militare Speciale Vest, generalul de armată Pavlov.

Nu cred că Pavlov sau Klici cunoşteau planurile lui Hitler. Însă erau la curent cu planurile lui Stalin. Dacă nu în totalitate, măcar cu părţile care-i priveau pe ei.

Să presupunem prin absurd că la începutul lui iunie 1941 generalul-locotenent de artilerie Klici era la curent cu planurile lui Hitler: în maximum o lună va ataca. Dacă el, care era la Minsk, ştia şi înţelegea acest lucru, atunci probabil că şi genialul Jukov trebuia să ştie. De la înălţimea funcţiei sale Jukov vedea mai bine. Jukov avea în subordine Departamentul de Informaţii al Marelui Stat-Major, toate secţiile de informaţii ale statelor-majore din regiunile militare îi trimiteau date. Cum a fost posibil ca un comandant de rang relativ inferior să dea alarma la începutul lui iunie, iar genialul strateg de la Moscova nu numai că nu dă alarma, dar îi mai şi pune la punct pe alţii?

Mai am o întrebare: de ce trebuie ţinută secretă informaţia despre începerea în curând a războiului? De ce un general sovietic îi comunică altui general data probabilă a izbucnirii războiului printr-o aluzie? Aluzia nu o face oricui, ci prietenului său Russianov, convins că acesta îşi va ţine gura. Gândiţi-vă: cine are interesul să ţină secretă data începutului războiului? Numai partea care atacă, agresorul. Dacă agresorul este Hitler, n-are decât să-şi păzească singur secretele. De ce am păstra noi secretul hitlerist? Dimpotrivă, ar trebui să-l trâmbiţăm în toată lumea: nu te mai agita, Hitler, îţi cunoaştem planurile!

Totuşi Russianov nu este singurul căruia i s-au făcut aluzii.

Înainte de război, generalul-maior de transmisiuni Agafonov a fost şeful transmisiunilor Armatei a XI-a a Regiunii Militare Speciale Pribaltica. În relatarea sa este menţionat generalul-maior I.T. Şlemin, şeful statului-major al Armatei a XI-a:

> Cu câteva zile înainte de război a avut loc ultima instrucţie a Diviziei 128 Infanterie, în apropiere de Kalvaria. Îmi aduc aminte că după instrucţie m-am apropiat de şeful statului-major, generalul Şlemin, şi i-am cerut permisiunea să strângem liniile de cablu întinse în câmp.
>
> — Să nu faceţi asta în niciun caz! a ordonat categoric şeful statului-major.
>
> Apoi, pe un ton mai calm, m-a întrebat:

— Chiar nu înţelegeţi situaţia, tovarăşe Agafonov, chiar nu înţelegeţi pentru ce sunt necesare?

— Am înţeles, tovarăşe general… (V.P. Agafonov, *Neman! Neman! Ia – Dunai!* [*Neman! Neman! Aici Dunărea!*], Moscova, 1967, p. 20).

Aşadar instrucţia s-a încheiat. Cablurile au rămas întinse pe câmp. Nu pentru alte instrucţii. Nici pentru un război de apărare. Divizia 128 Infanterie, ca şi celelalte divizii, nu se pregătea pentru apărare, nu săpa tranşee, CI se pregătea „să lovească duşmanul pe teritoriul acestuia”. Celor foarte curioşi le recomand să caute pe hartă Kalvaria şi linia de frontieră din anul 1941…

Şefului transmisiunilor Armatei a XI-a i s-a spus aluziv: cablurile nu au fost desfăşurate pentru instrucţii. Dă-ţi singur seama pentru ce.

Dacă am spus ceva greşit, tovarăşii mă vor corecta; dar am impresia că dacă generalii vorbeau în şoaptă despre un război apropiat, dacă făceau aluzii la data probabilă a izbucnirii acestuia, înseamnă că nu era vorba de secretul lui Hitler, ci de secretul lui Stalin.

Iar Pavlov, Klici, Klimovskih, Kopeţ, Taiurski nu stăteau relaxaţi la teatru pentru că nu aveau nimic de făcut, sau pentru că sperau într-o coexistenţă paşnică cu Hitler. Dimpotrivă. Ştiau că în curând va fi război şi tocmai de aceea trebuiau să apară la teatru.

Câteodată.

Totuşi Pavlov şi Kulik au comis vreo infracţiune?

Trebuie să recunoaştem că da.

Nu vreau să fiu subiectiv. Din spirit de dreptate, trebuie să amintim infracţiunile comise de Pavlov şi Kulik, dintre care

unele sunt de neiertat. De exemplu, la sfârşitul anilor 1930, ambii au luptat în Spania „pentru a reda pământul ţăranilor din Granada”. La prima vedere – o cauză nobilă: lupta cu fascismul. Cu toate acestea…

Cu toate acestea, la noi, în 1936 deja fuseseră ucişi milioane de oameni. În Spania, fascistul Franco nu a săvârşit şi nu a plănuit nimic asemănător. La noi, milioane de oameni erau deja internaţi în lagăre de concentrare, în timp ce Spania s-a descurcat şi fără aşa ceva. Mujicii noştri au fost mânaţi cu de-a sila în colhozuri, dar ţăranul spaniol a rămas liber. Graniţele Spaniei erau deschise şi oricui nu-i era pe plac dictatura generalissimului Franco era liber să plece în cele patru zări, chiar şi în Argentina, Australia, chiar şi în patria proletariatului mondial. Graniţele noastre erau sub lacăt. Ţăcănindu-şi închizătorul armei, bravul grănicer Karaţupa şi câinele său credincios îi aşteptau la graniţă pe toţi cei dornici să viziteze iadul capitalist. În anul 1932, comuniştii au provocat în mod premeditat foametea şi au ucis prin înfometare alte milioane de oameni. Iar în anul 1936 bravii noştri ostaşi au plecat să elibereze Spania, deşi în Spania nu era foamete şi nici nu se întrevedea. Ostaşii noştri internaţionalişti ar fi trebuit să lupte pentru libertatea ţării lor, a propriului popor, nu să dea buzna în ţări străine.

De ce mama dracului v-aţi îmbulzit să eliberaţi un popor străin, când poporul nostru era în lanţuri? De unde această responsabilitate pentru destinul unor ţări îndepărtate, în condiţiile lipsei totale de responsabilitate faţă de propria ţară?

1. *Ţentralnîi Arhiv Ministerstva Oboronî* – Arhiva Centrală a Ministerului Apărării (n.tr.).

Capitolul 22

Cine se poate compara cu Pavlov?

„Istoria adevărată” a Marelui Război Patriotic este o combinaţie fantastică între memoriile mincinoase ale lui Jukov, romanele complet false ale lui Stadniuk şi filmele lui Ozerov.

Anatoli Taras, prefaţă la volumul I. Drogovoz,
Bolşoi flot Stranî Sovetov [*Marea Flotă a Ţărilor Sovietelor*],
Minsk, 2003, p. 8

1

Dacă n-au reuşit să-i găsească nod în papură activităţii comandantului Frontului de Vest, generalul de armată D.G. Pavlov, apărătorii lui Jukov au pornit la atac împotriva „moravurilor” şi „imoralităţii”. Cum citeşti compunerile acestora despre conduita lui Pavlov în societate, începi să înţelegi dintr-odată cauzele prăbuşirii Frontului de Vest în prima săptămână de război.

Iată o mostră.

Articolul „Comandantul de armată a fost arestat de un ofiţer GRU”, publicat pe 5 decembrie 2003 în *Nezavisimoe voennoe obozrenie*. Autor: Mihail Efimovici Boltunov – „scriitor militar, autor al unei serii de cărţi de istorie a serviciului de informaţii şi diversiune”. Articolul vorbeşte despre arestarea „comandantului de armată de rangul întâi” Pavlov de către „colonelul GRU” Mamsurov.

Încă din titlu „scriitorul militar” a făcut două greşeli. Funcţia lui Pavlov era de comandant al Frontului de Vest, iar gradul militar – general de armată.

Însă Boltunov se încăpăţânează să-l numească pe Pavlov comandant de rangul întâi. Pavlov nu a avut niciodată acest grad. După ce a revenit din Spania, Eroul Uniunii Sovietice, comandantul de brigadă Pavlov, a primit gradul militar de comandant de corp de armată şi funcţia de şef al Direcţiei de Tancuri şi Autoblindate a Armatei Roşii. După războiul de iarnă din Finlanda, pentru acţiunile încununate de succes ale trupelor de tancuri, în condiţii inumane, într-o regiune „antitanc”, împotriva unui inamic puternic, tenace, inteligent, pentru soluţionarea unei situaţii imposibil de soluţionat nici măcar teoretic, comandantul de corp de armată Pavlov a fost avansat comandant de rangul doi. Pe 4 iunie 1940, în Armata Roşie s-au introdus gradele de generali. În ziua aceea, printr-un decret al Consiliului Comisarilor Poporului, lui Pavlov i-a fost acordat gradul militar de general-colonel de trupe de tancuri. În ianuarie 1941, în timpul unui exerciţiu strategic pe hartă, acţionând împotriva lui Jukov, a dat dovadă de o măiestrie tactică de invidiat, iar pe 23 februarie 1941 a fost avansat general de armată.

Despre arestarea cărui comandant de armată, în vara anului 1941, ne povesteşte „scriitorul militar” Boltunov?

Şi de unde putea să apară în iunie 1941 un colonel GRU? Autorul „unei serii de cărţi de istorie a serviciului de informaţii şi diversiune” ar fi trebuit să ştie că GRU a fost înfiinţată pe 16 februarie 1942.

Cunoştinţele în domeniu ale „scriitorului militar” reies clar nu numai din titlu, ci şi din subtitluri. De exemplu acesta: „În căutarea statului-major al Regiunii Militare Bielorusia”. Autorul ne anunţă că „pe 29 iunie mareşalul Voroşilov i-a ordonat lui Mamsurov să-l aresteze pe comandantul de armată de rangul

întâi Dmitri Pavlov, pe comandantul de armată de rangul doi Vladimir Klimovskih şi pe comandantul de armată Nikolai Klîci. Dar „colonelul GRU” Mamsurov nu a putut găsi nicicum statul-major al Regiunii Militare Bielorusia. Nici nu-i de mirare. În 1941 nu exista această regiune militară. Pe 11 iulie 1940, Regiunea Militară Specială Bielorusia a fost transformată în Regiunea Militară Specială Vest. Aceasta nu a fost o simplă înlocuire a firmei. În regiunea militară a fost inclusă regiunea Smolensk, ceea ce intra în contradicţie cu numele „Bielorusia”.

Dacă ar fi căutat statul-major al Regiunii Militare Speciale Vest, „colonelul GRU” trebuia să întrebe primul trecător întâlnit în cale. Oricine i-ar fi răspuns: în centrul Minskului. Şi nu Pavlov era comandantul regiunii în primele zile ale războiului, ci Kurdiumov. Pe 21 iunie 1941 s-a făcut separarea structurilor. O parte însemnată a conducerii şi a statului-major ale Regiunii Militare Speciale Vest s-a transformat în conducerea şi statul-major al Frontului de Vest, fiind transferată la punctul de comandă din apropiere de Baranovici. Acolo se afla Pavlov după izbucnirea războiului. Acolo trebuia să-l caute „colonelul GRU”. Cealaltă parte, mai mică, a conducerii şi statului-major a rămas pe loc, păstrându-şi vechea denumire: statul-major al regiunii militare.

Înainte de a pleca din Moscova, „colonelul GRU” ar fi trebuit să se intereseze la Marele Stat-Major unde se află statul-major al Frontului de Vest. Amplasamentul statelor-majore subordonate sunt stabilite şi aprobate de statele-majore superioare. La Marele Stat-Major ar fi aflat că statul-major al Frontului de Vest se află în zona staţiei Obuz-Lesna, la sud-vest de Baranovici. Dacă nu era acolo, vinovat nu era comandantul frontului, generalul de armată Pavlov. Şeful Marelui Stat-Major, generalul de armată Jukov, ştia, chipurile, că Baranovici va fi ţinta atacului german şi a stabilit locul pentru punctul de comandă al Frontului de Vest chiar în calea coloanei de tancuri germane. Vă

sugerez să citiţi încă o dată planul Marelui Stat-Major din 15 mai 1941, pe care Jukov îl numeşte „notiţele mele”. Acolo este stabilită amplasarea statului-major al Frontului de Vest: Baranovici.

Pe de o parte, Jukov pretinde că a prevăzut direcţia principalului atac al armatei germane, Baranovici. Pe de altă parte, a amplasat acolo statul-major al Frontului de Vest. Nu aduce cumva a sabotaj?

Pe de o parte Stalin, fierbând de furie şi urlând, a respins planul din 15 mai 1941, iar pe de altă parte, statul-major al Frontului de Vest a fost amplasat totuşi în apropiere de Baranovici. Conform planului şi în pofida urletelor.

Dacă Pavlov, depăşindu-şi prerogativele, şi-a scos punctul de comandă din calea atacatorilor, aceasta nu este o vină, ci un merit. Învinuit ar trebui să fie un anumit geniu din Marele Stat-Major.

2

Citim articolul „scriitorului militar” şi ne minunăm. Vladimir Efimovici Klimovskih nu era comandant de armată de rangul doi. Era general-maior. Şi în general, în 1941, în Armata Roşie nu exista gradul de „comandant de armată”. În iunie 1940, cea mai mare parte a corpului superior de comandă al Armatei Roşii a primit grade de generali şi amirali. Cu gradele vechi au rămas unii comandanţi de brigadă şi de divizie, eliberaţi din închisori. Dar şi aceştia, în marea lor majoritate, au primit ulterior grade de generali. Exemplu: eliberat din închisoare, comandantul de divizie K.K. Rokossovski (grad militar obţinut în 1935) a devenit pe 4 iunie 1940 general-maior. În 1941 erau

încă destul de mulţi comandanţi de brigadă. Comandanţi de divizie erau mai puţini – opt. În 1941, în toată Armata Roşie era un singur comandant de corp de armată – L.G. Petrovski. Comandanţi de armată nu erau. Fie au fost împuşcaţi, fie au fost transformaţi în generali.

Până la introducerea gradelor de generali, gradul de „comandant de armată” existase mai puţin de cinci ani. Comandanţi de armată erau puţini: în 1937 erau cinci comandanţi de armată de rang întâi şi zece de rang doi. După împuşcările masive din acel an, alte câteva persoane au primit gradul de comandant de armată. Printre acestea: Konev, Kulik, Mereţkov, Timoşenko, Şapoşnikov, Kovaliov, Tiulenev. Printre ei nu era niciunul cu numele de familie Klimovskih. Şi în mod sigur niciun „comandant de armată Klîci”. Pe Frontul de Vest era un general-locotenent de artilerie, Nikolai Aleksandrovici Klici.

În continuare, în naraţiunea „scriitorului militar” apare „comandantul de armată” Eremenko. După război, Andrei Ivanovici a ajuns Mareşal al Uniunii Sovietice. Oare „autorului unei serii de cărţi de istorie a serviciului de informaţii şi diversiune” îi era atât de greu să ia memoriile mareşalului şi să verifice gradul militar pe care-l avea acesta în perioada respectivă? Eremenko a primit gradul de „comandant de corp de armată” pe 4 noiembrie 1939, iar general-locotenent a devenit pe 4 iunie 1940. Andrei Ivanovici nu a fost comandant de armată nici înainte de introducerea noilor grade militare, nici după aceea. Iar dacă „scriitorului militar” îi plăceau atât de mult gradele militare desfiinţate, de ce nu-l numea şi pe Jukov „comandant de armată”?

Cu mareşalii – alt bucluc. Autorul şi-a amintit de „Konstantin Mereţkov”. Maestre, dacă vă referiţi la viitorul Mareşal al Uniunii Sovietice, aflaţi că se numea Kirill Afanasievici.

După ce şi-a demonstrat cunoştinţele în domeniu, „scriitorul

militar” îl demască pe Pavlov: era un om rău. Singura sursă: amintirile „colonelului GRU” Mamsurov, cel care l-a arestat pe Pavlov. Putea gardianul Mamsurov să spună ceva de bine despre arestat? Apropo, este vorba despre acel Hadji-Umar Djiorovici Mamsurov care, ajuns la gradul de general-colonel, în anul 1957 a pus la cale o lovitură de stat împreună cu Jukov, dar în ultimul moment s-a speriat şi s-a căit în faţa lui Hruşciov.

Ultimul subtitlu al articolului ne lasă pur şi simplu cu gura căscată: „Trese pentru săritura pe fereastră”. „Scriitorul militar” îşi continuă relatarea despre atmosfera de la statul-major al Frontului de Vest în ziua de 5 iulie 1941:

> De la fereastra barăcii statului-major a sărit un cunoscut şef militar… Aterizarea a fost nereuşită – şi-a luxat piciorul şi a fost transportat la unitatea sanitară. A doua zi, Mamsurov l-a văzut în cârje. Dar cel mai tare l-a uimit că pe pieptul comandantului, pe tunica elegantă, călcată, au apărut două trese – aurie şi roşie, care semnificau rănire grea, respectiv uşoară. Aceste însemne fuseseră introduse în ajun. Şeful militar era vădit convins că războiul nu mai poate dura mult, de aceea voia să profite la maximum de participarea sa la acţiunile militare. Faptul că s-a ales cu „schilodirea” şi „zgârietura” sărind pe fereastră nu părea să-l deranjeze deloc. Acest înfumurat ni-l amintea şi el prin ceva anume pe comandantul de armată de rang întâi Pavlov.

Vedeţi ce simplu este totul: „comandantul de armată de rang întâi” Pavlov nu a sărit pe fereastră de frică şi nu şi-a agăţat trese pe piept pentru această săritură, ci altcineva, o persoană fără nume, al cărei comportament amintea mult de comportamentul lui Pavlov. Cu astfel de comandanţi, nu trebuie să ne mire prăbuşirea Frontului de Vest.

Numai că eu, stimate „scriitor militar”, nu vă cred. Pe 5 iulie 1941, la statul-major al Frontului de Vest nu s-a întâmplat aşa ceva. Şi nici nu avea cum să se întâmple. „Colonelul GRU” minte. Mă mir că dumneavoastră, „scriitor militar”, nu aţi fost capabil să recunoaşteţi o asemenea minciună. În Armata Roşie, tresele pentru rănire au fost introduse prin ordinul nr. 213 din 14 iulie

1942 al Comisariatului Apărării. Abia la un an şi o săptămână după evenimentele descrise de dumneavoastră.

3

Despre Kulik şi Pavlov s-au scris multe cărţi şi articole. Au fost ridiculizaţi şi de un oarecare Ozerov în epopeile lui cinematografice. Erau luaţi în râs de tot felul de Bondarevi şi Stadniuci. Însă toate acuzaţiile împotriva lui Pavlov şi Kulik erau la nivelul *Revistei militare independente*. Indivizi ca „scriitorul militar” Boltunov se apucă să analizeze aptitudinile militare ale generalului de armată Pavlov fără a se învrednici să se intereseze ce grad militar avea acesta, fără să ştie numele regiunii militare pe care a comandat-o înainte de război, fără a avea măcar o idee aproximativă despre procesele care aveau loc în cadrul Armatei Roşii, fără să reţină numele comandanţilor, nici măcar ale celor foarte cunoscuţi, fără să ştie numele de familie ale generalilor şi prenumele mareşalilor despre care le povestesc cititorilor creduli.

Nu are niciun sens să-i contrazici pe Ozerovi, Boltunovi, Bondarevi şi Stadniuci.

Despre Dmitri Grigorievici Pavlov şi Grigori Ivanovici Kulik există şi alte mărturii. Şi există documente.

De pildă acesta. La consfătuirea din 13 mai 1940 pe probleme de ideologie militară Pavlov a spus:

> La noi s-au descoperit atâţia duşmani ai poporului, încât mă îndoiesc de faptul că toţi aceştia sunt într-adevăr duşmani (RGVA[1], fond 9, opis 36, dosar 2861, f. 160).

Marele strateg Jukov a avut curajul necesar pentru asemenea afirmaţii abia după moartea lui Stalin şi numai atunci când critica acestuia era recomandată şi indicată de forurile superioare. Atunci când, în urma ordinelor de sus, critica lui Stalin a încetat, a amuţit şi denunţătorul Jukov. În schimb Dmitri Grigorievici Pavlov avea destul curaj să spună public asemenea lucruri atunci când trebuia. Şi făcea aceasta având convingerea deplină că vorbele sale vor fi imediat raportate lui Stalin, Molotov, Beria, Vîşinski.

Mareşalul Uniunii Sovietice Grigori Ivanovici Kulik era şi el un om curajos. În 1938, în plină teroare, D.G. Pavlov, G.I. Kulik, G.K. Savcenko şi P.S. Alliluev i-au scris o scrisoare lui Stalin, cerându-i insistent să înceteze represiunile împotriva armatei. „Cei patru i-au prezentat chiar un proiect de rezoluţie a Biroului Politic al CC al PCU (b) pentru această problemă” (O.F. Suvenirov, *Traghedia RKKA. 1937-1938* [*Tragedia Armatei Roşii. 1937-1938*], Moscova, 1998, p. 334).

Kulik şi Pavlov erau şi buni profesionişti.

Înainte de război, timp de patru ani, din mai 1937 până în august 1941, Kulik s-a aflat în fruntea artileriei Armatei Roşii. În principiu, tot armamentul cu care Armata Roşie a făcut tot războiul şi l-a încheiat în 1945 a intrat în dotarea sa în această perioadă. Şi anume: tunul USV de 76 mm, obuzierul M-30 de 122 mm, obuzierul M-10 de 152 mm, tunul-obuzier ML-20 de 152 mm, tunul Br-17 de 210 mm, mortiera Br-5 de 280 mm, obuzierul Br-18 de 305 mm, tunurile antiaeriene de 25, 37, 76 şi 85 mm, aruncătoarele de mine de 50, 82, 107 şi 120 mm, lansatoarele de proiectile reactive BM-8 şi BM-13. Lui Kulik i se pot găsi numeroase defecte, puteţi să-i spuneţi cum vreţi, dar artileria Armatei Roşii era cea mai performantă din lume. Nici Germania, nici Marea Britanie, nici SUA, nici Franţa, nici Italia şi nici Japonia nu aveau un mareşal de valoarea lui Kulik. Noi aveam în fruntea artileriei un „idiot”, dar artileria era cea mai

bună. Ei aveau genii. Numai că, practic, toate aceste genii făceau afirmaţii „fundamentate ştiinţific” referitoare la „dispariţia artileriei”, aprecieri profund eronate la adresa artileriei de câmp, sau chiar negau complet rolul acesteia.

Şeful Marelui Stat-Major al trupelor de uscat ale Germaniei, generalul-colonel F. Halder, şi-a notat în jurnalul său de lucru, pe data de 2 februarie 1941, ceea ce ştia despre artileria sovietică: materialul de artilerie este învechit. Pe 22 iunie 1941 armata germană a atacat prin surprindere Uniunea Sovietică şi Halder şi-a schimbat rapid părerea despre artileria sovietică. Iată ce a consemnat pe 12 iulie 1941 în acelaşi jurnal, pe aceeaşi temă: „Eficienţa proiectilelor este bună, efectul moral este puternic. Au multe sisteme de artilerie moderne, necunoscute nouă până acum”. O recunoaştere a meritelor mareşalului Uniunii Sovietice Kulik.

Tunuri şi obuziere cum avea Armata Roşie la începutul războiului nu au reuşit să proiecteze sau să copieze până la sfârşitul războiului nici Germania, nici SUA, nici Anglia. Principalul artilerist sovietic nu numai că a dotat Armata Roşie cu cel mai bun material de artilerie din lume în cantităţile corespunzătoare, dar a reuşit să facă acest lucru în aşa fel încât spionajul german să nu remarce nici proiectarea, nici testarea noilor sisteme sovietice de artilerie, nici introducerea masivă a acestora în producţia de serie, nici reînzestrarea artileriei sovietice cu cea mai modernă tehnică.

Până în 1940, la comanda trupelor de tancuri s-a aflat Pavlov. În perioada cât a fost comandantul acestor trupe, în dotarea lor au intrat tancul amfibiu uşor T-40, tancul T-34, cel mai bun din toate timpurile şi din lume, tancul KV, cel mai bun tanc greu din lume.

Iar afirmaţiile că tancurile erau proiectate de constructori în timp ce Pavlov doar asista la acest proces, sau că tancurile intrau în dotarea trupelor nu datorită lui Pavlov, ci împotriva

voinţei acestuia nu-şi au rostul. Şi în această privinţă există mărturii ale unor persoane cu greutate. Ca Vasili Semionovici Emelianov, de exemplu.

Erou al Muncii Socialiste, membru-corespondent al Academiei de Ştiinţe a URSS, V.S. Emelianov a fost înainte de război şeful Direcţiei Principale pentru producţia blindajelor. După împuşcarea lui Pavlov ar fi putut să-şi însuşească personal ideea creării tancurilor cu blindaj antiproiectil. Dar nu a făcut acest lucru.

Lui Emelianov i-a venit ideea construirii unor tancuri cu blindaj antiproiectil, iar Pavlov, independent de acesta, a ajuns la aceeaşi soluţie. Mai mult decât atât, a obţinut sprijinul lui Stalin în această chestiune.

Emelianov povesteşte:

> Am ridicat din nou problema noilor tancuri cu blindaj greu care să le protejeze de tirul cu proiectile.
>
> — Crearea unui astfel de tanc nu este simplă, dar dacă mă ajuţi, am putea să ne apucăm repede de treabă.
>
> Pavlov a pufnit în râs şi mi-a răspuns:
>
> — Vezi că nici eu nu-s chiar prost.
>
> Apoi a scos din seif o foaie de hârtie şi mi-a întins-o.
>
> — Ia uită-te la asta.
>
> Pe un scurt referat despre necesitatea începerii proiectării tancurilor grele era scris „De acord. Stalin” (V.S. Emelianov, *Na poroge voinî*, p. 82).

În prima jumătate a secolului XX, trecerea de la blindajul antiglonţ la blindajul antiproiectil era singura orientare posibilă în perfecţionarea tancurilor, în afara celor amfibii, bineînţeles. Privind această problemă din perspectiva secolului XXI, nu putem crede că atunci existau persoane rezervate în această privinţă, că nu toţi înţelegeau importanţa trecerii la blindajul antiproiectil. De la înălţimea cunoştinţelor noastre, ne vine greu

să ne imaginăm îndoielile constructorilor de tancuri din perioada aceea. Şi totuşi, în anii 1930, această idee trebuia să-şi croiască drum ca un spărgător de gheaţă prin oceanul îngheţat al ignoranţei. În Germania nu s-a găsit niciun general de valoarea lui Dmitri Grigorievici Pavlov. Nici Guderian, nici Hoth, nici Manstein nu au susţinut şi nici nu au încercat măcar să susţină această idee. După război niciun general german nu se putea lăuda că înainte de război a obţinut o hârtie cu rezoluţia: „De acord. Hitler”.

Nici în SUA nu a reuşit cineva o asemenea performanţă. Nici în Japonia. Nici în Italia. Nu aveau ei generali ca Dmitri Grigorievici al nostru. Tentative timide au fost întreprinse în Marea Britanie, dar, în general, s-au încheiat cu eşecuri. „Matilda” avea un blindaj bun. În schimb avea un tun de 40 mm. Cel mai „învechit” tanc sovietic, tancul uşor T-26, avea un tun mai puternic. În plus, „Matilda” putea să se deplaseze numai pe teren plat şi doar să coboare de pe movile. Pentru a urca nu avea destulă forţă.

La începutul războiului, printre tanchiştii britanici circula o anecdotă: cum poate fi numit un tanc „Matilda” în vârful unui deal? Răspuns: un miracol!

Însă generalilor britanici nu le ardea de glume. Coloanele de tancuri „Matilda” trebuiau însoţite de coloane de remorchere, a căror misiune era să tracteze „Matildele” pe terenurile în pantă. Tuturor celor interesaţi de această chestiune le recomand insistent cartea lui D. Fletcher *The Great Tank Scandal: British Armour in the Second World War*, HMSO, Londra, 1989.

Nici tancul britanic „Churchill” nu era mai grozav. Blindajul era puternic, aproape ca al tancurilor sovietice. Diferenţa consta în faptul că plăcile de blindaj ale tancurilor sovietice erau sudate, obţinându-se practic o cabină monolit, iar sudurile erau mai solide chiar decât blindajul. Tehnologia britanică din acea perioadă nu evoluase încă până în acest punct. De aceea pe

carcasa de oţel, la colţuri erau prinse în nituri plăci de oţel, pe care erau fixate în bolţuri plăcile de blindaj care nu erau prinse între ele cu nimic. În ciuda blindajului solid, corpul era fragil. În cazul unor lovituri suficient de puternice, plăcile de blidaj „reţineau proiectilul”, dar corpul se clătina. Se întâmpla uneori ca plăcile blindajului să se desprindă pur şi simplu. Tunul lui „Churchill”, mai ales la primele variante, era ridicol de neperformant. La fel şi motorul. Winston Churchill glumea: „Tancurile care-mi poartă numele au mai multe defecte decât am eu însumi”.

Deplasarea în pantă era un chin pentru „Churchill”. Apropo, acesta era unul din principalele argumente împotriva tancurilor cu blindaj greu. Calculele specialiştilor occidentali au demonstrat că tancul cu blindaj antiproiectil nu se poate deplasa pe terenuri accidentate. Ce folos că poate să coboare de pe movilă, dacă pentru a urca movila trebuie tras cu arcanul?

T-34 nu avea această problemă.

Îmi plăcea mult cum era construit tancul T-34. În timpul testelor, mecanicul conductor al unuia dintre tancuri şi-a condus maşina spre un deal cu o pantă foarte abruptă. Stăteam chiar lângă Voroşilov şi vedeam că este neliniştit.

— Unde se bagă? O să răstoarne maşina. Parcă poţi să urci cu tancul asemenea pantă?

Voroşilov mă prinsese de umăr atât de strâns încât mă durea şi nu-şi lua ochii de la tanc.

Tancul continua să urce cu tenacitate. Mi se oprise inima în loc. Iată, un ultim efort şi maşina e deja în vârful dealului.

Toţi cei prezenţi au început să aplaude.

— Straşnic! a exclamat Voroşilov eliberându-mi umărul. Niciun inamic nu se va aştepta vreodată la un atac cu tancurile pe asemenea povârnişuri. Bravo!...

În programul testelor era inclusă şi depăşirea barajelor din stâlpi de lemn sau beton armat înfipţi în pământ, a şanţurilor şi altor obstacole.

Conductorul unui tanc T-34 s-a oprit în faţa unui baraj, neputând să treacă peste el. Pavlov s-a apropiat în fugă de tanc, s-a urcat în locul conductorului, a accelerat şi, ca o rândunică în zbor, a trecut peste barajul respectiv (V.S. Emelianov, *Na*

poroge voinî, pp. 173-174).

În perioada aceea, Pavlov era şeful Direcţiei de Tancuri şi Autoblindate a Armatei Roşii. Putea să nu se aşeze la levierele tancului. Dar T-34 era într-un fel copilul său. La fel ca şi T-40 sau KV. Pavlov putea manevra tancul T-34 mai bine decât mecanicii conductori – nu simpli mecanici, ci profesionişti ai Centrului de Testare a tehnicii blindate.

4

Când vine vorba despre creatorii tancului T-34, pe primul loc se situează constructorul principal Mihail Ilici Koşkin, iar dacă se vorbeşte despre creatorii tancului KV, este menţionat numele lui Jozef Iakovlevici Kotin. Nu contest, atât Kotin, cât şi Koşkin sunt constructori excepţionali. Contribuţia lor la crearea celor mai bune tancuri din lume nu poate fi minimalizată, faima nu le-o poate lua nimeni.

Cu toate acestea, constructorul nu este decât un executant al unei comenzi. În genul inginerului constructor. Dacă i se porunceşte să construiască un palat regal, va construi un palat. Dacă i se comandă blocuri cu cinci etaje şi patru tronsoane, va construi blocuri cu cinci etaje. Dacă i se comandă o clădire cu înălţimea de 500 de metri care să aibă în vârf o statuie turnantă de o sută de metri a lui Lenin, nu are de ales, trebuie să se apuce să sape groapa de fundaţie, să toarne beton, pentru ca, într-o bună zi, pe cerul Moscovei, girueta-Lenin să se rotească în toate cele patru zări. În aceeaşi situaţie se află şi constructorii de tancuri. Dacă beneficiarul are nevoie de tancuri pentru mărşăluit pe autostrăzi, constructorii vor face ce li s-a

comandat. Dacă are nevoie de tancuri amfibii, vor face tancuri amfibii.

Vă propun să reflectaţi la următorul aspect. Simultan, independent unul de celălalt, în condiţiile celui mai riguros secret, au fost create două tancuri – KV şi T-34. Ambele au intrat în dotarea trupelor în aceeaşi zi – 19 decembrie 1939. Unul din tancuri a fost construit la Leningrad, celălalt la Harkov. Un tanc era greu, celălalt mediu. Constructorii nu se puteau consulta între ei şi nici nu aveau voie.

Însă şi Kotin, şi Koşkin, independent unul de celălalt, au folosit aceleaşi cinci elemente de bază, care au şi făcut ca tancurile lor să fie cele mai performante din lume. Amândoi au amplasat pe tancuri tunuri cu ţeavă lungă, de calibru 76 mm. Ambele tancuri aveau blindaj antiproiectil. Ambele aveau motoare diesel V-2 (numai pentru tancul greu a fost utilizat o variantă accelerată; pentru tancul mediu – varianta obişnuită). Ambele tancuri aveau aceeaşi dispunere a componentelor. Ambele aveau o presiune specifică pe sol scăzută, datorită şenilelor late. Lista asemănărilor poate continua, dar prima regulă a spionajului spune: dacă sunt mai mult de două coincidenţe, nu mai este vorba de coincidenţe, ci de un sistem.

Kotin a creat tancul greu, Koşkin l-a creat pe cel mediu. Însă tancurile acestea le-au fost comandate. Comanda a fost făcută în aceeaşi zi şi le-a fost fixat acelaşi termen de predare. Beneficiarul avea o idee foarte clară despre ceea ce voia. Deşi tancul greu şi tancul mediu au destinaţii diferite în război, deşi au fost proiectate de colective diferite şi au fost construite în uzine diferite, în construcţia ambelor maşini se observă aceeaşi logică, acelaşi stil, aceeaşi concepţie.

Cine a comandat aceste tancuri?

„Scrutând întunericul de nepătruns al apropiatului război, un geniu rus necunoscut a reuşit să distingă în el ceea ce nu a

văzut nimeni. El a creat tancuri tocmai pentru acele condiţii pe care ulterior le-a dictat războiul.” Aşa este caracterizat creatorul celor mai bune tancuri din lume dincolo de graniţele patriei noastre.

„Geniul rus necunoscut” nu era un necunoscut. Se numea Dmitri Grigorievici Pavlov. „Tancurile T-34 şi altele care s-au remarcat în perioada Marelui Război Patriotic nu au fost altceva decât visul lui Pavlov întrupat în metal” – sunt vorbele mareşalului Uniunii Sovietice Kirill Afanasievici Mereţkov (*Na slujbe narodu*, Moscova, 1968, p. 201).

Cu toate acestea, numele lui Pavlov este iar şi iar călcat în picioare, târât în noroi. Fac acest lucru autorii „unei serii de cărţi de istorie a serviciului de informaţii şi diversiune”, la comanda centralizată a celor din Lubianka. Motivul este lesne de înţeles. Unde să citească tânăra generaţie la început de mileniu despre rolul conducător şi călăuzitor al Comitetului Central al Partidului Comunist? Despre contribuţia decisivă a CC la zdrobirea Germaniei hitleriste? Asemenea lucruri pot fi aflate numai din cartea lui Jukov *Amintiri şi reflecţii*. Iată de ce cartea este proslăvită, iar marelui strateg, în numele căruia a fost scrisă şi rescrisă de nenumărate ori, i se înalţă monumente cu zecile şi chiar cu sutele. Pentru ca rolul Comitetului Central să nu fie cumva uitat, Jukov trebuie slăvit cu tot dichisul, iar tot ce luminează şi străluceşte trebuie stins. Dacă se estompează realizările generalului de armată Pavlov, atunci Jukov se va face remarcat. Pentru că în întuneric şi putregaiul străluceşte.

Dacă Pavlov nu va fi uitat, iar meritele sale vor fi apreciate just, atunci pe acest fond luciul şters al măreţiei lui Jukov se va stinge. Dar dacă Jukov cel mort amuţeşte, cine le va mai cânta osanale Partidului Comunist şi Comitetului său Central?

1. *Rossiiskii Gosudarstvennîi Voennîi Arhiv* – Arhiva Rusă Militară de Stat (n.tr.).

Capitolul 23

Incredibila clarviziune

Trebuie să recunoaştem meritul lui Gheorghi Konstantinovici: el s-a străduit până la capăt să susţină adevărul despre război – aşa cum îl vedea el.

A.D. Mirkina, redactor al celor douăsprezece versiuni diferite ale cărţii lui Jukov *Amintiri şi reflecţii*(*Argumentî i faktî*, nr. 18-19, 1995)

1

Jukov este un geniu al artei militare. Cel puţin aşa afirmă organul central al Ministerului Apărării din Federaţia Rusă, ziarul *Krasnaia zvezda* din 19 februarie 1999.

Una dintre cele mai mari realizări ale geniului a fost salvarea Leningradului în toamna anului 1941.

Beneficiind în ansamblu de o superioritate triplă, iar pe direcţiile atacurilor principale de un avantaj de opt ori mai mare, având o mai mare mobilitate şi o mai mare putere de foc, trupele germane au învins Frontul de Nord-Vest, iar pe data de 10 iulie au ajuns în apropierea Leningradului... Leningradul era într-adevăr pe punctul de a ceda. Numai geniul salvator al lui Jukov, voinţa aprigă a comandantului militar au zădărnicit... (general-maior M. Belov, *Krasnaia zvezda*, 19 aprilie 1996).

Nemţii aveau 3.000 de tancuri, noi – 24.000. Aproximativ

acelaşi raport era şi la aviaţie şi artilerie. Cum au reuşit generalii germani performanţa unei superiorităţi triple, iar pe direcţiile atacurilor principale, a unui avantaj de opt ori mai mare? Dacă este să dăm crezare acestui text, înseamnă că Jukov, care la începutul războiului era şeful Marelui Stat-Major, ţinea toate tancurile, avioanele şi tunurile acolo unde nu era inamicul, şi nu i-a venit în minte să trimită tancuri şi avioane acolo unde acesta îşi desfăşura acţiunile.

Încă ceva: inamicul a ajuns în apropierea Leningradului pe 10 iulie, iar salvatorul a apărut în Leningrad abia pe 13 septembrie. Cine şi cum a reuşit să ţină pe loc timp de două luni un inamic de opt ori mai puternic în împrejurimile Leningradului, până când s-a învrednicit să ajungă salvatorul?

2

Pentru a aprecia cum se cuvine contribuţia personală a genialului comandant militar la salvarea capitalei nordului, trebuie să reţineţi că pericolul cuceririi Leningradului a existat de pe 10 iulie până pe 6 septembrie 1941. În această perioadă Jukov nu se afla la Piter. În schimb erau Molotov, Malenkov, Voroşilov, Jdanov.

Molotov era al doilea după Stalin în Uniunea Sovietică. Malenkov era al treilea. Uneori, în timpul războiului, Malenkov devenea al doilea ca importanţă, iar Molotov al treilea. Apoi îşi schimbau din nou rolurile.

Dacă privim acest grup de conducători din punctul de vedere al ierarhiei de partid, atunci Molotov, Malenkov, Voroşilov şi Jdanov alcătuiau nucleul Biroului Politic. Numai Beria lipsea.

După cum aţi reţinut, Comitetul de Stat al Apărării era „un

organ de stat extrem de important al Uniunii Sovietice în care, în anii războiului, era concentrată puterea deplină. Hotărârile CSA aveau putere de lege pe timp de război". În august, în acele zile critice pentru Leningrad, trei din cei cinci membri ai CSA se aflau la Leningrad şi numai doi – Stalin şi Beria – erau la Moscova.

Tot la Leningrad se aflau şi Voznesenski, Kosîghin, Rodionov, Ştîkov, Popkov. Oricare dintre ei putea realiza imposibilul. Au demonstrat acest lucru în timpul colectivizării şi industrializării. În război au acţionat la fel, cu hotărâre şi cruzime. În septembrie, generalul de armată Jukov l-a înlocuit pe mareşalul Voroşilov în postul de comandant al Frontului Leningrad. Era o funcţie destul de înaltă. Totuşi apărarea Leningradului nu se limita doar la activităţi strict militare. Comandanţii de rang înalt cărora Stalin le-a încredinţat apărarea Leningradului urmau să rezolve o mulţime de alte probleme: politice, economice, organizatorice, de mobilizare, aprovizionare, transport, evacuare, probleme financiare, medicale, sanitare şi multe altele. În general, s-au descurcat cu sarcinile trasate. Dintre ei, Jukov nu era deloc „salvatorul" principal.

Voi fi cu siguranţă contrazis: ei nu erau militari.

Corect. Dar pe 23 august, la Leningrad, cu trei săptămâni înainte să-şi facă apariţia Jukov, au sosit comisarul pentru Flota Maritimă Militară, amiralul N.G. Kuzneţov; comandantul Forţelor Aeriene ale Armatei Roşii, generalul-locotenent de aviaţie P.F. Jigariov; comandantul artileriei Armatei Roşii, generalul-colonel de artilerie N.N. Voronov. După cum vedeţi, la Leningrad s-au adunat nu numai cei mai influenţi lideri de partid, ci şi conducerea superioară a Forţelor Armate. Lipsea doar comandantul suprem. Fără a-l mai socoti pe comandantul Flotei Baltice sau pe comandantul Frontului Leningrad cu statele-majore.

Aşadar avea cine să coordoneze apărarea oraşului.

După 16 ani de la acele evenimente, în 1957, Jukov a organizat o lovitură de stat. Marele strateg l-a înscăunat temporar, credea el, pe Hruşciov, înlăturându-i din funcţii pe aproape toţi membrii Prezidiului CC al PCUS, inclusiv pe Molotov, Malenkov, Kaganovici şi pe acolitul acestora, Şepilov. Toţi cei alungaţi de la vârf au fost calificaţi drept „neoameni” şi excluşi din istoria noastră. Aşa cum se obişnuieşte la noi, oamenii au încetat să-şi mai amintească de ei. Toate meritele lor au fost uitate într-o clipă. După câteva decenii, realizările lui Molotov, Malenkov, Jdanov, Kuzneţov, Rodionov, altui Kuzneţov (amiral), Jigariov, Novikov, Voronov şi ale altor conducători i-au fost atribuite genialului Jukov.

3

În prima ediţie a memoriilor lui Jukov salvarea Leningradului este descrisă frumos. În următoarele – şi mai frumos.

Ne intrigă doar abundenţa variantelor.

S-o luăm în ordine. Totul a început pe 29 iulie 1941, când şeful Marelui Stat-Major, generalul de armată Jukov, aflându-se în cabinetul lui Stalin, a prezis catastrofa trupelor sovietice în apropiere de Kiev. El a propus retragerea trupelor şi cedarea Kievului. Stalin nu a fost de acord. În acele momente, în cabinetul lui Stalin se mai aflau Malenkov şi „obtuzul” de Mehlis. Aceştia nu ascultau sfaturile înţelepte ale marelui comandant, ci îi cântau în strună lui Stalin. Discuţia a continuat pe un ton ridicat. Stalin a calificat drept prostie geniala viziune a marelui comandant. Orgolios, comandantul nu a răbdat

afrontul şi a cerut să fie eliberat din funcţia de şef al Marelui Stat-Major…

Totul pare cât se poate de verosimil. La prima vedere. Însă unele mici bizarerii mă determină să cercetez mai cu atenţie. Jukov i-a descris şi scriitorului Konstantin Simonov aceeaşi controversă cu Stalin pe tema retragerii trupelor din apropierea Kievului. Numai că în această variantă nu Malenkov şi Mehlis îi cântau în strună lui Stalin, ci sabotorul Beria.

Aparent, nu e mare scofală: ce importanţă are cine dintre lingăii nătângi îi ţineau isonul conducătorului în disputa acestuia cu Jukov, respingând împreună cu Stalin sfaturile atât de clare şi de înţelepte ale celui mai mare gânditor militar? N-are nicio importanţă. Însă de dragul adevărului, nu voi da dovadă de comoditate şi voi reconstitui tabloul. Deschid „Jurnalul înregistrării persoanelor primite de I.V. Stalin”. Mă lămuresc: pe 29 iulie 1941, „obtuzul” de Mehlis nu a fost în cabinetul lui Stalin. De aceea nu avea cum să-i cânte în strună. N-a fost nici Malenkov. Nici sabotorul Beria. Ceea ce m-a uluit pur şi simplu a fost faptul că în acea zi istorică nici Jukov însuşi nu a fost acolo. Toată înţelepciunea şi incredibila sa clarviziune au o origine ceva mai târzie, în perioada pensionării.

Pe 29 iulie 1941 Jukov nici n-ar fi putut să ceară retragerea trupelor sovietice din apropierea Kievului. Nu avea de ce să le retragă. Trupele germane asediau frontal Raionul Fortificat Kiev, iar trupele Armatei a XXXVII-a a generalului-maior A.A. Vlasov respingeau cu eroism toate încercările inamicului de a lua oraşul cu asalt. În iulie, posibilităţile comandamentului german de a încercui gruparea de trupe sovietice de lângă Kiev erau nule. Această oportunitate s-a ivit abia la sfârşitul lui august, ca urmare a bătăliei de la Smolensk şi a unei serii de lupte pe cursul inferior al Niprului. Dar şi atunci comandamentul german s-a aflat în faţa unei mari dileme: să înainteze direct spre Moscova sau să atace mai întâi Kievul

printr-o manevră de învăluire?

În iulie, când Jukov pretinde că a cerut retragerea trupelor sovietice din zona Kievului, nici Hitler, nici generalii săi nu puneau la cale încercuirea trupelor sovietice în această zonă. Nu aveau de unde să ştie care va fi situaţia strategică în a doua jumătate a lunii august, şi cu atât mai puţin în septembrie. Însă Jukov ştia dinainte toate acţiunile lor nu numai pe toată luna august, ci şi pe septembrie. Jukov a prezis uneltirile mârşave ale lui Hitler înainte ca acestea să-i încolţească în minte…

Sau poate mult mai târziu.

4

Oricum ar fi fost, pe 29 iulie 1941 Jukov a fost destituit din funcţia de şef al Marelui Stat-Major şi trimis să comande trupele Frontului de Rezervă. În septembrie, Stalin l-a chemat pe Jukov la Kremlin. În prima ediţie a *Amintirilor şi reflecţiilor* episodul acesta este descris astfel:

> Pe 8 septembrie am fost chemat la Stalin. Seara târziu am intrat în anticameră. Mi s-a comunicat că Stalin mă aşteaptă în apartamentul său de la Kremlin… (*Vospominania i razmîşlenia*, 1969, p. 310).

Dar geniul a fost imediat dat în vileag de către camarazii şi subordonaţii săi. Problema era că de pe 30 august până pe 8 septembrie, Frontul de Rezervă, sub conducerea înţeleaptă a renumitului comandant Jukov, încerca fără succes să încercuiască o grupare de trupe germane în apropiere de Elnia. Pregătirea a fost făcută la întâmplare. Operaţiunea a eşuat. Nu s-a reuşit nicio încercuire. S-au vărsat degeaba cisterne de sânge

soldăţesc. Finalul operaţiunii a fost dureros pentru Frontul de Rezervă. Încă din decembrie 1940, la consfătuirea corpului superior de comandă al Armatei Roşii, Jukov făcea predicţii referitoare la vertiginoase operaţiuni ofensive prin surprindere pe teritorii străine, la încercuirea unor mari grupări de trupe ale duşmanului. În replică a luat cuvântul Mareşalul Uniunii Sovietice Semion Mihailovici Budionnîi. Intervenţia sa a fost simplă, clară, pe înţelesul tuturor. Printre altele, Budionnîi a spus:

> Dacă vrei să ajungi în spatele frontului inamicului, dacă vrei să-l prinzi în încercuire, trebuie să ştii că oricând poţi fi la rândul tău încercuit (*Nakanune voinî. Materialî soveşceania vîsşego rukovodiaşcego sostava RKKA 23-31 dekabria 1940* [*În pragul războiului. Materialele consfătuirii corpului superior de comandă al Armatei Roşii, 23-31 decembrie 1949*], Moscova, 1993, p. 272).

Ceea ce i s-a şi întâmplat lui Jukov în apropiere de Elnia.

Strategul voia să încercuiască gruparea inamicului, dar pe 8 septembrie trupele germane au trecut la contraatac, anulând astfel toate eforturile şi sacrificiile Frontului de Rezervă. A sfârşit prin a fi încercuit şi zdrobit.

Între timp, cu 600 km mai la nord, în apropiere de Leningrad, luptele au încetat. Memorialistul trebuia să ajungă cât mai curând la Leningrad, cât încă nu se risipise fumul bătăliilor, cât încă frontul nu se liniştise şi nu înţepenise complet, câtă vreme încă bătăliile nu încetaseră definitiv. Jukov pretindea că pe 8 septembrie a fost convocat de Stalin, care i-a ordonat să preia comanda Frontului Leningrad. Dacă este să dăm crezare primei ediţii a memoriilor lui Jukov, atunci pe 9 septembrie el se afla deja la Leningrad…

Inconvenientul era că în momentul apariţiei primei ediţii a memoriilor, erau în viaţă încă mulţi dintre martorii la evenimente. Şi a început să plouă cu scrisori: oare nu cumva, în

momentul în care Frontul de Rezervă era la ananghie, comandantul frontului, generalul de armată Jukov, a şters-o la Moscova şi de acolo la Leningrad, părăsindu-şi trupele? Frontul de Rezervă se afla pe marginea prăpastiei din vina măreţului său comandant. El a fost cel care a condus regimentele victorioase spre noi fapte de vitejie, călcând pe munţi de cadavre. Şi iată, i-a adus la limita extremă, iar el însuşi a dat bir cu fugiţii? Cine a rămas să se descurce?

Geniul artei militare nu s-a obosit să riposteze. Însă a doua ediţie a fost completată cu povestea unui „tânăr comandant de divizie lipsit de experienţă" căruia nu i se precizează nici numele, nici gradul. În acele vremuri de restrişte, comandant de divizie putea fi şi un general, şi un colonel, şi un locotenent-colonel sau chiar un maior. Numărul diviziei nu a fost nici el precizat, de aceea nu avem nicio posibilitate de a-l identifica pe acest tânăr comandant lipsit de experienţă. Deşi el se face vinovat de absolut tot, el, acest personaj şters, confuz, fără nume şi fără grad militar. El, licheaua, a comis o greşeală uriaşă.

> De această greşeală s-a folosit imediat inamicul. Printr-un atac cu tancurile, acesta a zdrobit dispozitivele de luptă ale diviziei… Acum e greu de apreciat care dintre părţi a avut cele mai mari pierderi. Contraatacul hitleriştilor a fost respins, dar şi noi am fost nevoiţi să încetăm ofensiva pe sectorul respectiv. Aceasta a fost răsplata pentru acţiunile negândite ale comandantului acestei divizii. Pe 9 septembrie, aproape până seara, am fost nevoit să rămân împreună cu tânărul comandant la punctul său de observaţie pentru a îndrepta greşeala acestuia. În cursul zilei a sosit pe neaşteptate o telegramă de la Şapoşnikov: la ora 20, în aceeaşi zi, eram convocat de către comandantul suprem la Cartierul General (*Vospominania i razmîşlenia,* 1975, vol. 1, p. 376).

Aşadar în prima ediţie, pe 9 septembrie Jukov apăra deja cu eroism Leningradul, respingând atacurile furibunde ale inamicului. În a doua ediţie, în ziua respectivă el era în apropiere de Elnia, reparând greşelile prosteşti ale tânărului

comandant lipsit de experienţă al unei divizii necunoscute.

În prima ediţie (p. 306) Jukov a recunoscut că „noi nu am reuşit să-l încercuim pe inamic şi să luăm prizonieră gruparea de la Elnia”. (Uite un procedeu literar demn de a fi imitat. Când e vorba de victorii, Jukov scrie: *eu* am reuşit. Când are loc o înfrângere ruşinoasă – *noi* nu am reuşit…)

Geniul artei militare a identificat cauza eşecului de lângă Elnia: a avut puţine tancuri. Explicaţia este uimitoare. Dacă nu ai bani în buzunar, nu te duci să iei prânzul la „Metropol”. Dacă nu ai destule tancuri, nu te arunci la mari operaţiuni de încercuire. Jukov se fudulea că el a insistat pentru desfăşurarea operaţiunii din apropiere de Elnia. De ce a insistat, ştiind că nu are forţele necesare pentru aşa ceva?

În ediţia a doua, geniul artei militare a fost nevoit să amintească şi de pierderi. E drept că „acum e greu de apreciat care dintre părţi a avut cele mai mari pierderi”. Până la urmă nici nu a ajuns la vreo concluzie, cine a avut mai mult de suferit de pe urma operaţiunii Elnia, care dintre părţi a fost mai afectată. E bine şi atât. În legătură cu celelalte operaţiuni ale sale, Jukov nici măcar nu a amintit de pierderi. Aici însă a recunoscut: uneori am avut şi noi.

5

Bătălia s-a încheiat, iar Jukov se grăbeşte la chemarea lui Stalin. În prima ediţie, după cum aţi reţinut, seara târziu strategul a intrat în anticamera cabinetului de lucru al lui Stalin. Secretarul de serviciu i-a comunicat că Stalin nu se afla acolo şi că îl aşteaptă pe Jukov în apartamentul său de la Kremlin…

În a doua ediţie, Jukov a fost convocat de Stalin nu pe 8, ci pe 9 septembrie. Însă nu numai data era modificată.

> Când am ajuns la Kremlin era deja întuneric beznă. Deodată m-a izbit în faţă lumina orbitoare a unei lanterne. Maşina s-a oprit. L-am recunoscut pe militarul care s-a apropiat, era şeful departamentului de pază, generalul Vlasik. Ne-am salutat.
>
> — Comandantul suprem mi-a dat ordin să vă întâmpin şi să vă conduc în apartamentul său.

Ce să mai credem?

Dacă, aşa cum scrie în prima ediţie, Jukov s-a dus la cabinetul de lucru al lui Stalin, înseamnă că la poarta Borovitki nu a fost întâmpinat de Vlasik, acesta nu i-a transmis ordinul lui Stalin. Dacă, aşa cum scrie în a doua ediţie, chiar lângă poartă Jukov a fost întâmpinat de Vlasik şi, la ordinul lui Stalin, acesta l-a condus direct la apartamentul conducătorului, înseamnă că Jukov nu a fost la cabinetul de lucru.

Oricum am întoarce-o, una din cele două scene este inventată, dacă nu chiar amândouă.

Sigur, putem presupune că a avut loc şi una, şi cealaltă: lângă poarta Borovitki Jukov a fost întâmpinat de şeful gărzii lui Stalin, Vlasik, iar acesta i-a transmis ordinul de a-l urma direct la apartament, nu în cabinetul de lucru. Jukov însă nu a ascultat, s-a dus la cabinetul de lucru, iar acolo, în anticameră, secretarul de serviciu i-a mai explicat strategului încă o dată: Păi, nu-i aici, vă aşteaptă în apartamentul său…

Merită să dăm atâta atenţie unor fleacuri? Nu e totuna dacă şeful pazei i-a transmis lângă poarta Borovitki lui Jukov ordinul de a merge la apartamentul lui Stalin sau dacă acest lucru i-a fost comunicat de secretarul de serviciu în anticamera cabinetului de la Kremlin?

Nu, nu merită să dăm atenţie unor fleacuri. Dar dracul se ascunde printre lucrurile mărunte. Totul este compus din mărunţişuri. Inclusiv memoriile celui mai mare dintre strategi. Sunt mărunţişuri care dau de bănuit şi în care acesta se încurcă tot timpul. Memoriile au fost scrise şi rescrise de mai multe ori, într-un stil lipsit de expresivitate şi agramat. Mă frământă o bănuială îngrozitoare, pe care nu vreau s-o cred: dacă Jukov a fost la fel de neglijent ca militar pe cât a fost ca autor de memorii? Dacă a avut aceeaşi atitudine de indolenţă şi lipsă de responsabilitate faţă de îndeplinirea sarcinilor de serviciu ca şi faţă de baladele sale despre război?

Apropo, încă un mărunţiş. Jukov îl numeşte pe „generalul" Vlasik „şeful departamentului de pază". Pentru cine vrea să ştie, în timpul războiului, Nikolai Sidorovici Vlasik nu era general. A ajuns general pe 12 iulie 1945. În septembrie 1941 era comisar de rang trei al Securităţii de Stat. Diferenţa consta în faptul că generalii umblau în pantaloni cu lampasuri, în timp ce pentru comisarii Securităţii de Stat regulamentele nu prevedeau astfel de pantaloni. Iar în perioada aceea Vlasik era şeful Secţiei 1 NKVD. Şef de departament a devenit abia pe 12 mai 1943.

6

În sfârşit, iată-l pe Jukov în apartamentul lui Stalin. În afară de gazdă, „la masă stăteau A.S. Şcerbakov, V.M. Molotov, G.M. Malenkov şi alţi membri ai Biroului Politic".

Aşa scrie în prima ediţie. În a doua ediţie, Malenkov a sărit din schemă. În următoarele ediţii, mai veridice, l-au aşezat din nou pe Malenkov la masa lui Stalin.

Dacă e să dăm crezare memoriilor, Stalin l-a lăudat pe Jukov

pentru succesul operaţiunii de lângă Elnia… Deşi cu patru pagini înainte însuşi Jukov a recunoscut că „noi nu am reuşit să-l încercuim pe inamic şi să luăm prizonieră gruparea de la Elnia”. Rezultă că Stalin l-a lăudat pe Jukov pentru că nu a reuşit să finalizeze operaţiunea. Pentru eşec.

După aceea Stalin a spus: „Aţi avut dreptate atunci (avea în vedere raportul meu din 29 iulie)” (*Vospominania i razmîşlenia*, 1969, p. 310).

Dacă Stalin a rostit într-adevăr aceste cuvinte, atunci a recunoscut în mod public că demiterea lui Jukov din postul de şef al Marelui Stat-Major a fost neîntemeiată şi abuzivă.

Dar Stalin nu a spus aşa ceva. Am stabilit deja că pe 29 iulie Jukov nu a fost în cabinetul lui Stalin. Pe 29 iulie Jukov nu a făcut niciun fel de predicţii referitoare la acţiunile lui Hitler din septembrie. Din simplul motiv că nu avea ce să prezică: nici Hitler, nici feldmareşalii săi nu puteau şti cum se va termina bătălia de la Smolensk şi care va fi situaţia la sfârşitul lui august, cu atât mai puţin la jumătatea lui septembrie. Nu puteau şti când şi cum se vor termina luptele de lângă Uman, Kremenciug şi Dnepropetrovsk. Nu ştiau şi nu aveau cum să ştie ce vor face în august, dar Jukov pretindea că ştie totul dinainte, nu numai despre luna august, ci şi despre septembrie.

Să presupunem că aşa a şi fost. Să admitem că încă de pe 29 iulie1941 Jukov a prezis acţiunile lui Hitler cu o lună şi jumătate înainte şi a cerut retragerea trupelor sovietice de lângă Kiev. Să admitem că în iulie Stalin nu a fost de acord, dar la începutul lui septembrie el a înţeles în sfârşit că a greşit şi, în prezenţa lui Molotov, Malenkov, Şcerbakov şi a celorlalţi, a recunoscut justeţea opiniei marelui strateg: Ei, în iulie ai avut dreptate, Gheorghi Konstantinovici, trebuia să cedăm Kievul încă de atunci.

Întrebare: Ce trebuia să facă Stalin când a înţeles că a greşit,

când a recunoscut în prezenţa celor mai apropiaţi camarazi ai săi că Jukov avusese dreptate?

Răspuns: Trebuia să procedeze aşa cum îl sfătuise Jukov, adică să ridice imediat receptorul şi să-i dea ordin comandantului Frontului de Sud-Vest, generalului-colonel Kirponos, să se retragă de lângă Kiev. În iulie nu l-am ascultat pe Jukov, nu am cedat Kievul, nu l-am cedat nici în august, măcar la începutul lui septembrie să-l cedăm mai repede.

Curios lucru: după ce a recunoscut justeţea opiniilor geniului artei militare, Stalin, nu se ştie de ce, nu a uzat de sfaturile geniale ale acestuia şi nu a dat ordin de retragere a trupelor din apropierea Kievului. Dimpotrivă, a ridicat receptorul şi i-a transmis lui Kirponos nici să nu se gândească să retragă trupele de lângă Kiev.

Însă cel mai surprinzător moment nu este reacţia lui Stalin, ci comportamentul lui Jukov. Chiar la pagina următoare strategul se dă singur de gol. Şi nu este prima dată. Nu se ştie de ce, reproduce textul discuţiilor de pe 11 septembrie 1941 dintre conducerea superioară şi comandamentul Frontului de Sud-Vest. La Moscova, lângă telefon erau Stalin, Şapoşnikov, Timoşenko. La Kiev – Kirponos, Burmistrenko, Tupikov. Pe un ton ameninţător, Stalin le-a cerut „să înceteze odată să mai caute aliniamente de retragere şi să caute metode de a opune rezistenţă şi numai rezistenţă”. Şi a continuat: „Nu abandonaţi Kievul şi nu aruncaţi în aer podurile fără o aprobare specială a Cartierului General”. Stalin îl ameninţă pe Kirponos: Cum ţi-a venit în minte aşa ceva, să retragi trupele? Îţi arăt eu ţie! Nici să nu te gândeşti la retragere!

Pe scurt, vorbele lui Jukov nu sunt confirmate de acţiunile lui Stalin.

Eu nu înţeleg următorul lucru. Dacă în memorii autorul consemnează mărturisirea lui Stalin privind genialitatea lui

Jukov, de ce la pagina imediat următoare reproduce un document care dezminte această născocire?

7

În apartamentul lui Stalin discuţia continuă. Stalin îi spune strategului:

> Duceţi-vă la Leningrad. Leningradul este într-o situaţie extrem de grea. Dacă nemţii cuceresc Leningradul şi se unesc cu finlandezii, pot să lovească Moscova dinspre nord-vest prin învăluire şi atunci situaţia se va agrava şi mai mult (*Vospominania i razmîşlenia,* 1969, p. 310).

Această poveste are mai multe variante.

În prima ediţie, cel care făcea evaluarea situaţiei din apropierea Leningradului era Stalin, iar Jukov asculta cu atenţie. Marele comandant militar nu a făcut decât să-i sugereze lui Stalin în ce funcţii să-i numească pe I.S. Konev şi pe S.K. Timoşenko (evident, Stalin a fost imediat de acord). Jukov i-a atras atenţia lui Stalin că „deasupra Frontului de Sud-Vest planează o mare ameninţare”. Strategul a prezis fără greşeală că „Grupul de Armate Sud care a cucerit capul de pod din raionul Kremenciug va realiza o cooperare operativă cu armata lui Guderian”. (Ce drăguţ, să fii proroc după 28 de ani de la evenimente. Mai ales când nu există martori ai previziunilor tale.)

În a doua ediţie Jukov a mers şi mai departe. Nu numai că i-a atras lui Stalin atenţia asupra pericolului reprezentat de capul de pod de la Kremenciug, nu numai că a prezis în ce direcţie îşi va desfăşura feldmareşalul von Rundstedt coloanele de tancuri,

nu numai că i-a dat sfaturi competente referitoare la numirea în funcţii a generalilor şi mareşalilor, dar a schiţat foarte clar şi situaţia de lângă Leningrad. Stalin, după cum reiese din versiunile ulterioare, nu avea o părere proprie despre această situaţie, aşa încât l-a rugat pe strateg să-şi expună opinia, iar Jukov a pus imediat punctul pe „i”: „Dacă nu-şi vor încheia operaţiunea de lângă Leningrad şi dacă nu se vor uni cu trupele finlandezilor, nu cred că vor începe ofensiva pe direcţia Moscovei”.

Aşadar, în prima ediţie, Stalin făcea evaluarea situaţiei din împrejurimile Leningradului, iar Jukov asculta. În a doua ediţie cei doi au făcut schimb de locuri: Jukov descria situaţia, iar Stalin asculta şi aproba. În ediţia a doua Jukov a spus aceleaşi lucruri pe care în prima ediţie le spusese Stalin. Comandantului suprem nu-i rămânea decât să fie de acord cu părerea strategului: „I.V. Stalin a dat din cap mulţumit…”.

În prima ediţie îşi mai spunea din când în când părerea şi Stalin. În ediţiile ulterioare, mai veridice, începând cu a doua, s-a decis ca rolul lui Jukov să fie scos mai mult în evidenţă, să fie mai bine conturat. Jukov ghiceşte cu uşurinţă unde şi cum vor acţiona Guderian şi Kleist, von Leeb şi von Rundstedt. Jukov îi indică lui Stalin unde şi ce pericole apar, care mareşal trebuie numit într-o anumită funcţie. Stalin nu face decât să dea din cap mulţumit. Stalin este aproape întotdeauna de acord. Iar când nu este, ulterior va fi nevoit să-şi ceară scuze public. În conformitate cu acest obiectiv, cuvintele pe care Stalin le-a rostit în prima ediţie i-au fost atribuite lui Jukov în ediţia a doua.

Şi au sărit calul.

Orice şcolar ştie că nemţii au iniţiat totuşi o operaţiune pe direcţia Moscovei, fără a încheia operaţiunea de lângă Leningrad şi fără a se uni cu finlandezii. În prima ediţie a evaluat situaţia Stalin. După cum se vede, a greşit.

În a doua ediţie, când vorbele lui Stalin i-au fost atribuite lui Jukov, a picat de prost marele strateg. Se vede treaba că nu a apreciat corect situaţia şi a dat o prognoză eronată a evenimentelor.

După moartea lui Stalin, când nimeni nu-l mai putea acuza pe Jukov de lăudăroşenie, marele strateg a intrat în pielea nefericitei Cassandra: văd Troia în flăcări!

Brusc, Jukov a început să se laude cu incredibila sa capacitate de a prezice desfăşurarea evenimentelor. El i-a prevenit, dar nu l-au ascultat! La sfârşitul lui iulie 1940 Hitler a exprimat pentru prima dată ideea posibilităţii unui război împotriva Uniunii Sovietice. Jukov pretinde că ştia cu o lună şi jumătate înainte că această idee îi va trece prin cap lui Hitler. La sfârşitul lui august 1941 Hitler a decis să nu se îndrepte spre Moscova, ci să atace Kievul. Cu o lună înainte Jukov era deja absolut sigur că Hitler va opta tocmai pentru această variantă. Şi a mai avut o mulţime de asemenea revelaţii.

Cu toate acestea, niciun document nu atestă extraordinara sa capacitate de a face previziuni. Să admitem că la începutul lui iunie 1940 Hitler nu se gândea încă la războiul împotriva Uniunii Sovietice, în timp ce Jukov ştia dinainte că în curând Hitler va avea acest gând. De ce să nu-i scrie un raport lui Stalin? De ce să nu caute după război acest raport în arhivă şi să-l arate urmaşilor?

Să admitem că la sfârşitul lui iulie 1941 Jukov ştia ce gânduri îi vor veni lui Hitler peste o lună. De ce să nu aştearnă pe hârtie această previziune? Primul exemplar – lui Stalin; al doilea – cusut la dosar şi păstrat în arhiva Marelui Stat-Major. Ulterior ar fi putut să-i reproşeze lui Stalin: vezi, te-am prevenit! Şi nu să-i reproşeze pur şi simplu, ci în prezenţa... Apoi, după câteva decenii de la război, să includă respectiva hârtie în memorii:

iată dovada clarviziunii mele.

Din păcate, deocamdată nu am reuşit să găsesc nicio urmă a revelaţiilor lui Jukov. Însă nu asta e important. Important este că poveştile despre predicţii nu sunt confirmate de acţiunile lui Jukov. A prezis invazia lui Hitler, dar a făcut totul pentru a-i facilita inamicului zdrobirea Armatei Roşii. A prevăzut întoarcerea tancurilor germane şi învăluirea grupării trupelor sovietice din Kiev, dar a făcut în aşa fel încât să-i faciliteze lui Guderian atacul dinspre Konotop spre Lohviţa.

A prezis multe, dar, nu se ştie din ce motive, a acţionat contrar previziunilor sale.

Capitolul 24

O situaţie disperată

Ca om, Jukov avea o personalitate neobişnuit de orgolioasă şi de autoritară.

Mareşalul Uniunii Sovietice V.D. Sokolovski, Cuvântare la şedinţa din 2 noiembrie 1957 a activului de partid al Ministerului Apărării URSS

1

Pe lângă diversele versiuni ale salvării Leningradului, expuse în diferite ediţii ale memoriilor lui Jukov, numeroşii biografi ai marelui comandant militar au înregistrat şi poveştile sale orale. Au adăugat mult dramatism şi eroism. Doctorul în ştiinţe istorice, profesorul G.A. Kumanev:

> Mareşalul Gheorghi Konstantinovici Jukov mi-a povestit că l-a chemat Stalin şi i-a spus efectiv următoarele: „Plecaţi la Leningrad, situaţia Leningradului este fără speranţă. Încercaţi să faceţi ceva!” (*Krasnaia zvezda*, 24 ianuarie 2004).

Vă propun să credem încă o dată baladele eroice ale marelui comandant. Din afirmaţiile sale rezultă că:

– Leningradul se afla într-o situaţie fără ieşire;

– Stalin ştia şi se împăcase cu gândul pierderii oraşului;

– Misiunea salvării Leningradului nu a fost încredinţată nimănui, căci toţi, începând cu Stalin, înţelegeau că este imposibil.

De aceea Stalin i-a spus celui mai mare comandant militar al secolului XX: încearcă măcar tu să faci ceva.

Iar Jukov s-a apucat şi a salvat Leningradul! Jukov a făcut ceea ce era la limita imposibilului!

Cu toate acestea, pe aceeaşi pagină a publicaţiei *Krasnaia zvezda* profesorul Kumanev a fost contrazis cu blândeţe de un participant la apărarea Leningradului, generalul-maior S.A. Tiuşkevici: „Spusele lui Jukov despre faptul că Stalin considera situaţia fără speranţă nu mai sunt confirmate nicăieri”.

2

Interesul lui Jukov este clar: Stalin şi toţi cei din anturajul său erau gata să-i cedeze lui Hitler leagănul Revoluţiei! Dar am apărut Eu!

Noi însă ne îndoim. Întrebăm: oare chiar aşa a fost? De unde până unde situaţia Leningradului era fără speranţă? Din ce izvoare istorice rezultă că oraşul era gata să cedeze?

Acum se ştie că navele Flotei Baltice şi cele mai importante obiective ale Leningradului au fost minate. Dar şi cele mai importante obiective din Moscova, de la clădirea CC până la sistemul de canalizare, au fost minate. Asta nu înseamnă că Stalin se pregătea să cedeze Moscova. Amiralul Flotei Uniunii Sovietice, N.G. Kuzneţov, este foarte categoric:

Da, comandantul suprem a luat în calcul posibilitatea cedării Leningradului, altfel nu ar fi luat o decizie atât de serioasă. Dar asta nu înseamnă că Stalin considera situaţia Leningradului fără speranţă (N.G. Kuzneţov, *Kursom k pobede* [*Drumul spre victorie*], Moscova, 1975, pp. 120-121).

Fiecare navă are o supapă cu ajutorul căreia poate fi scufundată. Dar existenţa acestei supape nu înseamnă neapărat că se intenţionează utilizarea ei. Supapa este pentru cazurile extreme. În orice situaţie se poate întâmpla ceva neprevăzut şi pentru astfel de cazuri au fost minate atât Moscova, cât şi Leningradul şi navele Flotei Baltice.

Moscova era greu de cucerit. Iar Leningradul – şi mai greu.

La vest de Leningrad este un golf. Pe mai multe mile acesta a fost înţesat cu mii de mine plutitoare care barau calea flotei duşmanului. Dragarea minelor era imposibilă, pentru că tot acvatoriul era expus tirului din puternica fortăreaţă maritimă Kronstadt, din raioanele fortificate de coastă, din forturi şi baterii. Nicio flotă a inamicului nu şi-ar fi putut croi drum spre Leningrad. Şi nici nu erau în Marea Balitcă forţe mari ale flotei germane. În schimb în Kronstadt şi în Leningrad era întreaga Flotă Baltică a lui Stalin. De aceea nu exista pericolul unui atac dinspre vest.

La est de Leningrad este un lac care se deosebeşte de o mare numai prin apa dulce. Pe lacul Ladoga nu erau nave inamice. În schimb era o flotilă militară sovietică sub conducerea unui contraamiral. În august 1941, flotila era alcătuită din 66 de nave de război şi vedete. De aceea inamicul nu putea pătrunde nici prin lacul Ladoga. Nici măcar teoretic. Prin urmare nici din această direcţie nu exista vreun pericol.

La nord de Leningrad, armata Finlandei şi-a eliberat teritoriile pierdute în cursul războiului de iarnă din 1939-1940, a alungat Armata Roşie din bazele de operaţiuni convenabile pentru o „nouă campanie eliberatoare”, iar pe 1 septembrie

1941 s-a oprit pe aliniamentul fostei frontiere de stat. În partea sovietică, pe istmul Karelia, căile de acces spre Leningrad erau apărate de Armata a XXIII-a. Apărarea acesteia se baza pe puternicul Raion Fortificat Karelia, care ajungea cu flancurile sale în Marea Baltică şi în lacul Ladoga. Apărarea Armatei a XXIII-a era imposibil de ocolit sau de străpuns, aşa cum a demonstrat experienţa următorilor trei ani. Armata finlandeză nici nu a întreprins asemenea încercări. Cucerirea Leningradului nu intra în planurile conducătorilor Finlandei. Prin urmare, nici de pe direcţia nordică nu ameninţa vreun pericol.

3

Armata germană putea asedia Leningradul numai dinspre sud. Însă aici, pe un front îngust, se afla în apărare Grupul Operativ Neva, alcătuit din Armatele a VIII-a, a XLII-a şi a LV-a. Căile de acces direct spre Leningrad erau acoperite de şase raioane fortificate: trei maritime – Kronstadt, Ijorsk şi Luga şi trei terestre – Karelia, Krasnogvardeisk şi Sluţko-Kolpinski. Apărarea fiecărei armate se baza pe un puternic raion fortificat. În afară de aceasta, cu forţe ale armatei şi ale flotei se construia Raionul Fortificat Neva.

Căile de acces spre oraş erau expuse tirului cu foc încrucişat din diferite direcţii al tunurilor de mare putere. Fiecare baterie, fiecare fort, raion fortificat şi fortăreaţă maritimă aveau o rezervă de proiectile aproape inepuizabilă. Apărarea de coastă a Flotei Baltice cuprindea 124 de baterii de coastă care aveau în dotare 253 de tunuri cu calibre de la 100 la 406 mm şi 60 de tunuri cu calibre de 45 şi 76 mm (*Krasnoznamennîi Baltiiskii flot v bitve za Leningrad, 1941-1944* [*Flota Mării Baltice în bătălia*

Leningradului, 1941-1944], p. 8).

În afară de forturi şi bateriile de coastă, în apropiere de Leningrad a fost concentrat un număr impresionant de tunuri navale pe transportoare feroviare, în adăposturi de beton. În jurul Leningradului era o reţea ramificată de căi ferate. Tunurile amplasate pe transportoare feroviare puteau efectua manevre şi executa foc din poziţii adăpostite şi pregătite în prealabil, pe care ulterior să le poată părăsi rapid.

În zona Leningradului a fost concentrată o artilerie grea de coastă care era cea mai puternică din lume. Tot aici era şi întreaga Flotă Baltică. În ape de mică adâncime, un cuirasat, crucişător sau contratorpilor poate deveni un bastion blindat de nescufundat, cu o artilerie puternică.

Apărarea antiaeriană a Leningradului era de câteva ori mai puternică decât apărarea antiaeriană a Berlinului. Numai Flota Baltică avea 91 de baterii antiaeriene, cu un număr total de 352 de tunuri antiaeriene. Fără a mai socoti mijloacele antiaeriene ale navelor. În plus, în Leningrad se afla Corpul 2 Apărare Antiaeriană, iar pe lângă toate acestea, mijloacele antiaeriene ale armatelor, diviziilor, brigăzilor şi regimentelor.

Deasupra oraşului cerul era apărat de Forţele Militare Aeriene ale Frontului Leningrad, de Corpul 7 Aviaţie de Vânătoare al Apărării Antiaeriene şi de Forţele Militare Aeriene ale Flotei Baltice.

În Leningrad erau atât de multe trupe, încât oraşul a trebuit „descongestionat”. Numai în octombrie 1941 au fost transferate din Leningrad în raionul Tihvin, pe lacul Ladoga, Diviziile de Infanterie 44 şi 191, precum şi Brigada 6 Infanterie marină (*IVOVSS, 1941-1945*, vol. 2, p. 213). Există date că în aceeaşi lună au fost scoase din Leningrad încă două divizii de infanterie. Înainte de aceasta, pe Frontul Karelian fusese trimisă din Leningrad Brigada 3 Marină separată.

În afara marilor unităţi armate, în oraş se afla o grupare puternică de trupe NKVD.

În plus, Flota Baltică era ancorată fără nicio perspectivă de a ieşi în larg în viitorul apropiat. De aceea, în afară de artileriştii de pe nave, ceilalţi marinari nu aveau nimic de făcut. „Peste 125.000 de marinari din Flota Baltică au fost luaţi de pe nave şi trimişi ca întăriri la armate” (N.G. Kuzneţov, *Na flotah boevaia trevoga* [*Flotele sunt în alertă de luptă*], Moscova, 1971, p. 73). Dacă marinarii nu ar fi fost aruncaţi în contraatacuri bezmetice, pentru care erau complet nepregătiţi, ci aşezaţi în apărare, unde nu se cere experienţă, atunci ar fi putut apăra Leningradul cu propriile lor forţe. Chiar şi fără participarea celor patru armate de arme întrunite.

În 1941, Leningradul era cel mai fortificat oraş din lume. Centrul apărării era cetatea Petropavlovsk. Cine a fost acolo poate confirma: dacă s-ar fi amplasat acolo un regiment NKVD cu mitraliere, cetatea n-ar fi putut fi cucerită cu niciun asalt. Niciodată. Iar în jurul cetăţii era un oraş imens cu clădiri solide din cărămidă şi piatră, cu o mulţime de edificii monumentale, construite pentru a rezista secole la rând. Încercaţi să asediaţi clădirea Amiralităţii, Smolnîi sau Krestî. În Leningrad erau uzine, închisori, cazărmi, gări. Erau uşor de apărat, dar greu de asediat.

Lucrările intensive de pregătire a oraşului pentru apărare, de consolidare şi dezvoltare a raioanelor fortificate din jurul acestuia au început încă de pe 27 iunie 1941.

În iulie şi august 1941 la lucrările de construcţie a fortificaţiilor din jurul Leningradului participau zilnic până la 500.000 de oameni (*IVOVSS, 1941-1945*, vol. 2, p. 80).

Localităţile din imediata apropiere a Leningradului, drumurile, străzile oraşului erau brăzdate de tranşee, şanţuri, adăposturi săpate, înconjurate cu sârmă ghimpată, acoperite cu arici, baraje din stâlpi, obstacole din grinzi de lemn (*Ibidem*, p. 86).

S-au săpat 700 de kilometri de şanţuri antitanc, s-au amenajat peste 300 de kilometri de abatize antitanc, s-au amplasat 635 de kilometri de baraje din sârmă, s-au construit 5.000 de cazemate din beton şi pământ. În plus, chiar în oraş s-au construit peste 4.000 de puncte de tragere fortificate, s-au tăiat 17.000 de ambrazuri în clădirile de piatră, s-au construit 25 de kilometri de baricade (*Ibidem*, p. 216).

Nu trebuie să vă imaginaţi că baricadele erau făcute din şifoniere şi paturi aruncate claie peste grămadă. Baricadele Leningradului au fost ridicate sub îndrumarea unor renumiţi specialişti în fortificaţii, după toate regulile artei genistice. Acestea erau formate din câteva rânduri de arici din oţel, sudaţi din bucăţi de şină de cale ferată şi împletiţi cu sârmă ghimpată. În spatele acestor obstacole, de-a curmezişul străzii se ridica un zid din saci cu nisip. Grosimea zidului era de până la trei metri, înălţimea – până la patru metri. În zidul din saci cu nisip erau făcute ambrazuri pentru puşti şi mitraliere. În spatele zidului, punctul de tragere era la rândul lui împrejmuit cu un perete din plăci de beton sau din şine, care nu putea fi perforat de gloanţe şi schije.

Când vorbim despre cazemate, trebuie să avem în vedere că şi acestea erau deosebite. Să nu uităm că Leningradul este un oraş în care şi ţarii, şi comuniştii au construit cuirasate, crucişătoare, torpiloare. În uzinele Leningradului se aflau rezerve uriaşe de plăci blindate cu grosimi de la 12 până la 406 mm. Construcţia navelor a fost oprită încă din iunie, dar uzinele continuau să lucreze. Oţelul blindat era livrat pentru producerea tancurilor, trenurilor blindate şi pieselor blindate pentru construcţiile fortificate.

Până pe 13 septembrie au fost fabricate şi montate în raioanele fortificate şi în oraş circa 400 de puncte de tragere blindate şi din beton armat pentru tunuri de toate calibrele şi până la 650 de puncte de tragere pentru mitraliere, precum şi 24.000 de stâlpi piramidali din beton armat cu o greutate de la 0,5 la 3 tone (*Ibidem*, p. 85).

Citind aceste rânduri, nu trebuie să uităm că punctele de tragere blindate erau în multe cazuri dotate cu tunuri de pe nave şi erau protejate cu piese blindate care nu puteau fi distruse cu mijloacele trupelor terestre.

În vara anului 1941, la Leningrad se afla singura uzină din lume care producea tancuri grele. În a doua jumătate a anului 1941 în oraş au fost construite 713 tancuri, în principal KV. Acestea nu puteau fi deplasate pe alte fronturi. De aceea au fost folosite la apărarea oraşului. Nici în Germania şi nici în restul lumii nu existau pe atunci asemenea tancuri. În aceeaşi perioadă s-au produs 480 de vehicule blindate şi 58 de trenuri blindate (*Ibidem*, p. 216).

Cine îşi poate imagina 58 de trenuri blindate circulând în oraş şi în jurul acestuia! Şi să nu uităm că în dotarea trenurilor blindate au intrat tunurile flotelor, fabricate înainte de război pentru navele aflate în construcţie.

În a doua jumătate a anului 1941 uzinele Leningradului au produs 3,2 milioane de proiectile (general-colonel de artilerie I. Volkotrubenko, *VIJ*, nr. 1, 1984, p. 91). Asta înseamnă câte zece proiectile pentru fiecare soldat german care bloca oraşul. Fără a mai socoti proiectilele stocate înainte de război.

Exista în Leningrad atâta armament, încât a trebuit să fie evacuat. În noiembrie 1941, din Leningradul blocat la Moscova au fost expediate 431 de tunuri, 926 de aruncătoare de mine şi 40.000 de proiectile perforante de 76 mm (*Ibidem*). Chestiunea trebuie aprofundată: numai din Leningrad, numai la Moscova şi numai în luna noiembrie 1941 au fost expediate atâtea proiectile, încât reveneau peste zece pentru fiecare tanc german care acţiona pe tot frontul sovieto-german, de la Marea Albă la Marea Neagră. Dar evacuarea armamentului şi muniţiilor din Leningrad continua. Erau în cantităţi mai mult decât suficiente.

Iar uzinele produceau în continuare.

4

Până acum am văzut numai ceea ce făcea populaţia oraşului. Însă nici armatele sovietice nu stăteau degeaba.

> Aliniamentul de apărare Luga consta din două fâşii de apărare cu o lungime de 175 de kilometri, pe o adâncime de 10-12 kilometri. În faţa liniei întâi şi în adâncime se plantau mine, se săpau şanţuri antitanc, se amenajau abatize antitanc şi se efectuau lucrări de transformare în mlaştină a regiunii. Numai pentru construcţia barajelor s-au folosit cinci batalioane de geniu, un batalion tehnic, două de pontoane şi opt batalioane de construcţii (*Injenernîe voiska v boiah za Sovetskuiu Rodinu* [*Trupele de geniu în luptele pentru Patria Sovietică*], Moscova, 1970, p. 83).

Pentru cucerirea completă a Leningradului, trupele germane trebuiau neapărat să forţeze Neva. Acest lucru era imposibil pentru simplul fapt că pe Neva erau navele şi şalupele Flotei Baltice şi flotilei de pe Ladoga. Inamicul avea bărci pneumatice sau pontoane demontabile din placaj, căptuşite cu prelată cauciucată. Încercaţi să traversaţi un fluviu când de după cotitură apare o vedetă blindată a celor care se apără, iar pe celălalt mal vă aşteaptă în ambuscadă tancuri grele KV şi trenuri blindate…

Putem vorbi la nesfârşit despre apărarea Leningradului. Concluzia va fi aceeaşi: acest oraş nu poate fi luat cu asalt.

La sfârşitul lui august trupele germane au ajuns în suburbiile Leningradului, dar aceasta însemna oare că oraşul era condamnat, că trebuia cedat imediat duşmanului?

După aproape un an, în 1942, trupele germane au ajuns în

suburbiile Stalingradului. Aceasta însemna că lupta trebuia să înceteze şi că oraşul trebuia predat hitleriştilor? În niciun caz! Luptele în oraş sunt în avantajul celor care se apără şi în dezavantajul celor care atacă.

Leningradul este amplasat pe mai multe insule. Între insule – apă rece şi adâncă. Pe alocuri intervalul de apă este foarte larg şi are curenţi puternici. Malurile sunt zidite în granit. Dacă podurile vor fi aruncate în aer sau pur şi simplu deschise, ataul eşuează. E uşor să forţezi cursurile de apă atunci când ambele maluri sunt drepte. Dar dacă pe malul acesta este un zid de granit, iar pe celălalt la fel? Încercaţi să puneţi în barcă o mitralieră obişnuită în timp ce inamicul trage în voi, iar apoi pe malul celălalt să o scoateţi din barcă. Împreună cu vreo două mii de cartuşe.

După un an, armata germană a asediat Stalingradul. Pentru Armata Roşie oraşul era extrem de greu de apărat. Stalingradul se întindea ca o fâşie îngustă de-a lungul Volgăi, dinspre vest era descoperit pentru atacatori, străzile erau drepte şi late, nici canale, nici poduri. În spatele trupelor sovietice era un fluviu lat, iar aprovizionarea şi întăririle constituiau o problemă. Pentru trupele germane era extrem de simplu să atace Stalingradul. Nu aveau în faţă cursuri de apă pe care să le forţeze. În Stalingrad nu era nimic similar cu cetatea Petropavlovsk sau cu Raionul Fortificat Luga. De aceea generalii germani s-au şi decis pentru asedierea Stalingradului, pentru că era foarte uşor de atacat. Leningradul, în schimb, era extrem de uşor de apărat, dar imposibil de atacat. În cazul asedierii Leningradului generalii germani ar fi trebuit să plătească un preţ mult mai mare decât pentru asediul Stalingradului. În cazul Leningradului, pierderile armatei germane ar fi fost într-adevăr uriaşe. Acest lucru era limpede nu numai pentru generalii germani, ci şi pentru Hitler. De aceea nu a dat ordinul de atac.

5

Jukov ne este prezentat drept unicul salvator al Leningradului. Inclusiv el se prezintă astfel. Noi însă ne vom îndrepta atenţia spre acţiunile lui Stalin, şi nu spre vorbele lui Jukov.

Geniul tuturor timpurilor şi popoarelor, Stalin, acorda o atenţie extraordinar de mare ştergerii urmelor. În prima săptămână a războiului a căzut oraşul Minsk, capitala Bielorusiei. În Bielorusia inamicul a capturat trofee de o valoare inestimabilă. Însă pe arhive nu a reuşit să pună mâna. Chiar şi în condiţiile de panică generală şi harababură, tovarăşii responsabili au avut grijă de arhive: au reuşit să le ardă. În primele luni de război armata germană a ocupat zeci de oraşe, centre regionale şi sute de centre raionale. Însă în mâinile lui Hitler a nimerit doar arhiva din Smolensk (ceea ce pentru Uniunea Sovietică şi pentru tovarăşul Stalin personal a avut urmări foarte neplăcute). După aceea Stalin a acordat o şi mai mare atenţie chestiunii securităţii arhivelor. În octombrie 1941 Stalin nu avea de gând să cedeze Moscova – dar, pentru orice eventualitate, a ordonat arderea documentelor. Distrugerea arhivelor a luat o asemenea amploare, încât în capitală s-a stârnit panica şi populaţia a început să plece din „Oraşul din piatră albă”.

Acum să privim Leningradul din acest punct de vedere. Din povestea lui Jukov reiese că în septembrie 1941 Stalin considera Leningradul pierdut; dar, lucru de mirare: nu se ştie de ce, nu a dat ordin să fie distruse arhivele.

Dacă Stalin considera fără speranţă situaţia Leningradului, nu avea de ce să-i trimită acolo pe Molotov, Malenkov şi pe ceilalţi tovarăşi. Era suficient să-i spună comisarului de rang trei al Securităţii de Stat, tovarăşul Pavel Tihonovici Kuprin,

câteva cuvinte şi deasupra capitalei nordului s-ar fi ridicat coloane de fum până la cer. Însă nimeni nu a incendiat arhivele Leningradului.

În momentul în care Stalin ar fi decis că Leningradul nu poate fi salvat, ar fi trebuit să ordone scufundarea Flotei Baltice, incendierea rezervelor flotei, aruncarea în aer a depozitelor cu muniţii şi a bateriilor de coastă. Navele de război şi rezervele flotelor reprezintă o valoare colosală. Pentru ca aceasta să nu ajungă în mâinile lui Hitler, trebuia distrusă imediat şi hotărât. Pentru astfel de acţiuni nu trebuia să-i trimită la Leningrad pe tovarăşii Molotov şi Malenkov. Era suficient să expedieze o telegramă cifrată membrilor Biroului Politic Voroşilov şi Jdanov, care se aflau deja în oraş. Dar Stalin nu a dat un asemenea ordin.

Dacă Stalin ar fi considerat că totul este pierdut, ar fi dat ordin de transferare a aviaţiei Flotei Baltice şi a aviaţiei Frontului Leningrad pe teritoriul neocupat. Dar n-a făcut nici acest lucru.

Dacă Stalin ar fi considerat că Leningradul nu mai poate fi apărat, ar fi dispus aruncarea în aer a uzinelor. În acea perioadă, la Leningrad se afla, printre altele, singura uzină din lume care producea tancuri grele. Această uzină trebuia aruncată în aer până la fundaţii şi chiar mai jos. Dar nici pentru acest lucru nu era nevoie de prezenţa la Leningrad a lui Molotov şi a lui Malenkov. Era suficient să le telefoneze tovarăşilor Kuzneţov, Kapustin, Subbotin, Popkov. Ei s-ar fi ocupat de toate întreprinderile. Dar nimeni nu a aruncat în aer uzinele din Leningrad. Nu a existat niciun ordin în acest sens. Stalin nu a dat acest ordin întrucât nu considera că Leningradul este condamnat.

Dacă ar fi considerat situaţia disperată, Stalin ar fi trebuit să se ocupe de evacuarea din Leningrad a comandanţilor superiori, în primul rând a lui Jdanov, Voroşilov, Kuzneţov,

Kapustin, Subbotin, Ştîkov, Popkov şi a altora. În plus, trebuiau evacuaţi de urgenţă Kuprin, Fiodor Ivanovici Gusev şi tot anturajul lor. La fel Jigariov, amiralul Kuzneţov, Voronov, comandamentul şi statele-majore ale Flotei Baltice, Frontului Leningrad şi ale celor patru armate care făceau parte din el. Dar Stalin nu a dat ordinul de evacuare a conducătorilor, cekiştilor, generalilor şi amiralilor. Dimpotrivă, a trimis la Leningrad conducători care prin poziţia lor erau egali cu Göring, Goebbels, Borman din Germania hitleristă – adică, în afară de el, toată conducerea superioară a ţării şi armatei.

Iar dacă Stalin i-a trimis la Leningrad pe Molotov, Malenkov şi pe tovarăşii care-i însoţeau, trebuia să le stabilească o misiune cât se poate de concretă: incendiaţi, aruncaţi în aer, scufundaţi, nu ceva abstract, de tipul „măcar faceţi ceva”.

Pe scurt: dacă Stalin ar fi considerat situaţia Leningradului fără speranţă, nu ar fi trimis acolo conducători de rang superior. Dacă i-ar fi trimis, le-ar fi stabilit un scop precis: să distrugă tot ce putea reprezenta o valoare pentru duşman.

Din povestea lui Jukov reiese că imbecilul de Stalin avea de gând să-i cedeze lui Hitler Leningradul împreună cu arhivele conţinând materiale atât de compromiţătoare pentru puterea comunistă, din cauza cărora comuniştii în general şi Stalin în special nu s-ar fi putut justifica niciodată în faţa niciunui complet de judecată. În plus, dacă este să-l credem pe Jukov, Stalin avea de gând să-i predea lui Hitler pe cei patru membri ai Biroului Politic, 16 membri supleanţi şi membri ai CC, turme întregi de cekişti unul şi unul, generali, amirali, inclusiv pe cel mai mare strateg al tuturor timpurilor şi popoarelor.

Dacă oraşul era pe marginea prăpastiei, trebuia să cheme înapoi de acolo pe cine mai putea, nu să trimită noi potenţiali prizonieri de cel mai înalt rang.

6

Grupul de Armate Nord ataca de pe teritoriul Germaniei, din Prusia Răsăriteană. Toate serviciile – depozitele staţionare şi magaziile, punctele de comandă, nodurile de legătură, spitalele, bazele de reparaţii – se aflau la îndemână. Pe 22 iunie, Grupul de Armate Nord a intrat pe teritoriul Uniunii Sovietice, pe un front cu lăţimea de 230 de kilometri. Până la Leningrad sunt 800 de kilometri în linie dreaptă. Pe şosele sunt mai mulţi. În două luni de lupte trupele germane au pierdut oameni, armament, tehnică de luptă, au consumat muniţii, carburanţi şi lubrifianţi, au sleit de puteri caii şi oamenii. Un sfert din autovehicule s-au defectat şi aveau nevoie de reparaţii, iar încă un sfert nu mai puteau fi reparate. Încercaţi să parcurgeţi 800 de kilometri pe nisip şi prin mlaştini, pe drumuri pietruite şi pe drumuri de ţară. Vă spun sigur: vă tociţi cizmele. Trebuie să vă opriţi să vă puneţi tocuri şi blacheuri noi.

Liniile de comunicaţii s-au extins. Una este să ai rezerva de combustibil aproape, şi alta este să cari benzina de la sute de kilometri. Una este să bombardezi Armata Roşie lângă frontiere, decolând de pe aerodromurile staţionare de lângă Königsberg şi Tilsit, şi alta este să zbori până la Leningrad.

Liniile de comunicaţii extinse ale Grupului de Armate Nord trebuiau apărate. În fiecare oraş ocupat trebuia lăsată o garnizoană. Şi pe fiecare pod cucerit trebuiau puse santinele cu mitraliere. Cu cât înainta mai mult grupul de armate, cu atât lăsa în urmă mai multe din trupele sale. Toate liniile şi nodurile de cale ferată aveau de asemenea nevoie de pază. Aviaţia trebuia trimisă pe aerodromurile de câmp de pe teritoriul ocupat, care trebuiau păzite cu vigilenţă şi apărate cu hotărâre. Cu cât Grupul de Armate Nord înainta mai mult, cu atât mai repede i se topeau forţele. Frontul ofensivei s-a extins iniţial o dată şi jumătate, apoi de două ori, apoi de două ori şi jumătate.

Masele compacte de trupe s-au transformat într-o zeamă lungă.

Hitler a lovit cu degetele palmei desfăcute: a atacat simultan Odessa, Crimeea, Kiev şi Harkov, Oriol şi Tula, Moscova, Vitebsk, Novgorod, Leningrad. Cu cât trupele germane înaintau mai mult, cu atât mai mult se lărgea frontul. Legătura strânsă dintre grupurile de armate s-a pierdut. S-a pierdut şi legătura dintre diferite armate, corpuri şi divizii. Grupul de Armate Nord se îndrepta spre Leningrad. Această tenace deplasare rectilinie, în văzul tuturor, deschisă, impertinentă, cu scop declarat, era contrară tuturor principiilor strategiei. Inamicul nu trebuie să-şi dea seama în ce direcţie vă deplasaţi; trebuie să ghicească în permanenţă ce aveţi de gând, dacă nu cumva în ultimul moment o cotiţi brusc în direcţia în care nu se aşteaptă.

Dar strategia lui Hitler era frontală: înainte şi iar înainte! Spre Piter!

Menţinând neabătut direcţia spre Leningrad, Grupul de Armate Nord nu numai că şi-a arătat deschis intenţiile de la bun început, dar a şi nimerit într-un „coridor”. La vest rămăsese Armata a VIII-a sovietică. Hărţuită, bătută, dar neînvinsă. Comandanţii germani erau tot timpul nevoiţi să-şi apere flancul stâng. La est se afla Frontul sovietic de Nord-Vest. Acesta ataca în permanenţă flancul drept al grupului german de armate. Uneori aceste atacuri erau destul de violente. A recunoscut şi Manstein. Pe 14 iulie, trupele Armatei a XI-a (general V.I. Morozov) au contraatacat din apropiere de Solţî. Inamicul a fost împins înapoi cu 40 de kilometri. Acest contraatac a întârziat ofensiva germană spre Leningrad cu aproape o lună.

Şi încă ceva:

> În perioada acţiunilor de luptă ale trupelor sovietice pe căile de acces spre Leningrad, situaţia lor dificilă a fost uşurată de ofensiva Frontului de Nord-Vest, începută pe 12 august în apropiere de Staraia Russa. Armata a XXXIV-a a dat atacul principal, de pe linia râului Lovat. Până pe 14 august, marile unităţi ale

armatei s-au deplasat 60 de kilometri în adâncime, constituind o ameninţare pentru spatele frontului grupării de şoc a inamicului (*Injenernîe voiska v boiah za Sovetskuiu Rodinu*, p. 84).

Astfel de atacuri se puteau repeta în orice moment.

Aşadar Leningradul era în faţa lor; dacă armata germană s-ar fi repezit în atac, ar fi fost lovită în flancul drept şi în spate de trupele sovietice. Sau chiar şi în flancul stâng.

Situaţia Grupului de Armate Nord nu era deloc de invidiat. Chiar şi istoria comunistă oficială a fost nevoită să admită că nu a existat nicio ameninţare de asediere a Leningradului.

Apropiindu-se de Leningrad, Grupul de Armate Nord şi-a întins frontul pe un arc de peste 600 de kilometri, de la golful Koporie, pe la sud de Leningrad, pe malul sudic al lacului Ladoga, prin Kirişi şi în continuare pe râurile Volhov şi Lovat, până la Velikie Luki. Capacitatăţile ofensive ale trupelor germane erau epuizate (*IVOVSS, 1941-1945*, vol. 2, p. 91).

Afirmaţiile lui Jukov referitoare la faptul că situaţia Leningradului era fără speranţă sunt dezminţite nu numai de izvoarele germane, ci şi de surse sovietice oficiale. Strategul se umfla în pene: situaţia era disperată, dar eu am salvat oraşul. Dacă ar fi recunoscut că oraşul era în siguranţă, atunci salvatorul s-ar fi transformat într-un lăudăros, întrucât nu avea ce să salveze şi nu era nevoie acolo de niciun salvator.

Cel mai interesant este că şi în acest caz Jukov s-a dat de gol singur.

Să ne întoarcem la raportul din 29 iulie 1941, când Jukov, chipurile, i-a propus lui Stalin să cedeze Kievul. În ziua aceea, pe lângă altele, Jukov i-a raportat lui Stalin:

Pe direcţia Leningrad, fără forţe suplimentare, nemţii nu vor putea iniţia nicio

operaţiune de cucerire a Leningradului şi nici de unire cu finlandezii (*Vospominania i razmîşlenia*, 1969, p. 300).

Aşa scrie în memoriile strategului. În prima ediţie. Când Jukov era în viaţă. Dacă fraza aceasta perfidă ar fi fost inclusă în memorii de către sabotorii din Comitetul Central, Jukov ar fi trebuit să protesteze: nu semnez! Însă, din cine ştie ce motive, geniul artei militare nu a protestat.

Aşadar, în iulie 1941, armata germană nu mai avea puterea de a asedia Leningradul. Aşa a spus chiar Jukov. Aşa a consemnat în memorii. În august, forţele lor n-au sporit; nici nu aveau cum. Forţele armatei germane se topeau, frontul se lărgea, rezerve nu aveau, armata germană era dispersată pe teritorii necuprinse. La începutul lunii septembrie, Grupul de Armate Nord nu primise niciun fel de forţe suplimentare. Dimpotrivă, grupul se împrăştia şi mai mult, în mod regulat şi cu tenacitate.

Înţeleptul strateg i-a raportat lui Stalin încă din iunie 1941 că în privinţa Leningradului poate fi liniştit, pentru că Hitler nu are forţele necesare pentru a-l cuceri. În schimb nouă, după 28 de ani, ne-a povestit că oştiri nenumărate s-au îngrămădit la porţile Leningradului şi că dacă n-ar fi intervenit el, măreţul, ar fi fost mare nenorocire…

Este destul de interesant că fraza „fără forţe suplimentare, nemţii nu vor putea iniţia nicio operaţiune de cucerire a Leningradului” a dispărut din ediţia a doua a memoriilor. Pe Jukov cel viu îl luase gura pe dinainte. A spus ce nu trebuia. Dar, după moartea celui mai mare geniu al artei militare, o persoană vigilentă a observat gafa şi a şters-o din text.

Păcat că, lichidând o prostie, aceleaşi mâini au inclus imediat în memorii o mulţime de alte prostii.

Capitolul 25

Cum a preluat el departamentul

Nu avem nevoie de o istorie descriptivă, ci de una explicativă.

Anatoli Kopeikin

1

Trimiţându-l pe Jukov la Leningrad, Stalin i-ar fi spus:

„Daţi-i acest bilet lui Voroşilov, iar ordinul pentru numirea dumneavoastră vă va fi transmis când veţi ajunge la Leningrad". În biletul către K.E. Voroşilov se spunea: „Predaţi-i lui Jukov comanda frontului, iar dumneavoastră decolaţi imediat spre Moscova" (*Vospominania i razmîşlenia*, 1969, p. 313).

„Pe 9 septembrie 1941, împreună cu generalul-locotenent M.S. Hozin şi cu generalul-maior I.I. Fediuninski am decolat spre Leningradul aflat sub blocadă" (*Ibidem*, p. 327). Nu se ştie de ce, Jukov nu l-a menţionat pe generalul-maior Piotr Ivanovici Kokorev, care călătorea împreună cu ei. Există suficiente documente care confirmă acest lucru. Kokorev era şef de secţie în cadrul Biroului Operativ al Marelui Stat-Major. La sosirea în Leningrad a fost numit şef al statului-major al Armatei a VIII-a. Ulterior a fost avansat general-locotenent, şef al statului-major al Armatei a II-a de şoc.

Este destul de interesant că în următoarele ediţii, deja după

moartea lui Jukov, a fost modificată nu numai data zborului spre Leningrad, 10 septembrie în loc de 9, dar şi textul în întregime a fost prelucrat, i-au fost adăugate detalii artistice. În a doua ediţie, acelaşi moment este descris astfel:

> Dimineaţa de 10 septembrie era rece şi mohorâtă. Pe aerodromul din centrul capitalei, unde am sosit pentru a decola spre Leningradul aflat sub blocadă, lângă avionul de pe pistă se profilau trei siluete: una mai înaltă, a generalului-locotenent M.S. Hozin, a doua, ceva mai scundă, a generalului-maior I.I. Fediuninski, iar a treia – a pilotului comandant al aeronavei.

Dacă este să dăm crezare memoriilor, Jukov s-a îndreptat spre Smolnîi imediat ce a aterizat la Leningrad. Acolo, membrul Biroului Politic şi al CSA Mareşalul Uniunii Sovietice Voroşilov, membrul Biroului Politic Jdanov, comandamentul frontului şi al Flotei Baltice, „precum şi directorii celor mai importante instituţii de stat” ţineau o consfătuire pe tema distrugerii şi aruncării în aer a tot ce se putea înainte de cedarea Leningradului…

În acest moment şi-a făcut apariţia Jukov.

El a cerut, chipurile, permisiunea de a asista la discuţii, a stat ce-a stat, a ascultat, apoi i-a întins lui Voroşilov biletul lui Stalin. Voroşilov l-a citit, s-a făcut cumva mai mic, s-a gârbovit, parcă ar fi îmbătrânit dintr-odată. Imediat Jukov a declarat şedinţa închisă, a anulat toate dispoziţiile privind aruncarea în aer a uzinelor, gărilor, palatelor, podurilor, depozitelor, construcţiilor portuare, navelor. Jukov a început imediat să dea ordine hotărâte, care au şi salvat oraşul…

Jukov şi-a făcut apariţia la Leningrad când pericolul care ameninţase oraşul fusese lichidat. Inamicul nu avea de gând să întreprindă niciun atac asupra oraşului. De aceea nu se conturează niciun fel de eroism al lui Jukov şi nu se întrevăd niciun fel de decizii geniale ale comandantului militar. Ce era de făcut? Cu ce puteau fi confirmate poveştile despre Jukov-salvatorul? Pe ce temei putea fi el trecut în rândul apărătorilor?

Soluţia era una singură: data sosirii lui Jukov în Leningrad trebuia apropiată cât mai mult de perioada în care existase un pericol real. De aceea a apărut povestea cu decolarea de pe Aerodromul Central. Acest lucru a fost subliniat în mod deosebit. De ce? Pentru a scoate în evidenţă caracterul urgent al misiunii sale: seara, de pe Frontul de Rezervă la Kremlin, noaptea – activitate la Marele Stat-Major, iar în zorii zilei de 9 septembrie decolează direct din centrul Moscovei…

Când a fost descoperită minciuna cu 9 septembrie, autorii memoriilor lui Jukov au fost nevoiţi să recunoască: ah, da, corect, a sosit la Leningrad pe 10 septembrie.

Vă propun să nu dăm crezare textului răuvoitor din prima ediţie, ci să ne încredem în ediţiile ulterioare, mai veridice. Şi pentru a risipi definitiv orice îndoială, vom deschide memoriile celor care s-au aflat alături de Jukov în acele momente istorice.

Generalii Kokorev şi Hozin nu au lăsat memorii. Însă generalul-maior Fediuninski l-a înlocuit după numai o lună pe Jukov în postul de comandant al Frontului Leningrad, ulterior a fost avansat general de armată, adică a ajuns egal în grad cu Jukov. Fediuninski şi-a scris memoriile.

În dimineaţa de 13 septembrie, avionul Li-2 a decolat de pe aerodromul Vnukovo spre Leningrad escortat de o patrulă de avioane de vânătoare. În afară de mine, în avion se aflau generalul de armată G.K. Jukov, numit comandant al Frontului Leningrad, generalii M.S. Hozin şi P.I. Kokorev (I.I. Fediuninski, *Podniatîe po trevoghe* [*Mobilizaţi de alarmă*], Moscova, 1964, p. 41).

Aşadar Jukov decolase urgent spre Leningrad din Moscova, de pe Aerodromul Central, pe 9 sau pe 10 septembrie. În acelaşi avion cu el călătorea, fără nicio grabă, Fediuninski, dar acesta decolase de pe aerodromul Vnukovo pe 13 septembrie.

Să ne lămurim.

3

Pentru a înţelege situaţia, citim încă o dată relatarea lui Jukov cu scopul de găsi lucruri ciudate pe care să le utilizăm drept cheie.

Nu trebuie să căutăm prea mult. Ciudăţeniile sunt chiar la suprafaţă. În faţa noastră. De exemplu, biletul pe care Stalin i l-a scris, chipurile, lui Voroşilov: predă-i frontul lui Jukov, iar dumneata întoarce-te imediat… Momentul în care Jukov i-a înmânat lui Voroşilov biletul este prezentat de la o ediţie la alta, cu un dramatism tot mai accentuat.

> Am urcat în cabinetul comandantului de la etajul al doilea. Într-o încăpere mare, la o masă acoperită cu postav roşu, stăteau vreo zece oameni. După ce m-am salutat cu K.E. Voroşilov şi A.A. Jdanov, am cerut permisiunea să asist la şedinţă. După un timp i-am înmânat lui K.E. Voroşilov biletul lui Stalin. Trebuie să mărturisesc că am făcut acest lucru cu mare nelinişte în suflet. Mareşalul a citit biletul în tăcere, după care, clătinând uşor din cap, i l-a dat lui Jdanov şi a continuat şedinţa. La consiliul militar al frontului se dezbătea problema măsurilor care trebuiau luate în cazul imposibilităţii de a mai apăra oraşul. Fiecare îşi spunea opinia scurt şi concis. Aceste măsuri constau în distrugerea celor mai importante obiective militare şi industriale etc. Acum, după mai bine de treizeci de ani, planurile acelea par de neconceput. Dar atunci? Atunci situaţia era critică… (*Vospominania i razmîşlenia*, 2003, vol. 1, p. 385).

Interpretarea solo a lui Jukov este acompaniată de puternicul ansamblu al Ceakovskilor – Gareevilor – Simonovilor – Iakovlevilor şi al altora de teapa lor. Iată aceeaşi arie în interpretarea şi mai dramatică a lui Vladimir Vasilievici Karpov. Acesta nu vorbeşte pur şi simplu despre situaţia disperată a Leningradului, ci despre „catastrofa Leningradului". Din spusele lui Karpov rezultă că, înţelegând dificultăţile incredibile care urmau, Jukov s-a oferit singur pentru această misiune fără speranţă şi care părea pierdută din start. El s-a repezit din proprie iniţiativă spre ambrazură. Nu mai existau mijloace pentru apărarea Leningradului. Nici nu mai avea cine să-l apere. A rămas numai Jukov. Iată povestea lui Karpov:

Stalin a căzut pe gânduri şi, de parcă ar fi gândit cu voce tare, a început să spună:

— Situaţia care s-a creat acum lângă Leningrad este foarte gravă, aş spune chiar catastrofală.

Apoi, după o scurtă pauză, în care Stalin părea să caute încă un cuvânt potrivit pentru a caracteriza gravitatea situaţiei de pe Frontul Leningrad, a spus:

— Aş spune chiar fără speranţă. Odată cu pierderea Leningradului lucrurile vor lua o întorsătură deosebit de gravă, foarte dificil de prezis. Moscova va fi expusă unui atac dinspre nord.

Jukov a înţeles că Stalin făcea aluzie la faptul că lichidarea catastrofei Leningradului stătea cel mai probabil în puterea lui, a lui Jukov, că Stalin decisese deja să-l trimită în această „misiune imposibilă". Gheorghi Konstantinovici a spus:

— Ei, dacă acolo situaţia este atât de complicată, sunt gata să plec şi să preiau comanda Frontului Leningrad.

Stalin, încercând parcă să pătrundă în starea de spirit a lui Jukov, a rostit din nou acelaşi cuvânt, privindu-l pătrunzător:

— Dar dacă este o cauză pierdută?

Pe Jukov l-a mirat această repetiţie. El a înţeles că Stalin nu făcea fără motiv acest lucru, dar de ce, nu-şi putea explica. Într-adevăr, exista un motiv. Încă de la sfârşitul lui august în împrejurimile Leningradului s-a creat o situaţie critică şi Stalin a trimis acolo o comisie a CC al PCU (b) şi a CSA compusă din N.N. Voronov, P.F. Jigariov, A.N. Kosîghin, N.G. Kuzneţov, G.M. Malenkov, V.M. Molotov. După cum se vede, comisia era foarte reprezentativă şi cu mari împuterniciri. Aceasta a făcut multe eforturi pentru a mobiliza trupele şi resursele existente, pentru a organiza o apărare rezistentă. Aceste eforturi s-au dovedit insuficiente şi, după plecarea comisiei, situaţia Leningradului nu s-a ameliorat deloc. Inamicul

continua să înainteze spre oraş, nu avea cine să-l oprească şi nici cu ce. În mod evident, Voroşilov nu era capabil de acest lucru. Stalin a înţeles că măsurile întreprinse de el nu au dus la niciun rezultat. De aceea îi şi treceau prin minte astfel de vorbe neplăcute, dar adevărate: „situaţie disperată". Jukov rămânea ultima speranţă, iar Stalin nici nu mai ascundea acest lucru (V. Karpov, *Marşal Jukov. Ego soratniki i protivniki v dni voinî i mira*, pp. 339-340).

Cartea lui Karpov a fost dată la cules pe 1 octombrie 1990 şi a primit bun de tipar pe 7 martie 1991. Adică încă pe vremea secerei şi ciocanului. Vladimir Vasilievici Karpov era pe atunci şeful tuturor scriitorilor din Ţara Sovietelor – el distribuia vilele, apartamentele, maşinile, premiile, distincţiile, canaliza fondurile financiare, decidea cui îi putea fi atribuit statutul de scriitor şi cui îi era interzis, cine trebuia miluit sau cine trebuia lovit şi cât de tare. Şi, lucrul cel mai important, stabilea cine şi în ce tiraj era publicat. Nu uita nici de propria persoană.

Karpov a poruncit să fie tipărită în tiraje cu multe zerouri compunerea sa despre „catastrofa Leningradului", despre faptul că nu avea cine şi cu ce să salveze oraşul.

Din spusele lui Karpov reiese că Molotov, Malenkov, comisarul pentru Flota Maritimă Militară amiralul Kuzneţov, comandantul artileriei Armatei Roşii, generalul-colonel de artilerie Voronov, comandantul FMA ale Armatei Roşii, generalul-locotenent de aviaţie Jigariov, comandantul FMA ale Frontului Leningrad, generalul-locotenent de aviaţie Novikov şi alţii nu au reuşit să facă nimic pentru apărarea Piterului. Apărarea impenetrabilă, ridicată în jurul oraşului după planurile lor şi sub conducerea lor, nu intra în calcul. Numai Jukov, de unul singur, era în stare să se descurce…

Citesc aceste rânduri şi nu pot scăpa de gândul că am mai citit undeva fragmentul respectiv… Nimeni nu putea s-o scoată la capăt cu funcţia şi toată speranţa era într-un singur om… Numai el ar fi putut… Unde am mai întâlnit asta? La Karpov, nu. Atunci unde? Piter… Piter… Ah, da! Corect! În acelaşi oraş, cu o

sută de ani în urmă a apărut o situaţie similară: nimeni nu era în stare... Rămânea un singur candidat, care o dată fusese luat chiar drept comandant-şef.

> Ei, normal că s-au iscat tot felul de discuţii: cum, cine să ocupe postul. S-au găsit mulţi amatori printre generali, se apucau de treabă, dar până la urmă vedeau că nu-i de ei, era prea greu. La prima vedere pare uşor, dar când te uiţi mai bine, naiba mai ştie ce-i aia! Pe urmă, dacă au văzut că nu se descurcă, au venit la mine. Şi cât ai clipi, pe străzi curieri, curieri, curieri, numai curieri treizeci şi cinci de mii!
>
> „Daţi-mi voie, domnilor, primesc funcţia, o primesc, zic, aşa să fie, numai că, să ştiţi, în faţa mea nu crâcneşte nimeni! Am auzul ascuţit, nu glumă! Am să...” Şi într-adevăr, când se întâmpla să trec prin departament, parcă era cutremur, toţi dârdâiau şi tremurau ca frunzele.

Este evident că pe Vladimir Vasilievici Karpov l-a inspirat povestea preluării departamentului de către Ivan Aleksandrovici Hlestakov[1]. La fel a descris şi Karpov apariţia lui Jukov în oraşul deznădăjduit.

N.N. Iakovlev a mers şi mai departe:

> Jukov a pus o condiţie pentru a prelua comanda la Leningrad: niciun amestec în problemele operative din partea membrului Consiliului Militar al frontului A.A. Jdanov. Stalin i-a promis că va vorbi personal cu Jdanov despre acest lucru (N.N. Iakovlev, *Marşal Jukov,* p. 87).

Vedeţi, generalul Jukov nu numai că-i dădea indicaţii comandantului suprem în ce funcţii să-i numească pe mareşali, ci mai punea şi condiţii pentru a accepta să plece la Leningrad: primesc funcţia, o primesc, zic, aşa să fie, zic, o primesc...

Şi iată-l pe Jukov la statul-major al frontului. Karpov continuă:

Am auzit, sau am citit undeva că Jukov ar fi intrat în cabinetul comandantului frontului împingând uşa cu piciorul. Chiar dacă aşa s-ar fi întâmplat, impresia mea este că tot ceea ce a precedat acest gest explică starea de nervi a lui Gheorghi Konstantinovici.

Fără să-şi scoată mantaua şi cascheta, Jukov a intrat în cabinetul mareşalului Voroşilov. În acel moment avea loc o şedinţă a Consiliului Militar al frontului la care participau Voroşilov, Jdanov, Kuzneţov şi alţi membri ai Consiliului Militar. Dezbăteau chestiunea distrugerii celor mai importante obiective ale oraşului, deoarece se considera că apărarea acestuia nu mai este posibilă, când şi cum să arunce în aer navele de război, pentru a nu fi capturate de inamic. Jukov s-a aşezat pe un scaun liber şi o vreme a ascultat dezbaterile. Tema acestora l-a enervat şi mai tare. El sosise la Leningrad pentru a-l salva, iar aici se vorbea despre cedarea oraşului. I-a înmânat lui Voroşilov biletul lui Stalin în care era vorba despre numirea sa. Mareşalul a citit biletul, s-a făcut parcă mai mic şi nu le-a spus nimic celor prezenţi. Jukov a trebuit să anunţe singur că a fost numit comandantul frontului. A propus scurt închiderea şedinţei Consiliului Militar, în general să nu se mai vorbească despre cedarea oraşului, ci să se ia toate măsurile necesare pentru apărare, şi a încheiat cu următoarele cuvinte:

— Vom apăra oraşul până la ultima suflare!

Dar N.N. Iakovlev adaugă:

Jukov a apărut în toiul dezbaterilor Consiliului Militar al frontului, în cadrul cărora, sub conducerea aşa-zisului strateg A.A. Jdanov şi a docilului K.E. Voroşilov, se căutau soluţii pentru cazul când nu vor reuşi să apere Leningradul. A fost expus pe scurt modul în care urmau să arunce în aer şi să distrugă cele mai importante obiective ale oraşului. Jukov a ascultat şi i-a înmânat lui Voroşilov biletul lui Stalin, acesta l-a citit, după care i l-a dat lui Jdanov. Logomahia continua. Jukov a fost nevoit să închidă şedinţa. Nu a avut loc nicio formalitate de predare a funcţiei de către fostul comandant (*Ibidem*, p. 88).

4

Frumoasă descriere! Are de toate. Numai realism nu.

Vă propun să ne adresăm direct autorului acestui subiect fantastic, Eroului Uniunii Sovietice, scriitorului Karpov, şi să-l

rugăm să-şi retragă cuvintele. Să-l rugăm şi pe scriitorul Iakovlev acelaşi lucru.

Vladimir Vasilievici Karpov este militar, el este conştient, desigur, că nimic de felul acesta nu s-a întâmplat în realitate. Motivul este foarte serios: aşa ceva nu se putea întâmpla, pentru că nu avea cum să se întâmple.

Vladimir Vasilievici, sunteţi cercetaş, vă propun să utilizăm un procedeu pe care l-am învăţat în cercetare. Orice situaţie neclară trebuie micşorată imaginar de două, trei, cinci, zece ori. Sau amplificată. Atunci bizarul situaţiei se manifestă mai clar şi mai pregnant.

Eu am micşorat mental de trei ori amploarea celor întâmplate. Să ne imaginăm Niprul, care este superb pe o vreme liniştită, şi minunatul oraş Cerkassî pe ţărmul înalt. Este aproape la fel de frumos ca în Kiev. Acţiunea se petrece, să zicem, în anul 1970. Într-un cabinet spaţios, la un birou uriaş, se află prim-secretarul comitetului regional de partid Cerkassî (aşa se numeau pe atunci guvernatorii), tovarăşul Andreev cu toată echipa sa. În faţa acestora – cel mai important şef militar local, generalul-maior de trupe de tancuri A. Roman, comandantul Diviziei 41 Tancuri de Gardă, distinsă cu Ordinul „Suvorov”. Şi el este cu echipa sa. Tot aici sunt prezenţi şi înalţi oaspeţi din capitală. Are loc dezbaterea unei chestiuni foarte importante: cum poate fi lansată în atac o divizie de tancuri. Sau, naiba ştie, la strâns cartofi. În armată, operaţiunile de acest gen se numesc „cartofi în uniformă”.

Totul se desfăşoară după plan. Şi deodată apare la consfătuire un colonelaş oarecare, Jukovkin. Îl însoţesc un maior şi un căpitan. Cei prezenţi îl cunosc pe colonel, ştiu că s-a înălţat sus şi rapid, dar nu a rezistat în vârf, fiind îmbrâncit cu multă zarvă şi trimis în provincie să conducă ceva secundar şi de rezervă. Nu avea nicio legătură cu regiunea Cerkassî sau cu Divizia 41 Tancuri de Gardă. Pe maior şi pe căpitan nu-i

cunoştea nimeni din cei prezenţi.

— Continuaţi, zice colonelul, stăm şi noi aici cu voi să auzim despre ce miorlăiţi.

— Şezi, prietene, îl invită tovarăşul Andreev gesticulând larg, ca o adevărată gazdă.

A stat ce-a stat colonelaşul, a ascultat ce-a ascultat şi n-a mai rezistat.

— Nu la strâns cartofii trebuie să mergeţi, zbiară el. Trebuie să vă ocupaţi de pregătirea pentru luptă! Uite-aici biletul! Am fost numit comandantul diviziei!

Vladimir Vasilievici Karpov, recunoaşteţi că această scenă este o tâmpenie. În primul rând colonelul, maiorul şi căpitanul nu vor fi primiţi în cabinetul în care au loc convorbiri între prim-secretarul comitetului regional de partid şi un general-maior. Colonelului i se va explica politicos că tovarăşul Andreev este ocupat. Aşteptaţi. Şi comandantul diviziei, generalul-maior de trupe de tancuri Roman, este de asemenea ocupat. Dacă dumneavoastră, tovarăşe colonel, aveţi o treabă urgentă, spuneţi-ne în ce constă, iar noi vom raporta.

Dar scene de genul: intraţi, dragi tovarăşi nou-veniţi nu se ştie cu ce treburi, faceţi-vă comozi, ascultaţi – aşa ceva nu se întâmplă în realitate. Nici măcar dacă se discută problema recoltării cartofilor de pe întinsa şi minunata regiune Cerkassî.

Să revenim acum la proporţiile reale, la Leningrad.

În cabinet tronează membrul CSA şi al Biroului Politic Mareşalul Uniunii Sovietice K.E. Voroşilov. În afară de Stalin, în CSA mai sunt patru membri. Voroşilov este unul dintre ei. Tot aici se află şi tovarăşul Jdanov, membru al Biroului Politic. Biroul Politic în ansamblu nu s-a remarcat prin nimic. Însă calitatea de membru al Biroului Politic însemna că purtătorul acestui titlu se află printre cele zece persoane cele mai

apropiate de Stalin. În această ierarhie, Jdanov era al cincilea sau al şaselea după Stalin. În afară de ei mai erau prezenţi în număr destul de mare tovarăşi cu funcţii foarte înalte. Nu se dezbăteau probleme legate de recoltarea cartofilor, ci problema distrugerii oraşului Leningrad şi a Flotei Baltice, precum şi a măsurilor care trebuiau luate pentru a nu-i ceda inamicului patru armate şi rezerve militare incredibil de mari. Şi deodată apare generalul de armată Jukov. Cei prezenţi ştiu despre el că a fost şeful Marelui Stat-Major, dar cu o lună şi ceva în urmă a fost dat afară din această funcţie şi trimis să comande Frontul de Rezervă. Nu se ştie de ce, acesta îşi face apariţia la Leningrad, vine la şedinţa Consiliului Militar al Frontului Leningrad şi al Flotei Baltice, se aşază pe un scăunel şi ascultă despre ce se vorbeşte. El nu are nicio legătură cu Leningradul, cu Flota Baltică sau cu Frontul Leningrad. Oficial, el comandă un cu totul alt front, pe o cu totul altă direcţie, cu 600 de kilometri mai la sud. Şi nimeni nu-i pune nicio întrebare: hei, tu, ce cauţi aici? Eşti turist, sau ce?

Dar Jukov nu era singur. Chiar el scrie: noi am intrat. Cu el sunt Hozin, Fediuninski şi, probabil, Kokorev.

Nu vă grăbiţi să aruncaţi în mine cu pietre, eu respect proporţiile. Pentru Mareşalul Uniunii Sovietice Voroşilov, generalul-locotenent Hozin este ceea ce reprezintă pentru comandantul diviziei de tancuri din Cerkassî maiorul necunoscut, apărut nu se ştie de unde. Credeţi că un general-maior i-ar permite unui maior necunoscut, care nu are nicio legătură cu divizia sa, să asiste la discuţii, chiar dacă se dezbate problema recoltării cartofilor? Raportează cine eşti, de ce ai venit şi atunci poate ţi se va permite să rămâi.

Generalul-maior Fediuninski era pentru mareşalul Voroşilov ceea ce era căpitanul pentru comandantul diviziei. Oare chiar aşa au decurs lucrurile? Ia loc, dragul meu, ascultă, ce nu înţelegi – întreabă…

După ce a stat şi a ascultat un timp, Jukov nu a mai rezistat şi a anunţat că nu a venit aşa, gură-cască, la un foc de tabără, ci are în buzunar un bilet…

Să analizăm: până în momentul în care Jukov i-a înmânat lui Voroşilov biletul, el era pentru cei prezenţi o persoană absolut străină, care nu avea niciun drept să asiste la şedinţa Consiliului Militar. Nu avea dreptul să fie acolo nici dacă s-ar fi discutat o problemă banală, de exemplu aprovizionarea cu lemne, şi nu chestiuni strict secrete. Intrarea interzisă persoanelor străine! Iar generalii care îl însoţeau pe Jukov, înainte de a-şi declara împuternicirile, erau nu numai persoane străine, dar nici nu aveau dreptul să fie prezenţi în acel loc, pur şi simplu în virtutea faptului că gradele lor militare erau mult prea mici pentru acest cabinet atât de important.

Amiralul I.A. Panteleev, care în perioada de început a războiului era şeful statului-major al Flotei Baltice, declară: pregătirea navelor pentru a fi aruncate în aer avea loc în condiţiile unui secret absolut. În cadrul flotei ştiau acest lucru comandantul flotei, şeful statului-major, şeful secţiei operative a statului-major, şeful serviciilor şi executanţii direcţi (I.A. Panteleev, *Morskoi front* [*Frontul maritim*], Moscova, 1965, p. 204). Pe când Jukov şi, împreună cu el, Karpov, Ceakovski, Gareev, Iakovlev şi alţii ne povestesc istorioare fantastice despre persoane străine care au venit la şedinţa Consiliului Militar al frontului şi al flotei, au stat şi au ascultat dezbateri strict secrete.

5

Ciudăţeniile nu se mai sfârşesc.

Câteva pagini mai încolo Jukov explică:

> Consiliul Militar, din care, în afară de A.A. Jdanov, A.A. Kuzneţov şi de mine, făceau parte secretarul comitetului regional de partid Leningrad, T.F. Ştîkov, preşedintele comitetului executiv regional N.V. Soloviov, preşedintele comitetului executiv orăşenesc P.E. Popkov, îşi desfăşura activitatea în mod armonios, creator, energic, fără a ţine cont de timp sau de oboseală. Toţi aceşti tovarăşi nu se mai află printre cei vii. Trebuie să spun că erau nişte activişti de excepţie ai partidului şi statului nostru. Ei au făcut tot ceea ce se putea face pentru lupta victorioasă, apărând oraşul lui Lenin, asupra căruia plana atunci o primejdie de moarte. Leningrădenii îi cunoşteau foarte bine şi îi respectau pentru atitudinea plină de bărbăţie, pentru voinţa de neclintit şi credinţa în victorie.

Este un citat din ediţia a doua a memoriilor lui Jukov (*Vospominania i razmîşlenia*, 1975, vol. 1, p. 397). Ideologul perfid Suslov i-a interzis să spună adevărul cu privire la rolul hotărâtor al Partidului Comunist în obţinerea victoriei, de aceea, aceste cuvinte pline de căldură despre „activiştii de excepţie ai partidului şi statului nostru” au fost tăiate din prima ediţie. Însă ulterior perfidul s-a îndurat şi a permis…

Nu este deloc uşor să fii ideolog comunist. Pe de o parte, trebuie să demonstrezi că Jukov şi numai Jukov a salvat Leningradul. Pe de altă parte, trebuie să scoţi în evidenţă rolul conducător şi călăuzitor al Partidului Comunist. De aceea, pe de o parte, Jukov, chipurile, i-a pus lui Stalin condiţia: membrul Biroului Politic şi al Consiliului Militar al Frontului Leningrad, „aşa-zisul strateg” Jdanov, nu trebuie să se amestece în deciziile lui Jukov. Stalin, evident, a fost de acord. Iar dacă Jdanov nu avea voie să se amestece în deciziile lui Jukov, cu atât mai puţin i se permitea acest lucru unui oarecare Popkov sau altora cu funcţii mai mici. Pe de altă parte, cu toţi aceşti „activişti de excepţie ai partidului şi statului nostru” Jukov colabora armonios, creator şi energic.

Un moment, vă rog. Dacă Jukov nu discuta cu ei probleme operative, atunci despre ce discutau? Cum să repare

canalizarea? Cum să-i prindă pe canibali şi ce să facă cu ei? Cum să scoată cadavrele din oraş?

Eu cred că aceste probleme au fost rezolvate şi fără Jukov.

Altceva voiam să spun. În momentul primei apariţii a lui Jukov la şedinţa Consiliului Militar al Frontului Leningrad, „la o masă acoperită cu postav roşu stăteau vreo zece oameni". Acum ştim cine erau aceştia: Voroşilov, Jdanov, Kuzneţov, Popkov, Ştîkov, Soloviov... Nu puteau lipsi şeful statului-major al Frontului Leningrad şi şeful serviciilor frontului. Acelaşi Jukov povesteşte că la masă şedeau şefii armelor militare ale trupelor frontului. Asta înseamnă: comandanţii aviaţiei, artileriei, apărării antiaeriene, comandanţii trupelor de tancuri, de geniu, transmisiuni şi altele. Şi lângă fiecare dintre ei – supraveghetorul pe linie de partid. Aceşti tovarăşi aveau diverse denumiri: membri ai consiliilor militare, comisari etc. Esenţa era aceeaşi: supravegherea. În toamna anului 1941, fără ei, comandanţii nu puteau face un pas. Însă cei mai numeroşi, după spusele lui Jukov, erau tovarăşii din cadrul flotei, întrucât se dezbătea problema distrugerii flotei. În acest caz, erau în mod sigur prezenţi şi comandantul Flotei Baltice, amiralul Tribuţ, cu supraveghetorul său, şeful statului-major, şeful serviciilor şi alţii.

În afară de conducerea superioară de partid, de generali şi amirali, după cum povesteşte Jukov, mai erau prezenţi şi directorii celor mai importante instituţii de stat... Şi toţi aceştia erau vreo zece oameni?

Am vrut să demonstrez că la consfătuirea respectivă nu au fost invitaţi comandanţii armatelor Frontului Leningrad. Patru comandanţi, fiecare cu supraveghetorul său, înseamnă opt persoane. Dacă la masă şedeau vreo zece oameni, rezultă că nu mai era loc şi pentru comandanţii armatelor.

Să ne imaginăm situaţia: la o consfătuire de cel mai înalt

nivel, la care nu au fost invitaţi comandanţii armatelor Frontului Leningrad, apare un general-maior necunoscut, I.I. Fediuninski, comandantul Armatei a XXXII-a a Frontului de Rezervă.

Comandanţii proprii nu au fost invitaţi, în schimb acesta, din afară, poate să asiste…

6

Dacă este să credem propaganda comunistă, atunci Voroşilov era un nătărău, iar Jukov – un geniu. În aceste condiţii, totul pare să se potrivească: într-o situaţie critică, Stalin a instalat un geniu în locul unui nătărău. În schimb apare o nouă neconcordanţă. În septembrie, Voroşilov a revenit la Moscova şi imediat, la ordinul lui Stalin, a început pregătirile pentru conferinţa celor trei mari puteri: SUA, Marea Britanie şi Uniunea Sovietică. Conferinţa şi-a deschis lucrările la Moscova pe 29 septembrie 1941. În fruntea delegaţiei sovietice se afla Stalin. Voroşilov era locţiitorul său. Din delegaţie mai făceau parte Golikov, Malîşev, Vîşinski, Mikoian, Şahurin.

Nu insist, dar înlocuirea comandantului Frontului Leningrad în septembrie 1941 ar putea avea o altă explicaţie: Stalin trebuia să-l recheme pe Voroşilov la Moscova pentru pregătirea unor măsuri de importanţă excepţională. Pe cine urma să pună în locul lui, nu avea importanţă. Apropo, Stalin l-a solicitat pe „nătărăul” de Voroşilov şi ulterior, pentru a participa la convorbiri la cel mai înalt nivel. Voroşilov l-a însoţit pe Stalin la Teheran, la întrevederea cu Roosevelt şi Churchill. Genialului Jukov Stalin nu i-a încredinţat asemenea misiuni.

Şi încă ceva. În 1943, coordonarea acţiunilor celor două

fronturi pentru străpungerea blocadei Leningradului a fost asigurată de doi comandanţi: Voroşilov şi Jukov. Aşa se afirma în comunicatul oficial al Biroului de Informaţii Sovietic din 18 ianuarie 1943. Dacă Stalin ar fi fost convins de incompetenţa lui Voroşilov încă din anul 1941, nu i-ar fi încredinţat în 1943 răspunderea pentru ruperea blocadei Leningradului.

Cu timpul, numele lui Voroşilov s-a şters din cronica eroică a ruperii blocadei Leningradului, în schimb numele lui Jukov a rămas.

Vom vedea ceva mai încolo cum s-a descurcat Jukov cu misiunea ruperii blocadei.

Acum să ne întoarcem în anul 1941. Să ne imaginăm că totul s-a întâmplat aşa cum a povestit Jukov şi tovarăşii din acompaniament. Aşadar Voroşilov i-a predat frontul lui Jukov şi a decolat imediat spre Moscova cu acelaşi avion. Şi iată-l pe Jukov mergând pe coridoarele statului-major. Îmi închipui cam cum a fost. Cioc-cioc la uşa Direcţiei Operative: descuiaţi, deschideţi! Acolo îi dau cu tifla. Intrarea persoanelor străine interzisă! Ce-ar însemna să primim pe oricine în Direcţia Operativă?

— Păi, eu sunt noul comandant al frontului!

— Oare?

— Vă spun precis!

— Şi unde-i ordinul?

— Va fi semnat curând.

— Vino când va fi semnat.

— Dar am un bilet de la tovarăşul Stalin.

— Fă-l sul şi vâră-ţi-l undeva. De unde ştim noi că biletul este autentic?

Jukov se duce la Direcţia de Informaţii: arătaţi-mi harta

situaţiei! Nimeni nu-i arată harta. În anul 1937 oamenii au învăţat să fie vigilenţi. Asta în al doilea rând. În primul rând, pur şi simplu nu va fi primit în Direcţia de Informaţii. Şi nici într-o altă direcţie.

Jukov se decide să se plângă tovarăşului Stalin. Dar cum? La nodul de comunicaţii sigur nu are acces. Este un lucru mult prea serios. Cu atât mai mult cu cât linia Moscova-Leningrad este cea mai importantă linie de legătură. Iar băieţii de la linia guvernamentală au propriile lor linii de subordonare. În afară de tovarăşul Stalin şi de şefii lor direcţi, nu se tem de nimeni şi de nimic. Aceştia îl vor întâmpina pe intrus cu înjurături de mamă. Şi nimeni nu are ce să le facă. Trebuie să mai adaug că în acele momente nu exista legătură telefonică sau telegrafică între Moscova şi Leningrad. Oraşul era blocat, cablul legăturii guvernamentale trecea pe teritoriul ocupat de inamic. Însuşi Jukov spune acest lucru în scrisoarea din 27 iulie 1971 adresată lui P.N. Demicev (Gheorghi Jukov, *Stenograma Plenarei din octombrie 1957 a CC al PCUS şi alte documente*, p. 567).

Se pune întrebarea: de ce a fost nevoie de biletul lui Stalin? Oare Stalin nu era conştient că Jukov nu poate prelua frontul fără un ordin semnat de comandantul suprem? Cu biletul nu avea ce face. Chiar dacă era scris de însuşi Stalin. Problema este următoarea. Frontul este un organism militar grandios. În structura sa intră câteva armate, aviaţia frontului şi o mulţime de corpuri separate, divizii, brigăzi, regimente, unităţi şi instituţii de servicii. Comandanţii de toate rangurile trebuie să ştie cu precizie până când este în vigoare autoritatea vechiului comandant şi momentul din care începe mandatul noului comandant. Responsabilităţile se distribuie strict, inclusiv în funcţie de timp: acestea sunt realizările tale, victoriile, erorile de calcul, greşelile, înfrângerile şi infracţiunile, iar acestea – ale mele. Pentru aceasta se dă ordinul: începând cu ora 23.45 comandantul frontului sunt Eu!

În absenţa unui astfel de ordin, sute şi mii de comandanţi subordonaţi nu ştiu pur şi simplu ale cui dispoziţii să le ducă la îndeplinire la un moment dat. Acest fenomen este denumit cu o sintagmă ameninţătoare: „pierderea conducerii”, iar vinovaţii sunt pedepsiţi cu împuşcarea.

Aşadar, pentru a nu scăpa caii în galop, pentru a nu lăsa nicio clipă hăţurile din mână, pentru a nu permite pierderea conducerii, trebuie dat un ordin pe front. Însă acest ordin poate fi emis doar pe baza ordinului comandantului suprem. Din spusele lui Jukov reiese că nu exista un astfel de ordin, ci doar un bilet pentru Voroşilov. Având în mână numai acest bilet, Voroşilov nu putea preda frontul. În orice moment se putea întâmpla orice. Cu atât mai mult cu cât, conform poveştilor Jukovilor şi Karpovilor, oraşul era pe marginea prăpastiei. Dacă Voroşilov ar fi avut în mână ordinul comandantului suprem, s-ar fi putut justifica în faţa oricărui tribunal. În schimb biletul nu l-ar fi ajutat cu nimic.

Să lăsăm fronturile şi armatele. Iată o garnizoană uitată de lume cu un afurisit de regiment de infanterie motorizată în ea. Locotenentul Ivanov îi predă postul locotenentului Petrov. Sunt prieteni la cataramă. Beau împreună în zilele de sărbătoare. Împreună se distrează în timpul liber cu prietenele lor. Dar pentru ca unul dintre ei să predea postul, iar celălalt să-l preia, trebuie un ordin pe regiment. Şi trebuie stabilită o parolă. Şi semnăturile lor pe tabel. Înainte de a semna amândoi este responsabilitatea celui aflat în post, după aceea – a celui care îl schimbă. Nu ai ce face cu un simplu bileţel, fie el şi de la comandantul regimentului – adică tu, Vasea, predă-i postul prietenului tău Kolea.

La Leningrad nu era vorba de un post de santinelă într-un regiment de infanterie motorizată. Urma să aibă loc transferul responsabilităţii pentru un front compus din patru armate, Flota Baltică şi un oraş imens. Acest oraş este unul dintre cele

mai frumoase oraşe din lume, este poarta maritimă a Rusiei. Acest oraş este un tezaur, un centru industrial de talie mondială. Aici se construia orice – de la submarine şi avioane la aparate de conducere a focului artileriei, de la cele mai puternice tancuri din lume la cele mai mari piese de artilerie din Uniunea Sovietică, de la cea mai complexă aparatură de navigaţie la cele mai simple aruncătoare de mine. De ce nu a semnat Stalin ordinul ca Voroşilov să predea responsabilitatea pentru toate acestea, iar Jukov să o preia?

În timpul vieţii lui Jukov nu a găsit nimeni un răspuns la această întrebare. Dar ea a rămas. De aceea în ediţia a doua răposatul Jukov a explicat: „Stalin îşi făcea griji pentru succesul zborului nostru”.

Ingenioasă idee. La prima vedere. La o privire mai atentă, este chiar foarte stângace. Toate deciziile lui Stalin aveau o logică. Aici însă logica lipseşte cu desăvârşire.

Fără un ordin de numire în funcţia de comandant al Frontului Leningrad, Jukov nu avea nicio valoare. Nimeni nu i-ar fi deschis seifurile. De aceea Stalin nu trebuia să-i înmâneze un bilet, ci să-i semneze un ordin. Numai în acest caz Jukov ar fi putut lua frâiele conducerii în mâinile sale bătătorite, fără probleme şi fără tergiversări. În caz contrar, se află în situaţia şoferului care a primit o maşină nouă, dar nu a primit şi cheile.

Dar dacă Jukov nu ar fi ajuns la Leningrad? Dacă avionul ar fi fost doborât, s-ar fi prăbuşit, ar fi ars sau ar fi căzut în lacul Ladoga, ce-ar fi fost atunci? Nimic! În acest caz ordinul ar fi ars sau s-ar fi înecat împreună cu Jukov. Chiar dacă Jukov ar fi murit în avion în timpul zborului, iar ordinul ar fi fost transmis la statul-major al Frontului Leningrad prin alte mijloace, nici în acest caz nu se putea întâmpla ceva grav. Dacă înlocuitorul nu a sosit, înseamnă că nu avem cui să-i predăm comanda frontului, prin urmare, ordinul nu poate intra în vigoare. Foarte simplu. În acest caz Voroşilov ar mai fi ocupat câteva zile această

funcţie, până când Stalin ar fi găsit un alt geniu care să-l înlocuiască pe cel care a ars.

Dacă privim chestiunea din acest punct de vedere, situaţia devine complet absurdă: de ce Stalin a putut să semneze un bilet, şi nu a putut să semneze un ordin? Stalin ştia că nu are cum să confirme autenticitatea biletului, nici telefonic, nici telegrafic. Prin radio nu se transmit comunicate de o asemenea importanţă. Nici nu le-ar crede nimeni. În Uniunea Sovietică oamenii credeau numai în hârtii. Comandantul bazei maritime militare Libava, căpitanul de rang întâi Klevanski, a dat curs unui ordin verbal de a arunca în aer navele care nu pot ieşi în larg. Pentru acest lucru a fost deferit tribunalului. Toţi cei care au dat astfel de ordine au negat. Asta a fost tot. După aceea l-au împuşcat.

În acelaşi septembrie 1941, comandantul Frontului de Sud-Vest, generalul-colonel Kirponos, a primit ordin de retragere. Ordin verbal. A sosit cu avionul colonelul Bagramian şi i-a transmis ordinul. Kirponos a refuzat să-l execute: unde este hârtia? Urmarea a fost pieirea unei grupări de trupe sovietice de un milion de oameni în apropierea Kievului.

Kirponos nu a avut de ales. Nu avea dreptul să creadă pe nimeni pe cuvânt.

În octombrie 1941, aflându-se lângă Moscova, Rokossovski a primit de la Konev ordin de retragere. Rokossovski a refuzat să execute ordinul pe acelaşi motiv: unde este hârtia? Konev a trebuit să semneze un ordin scris şi să i-l expedieze lui Rokossovski. Acesta s-a retras pe aliniamentul indicat, dar este acuzat şi riscă împuşcarea. El arată spre Konev. Acesta tace, adică, ce amestec am eu? Atunci Rokossovski a scos hârtia semnată de Konev... Numai aşa a putut să scape de împuşcare.

Cu toate acestea, nici hârtiile oficiale nu erau întotdeauna salvatoare. Generalul de armată Pavlov a executat ordinele

scrise ale lui Jukov, dar nu a putut evita împuşcarea.

Am amintit toate acestea pentru că mă întreb: de ce a complicat Stalin situaţia? Dacă ştia că este posibil ca biletul să nu fie luat în considerare, iar confirmarea lui era imposibilă din cauza lipsei comunicaţiilor, de ce nu a scris un ordin?

Toată povestea cu biletul a fost dezminţită de Jukov însuşi. Pe 27 iulie 1971 el a expediat o scrisoare la CC al PCUS adresată lui P.N. Demicev. În scrisoare se spune:

> Mareşalul K.E. Voroşilov a plecat din Leningrad două zile mai târziu, după ce m-a pus la curent în detaliu cu treburile (Gheorghi Jukov, S*tenograma Plenarei din octombrie 1957 a CC al PCUS şi alte documente*, p. 556).

Ciudat. Jukov ne-a povestit că în biletul său Stalin i-a ordonat lui Voroşilov să predea frontul şi să revină neîntârziat la Moscova. Iar la CC al PCUS acelaşi Jukov scrie că Voroşilov nu a decolat neîntârziat spre Moscova. Fără grabă, timp de două zile, Voroşilov a predat treburile.

Rezultă că Voroşilov a crezut doar prima parte a biletului lui Stalin şi a predat frontul, iar partea a doua nu a crezut-o şi nu a decolat neîntârziat spre Moscova.

Una din două: ori Jukov a inventat conţinutul biletului, ori de fapt nu a existat niciun bilet.

7

În sfârşit, a venit timpul să recurgem la documentele de arhivă.

Comandantului-şef al Frontului Leningrad

Comandantului Frontului de Rezervă

11 septembrie 1941

Ora 19 şi 10 minute

1. Mareşalul Uniunii Sovietice tov. Voroşilov este eliberat de îndatoririle de comandant-şef al Frontului Leningrad.
2. Generalul de armată tov. Jukov este numit comandant al Frontului Leningrad şi eliberat de îndatoririle de comandant al Frontului de Rezervă.
3. Tov. Voroşilov va preda frontul, iar tov. Jukov îl va lua în primire în 24 de ore de la ora sosirii în Leningrad a tov. Jukov.

Generalul-locotenent Hozin este numit şef al statului-major al Frontului Leningrad.

STALIN, B. ŞAPOŞNIKOV.

Acest ordin a fost publicat. Este accesibil tuturor cercetătorilor. În a doua ediţie a memoriilor sale, răposatul Jukov a fost nevoit să recunoască existenţa acestui ordin şi chiar să citeze punctul al treilea.

Dacă citim cu atenţie ordinul semnat de Stalin şi Şapoşnikov, ni se risipesc toate îndoielile: acest document dezminte toate scornelile lui Jukov.

Jukov povesteşte că a preluat comanda chiar în timpul şedinţei Consiliului Militar, că a anulat imediat dispoziţiile incorecte şi că a început să dea alte dispoziţii, corecte. Însă documentul semnat de Stalin şi Şapoşnikov nu prevedea graba de a preda treburile frontului. Conform acestui document, Voroşilov mai rămânea în funcţia de comandant al Frontului Leningrad încă o zi întreagă, ordinele lui erau valabile, în timp ce ordinele lui Jukov erau deocamdată nule.

În bilet, Stalin îi scria, chipurile, lui Voroşilov să revină imediat la Moscova, iar în ordin, acelaşi Stalin i-a acordat 24 de ore pentru a preda frontul.

De aici rezultă că nu era nicio grabă, că Stalin nu considera disperată situaţia şi nici nu se gândea că Leningradul va trebui cedat în scurt timp…

Şi de ce ar fi scris Stalin în ordin, în seara de 11 septembrie, că se acordă 24 de ore pentru predarea şi preluarea frontului dacă, după relatarea lui Jukov, acest lucru s-a făcut chiar în timpul şedinţei Consiliului Militar, iar Voroşilov imediat, pe 9 sau pe 10 septembrie, a decolat spre Moscova? Presupunem că odată ajuns la Moscova, Voroşilov l-a anunţat pe Stalin de sosirea sa…

Încă ceva: dacă în momentul semnării ordinului Jukov s-ar fi aflat deja la Leningrad, i-ar fi raportat lui Stalin: am ajuns cu bine. Din acest moment ar fi început calculul timpului pentru preluarea frontului. Însă în seara de 11 septembrie, când Stalin şi Şapoşnikov semnau ordinul, Jukov nu se afla încă la Leningrad. Şi încă nu se ştia când îi vor permite starea vremii şi situaţia din aer să ajungă acolo. De aceea se specifică în ordin: calculaţi 24 de ore din momentul în care aterizează.

Toate se potrivesc dacă acceptăm versiunea generalului de armată Ivan Ivanovici Fediuninski: el, Jukov şi alţi generali au decolat spre Leningrad nu pe 9, nici pe 10, ci pe 13 septembrie 1941.

Succesiunea evenimentelor a fost următoarea: în seara de 11 septembrie Stalin şi Şapoşnikov au semnat ordinul de numire a lui Jukov în funcţia de comandant al Frontului Leningrad şi a lui Hozin în funcţia de şef al statului-major. Pe 12 septembrie nu au putut decola din cauza condiţiilor meteo nefavorabile. Pe 13 septembrie – zborul. Pe 14 septembrie, după 24 de ore de la sosire, conform ordinului, Jukov şi-a preluat funcţia.

Această variantă este confirmată şi de raportul din 14 septembrie al lui Jukov către Şapoşnikov: am preluat frontul.

Jukov raporta primele impresii. Până atunci tăcuse.

Considerând ziua de 14 septembrie drept data preluării funcţiei de către Jukov, totul capătă sens şi logică, pentru că totul se potriveşte. Însă această variantă nu-i satisface pe memorialiştii lui Jukov. Reiese că el a apărut în Leningrad la spartul târgului, când soarta oraşului fusese decisă fără el.

Iată de ce în memoriile sale el se repezea spre Piter măcar cu o zi sau două mai devreme. Dar cum să ignore ordinul oficial al lui Stalin?

În acest scop a inventat biletul.

1. Personaj din piesa de teatru *Revizorul* de N.V. Gogol (n.tr.).

Capitolul 26

Cele patruzeci de butoaie

Erau preţuiţi şi promovaţi aşa-numiţii şefi cu voinţă puternică. Această expresie îi caracteriza pe comandanţii-zbiri, despre care se ştia că oriunde şi orice ar fi comandat, tuturor subordonaţilor le era cumplit de frică de ei şi-i urau de moarte. Exemplele clasice – Jukov, Eremenko, Konev.

V. Batşev, *Vlasov*, Frankfurt pe Main, 2001,
partea I, p. 23

1

În memoriile sale Jukov a povestit lucruri uimitoare, iar în afara memoriilor – pur şi simplu cutremurătoare. Iată ce i-a dezvăluit strategul Eroului Muncii Socialiste, scriitorului Konstantin Simonov:

Marinarii discutau problema ordinii în care să fie aruncate în aer navele, pentru a nu fi capturate de nemţi. Eu i-am spus comandantului flotei, Tribuţ: „În calitatea mea de comandant al frontului, vă interzic acest lucru. În primul rând, faceţi bine şi deminaţi navele, iar în al doilea rând, aduceţi-le mai aproape de oraş, ca să poată trage cu toată artileria pe care o au”. Vedeţi dumneavoastră, ei discutau problema minării vaselor, dar pe aceste vase existau câte patruzeci de unităţi de foc. Eu le-am spus: „Cum puteţi să minaţi navele? Da, este posibil ca ele să fie distruse. Dar dacă e aşa, atunci trebuie distruse în luptă, în timp ce trag în inamic”. Ulterior, când nemţii au început ofensiva pe sectorul Primorie al frontului, marinarii au tras în ei de pe navele lor, încât nemţii au luat-o pur şi simplu la fugă. Şi încă cum! Tunuri de şaisprezece ţoli! Vă puteţi imagina ce forţă au?

Deocamdată nu a găsit nimeni vreo explicaţie pentru modul în care s-a comportat scriitorul Konstantin Simonov. Acesta putea să-i râdă în nas strategului, să-l bată pe umăr şi să-l sfătuiască prieteneşte să nu mai spună nimănui asemenea absurdităţi. Însă, din cine ştie ce motive, Simonov şi-a notat poveştile despre incredibilele aventuri ale comandantului, după care le-a publicat.

Şi mai ciudat este faptul că Eroul Uniunii Sovietice, scriitorul Vladimir Karpov a copiat la rândul său aceste basme în cartea sa (*Marşal Jukov. Ego soratniki i protivniki v dni voinî i mira*, p. 344).

Lui Karpov i-a urmat scriitorul N.N. Iakovlev, care a scris o carte cu acelaşi titlu, dar fără subtitlu (*Marşal Jukov*, p. 86). Reproducând acest ciudat fragment, Karpov l-a citat pe Konstantin Simonov. În schimb Iakovlev nu a mai citat pe nimeni. El a reprodus fragmentul ca pe un fapt îndeobşte cunoscut, care nu mai are nevoie de nicio explicaţie sau trimitere.

2

Înainte de a repeta poveştile geniului despre cele patruzeci de unităţi de foc de pe nave, scriitorii-eroi Simonov, Karpov şi adeptul lor Iakovlev ar fi trebuit să se informeze în ce constă o astfel de unitate de foc.

Două cuirasate de tip „Sevastopol” – „Marat” şi „Oktiabrskaia revoliuţia” – constituiau principala forţă de foc şi de şoc a Flotei Baltice. „O singură salvă a cuirasatului cântărea şase tone, iar într-un minut nava putea lansa asupra inamicului cincizeci de

tone de proiectile” (amiralul Flotei Uniunii Sovietice N.G. Kuzneţov, *Kursom k pobede*, p. 115). Evident că nava nu a fost proiectată numai pentru un minut de lupte – prin urmare, pe vas nu erau numai 50 de tone de proiectile, ci mult mai multe.

Orice cuirasat de tip „Sevastopol” avea douăsprezece tunuri de 305 mm şi şaisprezece de 120 mm. În afară de tunurile antiaeriene şi de mitraliere. Construcţia navei este proiectată pentru o anumită cantitate de muniţii, calculată cu precizie, încă din stadiul schiţelor pentru proiect. Această cantitate se numeşte unitate de foc. Pentru un cuirasat de tip „Sevastopol”, unitatea de foc însemna 1.200 de proiectile de 305 mm (câte 100 pentru fiecare tun), 4.800 de proiectile de 120 mm (câte 300 pentru fiecare tun), fără a mai socoti torpilele, proiectilele şi cartuşele pentru tunurile antiaeriene şi mitraliere (M.S. Sobanski, *Rosyjskie pancerniki typu „SEWASTOPOL”*, Tarnowskie Gory, Warshawa, 2003, pp. 18, 20).

Pentru proiectilele de calibre mici şi cartuşele care depăşesc o unitate de foc se poate găsi loc – lăzile pot fi puse pe coridoare, prin cabine şi pe punţile inferioare. În schimb este practic imposibilă încărcarea câtorva proiectile de calibrul principal, suplimentar faţă de o unitate de foc. Un proiectil de 305 mm cântăreşte 470,9 kg. În construcţia navei a fost prevăzut întregul drum parcurs de proiectil de la şlepul de transport până la locul de depozitare, apoi până la tun: proiectilele sunt preluate cu un elevator special, creat pentru aceste proiectile, apoi sunt coborâte şi aşezate pe nişte stelaje speciale. Toate cele 1.200 de bucăţi. Dacă se aduc suplimentar încă zece proiectile, unde vor fi aşezate? Şi cu ce vor fi ancorate? Pentru că afurisitele se vor rostogoli pe punte la primul val mai înalt. Mergi liniştit pe coridor şi deodată te trezeşti că se rostogoleşte spre tine, cu un zgomot asurzitor, o chestie ca asta.

Cu proiectilele să zicem că încă mai pot fi găsite soluţii. Necazul este că fiecare proiectil are cu el şi încărcătura. Aceasta

constă din saci de mătase plini cu pulbere. O încărcătură are 132 kg. Încărcăturile se păstrează în încăperi speciale. Sacii de mătase plini cu pulbere trebuie feriţi de umezeală şi de praf. În încăperile în care sunt depozitaţi, se monitorizează în permanenţă temperatura şi umiditatea. De asemenea, încăperile respective trebuie supravegheate strict, să nu intre vreun imbecil cu cizme cu blacheuri. Doamne fereşte, să nu provoace vreo scânteie cu blacheurile lui.

Încăperile cuirasatului au fost proiectate pentru a înmagazina fix 1.200 de proiectile de calibrul principal şi tot atâtea încărcături. Greutatea încărcăturilor pentru calibrul principal este de 158 de tone. Fără ambalaj. Să presupunem că au aşezat la locul lor încărcăturile pentru prima unitate de foc. Unde vor pune încărcăturile pentru a doua unitate? Pe coridoare? Să zicem că praful aici nu este o problemă. În schimb este destulă umezeală prin toate ungherele navei. Şi mai sunt şi marinarii cu ţigările lor.

O unitate de foc – proiectile şi încărcături, numai pentru calibrul principal – cântărea 723 de tone. Dar mai erau şi 4.800 de proiectile de 120 mm. Acelea nu erau mari deloc – 29,48 kg. Înmulţind această greutate cu numărul proiectilelor, obţinem o greutate de aproape 150 de tone. La aceasta se adaugă greutatea încărcăturilor. Aici încărcarea nu se face cu garguse. Pulberea nu este în saci, ci în tuburi de alamă. Greutatea creşte considerabil. Să nu uităm de cele 2.000 de proiectile pentru fiecare tun antiaerian şi de cele 30.000 de cartuşe pentru fiecare mitralieră. Calculând în mare, o unitate de foc a unui cuirasat de tip „Sevastopol” înseamnă cam o mie de tone. Dacă se încarcă o unitate de foc, nava, cum e şi firesc, se lasă. O a doua unitate nu mai are loc. Unde a amplasat-o Jukov, nu ştiu. Dar ce se va întâmpla dacă pe o navă cu tonajul de 23.000 de tone se încarcă patruzeci de unităţi de foc? Ar trebui să le adresăm această întrebare unui profesor de fizică, geniului artei militare

şi scriitorilor-eroi care au repetat aceste povestiri fantastice.

Unii vor replica, probabil: dar tunurile de pe crucişătoare nu sunt la fel de mari ca acelea de pe cuirasate!

Corect. Crucişătorul „Kirov” avea 9 tunuri de 180 mm şi 8 tunuri de 100 mm, 10 tunuri antiaeriene de 37 mm şi mitraliere. În plus, avea şi un dispozitiv cu trei ţevi pentru lansarea torpilelor şi două avioane. Putea primi la bord 170 de mine marine.

Unitatea de foc a crucişătorului „Kirov” consta din 1.800 de proiectile de calibrul principal. Un proiectil cântărea 97,5 kg. Proiectilele aveau şi încărcături. Într-adevăr, proiectilele nu erau atât de mari, dar şi crucişătorul avea dimensiuni mai modeste – cântărea 8.600 de tone. Dar vă spun, nici aici nu e o bucurie să se rostogolească pe coridoare calupuri de câte o sută de kilograme. Nici pe un crucişător nu încape o a doua unitate de foc. În plus, pe un crucişător mai sunt şi torpile, şi avioane, şi mine marine.

În aceeaşi situaţie se află şi contratorpiloarele. Acestea au tunuri de 130 mm. În funcţie de dimensiuni şi tonaj. Şi acolo e înghesuială. Jukov trebuia întrebat cum a reuşit el să îndese câte patruzeci de unităţi de foc pe submarine şi pe vedetele-torpiloare. Păcat că scriitorul care i-a luat interviul nu s-a nimerit să fie unul curios.

Flota Baltică avea, într-adevăr, rezerve aproape inepuizabile de proiectile. Însă nu pe nave, cum a povestit Jukov, ci pe ţărm.

3

Aşadar Jukov a dispus ca navele să fie aduse mai aproape de

oraş, iar acestea au executat foc din tunurile de 16 ţoli…

16 ţoli înseamnă 406 mm.

Înainte de a publica aşa ceva, scriitorii-eroi Simonov şi Karpov trebuiau să se informeze ce fel de tunuri aveau navele sovietice. Pentru că, tovarăşi eroi, nu existau asemenea tunuri pe navele sovietice. Vorbind despre tunurile de şaisprezece ţoli, Jukov utilizează pluralul, ceea ce este total greşit. Pentru că în Uniunea Sovietică exista un singur exemplar de acest gen.

Tunul nr. 1 având calibrul de 406 mm a participat într-adevăr la apărarea Leningradului. Era un tun experimental. Era amplasat pe un poligon în apropierea staţiei Rjevka. Ţeava lungă de 18,28 metri cântărea 109,4 tone. Greutatea proiectilului era de 1.116,3 kg. Încărcătura – 347 kg. Acest tun a fost conceput pentru noua generaţie de cuirasate de tip „Sovetskii Soiuz” şi pentru bateriile de coastă. Tonajul acestui tip de cuirasat era de 65.150 de tone. Fiecare cuirasat de tip nou trebuia să aibă câte trei turele cu trei tunuri de calibru principal. Fiecare turelă cântărea aproape două mii de tone. Dacă aceste turele ar fi fost montate pe vechile cuirasate de tip „Sevastopol”, acestea s-ar fi scufundat chiar şi fără unitatea de foc la bord.

Poveştile marelui strateg despre tunurile de şaisprezece ţoli şi cele patruzeci de unităţi de foc de pe nave fac parte din aceeaşi categorie cu poveştile despre cele patruzeci de butoaie cu peşte sărat[1] sau despre cei 35 de mii de curieri ai lui Hlestakov.

4

Dacă ar fi să credem poveştile lui Jukov, atunci eroul nostru a fost şi comandant de flotă. Le-a ordonat amiralilor să aducă

navele mai aproape de oraş, amiralii au executat ordinul geniului şi au tras cu tunurile de pe corăbii. Dacă nu le-ar fi ordonat strategul, nu i-ar fi dus capul să tragă.

Însă evenimentele s-au desfăşurat cu totul altfel decât le-a descris după război geniul artei militare.

Pe 29 august 1941, la ora 17.00, navele de război ale Flotei Baltice au aruncat ancora în rada Kronstadt. Flota rănită şi-a croit drum din Tallinn. A avut pierderi uriaşe, iar acum era efectiv împinsă la colţ: un golf cu ape de mică adâncime, înconjurată de uscat din trei părţi, iar dinspre mare inamicul i-a barat drumul cu mine. Flota Baltică era cea mai puternică din cele patru flote sovietice. La începutul lui septembrie 1941, la Leningrad şi la Kronstadt au fost concentrate 2 cuirasate, 2 crucişătoare, 13 contratorpiloare, 12 nave de patrulare, 42 de submarine, 62 de dragoare, 38 de vedete-torpiloare, 60 de şalupe de tip „MO”[2], 3 şalupe blindate, fără a mai socoti şi puitoarele de plase, canonierele, navele-şcoală şi navele aflate în construcţie (unele dintre ele puteau executa foc, inclusiv cu tunuri foarte puternice).

Cât timp Leningradul rezista, flotei îi rămânea o bucată din ţărmul natal de care se putea sprijini, dinspre care nu trăgea nimeni în ea. Dacă inamicul ar fi cucerit Leningradul, aceasta ar fi însemnat sfârşitul flotei: s-ar fi pomenit într-o cursă de şoareci, înconjurată din toate părţile. Ca un rechin în acvariu. Ca un lup în lanţ. Ca un ostaş cu un aruncător de grenade încuiat într-o cabină metalică.

Se repeta situaţia din anul 1904. Port Arthur este oraş, port, fortăreaţă, bază maritimă. În rada portului era o escadră, pe care flota japoneză a împins-o la colţ şi nu o lăsa să iasă în larg. Dacă inamicul cucerea Port Arthur, escadra trebuia scufundată. Singurul lucru pe care îl putea face escadra în anul 1904 era să apere cu toate forţele sale Port Arthur, amânându-şi astfel sfârşitul. Singura salvare a Flotei Baltice în 1941 era să apere cu

toate forţele sale Leningradul şi Kronstadtul.

Toţi erau conştienţi de gravitatea situaţiei. Fără să le spună Jukov. De aceea, cu mult timp înaintea lui Jukov a sosit la Leningrad comisarul pentru Flota Maritimă Militară, amiralul N.G. Kuzneţov. La Kronstadt şi Leningrad se afla aproape în permanenţă prim-locţiitorul comisarului pentru Flota Maritimă Militară, şeful statului-major maritim principal, amiralul I.S. Isakov. Principala lor grijă era ca Leningradul să reziste. Fără Leningrad, cea mai puternică dintre cele patru flote ale lui Stalin ar fi pierit. De aceea, din ordinul amiralului Kuzneţov, imediat după sosirea din Tallinn, toate forţele Flotei Baltice au fost îndreptate în direcţia pregătirii pentru respingerea unui posibil atac asupra Leningradului. În aceeaşi zi, pe 29 august, comandantul artileriei Flotei Baltice, contraamiralul I.I. Gren, a dat ordin de pregătire a întregii artilerii de pe nave pentru deschiderea imediată a focului asupra ţintelor de pe ţărm la prima solicitare a comandamentului armatei. Artileria de coastă a flotei a primit acest ordin mai devreme. Cum a apărut inamicul, artileria flotei a deschis focul asupra lui. Acest lucru s-a întâmplat pe 30 august. În ziua aceea, la solicitarea comandamentului armatei, vasele de pe Neva şi tunurile din poligonul maritim din apropiere de Rjevka au deschis focul de 28 de ori asupra ţintelor de pe ţărm, lansând 340 de proiectile cu calibre între 130 şi 406 mm. A doua zi, tirul artileriei flotei a fost şi mai intens. Pe 1 septembrie, inamicul a ajuns în raza de acţiune a bateriilor de coastă ale fortului Krasnaia Gorka şi a nimerit sub focul nimicitor al tunurilor de 305 mm.

S-a scris foarte mult despre participarea flotei la apărarea Leningradului. S-a scris şi s-a explicat în detaliu de ce cuirasatul „Marat” stătea în Canalul Maritim, iar „Oktiabrskaia revoliuţia” era pe poziţia din faţa localităţii Strelna, de ce crucişătorul „Maksim Gorki” ocupa o poziţie lângă digul de cereale, iar crucişătorul neterminat „Petropavlovsk” – lângă rada de

cărbuni.

A fost analizată şi justificată poziţia fiecărei nave. S-au socotit toate tragerile executate de pe nave, de bateriile staţionare de coastă şi de bateriile feroviare ale flotei, au fost indicate ţintele, consumul de muniţii şi rezultatele raidurilor aeriene.

Comandamentul flotei a acordat o atenţie deosebită problemei creării unui aliniament de apărare pe Neva. S-a format un detaşament de nave alcătuit din două contratorpiloare noi, patru canoniere, două vedete-torpiloare şi douăsprezece vedete de patrulare, trei nave de pază, patru şalupe blindate şi o baterie flotantă. Acest detaşament, sub comanda căpitanului de rang întâi V.S. Cerokov, a ocupat o poziţie între Smolnîi şi Ust-Ijora. În plus, încă din august, în apropiere de Nevskaia Dubrovka au fost transferate şase baterii completate cu marinari şi înarmate cu tunuri de 120 şi 180 mm luate de pe nave. Tot acolo a ocupat poziţie de apărare şi Brigada 4 Infanterie Marină.

În noaptea spre 9 septembrie, încă înainte ca Jukov să-şi facă apariţia în Leningrad, inamicul a încercat să forţeze Neva, dar a fost respins şi nimicit cu focul artileriei de pe nave şi al artileriei de coastă a flotei. Brigada 4 Infanterie Marină a apărat malul de nord al Nevei. Ulterior, pe toată durata blocadei Leningradului, trupele germane nici că au mai reuşit să traverseze Neva.

A trecut mai bine de un sfert de secol de la acele evenimente, şi dintr-odată Jukov declară că amiralul N.G. Kuzneţov, comisar pentru Flota Maritimă Militară, prim-locţiitorul acestuia, şeful statului-major principal maritim, amiralul I.S. Isakov, comandantul Flotei Baltice, amiralul Tribuţ, şeful statului-major al flotei, viceamiralul I.A. Panteleev, comandantul artileriei flotei, contraamiralul I.I. Gren, comandantul escadrei flotei, contraamiralul D.D. Vdovicenko, comandantul OLS[3],

contraamiralul V.P. Drozd, nu înţelegeau nimic şi nu făceau nimic pentru apărarea Leningradului. Numai el, marele Jukov, apărut la Leningrad după ce duşmanul a fost oprit, a dat, chipurile, ordin să fie luaţi o parte dintre marinarii de pe nave şi trimişi la fronturile terestre. În plus, geniul strategic pretinde că a dat dispoziţie „să fie aduse navele mai aproape de oraş". Abia după ce au executat ordinele ilustrului strateg marinarii au arătat, în sfârşit, ce pot. Fără indicaţiile lui Jukov s-ar fi chinuit cu lipsa de activitate şi şi-ar fi pregătit navele pentru a fi aruncate în aer.

Jukov se lăuda că la Smolnîi el a ordonat să fie aduse navele mai aproape de oraş, când de fapt ele erau de mult pe Neva. Chiar sub ferestrele palatului Smolnîi. Se zgâlţâiau geamurile când trăgeau tunurile. Marinarii luaţi de pe nave, transformaţi rapid în infanterie marină, au oprit definitiv inamicul pe aliniamentul Nevei şi au stabilizat frontul înainte de apariţia lui Jukov.

Uitând toate aceste detalii şi fapte, scriitorii-eroi Simonov şi Karpov, iar după ei tot soiul de Iakovlevi, Gareevi şi Ceakovski repetau în cor: ah, dacă geniul nu le-ar fi dat indicaţii, Kuzneţov şi Isakov nu s-ar fi gândit să apere Leningradul, nu le-ar fi venit în minte să tragă în duşman cu tunurile de pe nave şi ar fi scufundat vasele, fără să tragă măcar o salvă.

5

Rusia şi-a scufundat flota de mai multe ori: la Sevastopol în timpul Războiului Crimeei; la Port Arthur în timpul războiului ruso-japonez; apoi în 1918, când trădătorul de patrie Lenin a desfiinţat o armată de câteva milioane de ostaşi, apoi, ca să-i facă pe plac kaiserului german, a scufundat Flota Mării Negre.

În 1941, flota se afla din nou într-o situaţie fără ieşire. Nu din vina ei. Într-un teatru de operaţiuni limitat, cu atât mai mult într-un acvatoriu închis, flota depinde în totalitate de stabilitatea flancurilor de pe ţărm ale frontului terestru, de stabilitatea şi siguranţa bazelor maritime militare. Duşmanul principal al Flotei Baltice, precum şi al Flotei Mării Negre nu era flota inamicului, ci trupele terestre ale acestuia. Flota nu este capabilă să oprească coloanele de tancuri ale inamicului. Nu a fost creată pentru a face acest lucru. Pe uscat, trupele terestre sunt cele care trebuie să-l oprească pe inamic. Dacă trupele terestre nu sunt capabile să apere bazele maritime, s-a terminat cu flota.

> În orice situaţie, G.K Jukov, pe de o parte, nu recunoştea decât autoritatea şefului terestru, iar pe de altă parte, nu voia să-l facă în totalitate răspunzător numai pe acesta. Datorită acestui fapt, odată cu începerea războiului, în Libava au existat doi şefi independenţi în esenţă: comandantul Diviziei 67 Infanterie N.A. Dedaev şi comandantul bazei M.S. Klevanski (amiralul Flotei Uniunii Sovietive N.G. Kuzneţov, *VIJ*, nr. 1, 1992, p. 76).

> Până la începutul războiului nu s-au elaborat documente referitoare la cooperarea dintre baza maritimă militară Libava şi Divizia 67. Comandantul bazei nu cunoştea planurile comandamentului armatei pentru cazul apariţiei necesităţii apărării Libavei dinspre uscat… În Libava era dislocat Regimentul 148 Aviaţie de Vânătoare, pentru acoperirea bazei din aer. Acest regiment, aparţinând armatei, nu se subordona comandamentului bazei, iar până la începutul războiului nu fuseseră emise documente care să reglementeze cooperarea artileriei antiaeriene a bazei cu aviaţia de vânătoare (*Krasnoznamennîi Baltiiskii flot v bitve za Leningrad, 1941-1944*, p. 22).

> Cererea comandantului flotei de a i se aproba amplasarea barajelor de mine prevăzute în planuri a fost încă o dată refuzată categoric (*Borba za sovetskuiu Pribaltiku v Velikoi Otecestvennoi voine. 1941-1945* [*Lupta pentru Pribaltica Sovietică în Marele Război Patriotic*], Riga, 1966, vol. 1, p. 53).

În martie 1941, scandalagiul Jukov a ticluit un denunţ despre conducerea Comisariatului Popular pentru Flota Maritimă

Militară: auzi ce le-a trecut prin cap, să deschidă focul asupra avioanelor-infractoare! Cer, insist să fie toţi deferiţi tribunalului!

Tovarăşii din NKVD au reacţionat cu mult zel la denunţul lui Jukov. Însă i-a potolit Stalin: să ne limităm în acest caz la un avertisment. Să vedem consecinţele denunţului lui Jukov.

În noaptea spre 22 iunie, acesta a expediat o directivă trupelor: nu răspundeţi la provocări. Pe baza acestor indicaţii, comandamentul FMM a expediat flotelor propria directivă.

Prin ambiguitatea sa, prin intenţia vădită de a încurca, de a deruta pe oricine îl citeşte, acest document întrece directiva expediată trupelor terestre... Se vede că acuzaţia formulată de NKVD în martie la adresa comandamentului Flotei Maritime Militare nu fusese uitată (*VIJ*, nr. 6, 1989, p. 38).

Între timp, comandanţii inferiori implorau şi cereau...

Comandantul bazei maritime militare Libava, căpitanul de rang întâi M.S. Klevanski, cerea insistent permisiunea de a deschide măcar foc de avertisment asupra avioanelor germane care survolau baza (I.A. Panteleev, *Morskoi front,* p. 30).

Evident că i s-a interzis acest lucru.

Comandamentul bazei şi al Diviziei 67 Infanterie dislocată aici au trecut la măsuri comune în vederea apărării abia odată cu începutul războiului (*VIJ*, nr. 4, 1962, p. 45).

Libava (Liepāja) este situată chiar lângă frontieră. Jukov ar fi trebuit să-şi asume responsabilitatea pentru apărarea pe uscat şi acoperirea din aer a bazei. În acest scop ar fi trebuit să dea dispoziţiile corespunzătoare comandantului Diviziei 67

Infanterie, generalul-maior Dedaev, şi comandantului regimentului de aviaţie de vânătoare. În cel mai rău caz, trebuia să transfere toată răspunderea asupra flotei: planificaţi-vă singuri apărarea bazei. Optând pentru această decizie, ar fi trebuit să predea divizia de infanterie şi regimentul de aviaţie sub comanda operativă a flotei. Cu alte cuvine, acestea ar fi aparţinut în continuare Armatei Roşii, dar ar fi desfăşurat acţiuni de luptă conform planurilor şi ordinelor comandamentului flotei.

Însă Jukov nu a făcut nici una, nici alta: nu a predat flotei divizia de infanterie şi regimentul de aviaţie, nici nu şi-a dezvăluit propriile planuri de apărare. După cum s-a dovedit ulterior de fapt, nu avea niciun fel de planuri de apărare a Libavei. Mai mult decât atât, Regimentul 148 Aviaţie de Vânătoare, ca de altfel toate celelalte regimente, avea ordin strict să nu doboare avioanele inamicului.

Încă din prima zi a războiului Libava s-a aflat în zona acţiunilor de luptă. O parte din nave au reuşit să se salveze. O parte au fost aruncate în aer. Unele nave au ajuns în mâinile inamicului. Comandantul bazei, căpitanul de rang întâi M.S. Klevanski, a fost declarat vinovat şi împuşcat. Totul s-a întâmplat din cauză că Divizia germană 291 Infanterie a izolat Libava de serviciile sale încă din prima zi a războiului şi a început să tragă asupra radei portului din suburbiile oraşului. Atacul infanteriei germane trebuia respins de Divizia sovietică 7 Infanterie, după genialele planuri ale lui Jukov; dar, nu se ştie din ce motive, divizia noastră de infanterie, aflându-se chiar lângă graniţă, „nu avea un aliniament de apărare pregătit din timp” (*VIJ*, nr. 4, 1962, p. 45).

După căderea oraşului Liepāja, Riga s-a văzut ameninţată de a fi cucerită dinspre uscat, apoi şi Tallinnul. Frontul terestru al apărării acestor baze nu era pregătit (*IVOVSS*, vol. 2, p. 44).

Apărarea terestră a Tallinnului, principala bază a Flotei Mării Baltice, distinsă cu Ordinul „Steagul Roşu”, nu a fost planificată până la începutul războiului (*Krasnoznamennîi Baltiiskii flot v bitve za Leningrad, 1941-1944*, p. 51).

Înainte de război, genialul Jukov nu a prevăzut, nu a planificat şi nu a pregătit apărarea terestră a bazelor Libava, Riga, Tallinn. Ca atare, acestea au căzut în mâinile inamicului, împreună cu rezervele lor uriaşe. Nu numai apărarea terestră a bazelor Flotei Mării Baltice nu a fost pregătită, dar nici apărarea bazelor Flotei Mării Negre, pentru că marele Jukov era convins că inamicul nu va ajunge atât de departe.

Dar a venit şi rândul Leningradului.

Ameninţarea Leningradului dinspre sud-vest, din direcţia Prusiei Răsăritene, aproape că nu era luată în calcul, iar în planurile noastre de apărare, posibilitatea unei pătrunderi a inamicului pe această direcţie nu era deloc luată în considerare (general-maior de aviaţie A. Novikov, *VIJ*, nr. 1, 1969, p. 63).

Să scufunzi o flotă este grav. Dar să o cedezi inamicului este şi mai grav. În septembrie 1941, Jukov şi-a făcut apariţia în Leningrad după ce a fost dat afară din postul de şef al Marelui Stat-Major şi i-a ordonat comandantului flotei, amiralului Tribuţ: ia deminează imediat navele!

De ce? Pe ce bază? Păi, pentru că Jukov era la fel de ferm convins că inamicul nu va ajunge până aici. Jukov s-a înşelat profund deja de mai multe ori, iar pentru greşelile sale au fost împuşcaţi alţii. Unde este garanţia că el nu va expune flota unui atac distrugător, aşa cum a expus flotilele Dunării şi flotila de la Pinsk, Liepāja, Odessa, Riga şi Tallinnul? Dacă şi de data asta se va întâmpla la fel ca de fiecare dată când Jukov hotărăşte ceva? Cine va răspunde? Cine va fi împuşcat?

6

În calitate de scriitor, Konstantin Simonov era obligat să dea dovadă de vigilenţă, să acorde atenţie unor detalii mărunte, neînsemnate la prima vedere. Povestea pe care Jukov i-a spus-o lui Simonov nu demonstrează caracterul hotărât şi neînfricat al lui Jukov, ci o monstruoasă lipsă de responsabilitate. Cum vine asta: „I-am spus comandantului flotei, Tribuţ”?

Generalul de armată Pavlov s-a conformat dispoziţiilor directivelor scrise ale lui Jukov. Ulterior a fost acuzat că a executat ordinele şi a fost împuşcat. Împreună cu întregul său stat-major. La Leningrad, Jukov nici măcar nu a dat vreun ordin scris: i-am spus comandantului flotei! Dacă Jukov era atât de înţelept, hotărât şi încrezător în victorie, trebuia să declare: eu, Jukov, iau asupra mea personal toată răspunderea pentru soarta flotei! Iată ordinul scris: deminaţi imediat navele! Dacă măcar una singură nimereşte în mâinile inamicului, să fiu împuşcat!

Însă marele strateg nu a suflat niciodată vreo vorbă despre un ordin scris de deminare a navelor. Şi nici unul dintre apărătorii lui Jukov nu a prezentat vreodată un astfel de document: adicătelea, uitaţi-vă ce curajos era el, şi-a luat asupră-şi toată responsabilitatea! Iar lui Konstantin Simonov nici prin cap nu i-a trecut să se revolte împotriva acestei crunte lipse de responsabilitate: să dea ordine verbale, fără a lăsa nimic scris.

Scriitorul Simonov trebuia să-i mai adreseze o întrebare strategului: Gheorghi Konstantinovici, de ce-mi povesteşti acum că ai dat ordin să demineze navele, iar în memorii nu ai pomenit nimic despre asta? Ţi-a fost jenă, sau ce?

Simonov ar fi trebuit să întrebe şi cum a reacţionat comandantul Flotei Baltice, amiralul Tribuţ, la ordinul lui Jukov.

Este interesant să auzi pe cineva dând ordine hotărât şi autoritar, dar la fel de interesant este să afli cum au fost executate ordinele respective. Nu există o situaţie mai penibilă decât atunci când comandantul urlă, împroşcând în jur cu salivă, iar subordonaţii îi ignoră ordinele.

Înainte de a-l descrie atât de inspirat pe genialul strateg dând ordinul pentru deminarea navelor, scriitorii-eroi trebuiau să se intereseze dacă ordinul lui Jukov a fost executat. Pentru că însuşi comandantul militar a povestit că a dat ordinul, dar a uitat să precizeze dacă a fost sau nu dus la îndeplinire.

Penibilul constă în faptul că navele Flotei Baltice au fost deminate abia după un an, în toamna anului 1942, când devenise limpede că nu mai pot fi capturate de inamic. Însă în acea perioadă Jukov nu mai era de mult în Leningrad.

Una din două: ori strategul a dat în septembrie 1941 un ordin ameninţător pe seama căruia comandamentul flotei s-a distrat copios şi nu l-a îndeplinit; ori a inventat pur şi simplu toate acţiunile lui hotărâte de la Leningrad şi i-a povestit naivului scriitor Simonov ceea ce nu s-a întâmplat niciodată.

7

Şi de ce, mă rog, trebuia comandantul Flotei Baltice, amiralul Tribuţ, să execute ordinul lui Jukov? În perioada blocadei, Flota Baltică, imobilizată la Kronstadt şi Leningrad, a trecut în subordinea operativă a Frontului Leningrad. Ce presupunea acest lucru? Că în problemele desfăşurării acţiunilor de luptă, comandantul flotei era temporar subordonat comandantului frontului. Şi ce acţiuni de luptă putea să desfăşoare o flotă fără libertate de manevră? Ce-i mai rămânea? Corect. Nu-i rămânea

decât să execute foc cu artileria de pe nave, artileria de coastă şi antiaeriană de pe loc. Comandantul Frontului Leningrad putea da ordin: sectorul 13-41, ia hai să vă văd, marinăraşilor, cum lansaţi nişte proiectile! Şi gata. La atât se limitau împuternicirile comandantului Frontului Leningrad. Nimic altceva nu mai putea ordona Flotei Baltice.

În toate celelalte chestiuni, Flota Baltică nu i se subordona comandantului Frontului Leningrad. În celelalte privinţe, Flota Baltică avea sistemul său ierarhic obişnuit: comandantul flotei, amiralul Tribuţ, superiorul acestuia – comisarul pentru Flota Maritimă Militară, amiralul Kuzneţov, al cărui superior era comandantul suprem. Jukov lipsea din acest lanţ al ierarhiei, deci nu avea nicio putere de a decide dacă navele trebuiau minate sau deminate, dacă trebuiau aruncate în aer atunci sau mai târziu.

Ridicolul constă în următoarele. Conform primei versiuni, Jukov a sosit la Leningrad pe 9 septembrie, iar conform celei de-a doua – pe 10 septembrie. A dat imediat buzna la consfătuire şi a ordonat deminarea navelor. Însă oficial, până pe 11 septembrie inclusiv, generalul de armată Jukov mai deţinea încă funcţia de comandant al Frontului de Rezervă. Cu această funcţie figurează Jukov şi în ordinul lui Stalin, semnat în seara de 11 septembrie. Iar Frontul de Rezervă desfăşura acţiuni de luptă pe direcţia Smolensk.

Imaginaţi-vă următoarea situaţie: pe 9 sau 10 septembrie, un general care oficial comandă Frontul de Rezervă, care nu are nicio legătură cu Leningradul sau cu Flota Baltică, îi dă comandantului flotei ordinul verbal de deminare a navelor. Comandantul flotei Tribuţ răspunde cu capul ca navele să nu cadă în mâinile inamicului. În schimb, comandantul Frontului de Rezervă Jukov nu răspunde aici pentru nimic. Se va repezi comandantul Flotei Baltice să execute ordinul unei persoane din afară, căreia nu-i este subordonat?

Iar dacă Jukov a decis să anuleze un ordin, atunci, înainte de toate, trebuia să se intereseze cine a luat decizia minării navelor. Al cui ordin îl anulează el?

Să stabilim un lucru, pentru cultura noastră generală: această decizie nu putea fi în niciun caz rodul spiritului de iniţiativă al comandantului Flotei Baltice. După evenimentele din 1937, cine ar fi riscat să amplaseze în depozitul de pulberi al cuirasatului „Marat" detonatoare şi întrerupătoare cu pârghii şi cabluri? Dar pe vreo patruzeci de submarine? Pentru asemenea iniţiative legea prevedea, fără drept de apel, pedeapsa capitală.

Nici comisarul FMM nu s-ar fi decis la aşa ceva – şi nici n-a făcut-o, după cum se ştie. Şi el voia să trăiască. Nu ne rămâne decât să presupunem că doar Stalin ar fi putut da ordinul de minare a navelor. Această presupunere este confirmată atât de documente, cât şi de amintirile comandanţilor de flote – pe care, în această chestiune, nu avem niciun motiv să nu-i credem.

Amiralul Flotei Uniunii Sovietice, Nikolai Gherasimovici Kuzneţov, confirmă: ordinul a fost dat de Stalin.

> După ce m-a întrebat încă o dată dacă am înţeles, Stalin a subliniat că în cazul neexecutării acestui ordin, vinovaţii vor fi aspru pedepsiţi (N.G. Kuzneţov, *Na flotah boevaia trevoga*, p. 78).

Putem fi convinşi că în cazul în care navele ar fi căzut în mâinile inamicului, vinovaţii nu ar fi scăpat doar cu o mustrare aspră. Tovarăşul Stalin avea propriile sale idei în privinţa asprimii.

După ce a dat ordinul verbal, Stalin i-a dat dispoziţie lui Kuzneţov să-l pună pe hârtie şi să-l semneze. Kuzneţov a refuzat:

> Pentru a formula o asemenea misiune plină de răspundere, este nevoie de o

autoritate deosebită, numai indicaţiile comisarului FMM nu ajung (*Ibidem*).

Atunci Stalin a ordonat ca pe document să fie două semnături: a comisarului FMM, amiralul Kuzneţov, şi a şefului Marelui Stat-Major al Armatei Roşii, Mareşalul Uniunii Sovietice Şapoşnikov. Kuzneţov şi Şapoşnikov au întocmit directiva, au semnat-o şi s-au dus apoi amândoi la Stalin, cerându-i să-şi pună semnătura pentru confirmare.

În perioada când Kuzneţov şi-a scris memoriile, nu a avut cu ce să-şi dovedească afirmaţiile. Nu avea dreptul să citeze documente strict secrete. Însă după 20 de ani de la apariţia cărţii sale, Uniunea Sovietică s-a destrămat, o parte a documentelor au fost desecretizate, printre care şi această directivă. S-a dovedit că tot ce spusese Kuzneţov era adevărat întru totul, în timp ce Jukov, delicat vorbind, nu avusese dreptate.

Punctul 4 al directivei prevedea: „Distrugerea se va desfăşura după succesiunea strictă a planului, din momentul în care comandantul suprem va da semnalul”. Acest lucru însemna că Jukov nu avea motive să acuze comandamentul Flotei Baltice de laşitate şi panică. Minarea navelor nu s-a efectuat din iniţiative locale, ci din ordinul Moscovei. Iar exploziile ar fi avut loc numai la ordinul conducerii supreme a statului şi a Forţelor Armate.

Imaginaţi-vă situaţia: în cadrul unei consfătuiri la Smolnîi, amiralii cu cele mai înalte funcţii din Flota Baltică dezbat modalitatea de a duce la îndeplinire o directivă semnată de comisarul FMM, şeful Marelui Stat-Major al Armatei Roşii şi aprobată de comandantul suprem. Deodată dă buzna în încăpere geniul artei militare şi anulează ordinul comandantului suprem, al şefului Marelui Stat-Major şi al comisarului FMM. Rezultă că atotputernicul Jukov a anulat nu numai directiva Marelui Stat-Major, ci şi ordinul lui Stalin.

Nu l-a cam luat valul pe strategul nostru?

Credeţi că a fost posibil aşa ceva? Comandamentul Flotei Baltice a decis să ignore ordinul Marelui Stat-Major, al comisarului său şi al tovarăşului Stalin, hotărând să execute ordinul comandantului Frontului de Rezervă, ale cărui trupe au fost înecate în sânge în apropiere de Smolensk? Ciudat: au crezut imediat conţinutul biletului lui Stalin, în schimb au decis să ignore ordinul oficial, semnat de acelaşi Stalin.

Însă aceasta este abia introducerea. Urmează povestea.

Cel mai interesant lucru este rezoluţia comandantului suprem pe ordinul de pregătire a navelor Flotei Baltice pentru explozie. Textul este simplu şi scurt: „Se aprobă. 13.9.41. Stalin”.

8

Minarea navelor este o treabă complicată şi de răspundere. Conform mărturiilor amiralilor Kuzneţov, Tribuţ, Panteleev, minarea nu putea începe imediat după primirea ordinului. În primul rând trebuiau selectaţi oameni stabili psihic, cărora le puteau fi încredinţate declanşatoarele. Erau peste două sute de nave de război, fără a lua în calcul obiectivele de pe ţărm ale flotei. Trebuiau prevenite panica şi scăderea moralului personalului navelor minate. Panica putea fi evitată numai prin păstrarea secretului. În acest scop, selecţia sutelor de executanţi trebuia făcută astfel încât să se evite răspândirea zvonurilor în cadrul flotei. Erau o mulţime de alte probleme legate de minarea navelor. De pildă, acestea trebuiau aşezate în prealabil în aşa fel încât după explozie să blocheze şenalele cu corpurile lor.

Conform poveştilor lui Jukov, navele au fost minate, iar el a

ordonat: „Faceţi bine şi deminaţi-le!”, însă din documente reiese că în momentul sosirii lui Jukov la Leningrad vasele nu fuseseră încă minate. Operaţiunea de minare a navelor s-a desfăşurat după ce Jukov a fost numit comandant al Frontului Leningrad, după ce a sosit la Leningrad şi şi-a luat postul în primire.

Conform relatării lui Jukov, el şi-a făcut apariţia în Leningrad pe 9 sau pe 10 septembrie şi imediat a anulat ordinul lui Stalin, care a fost semnat pe 13 septembrie. Ceea ce înseamnă că Jukov nu numai că a anulat ordinul lui Stalin, dar l-a anulat cu trei zile înainte ca Stalin să-l semneze.

De aici rezultă că scenele eroice de la consfătuirea de la Smolnîi sunt rodul imaginaţiei bolnave a strategului… şi al prostiei scriitorilor-eroi.

Jukov a stat la Leningrad mai puţin de o lună. A sosit pe 13 septembrie şi a plecat pe 6 octombrie. Apariţia lui Jukov la Leningrad nu a schimbat nimic şi nici nu putea schimba ceva.

La Leningrad nu au fost aruncate în aer obiective importante, nici înainte de sosirea lui Jukov, nici în timpul şederii sale, nici după plecarea sa.

Acum vă rog să-mi explicaţi: în ce a constat contribuţia personală a salvatorului? Ce s-a schimbat de când a apărut el?

Jukov s-a lăudat: am apărut eu şi am ordonat deminarea navelor.

Totul s-a petrecut taman pe dos. A apărut Jukov, şi abia după aceea a început operaţiunea de minare a flotei şi a obiectivelor de importanţă deosebită din oraş. Şi nimeni nu i-a cerut lui Jukov nici părerea, nici sfatul, nici acordul, nici permisiunea.

1. Expresie referitoare la poveştile exagerate ale pescarilor, echivalentă expresiei „a îndruga verzi şi uscate” (n.tr.).

2. *Morskoi Ohotnic* – „Vânător Marin” (n.tr.).

3. *Otriad Legkih Sil* – Detaşamentul Forţelor Uşoare (n.tr.).

Capitolul 27

Salvatorul

Jukov este braconierul poporului rus.

A. Varlamov, *Literaturnaia gazeta*,
3-9 septembrie 2003

1

Toţi cei care au urmat cursuri de pregătire în cercetarea militară strategică îşi amintesc regula principală: trebuie să faci rost de dovezi care să convingă pe oricine. Trebuie să cauţi fapte pe care să le creadă chiar şi cei care nu vor să creadă. Apoi, colonelul cărunt dă din mână a lehamite şi spune cu tristeţe: dar există strategi foarte deştepţi, pe care nu-i poţi convinge cu niciun fel de fapte, cu niciun fel de dovezi – în cazul lor cercetarea este neputincioasă. De obicei această cuvântare de rămas-bun este însoţită de povestea conflictului dintre comandantul frontului, generalul de armată Jukov, şi şeful cercetaşilor Frontului Leningrad, comandantul de brigadă Piotr Petrovici Evstigneev…

Evident că Jukov nu-şi aminteşte acest episod şi nici nu reflectează la el. El îşi aminteşte cu totul altceva. Lui Jukov nu i-a fost suficient să povestească despre Stalin, care considera, chipurile, că situaţia Leningradului era disperată şi se împăcase cu ideea pierderii oraşului. Jukov a povestit şi despre Hitler şi

anturajul acestuia.

> Comandantul Grupului de Armate Nord, von Leeb, zorea trupele. Le-a cerut să rupă mai repede rezistenţa apărătorilor Leningradului, pentru a se uni cu grupul de trupe finlandeze din Karelia. După căderea Leningradului, comandamentul german voia să lovească Moscova cu toate forţele, înconjurând-o dinspre nord-est. Dar Leningradul se ţinea tare şi nu se preda duşmanului, în ciuda violenţei şi forţei atacurilor sale. Hitler era turbat de furie (*Vospominania i razmîşlenia*, 1969, p. 331).

Dacă ar fi să-l credem pe Jukov, din momentul apariţiei sale la Leningrad trupele germane au asediat oraşul fără întrerupere. Dacă l-ar fi cucerit, atunci trupele disponibile ar fi fost trimise să încercuiască Moscova. Însă Jukov a salvat Leningradul, respingând atacurile. În felul acesta strategul nu i-a permis lui Hitler să lanseze pe direcţia Moscovei diviziile disponibile după cucerirea Leningradului. Ceea ce înseamnă că, apărând Leningradul, Jukov a salvat şi Moscova. Evident, Hitler turba.

Totul pare să se potrivească.

Dar să nu ne grăbim. Să analizăm: de unde ştia Jukov ce le cerea comandamentul german subordonaţilor săi? Din ce surse a aflat Jukov că Hitler turba de furie? Unde a citit strategul că von Leeb îşi grăbea trupele? Dacă Jukov a luat aceste informaţii din documentele capturate, ar fi trebuit să le citeze. Sau, şi mai bine, să le publice.

În a doua ediţie a memoriilor, tonul este mult mai ridicat:

> Hitler îl zorea pe comandantul Grupului de Armate Nord, feldmareşalul von Leeb, să cucerească mai repede Leningradul şi să elibereze cât mai curând unităţile mobile ale Grupului 4 Tancuri pentru trimiterea acestora pe direcţia Moscovei, în structura Grupului de Armate Centru.

În continuare:

> Feldmareşalul von Leeb făcea pe dracu-n patru să execute ordinul lui Hitler, adică să încheie operaţiunea Leningrad până la declanşarea ofensivei trupelor germane de lângă Moscova (*Vospominania i razmîşlenia,* 1975, vol. 1, pp. 400, 408).

În prima ediţie, von Leeb era cel care grăbea trupele; în a doua ediţie, mai veridică, urcăm ceva mai sus: însuşi Hitler era cu graba.

După război, istoricii germani s-au apucat foarte serios să studieze greşelile de calcul şi erorile comise de Hitler şi de comandanţii săi. Accesul la toate documentele rămase după război pe teritoriul Germaniei Occidentale a fost permis practic imediat. Cea mai mare parte a acestor documente au fost publicate.

Este mare păcat că propaganda oficială a Uniunii Sovietice – iar acum a Rusiei – construieşte istoria noastră şi cultul personalităţii lui Jukov ignorând conţinutul documentelor de arhivă. Tot soiul de Karpovi, Simonovi, Gareevi şi Ceakovski afirmă că nu intenţionează să se folosească de arhive, că poveştile eroice ale lui Jukov le sunt pe deplin suficiente.

Aş fi bucuros să le împărtăşesc opinia, dar problema este următoarea: în perioade diferite, unor persoane diferite, Jukov le-a spus poveşti diferite. Nu numai cei din anturajul lui Jukov îi dezmint scornelile, ci şi el însuşi s-a contrazis în repetate rânduri.

2

Apelăm la documentele germane, de care nici Jukov, nici apărătorii săi nu vor să audă.

Evident, Hitler nu avea suficiente forţe pentru a lovi cu degetele desfăcute şi sudul, şi estul, şi nordul. Nu avea forţe pentru a cuceri simultan şi Crimeea, şi Donbassul, şi Caucazul de Nord, şi Moscova, şi Kievul, şi Harkovul, şi Leningradul. De aceea pe 6 septembrie 1941 Hitler a semnat Directiva nr. 35. Punctul 3 prevedea *încercuirea* Leningradului. Oraşul nu urma să fie atacat, ci doar izolat de restul ţării. Însă şi această problemă i se părea lui Hitler foarte dificilă, iar soluţia – problematică. De aceea a formulat chestiunea cu prudenţă: „Se va căuta încercuirea completă a Leningradului, sau cel puţin dinspre est". În directivă nu există nici măcar aluzii la un posibil atac asupra Leningradului. Dimpotrivă, directiva respingea categoric această posibilitate, întrucât prevedea transferul unei părţi însemnate din trupele mobile şi unităţile Flotei 1 Aeriene de lângă Leningrad la Grupul de Armate Centru, adică pe direcţia Moscovei.

Oricine doreşte poate găsi Directiva nr. 35 în orice carte germană despre război. Această directivă a fost tradusă în limba rusă şi publicată de mai multe ori – de exemplu, în culegerea lui V.I. Daşicev *Bankrotstvo strateghii ghermanskogo faşizma. Istoriceskie ocerki. Documentî i materialî* [*Falimentul strategiei fascismului german. Eseuri istorice. Documente şi materiale*] (Moscova, 1973, vol. 2, pp. 241-243).

Pentru încercuirea strategică a Moscovei dinspre nord-est, Hitler avea nevoie de unităţi mobile: divizii de tancuri şi motorizate. În Grupul de Armate Nord, care înainta spre Leningrad, toate unităţile mobile au fost reunite în Grupul 4 Tancuri. Jukov se afla încă în zona Elnia, Stalin nu-l chemase încă la Moscova, iar Hitler a dat deja ordinul de transferare a Grupului 4 Tancuri de pe direcţia Leningrad pe direcţia Moscovei, în apropiere de Roslavl. Jukov a discutat la Kremlin

cu Stalin, Stalin i-a stabilit o misiune, iar Grupul German 4 Tancuri şi-a încheiat deja acţiunile de luptă lângă Leningrad. Coloanele diviziilor sale de tancuri şi motorizate s-au întors cu spatele la zidurile Leningradului şi s-au îndreptat spre sud. După plecarea Grupului 4 Tancuri, lângă Leningrad a rămas numai infanteria germană întărită de artileria de putere mare şi foarte mare. În structura trupelor germane de lângă Leningrad nu a mai rămas *nici un singur tanc*. În plus, o mare parte a aviaţiei de lângă Leningrad a fost regrupată pe direcţia Moscovei.

Nici Hitler, nici generalii săi nu au dat ordin de luare cu asalt a Leningradului. De aceea poveştile lui Jukov despre faptul că „Leningradul se ţinea tare şi nu se preda inamicului, în ciuda violenţei şi forţei atacurilor acestuia", trebuie considerate nişte exagerări îndrăzneţe. Au fost lupte de interes local. Dar nu a existat niciun asalt.

Hitler nu avea niciun motiv să turbeze de furie din cauza încercărilor eşuate de a ocupa Leningradul prin asalt. Pentru că nu au existat asemenea încercări. Şi nici von Leeb „nu făcea pe dracu-n patru să execute ordinul lui Hitler", întrucât Hitler nu i-a dat un astfel de ordin.

Pe Jukov l-a luat valul când a povestit că, apărând Leningradul, el a paralizat forţele armatei germane şi, astfel, nu i-a dat lui Hitler posibilitatea să le transfere pe direcţia Moscovei. Hitler a transferat de pe direcţia Leningrad pe direcţia Moscovei tot ce s-a putut. Chiar dacă Leningradul s-ar fi predat, Hitler oricum nu mai avea ce să transfere de lângă Leningrad pentru cucerirea Moscovei. Tot ce s-a putut, el transferase deja sau pregătea pentru a fi transferat. De aici rezultă că apărarea Leningradului în perioada cât Jukov a fost acolo nu i-a determinat pe nemţi să devieze în direcţia aceea vreo unitate mobilă sau măcar un singur tanc german.

Fiicele lui Jukov au scris o carte despre extraordinarele

aventuri şi incredibilele calităţi ale părintelui lor. Nu numai că au povestit multe lucruri, dar au şi invitat istorici renumiţi: cântaţi osanale! Şi au cântat. Însă chiar şi pe aceştia i-a luat gura pe dinainte. Doctorul în ştiinţe istorice, căpitanul de rang întâi A.V. Basov:

> Pe 5 septembrie, Hitler a anunţat că lângă Leningrad scopul a fost atins şi că „de azi înainte zona Leningrad va reprezenta un teatru secundar de operaţiuni militare". A doua zi a semnat Directiva nr. 35, în care a stabilit misiunea încercuirii trupelor sovietice în zona Leningradului, încât cel târziu pe 15 septembrie unităţile mobile şi Flota 1 Aeriană să fie disponibile pentru Grupul de Armate Centru (Era şi Ella Jukov, *Marşal pobedî. Vospominania i razmîşlenia,* p. 245).

Chiar dacă am crede poveştile lui Jukov, cum că şi-a făcut apariţia la Piter pe 9 sau pe 10 septembrie, oricum acest lucru nu face din el un salvator. Hitler renunţase deja la ideea de a lua cu asalt Leningradul. Niciun asalt general nu se pregătea. Jukov nu a respins niciun atac violent. Şi nici Hitler nu turba de furie neputincioasă.

3

Lui Jukov îi plăcea să povestească despre neobişnuitele lui calităţi strategice: o singură privire pe hartă îi era de ajuns pentru a înţelege orice situaţie, oricât de complicată şi de încâlcită, pentru a pricepe uneltirile perfide ale duşmanului. Lăudătorii plătiţi ai lui Jukov adoră să le amintească spectatorilor, cititorilor, ascultătorilor de această capacitate a geniului: „De obicei Gheorghi Konstantinovici parcă citea gândurile comandanţilor germani" (N.N. Iakovlev, *Marşal Jukov*, p. 111).

Iată însă că la Leningrad marele strateg s-a înşelat. Situaţia era perfect clară, dar Jukov nu a reuşit să o înţeleagă. Nici nu s-a străduit.

Jukov trebuia să se pună în locul strategilor germani şi să încerce să evalueze situaţia din punctul lor de vedere. Inamicul poate cuceri un oraş încercuit sau o cetate numai în două modalităţi: asalt sau asediu. Asaltul înseamnă multă vărsare de sânge. Asediul înseamnă timp. Nu există nicio îndoială: în locul generalilor germani, Jukov s-ar fi repezit imediat la asalt. Treaba lui Jukov era să conştientieze că nimeni altcineva, în afară de Armata Roşie, nu s-ar fi decis pentru luarea cu asalt a celui mai fortificat oraş din lume, în care exista atâta armament încât nu mai avea unde să fie depozitat şi atâtea trupe încât au trebuit evacuate brigăzi şi divizii întregi. Generalii germani gândesc oare la fel ca şi cei sovietici? Nouă ne era indiferent dacă pierdem un milion de soldaţi sau două milioane, sau cinci. Nicio diferenţă. În armata germană se punea altfel problema. Mintea generalilor germani lucrează altfel. Ei gândesc altfel. Pentru noi, a trimite fără rost la moarte trei sute de mii de soldaţi reprezintă o pierdere tactică neînsemnată, în timp ce pentru ei ar fi o pierdere de nivel aproape strategic. Ei se gândeau foarte bine înainte de a se decide pentru asemenea pierderi.

Treaba lui Jukov era să încurce planurile armatei germane. În acest scop trebuia să ghicească intenţiile inamicului, adică să stabilească pentru ce a optat – pentru un atac sângeros de scurtă durată sau pentru epuizarea lentă, fără vărsare de sânge, prin înfometare.

Dacă inamicul s-a decis pentru asalt, Jukov trebuia să amplaseze principala masă a trupelor în apărare pe direcţiile cele mai ameninţate. În plus, trebuia să înfiinţeze o puternică rezervă mobilă pe care, în momentele critice, să o trimită acolo unde inamicul era pe punctul de a rupe frontul. Mai simplu

spus, să închidă breşa.

Dacă inamicul s-ar fi decis pentru un asediu de durată, Jukov trebuia să acţioneze altfel: să plaseze în apărare un minimum de trupe, iar tot ce se putea să trimită să atace staţia Mga. Aici inamicul izolase ultima magistrală feroviară care lega Leningradul de restul ţării. Staţia trebuia recucerită cât timp apărarea duşmanului nu era suficient consolidată. În acest scop trebuiau aruncate în luptă toate rezervele. Aceasta era situaţia când staţia trebuia recucerită cu orice preţ. Chiar aşa, cu orice preţ. Pentru că altfel ar fi trebuit să plătim după aceea cu un milion de vieţi ale unor oameni inteligenţi, educaţi, instruiţi, harnici şi buni.

Dacă hitleriştii şi-ar fi lansat forţele principale într-un asalt asupra Leningradului, Jukov ar fi trebuit să trimită principalele forţe ale Frontului Leningrad să respingă asaltul. În acest caz, cele câteva orăşele şi staţii de cale ferată din estul Leningradului îşi pierdeau importanţa. Cine pierde un milion nu mai plânge după câţiva bănuţi.

Dacă Hitler s-ar fi decis pentru blocadă, atunci staţiile mici din estul Leningradului căpătau importanţă strategică: reprezentau gâtul pe care Hitler, apucându-l, spera să sugrume astfel oraşul, frontul şi flota.

Hitler a optat tocmai pentru această variantă. A luat decizia să cucerească Leningradul prin epuizare, să-l strivească prin înfometare. În acest scop, avea nevoie să apere căile ferate care se îndreptau spre Leningrad dinspre est. După ce au izolat aceste magistrale, diviziile germane şi-au înfipt imediat colţii în pământ. Săpau zi şi noapte, fără încetare. Şanţurile pentru tragere din poziţie culcat se transformau rapid în şanţuri pentru tragere din genunchi, apoi din picioare. Şanţurile infanteriei se uneau cu tranşeele, tranşeele erau acoperite. Pe linia întâi se amplasau noi şi noi baraje de sârmă ghimpată. Câmpurile de mine se îndeseau. În spatele primei tranşee se

săpa a doua, apoi – a treia. Pe locurile unde nu fusese nimic apăreau puncte de tragere, adăposturi şi adăposturi blindate. Peste trei straturi de acoperiş se punea al patrulea, peste el al cincilea şi tot aşa până la al zecelea. Apărarea se întărea. În acest timp Jukov acţiona conform primei variante: respingea atacuri… inexistente.

Dinspre est îşi croia drum spre Leningrad Armata a LIV-a sub comanda mareşalului Uniunii Sovietice G.I. Kulik. Kulik îl ruga: Jukov, porneşte un atac de întâlnire!

Şi Jukov a pornit! Pentru ruperea blocadei Leningradului, în septembrie 1941 Jukov a trimis Divizia 115 Infanterie epuizată în lupte şi Brigada 4 Infanterie Marină care nu primise încă botezul focului – era abia formată şi neinstruită pentru luptele pe uscat. Evident că nu a ieşit nimic din această tentativă de rupere a blocadei – nici nu avea cum să iasă. Vinovat pentru tot (conform versiunii lui Jukov) era Mareşalul Uniunii Sovietice G.I. Kulik, care nu înainta destul de rapid în întâmpinarea lui Jukov. De pe teritoriile neocupate, Kulik i-a întins lui Jukov o mână de ajutor – Armata a LIV-a. În schimb Jukov i-a întins lui Kulik… un deget. Jukov avea sub comanda sa 24 de divizii şi 17 brigăzi, dar pentru ruperea blocadei a trimis o divizie şi o brigadă.

Dar celelalte?

Celelalte, din ordinul lui Jukov, respingeau asaltul Leningradului… pe care comandamentul german nici măcar nu-l plănuise. Pe 14 septembrie 1941, după ce a preluat comanda frontului, Jukov a luat legătura cu Marele Stat-Major şi i-a raportat mareşalului Uniunii Sovietice Şapoşnikov:

> Situaţia în sectorul sudic al frontului este cu mult mai complicată decât considera Marele Stat-Major. Spre sfârşitul acestei zile, inamicul, încercând o rupere a frontului cu trei-patru divizii de infanterie şi introducând în luptă până la două divizii de tancuri…

Acesta este stilul nostru. Acesta este sistemul. Comandanţii sovietici exagerau tot timpul forţele şi pierderile inamicului, minimalizau propriile forţe, ascundeau pierderile. Iată un exemplu strălucit. Jukov a raportat despre situaţia dezastruoasă pentru ca superiorii să-i aprecieze eforturile şi meritele. Ceea ce deranjează este faptul că nici atunci, nici după război, Jukov nu a precizat numerele diviziilor duşmane care, chipurile, „încercau ruperea frontului". Sunt de acord că în timpul luptelor nu ştii întotdeauna sigur ce inamic ai în faţă. Însă după război, cu toate cărţile pe masă, când toate arhivele inamicului au fost capturate, când generalii duşmani au fost prinşi şi aşteptau să li se decidă soarta, numerele acestea puteau fi lesne reconstitute. Pe frontul sovieto-german nu erau nici douăzeci de divizii germane de tancuri. Traseul de luptă al fiecăreia se cunoaşte cu o precizie de ore şi minute, întrucât în fiecare stat-major era ţinut un jurnal al acţiunilor de luptă. Nu ar fi fost rău deloc dacă Jukov ar fi precizat numerele pentru a-şi confirma spusele. Însă în prima ediţie a memoriilor sale Jukov nici nu şi-a amintit de acest episod. În ediţiile ulterioare, „mai veridice", şi-a amintit de raportul său pentru Marele Stat-Major şi a citat din el.

Însă acest raport era o minciună.

Pe 14 septembrie 1941, în convorbirea cu Moscova, Jukov a exagerat vădit şi a dezinformat Marele Stat-Major. A confirmat existenţa a două divizii de tancuri lângă Leningrad, aşa încât Marele Stat-Major s-a arătat cam sceptic faţă de informaţiile referitoare la apariţia acestora pe direcţia Moscovei. Înşelând Marele Stat-Major, Jukov îi făcea jocul lui Hitler. Cu minciunile sale, el adormea vigilenţa Comandamentului Suprem: dacă diviziile de tancuri ale Grupului 4 Tancuri se aflau încă lângă Leningrad, însemna că nu trebuiau să-şi facă griji pentru siguranţa Moscovei.

Din prima ediţie a memoriilor, tot acest episod ruşinos a fost omis pur şi simplu. În a doua, văzând că nimeni nu-i acuză de minciuni şi nu-i trage de mânecă, coautorii au prins curaj şi au inserat fragmente din raportul lui Jukov către Şapoşnikov (*Vospominania i razmîşlenia*, 1975, vol. 1, p. 403). La scurt timp a repetat şi Karpov, în cartea sa, minciuna lui Jukov: vedeţi ce eroic se apăra Jukov! Trei-patru divizii de infanterie şi până la două divizii de tancuri s-au năpustit spre oraşul lui Lenin! Jukov le-a oprit!

După Karpov a urmat N. Iakovlev. A povestit şi el despre cele două divizii de tancuri şi a concluzionat: „Un asalt general era iminent" (N.N. Iakovlev, *Marşal Jukov*, p. 90).

Nu, dragi tovarăşi. Niciun asalt general nu era iminent. Şi dacă insistaţi asupra acestui lucru, faceţi un efort şi precizaţi numerele acelor divizii germane de tancuri al căror atac l-a respins, chipurile, Jukov pe 14 septembrie 1941.

Dacă trupele germane ar fi iniţiat atacuri lângă Leningrad, scopul acestora ar fi fost ameliorarea situaţiei tactice, strângerea frontului încercuirii şi, cel mai important, devierea atenţiei de la staţia Mga, de la Liuban, Ciudovo şi Tosno, pentru a da trupelor germane din tranşee posibilitatea să se fortifice. Deoarece Jukov a acţionat cu indolenţă pe această direcţie, trupele germane s-au putut fortifica astfel încât au apărat aceste oraşe, staţii şi linii de cale ferată până în februarie 1944.

Mulţi vor spune: după război, mulţi viteji se-arată! E uşor să judeci. Suntem buni la aşa ceva. Dar cum era pentru Jukov să ia decizii în perioada aceea?

Sunt de acord: nu este uşor să iei decizii în război. Sunt situaţii când trebuie făcut ceva, iar strategii fac cu totul altceva. Nu trebuie să trecem aceste lucruri sub tăcere. Nu trebuie să facem din Jukov un geniu. Trebuie să recunoaştem cinstit: în septembrie 1941, la Leningrad, în loc să-l împiedice pe inamic

să-şi întărească apărarea în jurul oraşului, Jukov se ocupa de cu totul altceva: pregătea respingerea unui asalt pe care comandamentul german nu-l pregătise şi nu-l planificase.

Şi mai trebuie recunoscut un lucru. Nu existau informaţii despre pregătirea unui asalt, dar date despre faptul că inamicul plănuieşte o blocadă erau o mulţime. Însă Jukov nu i-a crezut pe cercetaşi.

Mai mult decât atât, şeful secţiei de informaţii a statului-major al Frontului Leningrad, camandantul de brigadă P.P. Evstigneev, a raportat: tancurile germane pleacă. De aici trebuia trasă o singură concluzie: nu va fi niciun asalt. Înaintea asaltului unui oraş imens gruparea de trupe trebuie întărită, iar Hitler a slăbit-o.

4

Din ce surse îşi luau cercetaşii Frontului Leningrad informaţiile?

Din multe.

În primul rând rapoartele din linia întâi. Fiecare regiment are un stat-major. În fiecare regiment există un şef al cercetaşilor regimentului care le cere zilnic comandanţilor de batalioane rapoarte privind situaţia: unde a apărut o baterie nouă de aruncătoare sau unde a amuţit, unde s-a auzit un nou tun antitanc, unde sapă inamicul tranşee şi le camuflează imediat, sau unde sapă fără să se ascundă, unde sclipesc lentilele binoclurilor, de unde iese fum... Şi cere precizări: fumul vine de la un foc în câmp, din hornul unui adăpost blindat sau de la bucătăria de campanie?

Cercetaşii regimentului scrutează, ascultă, adulmecă în spatele frontului duşmanului. Şeful cercetaşilor regimentului le cere comandanţilor de batalioane să organizeze supravegherea şi ascultarea inamicului pe tot parcursul zilei. Le cere să trimită în spatele inamicului grupe şi patrule de cercetare. În plus, şeful cercetaşilor regimentului are la dispoziţie propriul pluton de cercetaşi, alcătuit din băieţi deosebit de curajoşi. Sau chiar o companie întreagă. Aceştia pot aduce câte un soldăţel inamic, ba chiar şi un ofiţeraş. Ei sunt deja nişte surse importante de informaţii.

În regimentele de artilerie există cercetaşi în fiecare baterie, în plutonul de comandă. Şi în fiecare divizion. Comandantul regimentului are şi el cercetaşi. Din toate regimentele, informaţiile curg râuri-râuri spre statele-majore ale diviziilor. Aici se prelucrează.

În statul-major al fiecărei divizii există de asemenea un cercetaş. Acesta figurează deja pe statele de funcţiuni. Are în subordine o întreagă companie de cercetaşi, care hoinăreşte şi ea în spatele frontului inamic.

Corpurile de infanterie fuseseră desfiinţate în acea perioadă. În schimb s-au înfiinţat numeroase brigăzi. Brigada este mai mare decât regimentul, dar mai mică decât divizia. În mod corespunzător, brigada are mai puţine mijloace de cercetare decât divizia, dar mai multe decât regimentul. Deasupra brigăzilor şi diviziilor sunt statele-majore ale armatelor. În aceste state-majore există secţii de informaţii, care au la dispoziţie puternice forţe de cercetare – inclusiv de interceptare radio şi cercetare sonometrică, diversionişti proprii, activitate de obţinere a informaţiilor la un nivel corespunzător şi multe altele, până la agenturi proprii, atât de informaţii, cât şi de diversiune.

Deasupra acestora se află secţia de informaţii a statului-major al frontului, care coordonează activitatea tuturor

subordonaţilor, prelucrează fluxul informaţiilor şi, în plus, are propriile forţe şi efectuează cercetarea în mod independent, sub toate formele – de la lansarea unei agenturi şi grupuri de cercetare în adâncime până la radiogoniometrie şi descifrare foto.

Şi iată că vine momentul când analiştii-informatori observă un detaliu ciudat: în toate rapoartele de la regimente, brigăzi, divizii şi armate nu se mai pomeneşte nimic despre tancurile germane. Acestea au dispărut. Dar ce spune cercetarea prin radio? Aceasta confirmă: a funcţionat o reţea radio a diviziei de tancuri, dar a amuţit. Şi aici la fel. Numai aici continuă să funcţioneze reţeaua radio a Diviziei 3 Tancuri. Însă aceasta este o evidentă inducere în eroare: după toate aparenţele, divizia a plecat, dar deocamdată i-a lăsat pe loc pe radişti. Însă noi nu ne lăsăm păcăliţi. Sunt indicii după care cercetaşii radio descoperă cu precizie astfel de trucuri. Dar aviaţia ce spune? Aviaţia confirmă.

Şeful cercetaşilor frontului era în legătură cu unităţile noastre epuizate care încercau să iasă din încercuire. Acestea au văzut coloanele de tancuri care se retrăgeau. Şi agentura comunica ceva în acest sens. Secţia de informaţii a Frontului Leningrad avea legături cu partizanii. Nu erau pe atunci partizani în regiunea Leningrad? Erau. Pe 8 august 1941, şeful secţiei speciale (diversiune şi lichidare) a Direcţiei de Informaţii a Marelui Stat-Major, colonelul H.U. Mamsurov, a fost trimis la Leningrad în calitate de împuternicit pentru conducerea mişcării de partizani (ŢAMO, fond 249, opis 1554, dosar 1, f. 32). Acesta a preluat sub controlul său acele grupe de cercetare şi diversiune ale secţiei de informaţii a Frontului Leningrad care se aflau deja dincolo de linia frontului şi care primiseră ordinul de a trece la acţiuni de partizani cu atragerea în structura lor a ostaşilor şi comandanţilor aflaţi în spatele frontului. În plus, împreună cu Mamsurov, din Moscova au sosit grupe de

diversionişti care s-au îndreptat imediat spre spatele frontului inamic.

Trebuie să reţineţi că în paralel cu grupele de partizani ale cercetării militare, tovarăşii din NKVD şi-au desfăşurat propria structură de partizani. Deocamdată erau puţini. Dar existau. Şi aceştia raportau.

Pe scurt, în momentul apariţiei lui Jukov la Leningrad şeful cercetaşilor Frontului Leningrad, comandantul de brigadă Evstigneev, ştia clar: Grupul 4 Tancuri pleacă de lângă Leningrad. De aici decurgea singura concluzie posibilă: nu va fi niciun asalt. Iar de aici urma o altă concluzie: va fi blocadă. Pe baza acestei concluzii trebuiau aruncate toate rezervele în zona staţiei Mga, pentru ruperea inelului încercuirii închis de curând.

Însă Jukov, care, aşa cum ni se spune, putea ghici gândurile hitleriştilor, de data asta nu a reuşit să le ghicească. El îi indica, chipurile, lui Stalin, la Kremlin, toate pericolele posibile de pe alte fronturi, cu care el în acel moment nu avea nicio legătură, dar, nu se ştie de ce, nu i-a atras atenţia asupra posibilităţii unei blocade a Leningradului. Şi nici nu a propus ceva pentru prevenirea blocadei. Jukov aştepta asaltul.

Cercetaşii îi spuneau: nu aştepta, că nu va fi niciun asalt!

Însă geniul nu i-a crezut.

Pe ce bază?

Pe niciuna. Pur şi simplu n-a crezut.

5

Ce motive avea Jukov să nu-i creadă pe cercetaşi?

Niciunul.

Până pe 9 septembrie inclusiv, el s-a aflat în zona oraşului Smolensk. Nu avea de unde să ştie ce se întâmplă în zona Leningradului. Ulterior Stalin l-a chemat pe Jukov la Moscova şi l-a numit în funcţia de comandant al trupelor Frontului Leningrad. Conform versiunii lui Jukov, el a decolat imediat spre Leningrad, direct de pe Aerodromul Central.

Din amintirile altor participanţi la evenimente reiese că, înainte de a decola spre Leningrad, el a mai avut totuşi la dispoziţie câteva zile pentru a se familiariza în detaliu cu situaţia din zona Leningradului. Însă ce putea Jukov să afle la Moscova? Practic totul despre situaţia şi starea trupelor. Dar despre inamic? Grupele de cercetare de lângă Moscova nu cutreieră zona Leningradului. Nici nu iau prizonieri. Şi nici nu efectuează observarea dincolo de linia întâi. Avioanele de recunoaştere nu efectuează zboruri dinspre Moscova pe direcţia Leningrad. Au şi aşa destulă treabă în zona lor. Agentura strategică? Legătura cu aceasta a fost pierdută în acele zile critice. Dacă legătura cu rezidenţii din Geneva şi Berna, din Berlin, Viena şi Amsterdam ar fi funcţionat, chiar şi atunci cercetarea strategică prin agenţi nu ar fi raportat nimic legat de o pregătire a unui asalt asupra Leningradului. Pentru că nu a existat nici ordin, nici pregătirea vreunui asalt.

Mai simplu spus, singura şi principala sursă de informaţii referitoare la poziţia inamicului lângă Leningrad, la intenţiile, planurile şi proiectele acestuia putea fi numai cercetarea Frontului Leningrad şi a Flotei Baltice.

Cercetaşii-analişti ai secţiei de informaţii a statului-major al Frontului Leningrad puteau formula concluzii pe baza numeroaselor date, chiar dacă acestea erau concise, fragmentare, uneori chiar contradictorii. Acestea puteau fi corecte sau eronate – dar aveau material cu care să lucreze.

Acum se ştie că aceste concluzii au fost corecte.

Jukov nu le-a crezut.

Pentru Jukov ar fi fost scuzabil să greşească dacă ar fi avut alte informaţii. Însă în afară de ceea ce a reuşit să afle cercetarea Frontului Leningrad, Jukov nu avea nimic şi nici nu putea avea. El nu a crezut rapoartele cercetaşilor şi nu şi-a bazat opinia pe niciun fel de argumente: nu cred, şi cu asta basta.

6

Generalul-locotenent de trupe de geniu B.V. Bîcevski relatează: timp de câteva zile, Jukov a refuzat să accepte dovezile cercetaşilor. După ce a declarat provocatoare informaţiile lor, el a ordonat să se ancheteze cine s-a ocupat de această activitate (B.V. Bîcevski, *Gorod-front* [*Oraşul-front*], Leningrad, 1967, p. 124). Această întâmplare este descrisă în câteva rânduri. Nu ştim cum s-a încheiat povestea pentru ofiţerul secţiei de informaţii pe care Jukov l-a declarat provocator. Dar ne putem imagina. Cine se ocupa la noi de provocatori? Corect: organele vigilente. Şi dacă generalul de armată Jukov, comandant al Frontului Leningrad, i-a ordonat şefului Secţiei Speciale a frontului să ancheteze provocatorul, nu trebuie să avem nicio îndoială: cekiştii leningrădeni ştiau cum să facă triajul.

Activitatea cercetaşului este incredibil de dificilă. El nu poate fi sigur niciodată că ceea ce vede se întâmplă cu adevărat sau este doar un miraj, doar ceea ce vrea inamicul să-i arate. Şefii cei mari îi cer rapoarte precise, credibile şi la timp. Însă aceste categorii sunt în contradicţie. Dacă raportezi primele indicii ale

unor schimbări, întrebarea şefului te loveşte ca o secure în moalele capului: de ce raportezi informaţii neverificate? Bine... Începi să verifici, să clarifici, pierzând astfel timp preţios. Câtă vreme ai adunat dovezi, evenimentul în legătură cu care voiai să previi conducerea a avut deja loc. Iar nu e bine. Iar eşti vinovat. Şi din nou întrebarea: de ce dracu' n-ai spus nimic până acum?

Prin urmare, fiecare comandant trebuie să respecte activitatea celorlalţi. Chiar presupunând că cercetaşii au greşit, nu trebuie judecaţi prea aspru. Puneţi-vă în locul lor. Din mii de fragmente, ei trebuie să reconstituie un tablou care nu va putea fi niciodată complet, care se modifică în permanenţă. Ieri se ştia sigur şi era limpede că operaţiunea „Leul-de-mare" (Seelöwe) se pregăteşte cu toată seriozitatea şi în scurt timp se va da semnalul de desfăşurare. Astăzi pregătirea pentru aceeaşi operaţiune se face de ochii lumii, pentru a acoperi pregătirea altei operaţiuni, de pe alte meridiane. În septembrie 1941, cercetaşii Frontului Leningrad au prezentat la timp informaţii precise şi credibile, de o importanţă excepţională. Înainte de a numi pe cinva provocator şi a-l lăsa pradă organelor competente, comandantul ar fi trebuit să facă bine să se convingă cine are dreptate: el, marele geniu, sau un oarecare maior din secţia de informaţii?

Mă frământă o întrebare: după câteva zile, când s-a clarificat că cercetaşul-analist avusese dreptate, Jukov şi-a amintit de el, a dat ordin să fie eliberat din închisoare? Oare mai avea pe cine elibera? Mai rămăsese ceva din analistul ăla?

Să încercăm acum să ne imaginăm situaţia de la statul-major al Frontului Leningrad în perioada în care la comanda frontului s-a aflat geniul aproape sfânt. Pentru raportul său precis şi credibil, prezentat la timp, un ofiţer a fost declarat provocator, cu toate consecinţele care decurg de aici pe timp de război. Şeful cercetaşilor frontului, comandantul de brigadă Evstigneev,

a fost şi el la un pas de a fi trimis pe front ca simplu soldat. Pentru un raport corect. Dar dacă, întâmplător, ar fi greşit, ce s-ar fi întâmplat?

Puteţi să mă contraziceţi, dar eu insist: niciun aparat de conducere nu este capabil să muncească productiv într-o atmosferă atât de încordată. Nu e de mirare că, în afară de eşecuri, Jukov nu a reuşit nimic pe Frontul Leningrad.

Şi nici pe celelalte fronturi.

7

În descrierile lui Jukov întâlneşti eroism la tot pasul. În zona Leningradului, marele strateg a încercat să repare situaţia strategică desfăşurând o operaţiune foarte frumoasă. În zona Petergof, trupele germane au ajuns până pe ţărmul Golfului Finic. În felul acesta ei au izolat Armata a VIII-a sovietică de forţele principale ale Frontului Leningrad şi au împins-o spre mare. S-a creat baza de operaţiuni Oranienbaum. Jukov s-a decis să alunge trupele germane de pe ţărmul Golfului Finic. În acest scop, a ordonat două atacuri pe direcţiile care se întâlneau de-a lungul litoralului: unităţile Armatei a VIII-a atacau dinspre baza de operaţiuni Oranienbaum, iar unităţile Armatei a XLII-a – din raionul Uriţk. În locul în care trebuiau să se întâlnească cele două armate a fost debarcat un desant marin.

Precizez din capul locului: planul nu avea niciun sens. Şi iată de ce. Un oraş cu o populaţie de un milion de locuitori, Flota Baltică, Armatele a XXIII-a, a XLII-a şi a LV-a, aviaţia frontului şi două corpuri de apărare antiaeriană erau izolate de restul ţării. În plus, Armata a VIII-a era izolată de această grupare principală a Frontului Leningrad. La ce trebuia să se gândească

Jukov în primul rând? La oraş, la flotă şi la principalele forţe ale Frontului Leningrad, sau la Armata a VIII-a, de o importanţă secundară? În ce direcţie trebuia tăiat un coridor? Spre est, pentru a evita blocada Leningradului, sau spre vest, pentru ca oraşul blocat şi înfometat să se unească cu o armată la fel de înfometată şi epuizată?

Ei bine, geniul a decis ruperea blocadei Leningradului cu o singură divizie extenuată şi o brigadă fără pregătire de luptă (acţiune care, după cum se ştie acum, nu s-a soldat cu niciun rezultat), iar cu forţele principale să taie un coridor spre vest, pentru a se întâlni cu Armata a VIII-a. Însă la ce bun? Dacă oraşul, flota şi forţele principale ale Frontului Leningrad pier din cauza foametei, va pieri şi Armata a VIII-a pe baza de operaţiuni Oranienbaum, indiferent dacă s-a unit sau nu cu forţele principale.

Armatele a VIII-a şi a XLII-a au atacat una în întâmpinarea celeilalte.

Iată cum descrie Jukov toate acestea:

> În zona Petergof, în spatele trupelor duşmanului a fost debarcat un detaşament de desant marin cu scopul de a ajuta grupul de pe ţărm în desfăşurarea operaţiunii. Marinarii au acţionat nu numai cu mult curaj, ci şi cu o extraordinară îndrăzneală. Nu se ştie cum, inamicul a observat apropierea desantului şi l-a întâmpinat cu foc încă pe apă. Pe marinari nu i-a intimidat focul inamicului. Ei au ajuns la mal, iar nemţii, evident, au luat-o la fugă. Pe vremea aceea ştiau deja bine ce înseamnă *schwarze Tod* („moartea neagră”), aşa numeau ei infanteria marină. Din păcate, nu am reţinut numele de familie al curajosului marinar – comandantul detaşamentului de desant marin. Ameţiţi de primele succese, marinarii l-au urmărit pe inamicul care fugea, dar spre dimineaţă s-au pomenit ei înşişi izolaţi de mare şi majoritatea nu s-au mai întors. Nu s-a mai întors nici comandantul (*Vospominania i razmîşlenia*, 1969, p. 330).

Aşadar la ai noştri – eroism fără margini, în timp ce nemţii, „evident”, presaţi de „moartea neagră”, fugeau cuprinşi de panică. Vă propun să mai citim o dată cu atenţie acest scurt

fragment. Eroismul ca eroismul, n-ai cum să-l adaugi sau să-l înlături, însă operaţiunea desantului a fost pregătită în pripă, negândită sau poate chiar a fost în mod intenţionat criminală. Dacă inamicul, „nu se ştie cum, a observat apropierea desantului şi l-a întâmpinat cu foc încă pe apă”, atunci, pentru o astfel de pregătire comandanţii trebuiau judecaţi, începând cu Jukov.

Marinarii aveau mult curaj, dar nu aveau noţiuni tactice.

> Luptând pe uscat, marinarii întâmpinau mari greutăţi. Cunoscând principiile de bază ale luptei armelor întrunite, ei sufereau uneori pierderi nejustificat de mari din cauza nepriceperii de a utiliza terenul, a subestimării camuflajului... De cele mai multe ori comandanţii se străduiau să ducă la îndeplinire misiunea de luptă numai pe baza curajului, eroismului şi bărbăţiei marinarilor (*VIJ*, nr. 11, 1976, p. 36).

Numai un criminal de război putea arunca în luptă ostaşi care nu ştiau nimic despre războiul pe uscat, în afară de „Ura!” şi „Înainte!”. Inamicul nu s-a apucat să verse sângele soldaţilor săi pentru a păstra un litoral pustiu, şi-a retras trupele, iar marinarii, cu strigăte victorioase, s-au repezit după ei. Retragerea falsă este cea mai simplă, cea mai primitivă capcană, care a fost utilizată de secole. Neinstruiţi în privinţa tacticii, marinarii au căzut în cursă. Imediat au fost izolaţi de ţărm, adică de linia de aprovizionare şi de evacuare, rămânând fără pesmeţi, fără pansamente, fără cartofi, fără cartuşe şi proiectile. După aceea i-a găsit adevărata „moarte neagră”. Câţi au murit acolo, Jukov a uitat să ne comunice. De asemenea, în „cea mai adevărată carte despre război” nu se precizează nici cum s-a încheiat operaţiunea grupului de coastă, în sprijinul căruia fusese debarcat desantul marin. Presaţi de eroicii marinari, nemţii, „evident”, au fugit care încotro. Dar s-au întors curând. Şi ai noştri nu au reuşit să-i alunge de pe litoral nici în septembrie 1941, nici în octombrie, nici în noiembrie, nici în

decembrie. Nu au reuşit acest lucru nici în anul 1942. Şi nici în 1943.

Elogiind îndrăzneala şi eroismul desantului, Jukov a acoperit ruşinea incompetenţei organizatorilor operaţiunii, printre care se număra în primul rând el însuşi. După cel dintâi eşec, asemenea operaţiuni eroice n-ar mai fi trebuit repetate, însă Jukov ordona: încă o dată! Şi un nou desant era debarcat. După el – altul şi apoi altul. Finalul era întotdeauna acelaşi. Chiar şi cărţile elogioase despre marele comandant conţin mărturisiri ca aceasta:

> Jukov cerea de la flotă întărirea capacităţii ofensive, în special debarcarea desanturilor marine în raionul Petergof. Desanturile erau pregătite în pripă, aveau un caracter de improvizaţie şi urmăreau scopuri demonstrative şi de abatere a atenţiei. Aceste desanturi sufereau pierderi uriaşe sau erau complet nimicite (căpitan de rang întâi A. Basov, în Era şi Ella Jukov, *Marşal pobedî. Vospominania i razmîşlenia*, p. 255).

Pentru orice eşec al lui Jukov a fost găsită explicaţia universală: el nici nu a intenţionat ceva serios. Pur şi simplu devia atenţia duşmanului.

Aceasta este doar introducerea. Principalul este următorul. În timpul vieţii Jukov a recunoscut sincer că, „din păcate, nu au reţinut numele de familie al curajosului marinar – comandantul detaşamentului de desant marin". În ediţiile de mai târziu, adică în cele adevărate, răposatul Jukov şi-a amintit numele de familie al curajosului marinar!

> Ameţiţi de primele succese, marinarii îl urmăreau pe inamicul care fugea, dar spre dimineaţă s-au pomenit ei înşişi izolaţi de mare. Cei mai mulţi dintre ei au murit ca nişte eroi. Nu s-a mai întors nici comandantul eroicului desant, colonelul Andrei Trofimovici Vorojilov (*Vospominania i razmîşlenia*, 2003, vol. 1, p. 399).

Jukov cel viu nu ţinea minte nimic despre eroicul comandant, în timp ce mortul şi-a amintit şi gradul, şi numele de familie, ba chiar prenumele şi patronimul. Halal memorie de mort!

Să ne amintim că în toamna anului 1941, din cauza pierderilor incredibile, pe front regimentele erau comandate de maiori şi chiar de căpitani. Dacă desantul eroic era comandat de un colonel, acesta era constituit din cel puţin un regiment. Putem presupune că erau chiar mai multe. Nici marele strateg nu şi-ar fi amintit de nimicirea unui singur regiment oarecare.

După toate aparenţele, deşi eroic, eşecul a fost unul de proporţii.

Ar fi bine să încetaţi să daţi vina pe nemţi pentru pierderile monstruoase ale Uniunii Sovietice în război. Comandanţii noştri, în primul rând Jukov, au organizat luptele astfel încât pierderile puteau fi calculate numai în zeci de milioane.

La jumătatea lui septembrie 1941 a existat posibilitatea reală de a preveni blocada Leningradului. În întâmpinarea Armatei a LIV-a a lui Kulik, Jukov trebuia să trimită forţele uriaşe aflate la dispoziţia sa, pe care el le-a împrăştiat cu incompetenţă şi le-a irosit pe alte direcţii, şi nu o divizie sfâşiată în lupte şi o singură brigadă. După ruperea blocadei ar fi trebuit să organizeze urgent apărarea în zona staţiei Mga şi a împrejurimilor. Experienţa armatei germane a demonstrat că aici puteau rezista ani întregi cu forţe nesemnificative.

Jukov nu a făcut nimic din toate acestea. El debarca desanturi în cu totul alt loc şi în cu totul alt scop. Planifica şi desfăşura atacuri ale Armatelor a VIII-a şi a XLII-a în comun cu debarcarea desanturilor marine, atacuri care nu aveau niciun sens şi nici sorţi de izbândă. Ele nu au decis soarta oraşului şi nu au constituit încercări de a rupe inelul încercuirii. De vină a

fost încăpăţânarea prostească a geniului artei militare. Decizia lui Jukov de a nu sparge blocada în septembrie 1941, când apărarea inamicului nu era suficient de puternică, nu are nici o motivaţie, nici o explicaţie logică.

Au trecut de atunci câteva decenii. Nimeni nu mai ascunde faptul că blocada a fost din vina lui Jukov, că el are pe conştiinţă un milion dintre vieţile compatrioţilor săi. El i-a ucis.

Şi plecând de la aceasta, s-a decis: ce-ar fi să-i înălţăm lui, ucigaşului leningrădenilor, un monument?

Şi i-au înălţat.

Capitolul 28

Cum i-a stârpit Jukov pe falsificatori

Jukov împuşca batalioane întregi de-ale noastre care se retrăgeau. El nu alerga cu pistolul în mână, ca Voroşilov, care îşi conducea singur trupele în atac, ci punea baraje de mitraliori să tragă în cei care se retrăgeau, în ai noştri.

Mareşal principal de aviaţie A. Golovanov,
în F. Ciuev, *Soldatî imperii* [*Soldaţii imperiului*], Moscova,
1998, p. 314

1

În toamna anului 1964, imediat după răsturnarea lui Hruşciov, Comitetul Central le-a dat ordin activiştilor de pe frontul ideologic să-i înalţe lui Jukov un monument simbolic, să-l ridice pe strateg pe un postament impunător de glorie nepieritoare. Modelatorii sufletelor omeneşti au salutat milităreşte şi s-au repezit să execute ordinul.

Hotărârea aceea veche a CC al PCUS nu a fost anulată nici până acum, de aceea scriitorilor comunişti, pictorilor, sculptorilor nu le-a slăbit elanul şi, în conformitate cu ordinul pe care l-au primit, îi înalţă strategului ode, îi ridică statui ecvestre, îi dăltuiesc profilul în granit şi marmură, îl glorifică în romane şi disertaţii, îl toarnă în ghips şi-n bronz. Cel mai simplu este pentru scriitori. Metoda lor creatoare nu este complicată. Ei deschid *Amintiri şi reflecţii* şi tot ce scrie Jukov în memorii

repovestesc cu propriile cuvinte, adăugând uneori de la sine dialoguri neconsemnate de nimeni, descriu stările sufleteşti ale marelui comandant şi zborul gândurilor sale. Important este să aibă în mână cea mai nouă ediţie pentru a surprinde spiritul vremii, aşa cum i-a învăţat Jukov.

Primul care s-a remarcat pe frontul literar a fost Aleksandr Borisovici Ceakovski. După primirea ordinului s-a apucat imediat de scris, iar în câţiva ani a publicat uimitoarea serie „Blocada”: câteva cărţi de 700-800 de pagini fiecare. Acum aceste cărţi au fost uitate. Însă în perioada aceea li s-a făcut o reclamă zgomotoasă. Au fost „promovate”, cum s-ar spune.

Ideea centrală a „Blocadei” poate fi exprimată pe scurt: Jukov a salvat Leningradul. Ceakovski a copiat cu acurateţe din memoriile lui Jukov episodul uimitor despre sosirea strategului la şedinţa Consiliului Militar al Frontului Leningrad, cum a stat, a ascultat şi cum nu s-a interesat nimeni cu ce drept asistă nişte persoane din afară la dezbaterea unor probleme de stat de cea mai mare importanţă. În continuare, textul lui Ceakovski este identic cu cel al lui Jukov: strategul i-a dat lui Voroşilov biletul lui Stalin, a apucat imediat frâiele conducerii şi, cu o mână de fier, a impus ordinea revoluţionară. Prin simpla sa prezenţă, Jukov a stabilizat rapid situaţia, iar duşmanul a fost oprit chiar lângă zidurile oraşului lui Lenin…

Numai că Ceakovski a cam exagerat puţin. A mai adăugat câte ceva şi de la sine.

Nu pentru a demasca şi a acuza. În niciun caz! Şi nici pentru a spune adevărul. Scopul lui era altul: să prezinte mai expresiv şi mai pregnant voinţa şi dinamismul strategului. După Ceakovski, salvatorul Leningradului, strategul Jukov, l-ar fi înjurat prin telefon pe un comandant de batalion pentru că acela răspândea panica.

Toate bune şi frumoase, însă Ceakovski a întrecut măsura,

dând dovadă de o impertinenţă nemaiîntâlnită: a scris că Jukov l-a ameninţat pe acest comandant de batalion cu împuşcarea. Nu, nu… Nu vă gândiţi la ce este mai rău. În roman Jukov nu a împuşcat pe nimeni. Nu a trimis pe nimeni în faţa tribunalului. El, cică, ar fi zis: „Dacă un singur neamţ trece în sectorul tău, pe tanc, pe motocicletă sau călare pe băţ, te împuşc! Pe tine te împuşc, ai înţeles?”.

Romanul lui Ceakovski a ajuns la Jukov.

Şi marele strateg al secolului XX a explodat.

2

Jukov a compus imediat un denunţ plin de furie şi pe 27 iulie 1971 l-a expediat la Comitetul Central, secretarului CC, tovarăşul P.N. Demicev, care pe atunci era suveran atotputernic peste scriitori, clovni, poeţi, jongleri, balerini, iluzionişti, actori dramatici şi de comedie, scenarişti, operatori, scenografi, interpreţi de estradă, dirijori, sufleori, tehnicieni de sunet şi lumini de scenă, sculptori, muzeografi, pictori şi alţi truditori pe frontul culturii de pe întreg cuprinsul Uniunii Sovietice. În denunţul său, strategul furios scria:

> …După părerea mea, autorul care îşi asumă sarcina îndrăzneaţă de a descrie cele mai importante evenimente istorice, şi cu atât mai mult o perioadă dintr-un trecut relativ recent, aşa cum este Marele Război Patriotic, trebuie să fie extrem de prudent, cinstit, credibil şi cu tact în descrierea faptelor… În romanul lui Ceakovski dedicat blocadei Leningradului există o serie de erori în descrierea realităţii, denaturări şi falsificări ale faptelor care-i pot crea cititorului impresii greşite despre această etapă importantă a Marelui Război Patriotic… În roman apare de mai multe ori ideea că întregul comandament sovietic obţinea executarea ordinelor nu prin metoda convingerii, nu prin autoritate personală, nu prin apelul la sentimentele patriotice ale soldaţilor şi comandanţilor, ci prin ameninţarea directă cu împuşcarea. Reiese că ostaşii şi comandanţii Armatei Roşii

nu executau ordinele aşa cum ar trebui să facă nişte comunişti, oameni sovietici şi patrioţi, ci dintr-un sentiment de groază animalică, sub ameninţarea cu moartea…

Faptele expuse, precum şi epitetele deloc măgulitoare artibuite eroilor săi ar fi rămas pe conştiinţa de scriitor a autorului dacă în spatele acestora n-ar fi stat probleme mult mai serioase de o importanţă politică incontestabilă.

Falsificatorii burghezi ai istoriei, inamicii noştri ideologici, se străduiesc în toate felurile să sublinieze tocmai această idee, că Marele Război Patriotic nu a fost câştigat de ruşi pe baza superiorităţii forţelor armate sovietice, nu în virtutea unui profund sentiment de patriotism al poporului sovietic, nu datorită supremaţiei şi indestructibilităţii sistemului socialist sovietic, ci datorită ameninţărilor cu împuşcarea şi fricii pentru propria viaţă. După părerea lor, şefii militari sovietici nu au obţinut succese în diferite operaţiuni datorită măiestriei lor operativ-strategice, ci ca rezultat al superiorităţii numerice a trupelor, al cruzimii personale şi al jertfelor inutile şi fără sens.

Cititorul poate avea impresia că noi nu am avut judecători militari de campanie care să judece infracţiunile, că a existat doar samavolnicia comandanţilor care îi împuşcau pe subordonaţi fără niciun fel de judecată şi anchetă. Este de neînţeles, cu ce scop răspândeşte A. Ceakovski această minciună? Fără îndoială, o asemenea propagandă este nocivă şi face jocul inamicilor noştri ideologici.

Acest lucru este cu atât mai ciudat cu cât scenele şi dialogurile dintre comandanţii germani sunt descrise pe un ton complet diferit. În comparaţie cu cei sovietici, comandanţii fascişti sunt prezentaţi ca nişte persoane educate şi inteligente. Fireşte că acest contrast provoacă nedumerire…

În continuare, strategul scrie că este consternat de poziţia revistei *Znamia*, care a publicat fragmente din romanul lui Ceakovski. De ce nu s-au sfătuit redactorii cu strategul? El, geniul artei militare, le-ar fi povestit că obţinea executarea ordinelor nu prin cruzime personală, nu prin ameninţarea cu împuşcarea, ci prin convingere, prin exemplul personal, făcând apel la sentimentele patriotice.

Marele comandant militar şi-a încheiat denunţul astfel:

Presupun că, dacă foştii comandanţi ai trupelor de pe Frontul Leningrad ar fi fost puşi la curent din timp cu întregul conţinut al cărţii, acest lucru i-ar fi fost de mare folos şi fără îndoială l-ar fi ajutat pe autorul A.B. Ceakovski să evite greşelile ideologice grosolane şi denaturarea adevărului istoric.

Scrisoarea marelui gânditor militar a fost publicată în întregime în culegerea Gheorghi Jukov, *Stenograma Plenarei din octombrie 1957 a CC al PCUS şi alte documente* (pp. 566-568).

3

Ieşirea lui Ceakovski este revoltătoare. Cum a putut să scrie că Jukov a ameninţat cândva pe cineva cu împuşcarea, dacă în memoriile lui Jukov, în această carte adevărată despre război nu se spune niciun cuvânt nici despre împuşcări, nici despre ameninţările cu împuşcarea?

Totuşi, înainte de a-l lua la pumni pe Ceakovski pentru complicitate cu falsificatorii burghezi, propun să ne adresăm documentelor. Nu, nu… Nu unor documente oarecare strict secrete, ci documentelor publicate şi accesibile tuturor. Dacă ne familiarizăm fie numai şi cu un singur model dintre multe sute, vom trage o concluzie absolut inevitabilă: Ceakovski a denaturat şi a răstălmăcit adevărul. Portretul lui Jukov trebuie pictat în cu totul alte culori. Aşadar, documentele:

ORDIN DE LUPTĂ TRUPELOR FRONTULUI LENINGRAD – 17.9.41

…pentru părăsirea fără ordin scris de la consiliul militar al frontului şi armatei a aliniamentului indicat, toţi comandanţii, activiştii politici şi ostaşii vor fi împuşcaţi pe loc…

Comandantul trupelor FL Erou al Uniunii Sovietice, general de armată JUKOV,

Membrul Consiliului Militar al FL, secretarul CC al PCU (b) JDANOV,

Şeful statului-major al FL, general-locotenent HOZIN

Acest document a fost publicat în anul 1988 (*VIJ*, nr. 11, p. 95).

Iată cum convingea Jukov, cum făcea apel la sentimentele patriotice ale ostaşilor şi comandanţilor. Şi nu era vorba aici de nicio groază animalică. Patriotism în formă pură.

Iată încă un ordin. Două zile mai târziu.

STRICT SECRET

ORDIN TRUPELOR FRONTULUI LENINGRAD

Nr. 0040

or. Leningrad – 19 septembrie 1941

…Consiliul Militar al Frontului Leningrad ORDONĂ comandanţilor unităţilor şi secţiilor speciale să-i împuşte pe toţi cei care îşi lasă armele şi fug de pe câmpul de luptă în spatele frontului. Consiliile militare ale armatelor, comandanţii, comisarii de divizii, de regimente şi organele politice vor aduce la cunoştinţă prezentul ordin întregului efectiv al unităţilor de luptă.

Ordinul va fi trimis comandanţior şi comisarilor până la regimente inclusiv.

Comandantul trupelor FL, Erou al Uniunii Sovietice,
general de armată JUKOV

Membrul Consiliului Militar al FL, secretarul CC al PCU (b)
JDANOV,

Şeful statului-major al FL, general-locotenent HOZIN

Documentul a fost publicat pentru prima dată în revista *Istoria Peterburga* (nr. 2, 2001, p. 85, cu trimitere la Arhiva Statului-Major al RM Leningrad, fond 21, opis 44917, dosar 1, f. 16).

Pe aceaşi pagină mai este publicat un ordin al lui Jukov referitor la împuşcări, de data aceasta nesecret. L-a semnat în aceeaşi zi – 19 septembrie 1941. Însă ordinul vorbeşte despre alte împuşcări, care fuseseră deja efectuate cu o zi înainte. A mai urmat imediat încă un ordin – pe 21 septembrie. Din nou

despre împuşcări. Semnat tot de Jukov. Acestea nu erau ameninţări cu împuşcarea, ci informaţii pentru meditaţie despre ceea ce s-a săvârşit în ajun.

Pe 22 septembrie, Jukov şi Jdanov au expediat Consiliului Militar al Armatei a VIII-a o telegramă cifrată. Consiliul militar era compus din comandantul Armatei a VIII-a, generalul-maior V.I. Şcerbakov, membrul consiliului militar comisarul de divizie I.F. Ciuhnov, locţiitorul comandantului armatei generalul-locotenent T.I. Şevaldin. Şi şeful statului-major, generalul-maior P.I. Kokorev. Iată ultimele fraze:

> ...Un astfel de consiliu militar merită cu prisosinţă o pedeapsă aspră, până la împuşcare. Ordon: Şcerbakov, Ciuhnov, Kokorev să plece la Dvizia 2 Voluntari, la Divizia 11 Infanterie, respectiv la Divizia 10 Infanterie şi să le conducă personal în lupte. Şevaldin şi Kokorev îi vor preveni pe comandanţii de toate gradele că pentru abandonarea din proprie iniţiativă a Petergofului vor fi împuşcaţi ca nişte laşi şi trădători. Să fie anunţaţi toţi – NICIUN PAS ÎNAPOI (*VIJ*, nr. 6, 1992, p. 18).

Acestea au fost cinci zile din viaţa lui Gheorghi Konstantinovici. Este o mică parte din ceea ce s-a păstrat în arhive. Însă nu totul s-a păstrat, şi nu totul este accesibil. Şi nu toate crimele sfântului geniu au fost consemnate în dosarele arhivelor.

4

Jukov a stat la Leningrad ceva mai mult de trei săptămâni. Şi în fiecare zi – împuşcări, împuşcări, împuşcări. Ameninţaţi cu împuşcarea erau toţi – de la comandanţii de armate până la soldaţii de rând. Ordinele lui Jukov referitoare la împuşcări erau când secrete, când strict secrete, în funcţie de gradele

comandanţilor cărora le erau adresate. Şi brusc – ordine de împuşcare nesecrete, pentru toţi ostaşii şi comandanţii. Plus ordinele privind locţiitorii comandanţilor de armate şi şefii statelor-majore ale armatelor care trebuiau să conducă personal în luptă diviziile de infanterie sau diviziile de voluntari. Înainte! Cum ne învaţă Jukov!

Asta-i toată strategia. În asta constă superioritatea măiestriei operativ-strategice a lui Jukov asupra studiilor generalilor hitlerişti. Evident, hitlerştii nu au ajuns până la asemenea culmi ale artei militare. Şefii lor de state-majore la nivel de armată nu conduceau personal diviziile în luptă.

Totul este minunat, dar nu înţeleg un lucru: să conduci o divizie poţi doar în luptele ofensive. În apărare nu trebuie să o conduci nicăieri. Dacă, după părerea lui Jukov, Leningradul se afla într-o situaţie critică, trupele trebuiau plasate în apărare. Să ne amintim cartea copilăriei *Insula comorilor*. Pe insulă erau o mână de oameni buni, iar răi – o bandă întreagă. Însă întâmplător, în tufişuri se afla… nu, nu, nu un pian. În tufişuri au descoperit o căsuţă din bârne, împrejmuită cu un gard din şipci. Cei buni s-au stabilit în ea. Gardul îi apăra de gloanţe, dar şi pereţii căsuţei erau rezistenţi. Scoţi capul pe fereastră şi bum-bum din muschetă! Un duşman mai puţin. Chiar atunci când duşmanii au pornit la atac, gardul i-a salvat pe eroi. Duşmanul se pregăteşte să sară gardul, un moment potrivit să-i dai la cap! Nu pot să sară toţi odată. Unul a sărit, iar celălalt abia îşi ia avânt. Loveşte-i unul câte unul. Dacă eroii ar fi acceptat lupta în câmp deschis împotriva bandei de piraţi, ar fi murit degeaba. Însă pereţii i-au salvat.

La Leningrad, Jukov nu avea o căsuţă din bârne, ci raioane fortificate imposibil de cucerit, forturi, caponiere şi bastioane. Aici trebuia să-şi amplaseze diviziile! Chiar şi într-un şanţ obişnuit ostaşul este protejat aproape complet. I se vede numai capul. Şi trage de pe loc. În schimb atacatorul, duşmanul, este în

câmp, perfect vizibil, şi gâfâie pentru că aleargă cărând cu el tot felul de echipamente. Cel care se apără trage de pe loc, sprijinit. Atacatorul trage din mers, din mână. Dacă trupele care se apără nu ar sta în tranşee, ci în cazemate din beton armat sau blindate, nu le-ar păsa nici pe departe de duşmani – n-au decât să tragă.

Dacă marele strateg ar fi citit *Insula comorilor*, dacă ar fi înţeles tactica la nivelul cărţilor de aventuri pentru tineret, nu şi-ar fi scos trupele din caponierele şi cazematele inacesibile în câmp deschis în atacuri prosteşti, şi încă în frunte cu generali-maiori şi generali-locotenenţi.

În cea mai adevărată carte despre război, *Amintiri şi reflecţii*, geniul strategiei nu şi-a amintit şi nu a reflectat la aceste atacuri. Nici la ordinele feroce de împuşcare. Ar fi totuşi interesant de numărat câte astfel de ordine a semnat în timpul vieţii şi câţi oameni a împuşcat el personal.

Pentru fiecare mârşăvie, pentru fiecare crimă, apărătorii marelui comandant au o explicaţie şi un răspuns argumentat: da, recunosc ei, au existat astfel de ordine, dar aşa, pentru intimidare, cu acestea el voia doar să-şi demonstreze severitatea. Nimănui nu i-a trecut prin minte să execute aceste ordine… „Bineînţeles că Jukov nu a împuşcat şi nu a spânzurat pe nimeni. Dar situaţia cerea fraze dure” (N.N. Iakovlev, *Marşal Jukov*, p. 91).

Voi, apărătorilor, mai bine v-aţi fi muşcat limba. Nimic nu este mai jalnic decât un comandant care dă ordine, ştiind că nu vor fi executate.

Jukov nu s-a mulţumit doar cu împuşcările.

După cum se ştie, el a fost discipolul fidel al criminalului de război Tuhacevski, care lua ostatici şi-i împuşca. După sosirea la Leningrad, primul lucru pe care l-a făcut Jukov a fost să ia ostatice familiile subordonaţilor săi – soţiile, mamele, surorile, copiii... Jukov le-a expediat comandanţilor armatelor Frontului Leningrad şi ai Flotei Baltice cifrograma nr. 4976: „Explicaţi întregului efectiv că toate familiile celor care se predau inamicului vor fi împuşcate, iar la întoarcerea din prizonierat vor fi şi ei împuşcaţi". Ordinul lui Jukov referitor la ostatici a fost publicat pentru prima dată în revista *Nacealo* (nr. 3, 1991).

În conformitate cu ordinul lui Jukov, au devenit ostatici membrii familiilor ostaşilor şi comandanţilor celor patru armate şi ai aviaţiei Frontului Leningrad, ai celor două corpuri AA şi ai Flotei Baltice. Numărul total al militarilor din aceste unităţi şi mari unităţi era în acel moment de 516.000. Iar rudele lor – milioane. Jukov a declarat aceste milioane ostatici printr-un ordin scris, fără a preciza cine anume va fi împuşcat. Fiecare înţelegea ce voia: numai soţiile sau şi surorile? Dacă vor executa copii, atunci de la ce vârstă? Şi ce limite de vârstă sunt prevăzute pentru bătrâni? Sau niciuna?

Diferenţa dintre Jukov şi cei mai mari ticăloşi hitlerişti constă în faptul că niciun hitlerist nu a luat vreodată un milion de ostatici. Nici Hitler, nici Stalin nu au dat vreodată asemenea ordine. Sau cel puţin nu în scris.

Iar nouă ni se spune că în iunie 1941 Jukov nu a avut împuterniciri pentru a-şi anula propriile ordine, care au legat armata de mâini şi de picioare, care i-au interzis armatei să respingă atacul inamicului. În schimb, pentru a declara ostatici milioane de oameni, Jukov a avut împuterniciri. Cine se credea el? Pe generalii săi, pe ofiţeri, sergenţi şi soldaţi i-a exterminat cu cruzime. Dar ce drept avea să declare ostatici părinţii şi soţiile soldaţilor dintr-un sat oarecare din Altai sau din Siberia?

Ce împuterniciri avea comandantul Frontului Leningrad să împuşte copiii cuiva din Kazahstan sau din Ural?

Luarea de ostatici este interzisă prin convenţia de la Haga din anul 1907 şi declarată cea mai gravă crimă de război. Un militar nu poate săvârşi o faptă mai josnică şi mai dezonorantă. În istoria omenirii, nimeni nu a luat vreodată atâţia ostatici. Jukov a bătut şi aici toate recordurile.

Şi în relaţiile cu subordonaţii săi Jukov făcea abuz de putere. La noi, obiceiul era simplu şi uman: dacă lupţi pentru Patrie şi eşti luat prizonier din vina unui mare strateg, să zicem lângă Elnia, şi dacă în captivitate nu ai colaborat cu inamicul, atunci la întoarcere stai zece ani în lagărele de muncă, după care eşti liber. Ulterior, termenul a crescut la 25 de ani. Chiar şi aşa era suportabil. Dar, după Jukov, eşti împuşcat şi tu, şi familia ta.

Cum intenţiona marele strateg să ducă la îndeplinire acest ordin? Războiul s-a sfârşit cu victoria noastră, s-au deschis porţile lagărelor hitleriste, toţi deţinuţii sunt mânaţi în lagărele de concentrare staliniste şi începe sortarea: tu nu ai luptat sub comanda lui Jukov, deci primeşti 25 de ani, şi tu, şi tu, dar tu ai căzut prizonier pe Frontul Leningrad, deci treci la zid... Aşa concepea Jukov victoria, sau altfel? Cine i-a dat dreptul şi împuternicirea să instituie în legătură cu prizonierii de război o politică ce contravine politicii statului, care nu corespunde afirmaţiilor şi deciziei comandantului suprem?

Oamenii care i-au ridicat statui lui Jukov ştiau că este un nemernic şi cel mai mare criminal de război. În momentul în care un mare sculptor îl înfăţişa pe strateg călare pe cal, ordinul lui Jukov referitor la ostatici fusese deja publicat şi era cunoscut de toţi. Aş fi vrut să ştiu ce sens tainic a dat sculptorul monumentului respectiv? Şi pentru câţi arginţi a acceptat o asemenea josnicie?

6

Din punct de vedere operativ, Flota Baltică era subordonată Frontului Leningrad. Nu numai din punct de vedere operativ. Comandantul flotei, amiralul Tribuţ, s-a adresat şefului PU RKKVMF[1], comisarul de armată de rang doi Ivan Vasilievici Rogov: cum să reacţionăm la telegrama cifrată a lui Jukov? Rogov a expediat un protest adresat lui G. Malenkov. Malenkov, care în acel moment se afla la Leningrad, a anulat ordinul lui Jukov referitor la ostatici. Prin urmare, şi la Piter era cineva mai puternic decât Jukov, care i-a tăiat elanul criminal marelui patriot al plaiurilor ruseşti.

Dacă nu ar fi fost strivit, strategul ar mai fi făcut multe prostii.

Legat de aceasta trebuie să spunem că revocarea ordinului referitor la ostatici nu reprezintă o dovadă de umanism şi legalitate, ci mai degrabă de judecată sănătoasă. Atât Rogov, cât şi Malenkov erau la rândul lor nişte călăi – sigur, nu de talia lui Jukov. Dar ei aveau destulă minte ca să-şi dea seama că ordinul era dăunător. Piloţii nu mai voiau sub niciun chip să survoleze linia frontului. Dacă erau doborâţi deasupra unităţilor duşmanului, cum aveau să dovedească după aceea că nu s-au lăsat luaţi prizonieri de bunăvoie? După ordinul referitor la ostatici, cercetaşii căutau tot felul de pretexte pentru a nu merge în spatele frontului inamic, sau dacă se duceau, nu riscau prea mult şi se întorceau repede. Şi în general toţi soldaţii şi comandanţii se străduiau să stea cât mai departe de linia întâi: ce rost mai avea…

Deasupra lui Jukov era justiţia, de aceea nu se putea desfăşura în voie, dar şi împuternicirile sale de a împuşca erau valabile numai pentru cei patru ani de război. Dacă i-ar fi dat 30 de ani de putere supremă, nelimitată, la fel ca lui Stalin, ar fi

făcut el mult mai multe. Pretutindeni se văd semnele şi manifestările cruzimii sale fără margini.

După Leningrad, Jukov a comandat Frontul de Vest. Stilul era acelaşi. Jukov a preluat Frontul de Vest pe 8 octombrie 1941. Iată telegrama cifrată adresată comandantului Armatei a XLIX-a, generalul locotenent I.G. Zaharkin, pe 12 octombrie:

> …Restabiliţi situaţia prin trecerea la contraofensivă. În caz contrar, pentru retragerea din proprie iniţiativă din or. Kaluga veţi fi împuşcaţi, nu numai comandanţii de unităţi, ci şi dumneata… (A.N. Merţalov, L.A. Merţalova, *Inoi Jukov* [*Un alt Jukov*], p 66).

În mod evident, Jukov suferea de tulburări psihice. Pe 8 noiembrie 1941 comandantul Armatei a XLIII-a a Frontului de Vest, generalul-maior K.D. Golubev, s-a adresat comandantului suprem: aşa nu se mai poate lucra. Golubev îi scria lui Stalin: „A doua zi după sosirea mea am fost ameninţat că voi fi împuşcat, a treia zi – că voi fi trimis în judecată, a patra zi că voi fi împuşcat în faţa frontului armatei” (Buletinul CC al PCUS, nr. 3, 1991, pp. 220-221). Pentru justificarea lui Jukov, trebuie să precizăm: el suferea pur şi simplu din cauză că era pătruns de sentimentul dreptăţii. I. Sigacev spune despre Jukov:

> Considera lichidarea moştenirii cultului personalităţii lui Stalin una dintre cele mai importante probleme ale vieţii de partid. În anii dizgraţiei hruşcioviste, mareşalul a rămas credincios liniei destalinizării a Congresului al XX-lea, voia să povestească poporului adevărul despre „conducătorul tuturor timpurilor”, adevărul despre evenimentele Marelui Război Patriotic, aşa cum îl vedea el (*Rodina*, octombrie 2000).

Vedeţi ce de treabă era Gheorghi Konstantinovici! Voia grozav de mult să-l demaşte pe Stalin pentru că, nemernicul, îi interna în lagăre pe ostaşii întorşi din prizonierat. Însă Jukov, dacă ar fi fost după el, nu i-ar fi internat în lagăre – i-ar fi împuşcat; împreună cu copiii, fraţii, surorile, taţii şi mamele.

Eforturile lui Jukov de a-l demasca pe Stalin sunt lăudabile. Dar n-ar fi fost rău deloc să povestească şi despre el însuşi câte ceva. Citiţi ordinele lui Stalin pe care acesta le-a semnat în timpul războiului. Există în ele cuvântul „împuşcare”? Căutaţi, scormoniţi, nu-l veţi găsi. Deşi a fost cel mai mare criminal, Stalin a avut destulă minte încât să comunice cu poporul şi armata folosind un alt limbaj.

7

Nu numai pe Stalin îl acuza Jukov de cruzime faţă de soldaţii şi comandanţii ajunşi prizonieri ai nemţilor. Jukov l-a acuzat şi pe principalul controlor stalinist – comisarul poporului pentru Controlul de Stat L.Z. Mehlis –, iar Konstantin Simonov îşi lua cu zel notiţe şi-i publica vorbele aproape sfântului Gheorghi:

> …Mehlis a ajuns până acolo încât a inventat formula: „Toţi cei căzuţi prizonieri sunt trădătorii Patriei”… Din teoria lui Mehlis reieşea că cei care se întorceau din prizonierat, după ce trecuseră prin acest iad, acasă trebuiau să fie întâmpinaţi cu o atitudine care să-i determine să regrete că atunci, în 1941 sau 1942, nu şi-au luat viaţa… Cum putea să ceară un dispreţ total faţă de toţi cei care au ajuns prizonieri în urma catastrofelor care ne-au lovit la începutul războiului! (K.M. Simonov, *Glazami celoveka moego pokolenia* [*Prin ochii unui om al generaţiei mele*], p. 329).

Maleficul Mehlis pretindea un dispreţ total faţă de toţi prizonierii, în timp ce Jukov cel blând a semnat ordinul referitor la împuşcarea familiilor ostaşilor şi comandanţilor căzuţi prizonieri, precum şi la împuşcarea acestora după întoarcerea din captivitate.

Iar Jukov este revoltat de cruzimea lui Mehlis.

Organul oficial al Agitprop din Rusia modernă, revista

Rodina (octombrie 2000), este în extaz: Jukov a scris „Memorii sincere, care nu cruţă pe nimeni!”. Să precizăm: în afară de el însuşi. Pe el s-a cruţat.

Jukov s-a repezit să-l demaşte pe Stalin, dar a fost cuprins de turbare când scriitorul Ceakovski a îndrăznit să scrie că marele comandant a ameninţat cândva pe cineva cu împuşcarea. Nu numai că a turbat, dar a şi ticluit un denunţ adresat CC al PCUS: problema este politică, calomniatorul Ceakovski a pus la cale o diversiune ideologică, dând apă la moară falsificatorilor burghezi!

Cel mai îngrijorător este faptul că furia lui Jukov este nedisimulată. El credea sincer că nu a împuşcat pe nimeni, că nu a luat ostatici, că nu a semnat ordine de împuşcare şi că niciodată nu a ameninţat pe cineva cu împuşcarea. El era convins că în război a menţinut liniile frontului prin metoda convingerii, prin autoritatea sa personală, făcând apel la sentimentele patriotice ale ostaşilor şi comandanţilor, şi nu cu gloanţe de mitralieră în cap. Jukov s-a adresat Comitetul Central, dar tocmai acolo se păstrau incredibil de multe dovezi ale cruzimii lui fără limite.

Am avut o dată ocazia să particip la o recepţie unde s-au reunit medici cu nume sonore: chirurgi, cardiologi, neuropatologi. Printre aceştia era şi un psihiatru de renume mondial. Nu puteam rata o asemenea ocazie. Fără a da numele personajului, i-am descris situaţia în linii mari. Aşadar o persoană oarecare, un sadic de felul său, a comis numeroase crime, pe care nu le mai ţine minte. Este convins că aşa ceva nu s-a întâmplat şi nici nu se putea întâmpla. Reacţionează extrem de dureros chiar şi la o aluzie la crimele sale, deşi aluzia nu a fost făcută cu scopul de a-l condamna, ci pentru a-l ridica în slăvi, pentru ca în ochii societăţii crimele sale să pară manifestări ale energiei salvatoare. Acest om face un denunţ împotriva „calomniatorului” la cea mai înaltă instanţă, ştiind

dinainte că tocmai acolo se păstrează numeroase documente care nu dezmint „calomnia”, ci o confirmă. Totodată, acest sadic îşi stabileşte ca scop al vieţii demascarea altor criminali, care au săvârşit crime asemănătoare, ce-i drept, cu mai puţină cruzime.

Fără a sta o clipă pe gânduri, psihiatrul a pus diagnosticul.

Şi am repetat această mişcare de câteva ori în perioade diferite, în situaţii diferite.

Tuturor celor care se îndoiesc le recomand să repete experimentul meu. Garantez: reacţia va fi întotdeauna aceeaşi. Orice psihiatru va numi imediat afecţiunea. Într-o clipă. Şi nu va exista nicio divergenţă de opinie. Această stare este bine cunoscută oamenilor de ştiinţă şi a fost studiată temeinic.

8

În denunţul său împotriva scriitorului Ceakovski, Jukov scria:

> Numai prin căutarea unor senzaţii ieftine, din dorinţa de a obţine un efect imediat, pot să-mi explic această descriere născocită, neconformă cu realitatea, a scenei destituirii din funcţie a mareşalului K.E. Voroşilov şi instalarea mea în funcţia de comandant al Frontului Leningrad. În realitate nu s-a întâmplat nimic de felul acesta! Predarea şi preluarea funcţiei s-au făcut personal, între patru ochi (Gheorghi Jukov, *Stenograma Plenarei din octombrie 1957 a CC al PCUS şi alte documente*, p 556).

Imediat ce denunţul lui Jukov a fost scos din arhive, revista *Rodina* (octombrie 2000) s-a şi dezlănţuit printr-un amplu articol cu titlul „În căutarea unor senzaţii ieftine...”. Subtitlul: „Protestul unui mareşal căzut în dizgraţie: adevăr şi minciună”.

Esenţa articolului: o, ce principial este strategul! Ce corectă este poziţia lui! Vedeţi, Jukov îi îndeamnă pe autorii care îşi asumă îndrăzneala de a descrie cele mai importante evenimente istorice, aşa cum este războiul, să fie extrem de prudenţi, cinstiţi, credibili şi cu tact... Priviţi cât de corect l-a demascat pe mincinosul Ceakovski, care dădea apă la moară falsificatorilor burghezi! „Scrisoarea lui Jukov adresată secretarului CC al PCUS, P.N. Demicev, caracterizează plastic atitudinea faţă de utilizarea în literatură a faptelor istorice. Mareşalul îşi apără poziţia cu francheţea şi consecvenţa ce-l caracterizează.” Şi în continuare – în acelaşi spirit, pe acelaşi ton înălţător: s-au găsit, mă-nţelegi, tot felul de Ceakovski să denatureze istoria...

În acest punct mă văd nevoit să-i iau apărarea lui Ceakovski. Dragi tovarăşi de la revista *Rodina*, Aleksandr Borisovici Ceakovski nu a născocit nimic de unul singur. Scena înlăturării lui Voroşilov la şedinţa Consiliului Militar al Frontului Leningrad a fost descrisă pentru prima dată în memoriile lui Jukov. Deschideţi memoriile şi citiţi: iată-l cum intră, iar ei stau la o masă şi dezbat cum să arunce în aer palatele, podurile, uzinele şi navele, Jukov a stat un timp, a ascultat, nu a mai suportat şi le-a întins biletul...

Jukov a publicat toate acestea în anul 1969. Ceakovski a copiat această scenă, iar în anul 1971 şi-a publicat propria carte în care cu bună credinţă a reluat refrenul poveştii lui Jukov: iată cum nişte neisprăviţi hotărăsc să scufunde flota, iată-l pe Jukov cum le întinde biletul... Şi Jukov l-a acuzat imediat pe Ceakovski de colaboraţionism cu duşmanii ideologici: nu a fost nicio şedinţă a Consiliului Militar! Nu au fost niciun fel de discuţii despre scufundarea flotei! N-a existat niciun bilet! Eu am preluat funcţia în birou la Voroşilov, între patru ochi cu el, fără alte persoane din afară!

După ce l-a demascat pe „calomniatorul” Ceakovski, care „în

căutare de senzaţii ieftine” dădea apă la moară duşmanilor, Jukov s-a demascat şi pe sine. El a fost cel care a născocit toate acestea în căutare de senzaţii ieftine.

Aşadar el singur a descris totul, iar după doi ani a dezminţit totul furios. Apoi s-a întâmplat un miracol. Peste încă patru ani a apărut ediţia a doua a memoriilor lui Jukov în care scena înlăturării lui Voroşilov în urma primirii biletului lui Stalin este descrisă cu şi mai mult dramatism: „Într-o încăpere mare la o masă acoperită cu postav roşu stăteau vreo zece oameni… Am cerut permisiunea să asist… După un timp i-am înmânat lui K.E. Voroşilov biletul lui Stalin. Trebuie să mărturisesc că am făcut acest lucru cu mare nelinişte în suflet. La consiliul militar al frontului era dezbătută problema măsurilor…”. Ei, şi aşa mai departe.

În ediţiile ulterioare, cele adevărate, toate acestea se repetă. Cum să credem acest lucru, dacă strategul însuşi a scris o dezminţire adresată secretarului CC al PCUS: nu s-a întâmplat aşa ceva!

Poziţia tovarăşilor de la revista *Rodina* este cel puţin ciudată: dacă Ceakovski a copiat scena respectivă din memoriile lui Jukov, el este un calomniator; dar dacă Jukov însuşi a scris toate aceste lucruri *înaintea* lui Ceakovski şi *după* Ceakovski, el este un luptător pentru adevăr.

Tovarăşi Gareevi, Karpovi şi Iakovlevi, sunteţi demascaţi! Toţi aţi descris scena cu biletul. În căutare de senzaţii ieftine, toţi aţi dat apă la moară falsificatorilor burghezi.

Şi nu v-a demascat oricine, ci idolul vostru iubit, pe care voi toţi îl apăraţi şi îl proslăviţi cu atâta tenacitate.

1. *Politiceskoe Upravlenie Raboce-Krestianskogo Krasnogo Morskogo Flota* – Departamentul Politic al Flotei Maritime Roşii a Muncitorilor şi Ţăranilor (n.tr.).

Capitolul 29

El – despre sine însuşi

În memoriile sale, Jukov şi-a exagerat puternic rolul avut în timpul războiului, dându-se drept unicul comandant militar talentat din Uniunea Sovietică

K.A. Zalesski, *Imperia Stalina. Biograficeskii enţiklopediceskii slovar*, p. 171

1

Despre Jukov se ştie că în copilărie, în urma unui pariu, a dormit o noapte în cimitir. S-a învelit cu un cojoc, s-a culcat între morminte şi a adormit. La 14 ani, în timpul unui incendiu în sat, a intrat într-o casă în flăcări şi a salvat doi copii. Păcat că nu există niciun martor al acestor fapte eroice. De fapt există unul singur – Gheorghi Konstantinovici Jukov.

El a povestit multe despre sine însuşi.

În toamna anului 1941, când trupele germane s-au apropiat de Moscova, când nemţii vedeau deja prin binoclurile lor stelele Kremlinului, Stalin l-a numit pe Jukov comandant al Frontului de Vest. În cel mai critic moment, Stalin l-a sunat pe Jukov şi l-a întrebat: oare vom putea apăra Moscova? Jukov i-a răspuns hotărât: o vom apăra!

Situaţia era la limita dezastrului total. Nemţii presau. Aşa ni se spunea – „forţelor superioare ale inamicului”, trupele

sovietice se retrăgeau. Însă Jukov, cu statul său major, a rămas pe loc şi a ordonat ca punctul său de comandă să nu fie trimis în spatele frontului. Atunci punctele de comandă ale armatelor au fost nevoite şi ele să-şi înceteze retragerea. După ele s-au luat şi punctele de comandă ale diviziilor, brigăzilor şi regimentelor, încetinindu-şi retragerea spre est. Ele se retrăgeau, dar viteza retragerii scădea treptat, curând ajungând la zero. Datorită presiunii duşmanului frontul a fost împins atât de mult, încât punctul de comandă al lui Jukov s-a pomenit în apropiere de linia întâi. Stalin i-a telefonat lui Jukov şi i-a amintit că această poziţie este mult prea periculoasă. La care Jukov a răspuns: dacă eu îmi retrag statul-major, se vor retrage şi statele-majore ale armatelor, iar după ele se vor retrage toate celelalte...

Pe scurt, de sus i se recomanda să se retragă, de jos era presat, dar Jukov nu s-a clintit. A rămas la punctul său de comandă, chiar lângă linia întâi. Acolo a şi rezistat. Prin curajul său personal, în pofida presiunii nereţinute a trupelor care se retrăgeau şi a recomandărilor lui Stalin, Jukov a apărat frontul şi a salvat Moscova.

De unde se cunosc aceste lucruri?

Din poveştile lui Gheorghi Konstantinovici Jukov.

Dar există martori? Există şi martori. Şi încă de rang foarte înalt: Mareşalul Uniunii Sovietice A.M. Vasilievski, mareşalul principal de aviaţie A.E. Golovanov, generalul de armată S.M. Ştemenko.

E drept că martorii povestesc cu totul altceva.

2

Niciunul din martori nu poate fi acuzat de ostilitate. Vasilievski era rudă cu Jukov şi întotdeauna a vorbit frumos despre el. Însă în cazul de faţă nu a fost de acord cu versiunea lui Jukov.

Ştemenko era cel mai apropiat camarad al lui Jukov şi unul dintre oamenii săi cei mai de încredere. În toamna anului 1957, lovitura de stat a fost pusă la cale de un triumvirat: ministrul Apărării, Mareşalul Uniunii Sovietice Jukov; şeful GRU, generalul de armată Ştemenko; şi prim-locţiitorul şefului GRU, generalul-colonel Mamsurov, în condiţiile unei neutralităţi aprobatoare a preşedintelui KGB, generalul de armată Serov. Mamsurov l-a trădat pe Jukov, dar Ştemenko i-a fost credincios până la capăt. Întotdeauna el a scris despre Jukov numai lucruri bune. Dar în cazul de faţă nici el nu este de acord cu versiunea strategului.

Mareşalul principal de aviaţie Golovanov nu făcea parte din clanul lui Jukov. Relaţiile dintre ei au fost întotdeauna reci, chiar îngheţate, întrucât în război Golovanov i se subordona numai comandantului suprem, nu şi locţiitorului acestuia. În mod ostentativ. Din acest motiv, Jukov personal l-a tăiat pe Golovanov de pe lista candidaţilor la titlul de Erou al Uniunii Sovietice pentru operaţiunea Berlin. Totuşi Golovanov nu era nici meschin, nici răzbunător. În anul 1957 Jukov a fost dat afară din toate posturile. Toată haita de adulatori şi linge-blide s-a făcut nevăzută din preajma strategului azvârlit din vârf. În schimb Golovanov a sosit la Jukov să-i spună o vorbă bună, să stea de vorbă „despre viaţă”, fapt care l-a uimit foarte mult pe Gheorghi Konstantinovici.

Însă în cazul de faţă chiar şi nobilul Golovanov este categoric împotriva versiunii lui Jukov.

3

Jukov intenţiona să despartă statul-major al Frontului de Vest în două eşaloane: o parte mai mică voia să o amplaseze la periferia estică a capitalei, după cedarea Moscovei lui Hitler, iar partea principală voia să o mute în apropiere de Arzamas, adică la 400 de kilometri est de Moscova. Deocamdată Jukov nu i s-a adresat personal lui Stalin cu această chestiune. În schimb s-au adresat subordonaţii săi. Pe 7 octombrie 1941, la dispoziţia comandantului Frontului de Vest a fost numit membrul Consiliului Militar al *VVS* ale RKKA[1] comisarul de corp de armată P.S. Stepanov, pentru coordonarea acţiunilor aviaţiei în interesele Frontului de Vest (M.N. Kojevnikov, *Komandovanie i şstab VVS Sovetskoi Armii v Velikoi Otecestvennoi voine 1941-1945 gg.* [*Comandamentul şi statul-major al Forţelor Sovietice în timpul Marelui Război Patriotic*], Moscova, 1977, p. 61). La scurt timp Stalin l-a avansat pe Stepanov la gradul de comisar de armată de rang doi, cu scopul de a-i mări autoritatea şi influenţa. În curând Jukov a devenit comandantul Frontului de Vest, iar Stepanov a rămas în preajma lui. El a fost cel care i s-a adresat lui Stalin.

Există câţiva martori ai discuţiei dintre Stepanov şi Stalin – de la mareşalul principal de aviaţie A.E. Golovanov până la garda de corp a lui Stalin, maiorul A.T. Rîbin.

Iată relatarea lui Golovanov. Când a sunat Stepanov, el se afla în cabinetul lui Stalin.

— Cum merg treburile pe la voi? a întrebat Stalin.

— Comandamentul este îngrijorat că statul-major al frontului se află prea aproape de linia întâi a apărării. Trebuie mutat mai la est, dincolo de Moscova, aproximativ lângă Arzamas. Iar punctul de comandă trebuie organizat la periferia estică a Moscovei.

S-a aşternut o tăcere îndelungată.

— Tovarăşe Stepanov, vedeţi la statul-major, au acolo nişte lopeţi? a întrebat Stalin fără să ridice glasul.

— Imediat.

Din nou tăcere.

— De care lopeţi, tovarăşe Stalin?

— Indiferent de care.

— Imediat… Au lopeţi, tovarăşe Stalin.

— Transmiteţi-le tovarăşilor de acolo să ia lopeţile şi să-şi sape mormintele. Statul-major al frontului rămâne la Perhuşkov, iar eu rămân la Moscova. La revedere.

A rostit toate acestea liniştit şi a pus receptorul în furcă fără grabă. Nici măcar nu a întrebat cine punea astfel de probleme, deşi era clar că fără ştirea comandantului frontului, Jukov, Stepanov nu s-ar fi apucat să-i telefoneze lui Stalin (F. Ciuev, *Soldatî imperii*, p. 342).

Ulterior problema transferării punctului de comandă al Frontului de Vest înspre est a fost ridicată de membrul Consiliului Militar al Frontului de Vest N.A. Bulganin şi de şeful statului-major generalul-locotenent V.D. Sokolovski. Însă şi aceştia „au încasat-o” de la Stalin.

Situaţia se înrăutăţea, iar lui Jukov nu-i rămânea decât să se adreseze personal lui Stalin. El nu a mai pomenit nimic de Arzamas. Cererea lui era mai modestă: să retragă punctul de comandă al Frontului de Vest măcar la periferia vestică a Moscovei, dacă nu se poate la periferia estică.

Generalul de armată S.M. Ştemenko povesteşte:

Jukov i s-a adresat lui Stalin cu rugămintea de a-i permite mutarea punctului său de comandă mai departe de linia apărării, lângă gara Bielorusia. Stalin a răspuns că dacă Jukov se mută la gara Bielorusia, el îi va ocupa locul.

Pentru a risipi îndoielile cu privire la adevărul celor relatate, ne vom adresa ziarelor centrale ale Uniunii Sovietice din 3 şi 4 ianuarie 1942. În acele zile au fost publicate decretele privitoare

la decorarea unui mare grup de comandanţi din cadrul Frontului de Vest care s-au evidenţiat în luptele pentru apărarea Moscovei. Comandantul Armatei a XX-a, generalul-locotenent Vlasov, a primit cea mai înaltă distincţie a statului – Ordinul „Lenin”; Comandantul Armatei a XVI-a, generalul-locotenent Rokossovski – Ordinul „Lenin”; comandantul Armatei a X-a, generalul-locotenent Golikov – Ordinul „Steagul Roşu”; comandantul Armatei a V-a, generalul-locotenent de artilerie Govorov – Ordinul „Lenin”. Alături de decrete erau portretele comandanţilor armatelor Frontului de Vest. Lipsea doar portretul comandantului Frontului de Vest, generalul de armată Jukov. Stalin nu l-a recompensat cu nimic pentru luptele de lângă Moscova.

Stalin nu s-a zgârcit niciodată la decoraţiile pentru Jukov. L-a acoperit cu medalii de la gât până la buric şi mai jos. Însă propunerea de a ceda Moscova, Stalin nu i-a iertat-o lui Jukov niciodată.

4

Jukov povestea cu satisfacţie şi amănunţit despre participarea sa la bătălia Stalingradului şi la luptele de pe arcul Kursk. Nimeni în afară de el nu a remarcat această participare. În prezent nimeni nu mai obiectează în legătură cu participarea sa la bătălia Stalingradului sau la luptele de pe arcul Kursk. A rămas stabilit: strategul s-a cam lăudat.

Mareşalul principal de aviaţie Golovanov a formulat concluzia finală a discuţiilor despre rolul lui Jukov lângă Stalingrad şi pe arcul Kursk:

Jukov nu are nicio legătură directă cu bătălia Stalingradului şi nici cu cea de pe arcul Kursk, nici cu multe alte operaţiuni (F. Ciuev, *Soldatî imperii*, p. 314).

Rolul lui Jukov în grandioasa operaţiune Korsun-Şevcenko este negativ. Pentru această operaţiune, I.S. Konev a primit gradul de Mareşal al Uniunii Sovietice, A.A. Novikov a devenit mareşal principal de aviaţie, P.A. Rotmistrov – mareşal de trupe de tancuri. Jukov nu s-a ales cu nimic. Mai mult decât atât, Stalin şi-a exprimat în scris nemulţumirea şi l-a rechemat la Moscova.

În schimb, dacă-l ascultăm pe Jukov…

5

Jukov „nu a terminat academii”. El se mândrea cu lipsa studiilor militare şi, în general, a oricărui fel de studii: eu sunt deştept şi fără „academii”. Marelui strateg îi plăcea să-şi uimească ascultătorii cu erudiţia sa pur şi simplu incredibilă. În acelaşi timp, era înzestrat cu o modestie aproape ca a lui Lenin. Gheorghi Konstantinovici recunoştea cinstit că nici el nu ştie totul, chiar şi vastele sale cunoştinţe au limite. Viaţa lui a urmat un asemenea curs, încât nu i-a fost dat să studieze ştiinţele naturii, în special zoologia şi biologia. Strategul regreta că nu avea „cunoştinţe de biologie, ştiinţe ale naturii, de care se lovea… în reflecţiile sale pur militare” (*Ogoniok*, nr. 48, 1986, p. 7). Dacă ar fi înţeles cum funcţionează ficatul pinguinului, ar fi avut alte concepţii în domeniul strategiei. El a studiat individual multe alte ştiinţe, depăşind cunoştinţele din cărţi. Singura ştiinţă care îi lipsea era biologia. Dacă ar fi ştiut cum se înmulţesc infuzorii, ar fi fost mult mai bine. Dar fără aceste cunoştinţe i-a fost foarte greu în război. Fără ele, deciziile sale

strategice erau cumva unilaterale.

Fiica strategului, Maria Gheorghievna, adaugă:

> Cunoştinţele lui din diferite domenii pot fi considerate vaste, chiar şi în domenii ale căror cunoştinţe păreau să nu-i fie de niciun folos… Avea o uimitoare simplitate, nu a minţii, bineînţeles, ci a inimii. El niciodată nu s-a lăudat cu erudiţia sa pentru a nu-şi umili interlocutorul. Cu fiecare găsea limbajul necesar, cu ţăranii şi soldaţii vorbea limba lor, cu academicienii – limba acestora, cu muzicienii – la fel. Şi cu atât mai mult nu l-am auzit niciodată rostind cuvinte „triviale", şi nici să poarte discuţii fără conţinut (*Tribuna*, 24 iunie 2004).

Da, erudiţia era fără margini. Păcat numai că strategul nu se pricepea la problemele militare. Nu avea nici cea mai vagă idee de câte tancuri, avioane şi tunuri, divizii, corpuri şi armate este răspunzător. Nici în timpul războiului n-a ştiut şi nu s-a interesat, nici când s-a apucat de memorii nu şi-a amintit. Măcar aproximativ.

Jukov îi ura şi îi jignea în public pe cei care aveau studii militare, în special academice. Cum s-ar zice, găsea pentru ei limbajul potrivit. Generalul de armată Nikolai Grigorievici Leaşcenko povesteşte:

> Brusc, Jukov a întrebat:
>
> — Aţi terminat, probabil, academia?
>
> — Da.
>
> — Ştiam eu. Acum orice prost este absolvent de academie (O.F. Suvenirov, *Traghedia RKKA 1937-1938*, p. 323).

În perioada aceea Leaşcenko nu era încă general. Era colonel, comandant de divizie. Însă îmi închipui că nici pentru un colonel combatant în război nu este o bucurie să primească un asemenea compliment de la superior.

Ideea că „învăţaţii” nu erau buni de nimic Jukov a repetat-o de mai multe ori.

> Unii dintre militarii noştri cu studii superioare, profesori, ajunşi în posturi de comandă pe diferite fronturi ale războiului, nu s-au remarcat în mod pozitiv… Uneori propuneau decizii superficiale în probleme complicate, care nu se potriveau cu studiile lor academice (*Ogoniok*, nr. 50, 1986, p. 8).

Degeaba se înfuria Jukov. Cel care propunea decizii superficiale era Tuhacevski, care nu avea studii academice. Decizii de acest fel propunea şi Jukov. În schimb, Gherman Kapitonovici Malandin nu propunea decizii superficiale. El avea o temeinică pregătire militară. A absolvit Şcoala Militară Aleksandrovsk, cursurile pentru corpul superior de comandă din cadrul Academiei Militare Frunze şi Academia Marelui Stat-Major. Înainte de război a avut funcţii de comandă, inclusiv până la comandant de regiment, funcţii de stat-major: şef de stat-major de brigadă, de divizie, de corp de armată, locţiitor al şefului statului-major al Regiunii Militare Speciale Kiev; în plus, a desfăşurat şi activitate didactică în cadrul Academiei Militare a Marelui Stat-Major. Era apreciat pretutindeni. Din funcţiile de comandă nu voiau să-i dea drumul la statele-majore, din funcţiile de stat-major – în activitatea didactică, iar din învăţământ – din nou la funcţiile de stat-major. Din curiozitate, caut de câţiva ani aprecieri negative referitoare la Gherman Kapitonovici. Deocamdată fără succes. Despre el se spune: calm, reţinut, inteligent, cultivat, uman, instruit. Şi a luptat bine. Apropo, de aceeaşi părere era şi însuşi Jukov. La începutul anului 1941, după ce a fost numit în funcţia de şef al Marelui Stat-Major, Jukov şi-a adus din Kiev un grup de generali. Printre ei se număra şi Malandin. La recomandarea lui Jukov, Malandin a fost numit în postul-cheie de şef al Direcţiei Operative a Marelui Stat-Major. A terminat războiul la Praga în funcţia de şef al Marelui Stat-Major al Armatei a XIII-a. După război a

ajuns general de armată, profesor universitar, locţiitor al şefului Marelui Stat-Major.

Şi nici Mareşalul Uniunii Sovietice Leonid Aleksandrovici Govorov nu a propus decizii superficiale. Dintre toţi mareşalii sovietici, el avea pregătirea cea mai temeinică. Govorov a absolvit: Şcoala de Artilerie din Konstantinovsk, cursurile de artilerie pentru perfecţionarea corpului de comandă, cursuri academice superioare în cadrul Academiei Militare Frunze, cursul fără frecvenţă al Academiei Militare Frunze şi Academiei Militare a Marelui Stat-Major. A fost lector la catedra de tactică a Academiei de Artilerie Dzerjinski a Armatei Roşii şi şeful acestei academii. Toate acestea, înainte de război. Prin urmare, în război a intrat foarte bine pregătit teoretic. S-a remarcat ca un comandant militar excepţional. De la avansarea la gradul de general-maior de artilerie până la titlul de Mareşal al Uniunii Sovietice au trecut patru ani şi 12 zile. La adresa lui nu există nicio apreciere negativă. Era respectat de toţi, de la soldaţii de rând până la comandantul suprem. Operaţiunile desfăşurate de el erau modele demne de urmat.

Din 1930 până în 1941, Nikolai Pavlovici Puhov a avut funcţii didactice şi de stat-major. În iunie 1941 era şef al secţiei învăţământ a Academiei de Intendenţă a Armatei Roşii. Ce poţi să-i ceri unui intendent? În septembrie 1941 a fost comandant al Diviziei 304 Infanterie, formată de curând din rezervişti. A luptat bine. În ianuarie 1942, sărind trei trepte ierarhice, generalul-maior Puhov a fost numit comandantul Armatei a XIII-a, unde s-a făcut cu adevărat remarcat. A comandat în mod strălucit Armata a XIII-a, fără întrerupere, până la sfârşitul războiului. S-a evidenţiat în operaţiunile Kursk, Vistula-Oder, Berlin, Praga şi altele. A terminat războiul cu gradul de general-colonel, Erou al Uniunii Sovietice, cavaler a şase ordine militare de gradul întâi. Nu exista comandant militar sovietic care să aibă un asemenea set de distincţii militare. Abia în 1956

Mareşalul Uniunii Sovietice Sokolovski l-a ajuns din urmă pe Puhov în privinţa numărului distincţiilor militare. Însă al şaselea ordin Sokolovski nu l-a primit în timpul războiului, nu pentru acţiuni militare, ci pentru expediţia de represiune din Ungaria. De aceea se poate considera că Puhov nu a fost întrecut de nimeni. Acesta era „profesorul în ştiinţe administrative”.

Şi încă un „învăţat”, Mareşalul Uniunii Sovietice Rodion Iakovlevici Malinovski. Cu studii academice şi cu experienţă didactică. A absolvit Academia Militară Frunze. Peste câţiva ani a ajuns lector la această academie. Războiul l-a surprins în gradul de general-maior şi funcţia de comandant al Corpului 48 Infanterie. A comandat armate şi fronturi. În august 1945 a înfăptuit un adevărat miracol. Generalul-maior german F.W. von Mellenthin:

> Pentru a ilustra flexibilitatea crescândă a acţiunilor militare ale Armatei Roşii şi capacitatea acesteia de a desfăşura cu succes ample şi impetuoase operaţiuni cu tancurile, vreau să evidenţiez marşul senzaţional al mareşalului Malinovski spre Manciuria în august 1945 (*Tankovîe srajenia 1939-1945* [*Luptele de tancuri 1939-1945*], Moscova, 1957, p. 249).

Saltul lui Malinovski spre ocean reprezintă o încununare strălucită a artei militare. În toată existenţa sa, Jukov nu a realizat nimic asemănător sau apropiat.

De aceea afirmaţia strategului că cei fără carte erau comandanţi mai buni decât cei cu studii trecem în categoria celor discutabile.

După război, Stalin l-a dat afară pe Jukov din posturile înalte. L-a trimis să comande Regiunea Militară Odessa, apoi Regiunea Militară Ural. Însă chiar înainte de a muri, Stalin şi-a dat seama de nedreptate şi a decis să-l readucă pe Jukov în vârf. Dar n-a mai apucat…

De unde se cunosc toate acestea?

Din poveştile aceluiaşi mare strateg. Jukov a prezentat chiar şi o dovadă: În octombrie 1952, la Congresul al XIX-lea al partidului, după şapte ani de dizgraţie, a fost numit membru supleant al Comitetului Central… (Comuniştii obişnuiau să spună „a fost ales”. Acesta era stilul lor: „Când spunem Lenin, înţelegem Partidul!” – una spun şi alta înţeleg.)

Aşadar în octombrie 1952 steaua lui Jukov a început să urce din nou pe firmamentul nomenclaturii. Aparent totul se potrivea: Stalin a schimbat furia cu iertarea, şi-a dat seama că nu se poate descurca fără marele comandant…

Cu toate acestea, dovada prezentată de Jukov din care reieşea, chipurile, clemenţa lui Stalin funcţionează împotriva versiunii lui Jukov. Congresul al XIX-lea al partidului s-a întrunit în octombrie 1952 împotriva voinţei lui Stalin. Acest congres nu a fost altceva decât o răzmeriţă a nomenclaturii din vârf împotriva conducătorului îmbătrânit. A fost o răfuială între nişte infractori de drept comun la cel mai înalt nivel. Puşcăriaşii cu autoritate l-au alungat pe şeful lor, în fluierăturile şi strigătele nomenclaturiştilor. Congresul a schimbat numele partidului. Frăţia comunistă a anunţat: noi nu mai suntem bolşevici! Biroul Politic a fost desfiinţat. În locul lui s-a înfiinţat Prezidiul CC. Congresul a adoptat un nou statut (antistalinist) al partidului, respingând aproape toate propunerile lui Stalin. S-a adoptat tot ce respingea Stalin.

Cadrele decid totul.

Acest lucru a fost subliniat încă o dată de Congresul al XIX-

lea al partidului. Cadrele staliniste s-au răsculat împotriva lui Stalin şi au decis totul. În felul lor. Au introdus în sistemul de conducere ceea ce le convenea lor şi nu lui Stalin.

Promovarea lui Jukov la rangul de membru supleant al CC la această întrunire antistalinistă dovedeşte faptul că Jukov nu era cu Stalin, ci împotriva lui. Beria, Malenkov, Hruşciov şi Bulganin l-au readus pe Jukov în cercul lor. Aceasta a fost recompensa pentru participarea lui Jukov la înlăturarea lui Stalin de la putere.

Evenimentele ulterioare au confirmat acest lucru.

În martie 1953 Stalin a fost asasinat. (După unele versiuni neconfirmate, a murit de moarte naturală.) Imediat satrapii, jubilând, i-au izgonit definitiv pe ultimii adepţi ai conducătorului decedat, iar comandantul Regiunii Militare Ural, Jukov, a fost numit prim locţiitor al ministrului Apărării. După patru luni Jukov a devenit membru CC cu drepturi depline, al aceluiaşi CC care la congresul următor, al XX-lea, a pregătit şi realizat acuzarea publică a lui Stalin drept cel mai mare criminal al tuturor timpurilor şi popoarelor. Principalii organizatori şi inspiratori ai Congresului al XX-lea au fost Hruşciov şi Jukov. În principiu, Congresul al XX-lea a făcut doar bilanţul şi a dat citire în mod public rezultatelor precedentului congres antistalinist, al XIX-lea.

Avem de făcut o alegere: fie admitem că în octombrie 1952 Jukov a complotat cu inamicii lui Stalin şi că aceştia l-au ridicat pe mareşalul căzut în dizgraţie în pofida voinţei conducătorului; fie credem povestea captivantă a marelui strateg: conducătorul îmbătrânit a decis el însuşi să-l readucă pe Jukov în vârful puterii. În acest caz, Stalin a comis o eroare sinucigaşă de neiertat: el l-a ridicat pe acela care, simţind slăbiciunea puterii supreme, a trecut imediat de partea satrapilor răsculaţi, apoi a sărit la gâtul lui Stalin cel mort şi de aceea inofensiv.

7

În 1957 Hruşciov l-a alungat din nou pe Jukov. Totuşi în octombrie 1964 Hruşciov şi-a dat seama de nedreptate, i-a telefonat lui Jukov şi i-a propus postul de ministru al Apărării…

Dar ce ghinion: Hruşciov n-a mai apucat!

A lipsit foarte puţin. Puţin de tot! Exact în acel moment Hruşciov a fost înlăturat.

Altminteri Jukov ar fi fost din nou în vârful puterii.

De unde ştim noi de această nobilă intenţie a lui Hruşciov? Tot din poveştile lui Gheorghi Konstantinovici Jukov. Uite, Stalin m-a dat afară, numai că fără mine nu se putea descurca deloc. Cu Hruşciov aceeaşi poveste: de alungat m-a alungat, dar ce se face fără mine? Poveştile lui Jukov au fost preluate:

> În anul 1964, după unele mărturii, a avut loc o convorbire telefonică între Hruşciov şi Jukov. Nikita Sergheevici a recunoscut că a fost greşit informat în toamna anului 1957, spunând că la întoarcerea din concediu ar vrea să se întâlnească cu mareşalul. Dacă această informaţie este adevărată, atunci înseamnă că Hruşciov, dându-şi seama de intrigile care se ţeseau împotriva lui, a vrut probabil să-l readucă pe popularul comandant militar la vârfurile puterii… (*Krasnaia zvezda*, 26 octombrie 2002).

Între timp, în octombrie 1964, când Hruşciov intenţiona, chipurile, să-l readucă pe strateg, dar nu a reuşit…, Jukov avea aproape 68 de ani. În ultimii şapte ani Jukov nu a mai avut nicio legătură cu armata, care în acest răstimp se schimbase radical. La conducerea partidului, statului şi armatei s-au constituit noi grupuri şi clanuri, iar Jukov nu avea relaţii sau susţinere în niciuna dintre aceste grupări.

Hruşciov nu avea motive să-l readucă pe Jukov la vârf. Cauza este simplă: unde-i unul, nu-i putere… Iar Jukov nu avea nici

grup de susţinere, nici clan propriu.

Mareşalul principal de aviaţie A.E. Golovanov povesteşte:

> Când era ministru al Apărării în timpul lui Hruşciov, a început să se înconjoare de tot felul de lingăi, iar pe oamenii care-i spuneau deschis despre defectele sale îi alunga pur şi simplu (F. Ciuev, *Soldatî imperii*, p. 318).

Krasnaia zvezda (29 ianuarie 2003) spune acelaşi lucru:

> Oamenii cu o poziţie atât de înaltă în piramida puterii erau de regulă înconjuraţi de o mulţime de lingăi şi de carierişti. În anturajul lui Jukov erau persoane care se străduiau să exagereze meritele comandantului preamărit. Nu lui Gheorghi Konstantinovici i-a venit ideea delirantă de a agăţa pancarte pe şoselele Germaniei învinse pe care scria „Glorie mareşalului Jukov!", de a trimite în patrie zeci de servicii şi covoare capturate, motiv pentru care a şi fost „bătut" de Securitate în 1946.

Bineînţeles că nu Jukov, cu bidineaua şi găleata în mână, acoperea zidurile oraşelor germane cu pancarte care îl proslăveau. Şi nici vagoanele cu bulendre furate nu le încărca el singur – de asta se ocupau lingăii şi adulatorii. Însă Jukov era cel care se înconjura de lingăi.

Apelez din nou la geniala formulare a lui Niccolò Machiavelli: inteligenţa unui conducător poate fi judecată în primul rând după calitatea oamenilor pe care-i are în preajmă – o formulă confirmată de mii de ani de istorie a omenirii. Această formulă nu-l avantajează pe strateg: nu din prea multă minte şi-a format el grupul de linge-blide. Dintr-un deficit de capacităţi intelectuale strategul şi-a constituit propriul clan alcătuit din persoane care-şi schimbă părerile după cum bate vântul. În anul 1957, în timp ce Jukov era destituit din postul de ministru al Apărării şi de membru al prezidiului CC, împotriva lui, la unison şi în unanimitate, au luat atitudine liderii de

partid de toate nivelele, miniştrii, mareşalii, generalii, amiralii. În schimb, grupul lui Jukov s-a dovedit a fi o masă gelatinoasă, care s-a prelins, risipindu-se în toate părţile. Toţi cei cărora strategul le-a purtat de grijă s-au făcut nevăzuţi la primele zgomote îndepărtate ale furtunii care se apropia.

Nici comandanţii militari de primă mărime nu-l susţineau pe Jukov.

> În momentele critice ale vieţii sale, de exemplu în toamna anului 1957, Jukov a fost lipsit de suportul necesar din partea multora dintre camarazii săi de arme (*VIJ*, nr. 10, 1988, p. 18).

Exista şi aici o cauză: şi Vasilievski, şi Rokossovski, şi Malinovski, şi Konev şi toţi ceilalţi conştientizau perfect ce va însemna pentru ei puterea lui Jukov.

Iar după şapte ani de dizgraţie Jukov nu mai avea pe cine să se sprijine.

Puterea oricărui om politic din Uniunea Sovietică era determinată de forţa grupării pe care o avea în spate. Toţi cei care îşi croiau drum spre vârf îşi formau propriul grup pe care îl trăgeau după ei. Unul dintre ei se caţără uşor pe un perete vertical, bate pitoane. Grupul îl asigură. După care, pe traseul pregătit, pe coarda fixată mai sus se caţără grupul, se regrupează, iar liderul urcă mai departe. Cu cât grupul este mai puternic şi mai organizat, cu atât mai sus se urcă liderul şi trage grupul după sine.

Jukov avea o imensă gloată guralivă. Dar fiecare se gândea la propria salvare. Când Jukov a început să se rostogolească în prăpastie, lingăii care veneau după el, cuprinşi de panică, au început să-şi taie corzile, ca să nu-i tragă şi pe ei în gol.

După ce s-a prăbuşit, Jukov a rămas singur.

Dacă lui Hruşciov i-a venit într-adevăr ideea extravagantă de a-l readuce pe strateg pe postul de ministru al Apărării, după şapte ani de la căderea sa, prin această mişcare Hruşciov nu şi-ar fi consolidat puterea, ci ar fi zdruncinat-o. În acele momente Jukov nu avea niciun sprijin, în timp ce inamicii săi deţineau puterea supremă.

Toată viaţa Jukov a vrut îngrozitor de mult să creadă că fără el nici Stalin, nici Hruşciov nu puteau supravieţui. Şi povestea acest lucru tuturor celor care stăteau să-l asculte.

Dacă Brejnev ar fi murit înaintea lui Jukov, poveştile geniului strategiei s-ar fi îmbogăţit cu încă un episod: deloc nu putea Leonid Ilici să se descurce fără mine, tot timpul voia să mă readucă la putere, m-a sunat, am discutat, ne-am înţeles, dar ce păcat, bătrânul a dat ortul popii într-un moment nepotrivit, tocmai când întindea mâna spre hârtie să semneze decretul... Puţin a lipsit... Altfel...

8

Pe Jukov îl iubeau toţi. Întotdeauna – chiar şi atunci când a fost dat afară din toate posturile. Îl iubeau oricum. (Cel puţin aşa povestea el.)

Iată o istorisire minunată. Îndepărtat de la putere, Jukov soseşte la un sanatoriu.

Era linişte, iar poarta încuiată. Portarul plecase undeva. Stăteam lângă poarta închisă şi nu puteam intra în incintă. Deodată, unul dintre cei care se odihneau acolo s-a apropiat de poartă, s-a uitat la noi, a îngăimat ceva şi a luat-o la fugă îndărăt. Peste câteva minute venea spre noi în fugă un cârd de tineri ofiţeri care ne-au salutat bucuroşi, iar unul dintre ei s-a repezit să-l caute pe portar.

— Ce facem aici, băieţi? a strigat deodată un căpitan. Păi acesta este mareşalul

Jukov! Ia opintiţi-vă!

Şi au scos poarta din balamale, au pus-o la pământ, au luat poziţie de drepţi:

— Poftiţi, intraţi, tovarăşe mareşal!

Astfel, prin faţa formaţiei, în aplauze, peste poarta dărâmată, am intrat în curtea sanatorului… (*Ogoniok*, nr. 18, 1988, p. 19).

Emoţionant şi romantic. Eu însă am remarcat un mic detaliu, un fleac: tinerii ofiţeri erau comandaţi de un căpitan… De unde ştia Jukov acest lucru? În sanatoriile noastre era obiceiul să umbli în pijama. Îţi dădeau şi halat de spital. Dacă jucai fotbal purtai maiou sau tricou. Iar aici, un căpitan cu epoleţi. În sanatoriu. Îşi îngrijea sărmanul sănătatea fără să-şi neglijeze pregătirea de luptă şi vigilenţa, cu epoleţi, cu cizme, cu diagonală…

Nici în cazul de faţă nu mai există alţi martori în afară de Jukov însuşi. Niciunul dintre tinerii ofiţeri care au scos poarta din balamale nu şi-a amintit vreodată de această întâmplare, nimeni nu a istorisit-o presei. Această poveste ar fi sunat mult mai convingător în gura acelui căpitan cu epoleţi sau a unuia dintre camarazii săi. Dar nu s-a găsit niciunul. În perioada aceea nu erau războaie, iar după cât erau de tineri ar fi trebuit să-i supravieţuiască lui Jukov. Şi să povestească ascultătorilor entuziasmaţi cum au doborât obstacolele din calea strategului.

Ce păcat că nici de data aceasta nu au fost martori.

Iar întrebările rămân. Dacă tinerii ofiţeri erau comandaţi de un căpitan, ceilalţi erau mai mici în grad decât el. Sau cel mult egali. Şi aici nimerim într-o încurcătură de proporţii: ce vânt l-a adus pe Mareşalul Uniunii Sovietice Jukov, chiar dacă era pensionat şi în dizgraţie, într-un sanatoriu unde îşi îngrijeau sănătatea locotenenţi şi căpitani? Unde s-au mai văzut la noi căpitani şi mareşali laolaltă în acelaşi sanatoriu, lipăind printre boscheţi apă chioară din pahare de cristal faţetat? Arătaţi-mi şi mie un asemenea lăcaş…

Oare în acel sanatoriu sărmanul Jukov era hrănit cum se obişnuieşte să fie hrăniţi la noi locotenenţii şi căpitanii? O, nefericitul! Nu cumva dormea şi el pe cearşafuri cenuşii şi umede, cum e obiceiul la noi? Şi îl îngrijeau aceiaşi medici?...

Le reamintesc celor care au uitat: generalii cu patru stele, amiralii flotelor, mareşalii şi mareşalii principali ai tuturor tipurilor de arme şi cu atât mai mult mareşalii Uniunii Sovietice nu reprezintă nomenclatura CC. Căutaţi ceva mai sus. Ei sunt nomenclatura Biroului Politic. Şi nu are nicio importanţă dacă sunt activi sau pensionaţi. Ei fac parte din nomenclatura Biroului Politic. Şi asta spune totul.

Iată un exemplu. Cu mult timp în urmă a murit un secretar general. Partidul Comunist s-a dezmembrat, la fel Comitetul său Central şi, culmea culmilor, Biroul Politic al CC. Dar a rămas nomenclatura CC şi nomenclatura Biroului Politic. În noua Rusie „democratică" s-a îmbolnăvit soţia secretarului general de mult decedat. Ea nu este tratată oriunde, ci în spitalul Kremlinului. Şi nu se odihneşte oriunde, ci la „Barviha". Pe gratis. Cine este ea? Cu ce drept? De ce? De aia. Este din nomenclatura Biroului Politic. Dă-mi ceea ce mi se cuvine. Dă-mi şi vezi să nu greşeşti.

Aşadar Jukov, în dizgraţie sau la pensie, nu are importanţă, face parte din nomenclatura Biroului Politic. De aceea şi-a păstrat toate drepturile şi privilegiile. Inclusiv sufrageria de la Kremlin, spitalul Kremlinului, telefoanele „kremliovka" cu disc şi vila personală. Având toate acestea, Jukov nu trebuia să insiste să intre într-un sanatoriu în care erau internaţi locotenenţi şi căpitani. Şi nici nu a insistat. Şi el îşi îngrijea sănătatea la „Barviha" şi în alte instituţii similare. În locurile acelea nu există porţi încuiate şi portari beţi. Iar printre cei care se odihnesc acolo nu sunt nici căpitani, nici maiori, nici generali-maiori – nici măcar generali-colonei. Asemenea lăcaşuri nu sunt de nasul lor.

Asta înseamnă că povestea cu poarta scoasă din balamale face parte din aceeaşi serie cu poveştile strategului despre cum a salvat el Leningradul.

1. *Voenno-Vozdumşnîe Silî Raboce-Krestianskaia Krasnaia Armia* – Forţele Aeriene Sovietice ale Armatei Roşii (n.tr.).

Capitolul 30

Ce spun alţii despre el

Jukov propunea cedarea Moscovei – şi aşa ar fi făcut, dacă n-ar fi fost Stalin.

Mareşal principal de aviaţie A.E. Golovanov,
în F. Ciuev, *Soldatî imperii*, p. 311

1

Este interesant de auzit ce povesteşte Jukov despre sine însuşi. Dar şi mai interesant este ce spun alţii despre el. Trebuie să spun de la început: mulţi dintre cei care îl cunoşteau bine şi îndeaproape au refuzat să vorbească despre el. De exemplu: „Mareşalul de trupe de tancuri şi blindate, de două ori Erou al Uniunii Sovietice, M.E. Katukov, Eroul Uniunii Sovietice, amiralul Flotei Uniunii Sovietice N.G. Kuzneţov, recunoscând talentul şi contribuţia semnificativă a lui Jukov la obţinerea Victoriei, au refuzat categoric să scrie despre Gheorghi Konstantinovici” (*Krasnaia zvezda*, 16 aprilie 1999). Şi nu numai ei. Iar asta spune ceva.

Să începem într-o ordine.

În 1939 Jukov lupta la Halhin Gol. Acolo a fost trimis secretarul general al Uniunii Scriitorilor din URSS, V.P. Stavski. Acesta i-a comunicat lui Stalin:

În câteva luni au fost împuşcaţi 600 de oameni şi au fost propuşi pentru decorare 83 (*Vesti*, 10 iulie 2003, p. 39).

Jukov a sosit în Mongolia pe 5 iunie 1939. Pe 16 septembrie acţiunile de luptă au încetat, iar împuternicirea lui Jukov de a împuşca a luat sfârşit – 600 de împuşcări în 104 zile. O, suflet de creştin! Iertaţi şi veţi fi iertaţi! Acest creştin a pronunţat câte şase sentinţe de condamnare la moarte în fiecare zi. Fără zile libere şi sărbători. Dacă ne gândim că dormea câte şase ore pe noapte, atunci în celelalte 18 ore pronunţa câte o sentinţă de condamnare la moarte la fiecare trei ore. Iată pe cine voiau să trecă în rândul sfinţilor.

Pe icoane ar fi trebuit să fie înfăţişat cu o secure în mână.

Iar preacinstita fiică a celui mai mare strateg a vrut să afle întregul adevăr.

— Dar tu ai avut vreo legătură cu represiunile? l-a întreabat ea pe faimosul său părinte.

— Nu, niciodată, i-a răspuns ferm, privind-o în ochi, onestul ei tată.

600 de împuşcări nu se pun la socoteală. Un fleac. Iar cei împuşcaţi erau plevuşcă – comandanţi de regimente şi de batalioane. Astea sunt represiuni? Şi nici măcar nu ştim dacă Stavski a calculat rezultatele finale sau i-a scris scrisoarea lui Stalin în plină activitate de făcut minuni a aproape sfântului Gheorghi.

Unii vor protesta: nu el pronunţa sentinţele de condamnare la moarte. Asta era treaba tribunalului şi a procurorului. Păi, nu prea. Jukov şi-a început epopeea sângeroasă la Halhin Gol alungând comandamentul şi statul-major al trupelor sovietice din Mongolia şi destituindu-l din funcţie pe procurorul militar al Grupului de Armată 1, Hutorian. Iar urma procurorului se pierde în întuneric. Nicio carte şi nicio enciclopedie nu mai

pomenesc nimic despre el. Nu i se cunosc nici măcar iniţialele. În loc de un procuror care nu era pe placul lui Jukov au trimis unul nou.

> Procurorul militar al grupului insista să fie respectată legea. Atunci comandantul Grupului de Armată 1, comandantul de corp de armată Jukov, i-a spus: „Ascultaţi ceea ce vi se spune şi nu gândiţi. Ţineţi cont că Hutorian a fost destituit din acest motiv” (O.F. Suvenirov, *Traghedia RKKA 1937-1938*, p. 288).

După logica lui Jukov, procurorul este o persoană care execută ordinele fără a sta prea mult pe gânduri.

Grupul de Armată 1 comandat de Jukov era format din 57.000 de ostaşi şi comandanţi. Să ne imaginăm acum ce s-ar fi întâmplat dacă tovarăşul Stalin i-ar fi încredinţat epurarea armatei lui Gheorghi Konstantinovici Jukov, şi nu lui Nikolai Ivanovici Ejov. Oricine doreşte poate calcula singur rezultatele posibile ale conducerii lui Jukov dacă la ordinul acestuia ar fi fost întreaga Armată Roşie, cu un efectiv de un milion şi jumătate, nu doar 57.000. Dacă împuternicirile lui de a împuşca nu ar fi fost valabile doar trei luni, ci doi ani.

Jukov era mâhnit până la lacrimi că în 1937-1938 sărmana Armată Roşie a fost, chipurile, decapitată. Cu toate acestea, într-un interval de timp atât de scurt, o asemenea frecvenţă a împuşcării militarilor pe care a atins-o Jukov în Mongolia în vara anului 1939 nu s-a înregistrat nicăieri în Armata Roşie, nici în 1937, nici în 1938. O asemenea bestialitate nu au atins nici măcar Ejov, Frinovski, Zakovski sau Ulrich.

Dar pe câţi i-a azvârlit în închisoare! În cartea *Umbra victoriei* am povestit momentul sosirii lui Jukov în Mongolia. A început cu schimbarea comandanţilor. L-a destituit pe şeful statului-major, comandantul de brigadă Aleksandr Mihailovici Kuşcev. Comandantul de divizie Jukov nu avea dreptul să-l împuşte pe comandantul de brigadă, aşa încât l-a alungat pur şi

simplu. Ce s-a întâmplat cu el? Unde l-au trimis după ce l-au dat afară? Pe atunci nu ştiam, dar între timp am aflat. Pe comandantul de brigadă Kuşcev l-au trimis acolo unde se taie pădurea. Nu s-au zgârcit deloc – i-au dat 20 de ani. Regim sever. Ulterior i-au mai adăugat cinci ani (*Krasnaia zvezda*, 2 aprilie 2002). Era un comandant bun. Şi-au amintit de el în decembrie 1943. Cum-necum, avea totuşi două academii absolvite, din care una Academia Marelui Stat-Major. I-au acordat gradul de colonel. În septembrie 1944 a fost avansat general-maior. A fost şeful statului-major al Armatei a V-a de şoc. A luptat cu curaj. A primit titlul de Erou al Uniunii Sovietice. A avut unsprezece răni de gloanţe şi de schije. A avut o activitate strălucită. Până şi Jukov a fost nevoit să recunoască acest lucru. Şi-a încheiat activitatea cu gradul de general-colonel.

Dar în 1939 Jukov a sosit în Mongolia şi primul lucru pe care l-a făcut a fost să-l arunce în închisoare pe comandantul de brigadă Kuşcev, pentru că nu avea posibilitatea să-l împuşte.

2

După Mongolia, în 1940 Jukov a fost numit la comanda Regiunii Militare Speciale Kiev. Deocamdată nu izbucnise războiul, aşa încât Jukov nu putea să împuşte pe cine voia – şi suporta cu greu această situaţie.

Un general îndesat stătea lângă intrarea Casei Armatei Roşii din Moghilev-Podolski înconjurat de comandanţi. Pe trotuarul din faţă, la o distanţă de aproximativ zece metri, eram noi, un cârd de băieţandri de 14 ani, sorbindu-l din ochi pe general.

Traversând maidanul de pe locul bisericii catolice demolate, se apropia fără grabă un căpitan de grăniceri. Venea de la baie cu o legăturică de schimburi murdare învelită în ziar. Nici nu visa căpitanul ce îl aştepta după colţ. De la colţul Casei

Armatei Roşii până la general nu erau mai mult de cinci metri. Cu legăturica sub braţ, căpitanul a dus fâstâcit mâna la cozoroc, trecând în pas de front. Chipul generalului Jukov s-a schimonosit într-o grimasă de dezgust şi dispreţ:

— Ce-i, căpitane, n-ai fost instruit să-i saluţi pe cei mai mari în grad? Ia-o de la capăt!

Căpitanul, roşu la faţă de ruşine, s-a dus după colţ, a aşezat legăturica pe trotuar, a ieşit pe carosabil pentru a avea distanţa necesară pentru şapte paşi de front şi a trecut prin faţa generalului atât de frumos, încât chiar şi nouă, obişnuiţi fiind cu parăzile, ni s-a tăiat răsuflarea. Grănicerii aveau o supleţe şi o ţinută în front minunate. Unul dintre băieţi s-a repezit şi a adus legăturica, pentru ca tânărul căpitan să nu fie nevoit să se întoarcă.

— Încă o dată! a scrâşnit Jukov.

Pe trotuarul din faţă, în afară de noi, se adunase deja un grup destul de mare de gură-cască. De şapte ori a bătut căpitanul pasul de front prin faţa generalului. Nu ştiu cum se simţea suita lui Jukov. Nouă ne era ruşine.

Pe parcursul celor două zile cât a stat generalul de armată Jukov în Moghilev-Podolski, aproape o sută de băieţandri au organizat urmărirea lui. La o distanţă considerabilă, noi îi preveneam pe comandanţi şi pe soldaţi că se apropie mârlanul. După incidentul cu căpitanul de grăniceri, generalul Jukov nu a mai fost salutat pe stradă de niciun militar – se făceau nevăzuţi la timp (I.L. Deghin, *Cetîre goda* [*Patru ani*], Rama-Press, Holon, 2001, pp. 276-277).

Aceasta nu este prima mărturie despre faptul că militarii fugeau care încotro când se apropia Jukov. Unde, când, în ce armate, în ce epoci istorice veţi găsi comandanţi de oşti de care fug şi ostaşii, şi ofiţerii, şi generalii?

3

Apoi a început războiul.

Principala ocupaţie a lui Jukov în timpul războiului era să se delecteze cu puterea sa necontrolată (A. Tonov, *Nezavisimaia gazeta*, 5 martie 1994).

Soldatul Nikolai Lazarenko povesteşte:

Portretul de paradă al comandantului nu corespundea nici pe departe realităţii din timpul războiului. Radiştii noştri care lucrau chiar la „vârf” nu se temeau de gloanţele şi schijele nemţilor cât se temeau de propriul lor comandant. Problema era că Jukov avea o fire schimbătoare şi era foarte iute la mânie… În toată perioada războiului, legendarul comandant a trimis în faţa tribunalului circa 40% dintre radiştii săi. Era ca şi cum i-ar fi împuşcat cu mâna lui. De regulă, „Vina” acestor radişti era că nu reuşeau să stabilească legătura imediat. Legătura putea să fie întreruptă nu numai din motive tehnice. Omul de la celălalt capăt al firului putea fi mort. Însă pe Jukov nu-l interesau asemenea „fleacuri”. Pretindea legătura imediat, percepând lipsa acesteia doar ca pe o neexecutare a ordinului. De aici şi latura pseudolegală a cruzimii sale – trimiterea în faţa tribunalului pentru neexecutarea ordinului pe timp de război. De altfel, în multe cazuri nu se mai ajungea până la tribunalul militar de campanie. Turbat din cauza lipsei legăturii, eroul războiului era în stare să împuşte cu mâna lui un soldat absolut nevinovat (N. Lazarenko, „Tot samîi Jukov” [„Acelaşi Jukov”], *Evropa-Ekspress*, 24 februarie 2002).

Avem gama completă. Şi băieţandrii de pe stradă, şi soldaţii de rând, şi mareşalii spun aceleaşi poveşti despre Jukov.

4

Generalul-locotenent de trupe de geniu B.V. Bîcevski povesteşte. În septembrie 1941 era locotenent-colonel, dar ocupa o funcţie foarte înaltă şi extrem de importantă: era şeful trupelor de geniu ale Frontului Leningrad.

Prima mea întâlnire cu noul comandant a avut un caracter cam ciudat. După ce mi-a ascultat prezentarea obişnuită în asemenea cazuri, m-a studiat câteva secunde bănuitor, cu o privire rece. Apoi brusc a întrebat tăios:

— Tu cine mai eşti?

Nu am înţeles întrebarea şi am raportat încă o dată:

— Şeful direcţiei genistice a frontului, locotenent-colonel Bîcevski.

— Te-am întrebat: cine eşti? De unde ai apărut?

În glasul lui se simţea iritarea. Jukov şi-a împins înainte bărbia puternică. Statura lui scundă, dar viguroasă s-a ridicat deasupra mesei.

„Ce vrea oare, biografia? Cine are nevoie acum de aşa ceva?", m-am gândit eu, fără să-mi dau seama că se aştepta să vadă în această funcţie pe cu totul altcineva. Am început să-i raportez, fără prea multă convingere, că sunt de un an şi jumătate şeful direcţiei genistice a regiunii militare şi ulterior a frontului, că în timpul războiului sovieto-finlandez am fost şeful trupelor de geniu ale Armatei a XIII-a pe istmul Karelia.

— Ai venit aici în locul în Hrenov? De ce nu spui aşa? Dar unde-i generalul Nazarov? Eu pe el l-am chemat.

— Generalul Nazarov a lucrat la statul-major al comandantului-şef al Frontului de Nord-Vest şi a coordonat lucrările genistice a două fronturi, am precizat eu. A decolat în noaptea aceasta împreună cu mareşalul.

— A coordonat… a decolat…, a mormăit Jukov. Dracu' să-l ia! Ce ai acolo? Raportează!

Am desfăcut hărţile şi i-am arătat ce se făcuse până la începutul pătrunderii în apropiere de Krasnoe Selo, Krasnogvardeisk şi Kolpino, ce se întâmpla în acel moment pe poziţiile de la Pulkovo, ce se întâmpla în oraş, pe Neva, pe istmul Karelia, unde acţionează specialiştii în minări şi pontonierii.

Jukov asculta fără să pună întrebări… Apoi, întâmplător sau intenţionat, a împins brusc cu mâna hărţile, astfel încât foile au căzut de pe masă împrăştiindu-se pe podea, şi, fără o vorbă, a început să studieze o schemă mare a apărării oraşului, fixată pe perete.

— Ce tancuri sunt acelea care au apărut lângă Petroslavianka? a întrebat el pe neaşteptate, întorcându-se din nou spre mine şi privind cum aşez în mapă foile adunate de pe jos. Ce ascunzi acolo? Ia dă încoace! Ce prostii mai sunt şi astea?…

— Sunt machete, tovarăşe comandant, i-am arătat eu pe hartă semnul convenţional pentru gruparea de tancuri falsă care-i sărise în ochi. Cincizeci de bucăţi au fost făcute în atelierul Teatrului Mariinski. Nemţii le-au bombardat de două ori…

— De două ori! m-a întrerupt batjocoritor Jukov. Şi de când ţineţi jucăriile astea acolo?

— De două zile.

— Ţi-ai găsit proştii? Te aştepţi ca nemţii să ne bombardeze şi ei cu lemne? Luaţi-le de acolo chiar în noaptea asta! Faceţi încă o sută de bucăţi şi mâine dimineaţă amplasaţi-le în două locuri dincolo de Sredniaia Rogatka. Aici şi aici, mi-a arătat el cu creionul.

— Atelierele teatrului nu vor reuşi să facă într-o noapte o sută de machete, am spus eu imprudent.

Jukov a ridicat capul şi m-a măsurat cu privirea de sus în jos şi de jos în sus.

— Dacă nu vor reuşi, vei fi trimis în judecată. Mâine verific personal.

Vorbele sacadate, ameninţătoare ale lui Jukov semănau cu nişte lovituri de cravaşă. Mi se părea că în mod intenţionat îmi punea răbdarea la încercare.

— Mâine mă duc pe colina Pulkovo să văd ce-aţi mai scobit pe acolo... De ce v-aţi apucat aşa târziu de fortificaţii?

Şi imediat, fără să mai aştepte răspunsul, mi-a retezat-o:

— Poţi să pleci!... (B.V. Bîcevski, *Gorod-front*, p. 121).

Iată, mitocănia proletară! În toată splendoarea ei. Strategul îi tutuia pe subordonaţi. Pe toţi. În perioada aceea Bîcevski era locotenent-colonel. Dar la noi superioritatea nu era determinată de gradul militar, ci de funcţia ocupată. Iar funcţia lui Bîcevski era de şef al Direcţiei Genistice a Frontului Leningrad. Fiecare regiment are o companie de genişti. Şi fiecare brigadă. În septembrie 1941, Frontul Leningrad avea peste o sută de asemenea companii. Fiecare divizie avea propriul batalion de geniu. Existau 24 de astfel de batalioane. Fiecare armată avea unităţi tehnice: de geniu, de pontoane şi poduri, de traversare, de camuflaj şi altele. Cele patru armate ale frontului aveau în componenţa lor încă 10 batalioane de geniu, fără a socoti companiile separate aflate sub comanda armatelor. În plus, mai erau unităţile de pionieri ale frontului. În acea perioadă, subordonate direct frontului erau şi Direcţia Construcţiilor Militare de Campanie (aceasta era de fapt o armată de genişti-pionieri), 14 batalioane separate de geniu şi 6 companii separate, fără a socoti detaşamentele de baraje, plutoanele de tehnică specială, parcurile de mijloace de traversare etc. (vezi, *Injenernîe voiska v boiah za Sovetskuiu Rodinu*, p. 106).

Şi toţi aceşti zeci de mii de oameni de care depindea apărarea Leningradului erau la ordinele locotenent-colonelului Bîcevski. Deocamdată era doar locotenent-colonel, dar curând avea să devină colonel, general-maior, apoi general-locotenent de trupe de geniu. Însă chiar şi atunci când era doar locotenent-

colonel avea aceeaşi putere pe care a avut-o şi ulterior, când a devenit general. În conducerea Frontului Leningrad, locotenent-colonelul Bîcevski era printre primele zece persoane cele mai apropiate de Jukov: prim-locţiitorul, şeful statului-major al frontului, comandanţii aviaţiei, artileriei, AA, trupelor de tancuri, şefii serviciilor, comunicaţiilor şi, bineînţeles, şeful geniştilor. Prin poziţia pe care o ocupă, şeful trupelor de geniu este chiar mai sus decât şeful cercetaşilor. Şeful cercetaşilor este subordonat şefului statului-major, în timp ce şeful trupelor de geniu se subordonează comandantului frontului, direct şi nemijlocit.

Iar marele strateg, încă de la prima întâlnire, se poartă ca un mitocan şi-şi ameninţă colaboratorul. Printre altele, atelierul Teatrului Mariinski nu era obligat să execute ordinele şefului trupelor de geniu ale Frontului Leningrad. Oamenii au făcut machetele tancurilor din proprie iniţiativă. În pofida influenţei pe care o avea, locotenent-colonelul Bîcevski nu putea să ordone unor ateliere civile să confecţioneze într-o singură noapte încă o sută de machete. Nu avea nicio autoritate asupra lor. Însă pe Jukov nu-l interesa acest detaliu: nu faci – eşti trimis în judecată…

Prin acţiunile sale, Jukov le demonstrează subordonaţilor săi că iniţiativa se pedepseşte. Dacă meşterii Teatrului Mariinski nu ar fi confecţionat primele cincizeci de machete, totul ar fi fost cum nu se poate mai bine. Dacă le-au făcut, li s-a stabilit o normă peste puterile lor. Iar şeful geniştilor este ameninţat cu tribunalul.

5

Generalul de armată N.G. Liaşcenko îşi aminteşte ziua de

18 ianuarie 1943. Pe atunci era colonel, comandantul Diviziei 90 Infanterie, distinsă cu Ordinul „Steagul Roşu”.

> Curând a telefonat Gheorghi Konstantinovici Jukov. Aflând că în noaptea aceea intenţionam să cucerim Sineavino, s-a înfuriat foarte tare…
>
> — Asta nu-i o justificare! a spus Jukov cu asprime.
>
> Şi, coborând puţin tonul, a continuat:
>
> — Corectaţi-vă. Staţi acolo şi nici măcar gradele superiorilor nu le cunoaşteţi…
>
> Pe urmă am început să analizez spusele lui Gheorghi Konstantinovici. Se pare că în ziua aceea îi fusese conferit titlul de Mareşal al Uniunii Sovietice, iar eu într-adevăr nu ştiusem acest lucru (*Krasnaia zvezda,* 16 mai 2000).

Şi de unde să ştie? În condiţii de front, război… Ziarele ajung după o săptămână, dacă nu chiar după două săptămâni. Nu toate. Nu întotdeauna. Emisiunile radiofonice ale Moscovei nu pot fi ascultate. Au loc lupte. Şi nici nu se transmiteau la radio, în timpul războiului, comunicate despre avansarea în grad. Rămânea o singură sursă din care ar fi putut afla despre această imensă bucurie, atribuirea gradului de mareşal geniului extraordinar al strategiei. În ziua aceea, pe 18 ianuarie 1943, radioul moscovit a difuzat comunicatul Biroului de Informaţii Sovietic referitor la spargerea blocadei Leningradului. Într-un amplu comunicat se relata despre acţiunile trupelor sovietice, despre apărarea inamicului şi despre modul în care a fost străpunsă, au fost nominalizaţi comandanţii care s-au evidenţiat, au fost enumerate trofeele şi localităţile eliberate. În comunicat se spunea, printre altele:

> Coordonarea acţiunilor ambelor fronturi a fost realizată de reprezentanţii Cartierului General al Comandamentului Suprem, mareşalii Uniunii Sovietice tov. Jukov G.K. şi tov. Voroşilov K.E. (*Comunicatele Biroului de Informaţii Sovietic*, vol. 4, p. 48).

Trebuia să fii foarte atent ca să auzi, în vuietul luptelor, mulţimea de cifre, nume, grade militare şi să sesizezi nuanţa: Jukov nu a fost numit general, ci mareşal. În acele momente, colonelului Liaşcenko nu-i stătea mintea la nuanţe şi comunicate victorioase. Problema era că pentru ruperea blocadei Leningradului trebuia cucerit Sineavino. Trupele sovietice au asediat acest blestemat Sineavino din septembrie 1941 până în ianuarie 1943. Oasele soldaţilor sovietici zăceau acolo în grămezi uriaşe. Nu spun acest lucru ca pe o figură de stil. Expresia „Colinele Sineavino" a căpătat în timpul războiului un sens nou: înainte desemna o regiune înaltă, iar în timpul războiului – mormanele de trupuri ale soldaţilor sovietici. După război unii au fost îngropaţi. Nu toţi. La noi totul este foarte simplu – pierderile se calculează după numărul celor îngropaţi. Dar cei pe care nu i-au îngropat? Aceia nu se pun la socoteală. Au fost eliminaţi din statistici. Aşa am şi studiat istoria militară. La Academia Militar-Diplomatică a Armatei Sovietice ni s-a explicat: în zona Sineavino aproape că nu am avut pierderi. Acolo au fost ucişi vreo sută de mii, nu mai mult. Proporţional cu numărul celor ucişi, acolo ar fi trebuit să fie vreo 300-400.000 de răniţi şi mutilaţi. Gheorghi Konstantinovici a ocolit de fiecare dată chestiunea pierderilor de lângă Sineavino.

Însă adevărul iese întotdeauna la suprafaţă. Chiar şi *Krasnaia zvezda* (11 decembrie 2001) a fost nevoită să recunoască: una este numărul mic de soldaţi îngropaţi, şi cu totul altceva obţinem dacă ne amintim de cei care nu au fost îngropaţi: „Colinele Sineavino au fost asediate de trupele noastre şi în 1941, şi în 1942 şi în 1943. Aici a fost spartă blocada Leningradului. De aceea aici au murit foarte mulţi ostaşi, deşi oficial au fost înmormântaţi 128.390 de soldaţi şi comandanţi". Trebuie să reţinem că erau îngropaţi doar cei care zăceau de-a curmezişul drumului; la cei care erau în tufişuri şi şanţuri nu mai ajungeau – aceştia nu erau îngropaţi şi de aceea nu erau incluşi în statistici. Iată de ce rezultă că acolo pierderile au fost

minime. Doar 128.000 de morţi.

Pe 18 ianuarie 1943 Jukov sărbătorea faptul că Sineavino a fost în sfârşit cucerit şi că blocada Leningradului a fost ruptă. Şi imediat a răsunat comunicatul amplu al Biroului de Informaţii Sovietic în care se relata despre cucerirea Sineavino, iar Jukov era numit mareşal.

Rămânea doar de cucerit Sineavino. Înfăptuirea acestui mic miracol, care consta în a finaliza ceea ce de mii de ori până atunci se încheiase cu eşecuri sângeroase, îi revenea Diviziei 90 Infanterie a colonelului Leaşcenko. Acesta trebuia să grăbească evenimentele reale pentru a fi în concordanţă cu textul comunicatului. E limpede că lui Leaşcenko, care trebuia să facă toată treaba, nu-i făcea nicio plăcere să asculte în comunicat că totul a fost deja făcut, că marele strateg a fost avansat mareşal pentru cucerirea localităţii Sineavino, care de fapt încă nu fusese cucerită.

Şi acum mareşalul însuşi era la telefon: Cum?! Încă nu ştiţi că am fost făcut mareşal pentru victoria extraordinară de pe Colinele Sineavino? Bine vă mai stă!

În cariera lui Jukov, aceasta nu a fost singura dată când el mai întâi a raportat, după care a grăbit realitatea cu orice preţ, pentru a realiza ce şi-a propus.

La Berlin, marele strateg a emis un comunicat victorios referitor la cucerirea Reichstagului. Imediat după aceea radioul moscovit a transmis acest lucru în toată lumea. În comunicatul său, Jukov a descris amănunţit luptele care au avut loc în săli şi pe coridoare. Comunicatul a fost semnat în momentul când, doborâtă de focul inamicului, infanteria sovietică zăcea pe străzile care duceau spre Reichstag, înainte ca primul soldat sovietic să fi reuşit să treacă pragul uşii de la intrare. Vom mai reveni la acest episod.

6

Mareşalul principal de aviaţie A.E. Golovanov:

> Dacă s-ar fi mulţumit să înjure birjăreşte n-ar fi fost nimic, era ceva obişnuit în război; însă el făcea orice pentru a umili, pentru a strivi oamenii. Îmi amintesc că odată a întâlnit un general: „Tu cine eşti?”. Generalul i-a raportat. Jukov i-a spus: „Un sac cu căcat, asta eşti, nu general!”... Pentru Jukov nu avea nicio importanţă dacă, în urma unei discuţii, i-ar fi spus unui general-locotenent: „La revedere, colonele!” (F. Ciuev, *Soldatî imperii*, p. 316).

Obiceiul lui Jukov era următorul: pe cine putea, împuşca; pe care nu-i putea împuşca îi lua peste picior. Nu trebuie să credem că îşi bătea joc numai de căpitani sau că arunca hărţile pe jos, obligându-l pe şeful trupelor de geniu ale frontului să se târască în patru labe prin faţa lui. Nu trebuie să credem că se limita doar la generali. El îi lua în râs şi pe Mareşalii Uniunii Sovietice. Primul care a ajuns la Berlin a fost Mareşalul Uniunii Sovietice Rokossovski, care comanda Frontul 1 Bielorus. Rokossovski a fost un model de comandant militar. Se remarca prin statura şi chipul său, prin vitejia sa în război, prin curajul personal. Şi prin talent. Numai numele de familie nu era potrivit. De aceea chiar la finalul războiului a fost retrogradat. Nu putea cineva cu un nume de familie polonez să cucerească Berlinul. În locul lui Rokossovski tovarăşul Stalin l-a pus pe Jukov...

Rokossovski l-a întrebat pe Stalin: De ce această nedreptate? Iar Stalin i-a răspuns: Aici e vorba de politică. Nu fi supărat.

După preluarea Frontului 1 Bielorus de la Rokossovski, Jukov a organizat un banchet. Bineînţeles că nu Rokossovski era organizatorul, pentru că el nu avea ce sărbători.

Artistul Boris Sicikin povesteşte:

Îmi aduc aminte perfect de banchetul prilejuit de transferul comenzii frontului nostru din mâinile lui Rokossovski în mâinile lui Jukov. În seara aceea, ansamblul nostru a dat un spectacol. Pe un postament erau două fotolii mari în care stăteau cei doi mareşali… În ansamblu activa ca solist al corului Iaşa Mucinik… După interpretarea acestuia, Jukov l-a chemat la el şi, aşezându-l alături, pe locul mareşalului Rokossovski, nu l-a lăsat să plece toată seara. Iaşa încerca timid să-i spună ceva mareşalului, dar Jukov îl liniştea:

— Nu-ţi face griji, stai liniştit, lasă-l să se distreze.

Soldatul evreu Iaşa Mucinik a tronat toată seara pe locul lui Rokossovski lângă celebrul mareşal Gheorghi Konstantinovici Jukov (B. Sicikin, *Ia iz Odessî, zdraste*…, pp. 75-76).

Boris Sicikin este în extaz: iată ce mult iubea şi respecta Jukov poporul evreu!

După părerea mea, dragostea şi respectul faţă de poporul evreu puteau fi demonstrate cu altă ocazie şi în alte împrejurări. Aici nu este vorba despre dragoste şi respect, ci de umilirea în public, cu premeditare, a mareşalului Rokossovski. El a ajuns primul la Berlin, în timp ce Jukov a venit la de-a gata, în etapa finală, ca să-i smulgă laurii. În aceste condiţii, Jukov ar fi trebuit să-şi manifeste compasiunea faţă de Rokossovski: Nu este vina mea, Kostea, nu eu am cerut să fiu pus învingător în locul tău, aşa a decis Stăpânul. Tu ai adus frontul până la Berlin, istoria nu va uita acest lucru, în timp ce eu trebuie doar să pun steagurile, să scriu rapoarte victorioase, să preiau capitularea şi să fac găuri pentru distincţii.

Dar Jukov nu s-a purtat aşa. A trebuit să-l tăvălească pe Rokossovski în noroi. În faţa tuturor.

Le cele mai vechi civilizaţii, la toate triburile şi popoarele, la banchete se acorda atenţie exclusivă aşezării oaspeţilor. Şi la noi în Rusia, fie că era vorba de o nuntă ţărănească, de palatele ţarilor sau de o celulă de închisoare, se acorda atenţie locului: tu – pe tron, tu – în partea dreaptă, tu – în stânga, tu – în casă, la

icoane, tu – pe laviţă lângă geam, tu – lângă closet, iar tu, căţea, marş sub laviţă. Şi iată că Jukov aşază un măscărici pe locul mareşalului. Aici nu este vorba de naţionalitate. Dacă la chiolhanul respectiv ar fi dansat nişte ţigani sau ciukci, Jukov şi-ar fi arătat şi faţă de ei dragostea şi respectul. Pentru că locul excepţionalului comandant, Mareşalul Uniunii Sovietice Konstantin Konstantinovici Rokossovski, trebuia ocupat de altcineva. Pentru ca acesta să nu aibă unde să se aşeze. Pentru ca bravul mareşal „să se distreze" fără loc.

7

Victimele cruzimii animalice şi mitocăniei legendare a lui Jukov nu erau numai soldaţi, ofiţeri, generali şi mareşali sovietici. Au păţit-o şi străinii.

Boris Sicikin îşi continuă povestea:

> După terminarea războiului, în cinstea Victoriei a fost organizat un banchet pentru delegaţiile străine. A luat cuvântul ministrul francez, care a elogiat îndelung Armata Sovietică, după care a rostit multe cuvinte măgulitoare la adresa lui Jukov. Jukov a luat cuvântul şi a început să vorbească. Translatorul traducea în limba franceză discursul lui Jukov. Brusc Jukov l-a întrerupt pe translator şi i-a spus că nu trebuie să mai traducă. Pretindea că francezii vor înţelege şi fără traducător întrucât, mai devreme sau mai târziu, vor juca cum le vom cânta noi. Mulţi au rămas cu gura căscată. În general, mareşalul nu se remarca prin diplomaţie. Însă aici în mod sigur şi-a spus cuvântul cantitatea de alcool ingerată.
>
> În aceeaşi seară, Gheorghi Konstantinovici a mai comis o gafă faţă de francezi. Ministrul francez s-a apropiat de Jukov şi a propus un toast. Jukov a refuzat să bea şi, dându-i generalului Ciuikov paharul său cu vin, i-a ordonat acestuia să bea cu francezul (B. Sicikin, *Ia iz Odessî, zdraste…*, p. 83).

Războiul Uniunii Sovietice pentru supremaţie mondială a

fost pierdut. Inclusiv din cauza lui Jukov. Însă ambiţiile au rămas. Probabil numai la Jukov: în curând voi conduce Franţa! Comuniştii spuneau: iată ce paşnici suntem noi. În 1945 puteam să-i alungăm pe americani de pe continent, dar nu am făcut acest lucru. Puteam să trecem Franţa şi Italia la comunism, dar nu am vrut…

În 1945 Uniunea Sovietică era distrusă de război. Câteva generaţii de bărbaţi tineri au fost practic nimicite. Nu mai avea cine să facă armata. Ultimul contingent şi-a făcut stagiul militar obligatoriu din 1945 până în 1953 „pe durată nedeterminată”. Nimeni nu ştia când va fi liberat. Dacă nu ar fi murit Stalin, băieţii ar mai fi slujit mult şi bine. În ţară s-a dezlănţuit foametea din anul 1947. Industria şi transporturile erau distruse, satele erau ruinate şi epuizate. Americanii aveau bomba. Noi n-o aveam. Se spune că aveau puţine bombe. Corect. Dar parcă multe le trebuiau? Şi dacă aveau puţine după un an sau doi ar fi făcut mai multe. În schimb noi nu aveam nimic. Când a apărut şi bomba, nu aveam purtător pentru ea.

Americanii aveau flotă oceanică. Noi nu aveam. Americanii aveau aviaţie strategică. Noi nu aveam. Chiar şi fără bombă atomică, aceasta ne putea pricinui o mulţime de necazuri. Americanii aveau o imensă armată sătulă. Noi aveam un număr colosal de mutilaţi şi invalizi pe care nu aveam cu ce să-i hrănim.

Americanii puteau ajunge la noi din orice direcţie, în schimb noi, cum să ajungem până în America?

Şi iată că Jukov visează la Franţa. N-avea decât să viseze, numai că trebuia să trăncănească mai puţin.

Pentru asemenea ieşiri faţă de reprezentanţii oficiali ai unei ţări străine, Stalin trebuia imediat să-l dea afară pe Jukov din toate posturile. Să nu-i dea Dumnezeu porcului coarne, iar mârlanului domnie!

8

Iată-l pe marele strateg după război. Boris Sicikin îl admiră foarte mult. Dar ceea ce povesteşte el despre Jukov nu-l avantajează deloc pe strateg şi nu-i amplifică gloria.

> După câteva minute a venit în fugă maiorul nostru. Jukov s-a uitat la el ca la un şobolan. Şeful încerca să raporteze cine este şi că a venit la ordin, dar limba i se uscase, maxilarul îi tremura, ochii îi erau inexpresivi. Korneev era în comă. Jukov i-a spus că dacă îl mai vede o dată în apropiere de reşedinţa sa, n-o să-l mai vadă niciodată după aceea, şi l-a dat afară. Maiorul Korneev continua să stea în picioare fără să se mişte. Apoi, pe neaşteptate, s-a întors şi a luat-o la fugă din reşedinţă. Jukov nu s-a putut abţine şi a izbucnit în râs împreună cu noi. Atunci de bucurie am început să cânt împreună cu mareşalul „Nu pentru beţie…” (B. Sicikin, *Ia iz Odessî, zdraste…*, p. 82).

Cu ce s-a făcut vinovat conducătorul ansamblului, maiorul Korneev?

Boris Sicikin ne explică:

> Lui Jukov îi plăcea să cânte cântece de pahar. Cântecul său preferat era „Nu pentru beţie, nu pentru scandaluri şi nici pentru hoţiile din timpul nopţii…”. De obicei Korneev ne aducea la mareşalul Jukov şi ne aştepta la intrarea în camera de serviciu. Nu ştiu cum, probabil am băut cam mult de bucurie, am început din tot sufletul să cânt în duet cu Jukov „Nu pentru beţie, nu pentru scandaluri…”. Vocea îmi suna excelent. Glasul meu nu era perfect, ci avea un sunet metalic. Metalul acesta ajungea cel puţin pentru două uzine metalurgice. Şeful mi-a auzit vocea de departe, de la intrare, dar nu ştia că lui Jukov îi place glasul meu. S-a speriat că mă prostesc în acest loc important cu sunetul ţipător, respingător, al vocii mele. Şeful m-a chemat la el. Am ieşit şi am observat că maiorul tremura.
>
> — Boris, mi-a spus el rugător, te rog, nu mai cânta. Ai să mă bagi în mormânt.
>
> — E un ordin? am întrebat eu.
>
> — Da, a răspuns şeful.
>
> — În regulă, nu mai cânt, i-am răspuns eu.
>
> Am revenit, m-am aşezat la masă, unde mă aştepta Gheorghi Konstantinovici. Am mai băut ceva, am mai glumit. În ziua aceea Jukov era foarte bine dispus, m-a

îmbrăţişat şi mi-a spus: Hai, Boris, să cântăm cântecul nostru preferat.

Eu aşteptam cu nerăbdare acest moment.

— Iertaţi-mă, tovarăşe mareşal, dar mi s-a interzis să cânt!

Lui Jukov i-a pierit graiul, buzele au început să-i tremure, ochii i s-au umplut de sânge şi, după o lungă pauză, nu a vorbit, ci a şoptit:

— Cine ţi-a interzis să cânţi?

Cu un glas care nu era al meu, l-am numit pe şeful ansamblului nostru.

— Chemaţi-o încoace (probabil că mareşalul a vrut să spună: pe târfa asta)! a spus Jukov.

După care a urmat scena pe care am descris-o mai sus.

Mie mi-a atras atenţia un alt detaliu. Artistul Boris Sicikin şi mareşalul Jukov sunt prieteni de pahar. Ei se îmbrăţişează şi cântă împreună „cu glas ţipător, respingător”. Însă artistul i se adresează mareşalului cu dumneavoastră, în timp ce mareşalul îl tutuieşte. De ce? Ia şi bea bruderşaft cu artistul sau arată-i şi tu acelaşi respect pe care ţi-l arată el ţie. Dar mârlanul de ieri ajuns domn se poartă cu oamenii aşa cum erau trataţi cândva saltimbancii iobagi. Numai că în timpul lui Aleksandru sau al Ekaterinei, trupele de actori iobagi nu erau conduse de maiori. Numai în ţara noastră, a socialismului victorios, îşi aducea maiorul trupa de cântăreţi şi dansatori la boier acasă, iar el stătea cu portarii sub scară şi-i aştepta.

Dacă ar fi să comparăm fraternitatea comunistă dintre oameni cu mârşava sclavie blestemată a trecutului, comparaţia nu este deloc în avantajul libertăţii, egalităţii şi fraternităţii. Nu pot să mi-l imaginez pe prinţul feldmareşal Mihail Illarionovici Golenişcev-Kutuzov înveselindu-şi statul-major, după o băută zdravănă, cu „glasul ţipător, respingător”. Şi nu reuşesc să mi-l închipui pe marele comandant Kutuzov dând ordine nu vorbind, ci scrâşnind, sau privind la un maior ca la un şobolan, sau vorbind despre el la genul feminin, sugerând prin asta că nu are de-a face cu un ofiţer superior al unei armate

victorioase, ci cu o târfă mizerabilă.

În această situaţie, Jukov ar fi trebuit să spună: în regulă, maiorule, nu-ţi face griji, eu i-am comandat lui Sicikin acest repertoriu deocheat. Însă ochii lui Jukov s-au umplut de sânge. Lui Jukov îi tremură buzele, sâsâie. Jukov vrea ca toată lumea să tremure şi să dârdâie.

Prin urmare, cu ce s-a făcut vinovat conducătorul ansamblului, maiorul Korneev? Cu faptul că nu a studiat gusturile vulgare ale comandantului ţăran. Maiorul avea intenţii cum nu se poate mai bune. El considera că într-o asemenea societate, la un nivel atât de înalt trebuie să răsune cântece decente. S-a înşelat. În compania lui Jukov se cânta şi se dansa ca la o petrecere a tâlharilor. În ţară era foamete, în schimb aici se rupeau mesele de atâta mâncare şi băutură. Boris Sicikin descrie incredibila abundenţă: aveau şi icre, şi somon, şi batog şi tot ce vreţi. Un munte de mâncare! Numai bine să urli: „şampanie şi demoazele!”.

Erau prezenţi şi aliaţii cu care Jukov s-a purtat ostentativ mitocăneşte. Sicikin continuă:

> A început dansul. Membrul consiliului militar al frontului, generalul-locotenent Teleghin, dansa un dans rusesc cu o batistă în mână şi semăna cu un colhoznic homosexual… Eroul Stalingradului, generalul Ciuikov, era o personalitate impecabilă, legendară. În ciuda faimei sale, în viaţa de zi cu zi era un om simplu, optimist. Nu ţinea seamă de convenţii. Îmi amintesc că la banchetul acela şi-a desfăcut tunica, de sub care a apărut un maiou în dungi… Jukov l-a invitat la dans pe generalul Ciuikov. Ciuikov în maiou de marinar, uriaş, cu dinţi de metal…

Ei, şi aşa mai departe.

De ce comandantul-şef al Grupului trupelor sovietice de ocupaţie din Germania, Mareşalul Uniunii Sovietice G.K. Jukov, l-a invitat la dans pe comandantul Armatei a VIII-a de Gardă, generalul-colonel V.I. Ciuikov? Ce gândeau Aliaţii despre aceste

dansuri? Nu-i ajungeau femeile lui Jukov? Ba da, avea destule femei. Ordinul generalului-colonel Serov: asiguraţi femei pentru străini! „Serov se pricepea la prostituate: la Moscova avea un întreg stat de plată şi pentru toate gusturile…” Însă aici nu erau la Moscova, ci la Berlin. Războiul abia se încheiase. Dar generalul-colonel acţionează…

> Fără să-mi dea nicio atenţie, Serov a format un număr şi a ordonat cu o voce autoritară:
>
> — Avem nevoie de curve. Vreo opt bucăţi. Francezii şi o pereche de englezi rămân. Nu vreau să ştiu nimic. Fă rost de curve de unde ştii. Pricepe că e important. Patru sunt puţine. Am nevoie de opt. Ai aproximativ două-trei ore. Ascultă-mă, trebuie să fie îmbrăcate elegant, în rochii de seară. Cum adică n-ai rochii? Fă rost! Treci pe la nemţi şi ia. Ia şi nişte smacuri, să le vopseşti, şi parfumuri, să le parfumezi. Pune-le pe rochii ordine, medalii şi insigne de gardă. Pe una din ele fă-o Erou al Uniunii Sovietice. Hai, acţionează! (*Ibidem*, p. 85).

În continuare totul s-a desfăşurat conform ordinului: au făcut rost la timp de curvele de gardă eroine din respect pentru Aliaţi… Ciuikov făcea tumbe. Jukov cânta şi juca. Se chinuia şi la armonică. Nu l-a costat nimic să atârne „Steaua de Aur” pe ţâţele unei curve.

> Jukov râdea cu lacrimi. Klava noastră – Eroul Uniunii Sovietice – avea un piept uriaş, mâinile ei scurte nu ajungeau până la sfârcurile de care erau agăţate „Steaua de Aur” şi Ordinul „Lenin”. Francezul era încântat de pieptul Klavei şi îl săruta afectuos fiind sigur, ca orice om beat, că nu-l vede nimeni. Cei prezenţi aveau impresia că îl sărută pe Lenin de pe ordin.

Cu ceva timp în urmă, generalul de Gaulle a vizitat Uniunea Sovietică şi a descris banchetele, „care se remarcau printr-o incredibilă abundenţă şi un lux fără margini, până la vulgaritate”.

Conducătorii şi strategii se pricepeau să-şi facă de cap.

Vladimir Beşanov a exprimat o idee interesantă: prinţul de Condé considera că înainte de a deveni un bun general trebuie să înveţi bine să joci şah. Ar fi interesant de ştiut dacă Jukov ştia să joace şah… Sau ştia doar să cânte la armonică?

Capitolul 31

Despre Vlasov

Când mă chema Jukov, eram tentat să nu răspund la somaţia santinelei –, n-avea decât să mă împuşte.

General-locotenent M. Milstein, locţiitorul şefului Biroului Principal de Informaţii, *Vesti*, 10 iulie 2003

1

Tema „Vlasov” este inepuizabilă.

La fel şi tema „Beria”.

Este posibil să ajung cândva şi la ei.

Acum însă este vorba despre Jukov. Aprecierile sale sunt interesante.

Locţiitorul comandantului Frontului Volhovski, generalul-locotenent Andrei Andreevici Vlasov a fost luat prizonier în anul 1942. În etapa finală a războiului, în ciuda împotrivirii lui Hitler, Vlasov a reuşit să înfiinţeze, din prizonieri de război sovietici, formaţiuni militare anticomuniste cu denumirea comună de ROA[1].

Iată povestea spusă de Jukov:

Îl cunoşteam de mult – în 1924 am urmat împreună cursurile de cavalerie pentru perfecţionarea corpului superior de comandă. În anul 1940 a slujit în Regiunea

Militară Specială Ucraina, al cărei comandant eram. La începutul războiului, lângă Moscova el a comandat Divizia 40. S-a dovedit a fi un slab comandant. Chiar aveam de gând să-l schimb. Însă mi-a telefonat Stalin:

— Ne-am gândit să vi-l luăm pe Vlasov – avem o breşă pe direcţia Volhovsk.

Eu m-am bucurat foarte mult.

— Ei, ce să fac, zic, luaţi-l.

Cred că el nu a avut intenţia să trădeze de la început. Dar a nimerit într-o situaţie dificilă. Coridorul era îngust, ca un sac. Era greu să ieşi din el. Au rătăcit prin păduri mai mult de o lună. Apoi, din laşitate, s-a predat nemţilor – voia să trăiască, să fugă în America, îşi luase cu el o valijoară plină cu aur.

Pe direcţia Potsdam a scăpat la noi aghiotantul său. Ne-a comunicat unde se află Vlasov. Am trimis o unitate. L-au ajuns din urmă şi l-au încercuit.

— Uite, strigă aghiotantul, automobilul lui!

L-am oprit. Înăuntru era şoferul şi încă cineva, nişte boccele cu lucruri. Vlasov nicăieri.

— Căutaţi, este acolo, sub bulendre! strigă aghiotantul.

Au dat lucrurile deoparte. Vlasov a ţâşnit şi a luat-o la fugă pe hat. Aghiotantul l-a ajuns din urmă şi l-a lovit cu revolverul în ceafă. A căzut, l-au luat, apoi l-au judecat şi l-au spânzurat.

Laşul! Trebuia să se împuşte înainte de a fi luat prizonier de către nemţi (*Ogoniok*, nr. 18, 1988, p. 18).

În poveştile lui Jukov mă uimeşte întotdeauna abundenţa detaliilor: valijoara cu aur, boccelele cu boarfe... De unde până unde? Nimeni, niciodată, în niciun fel de documente nu a comunicat nimic de felul acesta despre Vlasov. Direcţia Secţiilor Speciale a NKVD, prin adresa nr. 4-7796 din 7 februarie 1941, raporta la Direcţia Cadrelor a CC al PCU (b): „Nu există materiale compromiţătoare despre tov. Vlasov”. Andrei Andreevici Vlasov nu a fost niciodată acuzat de furt de bulendre. Jukov a fost acuzat de jaf şi furt al bunurilor capturate. În cantităţi deosebit de mari. Valijoara cu briliante, baloturile pline cu lucruri furate, pereţii acoperiţi cu goblenuri şi tablouri valorând multe milioane, de o vechime multiseculară, toate acestea nu au legătură cu Vlasov, ci cu Jukov şi sunt menţionate în documente oficiale. Se pare că

marele strateg îi măsura şi pe ceilalţi cu măsurile sale, judecându-i după sine însuşi.

2

Să analizăm povestea lui Jukov pe bucăţele.

Începem de la comorile lui Vlasov. Din ce surse a aflat Jukov de valijoara cu aur? Vlasov a căzut în mâinile Biroului de contrainformaţii SMERŞ[2] al Armatei a XIII-a a Frontului Ucrainean pe 13 mai 1945. Armata a XIII-a era comandată de generalul-colonel Nikolai Pavlovici Puhov, iar Frontul 1 Ucrainean – de Mareşalul Uniunii Sovietice Ivan Stepanovici Konev. Puhov era obligat să-i raporteze lui Konev despre capturarea acestui prizonier, iar Konev – comandantului suprem. Înainte de a-i raporta lui Konev, Puhov trebuia să clarifice detaliile. La fel trebuia să procedeze şi Konev înainte de a-i raporta lui Stalin. Tovarăşul Stalin putea pune orice întrebare, de aceea şi Puhov, şi Konev trebuiau să se intereseze în ce stare se afla prizonierul. Era rănit sau nu? Sănătos sau bolnav? Au mai fost capturaţi şi alţii împreună cu el? Cine anume? Au fost luate măsuri pentru căutarea celorlalţi? Are acte la el? etc. Tovarăşului Stalin îi plăceau rapoartele amănunţite.

Curios că nici Puhov, nici Konev – care, prin obligaţiile de serviciu, erau direct implicaţi în acest dosar – nu au relatat niciodată nimic despre valijoara cu aur. Despre acest lucru a povestit Gheorghi Konstantinovici Jukov, care nu avea nicio legătură cu acest dosar şi care nici nu se afla atunci pe teritoriul Cehoslovaciei.

După ce a nimerit în mâinile curate ale celor de la SMERŞ,

Vlasov, aşa cum se obişnuieşte, a fost în primul rând percheziţionat. După destrămarea Uniunii Sovietice, oricine putea să studieze procesul-verbal al percheziţiei. Lui Vlasov i s-au confiscat treizeci de mii de mărci germane. Alte valori nu avea la el. Nici ceasuri de aur, nici monede, nici lingouri. Cruciuliţa de la gât pe care i-au smuls-o nu era nici din aur şi nici din argint, ci de cositor.

Proveniența celor treizeci de mii de mărci este explicabilă. În armata germană Vlasov a fost general-colonel, având o retribuţie de ministru – şase mii pe lună. Nici în 1944, şi cu atât mai puţin în 1945, posibilităţi mari de a cheltui banii nu se întrezăreau, pentru că aproape totul se distribuia pe cartele. În afară de aceasta, după prăbuşirea şi capitularea Germaniei, formaţiunile vlasoviste s-au destrămat. Ce era să facă cu finanţele regimentelor, diviziilor şi întregii Armate Ruse de Eliberare? Să le împartă. Ce altceva?

Dacă treizeci de mii de mărci germane reprezintă o parte din mijloacele financiare ale Armate Ruse de Eliberare, atunci lui Vlasov, conform oricăror standarde, i-a revenit cam puţin. Mai ales dacă facem o comparaţie cu cât a furat Jukov. Jukov şi confraţii săi adunau mărci germane cu vagoanele şi cheltuiau fără să ţină cont, cu milioanele, cu lăzile şi cu sacii.

Aşadar unde este preţioasa valijoară cu care Vlasov intenţiona să fugă în America?

Pot să propun doar două variante.

Prima. Tovarăşii cu inimi fierbinţi, capete reci şi mâini curate din Biroul de contrainformaţii SMERŞ al Armatei a XIII-a au uitat pur şi simplu să includă valijoara în procesul-verbal şi şi-au împărţit frăţeşte conţinutul.

A doua variantă. Nu a existat nicio valijoară cu aur. Pur şi simplu Jukov a repetat minciunile cuiva.

Să studiem prima variantă. Dacă tovarăşii noştri vigilenţi şi

competenţi au dosit într-adevăr valijoara, ei trebuiau să împartă conţinutul. În primul rând cu Puhov şi Konev. Pentru că şi unul, şi celălalt aveau toate motivele şi dreptul deplin de a vorbi cu prizonierul înainte de a-l trimite la Moscova. Iar în timpul discuţiei prizonierul ar fi putut să-şi amintească de purtarea incorectă a cekiştilor cu mâinile curate.

În plus, şeful biroului SMERŞ al Armatei a XIII-a ar fi trebuit să împartă cu şeful direcţiei SMERŞ a Frontului 1 Ucrainean, iar acela, la rândul său, cu şeful GUKR SMERŞ NKO SSSR[3], comisarul de rang doi al Securităţii de Stat, Abakumov Viktor Semionovici.

Şi asta încă nu e tot. Trebuia să împartă şi cu tot şirul de procurori – de la procurorul Armatei a XIII-a, până la procurorul general al Uniunii Sovietice. Pentru că oricare dintre ei putea să descopere existenţa valijoarei şi să dea curs dosarului.

Şi lanţul nu se sfârşeşte aici. Vlasov era o personalitate mult prea proeminentă. În anchetă trebuia antrenat nu numai GUKR SMERŞ, ci şi NKVD. Dacă nu împărţeau şi cu Lavrenti Pavlovici Beria – comisarul poporului pentru Afacerile Interne, comisar general al Securităţii de Stat –, acesta s-ar fi putut supăra. Şi nu trebuiau uitaţi nici subalternii acestuia.

Nu era exclusă nici întâlnirea tovarăşului Stalin cu prizonierul. Şi nu era deloc exlus ca acesta să-i spună: „Dumneavoastră, cetăţene Stalin, o să mă spânzuraţi, desigur. Dar nu uitaţi şi de cetăţenii Beria şi Abakumov, Konev, Puhov…”.

Nu pariez, dar mie personal îmi este foarte clar: Vlasov era acel tip de prizonier de la care era imposibil să iei şi să-ţi însuşeşti cizmele, mantaua sau peria de ghete. Urma să aibă loc o anchetă la cel mai înalt nivel. Iar cekiştii noştri, procurorii şi generalii nu erau atât de imbecili încât să fure valijoara şi să

plătească cu viaţa.

Concluzia este simplă: dacă valijoara cu aur nu a fost menţionată în procesul-verbal al percheziţiei, înseamnă că nu a existat nicio valijoară. Şi dacă prima variantă cade, nu rămâne decât a doua: Jukov este un calomniator şi un intrigant.

3

Relatarea lui Jukov despre aghiotantul lui Vlasov venit înapoi este ceva ce depăşeşte limita fantasticului. Un fel de suprarealism. Nu ştiu cine, dar vlasoviştii cu siguranţă nu fugeau la comunişti. Ei ştiau exact ce-i aşteaptă:

> Nemţii nu erau proşti – ne-au dat de la început munca cea mai grea, ca să nu avem cale de scăpare, aşa că ne-am afundat până peste urechi. Nici cu nemţii nu o duceam grozav, dar dacă nimeream la comunişti, ne-ar fi spânzurat de ouă (A. Kuzneţov, *Babii Iar*, p. 425).

O persoană sănătoasă din punct de vedere psihic pur şi simplu nu ar fi putut să povestească despre fuga unui ofiţer vlasovist la comunişti. Chiar dacă ar fi să credem această aiureală, dacă am presupune că Jukov era sănătos şi treaz, chiar şi atunci rămân nişte întrebări. De exemplu, de unde putea Jukov să ştie ce anume striga aghiotantul lui Vlasov? Şi de unde ştia strategul că Vlasov a luat-o la fugă pe hat? De ce nu pe potecă? Sau pe cărare? Până la urmă, de ce nu pe câmp? De unde această viziune clară a evenimentelor la Jukov, dacă el nu a fost şi nici nu putea fi de faţă?

Şi de unde a apărut un revolver în anul 1945? Poate dintr-un muzeu. Spre sfârşitul războiului, atât Wehrmachtul, cât şi

Armata Roşie renunţaseră deja definitiv la revolvere. Şi cum a ajuns revolverul respectiv în mâinile aghiotantului lui Vlasov, fugit la comunişti? Să ne gândim: s-a predat un vlasovist. Cine din Biroul de contrainformaţii SMERŞ i-ar fi lăsat pe mână o armă vlasovistului prizonier?

Pentru că nu a fugit un simplu vlasovist, ci un ofiţer. Şi nu un simplu ofiţer, ci însuşi aghiotantul lui Vlasov.

Cine şi-ar fi asumat răspunderea de a-i da un revolver, fie el şi o piesă de muzeu?

O, această precizie a lui Jukov! Ah, această uimitoare capacitate de a remarca detalii pe care el însuşi nu le-a văzut niciodată: aghiotantul l-a ajuns din urmă pe Vlasov şi l-a lovit cu revolverul în ceafă… Nu în creştet, nu în tâmplă, nu în gât, nu în grumaz – exact în ceafă.

Aşadar de unde-şi lua Jukov detaliile?

Răspunsul este foarte simplu. Cândva a apărut o cărţulie dezgustătoare a lui Arkadi Vasiliev, *V ceas dnia, vaşe prevoshoditelstvo* (*La ora unu ziua, excelenţa voastră*). Acesta este un roman preparat în bucătăria de la Lubianka. Cei de acolo se pricep la aşa ceva. La Lubianka, „roman” nu însemna ceea ce ştim cu toţii. În limbajul de la Lubianka, cuvântul „roman” desemna mărturiile inventate şi absolut incredibile ale arestaţilor. „Romancieri” erau numiţi cei mai mari sadici din Lubianka. Capabili să inventeze subiecte fantastice şi apoi să smulgă cu dibăcie mărturisiri de la arestaţi. „Prozatorul” Arkadi Vasiliev era agent plătit al Securităţii. El executa ordinele. Cele mai murdare. De pildă, el a fost aşa-numitul „acuzator public” în procesul lui Daniel şi al lui Siniavski. El i-a acuzat că au îndrăznit să gândească independent. Tot procesul a fost o mamă de bătaie demonstrativă şi o învăţătură de minte pentru popoarele Uniunii Sovietice şi pentru toate statele „înfrăţite”: să nu îndrăzniţi să gândiţi! Are cine să gândească în locul vostru!

Pentru voi gândeşte Comitetul Central!

Activitatea de „acuzator public” îi aducea lui Arkadi Vasiliev un venit frumuşel. Detalii – în cartea lui L. Vladimirov *Rossia bez prikras i umolceanii* (*Rusia fără exagerări şi omisiuni*) (Posev, München, 1968).

Pentru Arkadi Vasiliev, scrierea „romanelor” despre Dzerjinski cel bun la suflet, despre cekiştii cu inimi fierbinţi şi mâini curate, despre duşmani perfizi reprezenta îndeplinirea sârguincioasă a aceloraşi obligaţii de „acuzator public”. Cartea *V ceas dnia, vaşe prevoshoditelstvo* este încununarea carierei de procuror a lui Vasiliev. Minciuna se vede încă din titlu. În Armata Rusă de Eliberare n-au existat nici alteţe şi nici excelenţe – erau domni: domnul locotenent, domnul maior. În ARE erau domni numai pentru că limba rusă nu mai avea alt cuvânt potrivit – nici pan, nici herr, nici mister, nici sir. Domn sau tovarăş. A treia variantă nu exista. Tovarăşi nu voiau deloc să fie. Totuşi mai era o variantă: cetăţean-şef… Dar, dintr-o serie de motive, nu a fost adoptată. Ce a mai rămas în afară de domni?

„Romanul” lui Vasiliev nici măcar nu este despre Vlasov. Este în primul rând despre bravii şi curajoşii cekişti cu ochi inteligenţi, uşor obosiţi. După toate aparenţele l-au înconjurat pe Vlasov cu formaţiuni de luptă compacte. Ei ştiau totul, vedeau totul, prevedeau totul. Ei erau cei care puneau beţe în roate. Ei erau curajoşii şi vitejii care salvau ţara.

În acest „roman” totul este denaturat, cartea conţine multe detalii inventate. Documente referitoare la înclinaţiile spre jaf ale lui Vlasov nu există. De aceea Vasiliev a trebuit să descrie amănuntele bazându-se exclusiv pe propria imaginaţie.

Pe lângă Vasiliev au mai fost şi alţi „prozatori” de teapa lui. Cântau şi ei balade despre bravii cekişti care l-au înconjurat pe Vlasov. Iar marele strateg Jukov a repetat toate aceste tâmpenii.

Le-a sonorizat, cum se spune acum în cercurile înalte.

Jukov avea rolul de a da amploare bârfelor. Prima etapă au constituit-o „romanele” lui Vasiliev, Kojevnikov şi ale altor securişti. A doua etapă a fost reprezentată de „amintirile” lui Jukov. Mai întâi inventau, apoi Jukov „îşi amintea” brusc toate invenţiile lor. Nimeni nu ascundea faptul că „romanele” lui Vasiliev şi ale altora ca el erau ficţiune, de foarte proastă calitate. Însă după ce au fost confirmate de Jukov, scornelile securiştilor s-au transformat în „fapte istorice”.

4

Nu mai puţin uluitoare sunt poveştile lui Jukov despre faptul că îl cunoştea pe Vlasov încă din anii 1920. Nici în anii 1920, nici în anii 1930 Jukov nu l-a întâlnit pe Vlasov şi nu l-a cunoscut. Drumurile lor nu au coincis şi nu s-au intersectat. Biografia lui Vlasov povestită de Jukov nu se încadrează în niciun fel de standarde. Chiar şi „prozatorii” de la Lubianka ar fi trebuit să se ruşineze citind baladele strategului.

Jukov a urmat nişte cursuri în anul 1924, iar Vlasov în 1920, alte cursuri în 1928-1929 şi academia în 1934-1935.

Până în 1940, drumurile lui Jukov şi Vlasov nu au coincis nu numai din punct de vedere temporal, ci şi din punct de vedere spaţial şi în ceea ce priveşte profilul. Jukov era cavalerist, în timp ce Vlasov nu avea nicio legătură cu cavaleria. Foaia matricolă a lui Vlasov: simplu combatant în Regimentul 27 Infanterie Volga, apoi în Regimentul 14 Infanterie Smolensk al Diviziei 2 Infanterie Don. În această divizie, care ulterior a fost redenumită Divizia 9 Infanterie Don, Vlasov a urcat toate treptele ierarhice, fără a sări vreuna, de la comandant de pluton

până la comandant de regiment. Timp de doi ani, Vlasov a fost profesor de tactică. Apoi a comandat Regimentele 215 şi 133 Infanterie. În ani diferiţi, Vlasov a avut în cariera sa câteva funcţii în serviciile de informaţii: de la adjunct al şefului sectorului 1 (de informaţii) al secţiei de informaţii a statului-major al Regiunii Militare Leningrad până la şef al secţiei de informaţii a statului-major al Regiunii Militare Speciale Kiev. În septembrie 1938, Vlasov a fost numit comandant al Diviziei 72 Infanterie. Din octombrie 1938 până în noiembrie 1939 s-a aflat în delegaţie în China având funcţia de consilier militar şi a primit o distincţie chinezească din aur. După ce a revenit, în ianuarie 1940, Vlasov a fost numit comandant al Diviziei 99 Infanterie, apoi, în februarie 1941, comandant al Corpului 4 Mecanizat.

Vlasov nu avea ce să caute la cursurile de cavalerie, unde pretinde Jukov că l-ar fi întâlnit. Vlasov avea un profil al pregătirii complet diferit: 24 de cursuri pentru corpul de comandă al Armatei Roşii la Nijegorodsk, cursuri superioare de tactică-infanterie pentru perfecţionarea corpului de comandă al Armatei Roşii („Vîstrel”) şi primul curs al Academiei Militare Frunze.

În „Regiunea Militară Specială Ucraina” Vlasov nu a activat nici în 1940, nici în alt an. Nu avea cum. Şi Jukov nu a comandat această regiune militară. Şi nici nu avea cum să o comande, pentru că această regiune militară nu a existat niciodată. A existat Regiunea Militară Ucraina. Dar nu era specială. Şi a existat numai până pe 16 mai 1935. În acea perioadă nici Jukov, nici Vlasov nu erau acolo. Pe 17 mai 1935 Regiunea Militară Ucraina a fost împărţită în Regiunea Militară Kiev şi Regiunea Militară Harkov, iar pe 26 iulie 1938 Regiunea Militară Kiev a devenit Regiunea Militară Specială Kiev.

Marele strateg povesteşte biografia lui Vlasov, dar nu-şi aminteşte propria biografie. Habar n-are unde şi când a activat.

Nu-şi aminteşte ce unităţi a comandat. Despre alţii nu ştie nimic nici pe departe.

Vlasov nu avea cum să comande Divizia 40 Infanterie în bătălia de lângă Moscova. Divizia 40 Ordjonikidze, distinsă cu Ordinul „Lenin”, nu a luptat lângă Moscova. În general nu a fost pe frontul sovieto-german. Divizia 40 se afla în apropiere de Poset, chiar la marginea teritoriului sovietic. Aceasta era renumita divizie Hasan. Acolo erau două: 32 şi 40. Divizia 32 a colonelului V.I. Polosuhin a fost transferată în toamna anului 1941 din Orientul Îndepărtat, iar Divizia 40 a comandantului de brigadă S.K. Mamonov a rămas acolo. Pe toată perioada războiului ea a făcut parte din structura Corpului 39 Infanterie al Armatei a XXV-a a Frontului Orientul Îndepărtat. Povestea lui Jukov despre faptul că Vlasov „s-a dovedit a fi un slab comandant” este o minciună. Înainte de război Vlasov a comandat Divizia 99 Infanterie care, sub comanda sa, a devenit cea mai bună divizie a Armatei Roşii. Cea mai bună dintre toate cele 303 divizii, atât de infanterie, cât şi dintre toate celelalte. Divizia 99 pregătită de Vlasov a fost prima din Armata Roşie care în prima lună de război a primit o distincţie militară. Însuşi Jukov pomeneşte acest lucru:

> Divizia 99, provocându-i inamicului pierderi mari, nu a cedat niciun metru din poziţiile ei. Pentru acţiunile sale eroice, a fost distinsă cu Ordinul „Steagul Roşu” (*Vospominania i razmîşlenia,* 2003, vol. 1, p. 273).

În război, Vlasov nu a comandat nici Divizia 40, nici altă divizie. Înainte de război a fost avansat, devenind comandant al Corpului 4 Mecanizat al Armatei a VI-a, iar 22 iunie l-a surprins în această funcţie. În situaţia catastrofală din vara anului 1941 el s-a evidenţiat în mod deosebit. În a doua lună de război a fost numit comandant al Raionului Fortificat Kiev. Totodată, a primit ordin să constituie (din materialul avut la îndemână) şi

să conducă Armata a XXXVII-a. Vlasov a format armata şi, sprijinindu-se pe Raionul Fortificat Kiev, a respins timp îndelungat atacurile germane. Au fost nevoiţi să recunoască acest lucru până şi comandanţi sovietici de rang înalt şi cu o reputaţie ireproşabilă. De două ori Erou al Uniunii Sovietice, generalul-colonel A.I. Rodimţev: „Prin eforturi eroice, Armata a XXXVII-a a înlăturat ameninţarea directă a Kievului dinspre sud” (*VIJ*, nr. 8, 1961, p. 69). E drept că Aleksandr Ilici nu a precizat cine anume a format Armata a XXXVII-a, pe un teren gol, din rezervişti neinstruiţi şi a condus-o cu atâta pricepere.

> Pe linia întâi a RF Kiev, în perioada 11-14 iulie a fost respins primul atac insistent al infanteriei motorizate şi al tancurilor inamicului, care încercau să cucerească din mers Kievul şi punctele de trecere peste Nipru. Apoi, sprijinindu-se pe acest RF, trupele Armatei a XXXVII-a au respins timp de 71 de zile atacurile Diviziei 17 a inamicului (*Injenernîe voiska Sovetskoi Armii* [*Trupele de geniu ale Armatei Sovietice*], Moscova, p. 195).

La Plenara din octombrie 1957 a CC al PCUS Hruşciov a fost nevoit să recunoască: „Pe atunci la comanda Armatei a XXXVII-a se afla Vlasov şi a comandat-o excelent” (Gheorghi Jukov, *Stenograma Plenarei din octombrie 1957 al CC al PCUS şi alte documente*, p. 385).

În 1941, eroicii apărători ai Kievului îşi spuneau cu mândrie vlasovişti.

Nu a fost vina lui Vlasov că Armata a XXXVII-a a fost învăluită pe flancuri. Vinovat de acest lucru a fost Jukov. În iunie, lângă Minsk, din cauza planificării „geniale” a lui Jukov a pierit Frontul de Vest. Stalin a creat un nou Front de Vest, însă Jukov l-a cedat în iulie lângă Smolensk. De acolo s-a desfăşurat Guderian şi a lovit în spatele Frontului de Sud-Vest, a făcut un ocol sub forma unui cârlig adânc, încercuind cinci armate sovietice, printre care şi Armata a XXXVII-a a lui Vlasov. Mai la sud, printr-un cârlig identic, Grupul 1 Tancuri al nemţilor a

încercuit trupele sovietice. Acest grup de tancuri a căpătat libertate de manevră strategică în urma celei mai mari şi grandioase bătălii de tancuri din istoria războaielor, în zona Dubno, Rovno şi Luţk. Din partea sovietică, această bătălie a fost comandată nemijlocit de Jukov. Având un număr de tancuri de opt ori mai mare şi o superioritate absolută din punct de vedere calitativ faţă de inamic, Jukov a reuşit să piardă această bătălie. În consecinţă, inamicul a obţinut libertate de manevră pe teritoriul Ucrainei, a forţat Niprul, după care tancurile lui Guderian şi ale lui Kleist, întâlnindu-se în apropiere de Lohviţa, au închis inelul încercuirii de la Kiev, cea mai mare din istoria omenirii.

Vlasov a apărat Kievul cu ultimele puteri. El nu a abandonat Kievul din proprie iniţiativă, ci la ordinul Comandantului Suprem.

> Convingându-se de inutilitatea atacurilor directe împotriva Raionului Fortificat Kiev, la sfârşitul lui iulie 1941, comandamentul german a înlocuit unităţile Grupului 1 Tancuri cu divizii de infanterie, iar toate unităţile mobile le-a concentrat pe flancuri, în scopul ocolirii în adâncime a capitalei Ucrainei. În septembrie, cu cele două pene din tancuri care înaintau simultan dinspre sud, de la Kremenciug, şi dinspre nord, de la Konotop, duşmanul a închis inelul încercuirii în jurul trupelor noastre aflate în Kiev şi pe malul estic al Niprului, puternic slăbite de luptele neîntrerupte. Pe 19 septembrie, la ordinul lui Stalin, trupele noastre au abandonat oraşul (*VIJ*, nr. 6, 1984, p. 71).

Dacă şi pe alte fronturi măcar jumătate sau chiar un sfert din raioanele fortificate ar fi rezistat la fel cum a rezistat RF Kiev sub comanda lui Vlasov, nu ar mai fi existat niciun *blitzkrieg*, iar inamicul nu ar fi trecut niciodată peste Dvina de Vest şi Nipru.

De pe 20 septembrie până pe 1 noiembrie 1941, Vlasov a încercat să iasă din încercuire. În acest scop, el a străbătut pe jos, prin spatele frontului inamic, drumul de la Kiev la Kursk.

Stalin ştia că Vlasov nu este vinovat, de aceea după ieşirea din încercuire i-a încredinţat din nou o armată: a XX-a a Frontului de Vest.

Suntem din nou în încurcătură. Cum a fost posibil ca Jukov, care din octombrie 1941 a fost comandantul Frontului de Vest, să uite cine a comandat cea mai bună armată a acestui front?

Armata a XX-a a lui Vlasov s-a evidenţiat lângă Moscova chiar şi în faţa armatelor lui Rokossovski, Golikov şi Govorov. Vlasov a fost avansat primul, fiind numit locţiitor al comandantului frontului. Fiecare poate analiza singur succesele lui Vlasov, deschizând ziarele centrale sovietice din 13 decembrie 1941. Printre eroii apărării Moscovei este şi portretul său. Şi în ziarele centrale de pe 3 ianuarie 1942 la fel.

Jukov povestea că Vlasov nu era capabil să conducă nici măcar o divizie şi, chipurile, avea de gând să-l înlăture de la comanda diviziei. Aceasta după război. Dar înainte? În 1940, Jukov a scris despre Vlasov, comandantul Diviziei 99 Infanterie, o caracterizare conformă cu realitatea (adică strălucită), considerându-l cel mai bun comandant de divizie din Regiunea Militară Specială Kiev şi din toată Armata Roşie. În urma acestei caracterizări Vlasov (pe timp de pace!) a primit cea mai înaltă distincţie a statului – Ordinul „Lenin”. După un an şi ceva, pe 24 ianuarie 1942, Jukov a mai semnat o caracterizare: „Personal, generalul-locotenent Vlasov este bine pregătit din punct de vedere operativ, posedă aptitudini organizatorice. De conducerea trupelor armatei se achită pe deplin”.

Însă după război Jukov a uitat toate acestea.

În povestea lui Jukov prostiile se suprapun peste alte prostii.

Jukov nu putea să „aibă de gând” să-l înlăture pe Vlasov de la comandă.

În primul rând nu avea motive să-l înlăture. Operaţiunea lui Vlasov de pe râul Lama a intrat în toate manualele ca un model excepţional. E drept că fără a fi pomenit numele lui Vlasov. Iar un alt comandant de valoarea lui pur şi simplu nu exista în Uniunea Sovietică în acea perioadă.

În al doilea rând, comandantul frontului nu avea dreptul să-l destituie pe comandantul unei armate. Pentru încercarea de a destitui un comandant de armată, sau numai pentru intenţia de a se amesteca în modul de distribuire a cadrelor de către Stalin, putea avea mari neplăceri.

Chiar dacă l-am crede pe Jukov că în bătălia de lângă Moscova Vlasov a comandat doar o divizie, care de fapt se afla la zeci de mii de kilometri de Moscova, în cealaltă parte a globului, chiar şi atunci nimic nu se potriveşte. Deşi este interesant: Vlasov a comandat, chipurile, doar o divizie, iar Stalin îl numeşte imediat locţiitor al comandantului Frontului Volhovsk!

Aşa ceva nu s-a pomenit nici măcar în imperiul lui Stalin.

Am demonstrat nu o dată că dialogurile dintre Jukov şi Stalin sunt inventate. Iată încă un exemplu: Stalin îi telefonează lui Jukov şi îi spune că îl ia pe Vlasov, întrucât pe Frontul Volhovsk s-a creat o breşă.

Stalin nu i-a spus aşa ceva lui Jukov şi nici nu avea cum să-i spună. Din două motive.

În primul rând, Stalin nu l-a luat pe Vlasov de sub comanda lui Jukov pentru a-l trimite pe Frontul Volhovsk. Pentru primăvara anului 1942 Stalin planifica o operaţiune de rupere a frontului spre Zaporoje şi de forţare a Niprului. Pregătindu-se

pentru această operaţiune de mare amploare, Stalin îşi întărea flancul sudic. Inclusiv prin numirea cadrelor. Salin l-a trimis pe Vlasov pe Frontul de Sud-Vest ca locţiitor al comandantului.

În al doilea rând, comandantul Armatei a XX-a a Frontului de Vest, generalul-locotenent Vlasov, s-a aflat în subordinea lui Jukov numai până pe 7 februarie 1942. Nici în ianuarie, nici la începutul lui februarie 1942 Stalin nu avea cum să-i spună lui Jukov de situaţia dificilă de pe Frontul Volhovsk, întrucât acolo nu se întâmplase încă nicio catastrofă şi nici nu se întrezărea.

Abia peste o lună, pe 8 martie 1942, Stalin l-a chemat pe Vlasov din staţia Svatovo din regiunea Voroşilovgrad, unde se afla statul-major al Frontului de Sud-Vest şi l-a numit locţiitor al comandantului Frontului Volhovsk. Vlasov a primit ordin să salveze Armata a II-a de şoc. Dar situaţia acesteia era absolut fără speranţă. Iată doar un exemplu. Pe 6 august 1942, şeful secţiei speciale NKVD a Frontului Volhovsk, maiorul superior de securitate Melnikov i-a expediat locţiitorului comisarului pentru Afaceri Interne, comisarul de rang trei al securităţii de Stat Abakumov, referatul „Eşecul operaţiunii de scoatere a trupelor Armatei a II-a de şoc din încercuirea duşmanului”. Din multitudinea de exemple care ilustrează situaţia în care se afla Armata a II-a de şoc face parte şi acesta:

> Locţiitorul şefului secţiei politice a Diviziei 46, Zubov, a reţinut un ostaş din Brigada 57, Afinoghenov, care tăia din cadavrul unui camarad ucis o bucată de carne ca s-o mănânce. Fiind reţinut, Afinoghenov a murit pe drum de epuizare.

Armata a II-a de şoc nu avea proiectile, nu avea cartuşe, nu avea benzină pentru maşini, nu avea niciun fel de mijloace de transport. Caii îi mâncaseră demult. Armata se hrănea cu firimituri de pesmeţi. Porţia de hrană a fost redusă de la 50 de grame de firimituri pe zi la 10 grame. Apoi s-au terminat şi firimiturile. Armata a II-a de şoc fierbea carâmbii cizmelor,

curelele, genţile comandanţilor; şi mânca din cadavrele camarazilor.

Afirmaţiile lui Jukov că Vlasov s-a predat au fost dezminţite demult de documente. Vlasov a fost capturat pe 12 iulie 1942 în satul Tuhoveja din regiunea Leningrad. Generalul care rătăcea prin pădure complet epuizat a fost adăpostit şi ascuns de către ai noştri, care apoi… l-au predat nemţilor. Nu pentru un sac de cartofi şi nici pentru un kilogram de slănină. Din considerente ideologice.

6

Apropo de trădători.

Atitudinea propagandei comuniste faţă de personalitatea lui Andrei Andreevici Vlasov este bizară. Până la prăbuşirea Uniunii Sovietice, comuniştii l-au numit trădător. Nu trebuie să ne mire acest lucru, cu toate că şi aici avem unele obiecţii. În timpul lui Lenin, în Rusia au fost ucişi mai mulţi oameni decât în timpul ocupaţiei hitleriste. Lenin a fost spion german. Acest lucru nu-l mai contestă nimeni. Să-i slugăreşti pe nemţi este rău. Dar să slugăreşti un spion al nemţilor este mai bine? Despre Lenin, distrugătorul Rusiei, scrie astăzi chiar şi *Literaturnaia gazeta* (nr. 19, 2004): marele conducător nu a luat bani numai de la Statul-Major General german, ci şi de la serviciile de spionaj japoneze, în timpul războiului ruso-japonez, pentru a submina Rusia. Dacă aceasta nu este trădare de Patrie, atunci ce este?

Hitler a jefuit Rusia. Dar parcă Lenin nu a jefuit-o? Iată nişte fragmente foarte mici care ilustrează bunătatea lui Lenin. Anul 1919.

În Polonia au trimis ilegal un grup al corpului de comandă al diviziei în frunte cu un comisar politic, fostul locotenent al vechii armate, Stefan Jbikovski. Acest grup a înfiinţat o secţie militară în cadrul partidului comunist al Poloniei şi pregătea o insurecţie armată, el dispunând de mijloace financiare nelimitate, primite de la Komintern (V.I. Piatniţki, *Osip Piatniţkii i Komintern na vesah istorii* [*Osip Piatniţki şi Kominternul în balanţa istoriei*], Minsk, 2004, p. 76).

Aici există un cuvânt-cheie – nelimitate.

Acelaşi an 1919.

În a doua jumătate a lunii mai a sosit la Viena un emisar al lui Béla Kun, unul dintre cei mai importanţi comunişti unguri – Erne Bettelheim. El a adus cu sine o grămadă de bani şi un plan total absurd al unei revoluţii socialiste în Viena (*Ibidem*, p. 79).

Septembrie 1919. La indicaţia personală a lui Lenin de pregătire a revoluţiei mondiale, s-a deplasat în Germania un oarecare Reich Iakov Samuilovici, cunoscut şi ca „tovarăşul Tomas”. Iată relatarea acestuia.

Instrucţiunile lui Lenin au fost scurte: „Luaţi cât mai mulţi bani, expediaţi rapoarte, şi dacă este posibil, ziare, iar în general acţionaţi aşa cum vă dictează situaţia. Numai să acţionaţi!”. Imediat am scris biletele corespunzătoare: lui Ganeţki, Dzerjinski… În perioada aceea Ganeţki răspundea de casieria partidului, nu de cea oficială, de care răspundea Comitetul Central al partidului, şi nici de cea guvernamentală, administrată de instanţele corespunzătoare, ci de casieria secretă a partidului, care se afla la dispoziţia lui Lenin şi de care acesta dispunea individual după cum credea de cuviinţă, fără să dea socoteală nimănui. Ganeţki era omul căruia Lenin îi încredinţase tehnica administrării acestei casierii… Eu îl cunoşteam pe Ganeţki de mulţi ani şi acesta m-a primit ca pe o veche cunoştinţă, mi-a predat un milion de ruble în valută germană şi elveţiană. Apoi m-a condus în depozitul casieriei secrete a partidului… Pretutindeni aur şi obiecte de valoare: pietre preţioase scoase din monturi stăteau grămezi pe rafturi, probabil că cineva a încercat să le sorteze şi a renunţat. O ladă lângă intrare era plină cu inele. În alte lăzi erau monturi din aur, din care fuseseră scoase pietrele. Ganeţki a plimbat felinarul de jur-împrejur şi mi-a spus zâmbind: „Alegeţi!”. Apoi mi-a explicat că

toate aceste bijuterii confiscate de CC de la persoane particulare la indicaţia lui Lenin, Dzerjinski le-a predat aici pentru nevoile secrete ale partidului… Îmi era foarte penibil să aleg: cum să le evaluez? Nu mă pricepeam deloc la pietre preţioase. „Credeţi că eu mă pricep? mi-a răspuns Ganeţki. Aici ajung numai cei în care Ilici are încredere. Alegeţi din ochi, cât consideraţi necesar. Ilici mi-a scris să luaţi cât mai mult.” … Am început să iau, în timp ce Ganeţki îmi tot spunea: luaţi mai mult, şi mă sfătuia ca în Germania să nu le vând pe toate odată, ci pe măsura necesităţii. Şi într-adevăr, ulterior le-am vândut pe parcursul mai multor ani… Mi-am umplut un geamantan cu pietre preţioase. Aur nu am luat, e prea voluminos. Nu mi-a cerut nimeni nicio chitanţă pentru pietre, în schimb pentru valută, bineînţeles, am dat o chitanţă (*Ibidem*, pp. 150-151).

Geamantanul cu briliante şi milionul în valută erau numai pentru primele necesităţi. Pentru a se stabili în Berlin. După aceea mijloacele băneşti pentru „tovarăşul Tomas” au început să sosească pe canalele oficiale.

Din Rusia, cu poşta diplomatică, Reich nu primea numai valută, ci şi tot felul de lucruri de valoare… Din Moscova îi venea nu numai valuta, ci şi briliante, colecţii de opere de artă şi numismatice. Valorificarea acestora nu era deloc uşoară. Astfel, Reich nu a reuşit mult timp să vândă o colecţie de monede din argint – anticarii berlinezi nu se încumetau să evalueze costul lor real… Întrucât era destul de incomod pentru el să meargă în Rusia după bani şi alte valori, acestea ajungeau la el printr-un curier al Comisariatului Poporului pentru Afaceri Externe. Banii îi veneau şi pentru mituirea poliţiştilor de diferite grade, pentru închirierea mijloacelor de transport, inclusiv a avioanelor, pentru achiziţionarea de locuinţe conspirative, pentru cumpărarea şi expedierea la Moscova a noutăţilor literare, a secretarelor vorbitoare de limbă germană, şi chiar pentru „diverse delicatese”, aşa cum scria însuşi Reich într-o scrisoare pe 19 august 1920. La dispoziţia sa se aflau în permanenţă două avioane… Banii se păstrau, de regulă, în apartamentul tovarăşului Tomas. Erau depozitaţi în geamantane, genţi, dulapuri, uneori în teancuri groase pe rafturile cu cărţi sau în spatele cărţilor. Predarea banilor se făcea în apartamentele noastre, seara târziu, în câteva cutii de carton, cântărind fiecare câte 10-15 kilograme. Deseori trebuia să iau din cale pachetele cu bani, care împiedicau trecerea (*Ibidem*, pp. 152-161).

Acesta este un mic fragment dintr-o carte de 715 pagini tipărite cu caractere mici. În ea se vorbeşte despre un singur lucru: ce extraordinar de bun era Lenin – luaţi mai mult! În ţară

era foamete cumplită, iar Lenin nu se zgârcea la briliante. Nu se zgârcea la avuţia naţională pe care experţii străini nu se încumetau să o evalueze. Şi „tovarăşul Tomas” nu era singurul. Lenin împărţea avuţia naţională şi în America, şi în Japonia, şi în România. Dacă în Antarctida în afară de pinguini ar mai fi trăit şi altcineva, Lenin ar fi organizat şi acolo un partid comunist. Şi le-ar fi umplut geamantanele cu briliante, iar rafturile de cărţi – cu lăzi pline cu bani. De unde avea Lenin comorile? De la tovarăşul Dzerjinski. Acesta, conform învăţăturii lui Marx, a desfiinţat clasele conducătoare. Cu acest prilej nu i-a uitat nici pe băieţii săi, nici pe sine însuşi. Cea mai mare parte a valorilor rămase după nimicirea milioanelor de oameni a nimerit în buzunarele celor cu inimi fierbinţi şi mâini curate. O altă parte a fost predată pentru nevoile guvernului, partidului, câte ceva a ajuns şi în puşculiţa personală a lui Lenin, din care acesta dăruia cu atâta generozitate. Iar mâna celui care dădea nu sărăcea.

Este interesant faptul că înainte de a acapara puterea, Lenin a fost acuzat de spionaj în favoarea Germaniei. Acuzaţiile au fost dovedite în totalitate. Rămăsese o singură verigă slabă – legătura lui Lenin cu Ganeţki. Lenin s-a agăţat de acest lucru: Da, Ganeţki este spion, da, el a primit bani de la kaiser pentru distrugerea Rusiei, numai că eu ce amestec am în toate astea? Nu cunosc niciun Ganeţki. Nu am primit bani de la el… Ulterior, după acapararea puterii, Lenin l-a numit pe respectivul Ganeţki administratorul grămezilor de briliante pentru care nu dădea socoteală nimănui.

De dragul dreptăţii, trebuie să adăugăm că nu numai Vladimir Ilici îşi umplea hambarele proprii cu briliante. Asemenea fonduri private aveau şi Troţki, Sverdlov, Buharin, Zinoviev şi alţi tovarăşi. Nici aceştia nu dădeau socoteală nimănui.

Cu mâinile călăilor săi, Hitler a ucis milioane de oameni de-

ai noştri, a jefuit, a trimis în Germania comorile Rusiei pentru a construi acolo o societate socialistă.

Cu mâinile călăilor săi, Lenin a ucis milioane de oameni de-ai noştri, a jefuit, a trimis în Germania comorile Rusiei pentru a construi acolo o societate socialistă.

Vlasov l-a slujit pe Hitler. Aceasta a fost trădare de Patrie.

Jukov l-a slujit pe Lenin…

Să-i slujeşti lui Hitler este o ticăloşie şi o crimă. Dar lui Lenin? Cu ce este Lenin mai bun decât Hitler?

Lenin şi Stalin au ucis mai mulţi oameni decât Hitler – de aceea, din punct de vedere aritmetic, alegerea lui Vlasov este de preferat alegerii lui Jukov. Însă noi mergem mai departe de calculele aritmetice. Hitleriştii aduceau moartea. În schimb marxiştii-leniniştii-troţkiştii-staliniştii nu aduceau numai moartea, ci şi distrugerea morală a întregii omeniri. Hitleriştii se ocupau cu nimicirea obişnuită. Comuniştilor acest lucru nu le era suficient. Înainte de a ucide, ei trebuiau mai întâi să „reeduce” milioane de oameni, adică să-i transforme în nişte ipocriţi fără suflet al căror singur scop era să supravieţuiască cu orice preţ.

7

În timpul lui Stalin au fost ucişi şi mai mulţi oameni decât în timpul lui Lenin. Nu din cauză că Stalin era mai rău decât Lenin, ci pur şi simplu pentru că s-a aflat la putere o perioadă de şase ori mai lungă. Nu este o mare cinste să slujeşti sub steagul roşu al călăului de Hitler. Dar cu ce este mai bun steagul roşu al călăului de Stalin?

Însă nu despre acest lucru este vorba. Sub conducerea Partidului Comunist, Uniunea Sovietică a fost ruinată, iar în cele din urmă s-a dezmembrat. După prăbuşirea regimului satanic s-a întâmplat ceva incredibil. Brusc, ziarul *Argumentî i faktî* (nr. 9, 1996) l-a numit pe generalul-locotenent Andrei Andreevici Vlasov trădător. M-am frecat la ochi, nu-mi venea să cred. Dar în ziar scria exact aşa: „În conştiinţa noastră naţională, cuvântul «vlasovist» este până în ziua de astăzi asociat cuvântului «trădător»!”.

Aşa scrie, negru pe alb.

Tovarăşi dragi, priviţi în jurul vostru, uitaţi-vă cu atenţie! Oare pe Vlasov ar trebui să-l considerăm un etalon al ticăloşiei? Vă dau un exemplu mai apropiat. Chiar în preajma voastră, în timp şi în spaţiu, chiar la Moscova, îşi duce traiul un oarecare Viktor Gheorghievici Kulikov, Mareşal al Uniunii Sovietice, Erou al Uniunii Sovietice. A activat în Armata Roşie de pe 21 decembrie 1939. Există pe undeva vreo menţiune că ar fi încercat să fugă din Armata Roşie? Deocamdată, din păcate, nimeni nu a reuşit să descopere astfel de informaţii. Şi cu toate acestea, în perioada aceea, Armata Roşie era un aliat fidel al lui Hitler şi lupta de partea Germaniei. Împreună cu Hitler, Armata Roşie a hărţuit şi a distrus Europa. Au desfăşurat împreună operaţiuni represive, precum cea din Polonia, de exemplu. Au nimicit împreună mase întregi de oameni. Germanii veneau la noi pentru a învăţa să construiască lagăre de concentrare. (Ulterior, după război, noi am adaptat necesităţilor noastre lagărele de concentrare hitleriste.)

Tovarăşii comunişti de la *Argumentî i faktî* au o logică uimitoare: Vlasov a activat într-o armată care lupta de partea lui Hitler, ceea ce era rău, în timp ce Kulikov a activat într-o armată care lupta şi ea de partea lui Hitler, ceea ce era bine.

Salvând reputaţia ţării mele, a poporului meu şi a armatei mele, urlu să fiu auzit pe toate continentele: noi nu am

intenţionat să rămânem pentru totdeauna hitlerişti! Noi voiam să o rupem cu hitlerismul.

Nu am dreptate?

Nu! Mareşalul Uniunii Sovietice V.G. Kulikov nu este de acord: noi nu aveam de gând să rupem relaţiile cu Hitler! Noi toţi, şi eu personal, voiam să-i rămânem fideli lui Hitler!

Ce rezultă de aici? Că Mareşalul Uniunii Sovietice V.G. Kulikov este antifascist fără voia sa. Pur şi simplu Hitler nu a mai vrut să fie prieten cu poporul sovietic şi cu marii săi conducători. Dacă Hitler nu ne-ar fi atacat, Kulikov ar fi rămas în continuare un hitlerist credincios.

Iată-l şi pe şeful tuturor scriitorilor din URSS, Eroul Uniunii Sovietice Karpov. Ideea sa este aceeaşi: recunosc, am luptat împotriva lui Hitler, dar nu pentru că aşa am vrut! Hitler a fost cel care nu a mai vrut să aibă de-a face cu noi; dar dacă ar fi fost după mine, eu, alături de SS, aş fi continuat să incendiez satele şi să împuşc mii de prizonieri.

Şi au mai fost încă mulţi alţii de teapa lor.

Prin urmare, toţi cei care afirmă că Uniunea Sovietică nu intenţiona să atace Germania se declară astfel slugoi hitlerişti: l-aş fi slujit bucuros pe Hitler, numai că el nu m-a luat în slujba sa. În schimb tot noroiul este aruncat asupra generalului-locotenent Andrei Andreevici Vlasov din invidie: pe el Hitler l-a luat în slujba sa, pe mine nu. Eu l-aş fi slujit cu credinţă şi adevăr…

1. *Russkaia Osvoboditelnaia Armia* – Armata Rusă de Eliberare (n.tr.).

2. De la *Smert şpionam!* – „Moarte spionilor!” (n.tr.).

3. *Glavnoe Upravlenie Kontrrazvedki SMERŞ Narodnogo Komissariata Oboronî SSSR* – Directoratul principal al contrainformaţiilor SMERŞ al Comisariatului Poporului pentru Apărare al URSS (n.tr.).

Capitolul 32

Lacrimi amare

Încă de pe 6 martie 1953, adică a doua zi după moartea lui Stalin, Beria îi dă dispoziţie prim-locţiitorului ministrului Afacerilor Interne S.N. Kruglov să pregătească propuneri pentru transferul tuturor direcţiilor generale din construcţii ale MVD[1] *în subordinea ministerelor de resort, iar lagărele şi coloniile – la Ministerul Justiţiei. Noul ministru MVD predă Prezidiului Consiliului de Miniştri proiectul hotărârii pe 17 martie, iar pe 18 martie acesta este deja dat publicităţii. În felul acesta, paşii decisivi pentru desfiinţarea Gulagului au fost făcuţi de către Beria încă din martie 1953, în timp ce Hruşciov a făcut doar următorul pas logic, inevitabil, spre eliberarea deţinuţilor politici. Deşi nu s-a prea grăbit.*

Krasnaia zvezda, 20 decembrie 2003

1

De-a dreptul stupefiantă este şi povestea lui Jukov despre Lavrenti Pavlovici Beria.

Iată ce i-a povestit Jukov coautoarei sale Anna Mirkina în timpul primei lor întrevederi: „S-a purtat ca ultimul laş, a plâns la proces, a implorat să fie lăsat în viaţă. Nu, când trebuie să mori, acceptă moartea cu demnitate!”.

Anna Davîdovna îşi aminteşte că Jukov, rostind aceste vorbe despre comportamentul lui Beria la proces, „s-a încordat cumva tot, a devenit din nou inaccesibil şi de o măreţie severă. Şi, te rog să mă crezi, sunt convinsă că acest om ar fi putut muri

numai aşa – cu capul sus” (*Ogoniok*, nr. 16, 1988, p. 14). Jukov a revenit la această temă de mai multe ori:

> În timpul execuţiei Beria s-a purtat foarte rău, ca ultimul laş. Plângea isteric, cădea în genunchi, şi, în sfârşit, s-a murdărit tot (Gheorghi Jukov, *Stenograma Plenarei din octombrie 1957 a CC al PCUS şi alte documente*, p. 624).

Îmi apare din nou în minte figura mitologică a aghiotantului lui Vlasov cu revolverul în mână. Mă uimeşte din nou extraordinara claritate cu care strategul îşi aminteşte evenimente la care nu a participat.

Grupul lui Beria a fost judecat de o instanţă specială a Tribunalului Suprem al Uniunii Sovietice. Preşedinte al instanţei speciale a fost numit Mareşalul Uniunii Sovietice I.S. Konev. Membrii instanţei au fost N.M. Şvernik, E.L. Zeidin, K.S. Moskalenko, N.A. Mihailov, L.A. Gromov, K.F. Lunev, M.I. Kuceava.

Procesul s-a desfăşurat cu uşile închise. Jukov nu a fost prezent la proces.

Cel care a dus la îndeplinire sentinţa a fost generalul-colonel Batiţki, viitor Mareşal al Uniunii Sovietice.

În timpul executării sentinţei au fost prezenţi generalul de armată Moskalenko, viitor Mareşal al Uniunii Sovietice, şi procurorul general al Uniunii Sovietice Rudenko.

Jukov nu a fost prezent nici aici.

Mareşalii Uniunii Sovietice Konev, Batiţki şi Moskalenko nu au trâmbiţat participarea lor la procesul şi execuţia mareşalului Uniunii Sovietice Lavrenti Pavlovici Beria. Nici unul dintre ei nu a lăsat (din câte se cunosc până în momentul de faţă) mărturii scrise despre acest dosar. La fel au procedat şi toţi ceilalţi participanţi la acest dezonorant proces. (Dacă Beria era vinovat,

trebuia judecat în cadrul unui proces cu uşile deschise.)

Mareşalul Uniunii Sovietice Konev, când a ieşit la iveală rolul său în acest dosar, a răspuns scurt: „Nu a fost o treabă de soldat”.

Toţi cei implicaţi în comedia procesului şi în executarea sentinţei considerau participarea lor o ruşine, de aceea nu trăncăneau despre ea cu primele persoane întâlnite în cale.

Numai Mareşalul Uniunii Sovietice Jukov, care nu avea nicio legătură nici cu procesul, nici cu execuţia, a dat amănunte presei. El a povestit ceva ce nu văzuse, ceva la care nu fusese martor. Şi i-a povestit aceste lucruri unei necunoscute, la prima lor întâlnire.

Şi nu a avut nimic împotrivă ca ea să-şi noteze şi să-i publice cuvintele.

2

După cum se vede, nu vom afla niciodată cum s-a purtat Beria la proces şi în timpul execuţiei. Nimeni nu a povestit acest lucru. Cu toate acestea, judecători, acuzatori şi călăi erau peste zece persoane. Iar împuşcarea prim-locţiitorului şefului guvernului, având gradul de Mareşal al Uniunii Sovietice reprezintă un caz unic chiar şi în vesela istorie a iubitei noastre patrii. De aceea zvonuri despre comportamentul lui Beria la proces şi în timpul execuţiei nu puteau să nu circule la toate nivelele societăţii. Dar toate aceste zvonuri dezmint versiunea lui Jukov.

Lavrenti Pavlovici se ruga să-i fie cruţată viaţa, însă fără lacrimi şi fără să se târască la picioarele nimănui. Cu un minut înainte de a fi împuşcat, Beria a

încercat chiar să-şi sfâşie cămaşa la piept, însă aceasta era confecţionată dintr-un material rezistent şi nu a cedat (*Krasnaia zvezda*, 28 iunie 2003).

Aş fi vrut să văd cum s-ar fi comportat Jukov în locul lui Lavrenti Pavlovici.

În acest caz nu este nevoie să apelăm la imaginaţie. A fost publicată *Stenograma Plenarei din octombrie 1957 al CC al PCUS*, în cadrul căreia Jukov a fost dat afară din toate posturile. Stenograma a fixat comportamentul, delicat vorbind, slugarnic al lingăului Jukov. Cum se mai ruga el să fie iertat! Cum se mai umilea!

Eu, tovarăşi, vă mulţumesc sincer pentru această critică obiectivă, deşi amară, pătrunsă de neliniştea partinică a Comitetului nostru Central pentru Forţele noastre Armate...

Şi doar nu-l împuşca nimeni, pur şi simplu tovarăşul era scos la o pensie grasă, la un trai îmbelşugat. În condiţiile păstrării numeroaselor privilegii: apartamente, vile, accesul în sanatoriile nomenclaturii, furnizori speciali, bufetele de la Kremlin, unde pentru câteva copeici mâncai pe săturate, până la ghiftuire.

Memoriile şi poveştile orale ale lui Jukov care au fost date publicităţii sunt toate impregnate de rugăciunea înlăcrimată de iertare, toate reprezintă o laudă linguşitoare la adresa Comitetului Central.

3

Despre cum s-ar fi putut purta Jukov dacă ar fi nimerit în

locul lui Beria în subsolul execuţiilor putem să ne dăm seama după o mulţime de alte lucruri. Se ştie cum se purta Jukov în situaţiile neplăcute pentru el.

Aceeaşi Anna Mirkina, care este convinsă că Jukov nu ar fi plâns în timpul propriei execuţii, povesteşte:

> În martie 1971 s-au deschis lucrările Congresului al XXIV-lea al PCUS. Mareşalul Jukov era delegat al regiunii Moscova. S-a pregătit de plecare. Şi-a făcut un costum nou. Era emoţionat, fiind prima sa apariţie publică la un congres al partidului după mulţi ani în care fusese uitat. Dar s-a întâmplat ceva neprevăzut. Cererea Galinei Aleksandrovna de a obţine o invitaţie a fost refuzată. Atunci, fără a sta mult pe gânduri, ea l-a sunat pe L.I. Brejnev.
>
> După salutul reciproc, între ei a avut loc următoarea discuţie.
>
> — Nu cumva mareşalul se pregăteşte să vină la congres?
>
> — Păi a fost ales delegat.
>
> — Ştiu acest lucru. Totuşi, un asemenea efort, în starea lui! Patru ore la rând să te ridici şi să te aşezi la loc. Nici eu nu m-aş duce, a glumit L.I. Brejnev, dar trebuie. Mă cam doare gâtul – ieri am fost la medic, nu ştiu cum am să citesc raportul. Eu nu l-aş sfătui.
>
> — Dar Gheorghi Konstantinovici vrea atât de mult să vină la congres – pentru el, acest lucru este ultima datorie faţă de partid. În sfârşit, consideră ca pe o reabilitare însăşi prezenţa lui la congres.
>
> — Faptul că a fost ales delegat, a spus Brejnev insinuant, accentuând cuvântul „ales”, aceasta reprezintă o recunoaştere şi o reabilitare.
>
> Nici nu am reuşit să pun receptorul în furcă – povesteşte Galina Aleksandrovna –, că efectiv a început pelerinajul. Au sosit medicii curanţi, mareşalul Bagramian, diverse persoane cu funcţii – toţi încercau care mai de care să-l convingă pe Gheorghi Konstantinovici să-şi cruţe sănătatea. El nu i-a contrazis. A înţeles…
>
> — Uite, am vrut să mă duc la congres. Probabil pentru ultima dată în viaţă. N-a fost să fie.
>
> Buzele îi tremurau şi pe obraz i s-a rostogolit încet o lacrimă. Niciodată nu mai văzusem lacrimi în ochii săi (*Ogoniok*, nr. 19, 1988, p. 20).

Anna Davîdovna nu mai văzuse niciodată lacrimi în ochii celui mai mare comandant militar. Alţii însă au văzut. Cei care au citit *Umbra victoriei* îşi amintesc capitolul „Despre bolşevicul

plângăcios”. Gheorghi Konstantinovici era cam smiorcăit. Un bărbat în vârstă de 42 de ani, cu cinci stele de general pe epoleţi şi cu „Steaua de Aur” de Erou al Uniunii Sovietice, a plâns în public, în gara Kiev a capitalei, pentru că a fost numit pe o altă funcţie decât cea la care aspirase. Acelaşi bărbat zdravăn, la vârsta de 51 de ani, cu epoleţi de mareşal pe umeri şi cu trei „Stele de Aur” pe piept, plângea pentru că nimeni nu a venit la el în vizită… În schimb, dacă ar fi fost executat, el, cu capul sus, plin de mândrie…

4

Acum să privim aceeaşi scenă prin ochii secretarului general al CC al PCUS, Leonid Ilici Brejnev.

Există bărbaţi care după ce au trăit o viaţă cu o soţie (sau cu mai multe, ca în cazul lui Jukov), spre sfârşitul zilelor îşi alungă soţiile de acasă ca pe nişte câini bătrâni şi îşi găsesc altele noi – la jumătate din vârsta lor. Nu pun la îndoială dragostea fierbinte a ultimei soţii a lui Jukov, Galina Aleksandrovna, care era mai tânără decât strategul cu exact 30 de ani. Şi nici nu întreb dacă l-ar fi iubit la fel dacă n-ar fi fost mareşal, ci, să zicem, portar sau paznic la colhoz. Nu este treaba noastră. Altceva voiam să spun.

Duduile de genul ăsta se remarcă printr-o impertinenţă inadmisibilă. Jukov este delegat la congresul comuniştilor. Foarte bine. N-are decât să plece la congres. Dar nu. I s-a făcut şi ei de plimbare. Fără să stea mult pe gânduri, ridică receptorul de fildeş al telefonului cu disc de aur, cu profilul turnului Spasski de la Kremlin, şi cere:

— Aş vrea cu Leonid Ilici. Leonid Ilici? Bună ziua! Nu mă

recunoaşteţi? Păi sunt soţia lui Jukov! Nu. Nu aia care… Eu sunt cea nouă. Uitaţi ce voiam să vă spun. Aş vrea şi eu un bileţel! N-aveţi cumva unul în plus?

Leonid Ilici are de dus tratative cu americanii despre rachetele nucleare. Leonid Ilici are o recoltă slabă, grânele sunt insuficiente pentru a hrăni poporul. Leonid Ilici este îngrijorat de planul cincinal. Corupţia a cuprins toată ţara – şi Uzbekistanul, şi Kazahstanul, şi Gruzia, şi pământul liber al Ucrainei, şi Rusia. Numai la Moscova câte nu se întâmplă. Şi Polonia fumegă. Iar Cehoslovacia abia au cuminţit-o. Dar şi acolo mai arde din când în când. Leonid Ilici are 7.000 de kilometri de graniţă comună cu China. Şi nu are cu ce să o apere. MVD şi KGB s-au încăierat, iar Leonid Ilici nu ştie ce să facă: să-i întărâte sau să-i despartă? Leonid Ilici îl are pe genialul amiral Gorşkov care a construit o ditamai flota, încât noile nave vor trebui tăiate de urgenţă la fier vechi: navele nu au unde să fie amplasate şi nici bază de reparaţii nu există pentru o asemenea armadă. Fiicele lui Leonid Ilici fac atâtea năzbâtii, că-ţi vine să plângi. Inima lui Leonid Ilici îşi face de cap şi tensiunea sare dincolo de normal. În orice moment fârtaţii din Biroul Politic pot să-i sară la gât. Dracu’ ştie cum se va termina congresul ăsta… La un congres asemănător l-au dat jos pe Stalin din cea mai importantă funcţie de partid. Iar înainte de congres toţi îi zâmbeau atât de dulce! Leonid Ilici…

Iar aici o escroacă oarecare îi cere un bilet în plus prin telefon.

Jukov este mareşal. Poate nu cel mai bun. Dar tu, drăguţă, cine eşti? Tu ce merite ai? Ia mai du-te…

Leonid Ilici chiar a acţionat în felul ăsta. E drept că nu a folosit cuvinte triviale. El nu a depăşit limitele bunei cuviinţe. Deşi a exprimat aceeaşi idee, dar destul de blând: ia mai du-te tu, drăguţă, la „Barviha”! Şi ia-ţi şi curtezanul cu tine! Pentru ca să-şi cunoască lungul nasului şi să-şi ţină şi nevasta în frâu.

Leonid Ilici a procedat corect. Iar Jukov a primit o lecţie: stai în banca ta!

Fiecare ofiţer combatant trece împreună cu tovarăşa lui de viaţă prin ani şi garnizoane. Din prima zi îi explică principiile eticii militare: eu, ca locotenent, nu am dreptul să mă adresez direct comandantului de batalion într-o problemă personală, fără să-i cer permisiunea comandantului de companie. Iar tu, draga mea, nu ai dreptul să te adresezi niciunui şef. Treaba ta este să suporţi cu stoicism toate greutăţile şi privaţiunile slujbei militare. Dacă apar probleme, spune-mi mie, iar eu am să le rezolv.

Ultima (nu mai ţin minte a câta la număr) soţie a lui Jukov nu a fost călită prin garnizoane. De aceea Jukov trebuia să-i explice simplu şi clar: există o ierarhie de stat în care eu, Jukov, nu mai am loc. Din care am fost alungat. Însă chiar dacă aş fi făcut parte din ea, oricum nu ai fi avut dreptul să te adresezi demnitarilor statului în chestiuni personale. Aşa ceva nu se face. Brejnev este şeful statului, şeful unei ţări uriaşe. Iar eu sunt un mareşal pensionat. Între Brejnev şi mine este o distanţă uriaşă. Eu nu pot să mă adresez lui într-o problemă personală înainte de a fi încercat să o rezolv la nivele inferioare. Iar tu nu ai dreptul să te adresezi niciunuia dintre ei. Trebuie să ai demnitate. Să nu ceri niciodată nimic nimănui! Spune-mi mie ce ai nevoie şi voi încerca să rezolv. Şi încă ceva: acesta este un telefon cu legătură guvernamentală. Eu fac parte din nomenclatura Biroului Politic. Telefonul a fost instalat pentru mine şi numai eu am dreptul să-l folosesc.

Jukov nu i-a predat tinerei sale soţii bazele eticii de stat, militare şi nomenclaturiste. Şi a obţinut reacţia meritată: soţia ta nu primeşte un bilet în plus, iar tu nu ai ce căuta la adunarea noastră.

Jukov trebuia să se gândească: cum ar fi reacţionat el în locul lui Brejnev dacă l-ar fi deranjat de la treburile sale o duduie

oarecare măritată cu un strateg în dizgraţie?

Oricine şi-ar fi dat seama că soţia a comis, delicat vorbind, o faptă necugetată şi cu asta s-ar fi liniştit.

Însă Jukov a izbucnit în plâns.

5

Tancurile, ca de altfel toată tehnica de luptă, se clasifică în tancuri de luptă, tancuri de instrucţie şi luptă şi tancuri de instrucţie. În conformitate cu această clasificare, pe timp de război orice comandant, indiferent de rang, pe lângă tovarăşa de viaţă care îl aştepta acasă, în spatele frontului, avea şi pe front o tovarăşă de luptă. Acestea mai erau numite SMC – soţii militare de campanie.

Jukov nu putea suporta acest fenomen. Lupta împotriva lui cu hotărâre şi fără cruţare.

STRICT SECRET

ORDIN TRUPELOR FRONTULUI LENINGRAD NR. 0055

or. Leningrad – 22 septembrie 1941

În statele-majore şi la punctele de comandă ale comandanţilor de divizii şi de regimente sunt multe femei, sub pretextul prestării unor servicii gospodăreşti pe lângă comandanţi etc. O serie de comandanţi, pierzându-şi prestigiul de comunist, trăiesc pur şi simplu în concubinaj…

Ordon:

Pe răspunderea consiliilor militare ale armatelor, comandanţilor şi comisarilor unităţilor separate, până pe 23.9.41 vor fi îndepărtate toate femeile din statele-majore şi din punctele de comandă. Un număr limitat de dactilografe vor rămâne numai cu acordul Secţiei Speciale.

Raportaţi executarea pe 24.9.41

Comandantul Frontului Leningrad

Acest ordin a fost publicat pentru prima dată în revista *Istoria Peterburga* (nr. 2, 2001, pp. 87-88).

Tot aici a fost publicat şi ordinul nr. 0066 din 24 septembrie, în care este vorba despre Armata a VIII-a a Frontului Leningrad: „În statul-major al armatei, printre comandanţii de unităţi şi mari unităţi iau amploare beţia şi desfrâul”.

Cine vrea, poate găsi oricâte documente şi mărturii referitoare la bătălia necruţătoare a marelui strateg pentru puritatea morală a comandanţilor comunişti. Dar…

Dar nici strategul nu a putut rezista.

Încă din 1928 a ieşit la iveală afacerea despre bigamia comandantului de regiment Jukov. Aproape în acelaşi timp i s-au născut două fiice: Aleksandra Zuikova i-a născut-o pe Era, iar Maria Volohova – pe Margarita.

Ulterior au apărut multe alte pete de tot felul pe mundirul măreţului. În timpul războiului, acesta s-a dezlănţuit de-a binelea. Nu putea fără bordelurile de campanie, pe care le ţineau pentru strateg zeloşii săi subalterni, sub acoperirea batalioanelor medico-sanitare, a spitalelor de campanie şi nodurilor de comunicaţii.

Pe lângă acestea, Jukov avea şi o SMC permanentă – Lidia Vladimirovna Zaharova. Gradul militar – locotenent-major; funcţia – sora medicală personală a lui Jukov. Geniul artei militare călătorea pe multe fronturi. Dacă i se făcea rău, întotdeauna şi pretutindeni putea beneficia de îngrijirea medicală a celor mai calificaţi medici. Însă pentru el nu era de ajuns. Pe toată durata războiului, Jukov, mujicul zdravăn, era urmat pretutindeni de sora medicală personală.

Surorile medicale nu aveau dreptul la grade de ofiţeri. Acest drept îl aveau doar medicii. Maximum la ce se putea aştepta sora-şefă a secţiei de chirurgie a spitalului de evacuare erau epoleţii de plutonier. O simplă soră medicală putea fi cel mult sergent. Însă Jukov nu dădea doi bani pe legi: a făcut-o ofiţer pe scumpa lui SMC. Şi a acoperit-o cu distincţii. Ziarul *SM Segodnia* (21-27 februarie 1997) a inserat o fotografie a locotenentului-major L.V. Zaharova. Pe piept are zece (!) distincţii militare. Medalia „Pentru merite militare” (în popor se spunea – „Pentru servicii sexuale”) este explicabilă – era distincţia standard pentru SMC. Dar ce caută pe pieptul ei Ordinul „Steaua Roşie”? Şi „Steagul Roşu”?

În august 1941, pe şoseaua spre Luga, cinci tancuri KV, sub comanda locotenentului-major Z.G. Kolobanov, au ţinut în loc timp de o lună tancurile germane. (Până a venit Jukov.) Pe 19 august, Kolobanov, acţionând din ambuscadă, a lovit mai întâi tancul din capul coloanei germane, apoi tancul care încheia coloana. În dreapta şi în stânga drumului era mlaştină. Coloana a rămas blocată, iar Kolobanov a început să tragă în tancuri, distrugându-le unul câte unul. Erau 22. În total, grupul lui Kolobanov a distrus 43 de tancuri germane. Cercetătorul independent Daniel Ibrahimov a depus un efort uriaş: a găsit martori şi documente. Fapta eroică a tanchiştilor lui Kolobanov a fost confirmată în prezent după arhivele ruseşti şi germane, fiind înscrisă în istoria oficială a Regiunii Militare Leningrad, în Gatcina a fost ridicat pe un piedestal un tanc KV, iar pe postament este numele lui Zinovii Grigorievici Kolobanov.

Pentru această faptă eroică, ochitorul tancului comandantului, sergentul-major A.M. Usov, a primit Ordinul „Lenin”, Kolobanov – Ordinul „Steagul Roşie”, iar toţi ceilalţi participanţi la luptă – Ordinul „Steaua Roşie”.

Soţia militară de campanie a lui Jukov are pe piept şi Ordinul „Steagul Roşu”, şi Ordinul „Steaua Roşie”. Deşi ea nu a oprit

tancurile inamicului cu pieptul său şi nici nu a salvat Leningradul.

În plus, mai are şi distincţii poloneze. Însă aici totul este clar. Spre sfârşitul războiului, guvernul comunist al Poloniei s-a aflat sub controlul personal al lui Ivan Serov, prieten la cataramă cu marele strateg. Ordinele militare poloneze erau distribuite în acea perioadă conform tabelelor de repartiţie semnate de Serov. Jukov atârna distincţii sovietice de pieptul lui Serov şi al slugoilor acestuia, iar Serov – distincţii poloneze lui Jukov şi anturajului său.

Pe front, Jukov spumega: „O serie de comandanţi, pierzându-şi prestigiul de comunist, trăiesc pur şi simplu în concubinaj…”. Însuşi comandantul Jukov, uitând de prestigiul de comunist, în cazul dat nu numai că a trăit în concubinaj, dar a comis şi infracţiuni. Atribuindu-i surorii medicale personale grad de ofiţer şi recompensând-o ilegal cu distincţii militare, Jukov a încălcat legea de două ori. Şi prima, şi a doua faptă erau prevăzute de articole de lege. Pe 2 mai 1943, Sovietul Suprem al Uniunii Sovietice a emis decretul referitor la „Răspunderea pentru recompensarea ilegală cu ordine şi medalii ale URSS”. Conform decretului, această infracţiune se pedepsea cu închisoare de la 6 luni la 2 ani. Pe toată perioada războiului Jukov a comis infracţiuni, distribuind distincţii militare actriţelor şi cântăreţelor pe care punea ochii, portarilor, măscăricilor, linguşitorilor şi trântorilor. Uneori Stalin putea fi inadmisibil de indulgent şi de tolerant. Altminteri, delincventul Jukov ar fi zdrăngănit şi el castroanele prin închisori.

Când vine vorba de Vlasov, toată lumea îşi aminteşte tot. Încep cu profilul moral. Locţiitorul comandantului frontului Vlasov avea o SMC! Cum a putut să decadă atât de mult! *Voenno-istoriceskii jurnal* nu s-a jenat să publice scrisorile femeii care i-a fost alături lui Vlasov în încercuirea din care a reuşit să scape, parcurgând pe jos, prin spatele frontului inamic, distanţa de la

Kiev la Kursk. Ce legătură au cu istoria războiului relaţiile personale dintre un bărbat şi o femeie? Însă istoricii noştri cu epoleţi jubilează: poftiţi, citiţi, admiraţi!

În schimb, nimeni nu poate să scrie că Vlasov şi-a făcut soţia militară de campanie ofiţer şi că a decorat-o cu ordine militare pentru fapte eroice sexuale. Dacă s-ar fi întâmplat aşa ceva, şi-ar fi adus aminte cu siguranţă.

Iată încă un general. De rang ceva mai înalt – comandantul frontului, Jukov. Nu se ştie de ce, nimeni nu publică scrisorile pe care i le-a scris SMC şi nimeni nu-l acuză pe Jukov.

Vlasov s-a degradat moral, în timp ce Jukov a avut o idilă. Vlasov a trăit în concubinaj ca un neruşinat, în timp ce pe Jukov iubirea de pe front l-a încălzit, l-a ajutat în momentele grele, l-a inspirat pentru fapte de vitejie şi realizări măreţe.

6

Fiica strategului, Ella Gheorghievna, povesteşte despre calităţile morale ale părintelui său:

> Trebuie să spun că tatăl meu avea o atitudine extrem de intolerantă faţă de divorţuri, considerând că familia trebuie să fie unică pentru toată viaţa. În acest sens îmi amintesc un episod. O dată, pe când era ministru al Apărării, m-a dus cu maşina de la vilă până la Moscova. Pe şoseaua Rubliov, în faţa barierei la un pasaj de cale ferată, maşina noastră s-a oprit lângă maşina lui N.A. Bulganin, în care era el şi o femeie. A trebuit să aşteptăm la barieră destul de mult timp. Deschizând portiera maşinii, Bulganin l-a salutat pe tata şi l-a întrebat cine este cu el în maşină. Tata i-a răspuns că sunt fiica lui şi, la rândul său, l-a întrebat: „Dar cu tine cine este?" „Aceasta e... – Bulganin a ezitat – Lidia Ivanovna."
>
> Am fost neplăcut surprinsă, întrucât o cunoşteam bine pe soţia lui Bulganin, Elena Mihailovna... La cină am început să-i pun întrebări tatălui meu despre întâmplarea de dimineaţă. În loc de răspuns, el s-a dezlănţuit într-o tiradă plină de

furie la adresa celor care, după ce au trăit mulţi ani cu soţiile lor, împărţind cu ele toate greutăţile şi privaţiunile, le înşală cu altele mai tinere. „Se pot întâmpla multe, spunea dânsul, dar familia nu trebuie destrămată.” (Era şi Ella Jukov, *Marşal pobedî. Vospominania i razmîşlenia*, pp. 122-123).

Da, Jukov nu suporta defectele altora. Dar atunci când „s-a dezlănţuit într-o tiradă plină de furie” la adresa celor care-şi schimbă soţiile bătrâne cu altele tinere, el avea deja o amantă, Galina, cu care s-a căsătorit curând după ce şi-a izgonit fosta soţie. Cu ea, cu amanta, şi nu cu soţia legală, ministrul Apărării al URSS, Mareşalul Uniunii Sovietice Jukov a plecat în concediu de odihnă în Bulgaria, demonstrându-le fraţilor comunişti de acolo ce înseamnă libertatea moravurilor. Diferenţa de vârstă era fix de 30 de ani. Ei aveau o fiică din afara căsătoriei, Maria.

În *Amintiri şi reflecţii* Jukov a inclus o fotografie cu cele trei fiice ale sale. Această poză „a devenit un fel de document care atestă existenţa celor trei fiice pe care tata voia să le vadă alături de el: Era, Maria şi cu mine. Despre cea de-a patra fiică, Margarita, care a apărut pe neaşteptate, pe atunci nici nu se pomenise încă” (Era şi Ella Jukov, *Marşal pobedî. Vospominania i razmîşlenia*, p. 63).

Nu intenţionez să scormonesc în viaţa privată a lui Jukov. Este o imensă mocirlă. Nu am făcut decât să atrag atenţia asupra intoleranţei sale comuniste faţă de faptele de degradare morală ale persoanelor din jurul lui.

Această ultimă tânără soţie l-a făcut de râs pe Jukov cerându-i lui Brejnev un bilet în plus. Iar strategul s-a pus pe plâns.

Păi, de ce să plângă?

Nu l-au primit la congres. În acest caz trebuia să se bucure!

Trebuia să-şi îndrepte atenţia spre Kremlin şi spre ceea ce se afla alături. Iată, de pildă, chiar lângă Kremlin se află imensul hotel cu mândrul nume „Rossia”. În acest hotel ruşii nu erau primiţi. Pentru că erau ruşi. Acolo erau primiţi numai străinii. Iar ruşii în hotelul acela spălau vasele şi toaletele, cărau geamantane, prestau servicii sexuale pentru distinşii oaspeţi din străinătate.

Unde, când, în ce ţară mai este posibil aşa ceva? Eu nu mai cunosc o altă ţară la fel!

Vă puteţi imagina situaţia în care un american din Washington nu este primit în hotelul cu mândrul nume „America” din cauză că este american? Vă puteţi închipui că un francez din Paris nu este primit în hotel pentru că este francez?

Aşa ceva a fost posibil numai la noi. În ţara socialismului victorios. Rasism adevărat. Numai că unul deosebit, nemaiîntâlnit nicăieri în lume. Noi avem drumul nostru deosebit. Gândiţi-vă numai: ură de rasă faţă de populaţia autohtonă, faţă de propriul popor. Pot să înţeleg că ruşii nu erau primiţi la „Metropol”, „Naţional”, „Inturist”... dracu’ să-i ia, cu „Metropolul” lor cu tot. Dar ei nu erau primiţi în „Rossia”! Comuniştii au stabilit clar: Rusia nu este pentru ruşi!

Numai o dată la cinci ani, delegaţi aleşi special pentru adunătura comunistă erau cazaţi câteva zile în hotelul „Rossia”. Nu toţi. Majoritatea delegaţilor la congrese aveau reşedinţele lor la Moscova şi în jurul acesteia. Tot felul de Kunaevi, Alievi, Raşidovi şi Şolohovi posedau imobile confortabile în Oraşul din Piatră Albă, pentru a nu se perinda prin tot felul de hoteluri gen „Metropol”. Iar minoritatea oţelarilor şi minerilor erau cazaţi pentru câteva zile la „Rossia”. Aceştia erau plini de o mândrie deosebită: se poartă cu mine la fel ca şi cu străinii! Pentru

această generozitate, mulgătoarele şi oţelarii nomenclaturişti erau gata să slujească cu credinţă şi adevăr cauza lui Lenin şi să susţină crimele rasiştilor de la Kremlin.

Şi iată că Jukov nu a fost primit la acest sabat rasist. Iar el, sărmanul, a vărsat lacrimi.

La adunarea de la Kremlin s-au întrunit duşmanii poporului. Ei au adus cea mai bogată ţară din lume în situaţia de a nu avea cu ce să-şi hrănească poporul. Dacă ar fi bătut zece tone de monede din aur şi i-ar fi plătit pe ţărani pentru grânele cultivate, ţara s-ar fi umplut nu numai cu pâine, ci şi cu carne, cartofi... Însă rasiştii de la Kremlin au decis altceva: să primească fermierii americani aurul, iar mujicul nostru să rămână cerşetor. N-are decât să-şi sugă laba. Nu zece tone, ci sute şi mii de tone de aur au expediat în America pentru ca propriului popor să nu-i rămână nimic. Aceasta este adevărata trădare de Patrie. Şi toţi cei care au participat la aceste congrese sunt trădători şi duşmani ai poporului.

Şi cum altfel: tu, fermier american, ia aurul rusesc, iar tu, mujic rus, ţine o rublă falsă cu care nu poţi cumpăra nimic.

Dacă acesta nu este sabotaj, dacă aceasta nu este trădare faţă de propriul popor, faţă de propria patrie, atunci ce este? Dacă delegaţii la congresele comuniste nu pot fi numiţi duşmani ai poporului, atunci avem oare motive să-i numim prieteni ai poporului?

Se spune că toate acestea nu s-au făcut cu rea intenţie, ci din prostie. Tot felul de Ogarkovi şi Kulikovi ţineau poporul în sărăcie şi beţie, la limita şi dincolo de limita degradării morale, degenerării şi extincţiei, expediau aurul rusesc în America, dar nu le ieşea nimic din asta şi nu au băgat în buzunarul propriu nicio tonă de aur. Să zicem, deşi este greu să admiţi aşa ceva.

Dacă ar fi dat avuţia naţională şi cu această ocazie şi-ar fi oprit o parte pentru ei, ar fi fost escroci şi hoţi. Dar dacă

expediau bogăţiile ţării pur şi simplu de dragul îmbogăţirii Americii şi ruinării propriului popor, fără ca lor să le iasă nimic, înseamnă că mai erau şi cretini.

1. *Ministerstvo Vnutrennih Del* – Ministerul de Interne (n.tr.).

Capitolul 33

Cum le-a făcut pe plac strategul duşmanilor ideologici

Măiestria tactică a lui Jukov consta în superioritatea de 5-6 ori a forţelor. El se temea chiar şi atunci când Vatutin a concentrat pe un front îngust armata de tancuri a tovarăşului Romanenko, două corpuri de tancuri separate, absolut noi, Armata a III-a de şoc de arme întrunite a tovarăşului Kuzneţov, Armata a XXI-a de arme întrunite, câteva brigăzi separate de tancuri, un corp de cavalerie şi multe alte unităţi de întărire. Având astfel de forţe, el se temea totuşi, voia ca trupele Frontului Stalingrad să atragă spre ele forţele inamicului. Iată când şi-a dat Jukov arama pe faţă.

Mareşalul Uniunii Sovietice A.I. Eremenko,
VIJ, nr. 5, 1994

1

Jukov nu-i putea suporta pe falsificatorii istoriei. Ce mai contează un denunţ la CC al PCUS împotriva lui Ceakovski? Jukov l-a acuzat de foarte multe lucruri pe scriitorul care l-a glorificat: în căutare de senzaţii ieftine, Ceakovski le-a făcut jocul duşmanilor noştri ideologici.

Jukov însuşi a scris o astfel de carte, pe care duşmanii ideologici au recunoscut-o ca pe o capodoperă excepţională. Anna Mirkina se mândreşte cu faptul că lucrarea celui mai mare comandant militar al secolului XX le-a plăcut duşmanilor grozav de mult. Ea scrie:

Pe supracoperta editurii din Stuttgart DVA (*Deutsche Verlags-Anstalt*), care a editat această carte în RFG în două tiraje, scria cu litere mari roşii: *Eines der großen Dokumente unserer Epoche* („Unul dintre cele mai mari documente ale epocii noastre"). Astfel au apreciat inamicii noştri ideologici lucrarea mareşalului sovietic (*Ogoniok*, nr. 18, 1988, p. 20).

Sigur, este un miracol: să scrii astfel încât să le placă şi duşmanilor ideologici. Scrâşnesc din dinţi de invidie. Am şi eu destui duşmani. Mă trezesc în toiul nopţii şi mă gândesc: cum să le fac pe plac duşmanilor mei? Cum să fac să scriu ceva atât de… de… pentru ca toţi duşmanii mei ideologici să salute noua mea capodoperă prin aplauze furtunoase îndelungate? Nu sunt vanitos, nu sper ca duşmanii să spună şi despre scrierile mele că sunt cele mai mari documente ale epocii, dar măcar să-şi scoată pălăriile în semn de respect. Dar nu. Oricât m-aş strădui, nu iese nimic. Orice aş scrie, ei aruncă în mine cu pietre. În timp ce Gheorghi Konstantinovici Jukov nu este numai cel mai mare strateg, dar şi un mare scriitor. A reuşit să scrie asemenea lucruri încât duşmanii ideologici au sărit imediat de pe locurile lor şi i-au salutat opera nemuritoare cu strigăte de bucurie.

2

Mi se spune: bine, să admitem, în *Spărgătorul de gheaţă* totul este corect, dar… Dar a fost oare Armata Roşie pregătită pentru război? Şi imediat îmi demolează toate raţionamentele cu mărturii simple, dar îngrozitoare, ale totalei noastre nepregătiri. Un singur exemplu: pe 21 iunie 1941, insuficienţa tancurilor în Armata Roşie era de 32.000 de maşini, din care 16.600 erau modele noi de tancuri.

Sursa acestor informaţii este Mareşalul Uniunii Sovietice G.K. Jukov (*Vospominania i razmîşlenia*, 1969, p. 205).

Al Doilea Război Mondial, dacă nu vorbim de războiul pe mare, a fost în primul rând un război al tancurilor şi nimeni în lume nu a avut o insuficienţă atât de mare de tehnică blindată. Mai mult, toate armatele lumii la un loc nu aveau o insuficienţă atât de mare de tancuri, principala maşină de luptă. Aceste cifre reprezintă ruşinea noastră naţională. Aceste cifre au fost incluse în toate monografiile occidentale despre război, în toate manualele. Aceste cifre se studiază în toate academiile militare din lume. De foarte mulţi ani deja, experţii au memorat aceste cifre şi, necruţători, îmi sfredelesc bietul cap cu ele.

Cauza este următoarea. Hitleriştii au reuşit să convingă întreaga lume că germanii sunt o rasă superioară, iar tot felul de slavi, semiţi şi alţii sunt rase inferioare – îi numeau neoameni. Acum nu mai vorbesc deschis despre acest lucru, dar îl au în vedere, mai ales când vine vorba despre război. Eu îi contrazic. Le demonstrez că am avut şi tancuri, şi avioane care corespundeau pe deplin standardelor mondiale, sau chiar le depăşeau; şi artileria noastră era cea mai bună din lume, aveam pregătite muniţii mai multe decât toate celelalte ţări la un loc, numai că noi nu pregăteam apărarea, ci cu totul altceva. Am fost luaţi prin surprindere şi a trebuit să purtăm războiul după alte scenarii… Asta nu înseamnă că anul 1941 trebuie justificat prin înapoierea şi idioţenia noastră…

Mi se răspunde: Ştiai că Stalin a fost un laş? A spus-o chiar Jukov! Ştiai că insuficienţa armamentului în Armata Roşie era într-adevăr monstruoasă – numai tancuri lipseau 32.000, din care 16.600 de tancuri noi? Tot Jukov a spus şi asta! Ştiai că avioanele erau învechite? Sunt cuvintele lui Jukov! Ştiai că nicio divizie nu era completă? Şi asta tot Jukov a spus-o!

Noi, toţi locuitorii fostei Uniuni, suntem priviţi în Occident şi la noi ca nişte imbecili care nu au făcut nimic cum trebuie.

Atuul tuturor duşmanilor noştri şi al celor care ne urăsc, al hitleriştilor şi rasiştilor, este Gheorghi Konstantinovici Jukov.

Jukov a descris „nepregătirea” noastră în culori şi nuanţe şi le-a dat tuturor duşmanilor Rusiei o inepuizabilă rezervă de argumente.

În armata britanică, de exemplu, expunerea problemei participării Uniunii Sovietice la cel de-al Doilea Război Mondial începe cu cifrele: Armata Roşie avea o insuficienţă îngrozitoare de tehnică de luptă, numai tancuri fiind necesare…

Puteţi trage singuri concluziile.

Şi ce concluzii pot fi trase după asemenea cifre ameţitoare? Totul e limpede: ruşii nu puteau lupta, nici măcar nu s-au pregătit de război. Cum ar fi putut să lupte în condiţiile unei asemenea insuficienţe?!

Puteţi să nu mai citiţi manualul. Totul este foarte clar: Stalin s-a speriat îngrozitor, ruşii Vanka se ţineau de beţii, lâncezeau pe cuptor şi toţi aşteptau cu groază animalică atacul; ştiau că este inevitabil, dar nu făceau nimic pentru a se apăra. Este suficient să ne uităm la cifrele insuficienţei tancurilor.

Aceste cifre nu se repetă numai în cursurile şi manualele britanice, ci şi în cele americane, franceze, spaniole, algeriene. Peste tot, aceeaşi concluzie: în al Doilea Război Mondial au luptat Germania, Grecia, Japonia, Anglia, Norvegia, Franţa, Canada, Albania, SUA, Luxemburg, Australia… Ele şi-au adus contribuţia decisivă. Uniunea Sovietică, nepregătită pentru război, nu mai putea să adauge nimic. Uitaţi-vă numai la monstruoasa insuficienţă a tancurilor!

Din cifrele respective mai rezultă o concluzie: Jukov este un geniu. În condiţiile acestei deosebit de grave lipse a tancurilor, el, cu înţelepciunea sa, cu aptitudinile sale de comandant, cu geniul său, a reuşit totuşi să-i conducă pe proştii de Ivani până la Berlin!

3

Jukov şi colectivul de autori ai memoriilor sale aveau o misiune stabilită de CC al PCUS – aceea de a scorni o mârşăvie atât de mare despre propria patrie, încât să contamineze minţile lumii întregi. Coautorilor lui Jukov le-a venit o idee: trebuie să uiţi tot ce ai şi să-ţi aminteşti doar ceea ce ai vrea să ai. Gradul de pregătire pentru război al oricărei armate a fost evaluat dintotdeauna după numărul forţelor şi mijloacelor: Hannibal avea atâţia elefanţi, Bonaparte avea atâtea tunuri... Geniul lui Jukov şi al coautorilor săi constă în faptul că au fost primii care s-au gândit să evalueze gradul de pregătire (mai bine zis, de nepregătire) pentru război nu după numărul de tancuri, tunuri, avioane existente, ci după numărul de tancuri, tunuri, avioane lipsă. Jukov şi coautorii săi au aplicat această metodă numai la propria ţară şi propria armată: nu aveam destule! La celelalte ţări şi armate Jukov nu şi-a aplicat metoda. De aceea numai de noi râde toată lumea. Toţi aveau destule, numai nouă ne lipseau...

Lista cu tot ceea ce lipseşte este întotdeauna foarte lungă. Mai mult, este interminabilă. De curând am întâlnit la Londra un unchiaş rus sărac lipit pământului care voia grozav de mult să cumpere un complex de rafinare a petrolului în Emirate, cu conductă de transport, dar nu-i ajungeau opt miliarde de dolari. Cifra te face să leşini: gândiţi-vă ce sărac este bietul om, ce mulţi bani îi mai trebuie! O lipsă de proporţii jukoviene. De mare anvergură.

Întrebaţi un sultan: câte cadâne i-ar mai trebui în harem? Bietul sultan! În comparaţie cu el, noi suntem pe deplin asiguraţi. Din simplul motiv că nu avem haremuri, că nu putem nici măcar visa la o astfel de insuficienţă de soţii şi concubine.

Prin metoda lui Jukov poate fi compromisă orice ţară, nu

numai ţara şi istoria noastră. De pildă, ignoraţi toate realizările Americii, uitaţi toate lucrurile pozitive şi notaţi pe o listă tot ceea ce guvernul şi poporul american şi-ar dori să mai aibă. Nu veţi face decât să enumeraţi toate realizările viitoare ale deceniilor următoare: cândva vor avea toate acestea, dar deocamdată nu le au – prin urmare, există un deficit.

Întrebaţi-l pe ministrul american al Apărării: are acum tot ce-i trebuie?

Are destule portavioane, staţii cosmice, sateliţi, tancuri, avioane, computere? Sau întrebaţi-l pur şi simplu dacă are destui bani. Îi ajung bugetele de miliarde?

Cândva am experimentat pe mine însumi metoda lui Jukov. Ignorând toate lucrurile cu care m-au înzestrat soarta şi natura, am început să fac o listă cu ceea ce îmi lipseşte în această viaţă. A rezultat o listă înspăimântătoare şi deprimantă. Mi s-a făcut milă de mine însumi. Scriu şi plâng…

4

În septembrie 1939 Hitler a declanşat al Doilea Război Mondial având 2.977 de tancuri. Niciunul dintre ele nu atingea greutatea de 20 de tone, iar 2.668, adică marea majoritate, nu ajungeau nici până la 10 tone.

Cu alte cuvinte, toate tancurile sale erau uşoare, iar majoritatea foarte uşoare. Pe atunci, jumătate din tancurile germane nu aveau tunuri, ci doar mitraliere. Celelalte aveau tunuri cu calibru de 20 mm. Ăsta da tun! Mă abţin de la comparaţii triviale, deşi mă tentează… În 1939, cele mai puternice tancuri germane aveau tunuri de 37 mm. În total erau… 98. În armata germană aceste tancuri erau considerate

medii. Era doar o denumire – de ochii lumii, cum se spune. Armata germană nu avea tancuri medii adevărate. Tancuri grele nici atât, nici în cele mai îndrăzneţe vise ale nemţilor.

Pentru comparaţie: în perioada respectivă, Armata Roşie renunţase la calibrul de 37 mm şi trecuse la 45 mm. În septembrie 1939, Armata Roşie avea 15.000 de tancuri cu tunuri de 45 mm; în plus, sute de tancuri prevăzute cu tunuri cu ţeavă scurtă de calibru 76 mm şi tunuri cu ţeavă lungă. Pentru o imagine completă: Germania avea 211 tancuri cu tunuri de 75 mm, dar ţevile erau atât de scurte, încât nu puteau să tragă în tancurile inamicului.

În toamna anului 1939, Armata Roşie a încheiat testarea tancurilor KV şi T-34, menite să producă o cotitură în construcţia de tancuri din întreaga lume. În luna decembrie a aceluiaşi an au fost trimise în dotarea armatei. În aceeaşi perioadă, în Germania nu se planifica şi nu se intenţiona dotarea armatei cu nimic nou.

Mă întreb: îi erau oare suficiente lui Hitler aceste aşa-zise tancuri pentru cucerirea lumii? Dacă nu, atunci câte îi lipseau? Nimeni nu a pus niciodată asemenea întrebări. De aceea nimeni nu a râs de hitlerişti. De aceea se subînţelege că aveau tancuri suficiente.

Hitler a ocupat Franţa într-o lună. Tancurile franceze şi britanice erau chiar mai proaste decât cele germane. În plus, armata britanică şi cea franceză aveau neclarităţi în problemele utilizării în lupte a tancurilor. Franţa a căzut, iar Anglia a rezistat numai pentru că natura a protejat-o cu un puternic baraj antitanc – La Manche.

În vara anului 1940, pe Insulele Britanice rămăseseră mai puţin de o sută de tancuri învechite. Totuşi nimeni nu se întreabă câte tancuri le mai trebuiau Franţei şi Angliei – ceea ce înseamnă că şi în acest caz părerea experţilor este unanimă:

erau suficiente.

În perioada când armata britanică şi cea franceză erau înfrânte, senatorul american Henry Cabot Lodge Jr. a asistat la cele mai mari manevre ale armatei americane, unde s-au concentrat toate tancurile Statelor Unite. El a împărtăşit Senatului impresiile sale: „Am văzut de curând toate tancurile Statelor Unite… avem aproape 400”. Pe atunci armata americană nu avea deloc trupe de tancuri. Tancurile intrau în dotarea infanteriei şi cavaleriei. Trupele de tancuri ale Statelor Unite, ca armă de sine stătătoare, au fost înfiinţate abia în iulie 1940. În ceea ce priveşte calitatea, cel mai puternic calibru al tunurilor de pe tancuri era de 37 mm. Totuşi, marea majoritate a tancurilor nu aveau nici atât – aveau doar mitraliere; blindajul acestor tancuri – numai antiglonţ, foile de blindaj fiind fixate prin nituire; motoarele – numai pe benzină.

Aveau şenilele foarte înguste, exercitând o presiune specifică pe sol foarte mare; de asemenea, aveau o capacitate limitată de a circula pe diferite tipuri de teren. Aveau o autonomie de mers ridicolă – 150 km pe şosele; în afara şoselelor, mai puţin. Însă nimeni nu întreabă: de câte tancuri mai aveau nevoie americanii? Pentru că se consideră că nu mai aveau nevoie. De aceea nici de ei nu râde nimeni.

Rafturile librăriilor din Occident sunt pline de cărţi despre acţiunile militare din Africa de Nord: Rommel contra lui Monty, Monty contra lui Rommel, cotitură în desfăşurarea războiului… Uneori istoricii occidentali aşază luptele din Africa în rând cu Stalingradul. Alteori nici nu le mai aşază. Stalingradul este omis. În cărţile britanice despre război, jumătate din text este despre luptele din deşert. Iată un detaliu: „Pe 23 iunie, când corpul african a ajuns la frontieră, îi mai rămăseseră 44 de tancuri să desfăşoare acţiuni militare, iar italienilor le mai rămăseseră 14” (B.H. Liddell Hart, *History of the Second World War*, Pan Books, Londra, 1973, p. 288).

În istoria Marii Britanii, aceasta a fost perioada unei mari crize. Tancurile lui Rommel puteau izola Canalul Suez şi atunci Imperiul Britanic ar fi fost tăiat în două – legătura metropolei cu îndepărtatele colonii ar fi fost întreruptă sau mult îngreunată. Cu foarte mari eforturi, englezii au reuşit să oprească tancurile germane. Acestei bătălii i-au fost consacrate zeci de filme, sute de cărţi, mii de articole. Însă noi, care nu vedem mai departe de lungul nasului, nu găsim nimic grandios în cele petrecute acolo. Ce acţiuni militare sunt acestea: 44 de tancuri? 14 tancuri? Şi nimeni nu întreabă câte tancuri îi mai trebuiau lui Rommel pentru a răzbate până la canal şi pentru a-l forţa? Iar forţelor britanice câte tancuri le lipseau pentru ca în câteva ore să împingă în Marea Mediterană un batalion german de tancuri şi o companie italiană de tancuri, fără să-şi mai amintească de ele vreodată? Întrebarea nu a fost pusă, de aceea se creează impresia că şi nemţii, şi italienii aveau tancuri suficiente.

Pe 22 iunie 1941, Hitler a invadat ţara noastră având un număr ciudat de tancuri – 3.712. Jukov a repetat această cifră de mai multe ori. (De fapt, nemţii aveau mai puţine tancuri, dar să nu ne legăm de amănunte.) Era acelaşi tip de tancuri utilizat şi în Polonia. În doi ani de război nu a apărut nimic nou în armamentul trupelor germane. S-a modificat raportul, în favoarea modelelor mai grele, iar în plus, tancurile au fost modernizate, pe unele dintre ele montându-se tunuri puternice de 50 mm, s-a suplimentat blindajul, ceea ce a dus la creşterea greutăţii. Şi uite aşa, 1.404 tancuri germane uşoare au fost transformate în tancuri medii: greutatea lor a trecut de 20 de tone. Fiind tancuri uşoare, din cauza blindajului şi armamentului adăugat ulterior a scăzut în mod corespunzător capacitatea de deplasare. Încercaţi să urcaţi pe munte în fugă. E uşor, dacă nu căraţi nimic. Dar dacă aţi avea echipamentul complet şi placa de bază a aruncătorului în spinare? Acelaşi lucru este valabil şi pentru tancuri. Dacă i se adaugă tone în

plus, îi va fi greu. Pe scurt, modernizarea tancurilor germane uşoare învechite şi transformarea unora în tancuri medii nu au adus nicio îmbunătăţire semnificativă.

Nu se ştie din ce motiv, nimeni nu se întreabă dacă este posibilă cucerirea Rusiei având 3.712 tancuri învechite, capabile să acţioneze numai vara (dacă nu plouă), cu o durată de funcţionare limitată, o autonomie de mers uimitor de mică, o capacitate de trecere nesatisfăcătoare, blindaj antiglonţ şi tunuri care nu străpung tancurile sovietice KV şi T-34. Şi de ce oare nu calculează nimeni câte tancuri nu-i ajungeau lui Hitler pentru cucerirea supremaţiei mondiale? De aceea se obişnuieşte să se considere că lui Hitler îi ajungeau tancurile.

În acea perioadă Japonia se împotmolise în China. Îi era imposibil să câştige. Prea erau mulţi chinezii. În plus, în orice moment putea izbucni războiul cu Uniunea Sovietică. Conflictele armate dintre trupele sovietice şi cele japoneze se ţineau lanţ. Se ajunsese până la încăierări serioase, cu participarea avioanelor, tancurilor şi tunurilor, a zeci de mii de soldaţi. Şi, colac peste pupăză, Japonia a atacat SUA şi Marea Britanie, făcându-şi duşmane toate ţările din regiunea Oceanului Pacific şi a Oceanului Indian. Era oare Japonia pregătită să lupte în acelaşi timp împotriva lumii întregi? Nu vreau să vorbesc de rău aviaţia şi flota japoneză, însă tancurile japoneze nu merită menţionate nici măcar numeric.

Ca să nu mai vorbim de calitate. Însă nimeni nu a pus întrebarea câte tancuri le mai trebuiau japonezilor pentru a cuceri China, Mongolia, Siberia, India, Indochina, Australia, SUA, Anglia şi toate celelalte. Nimeni nu a râs de ei. De aceea se consideră că japonezii erau pregătiţi pentru război; se înţelege cumva de la sine că aveau destule tancuri.

Occidentul era obişnuit cu cifre mici: 3.712, 2.977, 400, 44, 14, de aceea cifrele gradului nostru de nepregătire l-au uluit. Ne mai trebuiau 32.000 de tancuri! Din care 16.600 noi! Iar

comuniştii răspândesc în toată lumea cifrele lui Jukov. Preşedintele Academiei de Ştiinţe Militare, generalul de armată M. Gareev, spune acelaşi lucru: vedeţi câte ne lipseau! (Citiţi culegerea *Mujestvo*, pp. 241-242.)

De dragul răspândirii „adevărului despre război" al lui Jukov, comuniştii îşi trimit oamenii în ţările occidentale. Unul dintre aceşti trimişi, colonelul Iosif Saksonov, pune în titlul unui articol de-al său întrebarea: „PUTEA RUSIA SĂ ATACE GERMANIA ÎN IULIE 1941?" (*Panorama*, New York, 13 septembrie 1995). Titlul este tipărit cu majuscule, iar pe o jumătate de pagină – un semn de întrebare. Saksonov repetă argumentul lui Jukov: „Ne mai trebuiau 16.600 numai tancuri noi, iar în total – 32.000 de tancuri". Nu este singurul.

5

SUA, Marea Britanie, Franţa, Japonia, Italia au intrat în al Doilea Război Mondial cu tancuri învechite. În timpul războiului au produs numai modele vechi. Până la sfârşitul războiului nu au reuşit să creeze nimic demn de a fi remarcat. Au încheiat războiul cu tehnica de luptă învechită.

Şi Germania a început războiul cu tancuri învechite. Însă în perioada războiului a reuşit să creeze „Panzer", „Tiger", „Königstiger" şi „Elefant". Din păcate, toate aceste tancuri aveau motoare pe benzină. Un defect uriaş era schema de tip vechi. Din această cauză nu au reuşit să încadreze maşinile în greutatea cerută.

Comandamentul a cerut ca tancul „Panzer" să aibă 30 de tone, dar a ieşit de 45. „Tiger" trebuia să aibă 45 de tone, dar a ieşit de 56. Greutatea suplimentară (şi absolut inutilă) a acestor

tancuri le-a făcut să fie lente şi greu de manevrat. Puterea specifică era scăzută. Fiabilitatea tehnică – foarte mică. Aşezarea cilindrilor pe mai multe rânduri, pe care constructorii germani au utilizat-o la „Panzer” şi „Tiger”, nu a mai fost niciodată repetată în istoria mondială a construcţiei de tancuri, pentru că a fost o mare greşeală. În plus, toate aceste maşini erau foarte complicate şi aveau costuri de producţie foarte mari. De aceea, pe toată perioada războiului, germanii au reuşit să producă numai 4.884 de tancuri „Panzer” şi 392 de autotunuri pe ampatamentul acestui tanc, 88 de tancuri „Elefant”, 1.354 „Tiger”, 489 „Königstiger” şi 77 de autotunuri pe ampatamentul acestuia. Considerând că aceste tancuri erau cele mai noi, pe toată perioada războiului s-au produs în total 7.284. Subliniez: ele au început să intre în dotarea trupelor abia în 1943, când deznodământul războiului se contura clar şi definitiv. Şi nu au intrat toate odată, ci în tranşe mici, pe măsură ce erau fabricate. Însă la începutul războiului armata germană nu avea nimic de felul acesta.

Numai Armata Roşie a intrat în război cu cele mai noi modele de tancuri: 711 KV şi 1.400 T-34. Dacă nu luăm în calcul şi noile T-40, T-50 şi BT-7M, chiar şi atunci numai KV şi T-34 erau 2.111. Ulterior, în timpul războiului s-au produs mii de tancuri grele, iar tancuri medii T-34 – cu zecile de mii.

În 1941, fiecare tanc KV rămas nevătămat putea distruge câteva tancuri nemţeşti dintre cele mai bune. Tancurile noastre KV erau mai puternice decât toate trupele germane de tancuri la un loc şi mai puternice decât toate trupele de tancuri din lume luate laolaltă. Dacă ar fi fost inteligent utilizate, cele 711 tancuri KV ar fi putut opri agresiunea germană.

Şi cele 1.400 de tancuri T-34 erau mai puternice decât toate trupele germane de tancuri la un loc şi decât trupele de tancuri din întreaga lume. Acest număr era de asemenea suficient pentru nimicirea inamicului agresor.

Dacă socotim şi 704 de BT-7M, 277 de T-40 şi 63 de T-50, numărul total de tancuri noi ale Armatei Roşii la 22 iunie era de 3.155.

Prin urmare, toate celelalte ţări ale lumii nu se pregăteau pentru război. Se pregătea numai Uniunea Sovietică. Toată lumea s-a descurcat cu tancuri învechite, iar la începutul războiului, toate la un loc nu aveau nici zece mii. În 1941, Uniunea Sovietică avea cel puţin de două ori mai multe tancuri decât toate ţările lumii la un loc, dintre care 3.155 erau cele mai noi modele, de care nu avea nimeni altcineva în afară de noi. T-34 şi KV aveau blindaj antiproiectil, pe când toate celelalte tancuri din lume... Noi aveam tunuri capabile să străpungă blindajul oricărui tanc existent în acea perioadă şi al oricărui tanc ce ar fi putut apărea într-un viitor apropiat până la sfârşitul războiului. Tunurile inamicului puteau avaria KV şi T-34 numai de la distanţe mici şi numai din faţă sau din spate. Tancurile noastre aveau şenile pe care se puteau deplasa şi pe zăpadă, şi prin noroaie, în timp ce ale lor patinau. Tancurile noastre aveau motoare diesel puternice, ale lor aveau motoare pe benzină, slabe, fiind şi mari consumatoare de carburant, inflamabile. Aşadar, 2.111 de T-34 şi KV erau suficiente pentru a respinge orice invazie. Celelalte mii de tancuri ale noastre puteau nici să nu participe la bătăliile de tancuri, ci să pună pe fugă infanteria germană.

Însă toate acestea nu-i erau suficiente lui Jukov. El ar fi vrut ca în momentul izbucnirii războiului să aibă încă 16.600 de tancuri dintre cele mai noi... Şi o lume întreagă râde de noi: Priviţi, ce deficit aveau! În special de tancuri noi! Ce înapoiaţi!

Jukov a calculat insuficienţa tancurilor şi a comunicat lumii întregi rezultatul. Dar care era în acest caz „suficienţa”? Pentru a evalua deficitul, trebuie să cunosc stocul existent: ar trebui să am zece perechi de cizme, am numai nouă – prin urmare, îmi lipseşte o pereche. Dar Jukov, aşa cum am văzut, nu ştia nici măcar cu aproximaţie numărul tancurilor sovietice. Acest lucru a fost afirmat în mod oficial. Şi iată că, fără să cunoască numărul tancurilor existente, el a calculat deficitul. Geniu, ce mai!

După cum ne informează Jukov, Hitler avea 3.712 tancuri. Pentru a-i contracara pe atacatori, partea care se apără trebuie să aibă forţe de trei ori mai puţine. Această formulă o ştie orice recrut din orice armată din lume, de secole şi milenii. În cazul nostru, în iunie 1941 era suficient ca Armata Roşie să aibă în apărare 1.237 de tancuri la fel de învechite ca tancurile lui Hitler, cu motoare pe benzină, blindaj antiglonţ şi cu şenile înguste. Atunci forţele ofensive şi cele defensive ar fi fost echivalente.

În acest caz nu ar fi fost deloc nevoie de tancuri noi. Prin munca sa eroică, pe fondul unor privaţiuni inimaginabile, pierderi ireparabile şi sacrificii supraomeneşti, poporul a construit şi i-a încredinţat lui Jukov 23.925 de tancuri, adică de 19 ori mai mult decât erau necesare pentru apărare, iar Jukov afirmă că nu-i ajung tancurile. Pentru cel mai mare strateg era puţin – el ar fi vrut să mai aibă 32.000, inclusiv 16.600 de tancuri din cele mai noi modele. În acest caz raportul ar fi fost de 55.925 de tancuri sovietice, dintre care 19.755 din cele mai noi modele, contra 3.712 tancuri germane învechite, din care niciunul de tip nou. Jukov ar fi vrut să aibă pentru fiecare tanc german învechit câte 15 tancuri sovietice, din care cinci noi.

Citind aceste cifre, apare inevitabil întrebarea referitoare la capacităţile intelectuale ale poporului nostru, la integritatea sa, la rase superioare şi inferioare. Jukov a împroşcat cu noroi

poporul nostru în aşa fel încât nu va reuşi să se cureţe decenii la rând, dacă nu chiar secole.

Să ne imaginăm o tablă de şah. O singură figură reprezintă o mie de tancuri. Regina înseamnă o mie de tancuri din cele mai noi tipuri. Jucătorul cu piesele roşii are 24 la număr (dispuse pe trei rânduri), din care trei regine. Jucătorul cu piesele brune are patru figuri. Pentru o mai mare precizie: are de fapt trei figuri şi jumătate, din care nicio regină. Jucătorul cu piesele roşii afirmă că nu are destule. Jukov ar vrea să aibă pe tabla de şah şapte rânduri de piese, din care 20 de regine. Împotriva a trei piese şi jumătate germane, din care nicio regină.

Mai există o explicaţie pentru catastrofa din 1941: nemţii şi-au concentrat forţele pe sectoare înguste… Consilierul preşedintelui Rusiei, generalul-colonel D. Volkogonov, explică:

> Problema a fost că trupele Wehrmachtului au fost concentrate în câteva grupări puternice, astfel încât pe direcţiile atacurilor principale inamicul avea forţe şi mijloace de patru-cinci ori mai multe (*Russkaia mîsl*, 11-17 mai 1995).

Să ne imaginăm o încăierare pe stradă: într-o parte sunt 24 de zdrahoni din care trei campioni olimpici la box, în partea opusă – patru băieţi, mai exact, trei şi jumătate, fără campioni… Explicaţi-mi şi mie, cum ar putea cei trei să se concentreze pe sectoare înguste ca să le umfle boturile celor 24, inclusiv campionilor? Iar nouă ni se spune că cei 24 nu au putut să facă faţă pentru că erau prea puţini, că le-ar mai fi trebuit încă 32 de matahale, din care 16 campioni. Contra trei. Şi jumătate.

Sau să ne imaginăm că este în plină desfăşurare campionatul mondial de fotbal. Noi avem în teren 24 de jucători, adversarii noştri au trei… dar s-au concentrat pe sectoare înguste… Noi am fost prea puţini.

Lumea citeşte, lumea se miră, lumea compară, lumea trage

concluzii. Iar aceste concluzii nu sunt în favoarea capacităţilor intelectuale ale poporului nostru.

Să admitem că într-adevăr Jukov nu ştia numărul exact al tancurilor. Să presupunem că acest număr era zero. Chiar dacă nu am fi avut niciun tanc, afirmaţia lui Jukov că împotriva a nici patru mii de tancuri germane noi am fi avut nevoie de 32.000 este o jignire adusă în primul rând poporului rus. Şi tuturor celorlalte popoare ale fostei Uniuni Sovietice. În lumina acelei aritmetici, noi toţi suntem percepuţi ca nişte nătărăi şi debili.

Numai pentru această afirmaţie idolul Jukov ar trebui rostogolit de pe soclu.

Compatrioţi, avem de făcut o alegere: fie recunoaştem că regimul nostru criminal pregătea un război de anexiune şi nu se pregătea deloc pentru apărare, de aceea am fost atacaţi prin surprindere şi împinşi până la Moscova; fie recunoaştem că suntem nişte idioţi.

Cartea lui Jukov este rasistă, întrucât ne vâră în cap ideea superiorităţii rasei germane şi a nimicniciei poporului nostru. Hitleriştii voiau să ne impună ideea superiorităţii rasei germane asupra slavilor, semiţilor şi a altora. Nu au reuşit. În schimb a reuşit marxistul Jukov. Marxist-leniniştii ne-au învăţat să ne dispreţuim şi să ne urâm pe noi înşine. Ne-au învăţat să nu dăm doi bani pe generaţiile trecute şi viitoare, pe pământul nostru, pe istoria noastră. Hitler nu a reuşit să ne supună. A reuşit Jukov.

Cartea lui Jukov a fost elogiată de toţi cei care urăsc poporul rus. Tovarăşii de la *Krasnaia zvezda* s-au adresat direct lui Mihail Aleksandrovici Şolohov cu rugămintea de a spune câteva cuvinte… Şolohov a fost zgârcit cu aprecierile. („Îl menţionez pe unul, se supără celălalt.”) De fapt, un compliment tot a făcut: „Memoriile de război ale mareşalilor Jukov şi Rokossovski sunt

nişte cărţi remarcabile” (*Krasnaia zvezda*, 24 mai 1995).

Păcat că Mihail Aleksandrovici a confundat păcătosul cu evlaviosul. În memoriile lui Rokossovski nu există nimic similar celor incluse în scrierile triviale ale lui Jukov.

Iar corul neisprăviţilor răsună: O, măreţe Jukov!

Am o întrebare pentru laureaţii noştri, pentru strategii cu epoleţi de generali şi mareşali: vouă, dragi tovarăşi, nu vă este silă să vă primiţi arginţii pentru laudele aduse acestei porcării de carte?

7

Laurii calomniatorului Jukov nu le dau pace strategilor noştri. Ultimul şef al Marelui Stat-Major al Forţelor Armate ale Uniunii Sovietice, generalul de armată M. Moiseev, a decis să iasă în evidenţă cu foarte puţin timp înainte de apusul puterii comuniste. El a mers mai departe, afirmând că aveam nevoie nu de 16.600 de tancuri noi, cum a spus Jukov, ci de 31.400 (*Pravda*, 19 iulie 1991).

Metoda lui Jukov este inepuizabilă, ca şi nevoile noastre. Tovarăşi generali fără conştiinţă, dacă cineva dintre dumneavoastră vrea distincţii, ordine şi funcţii, declaraţi că ruşii sunt atât de proşti, încât mai aveau nevoie de încă 100.000 de tancuri noi, fără a le pune la socoteală pe cele care erau deja în dotarea Armatei Roşii. Vă garantez: comuniştii vă vor înălţa şi vouă monumente.

Cauzele popularităţii lui Jukov în Germania, Franţa, în Anglia, Statele Unite sunt uşor de înţeles: mic-burghezului ghiftuit îi face plăcere să citească aprecieri referitoare la faptul

că ruşii sunt cei mai proşti din lume. Minciunile lui Jukov gâdilă orgoliul naţional al neamţului, al americanului, al englezului, al francezului: ruşii recunosc ei înşişi că sunt nişte neisprăviţi!

Iar ucrainenii, tătarii, evreii, gruzinii sau armenii să nu-şi facă iluzii. Când se vorbeşte despre ruşi, ne au în vedere pe toţi. În prezentarea lui Gheorghi Konstantinovici Jukov, noi toţi suntem rase inferioare. În timp ce nemţii sunt rasa superioară.

Niciunul dintre liderii Rusiei moderne nu ascunde faptul că scrierea lui Jukov este o diversiune ideologică. Atunci de ce îl elogiază atât pe el, cât şi, scuzaţi-mi expresia, „memoriile" sale? Iată de ce: crima secolului a dat greş, „eliberarea" Europei, Asiei şi Africii nu a avut loc, deşi urmele pregătirilor sunt vizibile cu ochiul liber. Pentru a nu fi demascaţi, comuniştii răspândesc (cu succes) minciuni gogonate despre „lipsa de pregătire". Comuniştii au declarat lumii întregi că poporul nostru nu este capabil de nimic: în lipsa unor forţe de douăzeci de ori mai numeroase şi a unei superiorităţi calitative absolute, soldatul rus nu este capabil să lupte.

Dintre toţi mareşalii din perioada războiului, Jukov a depus cea mai mare râvnă şi cele mai mari eforturi pentru a sluji regimul antipopular. De aceea dezvoltă regimul cultul lui Jukov. De aceea a fost înălţat pe postament calomniatorul Jukov: fabulele despre insuficienţa tancurilor, despre avioanele „învechite" şi despre diviziile „incomplete" sunt pline de măreţia umflată a lui Jukov. Monumentul lui Jukov este dovada că ne-am împăcat cu calomnia, că suntem de acord cu aprecierea lui Jukov referitoare la capacităţile noastre.

Toţi cei care au citit memoriile lui Jukov sunt de acord că nimeni nu ar fi putut scorni o calomnie mai absurdă împotriva Rusiei. Eu personal repet acest lucru în toate cărţile mele.

Cu toate acestea, şi eu am fost victima propagandei comuniste. Deşi consideram cartea un fals, pe Jukov îl priveam

ca pe un mare comandant militar… Ei bine, m-am înşelat. Jukov nu a fost nici mare, nici comandant. Îmi retrag cuvintele despre aşa-zisa lui măreţie, despre faptul că nu a avut nicio înfrângere.

Tuturor cititorilor mei le cer iertare pentru această greşeală.

Jukov a afirmat că îi mai trebuiau 32.000 de tancuri împotriva a 3.000 de tancuri germane. În felul acesta, el a recunoscut că nu este un comandant militar.

13 iulie 2004

Bristol

Bibliografie

Beşanov, V., *Desiat stalinskih udarov* (*Zece atacuri staliniste*), Harvest, Minsk, 2000.

Boevoi i cislennîi sostav Voorujennîh Sil SSSR v period Velikoi Otecestvennoi voinî, Statisticeskii sbornik nr. 1 (22 iunie 1941) (*Dotarea şi efectivul Forţelor Armate ale URSS în perioada Marelui Război Patriotic*, Culegerea statistică nr. 1 – 22 iunie 1941), Voenizdat, Moscova, 1994.

Felştinskii, I., *SSSR-Ghermania. 1939-1941*, New York, 1983.

God 1941. Iugo-Zapadnîi front (*Anul 1941. Frontul de Sud-Vest*), Kameniar, Lvov, 1975.

Guderian, H., *Vospominania soldata* (*Amintirile unui soldat*), trad. din germ., Rusici, Smolensk, 1998.

Halder, F., *Voennîi dnevnik* (*Jurnal de război*), trad. din germ., Voenizdat, Moscova, 1969-1971.

Hoth, H., *Tankovîe operaţii* (*Panzer-Operationen*), trad. din germ., Voenizdat, Moscova, 1961.

Irinarhov, R.S., *Zapadnîi osobîi* (*Regiunea Militară Specială Vest*), Harvest, Minsk, 2002.

Istoria Velikoi Otecestvennoi voinî Sovetskogo Soiuza. 1941-1945 (*Istoria Marelui Război Patriotic al Uniunii Sovietice*), 6 vol., Voenizdat, Moscova, 1960-1965.

Istoria Vtoroi mirovoi voinî, 1939-1945 (*Istoria celui de-al Doilea Război Mondial, 1939-1945*), 12 vol., Voenizdat, Moscova, 1973-1982.

Jilin, P.A. (coord.), *Na Severo-Zapadnom fronte, 1941-1943: Sbornik statei uceastnikov boevîh deistvii* (*Pe Frontul de Nord-Vest, 1941-1943: Culegere de articole ale participanţilor la acţiuni militare*), Nauka, Moscova, 1969.

Jukov, G.K., *Vospominania i razmîşlenia* (*Amintiri şi reflecţii*), APN, Moscova, 1969.

Jukov, Gheorghi, *Stenograma Plenarei din octombrie 1957 a CC al PCUS şi alte documente*, Fondul „Democraţia", Moscova, 2001.

Karpenko, A.V., *Obozrenie otecestvennoi bronetankovoi tehniki. 1905-1995 gg.* (*O trecere în revistă a tancurilor şi a tehnicii blindate naţionale. 1905-1995*), Nevskii bastion, Sankt-Petersburg, 1996.

Krasnoznamennîi Baltiiskii flot v bitve za Leningrad, 1941-1944 (*Flota Mării Baltice în bătălia Leningradului, 1941-1944*), Nauka, Moscova, 1973.

Kurkotkin, S.K. (coord.), *Tîl Sovetskih voorujennîh sil v Velikoi Otecestvennoi voine* (*Serviciile Forţelor Armate Sovietice în Marele Război Patriotic*), Voenizdat, Moscova, 1977.

Kuţenko, A., *Marşalî i admiralî flota Sovetskogo Soiuza* (*Mareşali şi amirali din Flota Uniunii Sovietice*), Aspekt, Moscova, 2001.

Kuzneţov, A., *Babii Iar*, Posev, New York, 1986.

Liddell Hart, B.H., *Strategia nepriamîh deistvii* (*Strategy: The Indirect Approach*), trad. din engl., Inostrannaia literatura, Moscova, 1957.

Liddel Hart, B.H., *Vtoraia mirovaia voina* (*History of the Second World War*), trad. din engl., Voenizdat, Moscova, 1976.

Manstein, E. von, *Uteriannîe pobedî* (*Victorii pierdute*), trad. din germ., ACT, Moscova, 1999.

Marşalî Sovetskogo Soiuza (*Mareşalii Uniunii Sovietice*), Liubimaia kniga, Moscova, 1996.

Merţalov, A.N., Merţalova, L.A., *Inoi Jukov* (*Un alt Jukov*), Moscova, 1996.

Middeldorf, E., *Taktika v russkoi kompanii* (*Taktik im Rußlandfeldzug*), trad. din germ., Voenizdat, Moscova, 1958.

Morozov, D.A., *O nih ne upominalos v svodkah* (*Ei n-au fost menţionaţi în comunicate*), Voenizdat, Moscova, 1965.

Müller-Hillebrand, B., *Suhoputnaia armia Ghermanii 1933-1945* (*Das Heer 1933-1945*), 3 vol., trad. din germ., Inostrannaia literatura, Moscova, 1956-1958.

Nakanune vojnî: Materialî soveşceania vîsşego rukovodiaşcego sostava RKKA. 23-31 dekabria 1940 goda (*În ajunul războiului: Materialele consfătuirii corpului superior de comandă al Armatei Roşii*), Terra, Moscova, 1993.

Nevejin, V.A. (coord.), *Gotovil li Stalin nastupatelnuiu voinu protiv Ghitlera?* (*Pregătea oare Stalin un război ofensiv împotriva lui Hitler?*), AIRO-XX, Moscova, 1995.

Nevejin, V.A., *Sindrom nastupatelnoi voinî: Sovetskaia propaganda v preddverii „sviaşcennîh boev" 1939-1941* (*Sindromul războiului ofensiv: Propaganda sovietică în pragul „bătăliilor sacre" 1939-1941*), AIRO-XX, Moscova, 1997.

Nikolaevskii, B.I., *Tainîe straniţî istorii* (*Pagini de istorie secretă*), Izdatelstvo gumanitarnoi literaturî, 1995.

Niurnbergskii proţess nad glavnîmi nemeţkimi voennîmi prestupnikami: Sbornik materialov (*Procesul de la Nürnberg intentat principalilor criminali de război germani. Culegere de materiale*), 7 vol., Iurizdat, Moscova, 1960.

Oktiabrskii plenum ŢK KPSS: Stenograficeskii otcet (*Plenara din octombrie a CC al PCUS. Raport stenografic*), Moscova, 1957.

Ordena Lenina Moskovskii voennîi okrug (*Ordinele „Lenin". Regiunea Militară Moscova*), Voenizdat, Moscova, 1985.

Petrov, N.V., Sorokin, K.V., *Kto rukovodil NKVD. 1934-1941* (*Cine conducea NKVD.*

1934-1941), Zvenia, Moscova, 1999.

Piker, H., *Zastolnîe razgovorî Ghitlera* (*Convorbirile lui Hitler în timpul meselor*), trad. din germ., Rusici, Smolensk, 1993.

Proektor, D.M., *Voina v Evrope* (*Războiul din Europa*), Voenizdat, Moscova, 1963.

Reinhardt, K., *Povorot pod Moskvoi* (*Cotitura de lângă Moscova*), Voenizdat, Moscova, 1980.

Rendulic, L., *Upravlenie voiskami* (*Grundlagen militärischer Führung*), trad. din germ., Voenizdat, Moscova, 1974.

Ribbentrop, J. von, *Mejdu Londonom i Moskvoi* (*Zwischen London und Moskau*), trad. din germ., Mîsl, Moscova, 1996.

Rîbin, A.T., *Stalin i Jukov* (*Stalin şi Jukov*), Gudok, Moscova, 1994.

Rokossovski, K.K., *Soldatskii dolg* (*Datoria ostăşească*), Voenizdat, Moscova, 1968.

Ruge, F., *Voina na more 1939-1945* (*Der Seekrieg 1939-1945*), Voenizdat, Moscova, 1957.

Samsonov, A.M., *Znat i pomnit* (*A şti şi a ţine minte*), Politizdat, Moscova, 1989.

Sandalov, L.M., *Boevîe deistvia voisk 4-i armii Zapadnogo fronta v nacealnîi period Velikoi Otecestvennoi voinî* (*Acţiunile de luptă ale trupelor Armatei a IV-a a Frontului de Vest în perioada de început a Marelui Război Patriotic*), Voenizdat, Moscova, 1961.

Sandalov, L.M., *Perejitoe* (*Tot ceea ce am suferit*), Voenizdat, Moscova, 1965.

Sandalov, L.M., *Trudnîe rubeji* (*Graniţe dificile*), Voenizdat, Moscova, 1965.

Sandalov, L.M., *Na moskovskom napravlenii* (*Pe direcţia Moscovei*), Nauka, Moscova, 1970.

Sandalov, L.M., *Pervîe dni voinî* (*Primele zile ale războiului*), Voenizdat, Moscova, 1989.

Sicikin, B., *Ia iz Odessî, zdraste…* (*Bună, eu sunt din Odessa…*), SMIO-Press, Sankt-Petersburg, 1996.

Simonov, K.M., *Glazami celoveka moego pokolenia* (*Prin ochii unui om al generaţiei mele*), Moscova, 1988.

Smirnov, N.G., *Vplot do vîsşei merî* (*Până la măsura extremă*), Moskovskii rabocii, Moscova, 1997.

Sokolov, B., *Neizvestnîi Jukov: portret bez retuşi* (*Jukov cel necunoscut: un portret fără retuşuri*), Rodiola-Plus, Minsk, 2000.

Solonevici, I.L., *Narodnaia monarhia* (*Monarhia populară*), Luci Sofii, Minsk, 1997.

Solonevici, I.L., *Rossia v konţlaghere* (*Rusia în lagărul de concentrare*), Moskva, Moscova, 1999.

Soobşcenia Sovetskogo Informbiuro (*Comunicatele Biroului de Informaţii Sovietic*), Izd-vo Sovinformbiuro, Moscova, 1945-1947.

Soverşenno sekretno! Tolko dlia komandovania (*Strict secret! Numai pentru*

comandament), Nauka, Moscova, 1967.

Sovetskaia voennaia enţiklopedia (*Enciclopedia militară sovietică*), 8 vol., Voenizdat, Moscova, 1976-1980.

Sovetskie Voorujennîe Silî. Istoria stroitelstva (*Forţele Armate Sovietice: Istoria constituirii acestora*), Voenizdat, Moscova, 1978.

Speer, A., *Vospominania* (*Memorii*), trad. din germ., Rusich, Smolensk, 1997.

Şapoşnikov, B.M., *Mozg armii: V 3 kn.* (*Creierul armatei. În trei cărţi*), Gosizdat, Moscova, Leningrad, 1927-1929.

Triandafillov, V.K., *Razmah operaţii sovremennîh armii* (*Anvergura operaţiunilor armatelor moderne*), OGIZ, Moscova, Leningrad, 1926.

Triandafillov, V.K., *Harakter operaţii sovremennîh armii* (*Caracterul operaţiunilor armatelor moderne*), Gosizdat, Moscova, Leningrad, 1929.

Vladimirov, L.V., *Rossia bez prikras i umolceanii* (*Rusia fără exagerări şi omisiuni*), Posev, München, 1968.

Westphal, S., Kreipe, W., Blumentritt, N. *et al*., *Rokovîe reşenia* (*Decizii fatale*), trad. din germ., Voenizdat, Moscova, 1958.

XVII sezd partii: Stenograficeskii otcet (*Al XVII-lea Congres al Partidului. Raport stenografic*), Partizdat, Moscova, 1934.

Zalesski, K.A., *Imperia Stalina. Biograficeskii enţiklopediceskii slovar* (*Imperiul lui Stalin. Dicţionar biografic enciclopedic*), Vece, Moscova, 2000.

Ziare: *Argumentî i faktî*, *Vesti*, *Izvestia*, *Krasnaia zvezda*, *Rossiiskaia gazeta*, *Literaturnaia gazeta*, *Moskovskie novosti*, *Moskovskii komsomoleţ*, *Nezavisimaia gazeta*, *Nezavisimost*, *Nezavisimoe voennoe obozrenie*, *Novoe russkoe slovo*, *Pravda*, *Russkaia mîsl*, *Segodnia* (Kiev), *Ceas*.

Reviste: *Biulleten oppoziţii*, *Voenno-istoriceskii jurnal*, *Voennîe arhivî Rossii*, *Voprosî istorii*, *22*, *Znamia*, *Magazin*, *Naş sovremennik*, *Novaia i noveişaia istoria*, *Ogoniok*, *Rossiiskoe vozrojdenie*, *Rodina*.

Beer, H., *Moskaus As im Kampf der Geheimdienste*, Hohe Warte, München, 1983.

British and American Tanks of World War II, ARCO, New York, 1969.

Encyclopedia of German Tanks of World War Two, AAP, Londra, 1978.

Gregory, J., Batchelor, D., *Airborne Warfare 1918-1941*, Phoebus, Leeds, 1978.

Hitler, A., *Mein Kampf*, Zentralverlag der NSDAP, Eher, München, 1933.

Mellenthin, F.W. von, *Panzer Battles*, Londra, 1955.

Reinhardt, K., *Die Wende vor Moskau*, Stuttgart, 1978.

Rosenberg, A., *Der Zukunftweg einer deutschen Aussenpolitik*, München, 1927.